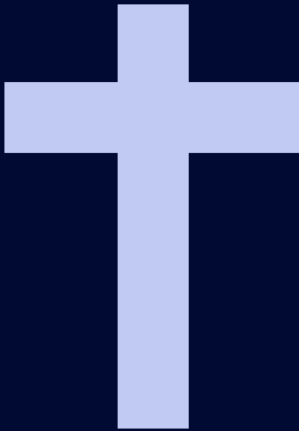

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 2 Aug 2022
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

FRT	1
MATTHEW	2
MARK	45
LUKE	71
JOHN	116
ACTS	147
ROMANS	189
1 CORINTHIANS	210
2 CORINTHIANS	230
GALATIANS	243
EPHESIANS	251
PHILIPPIANS	258
COLOSSIANS	263
1 THESSALONIANS	268
2 THESSALONIANS	272
1 TIMOTHY	275
2 TIMOTHY	281
TITUS	285
PHILEMON	288
Hebrews	289
JAMES	304
1 PETER	309
2 PETER	315
1 JOHN	319
2 JOHN	324
3 JOHN	325
JUDE	326
REVELATION	328
Read the New Testament	350
GLOSSARY	362

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'
THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR
JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'

THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

[apw]

© 2012, AMERICAN BIBLE SOCIETY

printed in 1966 by the American Bible Society.

Reprinted by Permission.

www.americanbible.org

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons (by-nc-nd)

(Attribution-NonCommercial-No Derivatives)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

THE BOOKS OF THE NEW TESTAMENT

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'ííhí Jesus Christ, David bá nítini nyáázhí' naltsoos besi'aaní. ² Isaac Abraham bá hizhchíí; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchíí; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchíí; Ésrom Pháres bá náánázhchí; Áram Ésrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchíí; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchíí; Jesse Óbed bá hizhchíí; ⁶ David, ízisgo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchíí; Uriás n'íi bi'aahíí Sólomon David, ízisgo nant'án nlíni, yá yishchíí; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchíí; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manásses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manásses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnángo odestíídá', áí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnángo odestiiníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchíí; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Eliakim Abíud bá náánázhchí; Ázor Eliakim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadóc bá náánázhchí; Eliud Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Eliud bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephú Mary holzéhi bika' nlii ni', Maryúí Jesus, Christ holzéhi, yishchíí. ¹⁷ Áik'ehgo Abraham bits'á'dí' David nehená'zhí' dííts'adah hanátolchíí; David bits'á'dí' isnángo odestíízhí' dííts'adah hanátolchíí; áídí' isnángo odestiiníí bits'á'dí' Christ nyáázhí' dííts'adah hanátolchíí.

¹⁸ Díí k'ehgo nko Jesus gozlii: Báá Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiltíí, ndi doo hwahá yíł niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silíí. ¹⁹ Yíł niinéhihíí, Joseph holzéhi, nnee nlt'éégo at'éhi, Mary doo dénchó'ego bich'i' godigháh hát'íí dahíí bighá, doo hadíí yígólsinégo bíł ilk'inásh'taash, nzi. ²⁰ Áídá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeelgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká' dí'ihí bich'i' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' ílíni, Mary n'aa ándle'zhí' doo néndldid da; hiltsaq siliiníí Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí Jesus holzeego ádrííí: bik'íí binchó'íí bits'á'zhí' hasdáyihiniíí doleehíí bighá. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi áníí n'íí begolne'go be'ánágót'ííd, gáníígo, ²³ Isaq, na'ílihn doo hwahá nnéh dahíí hiltsaq hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí bizhi'íí Emmánuel golzee doleeh, áí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíł nlii, golzeego ágolzee. ²⁴ Áídí' Joseph ch'inádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ábihniidyú ádzaago Mary yíł nnaá: ²⁵ Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozlii'zhí'; án Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Béthlehem golzeegee Jesus gozliídá' Hérod nant'án nlii lék'e, áídá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhí', ² Gádaaniigo, Jews

binant'a' gozliihí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'ílsqósé dah hiit'íihí bigħa daa-hohiikaahyú dekai. ³Hérod nant'an nlini la'íi nnee dawa Jerúsalemyú daagolíni bilgo díi daidezts'aqádá' doo bil daagozhóq da lèk'e. ⁴Hérod okaqah yebik'ehi itisyú nadaandehi la'íi begoz'aaniú ye'ik'eda'íchíhi íla'áyílaago, Hayú Christ goleeh? daayihniigo nayídaadilkid. ⁵Áik'ehgo gádaabihni, Judéayú Béthlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi k'e'eshchíihí k'ehgo, ⁶Júda bini'yú Béthlehem nliníi, Júdaagee nant'an daanliiní bil dátedaaní'eeé: nant'an shichagháshé, Israel hat'íi, yá nant'aa doleehí nits'á'dí'go goleehí bigħa, nii. ⁷Hérod dánant'í'ego nnee daagoyáníhi yiká o'í'a'dá' nayídaadilkid, Daadá' ts'ílsqósé dantsé hit'íi silij? niigo. ⁸Áidí' Béthleheymyú odaayis'a' gádaabihniigo, Ishkiin alts'íséé nt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lèk'eyúgo shí nanádaagodohihgo shíí aldó' ákú hoshkaahyú disháh. ⁹Nant'an ániíhí daidezts'aqádá' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'ílsqósé dahs'aqágo daayo'íi n'íi bádihyúgo haltoq' nt'éégo, ishkiin alts'íséhi sitijígee bik'ehdi' dahs'aqá silij. ¹⁰Ts'ílsqósé daayilts'aqádá' dázhó yaa bil daagozhóq lèk'e;

¹¹Áidí' kih yune' ha'ákaidá' ishkiin alts'íséhiú báá, Mary holzéhi, yilgo daayilts'aqádá', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokaqah: ilínihi nadaayiné'íi yidá'ch'ida'iztaqágo óodo, jeeh didlidgo hkaqolchini, frankincense holzéhi, la'íi jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹²Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihí'nañ, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabihniigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onakai, lahyúgo. ¹³Anákaidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'dí'hi Joseph bil ch'í'nah ánágodlaa nayeehí bee, gánígo, Nádnáh, mé' hik'e báá bilgo Egyptyú bil nkáh, akú nahísóotqá, nohwil nanángosni'zhí'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴Áik'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihí hik'e baqáhiú bilgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵Hérod dazts'aqazhí' da'akú naháztaqá: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíi ánií n'íi, ShiYe' Egyptdi' hannáh bildishni, nniidíi begolne'go ágodzaa.

¹⁶Áidí' Hérod nnee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yígołs'idá' dázhó bágóchijidgo, ishikiin naki bil ledaagodzaadi' hayaa godezt'ígo dawa naseedgo yengon'áá Béthleheymyú, nnee daagoyáni Jesus yaa nayídaadilkid n'íidí' godezt'ígo. ¹⁷Jéremy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, gánniidíi begolne', ¹⁸Rámayú la' bizhii daidits'ag, daachag la'íi chaał daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azíi bee bich'í' yádaach'ilti' ndi doo hagot'éégo da lèk'e, bichagháshé da'ádaadhíi bigħa.

¹⁹Hérod dazts'aqádá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeehí bee bil ch'í'nah ánágodlaa, ²⁰Gánígo, Nádnáh, niye' hik'e báá bilgo Israel hat'íi bini'yú bil nádnáh: niye' daizilhee hádaat'íi n'íi nanezna'. ²¹Áidí' nádiidzaago biye' hik'e baqáhiú bilgo Israel hat'íi bini'yú onakai. ²²Arkeláus Judéayú nant'an nanásdlíi, bitaa Hérod sitij n'íiígee nnañthizhgo Joseph ya'ikonziidá', ákú digháhzhí' neldzid: áik'ehgo bindzeehí bee Bik'ehgo'ihí'nañ, Doo ákú nñáh da, bilnñiid, áik'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeýú okai. ²³Áidí' kih goznílií Názaresh golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, Ái Názaresh holzee doleeh, daanii n'íi begolne'go.

3

¹Ái benagowaadá' John Baptize ágole'íi nnee yich'í' yaht'ígo nyáá, da'igolijyú, Judéa bigodesdzogíi biyi', gánígo, ²Nohwinchó'íi bits'á'zhí'

ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa. ³ Díinko Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, yaa yałti'go gáníí n'íí, Da'igolííyú hadíńshí dilwosh, NohweBik'ehñ bádđhyú ilch'í'đaagohle', intín ilk'ídezđqđhgo bá ádaahle', nniigo. ⁴ John bidiyágé bighán ha'í'ahíí bighaa alzaa, ikał hilchúí biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihií biłgo bihidán lék'e. ⁵ Áídá'go Jerúsalemđí Judéa dahot'éhé ni' nagoz'aadı' la'íí túńlíníí Jórdan holzéhi biñaayú dahot'éhé ni' nagoz'aadı' baa nánzáá, ⁶ Áík'ehgo bi'áadaat'e' ncho'íí yaa nanádaagosni'dá', túńlíníí Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhií yighá nehessaigo yiltsaadá' gáyihnií, Nohwíí, ch'osh bik'asda' golííhií k'ehgo daalnoł'ííhí, hadín lá nohwádđhyú nohwiniigodilne' goz'aanú bits'á'nohkáh nohwilnñiid? ⁸ Da'anii nohwincho'íí bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nołsj, nest'á' nł'éégo nádaant'íhií k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo idíldaadoh'nií da: Bik'ehgo'ihí'nañ díí tséé naznilíí nnee Abraham bits'á'dí' daadihezn'a'híí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishnií. ¹⁰ Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bé'nıl'aąđgo ácha nnit'aą: ch'il dawa doo nest'án nł'ééhií baa dahndéh dayúgo yó'ok'ehgo kọ' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹¹ Shihíí tú bee baptize ádaanohwish'íí gáđnií, nohwincho'íí bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishleehí ndi doo bik'eh sitíí da: án Holy Spirit hik'e kọ' yee baptize ádaanohwil'íí doleel. ¹² Be'ilch'íhé dahyotííł, t'oh naghái ilch'íhi goz'aąđee nágošo doleel; binest'á'híí ilk'eyihinił; áídá' bizhoolí kọ' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidíhid.

¹³ Áídí' Jesus Gálileedí' Jórdan túńlízđhí' nyáá, John baptize ábile'híí bighá. ¹⁴ Áídá' John doo hat'íí dago gáníí, Shúigo née shaa nyaa, shíí ni baptize áshííle'go dávik'ehdá'? ¹⁵ Jesus gábihnií, Ch'ík'eh ndi nzhqọ k'adíí: nzhqọgo ágot'eehíí dawa be'iidle'go dávik'eh. Áík'ehgo John baptize ábíílaa. ¹⁶ Jesus baptize ábi'đelzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'í' hanáđzaa: áídí' yáá bich'í' ilts'á' áđzaago Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníhgo yiltsaaní dábiłgo biká' dahnezdaa: ¹⁷ Nł'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aą, Díinko shiYe' shíł nzhóni, án baa shíł gozhqọ.

4

¹ Áídí' Jesus Holy Spirit nabiłaago da'igolííyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. ² Dá doo iyáne dizdın behiskaą, aí aął hiskaądá' shiná' siljí. ³ Na'íntaahíí baa nyáago gábihnií, Ni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłííyúgo, díí tsééhií bán náodleeh, nnií. ⁴ Áídá' Jesus gábihnií, Ágágołzeego k'e'eshchíí, Nnee doo dá bán zhá yee hińaa da doleel, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí bizé'dí' behagohigháhíí dawa yee hińaa doleel. ⁵ Ch'iidn nant'án godiyihgo ízigo křh goznilyú Jesus yil o'áázhgo křh biyi' da'ch'okáąhíí ts'ídago goz'aanú bilatahyú yil n'áázhgo, ⁶ Gánábıłdo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłííyúgo góđah ch'í'nł'e': ágágołzeego k'e'eshchíí, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'sá yaaká'yú daagolínií nł'éégo bińadaadeh'íí doleel, ná daayıldonił: áídí', Doo tséé hitałgo hayaa ngeeh dahíí bighá anádaanołteel doo. ⁷ Jesus bich'í' hananáđziigo gábihnií, Ágágołzeego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ doo nabíntaah da. ⁸ Áídí' dzil dážhó yúdahi biká'yú yil hananát'aazhgo nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa la'íí bi'ízisgo ágot'eehíí bił ch'í'nah áyíılaago; ⁹ Gábihnií, Díí nagoz'aanú dawa naa dinish'aa doleel, hayaa áñne'go shonkaąhyúgo. ¹⁰ Jesus

gánábildo'niid, Yuwehyú, Satan: ágágozzeego k'ená'ishchijj, Bik'ehgo'ihinaan neBik'ehná zhá honkaqah, da áán zhá bá na'iziid. ¹¹ Áídi' ch'iidn nant'án bits'á'zhí' onándaadá' Bik'ehgo'ihinaan binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

¹² Áídi' Jesus John ha'áneztijjigo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; ¹³ Názarethdí' dahiyaaogo Capérnaumyú ngonle', túsikaanií bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogii' biyi': ¹⁴ Esáias, Bik'ehgo'ihinaan binkááyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, ¹⁵ Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túnííi hanaayú túsikaanií bich'i' Gálileeyú, doo Jews daanlii' dahíi bini'yú; ¹⁶ Godilhiíyú naháztqá n'íi kq' bená'dindíingo daayiltsqá; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztqá n'íi bich'i' idindláad silijj.

¹⁷ Áídi' godezt'i'go, Nohwincho'íi bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahii biká' nagowaa, niigo Jesus yaati' nkegonyaa.

¹⁸ Jesus túsikaanií Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsqá; áí lóg hadaayihileehii' daanlii'. ¹⁹ Áík'ehgo gádaayihíi, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehii' k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishké'. ²⁰ Dagoshch'i' lóg behaidlehé nanest'ólihií da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. ²¹ Áídi' dahnáidzaago ilk'isyú naki naayiltsqá, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, áí bitaa Zébedee bilgo tsina'eehii' yiyi' naháztqá, bilógbehaidlehé nanest'ólihií nádaalkadgo; áík'ehgo yich'i' ánniid. ²² Dagoshch'i' bitaa tsina'eehii' yiyi' sidaaná' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

²³ Áídi' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánátséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanií nlt'éégo baa na'goni'íi yaa yaati'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éégo kah yaa nadaakaihií hik'e daanniihií náyihilziilngo anádaak. ²⁴ Syria golzeeyú dahot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú iltah at'éégo daanniihií hik'e kah yaa nakaihií, góy'éégo bich'i' nadaagowaahii, ch'iidn yisná ádaabikinií, onádaatlishihii', la'íi daadi'ilihii' yil nadaaskaigo Jesus nlt'éégo ánádaayisdlaa lék'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee láágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túníínií hanaadi'hi biké' anátseel lék'e.

5

¹ Jesus nnee biké' anátseehii' yiltsqágo dzilyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu aldó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gáníngo: ³ Hadíi ídaagoch'iyolba'íi biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daanlii'. ⁴ Chaa' nádaakaihií biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojopt. ⁵ Bijíidí' isht'edaagodnt'éehii' biyaa daagozhóq le': ni'godsán dá goz'qá nt'éégo bíyéé doleel. ⁶ Nzhoqogo ágot'eehii' dázhq hádaat'íihii' bighá shiná' hik'e dibá' daanliinií biyaa daagozhóq le': áí náda'doldijj. ⁷ Bil daagoch'oba'íi biyaa daagozhóq le': bíi aldó' baa goch'oba' doleel. ⁸ Bijíi' biyi' daagozhóonií biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihinaan daidohtséel. ⁹ Ilch'i'gont'éehii' benadaago'aahii' biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé daabikdi'nií doleel. ¹⁰ Nzhoqogo ágot'eehii' ye'ádaat'eehii' bighá bich'i' nadaagoch'inikaadíi biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daanlii'. ¹¹ Shíi' shighá nnee yaati' yee daanohwokaalyúgo, nohwiniidaagodntsiyúgo, la'íi léda'ilchoogo yaati' dénch'óehii' yee nohwaa yadaakti'yúgo, nohwiyaa daagozhóq le'. ¹² Nohwiil

daagozhó le', dážhó nohwil daagozhó le': yaaká'dígo íziso ágot'eehí nohwaa hi'né' doleel: nohwí dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi da'ágát'éeego bich'í' nadaagoch'inlkaad ni'.

¹³ Nohwíi ni'gosdzán bi'ishijh daanojhij: áidá' ishijhí doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánálné'? Doo nt'é bee nkt'éé da, daazhógo ch'élkáadgo biká' nach'ikai doo. ¹⁴ Nohwíi ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláadí daanojhij. Dzil biká'yú íziso kih nagoznái dahzog'aayúgo, doo hagotéégo nant'í' da. ¹⁵ La'íi ik'ah k'ó'íi ch'idnktlah l'ék'eyúgo, doo táts'aa bil hayaa nch'í'áah da go'íi, áidá' ik'ah k'ó'íi biká' dahnásiit'áhé biká' dahch'ilt'aah go'íi; áik'ehgo hadíi kih yune' naháztaaní dawa yee daago'íi. ¹⁶ Nnee bináat nohwits'á' idindláad le', áik'ehgo nkt'éégo ánadaaht'íiíi daayo'ijgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn íziso at'éehíi bee ch'í'nah ádaanósi.

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi beke'eschiiníi doo ánabiyishdijhyú n'yáá daashoh'níi da: doo ánabiyishdijhyú n'yáá da, áidá' dawa begolné'go n'yáá. ¹⁸ Da'anii gánohwidishnii, Yáá hik'e ni'gosdzán bilgo bech'ígonáhzhí' begoz'aaníi biyi'dí' ayáhágo isdzohíi la'íi dahts'idihíi doo daazhógo dá dahzog'aq nt'éégo da, aqal alzaazhí. ¹⁹ Hadín díi Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi ayáhágo ágot'eehíi ndi doo yikisk'eh at'éé dahíi, la'íi áik'ehgo nnee yil ch'ídaago'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú dážhó doo iljí dahíi bee hojíi doleel: áidá' hadín díi begoz'aaníi yikisk'eh at'éehíi la'íi yee ilch'ígó'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú íziso at'éehíi bee hojíi doleel. ²⁰ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíi hik'e Pharisees daanlíi bitisgo nkt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daahleeh go'íi, nohwildishnii.

²¹ Doo ánídá' díi k'ehgo nnee bángot'aqgo daadesots'aq ni', Doo izilhéé da; hadín izis-hij'íi góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: ²² Áidá' gádaanohwildishnii, Hadín bik'isn doo nt'é bighá dayú yik'enníihíi góyéégo bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yihíihíi baa ya'iti'go bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáq da, yihíihíi ch'iidn bik'ó' diltí' yuyaa bágoz'áni at'éé. ²³ Áik'ehgo bech'okáqahíi biká' dahnási'níi goz'aqgee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánne'yúgo, nik'isn bil dahgosín'aqahíi binálniihyúgo; ²⁴ Da'áigee da'ch'okáqah goz'aqgee nt'éhéta nánne' n'íi siné'dá' nik'isn bich'í' nnángo ilk'inágodoldogh; áid' t'aqzhí' nádndángo ániita Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánne'. ²⁵ Hadín naa dahzog'aaníi dagoshch'í' bil ilk'inágodnldóph, yáná'iti'héyú bil hi'ashdá'; dahyúgohíi dánkó aayanáltihíi yaa nide'ahi at'éé, aayanáltihíi aasitíni yaa niktéehgo ha'anikt'e'. ²⁶ Da'anii doo ch'inánódáh at'éé da, dá aqal na'íníilgo zhá, nildishnii.

²⁷ Doo ánídá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanohsí lán shí, Doo nant'í' nahkai da, golzeego: ²⁸ Áidá' shíi gádaanohwildishnii, Nnee isdzán dážhó há'íjgo dénehq'égo yine'íjídíi ilk'idá' bijíi biyi' yuyaa nant'í' deyaa. ²⁹ Nináá dihe'nazhinéégohíi ncho'go ánat'íiíi ánílsiyúgo ha'aahgo yó'ohne': nits'í lahzhí' da'ádijhyúgo doo nzhqo da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn bik'ó' diltí' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhqo da. ³⁰ Nigan dihe'nazhinéégohíi ncho'go ánat'íiíi ánílsiyúgo nadn'geeshgo yó'oh't'e': nits'í lahzhí' da'ádijhyúgo doo nzhqo da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn bik'ó' diltí' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhqo da. ³¹ Gánádaadi'nii ni', Hadín bi'aa yó'onáyilt'e' hat'ínií, naltsoos yiká' ilk'inát'aash: ³² Áidá' shíi gádaanohwildishnii, Hadín bi'aa doo

nnee la' yil nant'i' na'aash dadá' yil ilk'ínát'aazhyúgo, nant'i' naghaago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nnááyúgo, áí nneehíi yil nant'i' na'aash hileeh.

³³ Doo ánídá' gádaach'íniigo ba'íkonaadaanohdzí lán shí, Doo daazhógo nit'á dahnádinlñiih da le', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee hagot'éégo áññiih k'ehgo áñle': ³⁴ Áídá' shíi gádaanoahwíldishñii, Doo yaaká' bee nohwit'á dahnádaadidoññiih da; áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahí bighá: ³⁵ La'íi doo ni'gosdzán bee nohwit'á dahnádaadidoññiih da; áí Bik'ehgo'ihí'nañ dahnádil'íséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áí izisigo kíh goznílii nant'án ízísíi golínihi at'ééhíi bighá. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'á dahnádinlñiih da, nitsizil da'á ndi doo lígaigo dagohíi díhíiigo aóléh at'éé dahíi bighá. ³⁷ Ha'oh, dagohíi, Dah, zhá daadohñii, doo nohwit'á dahnádaadidoññiih da ndi da'aníigo ádaadohñii: la'ihíi nch'ó'ihíi bits'á'dígo at'éé.

³⁸ Doo ánídá' gádaadi'niigo ba'íkodaanoht'á lán shí, Nohwiñáá hayi'ááyúgo bináá hanádoh'aa, nohwiwoo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aa: ³⁹ Áídá' shíi gádaanoahwíldishñii, Nnee nch'ógo nohwich'i' at'ééhíi doo bich'i' t'áqzh'i' ádaanoht'ee da: hadín nit'áah yonlts'íyúgo, lahzhinéé bich'i' nnanínt'aah. ⁴⁰ Dahadín ni'íi bighá naa yá'ití'dá' nahayíi'ktsóozyúgo, ni'íicho a'ldó' doo baa ríh'i' da. ⁴¹ Da'á dahgost'ó'yú niñdeyoodyúgo, nakidn dahgost'ó'yú bíl n'áash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíi baa nné', hadín dant'éhéta bá ch'ínné'yúgo doo bich'i' t'áqzh'i' hótá' da.

⁴³ Doo ánídá' gánádaadi'niigo ba'íkonaadaanohdzí lán shí, Nit'ahdí' gólínií zhá nil nzh'óqadá' ník'enníhíi bik'enníh le'. ⁴⁴ Áídá' shíi gádaanoahwíldishñii, Nohwik'enníhíi nohwil daanzh'ó le', yati' yee daanoahwoká'íi biyaa daagozh'óq doleel daahoh'núí le', hadíi bíl daano'kch'ó'íi nlt'éégo bich'i' ádaanoht'ee le', nch'ógo nohwich'i' ádaat'eehíi la'íi nohwiniidaagodnksiníi bá da'ohkaah le'; ⁴⁵ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daano'híi: áñ nch'ó'íi hik'e nzh'óq'íi dálekt'eego biká'zh'i' ya'ái hanadáho áyíls'i, nlt'éégo at'ééhíi hik'e doo dá'ík'ehyú ádaat'ee dahíi dálekt'eego biká' nagok'íhigo áyíls'i. ⁴⁶ Hadíi bíl daano'hooníi zhá nohwil daanzh'óoyúgo, nt'é bighá nohwich'i' nahi'níi? Tax bich'i' nadaahi'níi ndi hadíi yil daanzh'ooníi bíl daanzh'óo ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá bilák'e nádaadoh'íhyúgo, la'ihíi hant'é bee bitisigo ádaanoht'ee? Tax bich'i' nadaahi'niíi a'ldó' da'ágát'éé ya'? ⁴⁸ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn dázh'ó nlt'éégo at'éé, nohwíi a'ldó' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'i' nlt'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanohwiní'íhíi bighá: ágádaaht'íyúgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí' doo nt'é nohwich'i' naho'níi at'éé da. ² Tédaat'iyéhi dant'éhéta baa nné' lék'eyúgo, doo ná'íh higaakíi besh dílwoshé yee aníigo da, daanzh'óq ádaadil'íinií Jews ha'áná'séh nagozn'il yune' la'íi intinyú nnee bada'ohíhíi bighá ágádaat'íhíi k'ehgo doo ánt'íi da. Da'aníi gánoahwíldishñii, Ik'ída' áí bich'i' nahasnili at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhi dant'éhéta baa nné'yúgo nigan díhe'nazhinéé ánat'íhíi ne'eshganzhinééhíi doo yígóts'i da le'. ⁴ Dánant'íego baa nne': áík'ehgo dánant'íego ánáda'ch'ol'íi ndi yo'íinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'i' nado'oníi at'éé.

⁵ Onkaahgee doo daanzh'óq ádaadil'íhíi k'ehgo ánt'éégo da: áí ha'ánázeh yune' la'íi ilk'ída'itingee nazíigo da'okaa'gho bíl daagozh'óq, nnee

daabineŋgo. Da'anii gádaanohwíldishnii, Ilk'idá' áí bich'i' nahasnili at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkaqahyúgo, ntééh yune' ha'ánnángo, ídíl da'déntŋhádá' niTaa nagont'i'yú honkaqah; áń dánant'i'ego ánáda'ch'ol'ŋŋl ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'i' nado'onili at'éé. ⁷ Da'ohkaqahgee be'ádaadohniíhí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohnií da, doo Jews daanŋi dahíí ádaat'eehí k'ehgo: áí lágógo yádaasilti'yúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań nohwidits'ag, daanzí. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwiTaa hant'é bidaanoht'ŋŋhí yígótsí, t'ah doo hwahá bihóhkeed da. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkaqah: NohwiTaa yaaká'yú dahsínaahíí, Nizhi'íí dilzŋgo bigózh le'. ¹⁰ Nant'an nŋŋhíí begodowáh. Hagot'éégo ánniyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'gosdzán biká'yú addó' begodolnii. ¹¹ Díí jŋi daahidaqá doleelí nohwá ágonksí. ¹² Hadíí ncho'go nohwich'i' ádaasaaahíí bighá baa nágodent'aahíí k'ehgo née addó' ncho'go ádaasiidzaahíí bighá nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'intaah yune' onohwoníí hela', áídá' ncho'go at'ééhíí bits'á'zhí' hanánohwihí'níí: Dahazhí' dawa bá nant'áá, la'íí ninawodíí itisyú át'éhi, la'íí ízizgo ánt'éhi dahazhí' bee sínzŋi doleel. Doleelgo at'éé. ¹⁴ Nnee bincho'híí bighá baa nádaagodeso'aqayúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn addó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áídá' nnee bincho'híí bighá doo baa nádaagodeso'aq dayúgo, nohwiTaa addó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkaqah lék'eyúgo, daanzhọq ádaadil'ini doo k'ehgo ádaanoht'ee da: áí dáshiná' da'okaqahgee ídaadaagoch'i'yolba'go binii hago ándaayol'ŋŋl, nnee dáshiná' oshkaqahíí yídaagolsí le', daanzigo. Da'anii gádaanohwíldishnii, Ilk'idá' áí bich'i' nahasnili at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkaqah lék'eyúgo, nitsizil nntŋlag, ninii tángis; ¹⁸ Áí bee nnee dáshiná' onkaqahíí doo yídaagolsí da, niTaahíí zhá na'gont'i' ndi yígótsí: áík'ehgo dánant'i'ego ánáda'ch'ol'ŋŋl ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'i' nado'onili at'éé.

¹⁹ Ni'gosdzán biká' dawahá nohwíl da'ilínií doo nadaanoht'ee da, dánko gólchoozhí nohwits'á' da'iyaaq, beshihii nohwits'á' dichíh, la'íí da'in'ŋŋhíí nohwee dain'ŋŋh: ²⁰ Áídá' yaaká'yú zhá nada'noht'ee, akúyúgo zhá gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyaaq da, beshihíí doo nohwits'á' dichíh da, la'íí da'in'ŋŋhíí doo nohwee dain'ŋŋh at'éé da: ²¹ Dahayú nohwíl ilíni sínilyú, áí zhá baa natsídaahkees doo. ²² Konáá'íí kots'í bikọ'i at'éé: áík'ehgo konáá nlt'éeyúgo kots'í dahot'éhé bikọ' golíni at'éé. ²³ Áídá' konáá doo nlt'éé dayúgo'híí, kots'íhíí dahot'éhé dilhíli at'éé. Koyi' ná'dindíin n'íí kots'á' dilhíli silŋiyúgo, áí dázhọq dilhíli at'éé.

²⁴ Doo hadín binant'a' naki da, da'áa'á bíl ncho'dá' la'ihíí bíl nzhọq doleel at'ééhíí bighá; dagohíí da'áa'á yotá'dá' la'ihíí yich'olaa doleel at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań hik'e hágótzilíí dá'áa' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Áí bighá gádaanohwíldishnii, Nohwi'ihí'na'íí doo baa nohwíl daagoyéé da le', hant'éshá' hisháq doleel, daanoht'igo; dagohíí nohwits'í doo baa nohwíl daagoyéé da le', hant'éshá' ágoshdle', daanoht'igo. Ya' idá'nhíí ihí'naahíí bitisgo ilŋí gá, ya' diyágé kots'íhíí bitisgo ilŋí gá? ²⁶ Díl' yúdahyú nada'iníihíí baa natsídaahkees: doo k'eda'dílee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ik'edaayihiniííí bá gowá goz'aaq da; da'ágát'éé ndi nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíí áí bitisgo da'inohŋŋí gá? ²⁷ Nohwitahyú hadín daahol'neezií yaa natsékeesíí zhá bee ayá'hágo ndi ts'idag ndílséhgo ádidle' gá? ²⁸ Hant'é bighá diyágé baa nohwíl daagoyéé? T'oh dénzhónéhíí baa

natsídaahkees; doo nada'iziid da, doo da'it'ool da ndi nlt'éégo daanoosek:
 29 Da'ágát'éé ndi Sólomon ízigo at'éé lèk'e ndi doo díí t'oh dénzhóné k'ehgo ík'e'isdlaa da, nohwikidishnii. 30 T'oh díí jii noseeíí, áidí' iskqá daadididíí ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo bik'e'islaadá danilt'eego ya' áí t'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwik'e'islaa gá, nohwíí nohwi'odlq' ádaayáháhi? 31 Áík'ehgo, Hant'é da'iidaq shíhíí? dagohíí, Hant'é da'iidlaq shíhíí? dagohíí, Hant'é ádaagohiidle' shíhíí? doo daadohñiigo baa nohwil daagoyéé da le'. 32 (Doo Jews daanlii dahíí áí zhá itisgo hádaat'íí:) áidá' áí dawa bídih daanohtííhíí nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígólsj. 33 Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hik'e bits'á'dí' nzhqoggo ágot'eehíí ntsé biká hádaat'íí; áík'ehgo díí dawahá áldó' nohwiyéé doleeł. 34 Áík'ehgo yiskaqgo hago ágot'eehíí doo baa nohwil daagoyéé da le': áí dabíí na'índint'og ndi at'éé. Daka'á jii nagont'ogíí da'ái zhá dá bik'eh.

7

1 Doo hadín baa nádaaht'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleeł. 2 Aanádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nádaach'it'íí doleeł; dáhołqágo kaa daasohné' lán shj n'íí k'ehgo da'ágáhołqágo nohwaa nádo'né'. 3 Hant'é bighq nik'isn bináá yune' tsj akts'íséq sitaaníí hí'íí, áidá' nihíí nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? 4 Ni nináá yune' tsj nchaahi sitáadá, hago't'éégo nik'isn gáhnii, Shik'isn, ai tsj akts'íséq nináá yune' sitaaníí ná haosh'tííh? 5 Ni, nzhqo ídn'íni, ntsé nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí hatííh; áík'ehgo nlt'éégo go'íí nleehgo ániita nik'isn bináá yune' tsj akts'íséq sitaaníí bá hatííh.

6 Nt'é dilziníí doo gósé baa daahohniil da, la'íí nohwiyo' nlt'éehihíí doo góchi bich'í' odaahołkaad da, ágádaaht'ííyúgo dánko yiká' nakai doleeł, áidí' nohwich'í' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

7 Ídaadohkeed, áík'ehgo hant'é ídaadohkeedíí nohwaa hí'né'hi at'éé; hádaadoh'íí, áík'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohné'hi at'éé; dáádítíh nádaanołts'í, áík'ehgo nohwá ch'í'ítííhíí at'éé: 8 Hadín ídókeedíí baa hí'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníí hant'é hádéz'íí shíhíí náidiné'hi at'éé; hadín dáádítíh nádaalts'íhíí bá ch'í'ítííhíí at'éé. 9 Nohwitaahyú la' nnee biye' golini, biye' bán biyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? 10 Dagohíí lóg biyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? 11 Daanołchq' ndi nohwichagháshé nt'é nlt'éhi baa hí'né'íí bídaagonósjyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nlt'éehihíí biyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. 12 Áík'ehgo nnee hago't'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'ilch'ídaago'aaahíí bik'ehgohi at'éé.

13 Ágołts'óségo ch'ígót'í'yú ch'ínokhá: nteelgo ch'ígót'í'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágost'aayú intín, láqgo ákóne' ha'ánátséh. 14 Ágołts'óségo ch'ígót'í'ihíí, ágołts'óségo intínhíí, áí zhá íhi'naa bich'í' intín, da'akwííyé zhá ákú ch'ekáh, doo láqgo da.

15 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonohsqa, áí dibel'íí bikágéhíí daabidiyágégo nohwaa hikáh, áidá' biyi' yuyaahíí ma'cho dázhq shina' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. 16 Dá binest'á'híí bee bídaagonólsj doleeł. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihiniil née, née figs kq'dahosh baa ndaach'ihiniil née? 17 Ch'il nlt'éehihíí nest'án nlt'éehíí bah

dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchọ'éhíí nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il nt'éhíhíí doo nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé da, la'íí ch'il dénchọ'éhíí doo hagot'éégo nest'án nt'éhíhíí bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án nt'éhíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'ehgo kọ' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áík'ehgo binest'ą'ihíí bee bídaagonọsị doleel.

²¹ SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashihńihíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahń anihíí yikísk'eh at'ééhíí zhá itah daaleeh. ²² Áí bijíí nnee ląágo gádaashihńi doleel, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałtí' da láń? Ya' doo nich'í' ádaan'ńiigo ch'iidn hadaaniidzood da láń? Ya' doo nizhi' biláhyú ízigo ánágot'íhíí be'ádaant'ee da láń? ²³ Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhí' nohkáh, nchọ'go ádaaht'ini, bíldishńiil.

²⁴ Dahadín shíyést's'ąago shiyati' yikísk'eh at'ééhíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigową ágodlaa: ²⁵ Ląágo nanágotíí, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigową bich'í' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'ąahíí bighą. ²⁶ Áídá' dahadín shíyést's'ąą ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigową ágodlaa: ²⁷ Ląágo nanágotíí, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigową bich'í' deyołgo nangóngo': gową nabigozt'íh silíí. ²⁸ Jesus áí ąął yaa nagosni'dá' ilch'igon'ąahíí bighą nnee bíł diyadaagot'ee lẹk'e: ²⁹ Yebik'ehíí k'ehgo ył ch'ígó'aahíí bighą, doo nnee begoz'aaniy ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

¹ Dził biká'dí' nkenádiidzaadá' ląágo biké' anázeel lẹk'e. ² Nt'éégo la' nnee lóod doo inádił dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhí' hayaa adzaago gábihńi, SheBik'ehń, nashíńiizihíí bik'e sínt'jigo níngonsị, háńt'íyigo nashíńiizih. ³ Áík'ehgo Jesus yich'í' dahdidilńiidí' yiká' ndelńiigo, Hasht'íí; nándziih, yihńi. Áí dábilgo lóod n'íí inásdjíd lẹk'e. ⁴ Áídí' Jesus gábihńi, Hadín dńko bíł nagolńi' hela'; ti'i, okąąh yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádndle'go, nt'éhéta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nań baa nné', Moses ngon'ąą lẹk'ehíí k'ehgo, áík'ehgo nándziihíí nnee yłdaagot'sị doleel.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nýáádá', áígee silááda dałá'a gonenadín binant'a'íí nábokąąhgo baa nyáágo, ⁶ Gábihńi, ShiNant'a', shána'iziidíí dí' il silínihi yaat'éégo bíł na'dińi'go gowayú sitíí. ⁷ Jesus gábihńi, Ákú disháhgo nasziłh. ⁸ Silááda nant'án gábihńi, ShiNant'a', shigową yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitíí da: déhadziihgo ndi shána'iziidíí nadziłh ndi at'éé. ⁹ Shíí ádó' shinant'a' golíí, shihíí silááda bá nansht'aa: dałá'a, Dah nńáh, bíldishńiyyúgo dahdigháh; la'íí, Yushdé', bíldishńiyyúgo shaa higháh; la'íí shána'iziidíí, Díí áńle', bíldishńiyyúgo áí áńle'. ¹⁰ Jesus áí yidezts'ąądá' débíldiyagodzaago nnee biké' náseehíí gáyihńi, Da'ąńi gádaanohwłdishńi, Israel hat'í'ú bitahyú ndi doo hadín díí k'ehgo bi'odłá' golíni baa nsháh da. ¹¹ La'íí gánádish'ńi, Ląágo ya'ái hanadáhdí' la'íí ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac la'íí Jacob yłł dahnáhaztąą doleel, yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhgee daanliiníí bitah: ¹² Áídá' nnee, yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhgee daanlií le'at'éé n'íí, chagołheel yune' ohılkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo hdaach'idil'k'ash doleel. ¹³ Jesus silááda binant'a'íí gáyihńi, Nádnđáh;

hagot'éégo osíndlqáadí da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo silááda binant'a' bána'iziidihí da'áíge dagoshch'í' nadziih.

14 Áídí' Jesus Peter bigową yune' ha'ayáádá' Peter bi'aahí bimaa nezgaigo sitíjgo yiltsaq. 15 Bigan yedelñiih, áík'ehgo nezgai n'íi bits'á' gonyáá: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

16 Áídí' o'i'áázhi' godeyaago lqágo ch'iidn isná ádaabiksiní bich'í'yú yil neheskai: áík'ehgo hadaadzi'í zhá bee ch'iidn hainihyood, la'íi daanñiihí dawa nádaayilziih: 17 Esáias, Bik'ehgo'ihí'nán binkááyú na'iziidi, gáñniid n'íi begolne'go, Néé doo daanldzil dahí, la'íi nohwikah n'íi dawa dabízhá idá'áyiidlaa.

18 Jesus binaayú nnee láni íla'at'éehí yiltsaqádá, Hanaazhi' nohwil nada'do'eel, nniid. 19 Áíge begoz'aaní ye'ik'e'ílchíhi baa nyáágo gábilñii, lch'ígó'aahí, dahayú anadááyú níké' anáshdaal doo. 20 Jesus gábilñii, Ma' ndi bi'i'án daagolíi, dló' yúdahyú nada'iniihí ndi bit'oh daagolíi; áídá' shíi nnee k'ehgo Niyááhí doo hayú nshteehi at'éé da. 21 La' bitsilke'yuhí gábilñii, ShiNant'a', halqá shítáa ntsé ləhishteehyú dósha'. 22 Jesus gábilñii, Shiké' hínáá; áídá' nanezna'íi dabíi lədaakii'ñii le'.

23 Áídí' tsina'eehí yehiyaadá' bitsilke'yu aldó' ehikai. 24 Nt'éégo tú yat'éégo bíl deyol, áík'ehgo tsina'eehí tú nádidáhí beh nádiik'ool: áídá' Jesus- hii ilhosh lék'e. 25 Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínadaabisidá' gádaañii, NohweBik'ehí, hasdánohwiñii: dak'azhá tétt'áh nohwil ogo'eel. 26 Áík'ehgo gádaayihñii, Hant'é lq bighá ndaakdzid, ntsólqá'at'éégo nohwí'odlq' doo hwoi da? ñii. Áídá' nádiidzaago nyolhíi túhíi bílgo yich'í' hadziigo nkenágeheltq'. 27 Áík'ehgo nnee bíl díyadaagot'éégo gádaañii, Nnee lqá daat'éhi díi, nyolhíi la'íi túhíi ndi da'áyiñiiyú ádaat'íi!

28 Hanaayú Gérgesenes daagolíiyú bíl nada'diz'eeldá' nnee lena'ñiií goz'aqádí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiksinihí, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhí bighá doo hadín alhánégo bit'ah ch'egháhi da. 29 Yat'éégo gádaañii, Hago lqá ánohwile'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlini? Nohwiniigodilne'íi doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' néé? 30 Áíge da'anahyú góchi da'iyáago nanalse'. 31 Áík'ehgo ch'iidn náda'okaqəgo gádaabilñii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanalse'íi beh nohwinyóó. 32 Áík'ehgo, Hahkeeh, yilñniid. Hakíí'adá' góchi nanalse'íi yeh hikíi: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkíjgo túsikáni yeh hikíi, áík'ehgo tú yil daadesdzii. 33 Áídí' góchi yinádaadéz'íi n'íi nádnkíjgo kíh goznilyú okai, áíge ch'iidn isná ádaabikí n'íi hago ádaabi'deszaahí dawa yaa nadaagosni'. 34 Áídí' kíh goznilgee daagolíinií dawa Jesus yich'í' ch'ínátsáq: áík'ehgo daayiltsaqádá' náyokqəgo gádaayihñii, Nohwini'dí' ch'ínnáh.

9

1 Áídí' Jesus tsina'eehí yeh hiyaago hanaayú dabíi gólíiyú bíl oná'í'eel. 2 Nt'éégo la' nnee dí'ili baa daach'iskqə: Jesus daabi'odlq' yigotsíidá' nnee dí'ilihí gáyihñii, Shiye', niil gozhóq le'; ninchq'uhí bighá dák'ad naa nágodet'aah. 3 Áídá' begoz'aaní ye'ik'eda'ílchíhi la' dábiyi'yú, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'jgo áñii, daanzí. 4 Natsidaakeesíi Jesus yigótsigo gádaabilñii, Nt'é bighá nohwijíi biyi' yuyaa nchq'go natsidaahkees? 5 Hadíihíi

doo nyeego ách'iniih da, Ninch'ohíi bigha dák'ad naa nágotet'aah; dago-híi, Nádnáhgo dahnnáh? ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee binch'ohíi bigha baa nágotet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonolš doleelíi bigha, (nnee di'ili sitiiníi gáyilniiid,) Nádnáhgo biká' sintiiníi dahnádné'go gowayú nádnáh. ⁷ Áik'ehgo nádiidzaago gowayú onázzaa. ⁸ Nnee láágo íla'adzaahíi díi daayo'iidá' bíl díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'naa ya'ihédaanzí, nnee díi k'ehgo á'i'íigo yaa goden'áqhíi bigha.

⁹ Jesus áidí' higaalgo nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'níiígee sidaago yiltsáádá', Shiké' dahnnáh, yilnii. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

¹⁰ Jesus iyaágo nezdaago, tax bich'í' nadaahi'níiíhík'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi láágo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyáago dahdinezbíh. ¹¹ Pharisees daanlíni daabo'iidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Nt'é bigha no-hwíich'ígó'aahíi tax bich'í' nadaahi'níiíi hik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi yil da'iyáq? ¹² Jesus ái yidezts'áádá' gádaabíhíi, Doo hago'ádaat'ee dahíi ízee nant'an doo yaa nakáh bik'eh da, daanníihíi zhá. ¹³ Hant'é niigo ágodi'níiíi bídaagono'aaah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okaqhíi bitisgo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo: shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, No-hwinch'íi bits'á'zhí' ádaahne', bíldishniiyú nýyáá, áidá' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi ágáldishniiyú nýyáá da.

¹⁴ John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaanii, Nt'é bigha néé hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohíikaqah, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaqah da? ¹⁵ Jesus gádaabíhíi, Ya' ni'i'néhgeee nnee íla'ádaat'eehíi nnee niinéhíi yil nakaiyúgo doo bíl daagozhó' da néé? Dahagee nnee niinéhíi bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áigee dáshiná' da'okaqah doleel. ¹⁶ Ko'íi dénch'éhíi doo nak'á' ánidéhíi bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánidéhíi íhanigháhgo dayúwehégo onanállaad. ¹⁷ Ła'íi wine áni alzaahíi ikagé wine benaktiníi dénch'éhíi doo biyi' tádaach'iníi da: ágách'idzaayúgo wine benaktiníi kots'á' daidíldoh, áik'ehgo winehíi qal ha'ijool, la'íi wine bee nakti n'íi da'ílíi hileeh: áidá' wine áni alzaahíi wine benaktiníi ánidéhíi zhá biyi' tádaach'iníi, áik'ehgo da'íla nht'éé.

¹⁸ Jesus t'ah bich'í' yakti' nt'éégo nant'an la' baa nyáágo biyahzhí' hayaa adzaago gábilniiid, Shitsi' áni daztsaq: ndi yushdé', biká' ndenlníhgo nnaahó'naa. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus nneehíi yiké' dahiyaago bitsilke'yu áldó' biké' dahiskai.

²⁰ Nt'éégo isdzán díi bigháníiigo nakits'adah bíl legodzaahi Jesus yine'dí ninyaago bí'íi bidá'yú yedelniih: ²¹ Ídíl yakti'go gáníi, Bí'íi zhá ndi bedenshniihyúgo nht'éé náshdleeh. ²² Jesus lédiidzaago bíltsaq, áik'ehgo gábilnii, Shilah, nił gozhó' le'; ni'odl'íi nht'éégo ánániidlaa. Áik'ehgo dagoshch'í' nht'éé násdlíi. ²³ Áidí' Jesus nant'an bigowa yune' ha'ayáágo, tsísol yeda'do'aahíi hik'e nnee daagodnch'aadíi yiltsáago, ²⁴ Ch'ínokáh, yilniiid: na'ílin doo daztsaq da, daazhogo ílhoshgo at'éé. Ái bigha baa daach'odloh lék'e. ²⁵ Nnee íla'adzaahíi dawa ch'ínáítsáádá' Jesus ha'ayáágo na'íliníi bigan yiltsoodá' nádiidzaa. ²⁶ Áik'ehgo ái bínaayú dahot'éhé ágodzaahíi baa ch'inii lék'e.

²⁷ Áidí' Jesus dayúweh higaalgo nnee naki bináá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adíid daadilwoshgo gádaanii, David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah. ²⁸ Kih yune' ha'ayáágo nnee bínaá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayilnii, Ya' ágá'ishléhgo nohwi'odlq' golíi néé? Ha'oh, nohwiNant'a,

daabilnii. ²⁹ Áík'ehgo bináá ádaagodiníi bináá yiká' ndelniigo, Hago nohwí'odlǎ' nel'aaníi dávik'ehgo nohwá begolne', bilhniid. ³⁰ Áík'ehgo bináá nádaagosdljigo, Hadín yígonolsíih hela', Jesus ndzilgo baa daasni'. ³¹ Da'ágát'ée ndi o'áazhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

³² Áídí' dahnádkáh nt'éégo nnee doo yakti' dahi, ch'iidn isná ábiksini, Jesus baa bil ch'ikai. ³³ Áík'ehgo nneehíi biyi'dí' ch'iidn habi'dinodzoodá', nnee doo yakti' da n'íi hadzii: áík'ehgo nnee íta'adzaahíi bil diyadaagot'eego gádaanii, Israel hat'i'íi bitahyú doo hak'i díi k'ehgo ágot'eehíi daahiltséhi da. ³⁴ Áídá' Pharisees daanlíni, Ch'iidn nant'an binawodíi bee ch'iidn hainihiyood, daanii. ³⁵ Áídí' Jesus k'ih nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánálséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi baa na'goni'íi nlt'éhi yaa yakti'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éégo daannihíi hik'e kah yaa nakaihíi dawa náyihilzihgo naghaa.

³⁶ Jesus nnee láni yo'jigo, dibelji nadaabinyoodíi da'adíhgo nakai lehíi k'ehgo doo daanldzil dago iltanáhosqahíi bighǎ dǎzhó yaa ch'oba' lǎk'e. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu gádaayihni, Nest'án dǎzhó lǎágo nest'áqádá' nada'iziidíi doo lǎá dahíi bighǎ doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'ǎ' yeBik'ehń bich'í' da'ohkqahgo gádaabildohni, Nada'iziidíi ninest'ǎ' nádaayihgeshyú daadn'áá.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yushde' daayihniidá' spirits daanchǎ'i hadainihiyóod doleelgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'ǎq, iltah at'éégo daannihíi hik'e kah iltah at'éehíi yaa nadaakaihíi nádaayilzihgo áldó' yaa daagodez'ǎq. ² Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhií Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas la'íi Matthew, tax bich'í' nahi'níi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite níni, la'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'iyido'aahíi. ⁵ Díi nakits'adahíi Jesus odaahi'aaago gádaayihni, Doo Jews daanljíi dahíi bitahyú dohkáh hela', la'íi Samáriayú k'ih nagoznilyú dohkáh hela'. ⁶ Israel hat'i'íi bitahyú, dibelji ch'a'onehezdeehíi k'ehgo zhǎ bich'í' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daannihíi nádaaholzi, nnee lóód doo inádh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíi nlt'éégo ánádaahdle', nanezna'íi nádaabiho'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahnii. ⁹ Nohwestsoo bizis biyi' yuyaa óodo, beshligai, dagohíi zhaali ltsogé odaahníi hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltini, dagohíi nohwí'ícho naki, ik'e'an nohwikee, la'íi tsj be'idiltshé dahdaadohniíi hela': nnee na'iziidíi bá di'négo goz'ǎq. ¹¹ Dahadíi k'ih nagoznil dagohíi gotahyú dohkáhyúgo, hadín nlt'éégo at'éehíi biká' na'ídaadokidgo, lahýú naadohkázhí' bil nahísóotǎq le'. ¹² Gowǎ yune' ha'ahkaigee, Ilch'í'gont'éehíi díi gowǎ yune' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áígee daagolíníi nlt'éégo ádaat'eeyúgo nohwil ilch'í'gont'éehíi yil daanljíi doo: doo nlt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwil ilch'í'gont'éehíi dánohwíi nohwil nádodleel. ¹⁴ Dahadíi doo hádaanohwit'j dayúgo, nohwiyati' doo yídaayést'sǎq dayúgo, áí gowǎ dagohíi k'ih goznílii bits'ǎ' dahnádohkáhgo, nohwikee baq leezhíi baa daahaaal. ¹⁵ Da'anii gádaanohwíidishni, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijji Sodom hik'e

Gomórrah golzeegee daagolji n'íi biniidaagodilne'íi bitisgo áí kji goznilgee daagolíníi biniigodolnii.

16 Ma' bitahyú dibelji k'ehgo daanohwide'a': áí bighá ch'osh goyááhí k'ehgo daagonohsaá, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aázhi' nádaadołghash da. 17 Nnee baa daagonohsaá: yánadaaltihíi yaa nádaanohwide'aah doleeł, la'íi Jews íla'ánát'íih nagoznil yune' hanohwináda'íltas doleeł; 18 La'íi nant'ánchań hik'e ízigo nant'ánhíi biyahzhi' nnádaanohwich'íteeh doleeł, shíi shighá, áí hik'e doo Jews daanlii dahíi aldó' bináál shá nadaagołni' doleeł. 19 Nohwaa yá'iti'yú nohwil ch'ideskaiyúgo, hagog'éégoshá' hasdzii, hant'ésha' dishnii, doo daanohsj da: hant'é daadohnihií da'ái bik'ehenkéézgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. 20 Ái doo dánohwíi hahdziih da, ndi nohwitaa bits'á'd'igo Spirit- híi nohwinkááyú hadziih ndi at'éé. 21 Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, la'íi nnee la' bizhaazhé ágáydolił: chagháshé báá hik'e bitaa yich'í' nanádaagonkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. 22 Shizhi' bee daanohwich'ozhíihíi bighá nnee dawa bil daanohch' doleeł: áidá' dahadíi dąngont'í'zhi' dahildóhíi hasdábí' dolteeł. 23 La' kji goznilgee nohwiniidaagoch'idnksiyúgo, lahýúgo náadohkáh: da'anii gádaanohwidishnii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdzaazhi' Israel hat'íi bikji nagoznilíi t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. 24 Bilch'ígót'aahíi bilch'ígót'aahíi doo yitigo at'éhi at'éé da, la'íi na'iziidíi doo binant'a' yitigo at'éhi at'éé da. 25 Bilch'ígót'aahíi bilch'ígót'aahíi yilgo dáteht'eego dávik'eh, la'íi na'iziidíi binant'a' yilgo dáteht'eego dávik'eh. Bigowá golíníi Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhíiyúgo, bichagháshé itisgo nch'ogo daabich'ozhíi doleeł. 26 Áik'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bil le'izkaad n'íi ch'í'nah ádolnii; la'íi k'ad dawahá nan'í' n'íi bigózijgo ádolnii. 27 Godilhił yune' nohwil nagoshni'íi idindláadyú baa nadaagołni: nant'í'ego bee nohwich'í' ha'odzihií kji biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagołni'. 28 Hadíi kots'í nadaitseedá' koyi'siziinií doo nadaitseed at'éé dahíi doo bédaaldzid da; áidá' ch'íidn bik'ó' diltí' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziinií oyiné'híi, án zhá bédaaldzid. 29 Ya' dl'odichiné naki zhaali lich'íé dałá'á ilíigo nahiniih gá? Da'ágát'éé ndi nohwitaa doo hat'íi dayúgo dałá'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. 30 Nohwitszil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. 31 Áik'ehgo doo nédaaldzid da, dl'odichiné doo alch'idé bitisgo da'inohji da. 32 Dahadíi nnee binadzahgee, Án bígonsj, shiłnihií, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágádidishnii. 33 Áidá' dahadíi nnee binadzahgee, Án doo bígonsj da, shiłnihií, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágádidishnii. 34 Ni'gosdzán biká'zhi' ilch'í'gont'éehíi nkeniné' doo daasho'nií da: doo ilch'í'gont'éehíi nkenishné'híi bighá niyáá da, bésh be'idiltishé niitáago niyáá. 35 Nnee la' bitaa bil lił nanágonkaad doleeł, isdzán bi'isdzá' bil lił nanágonkaad, la'íi isdzán hik'e bá'yéhií aldó' bil lił nanágonkaadgo ashle'híi bighá niyáá. 36 Nnee dabíi bichagháshé bich'í' nanádaagonkaad doleeł. 37 Dahadíi bitaa dagohíi báá shíi shitisgo bil nzhooníi doo shíyéé hileehgo dávik'eh da: la'íi dahadíi biye' dagohíi bitsi' shíi shitisgo bil nzhooníi doo shíyéé hileehgo dávik'eh da. 38 Dahadíi bitsi' ilna'ááhíi doo dahiditijgo shiké' dahidgháh dahíi doo shíyéé hileehgo dávik'eh da. 39 Dahadíi bi'ihí'na' bil ilínií bits'á' da'ilíi hileeh: áidá' dahadíi shíi shighá bi'ihí'na' doo bil ilíi dahíi, án zhá dahazhi' ihí'naahíi yaa higháhi at'éé.

40 Dahadíi nánohwidnitiinií shíi aldó' náshidnitiini at'éé; dahadíi

náshidnktiiníí shides'a'íí aldó' náidnktíni at'éé; ⁴¹ Dahadín nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nlijhíí bighá nádnktínií, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihí'nañ bainé'íí án aldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dávik'ehyú át'ééhií nlijhíí bighá náidnktínií, nnee ágát'ehi nt'é Bik'ehgo'ihí'nañ bainé'íí án aldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadín, Jesus yike' higaalhií bighá, díí doo izisgo at'éé dahíí idee bee tú sik'azíí ndi yá ná'íksíjhyúgo, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nayihiniíí da'aniigo biyéé dolee!

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí aqá yíl ch'ídaagoz'aqadá' Jews daanlíni bikíjh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolnigo onanázaa. ² John ha'ásitíj yune' Christ anát'íjhií ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich'í' oyiPa'go, ³ Gáyihniid, Ya' ni higháhi n'íí ant'íj née, dagohíí la'i biká daadéet'íj née? ⁴ Jesus gábihni, John bich'í' nádoht'aashgo díí disokts'aanií la'íí hoP'iinií baa bil nagoln'i: ⁵ Bináá ádaagodíh n'íí bináá anágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nnee lóód doo inádíh dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íí nkt'éégo anádaidle', bijeyi' ádaagodíh n'íí da'ídits'ag anádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo anádaidle', tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'í' yada'iti'. ⁶ Hadín shodlaágo doo t'aaqzhí' at'éé dahíí biyaa gozhóq dolee!, nii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee íla'at'ééhií John yaa nagolnigo yich'í' yakti'go nkegonyaa gánigo, Da'igolíjyú nt'é hádaadeh'íjyú nasohkai? T'oh bit'aa nteelíí bil godiyohíí née? ⁸ Nt'é hádaadeh'íjyú nasohkai áidá'? Nnee nkt'éégo bikt'e'izláhi née? Hadíí bidiyagé nkt'ééhií nant'an golíjgee nadaakahi at'éé. ⁹ Nt'é lqá hádaadeh'íjyú nasohkai áidá'? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi yitisgo at'éhi, nohwíldishnii. ¹⁰ Díí baa k'e'eshchíj n'íí án át'íj, Shinal'a'a nádíh dish'aa, nádíh ilch'í'gole'go. ¹¹ Da'aniigo gánohwíldishnii, Nnee daagozliinií bitahyú doo la' John Baptize ágole'íí yitisgo at'éé da: áidá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitahyú hadín dážhó doo íljí dahíí John yitisgo at'éé. ¹² John Baptize ágole'íí n'igosdzán biká' nagaad'í' godezt'igo nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daaleh dážhó hádaat'íjgo idéedaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí begoz'aanií baa k'e'eshchiinií ágone'íí dabintsédá' yaa yíl nadaagosni', John nyáazhí'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaah'tíjyúgo gánohwíldishnii, Elías, hígháh n'íí, át'íj. ¹⁵ Hadín bijeyi' golíinií, iyésts'aa le'.

¹⁶ Dzaaqee nnee daainolt'íjhií hant'é bil íshshah nishleego baa nagoshni'? Na'iniíh nagoz'aaqee chagháshé íla'at'éégo ilch'í' ádaaniigo, ¹⁷ Tsjísól bee nohwich'í' da'nt'aal ndi doo hak'í da'ólzhizh da; nohwich'í' daahichag ndi doo hak'í ch'adaashinolzhil da, daahídi'niihií nnee díí goldohgee daagolíinií bil dálet'ee. ¹⁸ John doo iyáqgo la'íí doo idlaágo nyáa dadá', Ch'iidn biyi' golíj, daalch'inii. ¹⁹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhií, isháqgo la'íí ishdláqgo niyáádá' gádaashíkh'inii, An dichini la'íí idlánihi, tax bich'í' nadaahi'niíhií la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nliini, daach'inii. Da'anii igoyá'íí nt'é ádaat'íjhií bee bígózíh.

²⁰ Kíh nagoznilií biyi' Jesus ízisgo aná'ol'íjhií lqáqgo ye'anát'íjldá' bincho'íí doo yits'á'yúgo ádaane' dahíí bighá yíl daaditeh nkegonyaa, gánigo, ²¹ Korázingee daagonohliinií, nohwá góyéé dolee! Bethsáidagee daagonohliinií aldó' nohwá góyéé dolee! Nohwitahyú ízisgo anágot'íjhií Tyre

hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíníí doo ánídá' nak'á'dich'ízhé bik'inazlaadá' ilch'ii yiyi' naháztaago bincho'íi yits'á'zhí'go ádaasdaa doleel ní'. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí Tyre hik'e Sídón bitisgo nohwiniigodidolníí, nohwildishníí. ²³ Nohwíí, Capérnaumgee daagonohíinií, yaaká'zhí'go hanohwidí'niíhíí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'nií: nohwitahyú ízisgo ánágot'ííhíí Sódongee ágágodzaayúgo, díí jjí Sódóm t'ah goz'áa doleel ní'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí ní', Sódóm golzeehíí, bitisgo nohwiniigodidolníí, nohwildishníí.

²⁵ Áídá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ yokáqahgo gáníí, ShiTaa, yaaká'zhí' hik'e ní'zhí' nant'án nílinihi, díí ilch'ígót'aahíí nnee daagoyáágo bíí ídaagozínihíí baa ch'anant'í' níí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah ánleehíí nich'í' ba'ihénsí. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íigo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawa shaa hí'níí: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nañ bíYe' nshíni, shígólsini at'éé da, shiTaa zhá; lá'íí doo hadín shiTaa yígólsini at'éé da, shíí bíYe' nshíni zhá, lá'íí dahadínta shiTaa bich'í' bigózhígo áshlé'íí addó' shiTaa yígólsí.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidíí lá'íí ndaazgo dahda'ohheelíí shich'í' nohkáh, áik'ehgo hádaasolgo ánohwishlé'. ²⁹ Izénázwodíí láhdi' nábiyi'hishaalgo shits'á'dí' ígon'áah; shijíí yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'íí da: áik'ehgo nohwiyi' siziinií hanáyoł doleel. ³⁰ Izénázwodíí láhdi' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleel, da'íghéelgo ánisinií doo ná ndaaz da doleel.

12

¹ Áídá' Jews daagodnlsinií bijíí Jesus t'oh naghái hentíinií yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yíl hikaahgo shiná' daasilíigo t'oh naghái binest'á' nadaayiniígo daayiyáa nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabiltsáqád' gábiñnií, Díń'íí, godilzinií bijíí doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabilnií, Ya' David hik'e yíl nakaihíí bílgo shiná' daasilíigo, hago ádaasdaa láń shíhíí doo hwahá baa da'ohshíih da néé? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáqah goz'áa yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye' okáqahgo baa hí'né'go níí'né' níí, doo daayiyáago bágoz'ánihi daayiyáá, áí bánhíí okáqah yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánihi. ⁵ Da'ch'okáqah goz'áa yune' okáqah yedaabik'ehi godilzinií bijíí doo daagodnlsí da ndí doo bee bida'itah dahíí, begoz'aanú bek'e' eshchiinií biyi' doo hwahá baa da'ohshíih da néé? ⁶ Dzágágee hadín da'ch'okáqah goz'aanú yitisgo at'éhi naghaa, nohwildishníí. ⁷ Dawahá nast-seedgo bedaashich'okáqahíí bitisgo nnee laadaach'oba'íí hásh't'íí, níigo aníihí bídaagonolsiyúgo, shíí, doo shaa dahgoz'áa dahíí, doo shaa yádaati' da doleel ní'. ⁸ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilzinií bijíí ndi beshik'eh. ⁹ Áíd' dahiyaadá' Jews ha'ánáseh goz'áa yune' ha'ayáa.

¹⁰ Áígee nnee bigan dała'ázhiñéé binawod ásdíídi itah sídaa lék'e. Nnee lá'i Jesus dant'éheta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadilkid gádaaniigo, Ya' godilzinií bijíí ná'ch'ilzihíí begoz'áa néé? ¹¹ Jesus gádaabihíí, Nohwitahyú nnee lá' bidibelíí dala'áhi godilzinií bijíí o'í'án yune' ogo'yúgo, yiltsoodgo hanáidishood ya'? ¹² Nnee dibelíí yitisgo ílíí go'íí! Áik'ehgo godilzinií bijíí nt'éégo ánách'ot'íílgo goz'áa. ¹³ Áíd' nnee bigan binawod ásdíídi yich'í' gáníí, Yushde' dahdinlíh. Áik'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinéehíí ga'at'éé násdlíí.

14 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagog'éégo Jesus daayizilhee doleeíí yaa nadaagoshchíí. 15 Jesus díi yígósiigo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánksaa, áí dawa náyihilizih; 16 Áídí' gádaayihníi, Ch'ídaashinoh'aah hela': 17 Bik'éhgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíí begolne'go ánágot'íí, 18 Shinal'a'a, hahtíiníí, shíí nzhóni, shiyi'siziiníí bíl dábik'éhyú át'éhi daane'íí: shiSpirit- húi biká'zhí' ashléhgo doo Jews daanlíí dahíí bich'í' dábik'éhyú ágot'éehíí yaa nagolní' doleeí. 19 Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da dolee; da'intínyú bizhihíí doo hadín yidits'ag da dolee. 20 Dábik'éhyú ánách'ot'íí itis silíígo áyílaazhí' t'oh hich'oodíí doo yitíh da, túk'ó'íí beh hiit'í'íí dé't'íh dalchihíí doo yinktsees da dolee. 21 Bíí bizhi'íí doo Jews daanlíí dahíí bada'ohíí doleeí.

22 Nnee la' ch'iidn isná ábilsini bináá ágodíh, la'íí doo yaktí' dahi baa bíl ch'ikaigo náyilizih: áí nnee doo yaktí' da n'íí yaktí' la'íí go'íí náslíí. 23 Nnee dawa bíl díyadaagot'eego gádaanńii, Án David biYe' at'íí ya? 24 Phárisees daanlíni áí daidezts'áqadá' gádaanńii, Ch'iidn nant'án, Beélzebub holzéhi, bina-wodíí bee díi nnee ch'iidn hainihiyood, daanńii. 25 Natsídaakeesíí Jesus yígósiigo gádaayihńii, Nnee dalaháyú binant'a' gollíníí dabíí ílch'í' nanágonkaadyúgo da'íííí hileeh; kíh gozńilgee daagolíníí dagohíí dáta' naháztanńíí dabíí ík'idahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da: 26 Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíí ích'í' naná'idziid; áík'éhgo yebik'éhíí hagog'éégo nzaad begoldoh? 27 Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadín bee ch'iidn hadainiyood áídá'? Áík'éhgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. 28 Áídá' Bik'éhgo'ihí'nañ biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'éhgo'ihí'nañ nohwitahyú ík'idá' nant'aa. 29 Hagog'éégo la' nnee nalwodíí bigowa yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyééhíí ch'in'ííh? Nnee nalwodíí ntsé lích'ílt'ó hik'e go'íí. Áídá' dawahá bíyééhíí bits'á' ch'in'ííh. 30 Hadín doo bíl gonsht'íí dahíí shich'í' got'ínihi at'éé; hadín doo bíl íla'ána'ishdle' dahíí shits'á' ts'ílt'íígo áile'hi at'éé.

31 Áík'éhgo gádaanohwíldishńii, Konch'ó'íí dawa la'íí Bik'éhgo'ihí'nañ dénch'og'go baa yách'íltí'híí bighá kaa nágodit'aah dolee: áídá' Holy Spirit dénch'og'go baa yách'íltí'yúgo híí doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíí, nnee k'éhgo Niyááhíí, dénch'og'go shaa yách'íltí'híí bighá kaa nágodit'aah dolee: áídá' Holy Spirit dénch'og'go baa yách'íltí'híí bighá doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díí jíí goldohíí hik'e nágoldohíí ndi. 33 Ch'il nkt'ééyúgo, binest'á' áldó' nkt'éé ngolníí; áídá' ch'il dénch'og'go, binest'á' áldó' dénch'og' ngolníí; ch'il hago'at'ééhíí binest'á' bee bigózini at'éé. 34 Ch'osh bik'asda' gollíníí k'éhgo hañinolt'ííhíí, hagog'éégo nkt'éégo yádaati', nch'og'go ádaanoh't'eedá'? Kojíí yune' hagog'éégo goz'áq shíhíí bee yách'íltí'hi at'éé. 35 Kojíí yune' nkt'éégo goz'aaníí bee nkt'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojíí yune' nch'og'go goz'aaníí bee nch'og'go ách'ít'éhi at'éé. 36 Bik'éhgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí nnee yati' da'ilíníhíí dawa yee hadaadzi' n'íí bighá baa yá'ití'doleeí, nohwíldishńii. 37 Niyati' n'íí bee nkt'éégo ánt'ééhíí ná ha'dodzhí, dagohíí niyati' n'íí bee nángodot'aal.

38 Begoz'aaníí yé'ik'eda'ílchíhi hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayihńii, ílch'ígó'aahíí, godiyíhgo be'ígóziníí la' nohwíí ch'í'nah áñle'. 39 Yich'í' hananádziigo gádaayihńii, Nch'og'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daaninolt'ííhíí godiyíhgo be'ígóziníí yiká daadéz'íí; áídá' be'ígóziníí doo bíl ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'éhgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nnee bich'í'

be'ígózh alzaahíí zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jii hik'e taagi t'é' lóg nchaahíí bibid sitíhíí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, taagi jii hik'e taagi t'é' leyí' sitíí doleeł. ⁴¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí nnee Nínevehgee daagolíí n'íí daahizíígo nnee daainolt'ííhíí yaa yádaakti'go, Nohwíí nohwitísigo daanchó' ni', daadidoníí: Nínevehgee daagolíníí Jonas yakti'go daidezts'áqadá' binchó'íí yits'á'zhí' ánádaasdzaa; áídá' k'adíí Jonas bitísigo ánsht'éhi niyáá. ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí isdzán nant'ánihi hayaadí'go nyááhíí hizíígo nnee daainolt'ííhíí yaa yakti'go, Shíí shítísigo daanchó' ni', didoníí: án dázhó' nzaad'í' n'yáá, Sólonon bigoyá' yidíts'íhgo; áídá' k'adíí Sólonon bitísigo ánsht'éhi niyáá. ⁴³ Spirit nchó'íí nnee yiyi'dí' háyááda' tú ádíhyú aanádaał, hayú hanayóohíí yiká hantaago; áídá' doo hagee da lék'e. ⁴⁴ Áík'ehgo gáníí, Shíí shigowayú hadí' n'yáá n'íyú nádésdzá; bigowá n'íí doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhooogo neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áík'ehgo spirits gosts'ídí daanchó'íí yíł nakai, bíí bitísigo daanchó'íhi, áí gowá yuné' yíł ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee ntsédá' át'éé n'íí bitísigo at'éé hileeh. Áík'ehgo díí nchó'go daainolt'ííhíí áldó' ágát'éé doo.

⁴⁶ Jesus nnee íla'adzaahíí t'ah yich'í' yakti'dá', báq hik'e bik'isyú dadányú nadaazí, yich'í' hadaadzií hádaat'íígo. ⁴⁷ Nnee la' gábíłnii, Nímaa hik'e ník'isyú dadányú nadaazí, nich'í' hadaadzií hádaat'íígo. ⁴⁸ Nnee bíł nagosn'íí gáyíłnii, Hadín shímaa, hadín shík'isyú? ⁴⁹ Bitsilke'yu yich'í' dahdidíłniiigo gáníí, Kú shímaa hik'e shík'isyú! ⁵⁰ Dahadíí shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yíkisk'eh at'ééhíí shík'isn, dagohíí shílah, la'íí shímaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijíí Jesus kíhdí' ch'ínyáágo, túsikaaníí bahgee nezdaa. ² Áígee nnee láqágo baa náńtsáq, áík'ehgo tsina'eełíí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaayú íla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íí yee láqágo yíł ch'ígó'aah, gáníígo, K'edíleełíí yíł ke'go k'edíleeýú óyáá; ⁴ K'edíleegee k'edilzií la' intín gáníí nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago aqł nádaíhezláa: ⁵ La' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, ákú leežh doo dázhó' láqáyú da: leežh da'ayágháhií bighá dagoshch'í' hadaazhjeed. ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aq dahíí bighá nádaahesgá. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshíhíí ighánísaago nadaistseed. ⁸ La' k'edilziíhíí leežh nt'ééýú nanehezdee, áí zhá nest'án áyíłaa, la' dala'á gonenadín, la'íí gostáđin, la'íí táđin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' goliníí íyést'sáq le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabíłnii, Nt'é bighá íłch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yáníti'? ¹¹ Áík'ehgo gábíłnii, Yaaká'yú dahsdaahn bíłat'áhgee begoz'aaníí doo bigózi da n'íí nohwíí bídaagónółjíhgo nohwaa daagodest'áqadá' bíhíí doo baa daagodest'áq da. ¹² Dahadíí íyést'sáqgo ígoł'aahíí, bigoyá'íí itísigo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoyá' bá ínágododaal: áídá' dahadíí doo íyést'sáq dahíí, ayághágo ígoł'aq n'íí ndi bits'á' da'íłíí nádodleeł. ¹³ Áí bighá íłch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yádaashti': dédaíneł'íí ndi doo daayo'íí da; dédaídits'ag ndi doo ídaayést'sáq da, doo bíł ídaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagoln'í' n'íí begolzaa, gáníiđhi, Dédaadohts'ag ndihí doo nohwíł ídaagozi da doleeł; dédaaneł'íí ndihí doo daah'íí da doleeł. ¹⁵ Díí nneehíí bijíí daant'íz daazlıí, doo da'dits'ag da daazlıí, la'íí daanéshch'il daazlıí; doo ágádaat'ee dayúgo bínáá yee daago'íí doleeł ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ni', bijíí yee bíł ídaagozi doleeł ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziil

doleel ni'. ¹⁶ Nohwíí nohwiṇáá biyaa gozhóó, go'jǰhíí bigha: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híí bigha. ¹⁷ Da'aniigo gádaanohtwíidishnii, Doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, la'íí nṇee nht'éégo ánat'jǰhíí daah'iiníí daayiltséh hádaat'jǰ ndi doo hak'i daayiltsaą da; daadohts'agíí daidits'jǰh hádaat'jǰ ndi doo hak'i daidezts'aą da.

¹⁸ Áik'ehgo k'edileehíí ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íí nt'é golzeego ágolzeehíí idaayesóts'aą. ¹⁹ Hadíí yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii baa ya'iti'íí iyésts'aągo doo bil'ígóǰí dadá', nchǰ'i nljǰh baa nyaágo bijíí yune' k'edolzaa n'íí bits'á' haiyiné'. Án k'edilzǰí intín bahyú nanehezdee n'íí át'éé; ²⁰ Áidá' tsétahyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago dagoshch'jǰ bil gozhóógo náidnmé'híí át'éé; ²¹ Áidá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aą dago, da'anahzhǰ' begodigháh: áidá' yati'híí bigha nagont'ogíí, dagohíí biniigont'ééhíí baa gowáhgee dagoshch'jǰ' t'aązhǰ' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' yidits'agdá' ni'godszań biká'zhǰ' nabi'dint'ogíí, hágoldzilgohíí k'izé'idilteehíí ighánítsáągo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áik'ehgo doo binest'a' goleeh da. ²³ Leezh nht'ééyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago bil'ígóziníí át'éé; áń nest'án ánail'jǰh, la' dała'a gonenadín, la'íí gostądin, la'íí tádin bitisyú ánail'jǰh.

²⁴ Áidí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí la' ch'í'nah anágodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díí k'ehgo at'éé: nṇee bik'edolzaayú k'edilzǰí nzhooníí k'eidnláa: ²⁵ Áidá' nṇee da'alhoshdá' nṇee bó'ni'íí áígee nyaágo, t'oh naghái bitahyú t'oh dénchǰ'éhi k'eidnláádá' onádaa. ²⁶ T'oh naghái hájéédá' binest'a' gozljǰígee t'oh dénchǰ'éhi alđó' hájééd lék'e. ²⁷ Bik'edolzaa golíiníí bánada'iziidíí baa hikaigo gádaabihñii, Nohwinant'a', k'edilzǰí nht'éhi la' k'edínlaa ni'dá' díí t'oh dénchǰ'éhi hadígo hájééhí gá? ²⁸ Gábihñii, Shó'ni'íí át'jǰ. Bánada'iziidíí gádaabihñii, Ya' áí t'ohíí daahi'nizh néé? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihí dńko bil daahnizhi at'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nolsee' le', inest'aązhǰ': áik'ehgo inest'aągo t'oh naghái daigeeshíí gádaakdishñiih, T'oh dénchǰ'éhíí ntsé bee da'ohnt'ogó didlid doleehíí bigha: áidá' t'oh nagháihíí shit'oh naghái bągową yune' ndaanohñíí.

³¹ Áidí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí la' ch'í'nah anágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díí k'ehgo ánanát'éé: nṇee bik'edolzaayú ch'áil mustard holzéhi biyigé k'eidnláa. ³² Áí biyigéhií dážhǰ alts'ísǰéhi, ndi k'edolzaayúgo, dážhǰ nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaañ, áidí' ch'il dážhǰ nṇeezgo hileehgo dlǰ' yúdahyú nada'inñihíí bits'ádaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nanágołni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díí k'ehgo ánanát'éé: isdzń ik'áan táadn ha'okáągo, bán benilzoolé yil ná'ist'oodgo aął dahńdiilzoolzhǰ'. ³⁴ Díí dawa ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí Jesus nṇee íla'ádaadaaahíí yee yil nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí zhá yee yich'jǰ' yałti' lék'e. ³⁵ Áí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go, Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí bee yashti' doleek; ni'godszań alzaadı' yushdí' godezt'igo nal'jǰ' n'íí baa nagodishñii, nñi ni'. ³⁶ Jesus nṇee láni nádohkáh yilnñiidá' kǰh yune' ha'ayáa: áígee bit-silke'yu baa hikaigo gádaabihñii, T'oh dénchǰ'éhi k'edolzaayú hentjǰ, nñiigo nagosinñii'íí nohwil ch'í'nah áńle'. ³⁷ Áik'ehgo gádaabihñii, K'edilzǰí nzhóni

k'edileehíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ni'gosdzán át'éé; k'edilzíí nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn nnee bilakt'áhgee siñilíí át'éé; áidá' t'oh dénch'ó'ehíí nch'ó'i nlijhín bichagháshé át'éé; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzíí dénch'ó'ehíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án at'éé; aqł inest'aanii nnágodáhíí át'éé; la'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénch'ó'ehíí dała' alzaago k'ó' yune' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágát'ee doleel. ⁴¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí daadish'aago, da'ilch'ó'ohíí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilakt'áhgee goz'aanii biyi'dí' hadaayinií; ⁴² Áidí' k'ó' yáádinah yuyaa oyihíikaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo lídaach'idilk'ash doleel. ⁴³ Áidá' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleel, biTaa bilakt'áhgee goz'ayú. Hadín bijeyi' golíníí, iyésts'qł le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'íí lehíí k'ehgo at'éé; nnee náidmné'go náides'íigo bil gozh'ó'ogo bíyéé dawa baa nahazniigo ték'ehíí nagohešnií.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díí k'ehgo ánánát'éé: nnee bana'inihi yoo' lán ilíni, dilk'ó'ohé holzéhi, yikantaa: ⁴⁶ Áik'ehgo yoo' lán ilínihií yaa nyáágo, bíyéé n'íí dawa baa nahazni'go yoo' n'íí nayihesni'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díí k'ehgo ánánát'éé: lóg behaidlehé nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'éehíí lqágo bee hanáltq: ⁴⁸ Dáhal'ílgo, tábaqzhí' ndaidist'ó'go dinezhí, nt'éehíí táts'aa yiyi' odaiheznił, áidá' doo nzh'ó' dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágót'ee doleel nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí híkángo, nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí yits'q'zhí' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, ⁵⁰ Áidí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí k'ó' yáádinah yuyaa oyihíikaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo lídaach'idilk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabiñni, Ya' díí dawa nt'éégo bídaagonołs'í nées? Ha'oh, nohweBik'ehñ, daabiñni. ⁵² Jesus gánabildo'niid, Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi dała'á nt'íigo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii baa bil ch'ígót'aanii díí k'ehgo at'éé: nnee bik'ih golíníí nainoníhíí biyi'dí' dawahá ániidéhi hik'e sá'áhíí ndi hanáyihí'niil.

⁵³ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí aqł yaa nagosni'dá' dahnasdzá. ⁵⁴ Áidí' dabíí bini'yú nyáágo Jews ha'ánáshé goz'qł yune' yil ch'ídaago'aahgo, nnee bil díyadaagot'ee go gádaanii, Hadí'go díí nneehíí bigoyq' gozłni, hagot'éégo ízigo ánát'íil? ⁵⁵ Díí la' k'ih ágole'íí biye', báq la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íí Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahk'íyú la' alód' kú nohwił daanli? Díí nneehíí hadí' díí dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Ái bigħá bik'edaach'ishch'ii lək'e. Áik'ehgo Jesus gádaabiñni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnłs'í, áidá' dágołłíígee, bik'íí bitahyú doo hadín bidnłs'í da, nií. ⁵⁸ Áíígee doo lqágo ízigo ánát'íil da lək'e, doo daabodłqł dahíí bigħá.

14

¹ Áidá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánát'íilíí ya'ikonzíidá', ² Bánada'iziidi gádaayilñni, Án John Baptize ágole'íí n'íí át'íil lqł; daztsaqdí' naadiidzaa; ái bigħá ízigo ánát'íil.

³ Dabíntsedá' Hérod John yiltsoodgo híyist'ó'ogo ha'áyilt'e' ni', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehíí bigħá. ⁴ John gábiłniidhíí bigħá, Án doo bil na'aashgo ná goz'qł da. ⁵ Hérod John yizilhee hát'íil ndi, nnee láni

yénáldzid lèk'e, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi daanzihí bigha. ⁶ Hérod bíl lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'ineliigo Heródias bizhaazhé na'ilíhnií bináát ilzhishgo, Hérod yíl goyilshóq lèk'e. ⁷ Áík'ehgo Hérod bit'á dahdidilniigo gáyilnñiid, Dant'éhéta shíhónkeedíí naa nshné'. ⁸ Áík'ehgo na'ilíhnií báq ábibiigo, Hérod gáyilnñiid, Bena'ikaahí biká' John Baptize ágole'íí bitsits'in dahs'áago shaa nkáah. ⁹ Nant'ánhíí doo bíl gozhóq da, áidá' bit'á dahdidilniih n'íí bigha, la'íí nnee yíl da'iyáahí bigha, Baa daanohkaah, ñii lèk'e. ¹⁰ Ákú i'áago, ha'ána'ilka' yune' John bitsits'in nadain'áq. ¹¹ Áidí' bena'ikaahíí bee bitsits'in ha'ádaiskáago na'ilíhnií yaa yinkáq: áidí' báq yaa nainkáq. ¹² John bitsilke'yu akú hikaigo bits'ihíí nádaidnñiigo, lehdaistíí, áidí' Jesus yaa hikaigo yíl nadaagosni'.

¹³ Jesus díí ya'ikonziidá' dasahn bíl o'í'éeel, doo hadín naghaa dayú: áidá' nnee Jesus oyáahíí ya'ikodaanzíidá' i'panigo kñh nagozníldí' dání' biké' nádesáq. ¹⁴ Jesus akú nyáádá', nnee láqago yo'íí, áí yaa daach'oba'go, daanníihíí nádaayilziih.

¹⁵ K'ad o'í'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadín gólíí da, k'ad o'í'aahzhí' goldoh; áík'ehgo nneehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nadaayilziihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; nohwíigo bá da'dohné', ñii, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhíí, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá hik'e lóg dánakiyé bílgo nadaahíí'né', daabiñii. ¹⁸ Áí shaa daanohné', daabiñii, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbíih, yilñiidá' bán dijolé ashdla'ihíí hik'e lóg nakihíí bílgo náidnné'go hadag déz'íigo ya'ihénzigo oskáqdí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', áí nnee dawa yitada'izñii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdíid lèk'e: áidí' ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaíhezlaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzané doo bíl otago da, dá nnee zhágo ashdladn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyáq.

²² Áidí' Jesus bitsilke'yu gáyilñii, Tsina'eelíí behohkáh, shádñhyú nohwíl ido'éeel hanaayú, shíí nnee nádohkáh, bíldishñiidá'. ²³ Nnee nádohkáh yilñiidá', dasahndi wá'yú oyáá, okáqhyú: o'í'ááyú akú dasahndi naghaa lèk'e. ²⁴ Áidá' tsina'eelíí tú ilñí'yú hi'ohyú tú nádidáhíí nabihíinaa lèk'e: bidáhzhí' nyolhíí bigha. ²⁵ Doo hwahá ha'í'aah dayú Jesus bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsáago, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'íí, daaniigo ndaaldzidyú daadilwosh. ²⁷ Dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwíl daagozhóq le'; shíí ásh't'íí; doo nédaaldzid da, daabiñii lèk'e. ²⁸ Peter gábiñii, SheBik'ehni, da'anii ánt'íyyúgo, Tú biká' shich'í' ññáh, shilñii. ²⁹ Jesus, Yushdé', bilñii. Áidí' Peter tsina'eelíí biyi'dí' gódah ch'eyáago Jesus yich'í' tú yiká' deyaa lèk'e. ³⁰ Áidá' Peter adjid nyolgo yígolsíidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehni, hasdásííteeh, ñiigo. ³¹ Dagoshch'í' Jesus bich'í' dahdidilñiidá' yiltsoodgo gábiñii, Ni'odla' lántsoh ayáhá, hant'é bigha ñíí nagoki? ³² Áidí' tsina'eelíí yiyi' onát'aazhdá' nyolíí isht'idedzaa. ³³ Tsina'eelíí yiyi' naháztáníhíí Jesus daayokáqah lèk'e, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ílníi láq, daayilñiigo.

³⁴ Hanaayú bíl nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolíníí Jesus ya'ikodaanzíidá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihíí dawa baa daayihesni; ³⁶ Nidiyágé bidá'yú zhá ndi bedaadenolñíh, daabiñiiigo nádaabokáqah: dawa bedaadelñiihíí nádaabi'dilziih lèk'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayilñiigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ilk'idá' nnee yánazii n'íi yendaago'aahíi doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonksigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabihñii, Nohwíi hant'é bigha ilk'idá' nnee ye'ádaaniihíi zhá daahonohta'go Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ díi k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dintsí, ñii: la'íi, Hadín bitaa dagohíi báá yati' yee yokáalíi zideego bá goz'aa. ⁵ Áidá' nohwíi gádaadohñii, Hadín bitaa dagohíi báá, Nt'éhéta naa nshné' doleel n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yilñiihíi; ⁶ La'íi bitaa, báá bilgo doo yidnksí da ndihíi, da'áik'eh nt'éé, daabildohñii. Áik'ehgo ilk'idá' nnee yendaagos'aanii bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi doo nt'égo ádaanoksí da. ⁷ Nohwíi, nnee nzhóni ádaadof'iiníi, Esásias da'aniigo dabintsé nohwaa nagoln'i lèk'e, gáníigo, ⁸ Díi nneehíi dáyáti' zhá yee alhánego shit'ah daanlji, dáyáti' zhá yee daashidnksí, áidá' bijíi yee doo daashidnksí da. ⁹ Daashokqah ndi ch'éh ádaat'íi, nnee yegos'aanii zhá yee ilch'idaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee láni yushdé' daayilñiiidá' gádaayilñii, Shídaayelts'áago bídaagono'faah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíi doo nchọ'go kodilteeh da; áidá' kozé'dí' behagohigháhíi zhá nchọ'go kodilteehi at'éé. ¹² Áidí' bitsilke'yú baa hikaigo Jesus gádaayilñii, Ái ánniihíi Phárisees daanlíni daidezts'áago doo bíl daanzhọọ dahíi bígonksí néé? ¹³ Áidí' gáyilñii, K'edolzaahíi dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláa dahíi hí'nizh doleel. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináá ádaagodiníi la' bináá ádaagodini lolqosíi k'ehgo ádaat'ee. Bináá ágodiníi la' bináá ágodini lolqosyúgo, da'íla o'í'án yuyaa oldeeel. ¹⁵ Peter gábilñii, Ilch'ígon'áahgo nagosínñii'íi nohwił ch'í'nah ánlé'. ¹⁶ Jesus gádaabihñii, Ya' nohwíi áldó' t'ah doo nohwił ídaagoz'í da néé? ¹⁷ Ya' doo hwháhá bídaagonoksihda, hadíi kozé' yune' be'ogohigháhíi kobidyú bendaagowa', áidí' nláhyú bech'ígohigháh? ¹⁸ Hadíi kozé'dí' behagohigháhíi kojíidí' behagohigháhíi at'éé; aí nchọ'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Nchọ'go nats'íikeesíi, izideehíi, nant'í' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, ich'in'íihíi, lé'ilchoogo ánách'it'íihíi, nchọ'go yách'ilt'íi, díi dawa kojíidí' behagohigháhíi at'éé. ²⁰ Ái nchọ'go daakodihinihi at'éé: kogan dá doo tách'ígisé da'ch'iyaaqíi doo nchọ'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíi binayú óyáá. ²² Isdzán áizhí' golíni, Cánana hat'í'íi líni, baa nyáago gábilñii, ShiNant'a', David biYe' nílni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ililñii góyéego bich'í' nagowaa, ch'iidn biyi' golíigo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'í' hadzii da. Bitsilke'yú baa hikai, gádaabihñiigo, Yúwehyú nádnl'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaa. ²⁴ Jesus gáníi, Israel hat'í'íi bitahyú nnee dibelji ch'a'onehesdee'híi k'ehgo ádaat'eehíi zhá bigha niyáá. ²⁵ Áidí' isdzánhíi biyahzhí' hayaa adzaago bokaqahgo gábilñii, ShiNant'a', shich'oníih. ²⁶ Jesus gábilñii, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábildo'niid, Da'anii, ShiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idané biká'dí' nanihidéhíi, gósé daayiyaa. ²⁸ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, dážhó ni'odla' golji lá! Dá hánt'íihíi k'ehgo ná lalñe' doleel. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nt'éé násdlíi. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaanii Gálilee holzéhi bit'ahyú n'yáá; áidí' dzilyú óyáago akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé

gádaabiñii, La', John, Baptize ágoP'íi n'íi át'íi, daaniñii; la'ihíi, Elías át'íi; la'ihíi Jeremías; dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi át'íi daaniñii. ¹⁵ Jesus gánabiñdo'niid, Nohwíi nohwich'iyúgohíi, hadín át'íi daashildohñii? ¹⁶ Simon Peter gábiñii, Ni Christ ánt'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábiñii, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhó'le': its'í hik'e díi n'íni doo nił ch'í'nah áyíílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahñ zhá nił ch'í'nah áyíílaago ádíñniid. ¹⁸ La'íi gánikdishñii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaani k'ih ágoch'ile'híi k'ehgo díi tsééhíi biká' yisht'í: áik'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíi doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahñ bilakt'áhgee goz'aaníi bá be'igęęsé naa nshíi: áik'ehgo nt'éhéta ni'gosdzán biká' lesín't'ooníi yaaká'yú áldó' lest'p'q doleeł; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'e'íin'aahíi yaaká'yú áldó' k'e'dot'aah doleeł. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayiñii, Shíi Jesus, Christ nshíinií hadín bił nadaagolñi' hela'.

²¹ Ádíi godezt'i'go Jesus, Jerúsaleyú deyaago Jews yánazini, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'íłchíhi biníidaagodnle'íi, la'íi bidizideedí' taagi jii hileehgo naadiidáhíi dahkodá' bitsilke'yu yił na daagolñi'go nkegonyaa. ²² Peter t'aqzhí' bich'í' hananádziigo gáníi, SheBik'ehñ, díi nits'á'zhí' begoz'aq le': nich'í' begolne' hela'. ²³ Jesus t'aqzhí' adzaago Peter yich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' áñne': ni shíi godn'k'ish: Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesíi k'ehgo doo natsínkees da laq, nnee binatsekeesíi zhá bee natsínkees, biñii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayiñii, Dahadíi shiké' dahdigháh hárt'íyúgo, ídaayo'nahdá' bits'i'lna'áhi dahyidot'íhgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadíi bi'ihí'na' yaa bił goyééhíi, ái bits'á' da'ílii hileeh: áidá' dahadíi ídaayis'nahgo shíi shighá bi'ihí'na' da'ílii sil'íi, án ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hiñaa doo. ²⁶ Ni'gosdzán dágoz'aq nt'éego ch'ist'íidá' koyi'siziinií da'ílii sil'íyúgo, ái hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? Dagohíi koyi'siziinií hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shiTaa bits'á' idindláadíi bee shits'á' idindláadgo, binal'a'á yaaká'yú daagolínií bił nánshkáh; áígee nnee dala'á daantíígee ánát'íidíi dábił'ehgo bich'í' nadi'ish'níi. ²⁸ Da'anii gánohwíłdishñii, Kúgee nadaaziinií la' dá doo da'itsaahíi daiłíhéhé shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án nshíigo náshdaaqo daashiltsaqo zhá.

17

¹ Ádíi gostán iskaqgee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíi, biłgo Jesus dasahndi yił okai lęk'e, dził n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih sil'íi: binii bik'ina'didlaad sil'íi, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíi hgaí sil'íi, idindláadhíi k'ehgo. ³ Nt'éego áígee Moses hik'e Elías bił daanłíigo sil'íi, Jesus yił yádaakt'igo. ⁴ Peter Jesus gáyiñii, NohweBik'ehñ, kú nkaihií nohwá nzhq: hánt'íyúgo dzaqgee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá. ⁵ T'ah yaakt'igo áígee yaak'os dázhó bits'á' idindládi biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'aq gáníigo, Díinko shiYe' shíi nzhóni, baa shíi gozhóni; án hódáayolts'aq. ⁶ Díi daidezts'aqgo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdaa, ndaaldzido. ⁷ Jesus baa nyáago bedaadesniigo gádaabiñii, Daohsíih, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'íi hik'e nnee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'íi. ⁹ Dzildi' hayaa nákahdá' Jesus gádaabiñii, Daahołtsaq n'íi hadín bił nadaagolñi' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasits'á'dí' naadisdaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabiñii, Hant'é bighá Elías dantsé hígáh,

daanii, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii? ¹¹ Jesus gádaabiinii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'i'nádaidle'. ¹² Áídá' gánohwíldishnii, Elías ilk'idá' nyáá, ndi doo bídaagoch'ílsj da ni', áídá' dá hádaach'it'íyú ánádaach'ol'íjil lék'e. Ái k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, aldó' ádaashich'idolili. ¹³ John, Baptize ágol'íi n'íi, áyihniigo bitsilke'yu yídaagolsjíd.

¹⁴ Nnee láágo íla'at'ééhíi yaa hikaigo nnee la' Jesus yaa nyáágo yich'i' hílzhízhgo gábiinii, ¹⁵ ShiNant'a, shiye' baa ch'onbáah; onátlishgo goyéego bich'i' nagowaa: lahgee kọ' yeh naká', lahgeehíi tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bíl ní'áázh ndi doo hagot'éégo ilch'i' ánádaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabiinii, Nohwi'odlq' édaadihgo, dánohwíi zhá daanohwik'ehgo daalinoht'íjilí, dahosahzhí' nohwíl nahashtáá? Dahosahzhí' laq nohwidag ánsht'ee? Yushde' niye' shich'i' bíl nn'áash. ¹⁸ Jesus ch'i'idn ndzilgo yich'i' hadziigo ishkiinií yiyi'dí háyáá: ák'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nlt'éé násdíj. ¹⁹ Ák'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Néehíi hant'é bighq doo hadaandzód da lán? daabiinii lék'e. ²⁰ Jesus gádaabiinii, Nohwi'odlq' da'ayáhahíi bighq: da'anii gádaanohwíldishnii, Nohwi'odlq' mustard biyigé ga'at'éé ndi, díi dzilíi bich'i' hadaahdziiigo, Yúwehégo dihi'náh, daabildohniyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'íi da doleeł. ²¹ Áídá' díi ga'at'éhíhíi dáshiná' da'ch'okqahgo zhá habidi'nedzódihii at'éé.

²² Gálilee golzeegee naháztaqáda' Jesus bitsilke'yu gádaayíinii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shik'edaanníihíi bílak'e shi'dolteel: ²³ Daashizilheedá' taagi jii hileehgo naadishdh, nii. Ái bighq bitsilke'yu bijii daanníih lék'e.

²⁴ Capernaum golzeeýu hikaigo tribute bich'i' nada'ch'iniíhíi Peter yaa hikaigo, Ya' nich'ígó'aahíi naná'i'níhíi nayinií nées? daabiinii. ²⁵ Peter, Ha'oh, nii. Kih yune' oyáágo Jesus ntsé bich'i' hadziigo gábiinii, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Ni'gosdzán biká' ízigo nant'an daanliinií, hadín tax dagohíi tribute bich'i' nayinií? Ya' dabíi bichagháshéhíi nées, dagohíi nanidí' nakaihíi nées? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíi, nii. Jesus gánábikdo'niid, Ák'ehgo bichagháshé doo nada'hinií da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleełhíi bighq, túsikaayú nínáh, lóg behahidleeéhíi táyi' okdeelgo, lóg dantsé hánlee'íi bizé' ílts'á' ánle'; ákóne' zhaali síné'ihíi hanné'go tribute bich'i' nada'ch'iniíhíi shíi shá lá'íi ni ná bich'i' nahinií.

18

¹ Áídá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabiinii, Yaaká'yú dahsdaahníi bilatt'áhgee daanliinií bitahyú hadín itisgo nlij? ² Ák'ehgo Jesus chagháshé alts'íshéií dała'á yushde' yihniigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, ³ Gáníi, Da'aniigo gánohwíldishnii, Nohwincho'íi bits'q'zhí' ádaahne'go chagháshé alts'íshéií k'ehgo ádaadohdle'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahníi bilatt'áhgee daanliinií itah hohleeh. ⁴ Dahadín díi chagháshéhíi k'ehgo ídaagoch'iyolba'íi, yaaká'yú dahsdaahníi bilatt'áhgee daanliinií bitahyú da'án itis nlij. ⁵ Dahadín shizhi'íi binkááyú chagháshé díi ga'at'ééhíi náidnktíyúgo, shíi náshidnktíni at'éé. ⁶ Dahadín díi doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaqahíi dała'á ncho'go at'íyigo áile'íi, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'óqgo túnteel beh hilt'e'go tú yil didziihgo bá nzhqo doleeł ni'.

⁷ Ni'gosdzán biká' nnee nakóntaahíi bá góyéé doleeł: nakódintaahíi dá begolnéh go'íi; áídá' hadín na'íntaahíi bá góyéé doleeł! ⁸ Ák'ehgo nigan dagohíi níkee ncho'go ánát'íjil ániłsiyúgo, nadnlgeeshgo yó'olt'e': doo

hagot'éégo nanna da ndi, nits'í lahzhi' ádiḥ ndi dahazhi' ihi'naahí biyi' onnángo doo hago'at'éé da, áidá' nigan nakigo hik'e nikee nakigo ko' dahazhi' dilth'i' biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhoo da. ⁹ Nináá nch'ogo ánat'íi'l' áni'siyúgo, ha'aahgo yó'ome': nináá dala'á ádiḥ ndi dahazhi' ihi'naahí biyi' onnángo doo hago'at'éé da, áidá' nináá nakigo ch'iidn biko' dilth'i' biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhoo da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaa, díi doo ízigo ádaat'ee dahíi la' doo daach'ohlaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'na' binadaal'a'á binádaadéz'iinihíi, shiTaa yaaká'yú dahsdaah' biniizhi' dahazhi' daabine'l'íi, nohwildishnii. ¹¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'a'onehesdeehíi hasdáhishniihíi bigha' niyáá. ¹² Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibel'íi dala'á gonenadín gol'íidá' dala'á ch'a'oyááyugo, ngost'adin ngost'áihíi dákú nyini'íidá' dzilyú ch'a'oyáá n'íi hantaa gá? ¹³ Da'aniigo gádaanohwildishnii, Náidnt'iyúgo ngost'adin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíi dawa bitisgo náid ntiini'íi yaa bil gozhóó. ¹⁴ Áik'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaah' díi doo ízigo ádaat'ee dahíi dala'á ndi doo ch'a'okaad hat'íi da.

¹⁵ Nik'isn nich'i' nch'ogo adzaayúgo, bich'i' rúnángo bi'at'e'íi dasahndi bee bich'i' yáánti': nidits'agyúgo, nik'isn hosin'ábani at'éé. ¹⁶ Áidá' doo nidits'ag dayúgo, dala'á dagohíi naki bilgo bich'i' bil nkáh, áik'ehgo naki dagohíi taagi hilt'eego bináat' bee yá'iti'íi da'aniigo bee bigózi doleel. ¹⁷ Díi ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihí'na' daayodlaaníi ha'ánáséhyú baa nagolní': ái ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nlii dahíi, tax bich'i' nahi'niihíi k'ehgo baa natsínkees doleel. ¹⁸ Da'aniigo gádaanohwildishnii, Nt'éheta ni'godsza' biká' lédaasolt'p'ophíi yaaká'yú aldó' lest'p'og doleel; nt'éheta ni'godsza' biká' k'éda'so'aaahíi yaaká'yú aldó' k'e'do't'aah doleel. ¹⁹ Gánánohwildish'nii, Naki do't'eego ni'godsza' biká' nt'éheta dala' haht'íi lék'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaah' nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíi taagi hilt'eego shizhi' yee da'okaaḥgo íla'at'ééyúgo, áige'e ihni'gee shíi nshlii.

²¹ Peter baa nyáágo gábilnii, SheBik'eh'íi, shik'isn shich'i' dénch'ogo ánat'íi'lyúgo, da'kwiidnsha' baa nágodinsh'aah, gots'idn née? ²² Jesus gábilnii, Gots'idn doo nildishnii da, ndi gots'idinhíi gots'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaah' bilakt'áhgee begoz'aaníi nant'an bánada'iziidíi baa hadaaaz'aahíi ík'ídaagodi'doḥ hadaat'íihíi k'ehgo at'éé. ²⁴ Yohtag nkegonyagee, bána'iziidíi la' gonenán doo náhóltagyú talents golzeego baa ha'áahíi baa hí'a'. ²⁵ Doo hagot'éégo na'iniil' dahíi bigha', Díi nneehíi, bi'aahíi, hik'e bichagháshéhíi, la'íi dawa bíyééhíi bilgo nahon'íih, ái bee shich'i' nanáhó'níi, niigo bángon'áá, binant'a'. ²⁶ Áik'ehgo bána'iziidíi bich'i' hayaa adzaago nábokaaḥgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, qa' nich'i' na'ishnii ndi at'éé, bilnii. ²⁷ Áik'ehgo binant'a'íi baa ch'oba'go, Doo shich'i' na'iniil' da ndi nzhoo, bilniigo nanábines'íid. ²⁸ Áidá' án ch'ínyáágo la' yil na'iziidíi, dala'á gonenadín pence golzeego baa hayi'áhi, yiltsaa: án yizidntsoodgo, Shaa hán'laahíi shich'i' nanáhí'níi, yilnii. ²⁹ Yil na'iziidíi bich'i' hayaa adzaago nábokaaḥgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'i' na'ishnii ndi at'éé, bilnii. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyt'e', baa ha'áahíi na'haznizhi'. ³¹ La' yil nada'iziidíi daabiltsaaḥgo doo bil daagozhóó dago díi ágodzaahíi dawa binant'a' yil nadaagosni'. ³² Áidí' binant'a'íi biká'í'aadgo gábilnii, Ni shána'iziidíi dázho' nch'oo laa, ni shaa hán'áhi doo shich'i' nanáhí'níi da ndi nzhoo, nildéniid

ni', náshonkaqahgo: ³³ Áík'ehgo ni aldó' bił na'izíidíi baa ch'onba' le'at'éhi, shíi naa ch'osibáadhíi k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'áná'ilka' yuné' obił'a' biniigodilnéhgo, baa ha'ááhíi dawa nanáyihetzniłzhi'. ³⁵ Díi k'ehgo shi'Taa yaaká'yú dahsdaahn ádaano hwile', doo nohwijíidí' nohwik'isn nohwich'í' nch'og'o at'ééhíi bighá baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díi aqł yee nyánti'dá' Gálileedí' dahnyaa lèk'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlínií Jórdan holzéhi bitisyú nýaá; ² Áígee nnee biké' nánítsáqgo nádaayilziih lèk'e.

³ Phárisees daanlíni aldó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłnii, Ya' nnee hant'éhéta bighá bi'aa yil ilk'ínat'aashgo goz'aq née? ⁴ Jesus gádaabiłnii, Ya' díi doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyíilaahn, nnee la'íi isdzán áyíilaa lèk'e, ⁵ Gáníigo, Díi bighá nnee bitaa hik'e báq yits'á'gháhgo bi'aa yil nlii doleeł: ái naki n'íi dala'á nádodleeł. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dala'á silji. Áík'ehgo dahadíni Bik'ehgo'ihí'nań łayinlááhíi, dahadínta ilk'iyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabiłnii, Ágát'éedá', nt'é bighá naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashii łayile'go isdzánhíi yil ilk'ínat'aashgo Moses ngon'áq lán gá? ⁸ Jesus gádaabiłnii, Moses nohwijíi daant'izíi bighá nohwí'aa bił ilk'ínat'aashgo nohwá ngon'áq lèk'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíi gádaano hwidishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá', yil ilk'ínat'aazhdá' yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nńááyúgo, áni aldó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabiłnii, Na'í'neehíi ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhqo. ¹¹ Jesus gádaabiłnii, Doo nnee dawa díi yídaanel'aq da, hadíi ye'at'éé doleełgo baa daadest'aaníi zhá. ¹² Nnee la' doo nnádaaksé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' la'íi doo nnádaaksé' dago ádaalne': la'íi dabíi hádaat'ijgo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aqahíi bighá doo nnádaaksé' da. Hadín díi yínel'aaníi ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chagháshé alts'íséhi baa bił nch'izezkai lèk'e, yiká' ndaadilniihgo ya okaqh daabich'o'niigo: áidá' bitsilke'yu Doo ágádaaht'ij da, daakołnii. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aqzhí' daahinóhtq' da; bíi ga'ádaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Chagháshé aqł yiká' ndaadesniihdá' onázzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyáágo gáyilnii, Ilch'ígó'aahíi nlt'éhi nílinihi, hago laq nlt'éhi áshne'go ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yaaká'yú bee hinsnnaa doleeł? ¹⁷ Jesus gábiłnii, Nt'é bighá nlt'éhi shiłnii? Doo hadín nlt'éé da go'íi, dala'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá: áidá' ihí'naa nlt'éhi biyi' onnáh hánt'ijyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi bikisk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhiihí? nii. Jesus gábiłnii, Doo ich'izilhee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'ijih da, Doo lé' ch'ılchoo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idnısj: la'íi, Kot'ahdí' gólínií koł nzhqo, dakúi idil ch'ijqohíi k'ehgo. ²⁰ Nnee áni nagháhihíi gábiłnii, Anists'ísédí' godezt'igo díi dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zháshq' doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábiłnii, Nzhqo nleeh hánt'ijyúgo, tí'i, dawahá níyéeéhíi naa nahonniihgo zhaal-ihíi tédaat'iyéhií bita'iníih, áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán ilíni níyéeé doleeł: áidí' yushdé' shike' dahsinnáh. ²² Áidá' nnee áni nagháhihíi díi yidezts'aqadá', doo bił gozhqo dago onázzaa: dázhqo hátdzilhií bighá.

²³ Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Da'aniigo gánohwildishñii, Nnee háldzili yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánádaanohwildish'ñii, Ljí bighán ha'i'áhí bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háldzilí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiní itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsilke'yu díi daidezts'áadá' bíl díyadaagot'eego gádaanii, Áidá' hadín zhá hasdábí'dilteeh? ²⁶ Jesus daabinel'jigo gáníi, Nneehíí aí doo layole' at'éé da go'j; Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁷ Peter gábilñii, Isaa, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihikaidá' níké' dahsiikai ní: áígee nt'é nohwich'í' nahi'ñii? ²⁸ Jesus gádaabilñii, Da'aniigo gánohwildishñii, Dawa áníidégo ánálzaago, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláadí biká' dahsidaago, nohwíi shiké' nahkaihií aldó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahisóotaa doleel, Israel nakits'adah hat'i'íi yaa yadaakt'igo. ²⁹ Dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkíyú, bitaa, báá, bí'aa, bichagháshé, dagohíi bini' shizhi'hií bighá yits'á' dahnyaa, dala'á gonenadín ánáholáago baa det'aahi at'éé, lá'íi ihí'naa doo ngonel'áa dahíi yee hínaa doleel, yaaká'yú. ³⁰ Áidá' lágago dantsé daanlji n'íi iké'yú doleel; lá'íi iké'yú daanlji n'íi dantsé doleel.

20

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní díi k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentíiní bíyéé gólíni dánhó t'ahbiyú bánada'iziidíi hantaayú dahiyaa. ² Nnee bánada'iziidíi penny yich'í' na'iniiigo yágon'áadá' bidahts'aa hentíyú odais'a'. ³ Ngost'ái bik'ehenkéézyú shí onanádzaago na'hiniih nagoz'ayú lá' daazhógo nadaazjigo yiltsáago, ⁴ Gádaayilñii, Nohwíi aldó' shidahts'aa hentíyú dohkáh, dá bik'ehgo nohwich'í' nahishñii ndi at'éé. Áík'ehgo aí aldó' ákú okai. ⁵ Isk'áhnyááyú lá'íi taagi bik'ehenkéézyú shí onanádzaago da'ágánánázzaa. ⁶ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí onanádzaago ákú lá' daazhógo nadaazjigo náyiltsaa, Hant'é bighá daazhógo nasozjigo o'i'áá? yilñii. ⁷ Doo hadín na'idziid nohwaidd'aah dahíi bighá, daabilñii. Nohwíi aldó' shidahts'aa hentíyú dohkáh, yilñii. Dábik'ehgo nohwich'í' nahishñii ndi at'éé. ⁸ O'i'ááyú dahts'aa hentíiní bíyéehíi bik'ehgo na'idziidíi gáyiñii, Shánada'iziidíi bich'í' ádaanñiigo bich'í' nada'hiniíi, da'iké'yú náda'nziidíi ntsé, áidá' dantsé náda'nziidíi iké'yú. ⁹ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí náda'nziid n'íi ákú hikaigo dala'á ntjigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íi ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'ñii, daanzí lèk'e; da'ágát'éé ndi dala'á ntjigo penny zhá bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díi bich'í' nahas'nilhíi bighá nnee bidahts'aa golíiníi yída'iltahgo, ¹² Gádaabilñii, Dala'ádn lédihikeezhí' nada'iziid n'íi néé bíl dálet'eego nohwich'í' naháñnil, néé gozdogyú nyeeo nada'idziidgo o'i'áá. ¹³ Nant'ánhíi na'iziidíi lá' gáyiñii, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'í' nateskees da: penny nich'í' nadihishñii, nildishñiigo, da'áígee nil nzhoo ní' ya'? ¹⁴ Nich'í' na'henilíi nádnégo nádnáh: díi iké'yú na'nziidíi áñ aldó' nich'í' na'hánilíi k'ehgo bich'í' na'hishñii. ¹⁵ Dashíi shíyéehíi dashíi hásh't'jyú ánásh'jigo, aí doo shá goz'aa da néé? Ya' nil nñii néé, nlt'éégo ánsht'eehíi bighá? ¹⁶ Áík'ehgo iké'yú daanlji n'íi dantsé doleel, lá'íi dantsé daanlji n'íi iké'yú doleel: lágago yiká ádaanñiid ndi da'akwíyéé habi'do'nil.

17 Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu yil hikaahgo k'ihzhí' yil nikaigo gádaayihni, 18 Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ichihí bilgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, 19 Áídí' doo Jews daanlii dahíí yaa daashih'éehgo shaa daadlooh doo, hashída'iltsaas doo, áídí' ts'i'ihna'áhi bídaashihkaigo daashizilhee doleel: áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

20 Zébedee bichagháshé bááhíí binne'húí Jesus yaa yil hikaigo yich'í' daahilzhiizh, nahidóshkid nzigo. 21 Nt'é háít'íí gá? bihnii, Jesus. Isdzán gábihni, Nant'án síníljiigo dahnándaago díí shinne'yu nakihíí la' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleelgo, la'íí ní'eshganzhinéé dahsdaa doleelgo bá ngon'áah.

22 Áídá' Jesus gádaabihni, Nt'é biká hádaaht'iiníí doo bídaagonosí da laa. Idee be'ishdláahíí be'ohdláago binoldzil née, la'íí baptize be'áshí'dilne'íí bee baptize ánohwi'dilne'go binoldzil née? Bínldzil, daabihni. 23 Jesus gánábikdo'niid, Idee be'ishdláahíí da'anii be'ohdláa doleel, la'íí baptize áshí'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleel: áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohíí shi'eshganzhinéé sodaa doleelíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da, áí dahadín shiTaa yágoz'aaníí zhá bágoz'áni at'éé. 24 Ih'isyú nakihíí ádaaniihíí Jesus bitsilke'yu gonenanhíí daidezts'áqdá' doo bil daabik'eh da. 25 Jesus bitsilke'yu íta'áyiílaago gádaayihni, Doo Jews daanlii dahíí binadaant'a'íí isná ádaabilsigo bá nadaant'aah, la'íí bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíí da'ánííyú ádaat'íí go ádaabilsigo bídaagonosí. 26 Áídá' nohwi'híí nohwithahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadín nohwithahyú ízigo ánsht'ee le' nzihíí, án nohwá áil'íí le'; 27 Nohwithahyú dahadín nant'án nshíí le' nzhíí, án nohwá na'iziid le': 28 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshíí ndi, doo hadín shich'oníihíí bighá niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíí bighá niyáá, shi'ihí'na'íí nnee láni bá nahishniihíí bighá niyáá. 29 Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezqa.

30 Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lék'e, áí Jesus higaaigo ya'ikodaanziiigo nádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nííni, nohwaa ch'onbáah, daanjiigo nádaabokaah. 31 Nnee Jesus biké' náseehíí, Godnch'áad, daabihniid: áídá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nííni, nohwaa ch'onbáah, daanjiigo nanádaabokaah. 32 Jesus ninyáágo bich'í' ánniido, Nt'é nohwá áshle'go ádohni? bihni. 33 NohwiNant'a', gohiit'jiigo ánanohwidle', daabihni. 34 Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadolniihgo dagoshch'í' daago'íí nádaasdljiigo biké' dahish'aazh lék'e.

21

1 Áídí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhí', áí dzil Olives holzéhi si'áagee, áídí' Jesus bitsilke'yu naki oyi'a', 2 Gáyiíniigo, Tí'i, nohwádíhyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bilgo dahst'óogo baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohóos. 3 Nnee la' nt'éhéta nohwihiyúgo, NohwiNant'a' há't'íígo áhiit'íí, bídohni; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohóos. 4 Díí ánágot'ííhíí Bik'ehgo'ihí'na'íí binkááyi' na'iziidi gáníí níí begolhógo ánágot'íí, 5 Sion bizhaazhé bil nadaagohi', Díí'íí, ízigo niNant'a' idaaogoch'i'yolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghéel. 6 Áík'ehgo Jesus da'ánííyú bitsilke'yu ádaadzaa, 7 Túlgayé, bizhaazhé bilgo, baa daizlqozgo bidiyagéhíí yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. 8 Nnee láágo bidiyagé intínyú yidaagosteel lék'e; la'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihilgeeshgo intínyú yidaagosteel. 9 Nnee bádih

náseehí, la'íi biké'dí' náseehí daadilwoshgo gádaanii, Hosánna, David biYe' nlini: NohweBik'ehñ bizhi' yee higaahí ba'ihégoosini at'éé; da'itise goz'aqá'dí Hosánna. ¹⁰ Áídí' Jerúsalemyú n'yaágo áígee daagolíníi dawa, hago laqá ágodzaa daanzigo, Díí hadín át'íí? daanii. ¹¹ Nnee biké' náseehí gádaanii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íí, Názarethdí' nagháhi, áí Gáilee bigodesdzogíi biyi'dí'.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aqá yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'inihi la'íi nada'ihnihi ch'inihiyood, la'íi zhaali yiká' ílkáh ch'ínadainiikíi naz'aanii nanyihesgo', hawúcho baa nadaahinihi biká'dah'sdáhá addó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágánígo bek'e'shchijí, Shikíhíi kíh biyi' da'ch'okaqahíi holzeego hojíi dolee; áídá' nohwíhíi daan'íhíi bigowá ádaagosolaa laq. ¹⁴ Bináá ádaagodiníi la'íi doo nadaakai dahíi da'ch'okaqah goz'aqagee baa hikai; áígee nádaabilzihi lék'e. ¹⁵ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ílkíhi Jesus ízigo aná'ol'íhíi daayiltsáqgo, la'íi da'ch'okaqah goz'aqagee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlini, daanigo daayiltsáqgo, dázhó doo bíl daagozhóq da lék'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabihni, Ya' díí ádaanihi dints'ag née? Jesus gábihni, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshih da née, Chagháshé ahts'is'ehi la'íi mé' t'ah da'íbe'i dázhó nt'éégo ihédaanzigo ádaasíílaa?

¹⁷ Áídí' bits'á' dahiyaago kíh goznildí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa lék'e. ¹⁸ T'ahbiyú kíh goznilyú nádesdzaago, shiná' silíi. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áago yiltsáqgo yaa nyáá, binest'á' da'ádihdá' bit'aqá zhá góllígo yígolsíidgo gáyihni, Kodí' godezt'i'go dahazhí' ninest'á' da'ádih dolee. Áík'ehgo dagoshch'i' ch'il fig náhesgá. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsáqgo bíl díyadaagot'eego gádaanii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'i' náhesgá laq! ²¹ Jesus gádaabihni, Da'anii gánohwíidishni, Nohwi'odla' góllíyúgo, doo nohwíi nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahíi k'ehgo zhá ádaahne' da, áídá' díí dzihíi bich'i' hahdziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' onidolné', daadohniyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkqahgo dant'éhéta daahohkeedíi, da'ohdlaqgo ádaadohniyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okaqah goz'aqá yune' i'ayáágo, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazini bílgo baa hikaigo gádaabihni, Hadín bik'ehgo anánt'íí? Hadín naa godin'áqgo ant'ííh? ²⁴ Jesus gádaabihni, Shíí áldó' da'áandi nanohwíidishkid, shíí nadaagohni'yúgo, shíí áldó' hadín bik'ehgo anásh't'ííhíi nohwíi nagoshni' dolee. ²⁵ John baptize ádaagole'íi hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíi nnee bits'á'dí'go née? Líl yadaakti'go gádaahíid'ni, Yaaká'dí'go daan'nihyúgo, gánohwíidishni, Áídá' nt'é bighá doo daahohdlaq da lán? ²⁶ Áídá', Nnee bits'á'dí'go, daan'nihyúgo, nnee bédaahildid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi níí daanzihíi bighá. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayihni, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánábíldo'niid, Shíí áldó' hadín bik'ehgo anásh't'ííhíi doo nohwíi nagoshni' da.

²⁸ Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? La' nnee biye'ke naki; da'áa yaa nyáágo, Shiyé', díí jíi shidahts'aa hentíyú na'iziidyú n'áh, yihni. ²⁹ Án bich'i' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bihni; áídá' bikédí'go biini' lahgo anáyiidlaago akú óyáá lék'e. ³⁰ Biye' la'ihíi yaa nanázaago da'ágánayíldo'niid. Áík'ehgo, Akú disháh, niid; áídá' doo akú óyáá da. ³¹ Díí nakihíi hadíi bitaa aníyú ádzaa? Dantséhi, daanii. Jesus gádaabihni, Da'anii gánohwíidishni,

Tax bich'i' nadaahi'niihí la'íi nant'i' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiní itah daaleeh. ³² John nlt'éégo ágot'eehíi yaa yakt'igo nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaq da; tax bich'i' nadaahi'niihí la'íi nant'i' nakaihi zhá daabodlaq; nohwíi bídaagonoksí ndi bikédí'go nohwiini' doo lahgo ánádaasohdlaq daahohdlaq da.

³³ Ilch'ígót'aahgo naná'gonihíi la' ódaayełts'áq: la' nnee bidák'eh goliínii dahts'aa k'eidnlaágo yinaayú na'nezníl, dahts'aa hahigees doleełgee ya ogogéed, biká'dí' idést'iiníi ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini ya ch'ígohet'aqadá' nzaadyú ni' goz'aqayú óyáá: ³⁴ Da'nest'aqgee ngonyaágo bánada'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'i' oyi'pa', binest'a' la' bá náyiné'go. ³⁵ Áída' bá inádaadéz'ini nada'iziidií yil ndaazdeelgo dała'a nyída'eshłizh, la'ihíi daizes-hjí, la'ihíi tséé bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidií ntsédá' oyi'pa' n'íi bitisgo onayí'pa': áí ágánadaayiidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyi'pa', Shiye' daidnłsı doleeł, niigo. ³⁸ Áída' biye' daayitsaqadá', dahts'aa yinádaadéz'ini gádaahłi'di'ni, Díi dahts'aa hentíiníi bíyéé doleełíi át'éé; yushdé', daazoldee, áík'ehgo bíyéé doleeł n'íi daanohwíyéé doleeł. ³⁹ Áík'ehgo yil ndaazdeelgo dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'go daizes-hjí. ⁴⁰ Áík'ehgo dahts'aa hentíiníi bíyééhíi nádzáágo bidahts'aa bá yinádaadéz'inihíi hagoshq' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayihni, Bidahts'aa goliínii nnee doo bik'ehyú ádaat'jí dahíi naitseedá', bidahts'aa hentíiníi bá yinádaadéz'ini la'ihíi yá ch'inágohet'aah, áí inest'aqgo nest'ánhíi baa daach'ihnił doo. ⁴² Jesus gádaabihni, Díinko Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi doo hwahá daahohshiih da néé? Tséé kłh ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áágee dantsé si'aaníi silji: díi nohweBik'ehñ bik'ehgo ánágot'ijł, áí daanéel'ijgo nohwil díyadaagot'ee. ⁴³ Áí bighq gádaanohwilkishni, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanohłjigo nohwaa ch'ígót'i' n'íi nohwaa nágodit'aahgo lahgo hat'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh hikaahíi, baa godidot'aal, nohwits'a'. ⁴⁴ Dahadín áí tséé yiká' nágo'yúgo, ałts'íségo nihłłtqod: áída' dahadín áí tséé biká' naltq'yúgo, dí'łlégo bik'aa doleeł. ⁴⁵ Okqah ye bik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'íi Jesus yee hadzii n'íi daidezts'aqadá', bíi ádaabihniigo yídaagots'jid. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'jı ndi nnee láni yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nłj daanzłhíi bighq.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yil nanágolni'go gánii, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanú díi k'ehgo at'éé: ízisgo nant'an biye' niinéhi bá da'idaqgo ngon'áq. ³ Áík'ehgo binadaal'a'a ni'i'néhyú nohokáh daayihniid n'íi, yushdé' bihniigo yil'aa: ndi doo ákú hikáh da. ⁴ Nadaal'a'a la'i onayil'pa' gánii'go, Daabi'dokeedíi gábiłdohni, Hidán dawa łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé lik'ahíi nasitseed, dawa qql nlt'éégo alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohokáh. ⁵ Áída' áí doo akú ádaat'ee da, dabíi hádaat'jıyú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihíi baa na'hinihyú óyáá: ⁶ La'ihíi nant'an binadaal'a'a yil ndaazdeelgo yiniidaagodezlaad'í nadaistseed. ⁷ Nant'ánhíi díi ya'ikonziidá' hashkee: áík'ehgo bisiláadahíi dai'paago nnee ádáat'jid n'íi nadaistseed, la'íi bikłh nagoznłlii daidnłid. ⁸ Áída' nant'an binadaal'a'a gáyihni, Ni'i'néhgo da'idaqhíi łalzaa ndi daabi'dokeedíi doo yik'e shijeed da. ⁹ Áí bighq da'ditinyú dohkáh, áígee hadín daah'iiníi dawa ni'i'néhyú nohokáh, daabiłdohni.

10 Áík'ehgo nadaal'a'á intínk'ehyú okai, hadíí daayiltsaahíí dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí la'íí nlt'éégo ádaat'eehíí íla'ádaizlaa: áík'ehgo nnee láni ní'i'néhyú hikai.

11 Áígee nant'an ha'ayaáadá' nnee niheskaihíí yinef'íígo, nnee la' ní'i'néngo íhíí doo golíí dago yiltsaa: 12 Áík'ehgo gáyilnii, Shit'ekéhé, hagog'éégo kóne' ha'anya, ní'i'néngo íhíí doo ágondlaa dago? Áídá' nneehíí doo nt'é nii da. 13 Nant'ánhíí binadaal'a'á gádaayilnii, Bigan hik'e bikee ídaaalt'ooogo godíihílyú ch'ídaanoht'e'; akú daach'ichag la'íí kowoo ídaach'idilk'ash doleel. 14 L'áágo yiká ádaanniid ndi da'akwíy'e habi'do'níl.

15 Phárisees daanlíni hagog'éégo Jesus yakti'gee daabihiljizh doleelgo ndaagoshchíí. 16 Phárisees biké' anákahíí hik'e Hérod yíl daagot'ini Jesus yich'i' odais'a', gádaabilniiigo, Ilch'ígó'aahíí, da'anniigo ánniigo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i'zhinéégo goz'aaníí da'anniigo baa ilch'ígon'áahgo bídaagonlzi, nnee doo bémíldzid dago yáñtí': nnee doo la' itisgo síñtíí da. 17 Áí bigha nohwíl nagolní, Díí hagog'éégo baa natsíínkees? Ya' Caesar bich'i' tax nadaach'iniilgo begoz'aa née? Née dah née? 18 Áí nneehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígótsigo gádaayilnii, Nt'é bigha yashtí'íí bee daashohjizhgo ádaashíldohnii, nohwíí daanohshoq ádaadol'íni? 19 Zhaali tax bidená nahi'nííhíí shaa noh'aahgo nesh'íí. Áík'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'aa. 20 Hadíí be'ilzaa, hadíí bizhi' biká' dahgoz'aa? daayilnii. 21 Caesar bíyéhi laa, daanii. Jesus gádaabilnii, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohniit, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanohniit. 22 Díí daidezts'aa dá' bíl díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

23 Da'ái bijíí Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkid, 24 Gádaayilniiigo, Ilch'ígó'aahíí, Moses gáníí ní', La' nnee bichagháshé doo la' dago daztsaayúgo, bik'isnhíí bi'aa n'íí yíl nnádo'neelgo, bik'isn n'íí chagháshé bá ágodolnii. 25 Ilk'isyú gosts'idi nohwitahyú daagolíí ní': dantsé nnááhíí daztsaa, bichagháshé doo la' da, áík'ehgo bí'aa n'íí bik'isn yíl naná'náá: 26 Nakigeehíí ágánánádzaa, taagigeehíí aldó', da'áík'ehgo gosts'idzhí' dawa nanezna'. 27 Da'ík'é'yú isdzánhíí aldó' daztsaa. 28 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díí gosts'idihíí shá' hadíí bí'aa doleel, dawa yíl nadaaznaadá'? 29 Jesus gádaabilnii, Da'ólsiih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí doo bídaagonosj dahíí bigha. 30 Naach'idikáhgee doo nnádaach'íse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'íkse' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolííhíí k'ehgo daagoch'ilíí. 31 Áídá' nanezna'íí naadiikáhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwich'i' yakti'íí, ya' doo hwahá baa daahohshíih da née, gáníígo, 32 Shíí Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yokáahíí nshíí, Isaac, Jacob aldó' Bik'ehgo'ihí'nañ yokáahíí nshíí. Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íí yokáahíí nlií da, daahinaahíí zhá. 33 Nnee íla'at'ééhíí díí daidezts'aaqo, ilch'ígó'aahííbighe bíl díyadaagot'ee.

34 Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'nii dago áyíílaago Phárisees ya'ikodaanzíigo, íla'adzaa. 35 Áí la' begoz'aaníí nlt'éégo yígótsini Jesus yich'i' hadziigo nabintaahgo nabíidilkid, 36 Ilch'ígó'aahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hadíí itisgo at'éé? niigo. 37 Jesus gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehíí níjii dawa bee nílnzhog le'. niyí'siziiníí dawa bee, la'íí ninatsekeesíí dawa bee nílnzhog le'. 38 Áí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí dantséhi la'íí itisgohi at'éé. 39 Nakigeehíí

aldó' ágánánát'éeé, Nit'ahdí' góllínií níl nzhq le', dání ídíl njóóhíí k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda' eshchiinií dawa díí nakihíí bits'á'dí'hi at'éeé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah íla'at'éeégee, Jesus nabídaadilkid, ⁴² Gáníígo, Christ-híí hagot'éeégo baa natsídaahkees? Hadín biye' nlií? David biye' nlií, daabilnií. ⁴³ Jesus gánadí'nii, Hagot'éeégoḡ David Holy Spirit yábiiylt'igo, SheBik'ehñ, bilnií, gáníígo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilnñí, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ni'ina' benik'eh silíígo nikel't'ááhyú niníilzhí'. ⁴⁵ David, SheBik'ehñ, bilniigo bozhíyúgo, hagot'éeégoḡ biye' nlií áidá'? ⁴⁶ Jesus nnee doo la' bich'í' hanadzíih da lék'e, áí bijíídi' godezt'igo nnee daaste'go, doo hadín nabinánkkid da.

23

¹ Jesus nnee íla'at'éeéhíí hik'e bitsilke'yu yich'í' hadzii, ² Gáníígo, Begoz'aanii ye'ik'eda'íhchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizíi n'íí k'ehgo nnee yá nazíi: ³ Áí bighá da'ádaanoḡwílniíyú ádaanoḡ'eego ádaaht'íi; ndi doo ádaat'íihí k'ehgo ádaaht'íi da: áí ádaaniíyú doo ádaat'íi da ndi ádaanií. ⁴ Áí nneehíí nnee biwosyú ndaazgo dázhó nyeego dahda'ogheelgo ádaayísi; áidá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanií da. ⁵ Nlt'éeégo ánádaat'íihí dawa nnee dá bo'íi hádaat'íihí bighá ánádaat'íi: Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' la' bídaadest'óohíí nteelgo ádaile', bi'íí bidá'yú aldó' nteelgo na'izlaago ádaayísi. ⁶ Da'idáqgee nnee ízísigo ádaat'eehíí dahnádinbíhyú itah dahnaháztaqgo zhá bíl daanzhóq, la'íí Jews ha'ánáséh nagozníl yune' nnee yánazíni dahnádinbíhyú itah dahnaháztaqgo aldó' bíl daanzhóq. ⁷ Na'híniíh nadaagoz'qayú bich'í' ádaach'íniigo, la'íí, lch'ígó'aahíí, lch'ígó'aahíí, daabilniigo zhá bíl daanzhóq, ⁸ Áidá' nohwíhí doo hadín, lch'ígó'aahíí, nohwínií da le': da'la'á nohwí ch'ígó'aahíí nlií, Christ zhá; la'íí nohwíhí daanoḡwígha ík'isyú daanoḡhíi. ⁹ Ni'gosdzán biká' nnee doo la', ShiTaa, bíldohníi da le': da'la'á, yaaká'yú dahsdaahñ zhá, nohwíTaa at'éeé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwínií da le': da'la'á nohwíNant'a' nlií, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízísigo at'éeéhíí, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itísigo ídéstinií ídaagoch'olba'go ádolnií; áidá' hadín ídaagoch'olba'íí itísigo at'éeégo ádolnií.

¹³ Begoz'aanii ye'ik'eda'íhchíhi hik'e Phárisees daanoḡlíni, daanoḡshq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Yaaká'yú dahsdaahñ bilatt'áhgee goz'áni nnee bits'á' daanáda'dohtí: nohwí doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh dolee! n'íí t'qazhí' ádaanoḡsi. ¹⁴ Begoz'aanii ye'ik'eda'íhchíhi hik'e Phárisees daanoḡlíni, daanoḡshq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Isdzáné itsaa daanlíni bigowá bits'á' nádaahohnií, la'íí daazhógo ádaadoḡniigo nzaad gont'igo da'ohkaḡh: áí bighá nohwí itísigo nohwíniigoñt'éeégo nohwá ndaagodot'aal. ¹⁵ Begoz'aanii ye'ik'eda'íhchíhi hik'e Phárisees daanoḡlíni, daanoḡshq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Tú biká' la'íí ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, da'la'á ndi nohwíhígháhíí bighá; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágołchqodgo ch'iidn bikó' dílti' yuyaa bágoz'qá. ¹⁶ Nohwínaá ádaagodíh ndi la' bádíh nadaahkaihíí, nohwá góyéé dolee! Dahadín da'ch'okqah goz'aanii biláhyú bit'a dahnádidilniíhdá', áí doo nt'é da, daadoḡhíi: ndi hadín óodo da'ch'okqah goz'qá yune'hi biláhyú bit'a dahnádidilniíhíí, án zhá da'ánííyú at'éeé le', daadoḡhíi! ¹⁷ Nohwí doo daagonohsáq da, nohwínaá ádaagodini: hadíí itísigo at'éeé, óodohíí née, née da'ch'okqah goz'aanii bits'á'dí' óodo dílzíhgo alzaahíí née? ¹⁸ La'íí, Dahadín

be'okaaḥíí biká' dahnási'níli goz'aanii biláhyú bit'pa dahnádidiḥííhdá', áí doo nt'é da, daadohñii; ndi hadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'nííhíí áí yiká' dahsiné'íí biláhyú bit'pa dahnádidiḥííhíí, áñ zhá da'áñíyú á't'éé le', daadohñii. ¹⁹ Nohwíí doo daagonhsaa da, nohwiñáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'ihíí née, née yiká' dahsiné'íí Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'ihíí dilzḥgo áile'ihíí née? ²⁰ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'íí yiká' dahsiné'íí biláhyú bit'pa dahnádidiḥííhíí, áí hik'e biká' dah sihi'nííhíí dawa áldó' biláhyú bit'pa dahnádidiḥííhíí. ²¹ Ła'íí dahadín da'ch'okaaḥ goz'aanii biláhyú bit'pa dahnádidiḥííhíí, áí hik'e ákóñe' golííníí áldó' biláhyú bit'pa dahnádidiḥííhíí. ²² Ła'íí dahadín yaaká'yú biláhyú bit'pa dahnádidiḥííhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ dahsdaagee goz'aanii hik'e áígee dah sdaahíí áldó' biláhyú bit'pa dahnádidiḥííhíí. ²³ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíli hik'e Phárisees daanoḥlíni, daanoḥshqo ádaado'íni, nohwá góyéé doleel! T'oh mint, áñise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú ik'é'ñilgo, dała'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahné', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii itisgo at'ééhíí doo bee ádaanoht'ee da, dá bik'ehyú ánách'ot'ííhíí, koł goch'oba'íí, la'íí ko'odla' golííníí: díí bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihíí doo baa daayoḥnah dago. ²⁴ Nohwiñáá ádaagodih ndi la' bádih nadaahkaihíí, dó' áłts'íséhi bitádaadołkaaldá' ḥíí bighán ha'i'áhi odaahoñeeh. ²⁵ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíli hik'e Phárisees daanoḥlíni, daanoḥshqo ádaado'íni, nohwá góyéé doleel! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgsidá', aadaach'ihí'ñíhíí la'íí doo ádaagoch'idzaa dahíí zhá biyi' yuñe' begoz'aa. ²⁶ Phárisee nílni, niñáá ágodini, idee hik'e its'aahíí biyi' yuñe' ntsé tángis, áík'ehgo biká'dí' áldó' nht'éé doleel. ²⁷ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíli hik'e Phárisees daanoḥlíni, daanoḥshqo ádaado'íni, nohwá góyéé doleel! Nñee le'shijeedíí biká'gee alzaahíí ligaigo ánalzaahíí k'ehgo ádaanoht'ee, áídá' áí biyi' yuñe'híí nñee daztsáni bits'in zhá sinil, nchq'íí zhá dawa begoz'aa. ²⁸ Nohwíí áldó' nohwiká'df'go zhá nñee biñáál nht'éégo ádaanoht'ee, áídá' nohwiyi' yuñe' nzhqo ách'idil'íiníí hik'e nchq'híí bee hagolk'íí. ²⁹ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíli hik'e Phárisees daanoḥlíni, daanoḥshqo ádaado'íni, nohwá góyéé doleel! Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí le'shijeedíí biká'gee dant'éhéta bee binádaach'ílníhíí ádaagohlé', la'íí nñee dá bik'ehyú ádaat'ee n'íí le'shijeedíí biká'gee alzaahíí déznóñe'go ánádaahle'híí bigha, ³⁰ Gádaadohniigo, Nohwitaa n'íí t'ah daahnaadá' daagondliyyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedgee doo itah daandlija da doleel ni'. ³¹ Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íí bichagháshé daanoḥhígo dánohwíí ádaa nadaagoln'i'. ³² Nohwitaa n'íí nchq'go ádaat'íí n'íí aqłzhi' beda'ohle'. ³³ T'íiish k'ehgo daanoḥlíni, ch'osh bik'asda' golííníí k'ehgo hañnolt'ííhíí, ch'íidn bikq' dilti' yuyaa nohwá goz'aanii hagot'éégoshá' bitis hahkáh?

³⁴ Áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, nñee daagoyáni, hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíli nohwich'í' daade'pa': áí la' nadaatseed doleel, la'íí ts'ílna'áhi bídaaohkał doleel; la'ihíí íla'ánádaaht'íígee habída'oltsaas doleel, la'íí daabi'odla'híí bigha yóyahgo biñi'da'doḥñih doleel, k'ih goznildí' lahyúgo k'ih goznilzhí': ³⁵ Áí bigha n'ígosdzán biká' nñee dá bik'ehyú ádaat'eehíí nadaaztseedíí dawa bidil nohwik'izhí' didot'aal, dá bik'ehyú á't'éhi, Abel holzéhi, zesd'íidí' Barakías biye', Zakarías holzéhi, zesd'íizhí', Zakaríasíí k'ih biyi' da'ch'okaaḥíí hik'e be'okaaḥíí biká' dahnási'níhíí goz'aanii bigizhgee daaze-solhíí n'íí. ³⁶ Da'aniigo gánohwidishñii, Díí dawa díí daaḥnolt'ííhíí bik'izhí'

didot'aal. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem nílni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsíntseedíí, la'íí nich'í' daahil'aadíí tséé bee nbida'tsíníne'íí, tazhik'áne bí'aadíí bit'ats'in bit'ááh yuñe' bizhaazhé onáyinií k'ehgo nichaḡháshe doo alch'ídn línáhishníil hasht'íí ndi doo hádaah'tíí da ní! ³⁸ Níkihíí yó'agodot'áq. ³⁹ Gádaanohwíldishníi, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaahíí ba'ihégosini at'éé, daadohñiíhíí bijjì zhá nadaashohtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okáqah goz'áqadí' ch'ínyáadá', bitsilke'yu baa hikai, gádaabihniigo, Díí da'ch'okáqah goz'áqagee kíh nagoznííí nííí'íí. ² Jesus gádaabihnií, Díí dawa daah'íí néé? Da'aniigo gánohwíldishníi, díí tséé ílká' dahnagoznííí doo la' ílká' dahnast'áq da doleel, dawa nanehílkad doleel.

³ Áídí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabihnií, Nohwíl nagolní' da'os'sah ágonéhi? Nádnádáhií hik'e nnágodáhi bílgo hant'é bee bígózì doleel? ⁴ Jesus gánádaabihnií, Ídaa daagonohdzáq, nnee la' ch'a'onohot'e' hela'. ⁵ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshíí, daaniigo; aí nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁶ Nagonlkaadíí ba'íkodaanohsì, la'íí nagonlkaadíí baa ch'ínií daadohts'ag doleel: áídá' doo nohwíjì natsídaahiltó' da le': díí dawa begolne'hi at'éé, ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee íltah at'éégo hadaazt'ííí ílch'í' nanágonlkaad doleel, la'íí nnee da'á'á binant'a' daagolínihíí áldó' ílch'í' nanágonlkaad doleel: da'adzaayú shíná' góyééhíí benagowaa doo, nadaagont'ogíí íltah at'ééhíí benadaagowaa doleel, la'íí ní' nagohí'naa doleel. ⁸ Áí koniidaagonl'ééhíí begodígháh doleel. ⁹ Áígee nohwiní'daach'idihni'go odaanohwiníyood doleel la'íí nadaanohwiltseed doleel: la'íí shizhi' daanohwích'ozhííhíí bighá nnee íltah at'éégo hadaazt'ííí dawa bíl daanohchó' doleel. ¹⁰ Áígee nnee láágo t'áqzhì' ánáda'ne' doo, laa nadaagolní' doo, la'íí ílk'edaadi'níih doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleel, áik'ehgo nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dázhó láágo begoz'áqahíí bighá nnee láágo bí'íjónííí édíilgo nádaanihik'as doleel. ¹³ Áídá' dahadíí dánt'í'zhì' dahíldóhíí hasdábí'dolteel. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bílat'áhgee begoz'aaníí nt'éégo baa na'goní'íí ní' dágoz'áq nt'éégo be'ánágoldoh doleel, nnee íltah at'éégo hadaazt'ííí dawa yidiits'íh doleelhíí bighá; aí bikédí'go nnágodáh doleel. ¹⁵ Áik'ehgo golchóqohgo o'ní'ihíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yaht'í' níí, godiyíhgo goz'áqagee sizíigo daah'íídá', (dahadíí aí yózhííhíí bíl ígózì le') ¹⁶ Hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí, dził naz'aaníí yich'í' okeeh doo: ¹⁷ Dahadíí kíh biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidíiné'go gódah ch'ínádáh hela': ¹⁸ La'íí dahadíí k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'áqzhì' bidyágé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzáne mé' daabíbe'íí bá góyéé doleel! ²⁰ Haihíí biyi' la'íí godilziníí bijjì ágónéh hela', daadohniigo da'ohkáqah. ²¹ Áígee dantsé godeyaadí' godezt'ígo díí jìzhì' goyéégo nagowaahíí aí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, aí doo be'ágánágo'néh at'éé da. ²² Áígee goldohíí doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nnee doo la' hasdáváh at'éé da: áídá' nnee bitahasdlaahíí bighá áígee goldohíí dé'igodégo ánádolníí. ²³ Áígee nnee la', Daadeh'íí, Christ kú nagháa, dagohíí, nlahyú nagháa, nohwíhniíyúgo, doo daahohdláq da.

24 Christ ádaadil'iiníí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, áí godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' la'íí íziso an'áda'ol'íh doleeł; yídaanel'áayúgo áí bee nñee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaikkaad doleeł. 25 Ídaayesóts'áa, ik'idá' dabíntsé baa nohwíl nagosisni'. 26 Christ da'igolj'íyú naghaa, daanohwílch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'i' goz'áa yune' sídaa, daanohwílch'iniiyúgo; áí doo daahohdlaq da. 27 Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhj' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaał. 28 Dahayéú its'í siné'yú ch'ishoogi íla'at'éé doleeł.

29 Goyéego nagoyaahíí bikédí'go ya'ái díhł doleeł, t'égona'áhlíí doo bee got'j' da doleeł, ts'iksóosé yáadí' nanihidéh doleeł, la'íí yáazh'ígo inawodíí nagohi'naa doo: 30 Áígee shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áík'ehgo ni'gosdzán biká' nñee íltah at'éégo hadaazt'i'íí doo bíł daagozhóq dago daachag doleeł, shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee la'íí dázhq shits'á'idindláádgo náshdaalgo daashidołtseeł.

31 Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí d'ídí', ni'gosdzán nel'aadí' yáa nel'aazh'í' íla'ádaile'. 32 Ch'íl fig holzéhi bits'á'dí' nohwíl ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'óde daaleehd'í bit'áa daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonołs'j. 33 Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'j'ídá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziilgo bídaagonołs'j doleeł. 34 Da'aniigo gádaanohwíłd'ishnii, Díí daahinolt'j'j'íí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwíłd'eniidíí dawa begolzaago zhá. 35 Yáa hik'e ni'gosdzán bíłgo bech'ígonáh doleeł, áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

36 Hadíí bijj'í shíhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkééžgo shíhíí ágone'íí nñee doo la' yígółs'j da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagol'íiníí ndi doo yídaagółs'j da, shi'Taa zhá yígółs'j. 37 Noe t'ah gol'j'ídá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhíí bijj'í áldó' ágágot'ee doleeł. 38 Tú'idezjool'íí dabíntségo ágot'ee l'ék'ehíí k'ehgo ágot'ee doleeł, da'ch'iyáq ni', da'ch'idlaq ni', nnádaach'ílse' ni', la'íí laa daagoch'ihiniilgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eek'íí yiyi' oyaahíí bijj'izh'j', 39 Tú'idezjool'íí doo yídaagółs'j'égo tú idezjoolgo dawa bíł ogo'éél; shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhgo áldó' ágágot'ee doleeł. 40 Áí bijj'í nñee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehdá' la'íí da'akú sizj'í doo. 41 Isdzáné naki da'ík'aayúgo, dała'á nádilteehdá' la'íí da'akú sídaa doo.

42 Áí bighá' biká' nádaadeht'íh; da'kwíí bik'ehenkééžgo shíí, nohwe-Bik'ehnhíí, nánsdháhíí doo bídaagonołs'j da. 43 Díí bídaagonołs'j, nñee bigowá gol'íníí da'os'ah in'j'íhíí hígáhgo yígółs'jyúgo, yiká déz'j' doleeł ni', áík'ehgo bigowá doo ch'ínódzj'ís át'éé da. 44 Nohwíí áldó' dahkodá' íłch'j'í'daanoh't'ee: shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánsdháh, doo ndaashoh'íí dagee. 45 Áídá' hadín na'iziidi begondlj'íhíí góyáni, binant'a' bigowáhíí yebik'ehgo nbilt'j' n'íí, dahagee idán nana'níłhgee idán nayiníh. 46 Na'iziidíí binant'a' ábíl'niiyú át'j'ígo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleeł. 47 Da'aniigo gádaanohwíłd'ishnii, Nant'an nt'é bíyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbilt'éeh doo. 48 Áídá' áí na'iziidi nchq'ihíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, íd'íł'niiyúgo; 49 Isdzáné hik'e nñee la' nada'iziidíí nadainkkaad nkegonyaago bíł nágodizyis'íí bíłgo da'iyáq hik'e da'idlaqayúgo; 50 Áí na'iziidíí binant'a' doo yiká déz'j'í dagee, doo nyol'íí dagee nadáhgo, 51 Nbihíłg'eesh, áídí' hadíí daanzhóq ádaagodil'inihíí bich'j'zhin'éégo nilteeh: áígee daach'ichag la'íí kowoo hdaach'idíłk'ash doo.

25

1 Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díi k'ehgo at'éé: ch'ekii gonenan ko' nałbaakii dahdaayo'aalgo nnee niinehii bich'i'yú deskai. 2 Ashdla'ihii daagoyáá, áidá' ashdla'ihii doo daagoyáá da. 3 Doo daagoyáá dahii ko' nałbaakii dahdaayo'aal ndi túkq'ii ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. 4 Áidá' daagoyáanii túkq'ii tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn'aa lèk'e, ko' nałbaakii biłgo. 5 Nnee niinehii t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekii bíł daanziiigo da'ilhaazh. 6 T'è'is'ahyú la' nádidilghaazh gániiigo, Daadeh'ii, nnee niinehii kodí higaat; bich'i' dohkáh. 7 Áik'ehgo ch'ekiihii nádiikaigo bikq' nałbaakii ilch'i'daizlaa. 8 Áidá' doo daagoyáá dahii daagoyáanii gádaayihii, Túkq'íla' nohwaa daanoosiid; nohwiko' nohwits'á' daanestsiz. 9 Daagoyáanii gádaabihii, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áidá' hayú nahiniih goz'áayú dohkáhgo la' nadaahoñiih. 10 Nada'ihniihyú okaidá' nnee niinehii nyáá; áik'ehgo ik'idá' n't'éégo ádaadeszaago naháztaanii ni'i'neh yune' okai: áidí' da'det'aa. 11 Bikédí'go la' ch'ekii n'ii nákaigo gádaanii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'i'ínt'iih. 12 Áidá' nnee niinehii gádaabihii, Da'aniigo gánohwidishii, Doo nohwidaagonsj da. 13 Áik'ehgo biká ndaadeht'iih; hadii bijii shíhii, da'kwii bik'ehenkééz shíhii shii, nnee k'ehgo Niyááhii, nánshdáhii doo bídaagonsj da.

14 Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díi k'ehgo at'éé: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidii yushde' nnohkáh yihiiigo, bíyéehii yinádaadéz'iiigo yaidin'áá lèk'e. 15 La' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'áá, la'ii naki yaidin'áá, la'ii dała'á yaidin'áá; dawa daant'iiige da yídaanel'áagee yaidin'áágo; áidí' nant'ánhii dagoshch'i' dahnyaa. 16 Nnee talents ashdla'i baadet'aanii hant'é nayihesniihii baa nanáhazniigo ashdla'i bá ígoya. 17 La'ii talents naki baadet'aanii aldó' naki bá ígoya. 18 Áidá' talent dała'á baadet'aanii leyí' ogogeed yuyaa binant'a' bibestsóhii náyides'iid. 19 Áidí' nzaad godeyaago binant'a'ii nádzáago yil daayoltag. 20 Áik'ehgo talents ashdla'i baadet'aanii talents ashdla'i bá'ígoyahii aldó' ákú yinné' gániiigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá nñil n'ii talents ashdla'i shá ígoya. 21 Binant'a' gábihii, Negondliigo shána'iziidii, n't'éégo ándzaa laq: da'ayáháhi ndi n't'éégo shá ánláahii bighá láni benik'ehgo ánishle': shii ninant'a' baa shil gozhóonii ni aldó' baa nil gozhóo le'. 22 Talents naki baadet'aanii aldó' kú nyáá gániiigo, Shinant'a', talents naki shá nála n'ii talents naki shá ígoya. 23 Binant'a' gábihii, Negondliigo shána'iziidii, n't'éégo ándzaa laq: da'ayáháhi ndi n't'éégo shá ánláahii bighá láni benik'ehgo ánishle': shii ninant'a' baa shil gozhóonii ni aldó' baa nil gozhóo le'. 24 Áidí' talent dała'á baadet'aanii kú nyáá gániiigo, Shinant'a', nnee doo bee gónedzaa dahi níiiigo nígonsj, doo k'edinlaa dayú ná'igéesh, doo ishílnch'ii dayú lená'íla: 25 Nésdzidgo, nitalent-hii leyí' yuyaa nádél'í ni'; koh, níyéé naa nániné'. 26 Binant'a' gábihii, Nchq'go shána'iziidii, bíł goyé'í níii, doo k'e'diláa dayú ná'ishgeesh, doo ishílnch'ii dayú lená'ishlá bígonsj. 27 Ái bighá bestso ilkáh ch'ídaihiñikii shizhaali banné' le'at'éhi, áik'ehgo nánsdzaago binágodáhii bíł shaa nánné' doleel ni'. 28 Áik'ehgo talent-hii bits'á' nádo'né'go nnee gonenan talents bíyéehii baa no'né'. 29 Dahadii dant'éhéta bíyéé góliinii bitisgo baa nádo'né', áik'ehgo láágo bíyéé doleel: áidá' dahadii bíyéé da'ayáháhi, bíyéé gólii n'ii ndi bits'á' nádido'né'hi at'éé. 30 Na'iziidii doo bik'ehyú at'éé dahii chagołheelzhí' ch'ídaanołt'e':

ákú daach'ichag la'íi kowoo lídaach'idilk'ash doo.

³¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shits'á'idindláadíí bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á dílzini bíł nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee íltah at'éégo hadaazt'í'íi dawa íta'alnéhgo ílts'á' hishñiił, dibelji nanyoodi bidibelji hik'e gantł'ízi bits'á'yihñiiłhíi k'ehgo. ³³ Dibelji shigan dihe'nazhinéégo nniishñiił, áidá' gantł'ízi she'eshganzhinéégo. ³⁴ Áidí' shíí, Ízigo Nansht'aahíí, shigan dihe'nazhinéégo hii gádaakdishñii, Yushdé', shiTaa gozhóóníí nohwá ádaizlaahíí, ni'gosdzán nni't'áqadá' bee nadaanoht'aa doleelgo nohwá ilch'i'golzaahíí bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshłjiigo shá da'desone' ni': dibá' nshłjiigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonśi dayú hishaalgo nádaashidottji ni': ³⁶ Shidiyáge áđihgo diyáge shá ádaagosolaa ni': dinshñiihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásítjiigo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áik'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehíi gádaashihñiih, NohweBik'ehń, dadá' shiná' nłjiigo daaniit'jiigo ná da'de'ne' lán? La'íi dibá' nłjiigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonśi dayú hínáálgo nádaanideltji lán? La'íi nidiyáge áđihgo naa daasi'nil lán? ³⁹ La'íi dadá' dinniihgo dagohíi ha'ásítjiigo daaniit'jiigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíí, Ízigo Nansht'aahíí, bich'i' hasdziihgo gádaakdishñiih, Da'anii gánohwíłdishñii, Shik'isyú doo ízigo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíí áldó' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áidí' she'eshganzhinééhíi áldó' díi k'ehgo bich'i' hasdziih, Nohwíi, da'ílii daahleehgo nohwá ndaagost'áqahíi shits'á'zh'i' daadohkáh, kq' dahazh'i' dílti' yune', ch'iidn nant'an hik'e binadaal'a'á bíłgo bá ilch'i'golzaayú. ⁴² Shiná' nshłjiigo doo shá da'desone' da ni': dibá' nshłjiigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonśi dayú hishaalgo doo nádaashidottji da ni': shidiyáge áđihgo diyáge doo shá ádaagosolaa da ni': dinshñiihgo la'íi ha'ásítjiigo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áik'ehgo gádaashihñiih, NohwiNant'a', dadá' shiná' nłjiigo, dagohíi dibá' nłjiigo, dagohíi doo kígonśi dayú hínáálgo, dagohíi nidiyáge áđihgo, dagohíi dinniihgo, dagohíi ha'ásítjiigo daaniit'jiigo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áik'ehgo gádaakdishñiih, Da'anii gánohwíłdishñii, Díi doo ízigo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí áldó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Díihíi dahazh'i' biniigodilne' doleel, áidá' dávik'ehyú ádaat'eehíi dahazh'i' daahinaa doleel, yaaká'yú.

26

¹ Áik'ehgo Jesus díi aqł yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayihñii, ² Nakiskqaa hik'e bitis-hagowáh n'íi bee bíná' godiníhgo da'idaq doleehíi bídaagonotsj, áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanniihíi bilák'e shi'dolteelgo ts'i'lna'áhi bísh'i'dilkal. ³ Áidí' okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi nnee yánazini okqah yebik'ehi da'itisyú sitíni, Cáiapas holzéhi, bigowagee íta'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'j'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchji. ⁵ Áidá', Doo da'idaqahíi bijji daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dánko bádaagochjiigo godnch'aad doleehi at'éehíi bighá, daanii.

⁶ Béthanyú Simon, lóod doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íi bigowá yune' Jesus sidaadá', ⁷ Iyáqago sidaago isdzán la' ch'il bik'ah lán ílíni tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyi'áqago Jesus baa nyáá, ái ik'ahíi Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díi daayiltsáqago doo bíł

dábik'eh dago gádaanii, Nt'é bigha ik'ahúí da'ílíí yishchijí? ⁹ Áí ik'ahúí lǎágo ílǎigo nahinihgo, zhaalííí tédaat'iyéhií baa hi'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaaniihíí Jesus yigoksiidgo gábihíí, Nt'é bigha isdzánhíí nadaanoht'og? Nht'éégo áshíílaa. ¹¹ Tédaat'iyéhií dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áidá' shihíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleel. ¹² Doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahúí shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'aníi gánohwíldishníi, Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo dahayú yatí' baa gozhóni baa na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleel, bee bíná'godinihgo.

¹⁴ Áidí' Judas Iscariot, nakits'adahíí itah nííni, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáágo, ¹⁵ Jesus hayúhíí nohwíl ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanohné'? daayihíí. Zhaali ligaií tádin naa do'né', daabihíí. ¹⁶ Áidí' godezt'i'go hagot'éégo ch'iidish'aaí nziigo yiká hésdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzoohíí da'ádihgo bán alzaahi daadaaníí dantséhií bijíí Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihíí, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinihgo da'idaaníí hayú ná ílch'í'daagohiidle'? ¹⁸ Jesus gádaabihíí, Kih goznilyú dohkáh, áígee nnee la' gádaabíldohnihi, Ílch'ígó'aahíí gáníí, Ílk'idá' shaa gonyáá; nigowá yune' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinihgo shitsilke'yu bíl da'ishaa doleel. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus ádaabihíí n'íí k'ehgo bitsilke'yu ádáat'íí; áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinihgo da'idaaníí ílch'í'daizlaa. ²⁰ Áidí' o'í'ááyú nakits'adahíí da'iyáago yíl dahdinezbi. ²¹ Da'iyáago Jesus gáníí, Da'aníigo gánohwíldishníi, nohwíí la' ch'íshinoh'aah doleehi at'éé. ²² Áík'ehgo dázhó doo bíl daagozhó dago da'á'á daantíígo, SheBik'ehn, ya' shíí née? daanii nkegonyaa. ²³ Áík'ehgo gáníí, Dahadíí its'aa biyi'zhí' da'á' bíl éedisht'áhi, án ch'ísh'aah doleel. ²⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolníi: áidá' nnee ch'ísh'aahíí bá góyéé doleel! Áí nneehíí doo bi'deshchijí dayúgo nht'éé doleel ní'. ²⁵ Áidí' Judas, ch'íbf'aah doleelíí, Jesus gáyihíí, Ílch'ígó'aahíí, ya' shíí née? Jesus gábihíí, Da'áígee ánniid.

²⁶ Da'iyáago Jesus bán náidn'áago ya'ihénzigo oskaqadá' ílk'ídaizné'go bitsilke'yu yitainzihi, Nkóh daohsaa; díí shits'í at'éé, níigo. ²⁷ Áidí' idee beda'iskaaníí náidnkaq, áí ya'ihénzigo oskaqadá' ílth daidezkaq, Daanohwigha daohdláq, yílníigo; ²⁸ Díínko shidíl k'ehgo at'éé, shidíl bee áníidégo lángont'aahi at'éé, nnee lǎágo bá idijookíí, bincho'híí bigha baa nádaagodet'aahgo. ²⁹ Gádaanohwíldishníi, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdláq da, dahadíí bijíí shiTaa bilalt'áhgee goz'áayú áníidéhi nohwíl naadaadishdlíígo zhá. ³⁰ Áidí' sí la' hadaidez'áqadá', dzíl Olives holzéhi sí'áayú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabihíí, T'éégo áshí'dilne'híí bigha daanohwigha t'áqzhí' ádaahne': díí baa k'e'eshchijíhíí k'ehgo, Dibekíí Nanyoodíí biní'dishníí, áík'ehgo dibekííhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleel. ³² Áidá' dasiitsaqdí' naadiszaago Gálileeyú nohwádih disháh doleel. ³³ Peter gábihíí, Nnee dawa nits'á' t'áqzhí' ánádaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé da. ³⁴ Jesus gánábíldo'niid, Da'aníigo gáníldishníi, T'éégo tazhik'áné doo hwahá ánihií dadá' taadn, Án doo bígonsí da, shíldinníí. ³⁵ Áidá' Peter gábihíí, Da'á' níí dastsaa ndi, Án doo bígonsí da, doo níldoshníi at'éé da. La'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaanniid.

³⁶ Áidí' Gethsémane golzéhi goz'áayú Jesus bitsilke'yu yíl hikaidá' Jesus gádaabihíí, Dádzaa nahísóotaa, nláhyú déyáá, oshkaqhyú. ³⁷ Peter lá'íí

Zébedee biye'ke naki Jesus yil okai, áídí' dázhó doo bil gozhóó dago bijíí nñiih nkegonyaa. ³⁸ Áík'ehgo gádaabiññii, Shiyi'siziinií dázhó doo bil gozhóó da, dák'azhá dastaahíí ga'at'éé: dádzaq nahísóotáqgo sha'ishhah daadeh'íí. ³⁹ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okáqah gáníígo, Bígonedzàqyúgo, shiTaa, díí hishdlaq doleeíí shits'á'zhí' áñle': áídá' shúí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyilñii, Dalá'á ledihikeezzhí' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'íí le'at'éé da? ⁴¹ Daadeh'íígo da'ohkqah, nanohwída'dintaah bídaanoldzil doleeíí bighá: nohwiyi'siziinií da'anii há't'íí ndi nohwits'ihíí doo ndzil da. ⁴² Nakidn onaanádzaagee na'okáqah gáníígo, ShiTaa nííni, díí hishdlaq doleeíí doo hagot'éégo shits'á'zhí' alñe' dayúgo hishdlaq, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa naanádzaa: dázhó bil daanzigo. ⁴⁴ Áídí' yits'á' onaanádzaa, okáqahyú taadngée da'ágánadí'niigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yu yaa naanádzaago gádaayiññii, Akú da'o'hoshgo hanádaahso: shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'íshí'dot'aahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yaktí'dá' Judas, nakits'adáahíí bil itah nííni, nñee láqgo bésh be'idiltishé lá'íí tsí be'idiltishé dahdaayiniígo, okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí lá'íí nñee yánazini daabides'a'íí yil nátsáq. ⁴⁸ Ch'íbi'aah doleeíí ilk'idá' bebígózí doleeíí yengon'áq lèk'e, gáníígo, Hadíí hist's'osíí áí án doleeí; án daahotsood. ⁴⁹ Dagoshch'í' Jesus yaa nyáágo, Gozhóó, Ilch'ígó'aahíí, yilniigo yizts'os lèk'e. ⁵⁰ Jesus gábiññii, Shik'isn, hant'é bighá nyaa? Áídí' Jesus yil ndaazdeello daayiltsood. ⁵¹ Nnee dalá'á Jesus yil hikaahíí bibízh be'idiltishé hayidz'íígo okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontízhgo bijaa naidnlgizh lèk'e. ⁵² Jesus gábiññii, Nibízhíí ilch'í'nántíih: dahadíí bésh yee izilheehíí dabúí áddó' bésh bee nabizi'dodeehi at'éé. ⁵³ Ya' doo bigonshí da née, shiTaa bich'í' oshkqáhyúgo binadaal'a'á yaa'ká'dí'hi nakits'adáhyú sinili dagoshch'í' shich'í' yidi'aah go'íí? ⁵⁴ Áídá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií hagot'éégo begolñe'? Da'ágágonéngo goz'áq go'íí. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézgee Jesus nñee baa nántsáqahíí gádaayiññii, Ya' bésh be'idiltishé lá'íí tsí be'idiltishé dahdaanohñiiigo daashotsoodgo nánolsáq née, in'íhíí daach'iltsoodhíí k'ehgo? Dawa jíí lá' da'ch'okáqah goz'áq yuné' nohwil ch'ídaagons'h'aahgo dahsídáá át'éé ní', ndi doo haki' daashotsood da ní'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ní'í yee K'e'eshchiinií begolñe'híí bighá díí dawa ánágot'íí. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiltsoodíí okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Cáíaphas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Jews yánazini bílgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikíh bínaa lé'dit'ííh yuné' ha'ayáágo nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íí dá'áqzhí' yinel'íí há't'íígo. ⁵⁹ Okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, yánadaal'tihi bílgo Jesus zidee hádaat'íígo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'íí; ⁶⁰ Ndi doo lá' da: láqgo neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo lá' da. Nt'éégo nñee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díí nñee, Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáqah goz'aanií tagoshniigo, áídí' taagi jíí hileehgo ánágoshdle'go bínes'háq, níí ní'. ⁶² Okáqah

yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizí'go Jesus gáyihñii, Ya' nihíí doo nt'é nñiigo hadziih da née? Díí naa dahdaago'aahgo naa yádaakti'íi hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é ñii da. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábihñii, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biláhyú gánikdishñii, Nohwił nagolñi', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłłíí née? ⁶⁴ Jesus gábihñii, Da'áígee áñniid: gádaanohwiłdishñii, Díí bikédí'go shúí, nñee k'ehgo Niyááhíí, da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéé dahsídaágo, yaaká'dí' yaak'os shil honáhgo daashidołtséé. ⁶⁵ Áík'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ídá nayihesdzíízdá' gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yałti'; nt'é bigħa nñee la'i baa yanánalti' doleeł? Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yałti'íi daadisots'aq. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bāngonot'aah daañii. ⁶⁷ Áídí' biniizhí' odaach'idihizheeh, la'íi ndaach'inłts'i; la'ihíí bitł'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaañiigo, Christ nłłini, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yánłti'yúgo, hadíí náninkts'i shłhíí nohwił nagolñi'.

⁶⁹ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'ditł'ih yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' aldó' Jesus Gálileedí' nagháhi bil na'aash ni', bilñii. ⁷⁰ Áídá' dawa bináát, Dah, hant'é nñiigo áñniihíí doo bigonsį da, nñiid. ⁷¹ Kłh bahgee ch'ínágoohen'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi la'i náabiłtsaqago, áígee naháztaañí gáyihñii, Díí nñeehíí aldó' Jesus, Názarethdí' gólíni, yił na'aash ni'. ⁷² Bitł'a dahdidilñiihdá' gánádo'ñiid, Áí nñeehíí doo bigonsį da. ⁷³ Dét'łhék'e alhánídí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayihñii, Da'anii ni áí itah nłłíí, niyati'íi bee nígózi. ⁷⁴ Áídá' Peter bitł'a dahdidilñiihgo hashkeego nchq'go yałti' nkegonyaa, Ai nñeehíí doo bigonsį da, níí nt'éégo, áígee tazhik'áné áñniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábihñiid n'íi yénálnii, Tazhik'áné doo hwahá áñnih dadá' taadn, Áí doo bigonsinihi at'éé da, shłdinníł. Áídí' ch'ínyáágo dázhq' doo bil gozhq' dago hichag.

27

1 Hayilkááyú okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni bilgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleełíí yaa nadaagoschłj: ² Áík'ehgo hídaistł'qoggo dahdaint'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'aq.

³ Judas, ch'ibin'áni, Jesus zideego bāngot'aqago yigolsįídá', dázhq' doo bil gozhq' dago zhaali tádinhił okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni bilgo t'aqzhí' yaa náyiné', ⁴ Gáníígo, Nñee dábi'ehyú át'éhi ch'íní'áqłhíí bigħa doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabilñii, Néé doo nanohwiłł'og da. Dani naninłł'og le'. ⁵ Da'ch'okaqah goz'aq yune' zhaalihíí nayilkaadá' ch'ínyáágo da'idodleeł. ⁶ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí zhaali nádaidnné'go gádaañii, Zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'aq da, dił bigħa nahasñilhił bigħa. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíí bee nñee goshtł'ish tús áiléhi bini' nahazñii, áígee anahdí' nadaakaihíí łehi'nłłíí doleełgo. ⁸ Áí bigħa áídí' godezt'i'go díí jłłzhí' áí ni'híí, Ni' dił bee nahazñiihíí, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gáníí n'íi begolzaa, Zhaali tádinhił, Israel hat'i'íi la'i, Áí nñee ilłíí, daañiigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Goshtł'ish tús áiléhi bini'íi yaa nadaihesñii, sheBik'ehñ áshihñiid n'íi k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'án yidáhzhí' sizįigo nayidłikid gáyihñiigo, Jews ízisgo biNant'a'i nłłíí née? Da'áígee áññii, bilñii, Jesus. ¹² Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni bilgo baa dahgoz'aq ndi doo nt'é ñii da lék'e. ¹³ Áík'ehgo Pílate gábihñii, Łáágo naa yádaakti'íi ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áídá'

t'ah Jesus doo nt'é biñii da, yati' dala'á ndi; áí bigha nant'án dážhó bil díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íí bíná'godíñhgo da'ídaagee ha'áshijeedíí dala'á, hadíí nnee hádaat'iiníí, nant'án bá ch'ínádaayiltéeh lèk'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitjii lèk'e. ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'adzaago Pilate gádaabiñii, Hadíí nohwich'í' ch'ínánshteeh hádaah't'í? Barábbas née, dagohíí Jesus, Christ holzeehíí née? ¹⁸ Pílate yígótsi nnee dawa Jesus bíl daanzhóhíí bigha okáah yedaabik'ehi Jesus yik'edaanníihgo baa daabidez'áa.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíí, la' yich'í' yi'aa gábiñii, Áí nnee dábi'ehyú át'ééhíí doo baa nan'naa da, díí jiiigo baa naiseelgo shiniigon't'éé. ²⁰ Okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini bílgo nnee íla'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayihniigo, Barábbas nohwá ch'ínán'teehdá' Jesus-híí zodéé, daadoh'ni. ²¹ Nant'ánhíí gádaabiñii, Díí nnee nakihíí hadíí nohwich'í' ch'ínánshteeh? Barábbas zhá hádaahit'íí, daanii. ²² Pílate gánádaabildó'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago laa nohwá áshle' áidá'? Dawa gádaabiñii, Tsí'ílna'áhi bíhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhíí gádaabiñii, Nt'é bigha, hant'é bee nch'ogó adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsí'ílna'áhi bíhołkałgo zodéé, daabiñii.

²⁴ Pílate doo hagog'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íí godnch'áad nkegonyaago yígótsiidá', nnee íla'adzaahíí biñáál tú náidnkaago bigan tay-izgis, gániigo, Díí nnee dábi'ehyú át'ééhíí bidihíí shíí doo nashint'og da: dánohwíí nadaanohwint'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabiñii, Bidihíí nohwiká'zhí' at'éé doleel, la'íí nohwichagháshééhíí aldó' biká'zhí' at'éé doleel.

²⁶ Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ínánit'íí, áidá' Jesus-híí habí' oltsaazdá' tsí'ílna'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíí yaa daidez'áa. ²⁷ Nant'án bisiláádahíí yáná'itih goz'áa yune' Jesus odaizt'e' lèk'e, áígee siláada dawa baa íla'ádaizlaa. ²⁸ Áidí' bidiyagé yaa daidn'tsoozdá' diyagé lich'í' yá ádaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhí náníhezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'áa, bigan dihe'nazhinéégo tsí yaa daizt'aa: la'íí bich'í' nádaahilzhishgo baa daadloh, Gozhóó, Jews ízigo biNant'a' n'líni! daaniigo. ³⁰ Áidí' bik'ídaadihizheeh, la'íí tsíhíí naanádaidntaago bitsits'inyú nádaint'ish. ³¹ Aał baa daadlohda', diyagé yaa daidn'tsoozdá' dabíí bidiyagé yá ánádaagosdlaa, áidí' tsí'ílna'áhi yiká' daizilheeyú bíl nádezaa lèk'e. ³² Ch'ínánísáayú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, siláada daabilt'saago, Tsí'ílna'áhi bá dahngheeh, daabiñii. ³³ Áík'ehgo Gólgotha golzeegee nántsáá, áí golzeeego itsits'in si'áni golzeeego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'í'í bíl nadesdziidgo, Jesus yaa daizk'aa: yizliñ ndi doo yodlaa da. ³⁵ Áígee tsí'ílna'áhi yídaabiskaldá' bidiyagé ílta'isniigo yigha da'dil'joł lèk'e: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go ánagot'íí, Shidiyagé ílta'isni, la'íí iká' shí'íhíí yigha da'dil'joł. ³⁶ Áidí' áígee naháztaago daabineł'íí lèk'e. ³⁷ Nt'é baa dahgost'aanú ádaagozlaago bitsit'á'gee díinko dahdaizt'aa, Díí JESUS JEWS ÍZIGO BINANTA' NLÍNI, golzeeego k'e'eshchíí. ³⁸ Áígee nnee da'in'íhíí naki aldó' Jesus ba'ashhahdí' tsí'ílna'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhinéégo, la'íí be'eshganzhinéégo.

³⁹ Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidit'asgo yati' yee daabokáał, ⁴⁰ Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okáahíí tanágoshniłgo taagi jii hileehgo ánagoshdle', nñii ni', haláa, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' n'lijyúgo dani hasdá'anlteehgo tsí'ílna'áhi biká'dí'

gódah ch'innáh. ⁴¹ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi Jews yánazini aldó' baa daadloh lék'e, gádaaniigo, ⁴² Nnee hasdáyiiniidá' bihií doo hasdá'ádilteeh da. Israel hat'i'íi ízigo biNant'a' nliyyúgo, ts'i'lna'áhi yiká'dí' naadowáh, áik'ehgo daahohiidlaqah. ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ohí; án hat'i'iyúgo hasdábólteeh: Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlji, niidá, daanii. ⁴⁴ Da'n'íhíi áígee ts'i'lna'áhi yidaayiskahí aldó' da'áik'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'iid lék'e. ⁴⁵ Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzhí' ní' biká' dahot'éhé godilhií gozlii lék'e. ⁴⁶ Taagi nehenkéézzgo shí Jesus nádidilghaazhgo gáníi, Éli, Éli, láma sabákthani? ái, Bik'ehgohinshnaahíi, Bik'ehgohinshnaahíi, nt'é laq bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ La' áígee nadaaziinií daabidits'ago, Díi nneehíi Elías yich'i' anii, daanii. ⁴⁸ Dagoshch'i' nnee la' nádilwodgo túdaabits'osíi vinegar yi'yi' naiz'aa, áidí' tsí yaa dahyiz'aaqgo Jesus bize'zhí' dahyída'ntsih. ⁴⁹ La'ihíi gádaanii, Ntsént'ah, bídaagonolzihi, Elías baa hiháhgo hasdábilteeh shí.

⁵⁰ Jesus nanádidilghaazhgo dabíi biy'i'siziinií be'ogoyáago áyílaa lék'e. ⁵¹ Áígee kih biyi' da'ch'okqahíi biyi' yune' daadintsoozíi bighá'dí' hayaago ích'idláád lék'e; ní' godihes'naadá' tséé daahesdla'; ⁵² Nnee leyí' nazjeedíi bá ílts'á' ádaagosdzaago ínashood daanlii n'íi láqgo naadiikai. ⁵³ Ái Jesus naadiidzaahíi bikédí'go leyí'dí' hakaidá' kih dilzini goznilyú okaigo, nnee láqgo daabits'aa. ⁵⁴ Siláada gonenadín binant'a'íi, la'íi yil nakaihi Jesus daine'íni, ní' nagohi'naago la'íi áígee ágodzaahíi daayilts'aa'dá' dázho ndaaaldzid, áik'ehgo gádaanii, Díi da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliini laq. ⁵⁵ Isdzáné láqgo Gálileedí' Jesus biké' anakahi, bich'odaanihi, anahí' nazii daabine'íjigo: ⁵⁶ Mary Mágdalene, la'íi Mary, James hik'e José báj, la'íi Zébedee bich'agháshéhíi báqáhi aldó' itah nazii. ⁵⁷ K'ad o'raahyú, nnee háldzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, án Jesus yodláni: ⁵⁸ Án Pílate yich'i' oyáago Jesus bits'ihíi yíyókeed. Áik'ehgo Pílate ányúgo Jesus bits'ihíi baa daach'idez'aa. ⁵⁹ Joseph Jesus bits'ihíi baa det'aa'dá' nak'a'ligaihi nht'éhi yik'iyidesdizgo, ⁶⁰ Dabíi bitsébi'i'án ániidéhi goz'aa yune' nyintlii, ái tséé biyi' yune' hayik'éhgo áyílaahi: áidí' tséé nchaahi yidaidenhízdá' onádzaa. ⁶¹ Mary Mágdalene, la' Maryhíi bílgo, tsébi'i'ánhíi bidázhí' síkee lék'e.

⁶² Ich'i'golne'íi bijii hiskaqgo okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehií, Phárisees daanlii bílgo, da'a' Pílate yaa hikai, ⁶³ Gádaabihniigo, Nohwinant'a', binádaaahiiñi, ái k'izé'idilteehíi 'ah hínaadá', Taagi hileehgo bijii naadishdáh, nii ní'. ⁶⁴ Ái bigha nik'ehgo tsébi'i'ánhíi ch'i'tingee dázho nt'izgo áolne', taagi hileehíi bijii'zhí', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsilke'yu t'é'go hikáhgo bits'í daayin'íh, áidí', Jesus dazts'aa'dí' naadiidzaa, nnee daayihni: áik'ehgo ik'éyú doo bik'ehyú ádaanii dahíi ntségo ádaanii n'íi bitisgo ádaanii dolee' ákoh. ⁶⁵ Pílate gádaabihni, Siláada tsébi'i'án yináadaadé'íni nohwaa sinil: tíi, nzhoqgo nt'izgo ádaahé'. ⁶⁶ Áidí' okaigo, tsébi'i'ánhíi nzhoqgo nt'izgo ádaizlaa, la'íi áígee siláada yináadaadé'íjigo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnlsinií bijii hiskaqgo hayolkaalyú ínashood daagodnlsinií bijii, Mary Mágdalene, la' Maryhíi bílgo tsébi'i'ányú daadé'íyú ó'ááz. ² Nt'éégo adíid ní'godes'naa: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí' nkenyáago, tséé daadin'áání yó'oyilhízdá' yiká' dahnezdaa lék'e. ³ Biniizhí' hada'didla'híi

k'a'at'éé, bidiyagé zas k'ehgo dázho ligai: ⁴ Inádaadéz'íni tsídaadesyizyú daaditid daasili, nnee nanezna'híi k'ehgo ádaaszdaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a isdzáné gáyiñii, Doo nédaaldzid da: Jesus ts'i'ina'áhi bíheskañ n'íi biká hadaanohaago bígonsi. ⁶ Áñ doo hak'i da: naadiidzaa ni', áñii n'íi k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehñ bits'í siné' n'gee daadeh'íi. ⁷ Ti'i, dáháte bitsilke'yu Jesus daztsaádi' naadiidzaahíi baa nagolñi'yú doh'aash; nohwádih Gálílee golzeeyú óyáá; ákú daahótséh: da'añiigo ádishñii. ⁸ Tsébi'i'ándí' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bíl daagozhóó lék'e; bitsilke'yu yil nagolñi'yú ots'ilteel.

⁹ Nt'éégo bitsilke'yu yil nadaagolñi'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, biñiigo. Ákú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokáah lék'e. ¹⁰ Jesus gábiñii, Doo neldzid da: shik'isyú, Gálíleeyú dohkáh, bíldohñii, ákú daashiltséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzáné ákú hi'ashdá' inádaadéz'ínihiíi lá' k'ih gozñilyú hikaigo, okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yil nadaagosni'. ¹² Okáah yedaabik'ehi, Jews yánazini bílgo íla'adzaago baa nagoshchíidí' siláada bestso láágo bitasñii, ¹³ Gádaayilñiigo, Nnee gádaabíldohñiih, Bitsilke'yu t'é'yú nádaabines'tíid, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'an ya'ikonziyúgo, nohwá bich'í' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Siláada bestso nádaidnné'go, da'ádaabikdi'ñiiyú ádaaszdaa: díi jii ndi siláada ádaañii n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu lá'ts'adáhií dzilyú okai, Jesus bándagoz'áá n'yú, Gálíleeyú. ¹⁷ Ákú Jesus daayiltsaáda' daayokáah: ndi lá'ihíi bíl nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáágo gádaabiñii, Yaaká'yú, ni'godszañ biká'gee aldó', dawa beshik'ehgo shaa godet'áá.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, i'aniyú hadaazt'i'íi dawa bíl ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, hik'e bi'Ye', lá'íi Holy Spirit bizhi'íi bilázhzhí' baptize ádaago'i'igo: ²⁰ Ádaanohwíldéniidíi dawa bikisk'eh ádaat'eego bíl ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazhí' nohwíl nshíi, nnágodzaayú ndi. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

1 Bik'ehgo'ihina'nañ biYe', Jesus Christ, baa na'goni'ii baa gozhoni diinko begodezt'i'; 2 Bik'ehgo'ihina'nañ binkaáyú nada'iziidi n'ii binaltsoos biyi'di' díi baa k'e'eshchijj, Shií, Bik'ehgo'ihina'nañ, shinal'a'a nádjhyú ilch'i'gole' doleelí de'Pa'. 3 Da'igoljyú hadínshj dilwosh, NohweBik'ehñ bádijhyú ilch'i'daagohle', intín ilk'idezdzgho bá ádaahle', niigo. 4 Áik'ehgo John da'igoljyú baptize ádaagole', nnee yich'i' yádaakti'go gádaayihni, Nohwinch'ii bits'á'zhj' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwinch'ii bighá nohwaa nágodit'aah doleel. 5 Judéa dahot'éhé ni' goz'aad'í la'ii Jerúsalem golzeed'í baa nánzáá, ái dawa bi'ádaat'e' nch'ii yaa nanádaagosni'dá' túnliínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. 6 John bidiyágé bighán ha'i'áhií bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzlyú gosnihií bilgo bihidán lék'e; 7 Nnee yich'i' yádaakti'go ganíi, Shiké'dí' la' shtisgo at'éhi higháh, ts'íyaa ashnégo biket'óol k'e'ish'adzhi' ndi doo bik'ee sitj' da. 8 Shihíi tú bee baptize ádaanohwishlaa: áidá' an Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'j' doleel. 9 Ái benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Názareth holzeed'í ch'inyáadá', túnliínií, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábiílaa. 10 Tú biyi'dí' hanádzáadá' dagoshch'i' yáa ilts'á' ádzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'i' nke'eníhgo yiltsáa: 11 Nt'éégo yaaká'di'go yati' gánigo yidezts'áa, ShiYe' shil nzhóni nííi, naa shil gozhóó. 12 Dagoshch'i' Holy Spirit nabílaago da'igoljyú obinyood. 13 Satan nabíntaahgo ákú da'igoljyú dizdin behisáa; tsétaaho daagolni bilgo; áígee Bik'ehgo'ihina'nañ binal'a'a yaaká'dí' daagolnií baa hikaago bich'odaazni' lék'e. 14 John ha'áneztijhií bikédí'go Jesus Gálileeyú nyáa, Bik'ehgo'ihina'nañ bilatl'áhgee begoz'aanií baa na'goni'ii baa gozhoni yaa yahti'go, 15 Gánii, Áígee baa gonyáa, Bik'ehgo'ihina'nañ nant'aahii biká' nagowaa; nohwinch'ii bits'á'zhj' ádaahne', yati' baa gozhoni daahohdlaá le'. 16 Jesus túsikaanií Gálilee holzéhi bahyú higaakdá', Simon bik'isn Andrew bilgo lóg behaidléhé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsáa: ái lóg hadaayileehii daanlijj. 17 Jesus gádaabihni, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehii k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. 18 Áik'ehgo dagoshch'i' lóg behaidléhé nanest'ólihií da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lék'e. 19 Áidí' dahnáidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bilgo yiltsáa, ái tsina'eehí yiyi' naháztáa, nanest'ólihií nádaikadgo. 20 Dagoshch'i', Yushdé', bihni: áik'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidií bilgo da'akú tsina'eehí yiyi' naháztáadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'. 21 Áidí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'i' Jews daagodnnsinií bijj ha'ánátséh goz'áa yune' ha'ayáago ilch'ígó'aah lék'e. 22 Áígee ilch'ígó'aahii yaa bil díyadaagot'ee: yebik'ehii k'ehgo yil ch'ígó'aahii bighá, doo begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehii k'ehgo da. 23 Jews ha'ánátséh goz'áa yune' nnee la' spirit nch'í biyi' golínihi sídaa lék'e; an nádidilghaazhgo, 24 Gánii, Doo nohwaa nanna da; hago láá át'éégo nohwich'i' goñ'aahgo ant'ijj, Jesus, Názarethd'í nannáhi? Ya' da'ilíi nohwiłchíyú nyaa née? Shíi nígonsj, hadín ant'ijhií, Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'go Dilzihgo Níli. 25 Jesus ndzilgo hadziigo gáyihni, Handziih hela', an biyi'dí' hannáh. 26 Áik'ehgo spirit nch'íhií nnee nádinigisdá' ádjid nádidilghaazhgo

biyi'dí' halwod. ²⁷ Nnee dawa bił díyadaagot'eego nahídaadilkid gádaaniigo, Díí nt'é láhi? Ání zhá ilch'ígó'aahi ląą. Yebik'ehgo spirits daanch'ó'íi yich'í' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'í' Gálílee golzeehíi dahot'éhé nlt'éégo baa ch'inii didezldaad lėk'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John biłgo ha'ánázéhdí' ch'ínakaigo Simon hik'e Andrew bigową yune' ha'ákai. ³⁰ Ák'óne' Simon bi'aahíi báą nezgaigo sitii; áik'ehgo dagoshch'í' Jesus yił nadaagosni'. ³¹ Baa nyáádá' bigan yiltsoodgo hadag áyíłaa; dagoshch'í' nezgai n'íi bits'á' gonyáá, áidí' nádiidzaago yá da'dezné'. ³² O'í'áázhi' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihií dawa, la'íi ch'iidn isnáh ádaabiłsiníi Jesus bich'í'yú bił nch'eheskai. ³³ Ái kih goznilgee daagoliińi dawa dadángee baa ła'adzaa. ³⁴ Áígee kah iltah at'éhi yaa nakaihií ląągo nádaayilzii, la'íi ch'iidn ląągo haineheyood; ch'iidnhií bídaagolsihíi bighą Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłnii lėk'e. ³⁵ T'ahbiyú doo hwahá got'íih dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadín naghaa dayú óyáá, ákú oskaąd. ³⁶ Simon hik'e yił nakaihií biłgo biké'yú okai. ³⁷ Baa hikaigo gádaabiłnii, Nnee dawa hadaanintaah. ³⁸ Áik'ehgo Jesus gánii, Noo', lahyúgo kih nagoznilyú náadokáh, ákú nnee bich'í' yánadaahoshti'; díi bighą niyáhi. ³⁹ Áidí' Gálílee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánátséh nagoznii yune' nnee yich'í' yakti'go naghaa, la'íi ch'iidn haineheyood lėk'e. ⁴⁰ Nnee lóód doo ínádih dahi, leprosy holzėhi, yaa nagháhi Jesus yich'í' hilzhiizhgo náyokaąh, gániiigo, Nashínlziihií bik'eh síntiiigo nígonsi, hánt'íiyúgo náshínlziih. ⁴¹ Áik'ehgo nneehíi Jesus yaa ch'oba'go yich'í' dahdidilniid' yee delniihgo, Hasht'íi; nándziih, yiłnii. ⁴² Ái yiłniiidá' dagoshch'í' lóód n'íi ínásdiidgo nneehíi nádzii lėk'e. ⁴³ Jesus bich'í' hadziidá' obi'pa'; ⁴⁴ Gábiłniigo, Hadín dánko bił nagolnii' hela': ti'i, okaąh yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádnđle'go, Moses ngon'áą lėk'ehii k'ehgo hanánidelzaahí bighą Bik'ehgo'ihí'nań dant'éhéta baa nne', áik'ehgo nándziihii nnee yídaagolsi doleeł. ⁴⁵ Áidá' da'ádaazyú yaa nagolnii'go deyya, dahot'éhé ch'í'ni didezldaad, ái bighą Jesus doo dayúweh kih goznilyú ch'í'nah aanádał da, da'igolii'yú zhá naghaa: áidá' ilch'í'dí' nnee baa náńtsáą lėk'e.

2

¹ Áidí' da'kwii iskaągo Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowayú sidaa, daanii. ² Dagoshch'í' nnee ląągo baa náńtsáą, dázhó doo hagee nágot'ąą da, dáádítłh bahyú ndi: áígee yati' nlt'éhi yaa yati' lėk'e. ³ Áígee nnee la' baa hikai, dí'íi hilt'eego nnee di'ili baa daiskaągo, ⁴ Ch'íłlaądhií bighą Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áik'ehgo kih biká'hii yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: ái ął ch'í'ánigo ádaizlaad' di'ilihií yiká' sitiinii bee nkedaiztii. ⁵ Daabi'odłá' Jesus yígółsjiidá' di'ilihií gáyilnii, Shiye', ninch'ó'hii bighą dák'ad naa nágot'e'aah. ⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la' naháztąą, dábiyi'yú na'ídaadilkidgo gádaanii, ⁷ Hant'é bighą díi nnee Bik'ehgo'ihí'nań ádil'iiigo anii ląą? Hadín lą konch'ó'hii bighą kaa nágot'e'aah? Bik'ehgo'ihí'nań zhá go'íi. ⁸ Na'ídaadilkidii Jesus dagoshch'í' biyi'siziinii bee yígółsjiidgo gáyilnii, Nt'é bighą na'ídaadolkid? ⁹ Hadíihii doo nyeeo di'ilihií álch'iniih da, Ninch'ó'hii bighą naa nágot'e'aah; dagohii, Nádnáh, biká' síntiinii dahnánne'go dahnánh? ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nnee binch'ó'hii bighą baa nágot'e'aahii shii, nnee k'ehgo Niyááhii, beshik'ehgo bídaagonolsi doleełhií bighą, (nnee di'ili sitiinii gáyilniiid,) ¹¹ Nádnáhgo biká' síntiinii dahnánne'go gowayú nádndáh,

nildishnii. ¹² Dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitji n'íí dahnáyiné'go dawa bináát ch'ínyáá; áik'ehgo nnee dawa bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihina'na' ya'ihédaanzigo gádaanii, Doohwahá áik'ehgo daahiiltséhi da. ¹³ Áidí' Jesus túsikaaníí bahyú ch'ínánádzaadá' nnee baa nanánísqá, áígee yil ch'idaagoz'qá. ¹⁴ Jesus higaalgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'nihíígee sidaago yiltsáqadá' gáyihni, Shiké' dahnnáh. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. ¹⁵ Áidí' Levi bigowa yune' Jesus iyaago nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niihíí lá'íí nnee doo bik'éhyú ádaat'ee dahíí lágágo Jesus hik'e bitsilke'yu bilgo itah da'iyáago dahdinezbi; nnee gádaat'eehíí lágágo Jesus biké' anátseel lék'e. ¹⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo tax bich'i' nadaahi'niihíí lá'íí nnee doo bik'éhyú ádaat'ee dahíí Jesus yil da'iyáago daayiltsáqadá' bitsilke'yu gádaayihni, Nt'é bighá tax bich'i' nadaahi'niihíí lá'íí nnee doo bik'éhyú ádaat'ee dahíí Jesus yil da'iyáq? ¹⁷ Jesus áí yidezts'áqadá' gádaabihni, Doo hago'adaat'ee dahíí izee nant'an doo yaa nakáh bik'éh da, daanníihíí zhá: shíí nnee doo bik'éhyú ádaat'ee dahíí, Nohwinch'íí bits'á'zhí' ádaahne', bildishniiyú náyáá, áidá' nnee dávik'éhyú ádaat'eehíí doo ágáldishniiyú náyáá da. ¹⁸ John bitsilke'yu hik'e Pharisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah ni': áik'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníí, Nt'é bighá John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaqah da? ¹⁹ Jesus gádaabihni, Ya' ni'i'néhgee nnee ita'adaat'eehíí nnee niinéhíí yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaqah née? Dah, nnee niinéhíí yil nakaiyúgo doo dáshiná' da'okaqah at'éé da. ²⁰ Dahagee nnee niinéhíí bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaqah doleel. ²¹ Ko'íí dénch'ó'éhíí doo nak'á' ániidéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ániidéhíí ilhanighángo dayúwehégo onanádlaad. ²² Lá'íí wine áni alzaahíí ikágé wine benaatiníí dénch'ó'éhíí doo biyi' tádaach'inil da; ágách'idzaayúgo wine áni alzaa'ihíí ikágé yidildohgo na'nil, áik'ehgo winehíí aqá ha'ijool, lá'íí ikágéhíí kots'á' yilch'óqoh: áidá' wine áni alzaa'ihíí wine benaatiníí ániidéhíí zhá biyi' tádaach'inil. ²³ Lah Jews daagodnksinii bijji Jesus t'oh naghái hentíini yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayiniil nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayihni, Dín'íí, nt'é bighá godilziníí bijji doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabihni, Ya' David hik'e yil nakaihíí bilgo idán ádihgo shiná' daasilijigo, hago ádaasdzaa lán shíhíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? ²⁶ Abiathar okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitjidá' Bik'ehgo'ihina'na' daach'okaqah goz'qá yune' ha'ayaágo, bán Bik'ehgo'ihina'na' ye'okaqahgo baa hi'né'go ni'né' n'íí náidnné'go yiyáq, lá'íí yil nakaihíí aldó' lá' yá'nné' lék'e; áí báhihíí okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabihni, Godilziníí bijji nnee bá alzaa, doo nnee godilziníí bijji bá alzaa da: ²⁸ Áí bighá shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijji ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'ánátséh goz'qá yune' ha'anánádzaago nnee bigan da'a'ázhinéé binawod ásdjidi ákone' itah sidaa. ² Áik'ehgo Jesus daabich'in'íí, godilziníí bijji áí nneehíí náyilziih shí daabich'o'niigo; ágádzayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bighá. ³ Jesus nnee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizji, yilnii. ⁴ Áidí' nnee daabine'íinií gádaayihni, Ya' godilziníí bijji nlt'éégo ách'it'ijigo goz'qá née, dagohíí nch'ó'i bee ách'it'ijigo née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheehgo née? Áidá' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijji

daant'izíí bigħ Jesus doo bił gozhóq dago déhashkeego nnee yitah déz'iidá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinlñh, yilñii. Áík'ehgo bich'í' dahdidilñiigo bigan nádzii, lahzhinéehíí ga'at'éé násdłj. ⁶ Áídí' Phárisees daanlñi ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'ini biłgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchj. ⁷ Jesus bitsilke'yu biłgo túsikaqayú dahiskai: nnee lággo Gáíleedí' la'íí Judéadí' biké' onalsáá, ⁸ Jerúsalemđí' aldó', la'íí Iduméadí', Jórdan túnlñinú hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízigo anát'íjłj ya'ikodaanzjigo baa náńsáá. ⁹ Akú nnee lágħíí bigħ Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Nnee doo daashiljizh da doleelgo t'ahkodá' tsina'eel alts'íséhi kozhí' shá nno'eeł. ¹⁰ Nnee lággo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzigo bik'izhí' daakishjizh lék'e. ¹¹ Spirits daanchó'íí dahagee daabo'jige biyahzhí' hayaa ádaadzago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłini ant'ij, daanjiigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayilñii. ¹³ Áídí' Jesus wá'zhí' hayaada' yil nakai doleehíí, Yushdé', daayilñiid: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleehíí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yádaati'yú daido'paago, ¹⁵ lltah at'éego daannihíí nádaayilziigho, ch'iidn aldó' hadainihiyóodgo binawod baa daadest'aa: ¹⁶ Simon holzéhi Peter aldó' yizhi' yá áyílaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John biłgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayizlaa, i'ñiihíí k'a'at'éego golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Thádeus, Símon, Cánaanite nłini, ¹⁹ Ła'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aahíí: áí hayinildá' kñh yuñe' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígee nnee dázhó lággo íla'anánázzaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éego ndi da'iyaa da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzjídá' biká okai; Biini' éđjł laq, daanjiigo.

²² Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi Jerúsalemđí' hikaihíí gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizjı lággo, an binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabilñii lék'e. ²³ Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi, Yushdé', daayilñiigo, na'goni'íí bee bił ch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éego Satan biyi'dí' dabíi hádi'nidzood doleel? ²⁴ Nnee dalaaháyú binant'a' golínií dabíi ilch'í' nanádaagonłkaadyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. ²⁵ Dała' naháztaaníí dabíi ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. ²⁶ Áík'ehgo Satan dabíi ích'í' naná'idziidgo ádaagodet'aayúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da, daazhógo bengonáh. ²⁷ Doo hadín nnee nalwodi bigowa yuñe' ha'aghágo dawahá biyéehíí yino'jñh at'éé da, ntsé nnee nalwodíí łhikł'poyúgo zhá; áídá' dawahá biyéehíí yits'á' yin'jñh. ²⁸ Da'anjiigo gádaanohwildishñii, Nnee binchó'íí dawa baa nágodit'aah doleel, Bik'ehgo'ihí'nań nchó'go baa yách'ilti'íí ndi aldó': ²⁹ Áídá' Holy Spirit dénchó'go baa yách'ilti'yúgo híí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazhí' bił ch'ígodeehíí bee bá goz'aa: ³⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi, Ch'iidn biyi' goljı lággo, daabilñiihíí bigħ Jesus díí k'ehgo yałti' lék'e.

³¹ Jesus bik'isyú bimaa biłgo akú hikai, dadányú nadaazjídá' bich'í' oda'is'a', Yushdé', daabilñiigo. ³² Nnee lággo binaayú naháztaaníí gádaabilñii, Nimaa la'íí nik'isyú dadányú nazjı, nika daantaahgo. ³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bilñii. ³⁴ Jesus nnee binaayú naháztaaníí yitah déz'iidá' gáníí, Kúnko shimaa la'íí shik'isyú. ³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań dáhát'íjyú anát'íjłj, shik'isn dagohíí shilah la'íí shimaa at'éé.

4

1 Jesus túsikaaní bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee lǎágo baa náńsǎá, áík'ehgo tsina'eelí yihyaago dahnezdaa; áídá' nneehí tábaayú ǎa'adzaa lǎk'e. 2 Áígee na'goni'íi yee lǎágo yił ch'ígó'aah gǎńigo, 3 ǎdaayesółts'ǎa; k'edileehí yił ke'go k'edileeyú óyáá, 4 K'edileege k'edilzií ǎa' intń bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' ǎa'adzaago ǎǎł náđaihezlaa. 5 ǎa' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, áku ǎeezh doo dázhó lǎáyú da; ǎeezh da'ayǎhǎhí bighǎ dagoshch'i' hadaazhjeed: 6 Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'ǎa dahí bighǎ náđaaheşǎ. 7 ǎa'ihí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihí ighǎńsǎago nadaistseedgo binest'ǎ' da'ǎđh. 8 ǎa' k'edilzií ǎeezh nł'téeyú nanehezdee, áí zhǎ hadaazhjeedi' nchaa daasilǎigo nest'ǎń ǎyíłaa, ǎa' táđin, ǎa'íi gostǎđin, ǎa'íi daǎa'á gonenáđin bitisyú ǎnálzaa. 9 Hadíń bijeyi' golíńi ǎyést's'ǎa le', nńi, Jesus. 10 Jesus dasahndi nnee ǎa' t'ah bńaayú nadaazi'íi bitsilke'yu bilgo nabíđaadiłkido gáđaabilńi, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosinńi'íi nt'é nńiigo ǎńńi? 11 Áík'ehgo gáyilńi, Bik'ehgo'ihinań bilakt'ǎhgee begoz'aaní doo bigózi da n'íi nohwíi bídaagonsilńhgo nohwaa daagodest'ǎa: áídá' doo néé zhiné daanlǎi dahí ilch'ígót'aahgo na'goni'íi zhǎ bee bil na'goni': 12 Áík'ehgo déđaineł'ǎi ndi doo daayo'ǎi da doleeł; déđaidits'ag ndi doo bil ǎđagozi da doleeł; doo ǎgát'éé dayúgo binchó'íi yits'ǎ t'ǎazhi' nakǎhgo binchó'hú bighǎ baa nágodit'aah doleeł ni'. 13 Ya' ilch'ígót'aahgo nohwil nagosisni' n'íi doo nohwil ǎđagozi da néé? Áídá' hagot'éégo ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi dawa nohwil ǎđagozi doleeł? nńi, Jesus.

14 K'edileehí Bik'ehgo'ihinań biyati' k'eidilee. 15 K'edilzií intń bahyú nanehezdee n'íi áí nnee yati' biyi' k'edolzaahí ǎđaat'ee, áídá' yati' déđaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijíi yune' yati' k'edolzaa n'íi bits'ǎ' hayiné'. 16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago dagoshch'i' bil daagozhógo náđaidnné'hi; 17 Áídá' daabi'iyú bikeghad doo yúyahyú nel'ǎa dago dá'ǎahzhí' begodighǎh; áídá' yati'hú bighǎ nagont'ogíi bee, dagohí nnee daabich'ólaahí bighǎ biniigont'éehí begowáhgee dagoshch'i' t'ǎazhi' nanánihidéh. 18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ag, 19 Áídá' ni'gosdzǎń biká'zhí' nabi'dint'ogíi, hágöldzilgohíi k'izé'ıdılteehí, ǎa'íi dawahá biká hágot'iiníi bijíi biyi' bitis silǎigo, hosh ighǎńsǎago yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áík'ehgo doo binest'ǎ' goleeł da. 20 ǎeezh nł'téeyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago náđagodin'ǎa, áík'ehgo nest'ǎń ǎnáđail'ǎh, ǎa' táđin, ǎa'íi gostǎđin, ǎa'íi daǎa'á gonenáđin bitisyú ǎnáđail'ǎh.

21 Jesus gánáđayil'ńi, Ik'ah kó'íi ch'otılgo táts'aa bil hayaa nch'í'áah néé? Kástiné yit'ǎáhyú nch'í'áah néé? Ik'ah kó'íi biká' dahńsilt'áhé biká' dahch'í'aahgo hi at'éé. 22 Dawahá nanl'i' n'íi ch'í'nah ǎdolńil; dawahá doo hit'ǎi da n'íi bigóziłgo ǎdolńil. 23 Hadíń bijeyi' golíńi ǎyést's'ǎa 24 Da'dohts'agii nł'téégo ǎđayesółts'ǎa. Dáholǎago kaa daasohné' ǎáńh n'íi k'ehgo da'ágáholǎago nohwaa náđo'né'; ǎa'íi nohwíi daadohts'agii dayúweh bitisyú ǎnágodǎhgo nohwaa náđo'né', bilńi. 25 Dahadıń ǎyést's'ǎa goł'ǎahíi, bigoyǎ'íi itisgo baa náđo'né'; áídá' dahadıń doo ǎyést's'ǎa dahí ayǎhágo ǎyést's'ǎa n'íi ndi bits'ǎ' da'ılíi náđodleeł.

26 Jesus gǎńi, Bik'ehgo'ihinań bilakt'ǎhgee begoz'aaní díi k'ehgo at'éé:

la' nnee k'edilzií yil ke'go k'edilee; ²⁷ Anágoldohgo t'É'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláa n'íi hadaazhjeedí' ndaandésaa, hagog'éeego shíhíi doo yígólsí da ndi. ²⁸ Ni' dabií inest'á' yíndíísé, bit'áa ntsé hadaajah, áígeehíi bilatáhé daagoleeh, áídí' binest'á' nlt'éeego nt'í. ²⁹ Nlt'éeego nest'áagee dagoshch'í' t'oh bená'it'íshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'áagee ngonyááhíi bighá.

³⁰ Jesus gánadí'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aanú hant'é bil kishhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'ésah' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi baa nadaahátzayúgo, ³¹ Ch'íi mustard holzéhi biyigéhíi k'ehgo at'éé; áík'edilzeegee k'edilzií dawa bitahgee bízhá ałts'íséhihi at'éé: ³² Áídá' k'edolzaadá' hadag nołséél, áídí' ch'íl dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'ádaaz'aahíi nchaa hileeh, áík'ehgo dló' yúdahyú nada'iníihíi bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. ³³ Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi ágádaat'eehíi láágo Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee bil nagosni' lék'e, bil ídaagozihíi bik'ehgo. ³⁴ Dá'ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá bee bich'í' yakt' lék'e: áídá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaahátzayúgo, dawahá bil ch'í'nah áyíllaa. ³⁵ Da'ái bijíi o'í'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayihíi, Noo', hanaazhí' nohwił nada'do'eeł. ³⁶ Nnee baa nánsáá n'íi nádihołséh daayihniidá', Jesus t'ah tsina'eehíi yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bil oda'iz'éeł. Tsina'eeł ádaakts'íséhi ałdó' ba'ashhah dahi'eeł lék'e. ³⁷ Nt'éeego yat'éeego deyolgo tsina'eehíi tú nádidáhíi beh nádik'oolgo bee ha'dezbñ. ³⁸ Áídá' tsina'eehíi biyi' iké'dí' tsi'aał biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabiñii, Ilch'ígót'aahíi, goyéego nohwich'í' godegháhíi doo nił hago'at'éé da née? ³⁹ Áík'ehgo ch'ínádzidgo nyolhíi yich'í' hadzii, áídí' túsikaaníi gáyihíi, Dákohego, nkegohin'áá le'. Áík'ehgo oyólgo nkenágohelto' lék'e. ⁴⁰ Áídí' Jesus gádaabiñii, Hant'é lá bighá ndaakdzid? Hant'é bighá doo Bik'ehgo'ihí'nañ bada'ohhíi da? ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu dázhó tsídaadesyizgo gádaakildi'nii, Nnee láá daat'éhi díi, nyolhíi lá'íi tú ndi da'áyiñiiyú ádaat'íi.

5

¹ Hanaayú Gadarénes daagolíyú bil nada'diz'eeł. ² Jesus tsina'eehíi yiyi'dí' háyáágo nnee lena'níhíi goz'áadí' nnee spirit ncho'íi biyi' golíni baa nyáá, ³ Ái nnee lena'níhíi goz'áayú golínihi; doo hadíi línábółt'óh adzaa da, besh hishbizhíi bee ndi: ⁴ Golaan besh hishbizhíi lá'íi kokee bee línádaach'íłt'óhíi bee líb'ídest'óo ndi besh hishbizhíi ilk'ínáyidziis, lá'íi bikee línádaach'íłt'óhíi nyihidziiz lék'e: doo hadíi nzhóogo ábóle' ágódzaa da. ⁵ T'É'gee lá'íi jiiígee dzilyú nnee lena'níhíi bitahyú dádilwoshgo zhá naghaa, tsée yee n'ídilgeeshgo. ⁶ Áídá' dánzaadí' Jesus yiltsáadá' yich'í' nádilwodgo yiyahzhí' hayaa adzaago, ⁷ Yat'éeego gáníi, Hago laa áshíle'go ant'íi, Jesus, da'tiséyú at'éhi biYe' níni? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nánoshkaqh. ⁸ Jesus spirit ncho'íi ilk'idá' gáyihniid, An biyi'dí' hannáh, spirit ncho'íi níni. ⁹ Jesus nabidíłkidgo, Hant'é honlzéé? bilñii. Shí Łáni honszee: hiidlaqhíi bighá, ñii. ¹⁰ Díi goz'áadí' ch'ídaanohwinyóod hela', niigo náyokaqh. ¹¹ Áígee dził binahzhí'yú góchi da'ayaago nanalsé' lék'e. ¹² Áík'ehgo ch'íidn dawa nádaayokaqh, Góchi biyi' onohwinyóod, ái beh náhiilzéeh, daañiigo. ¹³ Áík'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daanchó'íi nneehíi yiyi'dí' hanalsáádá' góchi yiyi' onalsáá; áídí' góchi n'íi (nakidn doo náhółtagyú shí.) hayaa nádnkíigo túsikáni yeh nalsáágo tú yil daadesdzii. ¹⁴ Góchi yináadaadz'íi n'íi nádnkíigo kñh goznilyú lá'íi binaayú gotahyú yaa

nadaagosni'. Nnee yił nadaagosni'íí áí ágodzaahíí dainel'íyú oheskai lèk'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábilsj n'íí, spirits daanch'ó'i lání biyi' golíí n'íí, bidiyágé golíígo, biini' ndi golíígo sidaago daayiltsáq lèk'e; áík'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináát ágodzaahíí hagog'éeego nnee ch'iidn isná ábilsj n'íí biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíí, la'íí góchi hago ádaaszaahíí yaa nadaagosni'. ¹⁷ Áík'ehgo, Nohwini'dí' ch'ínnáh, yiłniigo náyokaqah nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eekí yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsj n'íí nábokaqahgo, Nił nádósh't'aash, nił lèk'e. ¹⁹ Áidá' Jesus, Dah, bilnií, gowayú nádndáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihí'nań dážhó ná áyílaahíí baa bil nadaagolní', la'íí hagog'éeego naa ch'oba'íí. ²⁰ Áidí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyílaahíí yaa nagolní' nkegonyaa; áík'ehgo nnee dawa bil diyadaagot'ee lèk'e. ²¹ Jesus hanaayú bil naná'dez'eeldá' ákú nnee lággo baa náńsáq; áń tábaqayú sizíí lèk'e. ²² Áígee Jews ha'ánátséhií yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; áń Jesus yiłtsáqadá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyokaqahgo gáníí, Shitsi' alts'íséhi k'azhá datsaah: noo', nlt'ée nádleeł doleełgo bik'enlñh; áík'ehgo hínaa doo. ²⁴ Áík'ehgo Jesua yił onát'aazh; higaalgo nnee lággo biké' nalseelgo daabiljizh lèk'e. ²⁵ Áígee isdzán díł bighánlíígo nakits'adah bil legodzaa, ²⁶ Izee nant'án lán ch'éh ádaabil'íid, la'íí bizhaali dawa nayihinił ndi doo nzhoq nádleeł da, áidá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziigo bine'dí' ch'ílaqee ninyaago bi'íí yedelniih lèk'e. ²⁸ Ídíł yalti'go gáníí, Bi'íí zhá ndi bedenshniihyúgo, nlt'ée náshdleeł. ²⁹ Dagoshch'í' díł bighánlíí n'íí ésdíid; áík'ehgo kah yaa naghaa n'íí nábi'dilziigo yígolsíid lèk'e. ³⁰ Jesus, binawodíí bits'á' hagogshí adzaago yígolsíidgo, dagoshch'í' nnee biké' náńsáqahíí yich'í' ledidzaago gáníí, Hadín shí'íí yedelniih? ³¹ Bitsilke'yu gádaabilnií, Nnee niñaayú daahiljizhgo hí'íí; nt'é bighá, Hadín shedelniih, nnií áidá'? ³² Hadín át'íinií yígolsíihgo, nnee yitah dez'íí. ³³ Isdzánhíí ábi'dilzaahíí yígolsíidgo néldzidgo díłidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahíí da'aniigo yaa yił nagosni' ³⁴ Jesus gáyilnií, Shilah, ni'odla'íí nlt'éeego ánániidlaa; ilch'í'gont'éeego nadaát, kah baa nanñaa n'íí nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yalti'dá' Jews ha'ánátséhií yebik'ehi bigowadí nnee hikaigo gádaabilnií, Nitsi' dastsáq; nt'é bighá Ilch'ígó'aahíí dayúweh nańt'og áida'? ³⁶ Ádaaniihíí Jesus yidezts'aqgo ha'ánázéh yebik'ehi gáyilnií, Doo néńldzid da, Bik'ehgo'ihí'nań hondlájá. ³⁷ Áidí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhí zhá yił dikáhgo ngon'áq. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú nyáágo godnch'aadgo la'íí nnee diyat'éeego daachago yiłtsáq. ³⁹ Gowá yune' ha'yááqo gádaabilnií, Nt'é bighá daagodinolch'aadgo daachag? Na'ilíln doo daztsáq da, daazhógo ilhoshgo at'ée. ⁴⁰ Áí bighá nnee dážhó baa daadloh lèk'e. Nnee íla'adzaahíí, Ch'ínokhák, daayilniidá', na'ilílnhíí báq, bitaa hik'e yił nakai n'íí bilgo na'ilíln sitíí yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiłtsodgo gáyilnií, Talítha cúmi; áí, Na'ilíln, nádndáh, (niłdishnií), golzeego ágolzee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiyaa; áń nakits'adah bil legodzahi. Áígee dážhó koł diyadaagodzaa lèk'e. ⁴³ Ágodzaahíí hadín baa bil nadaagolní' hela', daayilnií, Jesus; la'íí gánádaabil'ido'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áidí' dahiyaa, dabíí golííyú nádzáá; bitsilke'yu biké' hikaahgo. ² Jews daagodnłsinií bijíí, ha'ánátséh goz'aq yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee lággo daidits'ago bil diyadaagot'eego gádaanií, Hadí' lág yígolsíidihí?

Bigoyá'íí hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánágot'ííhíí ndi ánáyol'íílgó? ³ Díń la'kíh ágole'hi nlii, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíí áldó' la' akú bíl nahétaq? Ái bighá bik'edaach'ishch'ii lék'e. ⁴ Jesus gádaabiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnłsı, áídá' dágolıííge, bik'ííhíí la'íí dała' naháztaaníí bitahyú zhá doo hadín bidnłsı da. ⁵ Ái bighá akú doo ízisgo ánat'ííł da ndihíí daanñiihíí da'kwíyé zhá yik'e daadilñiihgo nádaılzi. ⁶ Doo daabodlqá dahíí bighá bíl díyagot'ee lék'e. Áígee ich'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adáhíí, Yushdé', daayilñniidá', dánaki nláago zhá odaayihí'aago spirits ncho'íí daabidits'ago yá ndaagoz'aq; ⁸ Gádaayihñiigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; ízis bena'iltinií dahgo, bán áldó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'áđihgo: ⁹ Kee biká'na'ast'ónihíí biyi' deso'pez, ni'íicho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayildo'ñiid, Dahagee gowayú ha'ahkáhgo, da'áígee dinohbñh le'gá, lahyú desohkaizhı'. ¹¹ Dahagee nnee daagolıınıí doo hádaanohwit'íí dayúgo, nohwiyati' doo yídaayést'saq dayúgo, áídı' dahdohkáhgo nohwikee baq leezhíí baa daaħhaal, ái bee doo hádaanohwit'íí dahíí bigózi doo. Da'aniigo gánohwıldishñii, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí biñii Sódom hik'e Gomórrah golzeegee daagolıı n'íí biniidaagodilñe'íí bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolıınıí biniidaagodolñii. ¹² Áík'ehgo nakits'adáhíí dahdikaigo nnee yich'ı' yádaalti', Nohwincho'íí bits'á'zhı' ádaahne', daanñiigo. ¹³ Ch'iidn láágo nnee biyi'dı' hadainiheyood, la'íí daanñiihíí láágo ik'ah yił yedaadilñiihgo nádaılzi. ¹⁴ Nant'án Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bigozııđgo;) áík'ehgo gánıí, John Baptize ágole' n'íí daztsaqđı' naadiidzaa lqá, ái bighá ígozigo ánat'ííł. ¹⁵ Áídá' la'íí, Elías at'íí, daanñii. La', Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íí, dagohíí doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daanñii. ¹⁶ Hérod Jesus ánat'ííłıí ya'ikonziıđá' gánıí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí at'íí: daztsaqđı' naadiidzaa lqá. ¹⁷ Dabıntsédá' Hérod oda'is'a'go John daayiltsoodgo ha'ádaayist'e', Heródias holzéhihíí bighá, án Hérod yił nnaa lék'e, bik'isn Philip t'ah yił nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyihñiid, Nik'isn bi'aa doo bíl na'aashgo ná goz'aq da. ¹⁹ Ái bighá Heródias John yik'enñiihgo bidizidee hat'íí ndi doo hagot'éégo da lék'e: ²⁰ Hérod John yidnłsı, nnee dabik'ehyú át'ééhıí, dilzihgo bá habi'delzaahıí nliigo yígóısgo binádezi'ıí lék'e; Hérod yidits'ago yaa bíl gozhóq, bíl nagodint'ee ndi. ²¹ Áídá' Heródias bá ilch'ı'golzaa, Hérod bíl lénágodáhgo nnágodzaagee bá da'odaqágo nadaant'aahíí, siláada bá nant'án daanliinií, la'íí Gálıileegee nnee itisgo ádaat'eehıí dawa da'iyaa. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhnií ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod la'íí yił da'iyaañıí yił daagoyılshóq, áík'ehgo Hérod na'ilíhnií gáyihñii, Dant'éhéta hánt'iinií shíhónkeed, áík'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'á dahdidilñiihgo gánáyikdi'ñii, Dant'éhéta shíhónkeedıí, dawahá bánansht'aahıí ihñı'go ndi naa densch'aa. ²⁴ Áídı' na'ilíhnií onádzayú bimaa gáyihñii, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaa gábilñii, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áík'ehgo na'ilíhnií dagoshch'ı' ha'ánádzaađá' hwéhego Hérod yich'ı' nnilwodgo gánıí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahıí biká' dahs'aqágo dagoshch'ı' shaa nkaah. ²⁶ Nant'ánhıí dázhógo doo bíl gozhóq da; áídá' bit'á dahdidilñiihgo n'íí bighá, la'íí nnee yił da'iyaañıí bighá doo hagot'éégo, Dah, yihñii da. ²⁷ Áík'ehgo dagoshch'ı' nant'ánhıí siláada John bitsits'in náyií'aahgo

oyi'a': áik'ehgo ha'ána'ilka' yune' bitsits'in nadain'ááda', ²⁸ Bena'ikaahii bee bitsits'ini ha'ádaiskaago, na'ilihnií yaa yinkáá; áidí' na'ilihnií bimaa yaa nainkáá. ²⁹ John bitsilke'yu ya'ikodaanzjídá' bits'ihíí nádaintjigo tsébi'i'í'án yune' odaiztj lèk'e. ³⁰ Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánádaát'jídíí, la'íí nt'é ilch'idaagos'qahíí dawa baa bil nanádaagosni'. ³¹ Áidí' Jesus gádaabihnií, Noo', danée zhá da'igolj'iyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoo'lyú; nnee lággo baa nihikáhíí bighá doo da'iyáa da le'ágot'ee lèk'e. ³² Áik'ehgo doo hadín naghaa dayú dabíí zhá bil oda'iz'eel. ³³ Áidá' nnee bil oda'iz'eelgo daabitsáa lèk'e, áik'ehgo lággo Jesus yídaagosjídgo i'panigo k'ih goznildí' dání'go akú dantsé nkj'í, áidí' baa nántsáá. ³⁴ Jesus akú bil nda'iz'eelgo nnee lággo íla'adzaahíí yo'jigo yaa daach'oba', dibel'j'í nanyoodíí da'ádijho nakai lehíí k'ehgo ádaat'eehíí bighá; áik'ehgo lággo yil ch'idaago'ah nkegonyaa. ³⁵ O'i'áázhí' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihnií, Kú da'igolj'iyú doo hadín gólj'í da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh: ³⁶ Nneehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayihniihyú; bi'idán da'ádihíí bighá. ³⁷ Áidá' Jesus gádaabihnií, Nohwíigo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabíldo'niid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dávik'ehgo nadaahiihniihyú nkáh néé, bá da'n'né'go? ³⁸ Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? nií, Jesus, Tí'í, akú hadaadeh'j'í. Yídaagosjídá' gádaan'nií, Ashdla'i lág, lógíí naki bilgo. ³⁹ Jesus gádaabihnií, Nnee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú i'panigo dinohb'ih daabíldohnií. ⁴⁰ Áik'ehgo dala'á gone-nadíngo la'íí ashdladingo dinezb'ih. ⁴¹ Áidí' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bilgo náidnné'go hadag déz'jigo ya'ihenzígo oskaqádí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; la'íí lóg nakihíí nnee dawa yitada'iznií. ⁴² Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdjíd lèk'e. ⁴³ Ch'ékaadíí tats'aa nakits'áda h'ehgo nádaihiezlaa, bán hik'e lóg bilgo. ⁴⁴ Nnee ashdladn doo náhóltagyú áholánishí' bán daiyáá. ⁴⁵ Áidí' Jesus bitsilke'yu gádaayihnií, Tsina'eehíí beh hohkáhgo shád'jhyú nohwil ido'ée' hanaayú, Bethsáidayú, shíhíí nnee nádohkáh bíldishniidá'. ⁴⁶ Nádohkáh yihniidá' dasahndi wá'yú óyáá, okaqahyú. ⁴⁷ O'i'áá ni' tsina'eehíí tú ihni'yú hi'ól, áidá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lèk'e. ⁴⁸ Bil da'o'olgee bidázh'í nyolgo bich'í' nagont'ógo Jesus yiltsáa; áik'ehgo doo hwahá ha'i'aaah dayú bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'eghángo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabitsáqádá', ch'iidn at'j'í daanzigo nádaadilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabitsáqago tsídaadolyiz. Áidá' dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwil daagozh'ó' le': shíí ásh't'j'í; doo nédaaldzid da, daabihnií lèk'e. ⁵¹ Áidí' tsina'eehíí itah yiyi' oyáágo nyolíí isht'idedzaa: áí bighá dázh'ó bil díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bán godiyihgo lággo alzaa n'íí doo bil ídaagoz'í da; áidá' bijíí nt'iz daasilj'í. ⁵³ Hanaayú bil nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehíí dah daayihizt'ó'ó. ⁵⁴ Áígee tsina'eehíí biyi'dí' hakaidá' dagoshch'í' nnee Jesus yidaagoksjíd. ⁵⁵ Áik'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daannihíí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus naghaa ch'iniiyú anádaayoltéeh. ⁵⁶ Dahayú naghayú k'ih nagoshjaayú, la'íí k'ih nagoznilyú, la'íí gotahyú, daannihíí intínk'ehyú ndaayihinií, Jesus náyokaqahgo, Ní'íí bidá'yú zhá ndi bedaadenl'nií, daabihniigo: áik'ehgo beadaesniihíí dawa nádaabi'dilzii.

7

1 Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la' bilgo Jerúsalemdí'

hikaihíí Jesus yaa íla'adzaa. ² Jesus bitsilke'yu ía' bigan dáchizhágo da'iyáago daa yíltsaq, áí dá doo daagodnlsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; áí daayíltsaqádá' yida'iltah lék'e. ³ Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnlsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíih, ílk'idá' nnee yánazíí n'íí yendaago'aahíí k'ehgo. ⁴ Na'híniih nagoz'aadí' nnáhikáhgee daagodnlsigo táda'digisgo zhá da'iyáa. Ílk'idá' nnee n'íí yedaagos'aaníí lággo addó' yee ánádaat'íí, ídee, isaa, be'ibízhé bésh ítsogi alzaahíí daagodnlsigo tádaasgisgo, biká'idáné áldó'. ⁵ Phárisees hik'e begoz'aaníí ye'ík'eda'ílchíhi bílgo Jesus nayídaadílkidgo, Hant'é bighá nitsilke'yu ílk'idá' nnee yánazíí n'íí yendaagos'aaníí doo yíkisk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnlsigo táda'digiségo da'iyáq? daaníí. ⁶ Jesus gádaabíhíí, Nohwíí nnee nzhóni ádaado'íni, Esáias da'aniigo dabíntsdá' nohwaa nagolní' lék'e, díí k'ehgo nohwaa k'e'eshchíígo, Díí nnee dá yatí' zhá bee daashidnlsj, áídá' bíjíí bee doo daashidnlsj da. ⁷ Da'ííízhí' daashokáqah, nnee yegos'aaníí zhá yee ílch'ídaago'aah. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníí k'íhzhí' ádaasolaadá' ílk'idá' nnee n'íí yendaagos'aaníí zhá bikisk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinolsigo tádaahgisgo; ía'íí da'áik'ehgo lágáyú ánádaah't'íí. ⁹ Áídí' gánádaabíldí'níí, Ílk'idá' nnee n'íí nohwá yendaagos'aaníí zhá ndzilgo daahonohtá'híí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníí daazhógo k'íhzhí' ádaanołsı. ¹⁰ Moses gánñiid, Nítáa hik'e nímaa dínslj, ía'íí, Hadín bitaa dagohíí báq yati' yee yokáahíí zideego bá goz'aq: ¹¹ Áídá' nohwíhíí gádaadohñii, Hadín bitaa dagohíí báq, Nt'éhéta bee nich'oshñii doleel n'íí Corban at'éé, yíhñihíí, áí golzeego Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné' golzeego ágolzee; áik'ehgo án doo zideego bá goz'aq da, daadohñii. ¹² Adohñiigo bitaa dagohíí báq doo dayúweh bich'onñii da ndi nzhq, daadohñii; ¹³ Áik'ehgo ílk'idá' nnee n'íí yendaagos'aaníí nohwichagháshé bíl ch'ídaagonoh'aahíí bikisk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí doo nt'égo ádaanołsı da: ía'íí da'áik'ehgo lágáyú ánádaah't'íí.

¹⁴ Áídí' nnee dawa, Yushdé', daayíhñiidá' gádaayíhñii, Daanohwigha shídaayełts'áqgo bídaagono'aaah: ¹⁵ Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíí doo nchq'go kodíłteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchq'go kodíłteehi at'éé. ¹⁶ Hadín bijeyi' golínií íyésts'aq le'. ¹⁷ Nnee íla'at'éé n'íí bits'á' Jesus kñh yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ílch'ígó'aahgo nagolní' n'íí yaa nabídaadílkid. ¹⁸ Áik'ehgo gádaabíhñii, Ya' nohwíí áldó' t'ah doo nohwíł ídaagozı da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíí doo nchq'go kodíłteeh dahíí, ya' doo hwahá bídaagonołsıh da née? ¹⁹ Áí kojíí doo biyi' yune' ogohigháh da go'íí, áídá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áídí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus áníhíí bee idán dawa nt'éé, níí. ²⁰ Gánádaabíldo'niid, Koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchq'go kodíłteehi at'éé. ²¹ Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díínko behagohigháh: nchq'go natsi'ikeesíí, nant'í' na'ídaahíí, iké' na'ídaahíí, na'íłtseedíí, ²² Ich'in'ííhíí, dawahá dayúwehégo ídáhách'it'íinií, nchq'go ách'it'ééhíí, nach'ich'aahíí, nchq'íí doo bich'í' t'aazhí' ách'it'éé dahíí, bíyééhíí hách'it'ííhíí bighá hach'ishkeehíí, nchq'go yách'íłt'íí, ída'ch'odlíhíí, koni' ádiníí áldó': ²³ Díí nchq'íí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchq'go daakodihínií at'éé.

²⁴ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí bínaayú óyáá, áígee kñh yune' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yígoksıh da, nzıgo: áídá' doo hagot'éégo nádaabíldo'íłhgo da. ²⁵ Áídá' isdzán bizhaazhé na'íłhnií spirit

nch'oi biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áik'ehgo baa nyáágo biyahzhí' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhíi Greek k'ehgo yalti'ihi, Syropheníciadí' gólíni; áń nábokaqah, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, biłniigo. ²⁷ Jesus gábiłnii, Chagháshé ntsé bá daach'idiné'go nł'ée: bán chagháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánábiłdí'nii, Da'anii, shi-Nant'a': da'ágát'ée ndi gósé biká'idáné bich'í' nakaihií bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhií daayiyáa. ²⁹ Jesus gábiłnii, Anniihíi bighá nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáa. ³⁰ Isdzánhíi bigowayú nadzaago, ákú bizhaazhé biká'dahstíne yiká' dahstjii ląa, ch'iidn da'ádįhgo.

³¹ Áídí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníi Gálilee golzeezhí' nadzáa, Decápolis golzeeyú ch'inyáágo. ³² Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nł'éeego yalti'i, Jesus baa bił ch'ikai lėk'e; Biká'nlníh, daabiłch'iniigo nádaabich'okaqah. ³³ Nnee íla'at'éehíi bits'á' dasahndi yił o'áázhdá' bijeyi' odolniih, áídí' hadnzhéédgo nneehíi bizaad yedelniih; ³⁴ Hadag déz'įigo dey-oldá', Éphphtha, biłnii, ái, Ch'inádendláad, golzeego ágolzee. ³⁵ Dagoshch'í' bijeyi' ch'inádendláad, la'íi bizaad n'íi nł'ée násdłįigo, nł'éeego yalti'. ³⁶ Hadíi bił nadaagołni' hela', biłnii, Jesus: ádaabiłnii ndi da'tiségo yaa nanadaagołni'; ³⁷ Dázhó bił díyadaagot'ee lėk'e, gádaaniigo, Dawahá dázhó nł'éeego tadaile': kojeyi' ágodįh n'íi ich'idits'ago ánáidle', la'íi doo yách'ilti' da n'íi ndi yách'ilti'go ánáidle'.

8

¹ Ái benagowaadá' nnee ląágo íla'adzaa, doo nt'é daiyáa dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yilniiidgo gádaayihii, ² Nnee íla'at'éehíi baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskaqah, k'adíi doo nt'é daiyáa da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasi'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatlish: la'íi ízaadí' nehskaihií bighá. ⁴ Bitsilke'yu gádaabiłnii, Da'igolįįgee hadí' bán nádaach'idiné', díi nnee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabiłnii, Bán dijólé da'kwíi nadaahné'? Gosts'idi, daanii. ⁶ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbįh, daayihii: áídí' bán gosts'idi náidnne'go ya'ihénzįgo oskaqđi' ílk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; áik'ehgo yitada'iznii. ⁷ Łóg alts'iséhíi da'ayáhago áldó' nadaané': ái ya'ihénzįgo oskaqadgo, Díi áldó' nnee bitadaahniih, nii, Jesus. ⁸ Áik'ehgo da'iyáago náda'isdįđ: áídí' ch'ėkaadíi táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ⁹ Nnee dįđn doo náhóltagyú áholánishį da'iyáa: áídí' onádaihes'a' lėk'e.

¹⁰ Dagoshch'í' bitsilke'yu biłgo tsina'eełi beh hikai, áídí' Dalmanútha golzeeyú bił nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yił lahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantááh daanzįgo gádaabiłnii, Yaaká'dí' godiyįhgo be'ígózini nohwł ch'í'nah áńle'. ¹² Jesus biyi'siziinií doo bił gozhóq dago gánii, Nt'é bighá díi daalínolt'įhíi be'ígózini yiká daadéz'įi? Da'anii gádaanohwłdışhii, be'ígózini doo bił ch'í'nah ádaalnéhi at'ée da. ¹³ Áídí' tsina'eełi yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bił naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínadaasnah ni', dala'á zhá tsina'eełi diyi' si'ąa lėk'e. ¹⁵ Jesus bił ch'ígó'aahgo gádaabiłnii, Bán benilzoolé Phárisees daanlíni biyéehíi, la'íi Hérod áldó' biyéehíi baa daagonohsąa. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakti'go gádaanii, Bán doo daasi'ne' dahii bighá anii. ¹⁷ Jesus ádaaniihii yígółsįgo gábiłnii, Hant'é bighá bán doo daasoné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'laah da, doo nohwł idaagozi da nee? Ya' nohwłjii t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwińáa daagolįđá' doo bee daadeh'įi da nee? Nohwijeyi'

daagolíídá' doo bee ídaayesóíts'áá da née? Ya' doo bínádaahñiih da née?

¹⁹ Bǎn dijolé ashdlá'i ilk'ídaasiiné'go nnee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daañii.

²⁰ Bǎn dijolé gosts'idi ilk'ídaasiiné'go nnee díídn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daañii.

²¹ Áík'ehgo Jesus gánádo'ñiid, Nt'é bighǎ doo nohwíl ídaagozǐ da?

²² Áídí' Jesus Bethsáidayú rýáá; áígee nnee bináá ágodini baa bíl ch'íkaigo, Bik'enlníh, daabíñiiigo nádaabokaǎh.

²³ Áík'ehgo nnee bináá ágodinihíi bigan yitsoodgo kǐh gozníli bits'ǎ'yú oyilóǒz; ákú bináá yik'ídihiizheedá' yiká' ndelñiihgo gáyihñii, Nt'éhéta hí'íí née?

²⁴ Déz'íigo gáníí, Nnee hikahgo daash'íí ndi t'íis hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíí bináá yiká'nnádelñiihdá', Díń'íí, bíñii; áníta bináá nágosdlíigo nnee dawa nlt'éégo yo'íí lék'e. ²⁶ Áídí' Jesus gowayú onábí'a' gábíñiiigo, Kǐh goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bíl nagolní' hela'.

²⁷ Áídí' Jesus bitsilke'yu bílgo Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú kǐh nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadikidgo gáyihñii, Nnee hadín á't'íí daashíñii?

²⁸ Gádaabíñii, Ła', John, Baptize ágole' n'íí á't'íí, daañii; łá'ihíí, Elías at'íí, łá'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí łá' at'íí, daañii.

²⁹ Jesus gádaabíñii, Nohwíí nohwich'í'yúgohíí, hadín á't'íí daashíldohníi? Ni Christ ánt'íí, yihñii, Peter. ³⁰ Jesus gádaabíñii, Hadín shaa bíl nadaagohí' hela'.

³¹ Áídí' bíl ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gáníigo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo ałch'ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazíni, okǎh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, łá'íi begoz'aaní ye'ik'eda'íłchíhi doo hádaashit'íí dago shidizideedá' taagi jíi hileehgo naadishdáh.

³² Ái doo nain'í' dago aníí. Áídá' Peter bich'í' yati' nkegonyaago, Doo ánnii da, bíñiiigo.

³³ Áídá' Jesus t'ǎqzhí' adzaago bitsilke'yu łá'ihíí yich'í' déz'íidgo Peter nłdzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' ánné': Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesíi k'ehgo doo natsínkees da łǎq, nnee binatsekeesíi bǎh bee natsínkees, bíñii.

³⁴ Áígee nneehíí bitsilke'yu bílgo yiká' ánniiigo gádaayihñii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bits'ílna'áhi dahyídotíhgo shiké' dahdowáh.

³⁵ Dahadín bí'ihí'na' yaa bíl goyéehíí ái bits'ǎ' da'ílii hileeh: áídá' dahadín ídaayis'nahgo shíí shighǎ łá'íi yati' baa gozhónihíi bighǎ bí'ihí'na' da'ílii silíí'íí, áń ihí'naa doo ngonel'ǎq dahíi yee hínaa doleek.

³⁶ Ní'gosdzán dǎgoz'ǎq nt'éégo ch'ist'íídá', koyi'sizíni da'ílii silíyúgo, ái hant'é bits'ǎ'dí' ch'it'íh?

³⁷ Dagohíí koyi'sizíni hant'é bidená nch'iné'? ³⁸ Díí nch'ogo nant'í' nakaigo daalínolt'íhíi bitahgee dahadín shik'e ídaayándzihíí, łá'íi shiyati' yik'e ídaayándzihíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, áldó' áń bik'e ídaayánsdzǐ doo, nánshdáhgee, shiTaa bits'ǎ'íidíndláádíi bee shits'ǎ'íidíndláádgo, binal'a'a yaaká'yú daagolíníi dílzini bíl nánshkáhgo.

9

¹ Jesus gádaabíñii, Da'ańii gánohwíłdishñii, kúgee nadaaziiníi łá' dá doo da'itsaahíí dailíhé Bik'ehgo'ihí'nań binawod golíigo nant'aa nkegonyaago daayiltséh.

² Áídí' gostán iskǎagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi ył okai lék'e, dził n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus łahgo ánołih silíi.

³ Bidiyágé bik'ina'didlaad silíi, zas k'ehgo lǐgaigo, nnee ní'gosdzán biká'gee doo hadín ágát'éégo lǐgaigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bíl daañlǐgo silíi:

Jesus yil yádaati'go. ⁵ Peter Jesus gáyihñii, NohweBik'ehñ, kú nkaihií nohwá nzhoo; t'ohdahskán táago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihí Moses bá, la'ihí Elías bá. ⁶ Nt'éshq' dishñii nzj lèk'e; ndaaldzidhií bighq. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'aa gánúigo, Díinko shiYe' shil nzhóni; hódaaeyets'áá. ⁸ Dagoshch'i' bitsilke'yu lédaadnghalgo, nnee doo la' dadá' Jesus zhá itah sizúigo daayo'ii. ⁹ Dzildí' nkenádikaigo, Jesus gádaabiñii, Daahotsqá n'íi hadín bil nadaagohñi' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, dasits'aa'dí' naadiszaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo áñii n'íi doo hadín yil nadaagolñi' da lèk'e, áídá' gádaaikhidí'ñii, Nt'éshq' áihñii, dasits'aa'dí' naadishdáh, ñiihií?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabiñii, Hant'é bighq Elías dantsé hígháh, daañii, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi? ¹² Jesus gádaabiñii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'i'nádaidle'; áídí' shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, díi k'ehgo shaa k'e'eschchij lèk'e, doo alch'idn shiniigodilne' da, la'íi doo shil da'ch'oktag da doleel. ¹³ Áídí' gánohwikdishñii, Elías ilk'idá' nyáádá' baa k'e'eshchiiní k'ehgo nnee dabíi hádaat'íyú ánadaayol'ij lèk'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yu la'ihí yaa nákaídá' nnee láágo binaayú nadaazúigo begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi yil láadaadit'ángo Jesus yiłtsqá. ¹⁵ Nnee dawa Jesus daayiltsqágo bil diyadaagot'ee, áídí' dagoshch'i' baa bil daagozhógo bich'i' nádnkj. ¹⁶ Áígee begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi gádaayihñii, Nt'é baa bil ládaadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'at'ééhií la' gáníi, Ilch'ígó'aahí, shiye' naa bil ní'ááz, spirit ncho'i biyi' golúigo doo yakti' da. ¹⁸ Dahagee nabihilaagee nádinigis; áídí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íi híidil'ash, la'íi doo ndzil da hileeh: nitsilke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshkaqah: ndi doo hagot'éégo da ni'. ¹⁹ Jesus gábiñii, Nohwi'odla' édaadihgo daahinto'íihí, dahosahzhi' nohwil nahashtaq' Da-hosahzhi' laq nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'i' bil nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhí baa bil hikai: nt'éégo spirit ncho'ihíi Jesus yiłts'aa'dá' dagoshch'i' ishkiinhí nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lèk'e, bizédí' tánwosh hahigháhdá'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíi nayidíikid gánúigo, Dadá' át'íi godeyáhi? Alts'í éqéda' át'ini, ñii. ²² Lahgee spirit ncho'ihúko biyi' onábilt'ee, tú addó' biyi' onábilt'ee, bizilheego ch'éh ábil'úigo; bínil'áayúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onñii. ²³ Jesus gábiñii, Ondlaayúgo, dahadín odlaani dawahá bá laalne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'i' ishkiinhí bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníi, Shíi oshdlq; doo oshdlqá dagee oshdlqágo áshínisj. ²⁵ Jesus nnee láágo bich'i' dahikeego yiłts'aa'dá' spirit ncho'i ndzilgo yich'i' hadziigo gáníi, Spirit ncho'i nlini, doo yáñti'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' hal-yeedá' t'aaqzhi' onándáh hela', nildishñii. ²⁶ Áídí' spirit ncho'íi nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábíilaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhí daztsáni k'a'anolñ silij; áík'ehgo nnee láágo, Daztsqá laq, daañii lèk'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhí bigan yiłts'oodí' náidnloqzgo hizí'. ²⁸ Áídí' Jesus kih yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadikidgo, Nohwihí nt'é bighq doo hadaandzood da lán? daabiñii. ²⁹ Jesus gádaabiñii, Spirit ncho'i ga'at'éhíhí dáshiná' da'ch'okqahgo zhá habidí'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú nagháa ndi nnee doo la' bígólsh hat'íi da. ³¹ Bitsilke'yu bil ch'ídaago'aah gánúigo, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, nnee bilák'e shi'dolteelgo daashizilhee; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é ñiigo aníhíi doo bil ídaagozi da, áídá' nabídaadikidzhi' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nyáá: áígee k̄ih yuñe' ha'ayáadá' bitsilke'yu nayidaadilkid gánúigo, Hohkaahyú nt'é baa h̄l nadaagoñi'? ³⁴ Áídá' doo hant'é daanii da: Nohwitaahyú hadín itisgo at'éhi? daah̄lidi'nii ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'adahíi yiká ánniidá' gádaayih̄nii, Dahadín shíi dantsé le' nziyúgo, áñ iké'zh̄i' hileeh doo, áñ dawa yá áñ'j̄i' doo. ³⁶ Chagháshé la' íñ'j̄i'gee nyinlòóž: áídí' dahyint̄j̄i'go bitsilke'yu gádaabih̄nii, ³⁷ Dahadín shizhi'íi binkááyú chagháshé díi ga'at'ééhíi náidnt̄j̄i'yúgo, shíi náshidnt̄k̄tini at'éé; la'íi dahadín náshidnt̄k̄tiniíi doo shíi zh̄á náshidnt̄j̄i' da ndi shides'a'íi aldó' náidnt̄k̄tini at'éé.

³⁸ John gábih̄nii, ShiNant'a', n̄nee la' doo bil daandlj̄i' dahíi nizhi'íi binkááyú n̄nee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'j̄i'; áík'ehgo, Doo ágáñt'j̄i' da, daabih̄n̄niid, doo bil daandlj̄i' dahíi bigh̄a. ³⁹ Áídá' Jesus gábih̄nii, Doo ágádaabiidoh̄nii da: dahadín shizhi'íi binkááyú godiyih̄go ána'ol'j̄i'íi, doo dénchò'égó áshildoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nchò'go nohwich'j̄i' na'iziid dahíi, áñ bil daagohiit'j̄i'. ⁴¹ Hadín shizhi'íi bigh̄a, Christ biyéé daanoh̄j̄i'íi bigh̄a, idee bee tú nohwá nayiziidíi, da'aniigo gánohwidish̄nii, Bik'ehgo'ih̄i'nañ bich'j̄i' nayih̄niíiíi da'aniigo biyéé doleeł. ⁴² Dahadín díi doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaníi da'á nchò'go at'j̄i'go áile'íi, áñ tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'p̄oogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhòq doleeł ni'. ⁴³ Nigan nchò'go ánat'j̄i'íi áñl̄s̄j̄yúgo nadn̄l̄geesh; nigan da'á áđih̄ ndi dahazh̄i' ih̄i'naahíi biyi' onn̄áhgo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikò' dilt̄h̄i', kò' dahazh̄i' dilt̄h̄i'íi biyi' yuyaa onn̄áh̄yúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi kò' doo n̄tséés da. ⁴⁵ Nikee nchò'go ánat'j̄i'íi áñl̄s̄j̄yúgo nadn̄l̄geesh; nikee da'á áđih̄ ndi dahazh̄i' ih̄i'naahíi biyi' onn̄áhgo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikò' dilt̄h̄i', kò' dahazh̄i' dilt̄h̄i'íi biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi kò' doo n̄tséés da. ⁴⁷ Nináá nchò'go ánat'j̄i'íi áñl̄s̄j̄yúgo ha'aah; nináá da'á áđih̄ ndi Bik'ehgo'ih̄i'nañ bilakt'áh̄gee goz'aa yuñe' ha'ann̄áhgo doo hago at'éé da, áídá' nináá nakigo ch'iidn bikò' dahazh̄i' dilt̄h̄i' biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi kò' doo n̄tséés da. ⁴⁹ Daakówa kò' bee hadaakodilne' doleeł, ish̄j̄ih̄ k'ehgo, be'ok̄aahíi natseedgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ baa hi'n̄iíi ish̄j̄ih̄ bee daadilk'osh doleeł. ⁵⁰ Ish̄j̄ih̄ n̄t'éé ndi doo nk'òqzh da silj̄iyúgo, nt'é bee nk'òqzhgo ánalne'? Nohwiyi' ish̄j̄ih̄ daagolj̄i' le', áídí' ilch'j̄i' daanohj̄oq le'.

10

¹ Áídí' Jesus dahnádidaaago ni' Judéa golzéhi goz'aa'yú túnilíinií Jórdan holzéhi hanaayú nyáá: ákú n̄nee baa nanáñtsáá; áígee ilch'ígó'aah n'íi k'ehgo yich'j̄i' yalt'go nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabih̄nii, Ya' n̄nee bi'aa ilk'ínat'aashgo goz'aa née? ³ Gábih̄nii, Moses nt'é nohwih̄niigo nohwá ngon'áá lán? ⁴ Áídí' gádaanii, Naltsoos bee ilk'ínch'it'aashíi l̄ayile'go isdzánhíi yil ilk'ínat'aashgo Moses bá ndaagoz'aa ni'. ⁵ Jesus gádaabih̄nii, Nohwíj̄i' daant'izíi bigh̄a díi begoz'aanií Moses bee nohwich'j̄i' k'e'eshch̄j̄i' l̄ék'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ n̄nee áyílaadí' godezt'í'go n̄nee la'íi isdzán áyílaa. ⁷ Díi bigh̄a n̄nee bitaa hik'e báq̄ yits'á'gháhgo bi'aa yil n̄lj̄i' doleeł; ⁸ Ái naki n'íi da'á nádodleeł; áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í da'á silj̄i'. ⁹ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ih̄i'nañ l̄ayinláahíi, dahadínta ilk'íyóléh hela'.

10 Áídí' k̄ih yuné' bitsilke'yu da'ái baa nabínadaadilkid. 11 Jesus gáyih̄nii, Hadín bi'aa yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé. 12 Dagohíi isdzánhíi biká' yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'nááyúgo, isdzánhíi ch'a'onáá hileeh.

13 Jesus chagháshé alts'íséhi baa bil nch'ihezkaí lék'e, yiká' ndaadil̄niih daabich'o'núigo; áídá' bitsilke'yu, Doo ágádaah't̄i da, daakōnii. 14 Áídá' Jesus daabitsáago doo bil bik'eh da lék'e, áík'ehgo bitsilke'yu gádaayih̄nii, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'áazhí' daahínóhtá' da; bíi ga'ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanl̄ji. 15 Da'an̄iigo gádaanoahwíldishn̄ii, Da-hadín chagháshé alts'íséhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee begoz'aaníi nágodn'áayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiníi itah hileeh.

16 Áík'ehgo dahnáidiltéehgo yiká' ndaaadel̄niigo yá da'oskqađ.

17 Áídí' lahyúgo Jesus dahnasdzaadá' nnee bich'í' nádilwodgo biyahzhí' hilzhiizhdá' nabíidilkid, Ilch'ígó'aahíi nlt'éhi n̄l̄nihi, hago laq áshne'go ihí'naa doo ngonel'áq dahíi bee hinsh̄naa doleeł' niigo. 18 Jesus gábil̄nii, Nt'é bighá nlt'éhi shil̄n̄nii? Doo hadín nlt'éé da go'íi, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá. 19 Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áq lek'ehíi bigonks̄j go'íi, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ik̄choo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnks̄j. 20 Nneehíi gábil̄nii, Ilch'ígó'aahíi, ánists'ísédí' godezt'í'go díi dawa bee ánsht'ee. 21 Jesus bil nzhoggo bineł'íigo gábil̄nii, Dala'á zhá doo bee ánt'éé da: tí'i, dawahá n̄yéeéhíi naa nahon̄iihgo zhaalíhíi tédaat'iyehíi bita'n̄iíh, áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán il̄ni n̄yéeé doleeł: áídí' yushdé' ts̄i'lna'áhi dahnt̄iigo shiké' dahsinnáh. 22 Jesus áníidá' nneehíi ádaatsídézkeezgo doo bil gozhóq dago onádzaa; dázhó háldzilíhí bighá.

23 Áídí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'íidá' gádaabil̄nii, Nnee hádaaldzilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhó bá nyee! 24 Bitsilke'yu Jesus áníihíi bighá bil díyadaagot'ee lék'e. Áídá' Jesus gánádaabil̄do'n̄iid, Shichagháshé, nnee hádaaldzilíi zhá ya'ohíihíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhó bá nyee!

25 Łíi bighán ha'í'áhíi bená'kadé bigha'r'áayú ch'éghángo bá nyeedá' nnee háldzilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee.

26 Bitsilke'yu díi daidezts'áqadá' dázhó bil díyadaagodzaago gádaahíidí'nií, Áídá' hadín zhá hasdábí'dilteeh? 27 Jesus daabineł'íigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'íi: Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

28 Peter gábil̄nii nkegonyaa, Nohwíyée dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ní'. 29 Jesus gádaabil̄nii, Da'an̄ii gádaanoahwíldishn̄ii, dahadín bigowá, bik'isyú, bilahkiyú, bitaa, báq, bichagháshé, bi'aa, dagohíi bini' shíi shighá la'íi yati' baa gozhónihíi bighá yits'á dahnyaayúgo, 30 An díi goldohíi biyi' gowá, bik'isyú, bilahkiyú, báq, bichagháshé, la'íi bini' dała'á gonenadín k'a'ánahólaqgo, biniigodil̄néhíi bíhii'négo, baa det'aahi at'éé, la'íi lahgo nágodesdzaago ihí'naa doo ngonel'áq dahíi yee h̄naa doleeł. 31 Áídá' l̄áqgo dantsé daanl̄ji n'íi iké'yú doleeł; la'íi iké'yú daanl̄ji n'íi dantsé doleeł.

32 Áídí' Jesus ádih higaalgo Jerúsalemyú wá'yú intúk'eh ch'okaah lék'e; áige bil díyadaagot'ee; la'íi biké' hikaahíi nédaaldzil lék'e. Naksit'ádahíi k'ihzhí' yil nnanákaigo bich'í' ágonéhíi baa bil nadaagoln̄'igo nkenágodidzaa, 33 Gánúigo, Isaq, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, okqađ yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ik̄híi bilgo baa

shí'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleeł, áídí' doo Jews dannlii dahíi yaa daashiltéehgo, ³⁴ Shaa daadlooh doo, hashída'íltsaas doo, shik'ídaadihizheeh doo, la'íi daashizilhee doleeł; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áídí' James hik'e John bilgo, Zébedee biye'kehíi, Jesus yaa n'áázhgo gáyilnii, NohwiNant'a', nt'é níhòkeedíi nohwá lanle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshle' haht'íi gá'? bihnii, Jesus. ³⁷ Gádaabihnii, Ízigo ánt'ee sílíiige la' nigan dihe'nazhiinéé dahsdaa doleełgo, la'íi ni'eshganzhiinéé dahsdaa doleełgo nohwá ngon'áah. ³⁸ Áídá' Jesus gádaabihnii Nt'é shíhòhkeedíi doo bígonòsł da laq: idee be'ishdlaqáhi be'ohdlaqago bínozdzil née? Baptize be'áshí'diln'eíi bee baptize ánohwi'dilne'go bínozdzil née? ³⁹ Bíndzil, daabihnii. Jesus gánábildo'niid, Idee be'ishdlaqáhi da'anii be'ohdlaq doleeł, baptize áshí'dilne'íi da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleeł, ⁴⁰ Áídá' shigan dihe'nazhiinéé dago-híi shí'eshganzhiinéé sodaa doleełíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da; áí dahadíi bá ikh'í'golzaahíi zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíi James hik'e John ádaaniihíi daidezts'áqadá' doo bíl daabik'eh da nkegonyaa lék'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu íla'áyíilaago gádaayilnii, Doo Jews daanlii dahíi bánant'án daanliigo ha'nílii isná ádaabíłsigo bá nadaant'aah; la'íi bitahyú nnee Ízigo ádaat'eehíi da'áníyú ádaat'íigo ádaabíłsigo bídaagonòsł. ⁴³ Áídá' nohwhíi nohwhitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadíi nohwhitahyú Ízigo ánsht'ee le' nzíhíi, án nohwá áil'íi le': ⁴⁴ Nohwhitahyú dahadíi nant'án nshłi le' nzíhíi, án nohwá na'iziid le'. ⁴⁵ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshłi ndi, doo hadíi shich'oníihíi bighá niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíi bighá niyáá, shí'ihí'na'íi nnee láni bá nahishniihíi bighá niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee láqago bilgo nántsáqago nnee bínáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híi, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názarethd' gólíni, higaalgo nnee bínáá ágodini ya'ikonziidá' nádidilghaazh nkegonyaaago gáníi, Jesus, David biYe' nílni, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ Nnee láqago, Godnch'áad, daabihnii: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'niid, David biYe' nílni, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáago gáníi, Yushdé' daabíldohnii. Áík'ehgo nnee bínáá ágodiníi yich'í' ánniidgo gádaabihnii, Níł gozhóqogo nándnáh: yushdé' níhnii. ⁵⁰ Íicho ídáiditsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'í' nyáá. ⁵¹ Jesus gánábildo'niid, Nt'é ná áshle' hánt'íi gá? Nnee bínáá ágodiníi gábihnii, SheBik'ehíi, desh'íigo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábihnii, Tíi, ni'odla'íi nlt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' bínáá nágosdliigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu bilgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage la'íi Béthany golzeezhí', dzil Olives holzéhi si'áqagee, áídí' bitsilke'yu naki oyí'pa', ² Gáyilniigo, Tíi, nohwáđihyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óqogo baa noh'aash, doo hwahá hadíi yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánohłqos. ³ Dahadíi, Nt'é bighá k'e'oh'ad? nohwhíniyúgo, gábíldohnii, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'íi; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohłqos. ⁴ Áík'ehgo o'ááz, ákú túlgayé zhaazhé kñ bitah na'iztínhíi bahyú ch'íná'it'íhgee dahast'óqogo yaa n'ááz, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee la' nadaaziiníi gádaabihnii, Nt'é bighá túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus ániihíi bee ágádaabihnii; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayehíi Jesus yaa daizlqozgo

bidiyágéhií biká' dahdaiheznildá' Jesus túlgayéhií yiká' dahnezdaa. ⁸ Nnee láágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lèk'e; la'ihíi ch'il palm bits'ádaaz'aahíi nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádh nánseehií la'íi biké'dí' nánseehií daadilwoshgo gádaanii, Hosánna: NohweBik'éhn bizhi' yee higaahíi ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaahinelt'aahíi, nant'aa n'íi k'ehgo nohweBik'éhn bizhi' bee kú ngowáhíi ba'ihégosí: da'tiséyú goz'áadí', Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemyú nýáágo da'ch'okáah goz'áa yune' oyáá: ákú dawahá daine'íídá ilk'dá', o'í'áágo Béthanyú nakits'áadahíi bílgo onákai.

¹² Iskaá hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' siljí; ¹³ Dańzaadí' ch'il fig bit'áa gollígo o'áágo yiltsáago yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolí nzigo: áídá' yaa nyáádá' doo nt'é baa dahsné' da laá, bit'áa zhá, figs doo hwahá daant'áa dagee goldohíi bighá. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábiñii, Kodí' godezt'i'go doo hadíi nits'á'dí' nest'á' náyódáá at'éé da. Áníhií bitsilke'yu daidezts'áa.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okáah goz'áa yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'nihi la'íi nada'nihi ch'iinihiyood nkegonyaa, la'íi zhaali yiká' ilkáh ch'inádañiihí naz'aaní nanyiheshgo; hawúcho baa nadaahñiihí biká' dah'sdáhá áldó' nanyiheshgo; ¹⁶ Áídí' doo hadíi nt'éhéta da'ch'okáah goz'aaní ihñí'yú ch'ináyine' dago ngon'áá. ¹⁷ Áídí' bíl ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabiñii, Ya' díinko doo bek'e'shchjí da néé? Shikjhií nnee iltah at'éégo hadaazt'íi dawa kñ biyi' da'ch'okáahíi holzeego hojíi doleeł, áídá' nohwihíi daan'jhií bigowá ádaagosolaa laá. ¹⁸ Begoz'aaní ye'ik'eda'ikchihi hik'e okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi díi ya'ikodaanzíídá' hagog'éégo daabizilheehí ch'éh yaa natsídaakees: áídá' bee yil ch'ígó'aahíi nnee dawa bíl díyadaagot'eehí bighá yédaaldzid lèk'e. ¹⁹ Áídí' o'í'ááyú kñ goznildí' onádaa.

²⁰ T'ahbjyú ch'il fig o'áhi n'íi naach'okahgo bikeghadí' náhesgágo daayiltsáa lèk'e. ²¹ Jesus ánií n'íi Peter yénálniihgo gáyíñii, NohweBik'éhn, isaá, ch'il fig doo nant'áá at'éé da bíñnii n'íi náhesgá laá. ²² Jesus gádaabiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ baa daahohlígo daahohdlaá. ²³ Da'anii gádaanohwíldishñii, Dahadíi díi dził bich'í' hadziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' oni'dolné', yilñiiyúgo, la'íi bijíi biyi'dí' doo bíl nagoki dago, áídá' ánihií begolne' yodlaáyúgo, da'ánihií k'ehgo bá ádolñii. ²⁴ Ái bighá gádaanohwíldishñii, Dant'éhéta da'ohkáahgo daahohkeedíi nohwaa do'négo daahohdlaá, áík'ehgo nohwaa hi'ne'hi at'éé. ²⁵ La'íi dahayú nasozíigo da'ohkáahgee dahadíi nohil dahgoz'áa lèk'eyúgo baa nágodenoh'aah; áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíi doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah áldó'. ²⁶ Áídá' doo baa nádaagodeso'áa da lèk'eyúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíi áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áídí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okáah goz'áa yune' Jesus anádaalgo okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaní ye'ik'eda'ikchihi la'íi Jews yánazini baa hikaigo, ²⁸ Gádaabiñii, Hadíi bik'ehgo ánant'jii? Hadíi naa godin'áágo ant'jiih? ²⁹ Jesus gádaabiñii, Shíi áldó' dála'andi nanohwíldishkid, shíi nadaagoñi'yúgo, shíi áldó' hadíi bik'ehgo ánásh't'jiihí nohwil nagoshñi' doleeł. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká' dígo néé, dagohíi nnee bits'á'dígo néé? Shíi nadaagoñi'. ³¹ Líl yádaalt'igo gádaahildi'ñii, Yaaká'dígo daan'ñiihyúgo, gánohwiñiih, Áídá' nt'é bighá doo daahohdlaá da láni? ³² Áídá', Nnee bits'á'dígo daan'ñiihyúgo nnee bédaahildzid, nnee

dawa John da'anii Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi nlii n'ígo yídaagotshíhí bigha. ³³ Áik'ehgo Jesus gádaayihí, Néé doo baa nadaagohiilni'da. Jesus gánábildo'niid, Shíi aldó' hadínbik'ehgo ánásh't'íhí doo nohwil nagoshni' da.

12

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'í' yádaakti' nkegonyaa. La' nnee dahts'aa k'eidnláadá' yinaayú ná'neznil, dahts'aa hahigees doleelgee yá ogoóeed, biká'dí' idést'iinú ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aadá' nzaadyú ni' goz'aayú óyáá. ² Da'nest'aagee ngonyáágo bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyi'á', binest'a' la' bá náyiné'go. ³ Áidá' bil ndaazdeelgo nyída'eshtlzhdá' dádílk'pohgo onádais'a'. ⁴ Áidí' bána'iziidí la'ihí onaayil'a'; án bitsits'in yinída'desnih, la'íi nch'p'go ánádaabil'íidá' án aldó' onádais'a'. ⁵ Áidí' la' onaayil'a'; án daizes-híj; áidí' da'áik'ehgo l'ágo odaihes'a', la' nyída'eshtlzh, la'ihíi nadaistseed. ⁶ Áidá' da'á' ná'godzii l'ék'e, biye' bil nzhóni, án da'ík'é'yú oyi'á', Shiye' daidn'sj doleel, niigo. ⁷ Áidá' bidahts'aa yinádaadéz'ini gádaahí'dí'ni, Díi dahts'aa hentíiníi biyéé doleelí át'éé, yushd'é, daazoldee, áik'ehgo biyéé doleel n'íi daanohwíyéé doleel. ⁸ Áik'ehgo yil ndaazdeelgo daizes-híjídá' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'. ⁹ Áidá' dahts'aa hentíiníi biyééhíi hago ádaabile'sh'a'? Án nádá'hgo dahts'aa bá yinádaadéz'íi n'íi naitseedá' dahts'aa hentíiníi la'ihí yá ch'ínágohet'aah. ¹⁰ Díinko Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e' eshchiiníi doo hwahá daahohshih da née: Tséé kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áágee dantsé si'aaníi silij; ¹¹ Díi nohweBik'ehni bik'ehgo ánágot'íi, ái daanéel'íiigo nohwil díyadaagot'ee, nihihi daahohshíi née? ¹² Áidí' Jesus ha'adaikt'e' hádaat'íi ndi nnee láni yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bíi ádaabilniigo yídaagot'sj l'ék'ehú bigha; áik'ehgo bits'a' okai.

¹³ Áidí' la' Phárisees daanlíni, la' Hérod yil daagot'ini bilgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yakti'gee daabihiljizh, daabich'o'niigo. ¹⁴ Ái baa hikaigo gádaabilni, Ilch'ígót'aahí, da'anii ánniigo, nnee doo beníldzid dago yánti'go bídaagonlzi; nnee doo la' itisgo sínt'íi da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ bich'í'zhinéégo goz'aaníi da'aniigo baa ilch'ígót'aah. Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniigo begoz'aq née? Née dah née? ¹⁵ Bich'í' nadaahii'niil née, née doo bich'í' nadaahii'niil da née? Áidá' daazhógo ádaaniigo Jesus yígóts'igo gádaabilni, Nt'é bigha yash'tíi bee daasholjizhgo ádaashíldohni? Zhaali la', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'íi. ¹⁶ Áik'ehgo la' baa daiz'aq. Jesus gádaabilni, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aq? Caesar biyéhi laq, daabilni. ¹⁷ Áik'ehgo Jesus gádaabilni, Caesar biyééhíi Caesar baa daanohniil, áidá' Bik'ehgo'ihinañ biyééhíi Bik'ehgo'ihinañ baa daanohniil. Áígee nneehíi bil díyadaagot'ee l'ék'e.

¹⁸ Áidí' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daanihi, Jesus yaa hikaigo nayídaadikidgo gádaanii, ¹⁹ Ilch'ígót'aahí, Moses gáníigo nohwá k'e'eshch'íi l'ék'e. La' nnee bik'isn bi'aa yits'a' daztsaayúgo, bich'agháshé doo la' dayúgo, nneehíi bik'isn n'íi bi'aa yil nnádo'neelgo bik'isn n'íi ch'agháshé bá ágodolniil, niigo. ²⁰ Lah nnee ilk'isn gosts'idi daanli l'ék'e, ái dantséhi nnaágo bich'agháshé doo la' dago daztsaq. ²¹ Bik'isn nakígeehíi yil nnaná'náágo dananást'sáq, bich'agháshé doo la' dago; taagígeehíi da'ágánánádzaa. ²² Ilk'isyú gosts'idíi dawa nanezna', bich'agháshé doo la' dago. Dá'ík'é'yú isdzánhíi aldó'

daztsaa. ²³ Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíí bi'aa doleel? Iik'isyú gots'idihíí dawa yíl nadaaznaadá'. ²⁴ Jesus gádaabiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí doo bidaagonoksj dahíí bigha da'olsiit shí ya'? ²⁵ Naach'idikáhgee doo nnádaach'íkse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'íkse' da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínií k'ehgo daagoch'ilíí. ²⁶ Áidá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' aníihí k'ehgo nanezna'íí naadikáhíí doo hwahá baa daahohshiih da néé? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ Moses gáyihñii, Shíí Abraham yokaqahíí nshlji, Isaac, Jacob aldó' yokaqahíí nshlji. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íí yokaqahñ nlii da, daahinaahíí zhá: áígee nohwíí dážhó da'olsiit.

²⁸ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi dala'á nñeehíí Jesus yíl lahadaadit'áhgo yidezts'aadá' Jesus goyáágo t'aazhí' yich'i' hadziigo yígoksjidá' nayidíikid gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú hadíí itisgo at'éé? ²⁹ Jesus gábiñii, Dantsé begoz'aanú díinko, Israel hat'íí daanohlíni, idaayesóts'aq; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Nant'an dala'á nlii; ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ níjii dawa bee nił nzhqo le', niyi'siziinií dawa bee, ninatsekeesí la'íí ninawodíí dawa bee; áí dantségee begoz'aanú at'éé. ³¹ Nakieehíí ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólínií nił nzhqo le', dani idil njóqohí k'ehgo. Díí begoz'aanú bitisgo at'éehíí doo la' da. ³² K'e'ilchihíí gábiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ dala'á nlii, nñihíí da'anii anñii, Ich'ígó'aahíí, ba'ashhahíí doo la' da, dabíí zhá: ³³ Áí kojíí dawa bee kol nzhqogo, konatsekeesí dawa bee, koyi'siziinií la'íí konawodíí dawa bee, la'íí kot'ahdí' gólínií kol nzhqogo, dakó idil ch'ijóqohí k'ehgo, áí okaqho Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' nch'ihinií dawa didlidíí, la'íí natseedíí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' nch'ihinií dawa bitisgo at'éé. ³⁴ K'e'ilchihíí góyáágo hadziigo Jesus yígoksjidá' gábiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliinií k'azhá itah nleeh laq. Áí bikédí'go nñee daaste'go doo hadíí nabínáníkid da.

³⁵ Jesus da'ch'okaqah goz'aq yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégoshá' begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi Christ David biye' nlii, daanii? ³⁶ David dabíí Holy Spirit yábiyiti'go gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyihñniid, Shigan dihe'nazhineégo síndaa, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'aahyú niñízhí'. ³⁷ David dabíí sheBik'ehñ biñiigo bozhú; hagot'éégoshá' biye' nlii áidá'? Áígee nñee láágo bił daagozhógo daidezts'aq lék'e.

³⁸ Jesus ilch'ígó'aahgee gáníí, Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsaa, áí bidiyagé daanneezihí daagolíigo nakaigo, la'íí na'hiniíh nadaagot'aayú bich'i' ádaach'iniigo bił daanzhóq, ³⁹ Jews ha'ánáséh nagoznil yune' nñee yánazini dahnádinbñhyú itah dahnánáztaqgo, la'íí da'idáqgee nñee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbñhyú itah dahnaháztaqgo aldó' bił daanzhóq: ⁴⁰ Áí isdzáné itsaa daanlíni bigowá yits'á' nádaagohi'aa, la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaqah: áí itisgo biniigonlt'éégo bándagodot'aa.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadíí bit'ahgee dahnezdaa, nñee áí biyi' yuyaa bizhaali odaayihíikaadgo yinel'íigo: nñee láágo hádaaldzilíí bizhaali doo ałch'idé odaayihíikaad da lék'e. ⁴² Áidá' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi ákú nyáágo zhaali naki doo ílínihi da oyilkaad, áí nakigo zhaalilché'é ílíí. ⁴³ Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká anñiidgo gádaayihñii, Da'anii gádaanohwíidishñii, Áí itsaa tét'iyéhií nñee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴⁴ Nñee

hádaaldzilíí bizhaali dálahzhí' zhá odaiheskaad, áidá' bíhíí tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íí oyilkáad.

13

¹ Áidí' Jesus da'ch'okaqah goz'aadí' ch'ínyáágo, bitsilke'yu dala'á gábilnii, lch'igo'aahíí, dín'íí, tséé ntso laq nkt'éhi, la'íí kqh ntso laq gonlt'éhi goznill!
² Jesus gábilnii, Ya' díí kqh ízigo ádaagoszaahíí h'íí nées? Díí tséé ilká' dah-nagoznilíí doo la' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel. ³ Áidí' da'ch'okaqah goz'aanii hanaayú dzil Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew bilgo zhá nabídaadilkid, gádaaniigo, ⁴ Nohwil nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bígózí doleel? ⁵ Jesus gádaabilnii godeyaa, Ídaa daagonohdzaq, nnee la' ch'a'onohot'e' hela': ⁶ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshlíí, daaniigo; áí nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁷ Nagonlkaadíí ba'ikodaanohsi, la'íí nagonlkaadíí baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwijíí natsídaahiltq' da le'; áí dawa begolne'hi at'éé ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁸ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ilch'í' nanágonlkaad doleel, la'íí nnee dala'á binant'a' daagolínihíí addó' ilch'í' nanágonlkaad doleel: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleel; shíná' góyéehíí benagowaa doo, la'íí nyé'i daats'idits'ag doleel: áí koniidaagont'ééhíí begodigháh doleel.

⁹ Áidá' ídaa daagonohdzaq: yánadaaltihíí yaa nádaanohwnde'aah doleel; Jews ha'anáséh nagoznil yune'hanohwínada'ítsas doleel; la'íí nant'ánchañ hik'e ízigo nant'án daanliiníí daabinaál shaa yádaakti'go biyahzhí' nadaa-sozjíí doo. ¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ntsé bíl na'goní' ndi at'éé. ¹¹ Nohwaa yá'iti'yú bíl desohkaigo yánadaaltihíí yaa daanohwndez'áayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'éshq' dishniih doo daanohsj da, la'íí doo nohwiini' láá da le': áidá' daazhógo nohwaa hi'né'íí baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwíí yádaakti' da, Holy Spirit nohwiláhyú yakti' doleel. ¹² Nnee la' bik'isn zideeyú nyiiltéeh doleel, la'íí nnee la' biye' ágáyidoliil; chagháshé bitaa, báá bilgo yich'í' nanáda'idziidgo, ádaaniigo nabi'ditseed doleel. ¹³ Shizhi' bee daanochwich'ozhííhíí bighq nnee dawa bíl daanochwq' doleel; áidá' dahadín dántont'i'zhí' dahildqhíí hasdábi'dolteel.

¹⁴ Áik'ehgo golchqohgo o'ni'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yakti' n'íí, doo bágoz'áq daee sizíigo daah'íidá', (dahadín áí yózhíhíí bíl ígózí le'), hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí dzil naz'aanii yich'í' okeeh doo. ¹⁵ Dahadín bikqh biká'yú dahsdaahíí gódah ch'inádáhgo bikqh yune' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. ¹⁶ La'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'áqzhí' bidiyagé yaa nánódáh hela'. ¹⁷ Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzané mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! ¹⁸ Haihíí biyi' ágonéh hela', daadohniigo da'ohkqah. ¹⁹ Áígee goldohíí Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyíílaadí' godezt'i'go díí jjiízhí' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áí doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²⁰ Áígee goldohíí nohweBik'ehíí doo dé'igodégo áyíílaa dayúgo, nnee doo la' hasdáwáh át'éé da: áidá' nnee bitahas-dlaahíí, dabíí yitahzlaahíí bighq áígee goldohíí dé'igodégo áyíílaa. ²¹ Áígee nnee la', Daadeh'íí, Christ kú naghaa; dagohíí, Daadeh'íí, nlahyú naghaa, nohwíniiyúgo, doo daahohdlaq da: ²² Christ ádaadil'iiníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleel, áí godiyíhgo be'igóziníí ch'i'nah ádaile', la'íí ízigo ánda'ol'ííh doleel, yídaanel'áayúgo áí bee nnee

bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaalkaad doleel. ²³ Áík'ehgo ídaa daagonohdzaq: idaayesólts'aq, ilk'idá' dabíntsé dawa baa nohwíl nagosisni'.

²⁴ Áí benagowaadá, goyéego nagoyaahíí bikédí'go ya'ái díhíl doleel, t'égoná'áihíí doo bee got'íí da doleel, ²⁵ Ts'ílsqosé yáádí' nanihidéh doleel, la'íí yáázhi'go inawodíí nagohi'naa doleel. ²⁶ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinawodíí bee, la'íí dázhó shits'á'idindláádgo yaak'os biyi'dí' náshdaal'go daashidóltseel. ²⁷ Áídá' shinadaal'a'a yaaká'dí' ohish'aa doleel, bitahelááhíí díí'dí', ní'godszań nel'aqádí' yáa nel'aqazhi' í íla'adaile'. ²⁸ Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwíl ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo k'ad shíí nágodleehgo bídaagonótsí. ²⁹ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íídá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziilgo bídaagonótsí. ³⁰ Da'aníí gánohwídkishnii, díí daalínolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwídkéniidíí dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáa hik'e ní'godszań bílgo bech'ígonáh doleel; áídá' shiyatí'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³² Hadíí bijíí shíhíí dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígólsí da, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíníí la'íí biYe' ndi doo yídaagótsí da, shiTaa zhá yígótsí. ³³ Da'os'ah begonáh shíhíí doo bídaagonótsí dahíí bighá ídaa daagonohdzaq, biká nádaadeht'ííh, la'íí da'ohkaah. ³⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee la' bigowá yits'á dahiyaago lahyú óyááhíí k'ehgo ánsht'ee; án bánada'iziidíí biyéé gólííníí yebik'ehgo áyíílaa, da'la'á daant'íígee binasdziid golíígo; la'íí dáádítíh yaasidaahíí nádét'ííhgo yágon' áq. ³⁵ Áík'ehgo nádaadeht'ííh: bikíh gólííníí da'os'ah nadáh doleelíí doo bídaagonótsí da, o'í'áqgo shí, t'é'ís ahgo, tazhik'áné ádaaniigo, dagohíí t'ahbí shí nadáh doleel. ³⁶ Doo nádaadeht'ííh dayúgo dahíko nádaal'go da'ohshogho nohwíká níígháh. ³⁷ Ádaanohwídkishniihíí da'ái nnee dawa ádaabídkishnii, Nádaadeht'ííh.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'gonííhgo da'idáqzhi', la'íí bán benilzoolé da'ádíhgo bán alzaahi daadaqzhi' naki yílkah godziil: okáah yebik'ehi itisyú nadaandehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ílkhíhi bílgo hago't'éego dánant'í'eeego Jesus daayíltsoodgo daayizííheego yee ndaagoshchíí l'ék'e. ² Áídá', Doo da'idáqahíí bijíí daahíiltsood da, nnee dánko bádaagochííhgo godnch'aad doleelhi at'ééhíí bighá, daaníí.

³ Béthanyú Simon, kóod doo ínádíh dahi leprosy holzéhi yaa nagháa n'íí, bigowá yune' Jesus iyáqgo sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi láń ílíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áqgo baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'ílgo ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid l'ék'e. ⁴ Áígee la' doo bíl dávik'eh dago gádaakí'dí'nii, Nt'é bighá ik'ahíí da'ííli yishchíí? ⁵ Ik'ahíí taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlíígo nahaznii lánshí n'íí zhaalíhíí tédaat'iyéhíí bitahí'niih le'at'éhi, daanii. Áík'ehgo isdzánhíí yida'íltah l'ék'e. ⁶ Áídá' Jesus gáníí, Doo nt'é daabíldohníí da; hant'é bighá nadaanolt'og? Nt'éégo áshíílaa. ⁷ Tédaat'iyéhíí dabik'ehh nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'íígee nlt'éégo ádaal'íí doleel: áídá' shíhíí doo dahazhi' nohwitahyú nashaa da doleel. ⁸ Yínel'aahíí aq' lanyiílaa: doo hwahá leeh shí'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ⁹ Da'aníí gádaanohwídkishnii,

Ni'gosdzán dágóz'ąą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleel, bee bíná'godinihgo.

10 Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adahíí itah nlíni, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'iyi'aah doleelgo. 11 Ái daidezts'ąądá' bíł daagozhóq lęk'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'ąą. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'iyi'aahíí yiká déz'jii.

12 Bán benilzoolé da'adjihgo bán alzaahi daadaaníí, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goni'ihgee dibel'jii zhaazhé zesdjidá', bitsilke'yu Jesus gádaayihni, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godinihgo da'idaaníí hayú ná ilch'j' daagoohidle'?

13 Áídí' bitsilke'yu naki oyi'la', gáyi'niigo, Ti'i, k'ih goznilyú doh'aash, áígee nnee la' tús tú beyo'áti nohwaa hináh doleel: án biké'doh'aash. 14 Dahayú ha'ayááyú, nnee bigowá golínií gábildohni, Ilch'ígó'aahíí gáni'ni, Gosta' nakaahíí hayú bágóz'ąą, ákóne' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godinihgo shit-silke'yu bíł da'ishąą doleel? 15 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'ąą yune', ilk'idá' dawa sinili, nohwiba' goz'ąáyú bíł nkáh doleel: ákóne' nohwá ilch'j'gohle'.

16 Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo k'ih goznilyú ó'áázh, ákú Jesus da'adaabi'ni n'íi k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis hagowáh n'íi bee bíná'godinihgo da'idaaníí ilch'j' daizlaa. 17 Áídí' o'i'ąáyú Jesus nakits'adahíí yil hikai. 18 Áígee da'iyąągo naháztaądá' Jesus gánií, Da'anii gánohwíldishni, Nohwíí la' ch'ishinoh'aah doleel, hadín bíł dała' ishaaníí. 19 Áík'ehgo doo bíł daagozhóq dago dała'á daant'jigo, Ya' shíí née? daabi'ni nkegonyaa. 20 Jesus gádaabi'ni, Nakits'adah daanohniíí dała'á, hadíí its'aa biyi'zh'j' dała' bíł éedisht'áhi. 21 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiinií shee godol'niil: áídá' nnee ch'ish'i'aahíí bá góyéé doleel! Ái nneehíí doo bi'deshchjii dayúgo bá nht'éé doleel ni'.

22 Da'iyąągo Jesus bán náidn'ąągo ya'ihénzigo oskaądá' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitai'zni, Nkóh, daohsąą: díí shits'í át'éé, niigo. 23 Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkaą, ái ya'ihénzigo oskaądá' iltah daizkaągo dawa daay-odlaą. 24 Jesus gádaabi'ni, Díinko shidił nnee láągo bá idijookhíí bee ánidégo Bik'ehgo'ih'i'nañ hik'e nnee bíłgo lángont'aahi at'éé. 25 Da'aniigo gádaanohwíldishni, Kodí' godezt'igo dahts'aa bitoohíí doo naanáshdláą da, dahadíí bijjii Bik'ehgo'ih'i'nañ bilakt'áhgee goz'ąáyú ánidéhi naadishdląągo zhá.

26 Áídí' s'j la' hadaidez'ąądá', dzil Olives holzéhi si'ąáyú okai. 27 Áígee Jesus gádaabi'ni, T'É'go ásh'dilne'híí bighą daanohwigha t'ąązh'j' ádaahne': díí baa k'e'eshchiinií k'ehgo, Dibel'jii Nanyoodíí bin'i'dishni, áík'ehgo dibel'jii'hi da'adzaayú nkenelt'ee doleel. 28 Áídá' dasiits'ąádí' naadiszaago Gálileeyú nohwádíh disháh doleel. 29 Peter gábi'ni, Nnee dawa nits'á' t'ąązh'j' ánádaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé da. 30 Jesus gánábil'do'niid, Da'aniigo gánik'dishni, T'É'go tazhik'áne doo hwahá nakidn áni'ih dadá' taadn, Án doo bígonsj da, shildiniil. 31 Áídá' Peter nawode gábi'ni, Dała' nił dastsaa hndi, Án doo bígonsj da, doo niłdoshni'ih at'éé da. La'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaan'niid. 32 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ąáyú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Dádzaą nahísóotaą, oshkaąhyú déyáádá'. 33 Áídí' Peter, James, la'íi John yil okai, áígee Jesus dážhó doo bíł gozhóq dago bijjii ni'ih nkegonyaa lęk'e. 34 Áík'ehgo gádaabi'ni, Shiyi'siziinií dážhó doo bíł gozhóq da, dák'azhą dastsaa'hi ga'at'éé; dádzaą nahísóotaągo daadeh'jii. 35 Áídí'

da'anahyú óyááyú ni'zhi' adzaadá' okaqah, gáníígo, Bígonedzaayúgo, díí shich'í' begodigháhíí shits'á'zhi' begodogaal. ³⁶ Gánádi'nii, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díí hishdlaq doleelí shits'á'zhi' ánele: áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu dá'ilhoshgo yaa nadzaa, áík'ehgo Peter gáiyihíí, Simon, ilhosh née? Dala'a lédihikeezzhí' ndishá' doo díí'íí le'ágot'ee da née? ³⁸ Daadeh'íígo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanołdзіl doleelíí bighą. Nohwiyi'siziinií da'anii hat'íí ndi nohwits'íhíí doo ndzil da. ³⁹ Áídí' onaanádaayú da'ágánádi'niigo naa'okaqah. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa nánádzáá, (dážhó bíł daanzigo,) áígee hant'é daaniih shíłhí doo yídaagolį da lęk'e. ⁴¹ Taadngee baa naanádzáágo gádaabiłhii, Akú da'olhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bílá'ke shí'dilteehgo ch'ishi'det'aqahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴² Nádohkáh, híikaah le': ch'ishi'aahíí kodí' higaal.

⁴³ Dagoshch'í' Jesus t'ah yakti'dá', Judas, nakits'adáahíí bíł itah nlíni, nnee láągo bésh be'idiltshé la'íí tsj be'idiltshé dahdaayiniígo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíłhí, la'íí Jews yánazini daabides'a'íí yíl náłsąá. ⁴⁴ Ch'íbi'aah doleelí ilk'idá' bebíógó' doleelí yengon'áq lęk'e, gáníígo, Hadín hist'sosú án doleel; daahołtsoodgo bińádaadeh'íígo bíł dohkáh. ⁴⁵ Áík'ehgo Judas akú rýáágo dagoshch'í' Jesus yich'í' daheswodgo, lch'ígó'aahíí, lch'ígó'aahíí, yíłniigo yizts'os.

⁴⁶ Áídí' Jesus yíl ndaazdeelgo daayiltsood. ⁴⁷ Áídá' bit'ahgee naziinií dala'a bíbeshbe'idiltshé hayidzjizgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yonłizhgo bijaa naidnłgizh lęk'e. ⁴⁸ Áídí' Jesus nnee baa nánłsqahíí gádaayihíí, Ya' bésh be'idiltshé la'íí tsj be'idiltshé dahdaanołniigo daashołtsoodgo nánolsąá née, in'jiiłhí daach'iltsoodhíí k'ehgo? ⁴⁹ Dawa jji la' da'ch'okaqah goz'aq yune' nohwil ch'idaagons'h'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'í daashołtsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne' doleelíí bighą ánágot'íjł. ⁵⁰ Áígee bitsilke'yu dawa bits'á'zhi' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai. ⁵¹ Nnee áníid nagháhihi nak'a'ígaihi zhá binasti'go Jesus yiké' itah higaal lęk'e; án nnee áníid nakaiyéhi bíł ndaazdeel: ⁵² Áídá' nak'a' binasti' n'íí yiyi' halwodgo dáłichiigo ch'alwod.

⁵³ Nnee Jesus daabiltsoodíí okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yíl hikai: áígee okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíłhí bíłgo íla'adzaa lęk'e. ⁵⁴ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih bińaa lédit'íjłh yune' ha'ayáá: áígee kq' dilth'zhi' aasiłilí yíl naháztaq, nániłdziilgo. ⁵⁵ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí yánádaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'íígo, yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'jł ndi doo la' da lęk'e. ⁵⁶ Lááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yádaakti' ndi doo la' kelt'ee da. ⁵⁷ Áígee nnee la' daahizj'go lédá'ilchoogo baa yádaakti', gádaaniigo, ⁵⁸ Án gáníígo daadihiits'ag ni', Díí křh biyi' da'ch'okaqahi nnee áyíłlaahíí taanágoshnił, áídí' taagi jji hileehgo la'ihíí nnee doo áyíłlaa dahíí ánágoshdle', niigo. ⁵⁹ Gádaanii ndi doo kelt'eego ádaanii da. ⁶⁰ Áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ihni'gee hizj'go Jesus nayídiłkidgo gáníí, Ya' nihíí doo nt'é nniigo hadziłh da née? Díí naa dahgo'aahgo naa yádaakti'íí hago'at'éé? ⁶¹ Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'aqzhí' hanádzii da. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínádiłkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nań Dilzini biYe' níłjł née? bíłhii. ⁶² Jesus, Ha'oh, án nshłj, nii: shíí nnee k'ehgo

Niyááhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhínéego dahsidáágo yaaká'dí' yaak'os shíł honahgo daashidołtsééí. ⁶³ Áík'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé idánayihesdzíízdá' gáníí, Nt'é bigha nnee la'i baa nanaagolní' dolee? ⁶⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go yaa yalti'íí daadis-ots'aq: hagot'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaanii, Zideego bángonot'aah. ⁶⁵ Áídí' la' bik'ídaadihizheeh nkegonyaa, la'íí binii yináda'isti'dá' nádainłts'í, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yáñti'yúgo, hadín náninłts'í shíhíí nohwíł nagolní', daabiłniigo; la'íí aasiníłił bit'adaayika' lék'e.

⁶⁶ Peter yúyahyú kñh binaa ledn'aahíí biyi' yune' sidaadá' isdzán, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáá: ⁶⁷ Án Peter ko'zhi' nániłdziilgo yo'íídá', Ni la' aldó' Jesus, Nazaréne nłíni, bił na'aash ni', biłni. ⁶⁸ Áídá', Dah, hant'é nniigo ánnihíí doo bígonsí da, nii. Áídí' kñh bahgee ch'ínágoheh'ááyú ch'ínyáá; áígee tazhik'áné ánniid lék'e. ⁶⁹ Áígee isdzán na'iziidi naabiłtsaq, áík'ehgo áígee naziinií gáyíłni, Díí nneehíí áí itah nłí. ⁷⁰ Áídá', Dah, naado'niid. Dét'ihék'e áígee naziinií Peter gánadaayíłdo'niid, Da'anii ni áí itah nłí: Gálileedí' gonłí, áí yádaakti'hí k'ehgo yáñti'. ⁷¹ Áídá' Peter bit'a dahdidilniihgo hashkeego ncho'go yalti' nkegonyaa gáníigo, Nnee baa yádaakti'í doo bígonsí da. ⁷² Nt'éégo tazhik'áné ánádo'niid nakidngee. Peter Jesus gábiłniid n'íí yénálniih, Tazhik'áné doo hwahá nakidn ániih dadá' taadngee, Án doo bígonsí da, shíłdinnił. Áí yaa natsekeego hichag lék'e.

15

¹ Hayíłkááyú okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, begoz'aaní ye'ík'eda'íłchíni, la'íí yánađaltihi dawa biłgo ía'adzaago Jesus yaa ndaagoshchíí, áídí' kidaist'łqodá' dahdainłqozgo Pílate yaa daidez'aq. ² Áígee Pílate Jesus nayíłkíd, Ya' ni Jews ízigo biNant'a'í nłí née? Da'áígee ánnii, biłni, Jesus. ³ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí doo ałch'ídeyú baa dahgoz'aq da; ndi doo nt'é nii da lék'e. ⁴⁻⁵ Áík'ehgo Pílate nabínáđikíd, Nihí doo nt'é shíłni da née? Doo ałch'ídeyú naa dahgost'aq da laq akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'íí bee bíná'godinihgo da'íđaqee ha'áshijeedíí dala'a, hadíí nnee hádaat'iinií, Pílate bá ch'ínáyíłteeh lék'e. ⁷ Áígee nnee, Barábbas holzéhi, ha'ásitíí lék'e; án nnee nant'an agohe'taa nkegonyaaogo nada'íłtseedihi yíł ha'áshijeed. ⁸ Áík'ehgo nnee Pílate yaa náńtsáágo daadilwoshgo gádaayíłni, Da'ánál'íłhí k'ehgo nohwá áńléh. ⁹ Ya' Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínanshteehgo hádaakt'íí née? biłni, Pílate. ¹⁰ Pílate yígółs, nnee dawa Jesus bił daanzhóhíí bigha okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí Jesus yik'edaanniihgo baa daabidez'aq. ¹¹ Áídá' okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nnee láágo ía'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayihniigo, Barábbas nohwá ch'ínáníteeh, daadohni. ¹² Áík'ehgo Pílate gánadaabiłdo'niid, Jews ízigo biNant'a', daadohniigo daahohshíhishaq' hago laq nohwá áshléh áídá'? ¹³ Áídá' nnádaadilghaazhgo, Ts'íłna'áhi bíhołkałgo zodée, daanii. ¹⁴ Nt'é bigha, hant'é bee ncho'go adzaago? nii, Pílate. Áídá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, Ts'íłna'áhi bíhołkałgo zodée, daanii.

¹⁵ Áík'ehgo Pílate nneehíí yíł daagoyíłshóó hát'íigo Barábbas bich'í' ch'ínánłtíí, áídá' Jesus habí'oltsaazdá' ts'íłna'áhi bíhołkałgo zideego nneehíí yaa daidez'aq. ¹⁶ Áídí' siláada yáná'itih goz'aq yune', Pretórium holzéhi, Jesus

odaizt'e'; áígee siláada dawa baa íla'ádaizlaa. ¹⁷ Áídí' diyágé lichíígo dot'izhi Jesus yá ádaagozlaad' hosh diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa. ¹⁸ Áídí' daidnłsigo ádaadil'íigo, Gozhóó, Jews ízigo biNant'a' nłłni, daabihniigo yaa daadilwosh nkegonyaa lėk'e. ¹⁹ Áídí' tsı bee bitsits'inyu nádainkthish, áídí' bik'ídaadihizheeh, áídí' biyahzhı' nádaahilzhishgo daayokaqah nádaadi'niih lėk'e. ²⁰ Aqł baa daadlohdá' diyágé lichiiigo dot'izh n'ıı yaa daidnłtsoozdá' dabıı bidiyágé yá ánadaagosdlaa, áídí' tsı'ılma'áhi yiká' daizılheeyú bil nádezzaq. ²¹ Nnee la', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rıfıus bitaahi, Cyréne golzeedi' gólını, k'edolzaadi' nádaalgo, siláada tsı'ılma'áhi yogheelgo ádaabizlaa. ²² Áık'ehgo Gólgotha golzeeyú bil náńzqá; áı golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee. ²³ Áígee wine, jeeh nch'ıı, myrrh holzéhi, bil nadesdziidgo Jesus yaa daizkqá; áídá' doo yodlaq da. ²⁴ Áígee tsı'ılma'áhi yıdaabiskaldá' bidiyágé ılta'isniigo yighq da'dilhoł lėk'e, hadıı gonesnaahıı biyéé hileehgo. ²⁵ Ngost'ái bik'ehenkéézzee tsı'ılma'áhi yıdaabiskal lėk'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aaniı ádaagozlaago díıko bik'ehgee dahgoz'aa, JEWS ÍZIGO BINANT'A' NŁŁNI, golzeego k'eshchıı. ²⁷ Áígee nnee da'in'ııhıı naki aldo' Jesus ba'ashhadı' tsı'ılma'áhi bıdaahaskał, la' dihe'nazhınéégo, la'ıı be'eshganzhınéégo. ²⁸ Áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań biyatı' bek'e' eshchiınıı, Begoz'aaniı doo yikisk'eh ádaat'ee dahıı bil da'ch'otag lėk'e, nıı n'ıı begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'ıhıkahıı bitsits'in daidıltaşgo yati' yee daabokaałgo gádaaniı, Háhái', biyi' da'ch'okaqahıı taagoshniłgo taagi jıı hileehgo ánagoshdle', nniı ni', ³⁰ Halaa, dáni hasdá'ıdnłteehgo tsı'ılma'áhi biká'dı' gódah ch'ınnáh. ³¹ Okaqah yebik'ehı itisyú nadaandeehi, begoz'aaniı ye'ık'eda'ılchihı bilgo Jesus yaa daadloh, gádaalidı'niigo, Nnee la'ıı hasdá'yihiniı; áídá' bıhıı doo hasdá'ıdilteeh da. ³² Christ, Israel hat'ııı ízigo biNant'a' nliınıı, halaaq tsı'ılma'áhi yiká'dı' naadowáh, áık'ehgo daahihıltsaqgo zhá daahohııdlaq. Áídı' bit'ahyú tsı'ılma'áhi bil bıdaach'ıskalıı yati' yee daabokaał lėk'e. ³³ Isk'áhnyáadı' taagi nehenkéézzhı' ni' biká' dahot'éhé godılthıl gozlıı lėk'e. ³⁴ Taagi nehenkéézzgo Jesus nádidilghaazhgo gánıı, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áı, Bik'ehgohinshnaahıı, Bik'ehgohinshnaahıı, nt'é laq bighq shits'q'zhı' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ La' áígee nadaaziınıı daabidits'ago, Isaq, Elías yich'ı' anıı, daaniı. ³⁶ La' nádilwodgo tú daabits'osıı vinegar yiı' naiz'aa, áídı' tsı yaa dahyız'aaqgo Jesus bizé'zhı' dahyıda'nłtsiih, gánııgo, Ntsént'ah; bıdaagonolziıh, Elías baa higháhgo nanábidılteeh shı. ³⁷ Áídı' Jesus nádidilghaazhgo oyol. ³⁸ Áígee kıh biyi' da'ch'okaqahıı biyi' yune' daadintsoozıı bighq'dı' hayaago ılch'idláad lėk'e.

³⁹ Siláada dala'á gonenadın binant'a'ıı Jesus bich'ı'go siziınıı Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yıgoksjıdá' gánıı, Díı nneehıı da'anıı Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nlıni laq. ⁴⁰ Isdzáne anahdı' nazıı daabine'ııgo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Josés baqahıı, la'ıı Salóme bıłgo, itah nazıı lėk'e. ⁴¹ Áı Jesus Gálileeyú nagmaadá' biké' anakah lėk'e, bich'odaaniıgo; la'ıı isdzáne Jerúsalemyú bil hikaihıı aldo' lqáqo itah nadaazıı.

⁴² K'ad o'ı'aahyú ılch'ı'golne'ıı bijıı, áı isqáa hik'e Jews daagodnłsiniı bi-jiı doleehıı bighq. ⁴³ Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólını, doo biini' hah dago Pılate yich'ı' oyáá, Jesus bits'ıhıı yıyókeedgo; án nnee godnłsiniı, yánaaalıhıı itah nlıni, Bik'ehgo'ihı'nań nant'aa doleehıı yıbad sidáhi. ⁴⁴ Pılate, Jesus daztsaq shı dasha't'ée nzıgo, siláada binant'a' yiká

ánniidgo nayídílkid, Ik'idá' daztsaa née? yihniigo. ⁴⁵ Áik'ehgo siláada bi-nant'a', Ha'oh, daztsaa, bihniiddá' Pílate Jesus bits'ihíi Joseph yaa yiden'áa. ⁴⁶ Áik'ehgo Joseph nak'a' ligaihi nlt'éhi nayihesni, áidi' Jesus bits'ihíi ts'i'ina'áhi yiká'dí' nanáidnkijigo nak'a' ligaihi yik'iyidesdiz, áidi' tsébi'i'ángo ágolzaa yune' nyinkíídá' tséé yidaidenhiz lèk'e. ⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Josés báá bilgo hayú nniltiiníi daayo'íi ni'.

16

¹ Jews daagodnksiníi bijjii aqáda' Mary Mágdalene, Mary, James baqáhií, Salóme bilgo, ik'ah kíkagolchinihíi nadaahesni ni', Jesus bits'í yee yídizhish doleełgo. ² Áik'ehgo dázho t'ahb'i godilziníi bijjii ya'ái hagaakda' tsébi'i'ányú hikai. ³ Áígee, Hadínshá' tséé daadin'áqáhií nohwá yó'idołhis? daakídi'nii. ⁴ Áidi' hadag daadéz'ijigo tséé n'íi yó'olyizgo daayiltsaa; tséé dázho nchaago. ⁵ Tsébi'i'án yune' ha'ákaidá' nnee áni nagháhihi, bi'íi nneezi ligaihi dihe'nazhinéego sidaago daayiltsaa; áik'ehgo tsídaadolyiz lèk'e. ⁶ Áidá' nneehíi gádaabiñii, Tsídaadoheez hela': Jesus, Názarethdí' gólíni, ts'i'ina'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohaago bígonsi: án naadiidzaa ni'; doo hak'i da: nniltíi n'íígee daadeh'íi. ⁷ Ti'i dohkáh, bitsilke'yu, Peter bilgo, Jesus Gálileeyú nohwáđih deyaa, bíldohñih: ákú daabidołtsééł, da'ánohwiñihíi k'ehgo. ⁸ Áidi' tsébi'i'ándí' dahale ch'inákaidá' nádnkij; daiditid la'íi bíł díyadaagot'ee daasilij: nédaıldzidgo doo hadín nt'é daayihni da lèk'e.

⁹ Godilziníi bijjii t'ahb'i Jesus daztsaađi' naadiidzaada' Mary Mágdalene dantsé yich'i' hit'ijgo ádelzaa, ái isdzánhíi biyi'dí' ch'i'idn gots'idi haniyóod n'íi. ¹⁰ An nnee Jesus yił nakai n'íi doo bíł daagozhóq dago chaal naháztaayú yaa nyáágo yił nagosni'. ¹¹ Áidá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'ijgo ya'ikodaanzij ndi doo daayodlaq da lèk'e.

¹² Ái bikéđi'go Jesus yił nakai n'íi naki itínk'ehyú hi'aashgo bich'i' lahgo hit'ijgo ádelzaa. ¹³ Áidi' onát'aazhgo la'ihíi yił nadaagosni' ndi doo daabodlaq da lèk'e.

¹⁴ Ái bikéđi'go bitsilke'yu lats'ádahíi da'iyáago naháztaago Jesus bich'i' hit'ijgo ádelzaa, áígee doo da'odlaq dago bijjii daant'izíi bigha bich'i' yádaakti', daztsaađi' naadiidzaahíi bikéđi'go la' daabo'ijhíi doo daayodlaq dahíi bigha. ¹⁵ Áidi' gábiñii, Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éego yati' baa gozhóni nnee dawa baa bíł nadaagolni' le'. ¹⁶ Dahadín odlaqđi' baptize ábi'delzaahíi hasdádolteek; áidá' dahadín doo odlaq dahíi dahazh'i' biniigonk't'éego bá ngodot'aał. ¹⁷ Áidi' díinko godiyihgo ánágot'ijhíi da'odlaanií ádaadoliił; shizhi' bee ch'i'idn hadaanyood doleeł; la'íi yati' lahgo at'éego yee yádaakti' doleeł; ¹⁸ Ch'osh bik'asda' golíni nádaihinił doleeł; dant'éhéta kozilheehíi daıldlaq ndi doo hago ádaabile' da doleeł; la'íi daannihií yiká' ndaadilniigo nádaadziih doleeł.

¹⁹ Áik'ehgo Jesus aqł bich'i' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltíi, áígee Bik'ehgo'ihina' bigan dihe'nazhinéego dahnezdaa. ²⁰ Áidi' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagolni' lèk'e, beBik'ehni yił nlijgo nada'iziidgo, godiyihgo ánágot'ijhíi bee biyati' da'anii at'éhi ch'i'nah áile'go. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

1 Nnee láágo nohwitahyú hago ánágot'íhííí daliké'go yek'eda'ishchíjjo, 2 Nnee da'íltse godezt'i'gé' binááí ánágot'íhííí, Jesus biyati' yaa nadaagolní'íí nohwíl nadaagosní'híí k'ehgo yek'eda'ishchíj; 3 Áík'ehgo Theóphilus, íziso ánt'éhi, shíí áldó' da'íltse godezt'i'gé' hago ánágot'íhííí bígosíksíjđgo daliké' ánágot'íhííí bee nich'í' k'e'eshchíj hasht'íí, 4 Hago ánágot'íhíí níł na'gosní' n'íí da'aniigo bígonksíjhíí bighą nich'í' bek'e'eshchii.

5 Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okaąh yedaabik'ehi Abia hat'í'í itah nłj lęe: áń bi'aad, Elisabeth holzéhi, Aaron hat'í'í nłj. 6 Zakarías la'íí bi'aad bíłgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánt'éego ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áání la'íí biyati'í nzhooąo yíkisk'eh hí'ash lęe. 7 Bichągháshé doo hwaa da, Elisabeth doo íchíih dahíí bighą; sáan la'íí hastiin daasilíj'. 8 Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okaąh yebik'ehgo baa gonyáána', 9 Nnee okaąh yedaabik'ehi dahgos'aaní k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaąh goz'aą yune' dilidgo líkaąolchinihíí yidíłtł'go habi'doltłj lęe. 10 Líkaąolchinihíí díłtł'go biká' ngonyaana' nnee láágo dadányú dała'adzaago da'okaąh lęe. 11 Ákóne' líkaąolchinihíí biká' dahsi'aągo yidíłtł'íí díhe'nazhineégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'gé'hi bíł ch'í'nah adzaa. 12 Zakarías yíłtsaągo yik'e tsídolyizgo bíłgoyé'go gozłj. 13 Áína' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gáyihíí, Doo néndzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań ní'okaąhíí yidezts'aą; ní'aad Elisabeth bizhaazhé ishkiini ná yíłchii, áí mé'ihíí bizhi' John bá áńle'. 14 Baa níł gozhóą doleel, dázhó níł gozhóą doleel; nnee láágo mé' goleehíí yaa bíł daagozhóą doleel. 15 Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee íziso at'éé doleel, wine dagohíí ínágodíłhisíí doo yidłą da doleel; t'ah bimaa bíbishch'id yiyi' sitíjge' godezt'i'go Holy Spirit bee baa godet'aą doleel. 16 Díí mé' goleehíí nnee Israel hat'í'í láágo beBik'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąhń, yich'í' nnáhiikáłgo áidolił. 17 Elías biyi'siziinił la'íí binawodíí k'ehgo beBik'ehń yádn dahdidogaal doleel, nnee bichągháshé nt'éego yaa tsínáadaadikesgo áidolił, la'íí hayíí doo ídaayést's'aą dahíí nnee nt'éego ádaat'eehíí bigoyá' yídaayést's'aągo áidolił; beBik'ehń yaa higháhíí nnee bíjij yune' bá ích'í'gole'go áidolił. 18 Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gáyihíí, Hago at'éego shiye' goleehíí bígonsj doleel, shíí hastiin silíjńa' shi'aadń áldó' sá silíj? 19 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a bich'í' hanánđzii, gánúgo, Shíí Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee sizij; shíí nich'í' hasdzi-ihgo díí nt'éego ágone'íí baa níł nagoshń'go shi'dol'aad. 20 Doo yáńti' da nleeh, díí ágone' dishńihíí begolzaahíí bíjij zhá hanánđziih, doo shondłą dahíí bighą, ágone' dishńihíí da'ani begolne'hi at'éé. 21 Nnee dała'at'éé n'íí Zakarías ch'éh yiba' naháztąą, hat'íí bighą doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo. 22 Ch'ínádzaaná' doo hago'at'éego nnee yich'í' hadzii da: áík'ehgo hat'ihíta bich'í' ch'í'nah adzaa shj daanzj; t'ah doo yałt' dago daazhógo na'ígizh lęe. 23 Áígee binasdziidíí aął áyíłlaaná' bigowayú onáđzaa. 24 Áí bikédé'go bi'aad Elisabeth híłtsaą silíjńa' yaa ch'anant'í'go ashđla'i dahitąą, gánúgo, 25 Nnee bich'í' siste' n'íí shich'á'zhj'go shá áile'híí bighą sheBik'ehń shaa ch'ozbaago díí k'ehgo shá ágólaa. 26 Isdzán holtsaaníhíí gostán behitąągo

Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'á, Gábríel holzéhi, yaaká'gé' k'ih gozñil Názareth golzeezh'i' yil'aad, áí k'ih gozñilí Gálíleehíí biyi', ²⁷ Áígee it'eedn k'ad n'nee, Joseph holzéhi, baa hiilt'ini yich'i' oyáá lé'e, áí n'neehñ David hat'i'i n'lii; it'eedn Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáiyihñi, Niñ gozhóq le', Bik'ehgo'ih'i'nañ dázho naa ch'oba'go nohwe-Bik'ehñ niñ n'lii: dázho niyaa gozhóq doleeqgo isdzáné bitahgé' hanilt'íí. ²⁹ Áñ yo'íigo ábihñihíí bighá tsidolyiz, yaa tsidiskeezgo hat'úsha' niigo aníí n'zi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'á gábihñi, Doo n'énldzid da, Mary: Bik'ehgo'ih'i'nañ naa ch'oba'go hanilt'íí. ³¹ Isáq, h'intsáqá nleehgo ishkiiníí h'ínchii, áñ Jesus golzeeqgo ánlíí. ³² Ízigo at'éé doleeq, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; áñ David yá nilt'igo godolee, Bik'ehgo'ih'i'nañ nohweBik'ehñ David yánant'aa lé'e n'íí yánant'aago ábile': ³³ Jacob hat'i'i daanliiníí dahazh'i' yánant'aa doleeq; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'á gáiyihñi, Hago'at'éégo díí, shiká' doo h'waa daná'? ³⁵ Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'á gábihñi, Holy Spirit níká'zh'i' at'éé doleeq, Da'tiséyú At'éhi binawodíí níká'zh'i' áil'ee: áik'ehgo ní'imé' goleeihí dázho dílzini doleeq, Bik'ehgo'ih'i'nañ biYe' holzee doo. ³⁶ Elísabeth, ník'íí, doo ílchíhi da daalch'iníí n'íí, sá silíí ndi áldó' h'ilt'sáq, gostán bedahitáq, bi'imé' ishkiin doleeq. ³⁷ Bik'ehgo'ih'i'nañ doo hat'íí ch'éh áil'íí da. ³⁸ Mary gáníí, Shíí Bik'ehgo'ih'i'nañ bíyéé nshlíí; ha'aa dishñi, da'ánñihíí bikisk'ehyú áshidolíí. Áígé' Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'á bich'á' onádzaa. ³⁹ Áígé' Mary dahaleego anahyú beezh'i'yú k'ih gozñilyú Judahíí biyi' oyáá lé'e; ⁴⁰ Ákú Zakarías bigowá yuñe' ha'ayáágo Elísabeth yich'i' hadzii. ⁴¹ Elísabeth Mary biyati' yidezts'aqgo biyi' mé' dehes'naa lé'e; la'íí Elísabeth Holy Spirit bee baa godet'aq lé'e: ⁴² Áñ nawode hadzii láq gáníígo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhóq doleeq, mé' nibishch'id biyi' sitiiníí áldó' biyaa gozhóq doleeq. ⁴³ Hago'at'éégo láhi sheBik'ehñ bimaa shaa ch'oba'go shaa nyáá? ⁴⁴ Niyati'íí disets'aqaná' mé' bíl gozhóqgo shiyi' dehes'naa láq. ⁴⁵ Isdzán osdlaqdíí biyaa gozhóq: Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'á yaaká'gé'híí binkááyú ábihñihíí da'aníí begolne'híí bighá. ⁴⁶ Mary gáníí, Shijíí dawa bee sheBik'ehñ ízigo at'ééhíí baa nagoshni', ⁴⁷ Shiyi'siziiníí Bik'ehgo'ih'i'nañ Hasdáshílt'inií yaa bíl gozhóq. ⁴⁸ Shíí binal'a'á nshlíni doo hat'íí be'ánsht'ee da ndi n't'éégo shaa tsínádeskeez: kogé' godezt'igo n'nee daakinolt'ííhíí dawa, isdzán biyaa gozhóni daashihñi doleeq. ⁴⁹ Dázho k'a'at'éhi dázho n't'ééhíí áshííllaa; áñ bizh'i'íí dílzih. ⁵⁰ Iké' nánót'ííhíí dahadn Bik'ehgo'ih'i'nañ bíl diyinihíí baa ch'oba' doleeq. ⁵¹ Binawod ch'i'nah áyííllaa: bijíí yuñe' dázho ádaadilkahíí yil nadaagodesgeed, ⁵² Nnee hayíí ízigo ádaat'ee n'íí hayaa ányíidlaaná' doo ízigo ádaat'ee da n'íí hadag ányíidlaa. ⁵³ Hayíí dáshiná' nakai n'íí dawahá n't'ééhíí yá n'nné' ní'; áiná' ízis da'it'iinihíí dádilkoqgo onáiyas'a' lé'e. ⁵⁴ Bána'iziidíí, Israel holzéhi, bich'ozni', bílgoch'oba'íí yee yénáñihgo; ⁵⁵ Dahazh'i' Abraham la'íí bich'á'gé' hadaadinolchiihíí bíl goch'oba', daanohwitaa n'íí ágáiyihñi n'íí k'ehgo, ñii, Mary. ⁵⁶ Mary Elísabeth yil sikeego taagi dahitáq lé'e, áígé' bigowáyú onádzaa. ⁵⁷ Elísabeth ílchiígee ngonyaa lé'e; áígee ishkiin yizhchíí. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elísabeth Bik'ehgo'ih'i'nañ baa ch'ozbaadíí, ba'ashhahgé' daagolíníí la'íí daabik'ííhíí yaa t'ídaanzigo bíl daagozhóq lé'e. ⁵⁹ Mé' tsebíí beyiskáqgo circumcise alnéhgo baa ch'ikái; Zakarías holzee doleeq, bitaa bizh'i'híí k'ehgo, daach'iníí. ⁶⁰ Áiná' mé' bi-maahíí, Dah; John bizh'i' hileeh, ñii. ⁶¹ Ník'íí doo la' ágágozlee da, daabíich'iníí.

62 Áik'ehgo mé'íi bitaahíi bich'í' na'ída'ch'igizhgo, Díi mé'íi hat'íi holzee doo? daabilch'inii. 63 Áik'ehgo Zakarías biká' k'e'elchiihíi hát'íigo na'ígizh, áigé', Díi mé'íi John holzee doo, ñiigo biká' k'e'eshchíi. Ái bigha ñneehíi bil díyadaagot'ee lé'e. 64 Áigé' dahíko Zakarías hanádziigo, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzi lé'e. 65 Áigé' ba'ashhahgé' daagolíníi tsídaadesyiz: díi ágodzaahíi ní' Judéa biyi' dahyisk'idýu daagoch'ilíníi dawa bitahyú didesdlaad. 66 Hayíi ái ch'inii daidezts'aanú bijíi yuyaa nazné'go, Díi mé'íi hagosha' at'éé hileehi! daanii. Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ yil nlii lé'e. 67 Zakarías, mé' bitaahíi, Holy Spirit yábiyilti'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú ya'ti', gánúgo, 68 Bik'ehgo'ihí'nañ Israel hat'íi beBik'ehñ ba'ahégosi; ñnee biyéehíi yaa nyaágo hanáyínlihi bigha. 69 Bána'iziidií, David holzéhi, bich'á'gé' hadaahinolchiihíi bitahgé' dázhó nalwodi hasdánohwiníi doleehíi nohwá hayitíi; 70 Ni'gosdzán alzaagé' yúshdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi daadilzini yinkááyú nohwich'í' hadziigo gánohwilñniid: 71 Nohwik'edaannihíi lá'íi hayíi bil daanlch'íi dawa nohwidás sizíi doleek; 72 Daanohwitaa n'íi áyihíi n'íi k'ehgo nohwaa daach'oba', lá'íi ái bilgo godiyíngo lángot'aa n'íi yénálníi, 73 Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidilñiigo díi k'ehgo nohwá ngon'áá, 74 Nohwíi hayíi nohwik'edaannihíi nohwidás sizíigo, doo nídaaahildzigo da Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'iidziid doo, 75 Dáhandaaahinna'zhí' daagodinlziigo lá'íi nlt'éégo binadzahgee ádaant'eego. 76 Ni, mé'íi, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidií honlzee doo: ni nohweBik'ehñ bádnyú ilch'í'goléhgo dahnná; 77 Ñnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíi hago'at'éégo binch'íi bá da'izlíi ánánlne'go hasdaakáh doleelgo yídaagotsíjigo áne', 78 Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaahñ nohwaa ch'oba'íi binkááyú; da'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláádíi nohwaa nyaá, 79 Hayíi chagotheelyú naháztaaníi da'itsaah yédaaldzidíi bá idindláádgo ágole', lá'íi ilch'í'gont'éégo yikísk'eh hiikaahgo áile', ñii lé'e, Zakarías. 80 Mé'nchaa silíigo biyi'siziiníi dázhó nalwod silíi, Israel hat'íi bich'í' ch'í'nah ádilne'íi bijíizhí' da'izlíiyú naghaa lé'e.

2

1 Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi ñnee dawa daantíígee tax nahi'niil doleelgo bizhi' ádaagole'go yángon'aa lé'e. 2 (Cyréníus, Síriayú nant'án nliiná', díi nach'ihí'niil doleelgo kozhi' ádaagoch'ile'íi da'ítsé álzaa lé'e.) 3 Ñnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lé'e, hayú kíh goznilgé' daagolíiyú. 4 Joseph akdó itah onádzaa, Gálee bigodzogíi biyi' Názaareth golzeegé' Béthlehem golzeezhí', Judéahíi biyi'ge, David goljí n'íiyú, (Joseph David yil hat'íi lé'ehíi bigha.) 5 Mary dak'adégo ilchiihi, Joseph baa hiitíni yil hi'ash lé'e, bizhi' ádaagole'yú. 6 Áigee sikeená' ilchiihíi biká' ngonyaa lé'e. 7 Da'ítsé ilchíi ishkiin yishchíi, mé'ihíi nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yi' náda'idíihíi yi' nyintíi; na'ch'injahíi doo lá' hayú bá goz'aa dahíi bigha. 8 Mé' sitiiníi da'anahyú ñnee nada'nyoodíi bidibehíi yinádaadéz'íi lé'e, té'yú. 9 Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á' idindláádíi bee ike'dendláád; áik'ehgo ñnee nada'nyoodíi tsídaadesyiz. 10 Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a gábilni; Doo nédaaldzid da: iyínks'aa sáá, yati' dázhó nlt'éhi ñnee dawa bee bil daagoyilshó doleehíi baa nohwil nagoshni'. 11 Díi jíi David goljí n'íiyú ñnee hasdáyihinií nohwá gozlii, Christ nohweBik'ehñ. 12 Díi bee bídaagonósj

doleel, mé'ihíí nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idííhíí yiyi' sitíjgo daa-hohtséh. ¹³ Dahíko Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á da'íltse ch'í'nah ádilzaahíí ląágo yaak'gé' yil ch'í'nah ánádedlaa, áí Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo gádaañií, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań da'tiségo at'éhi yaaká'zhí'go daach'inłsi le', la'íí ní' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'úí bee ilch'í'gont'ééhíí bíyéé le'. ¹⁵ Áígé' Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Bétlehemýú dokáh, daahíldi'nii, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'í'nah ágolaahíí daanél'iyú dokáh. ¹⁶ Áík'ehgo áígé' dagoshch'í' deskaigo Mary, Joseph, la'íí mé' magashi yiyi' náda'idííhíí yiyi' sitíjgo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsaąná' mé'ihíí ábıldı'nii n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aaníí nada'nyoodíí ádaabihíihíí yaa bíł díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíí díí dawa yénálniihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees lé'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabıldı'niihíí k'ehgo hayíí daidezts'aąhíí la'íí daayo'íihíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'ééhíí yaa nadaagoln'igo, la'íí ya'ahédaanzigo t'aązhi' onákai. ²¹ Tsebíí beyiskaąná' mé' circumcise ábí'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íí doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyílaahi. ²² Moses ngon'aą n'íí k'ehgo Mary godnłsigo ilch'í'bí'dilne'íí biká' ngonyáágo, mé' Bik'ehgo'ihí'nań baa hiltéehgo Mary la'íí Joseph bíłgo Jerúsalemyú odaistíj lé'e; ²³ (Mé' da'íltse ishkiin daagolehíihíí Bik'ehgo'ihí'nań bá sanigo nihi'niłgo ngon'aągo k'e'eshchííhíí bighą;) ²⁴ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań hat'íhíta ye'okaąhíí yaa daayiné'go odaistíj lé'e aldó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nłt'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsini naghaa lé'e; án Israel hat'íi yil goyilshóógo ányáidle'íí hígháhíí yiká déz'íj lé'e: Holy Spirit biká'zhí' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bíł ch'í'nah ágolzaago gábil'idí'nii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihí'nań Its'áltini, Christ holzéhi, hintłséh. ²⁷ Holy Spirit nábihílaago da'ch'okaąh goz'aą yune' nyáá; ákú Jesus bimaá la'íí bitaa bíłgo bezog'aaníí k'ehgo bá okaąhgo ádaabistíj'na', ²⁸ Áígee Símeon mé' náyintłjigo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo gáníí, ²⁹ SheBik'ehń, áníita ashíłmii n'íí k'ehgo nána'isiúdíí shil gozhóógo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shí shinaahíí bee hago'at'éégo hasdá'úííł doleelíí hish'íj, ³¹ Áí nnee dawa biba' ilch'í'ndlaa n'íí; ³² Áń bich'á'idindíínií nnee doo Jews daanłj dahíí bee bá got'íj doleel, la'íí nnee níyééhíí, Israel hat'íi, án bee ízigo ádaat'ee doleel. ³³ Jesus ábıldı'niihíí bitaa, bimaá bíłgo yaa bíł díyadaagot'ee lé'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaądná' Mary, Jesus bimaahíí, gáyíłnií, Íyintłs'aą sáą, díí mé'ihíí Israel hat'íi ląágo bighą naanándéh, la'íí ląágo nádikáh doleelíí bighą habi'doltíni at'éé; godiyłhgo be'ígózini baa yádaach'ilt' doleel; ³⁵ (Bésh be'idiltłshé níjii bighálgeedhíí k'ehgo níjii nniil doleel;) nnee bijíígé' natsekeesí ch'í'nah alneh doleelíí bighą. ³⁶ Phánuel, Áser hat'íi itah nłni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yalt'íi nłj lé'e; án sá silłj, nanneego gosts'idn łegodzaa; ³⁷ Itsaa nłjgo tsebídin díí'í bíł łegodzaa, da'ch'okaąh goz'aągé' dá doo ch'ígháhá da-jíi biigha la'íí dat'é' biigha dáshiná' okaąhgo Bik'ehgo'ihí'nań yá na'iziid lé'e. ³⁸ Áń aldó' da'áígee nyáágo, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ahénzi, áígé' Jerúsalemgee daagoln'íí hago'at'éégo hasdábidí'niil doleelíí yiká daadéz'inií Jesus yaa yil nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ihí'nań hago'at'éégo gos'aaníí aął yikisk'eh ádaasdaaná' dabíí daagolłjyú, Gálílee bigodzogíi biyi' Názareth golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'íí nolseelná' biyi'siziinií nłdzil silłj, goyáą silłj;

la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi biká'zhí' at'éé lé'e. ⁴¹ Jesus bimaá la'íi bitaa bilgo da'lenágodáhgee Jerúsalemýú onat'ash lé'e, bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godíníhgo náda'idíhíi bigha. ⁴² Jesus nakits'adah bil legodzaaná', da'lenágodáhgee ákú onakáhíi k'ehgo ákú okai lé'e; ⁴³ Aqł bengonyaaná' onákai, ndi Jesus t'aqzhí' ídestaa lé'e Jerúsalemgee; bimaá la'íi bitaahíi dá doo yídaagolsí dago. ⁴⁴ Jesus bil hikah daanzigo názeelgo o'í'ááyú; bik'íi la'íi hayú bídaagosiníi bitahyú ch'éh yiká daantaa lé'e. ⁴⁵ Doo hwaá hayú nádaantíi dahíi bigha t'aqzhí' Jerúsalemýú biká daantaayú onát'aazh. ⁴⁶ Taagiskaaýú da'ch'okaqah goz'aq yuñe' nnee daagoyááníi ilch'ídaago'aahíi iyésts'aqgo la'íi nayidíikidgo naházt'aqyú itah sidaago yaa hikai lé'e. ⁴⁷ Bil'ígóziníi la'íi nabídíikidgo yígótsigo hadzi'híi bigha nnee daabidezts'aaníi bil diyadaagot'ee lé'e. ⁴⁸ Jesus bimaá la'íi bitaahíi daabiltsaago bil diyadaagot'ee: áik'ehgo bimaá gábilñii, Shizhaazhé, hat'íi láq bigha ánt'íni? Nitaa la'íi shíi ch'éh níká hantaahíi bigha doo nohwíl daagozhóq da ni'. ⁴⁹ Jesus gábilñii, Hat'íi bigha shiká hanołtaa? ShiTaa binasdziidíi baa nashaago shá goz'aq, ya' doo bígonolsí da née? ⁵⁰ Hat'íi niigo aníi shíhíi doo yídaagolsí da lé'e. ⁵¹ Áik'ehgo yíi onákai Názarethyú, bimaá la'íi bitaa da'adaabihíiyú át'éé lé'e: bimaahíi bizhaazhé ábihñiidíi dawa yaa natsekees lé'e. ⁵² Áik'ehgo Jesus goyáqgo honaał, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áiigeego bil at'éé, áigé' nnee áldó', dayúweh begoldoh lé'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ančań nliigo ashdla'adah legodzaa lé'e, áiná' iké'gee sitiin, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yánant'aa, taagígee sitiin, Hérod, ni' Gálílee golzéhi yánant'aaná' bik'isn Philip Ituréa la'íi Trakonítis yánant'aa, la'íi Lysánias Ábilene yánant'aa lé'e, ² Ánnas la'íi Cáiaphas okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni daanliiná' Zakarías biye', John holzéhi, da'izlíyú Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' hadzii. ³ Jórđan túnlínihi binaayú nnee yich'í' yalt'igo gádaayíñii, Nohwinchó'íi bich'á'zhí' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwínchó'íi nohwá da'izlíi ánalne'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díi bak'eeshchíi, Da'izlíyú hadńshí gáníigo dilwosh, NohweBik'ehń bádnyú ilch'í'daagole', intín ilk'ídezđohgo bá ádaale'. ⁵ Nadaashwozhíi hanágodibíh, la'íi dził naz'aaníi, nadaask'idíi hayaa álne'; la'íi godigizíi ilk'ínádoldqł, la'íi godilwohíi dilkqł ánalne' doo; ⁶ Áíge nnee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ hasdá'iiníi doleełi daidołtseeł. ⁷ Áigé' nnee John baptize ádaabile' hádaat'íigo yaa hikahíi gáyíniigo yich'í' yalt', Nohwíi t'íish bik'asda' golíni k'ehgo daalnoł'íhíi, hadń lá nohwádnýú nohwíniigodilne'íi bich'á' nołká nohwíniid? ⁸ Da'aníi nohwínchó'íi bich'á' ádaaldzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nołsí, nest'a' nł'éégo nádaant'íhíi k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo idíiadaoł'ni da: Bik'ehgo'ihí'nañ díi tséé nazníi nnee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwídishñii. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'ehgo godes'taa; tsint'áni dawa doo nest'án nł'éehíi baa dahndé dayúgo, yó'ok'ehgo ko' dílti' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nneehíi John nayídaadilkidgo gádaabíhii, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gánii, Hadń bí'ícho naki shíhíi, la'íhíi bí'ícho da'ádíh shíhíi yaa yinołtsós; hadń bich'iyán láq shíhíi hadń bich'iyán da'ádíh shíhíi la' yaa yinone'. ¹² Tax bich'í' nadaahi'niíhíi áldó' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayíñii, Ilch'ígó'aahíi níni,

hago laa' ádaahi'ne'? ¹³ John gábilnii, Da'kwíi nohwich'í' nadaahi'niiigo goz'aq shíhí doo bitisyú daaho'keed da. ¹⁴ Siláada aldó' nabídaadilkidgo gádaanii, Nohwihíi hago laa' ádaahi'ne'? John gábilnii, Hadn' biní'dohíh hela', hadn' da'izljiyú baa dahdaago'aah hela'; la'íi hanádaaldéhií, da'ái nohwil daanzhoqgo nzhqo. ¹⁵ Nada'ohígo nnee dawa bijíi yune' gádaanzí, Díi nnee, John holzéhi, Christ at'íi née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'í' hananádziigo gáylnii, Shíhí tú bee baptize ádaanohwish'íi, áiná' shiké'gé' la' shitisgo at'éhi higháh, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitíida; an' Holy Spirit la'íi kq' yee baptize ádaanohwil'íi doleel. ¹⁷ Be'ich'íhé dahyotíi, t'oh naghái ikch'íhi goz'aqgee nágosho doleel, binest'a'híi náyiziidgo ilk'eyihiniílná' bizhoolíi kq' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidíid. ¹⁸ Áigé' nnee yich'í' yakti'go láágo yil ch'ígó'aah lé'e. ¹⁹ Hérod, nant'an nlinihi, nchq'go at'íigo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltíi, la'íi nchq'go anát'íidíi John yee bich'í' yakti' lé'e, ²⁰ Hérod nchq'go anát'íidíibitigo adzaa, John ha'áyít'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus aldó' baptize ábi'delzaago yáa bich'í' alch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'enúihgo yaaká'gé' yati' gáníigo yidezts'aq, ShiYe' shil' nzhóni níi; naa shil' gozhó. ²³ Áigee Jesus tádin shí bil' legodzaa, an' Joseph biye' (bido'níi), Josephíi Héli biye', ²⁴ Hélihíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', Levihíi Mélki biye', Mélkihíi Jána biye', Jánnahíi Joseph biye', ²⁵ Josephíi Mattathías biye', Mattathíasíi Amos biye', Amosíi Náum biye', Náumíi Ésli biye', Éslíhíi Nágge biye', ²⁶ Nággehíi Máath biye', Máathíi Mattathías biye', Mattathíasíi Sémei biye', Sémeihíi Joseph biye', Josephíi Júda biye', ²⁷ Júdahíi Joánna biye', Joánnahíi Rhésa biye', Rhésahíi Zoróbabel biye', Zoróbabelhíi Saláthiel biye', Saláthielhíi Néri biye', ²⁸ Nérihíi Mélki biye', Mélkihíi Áddi biye', Áddihíi Cósam biye', Cósamhíi Elmódah biye', Elmódamhíi Er biye', ²⁹ Erhú Jóse biye', Jósehíi Eliézer biye', Eliézerhíi Jórim biye', Jórimhíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', ³⁰ Levihíi Símeon biye', Símeonhíi Júda biye', Júdahíi Joseph biye', Josephíi Jónan biye', Jónanhíi Elíakim biye', ³¹ Elíakimhíi Mélea biye', Méleahíi Ménan biye', Ménanhíi Mátatha biye', Mátathahíi Náthan biye', Náthanhíi David biye', ³² Davidhíi Jesse biye', Jessehíi Óbed biye', Óbedhíi Bóoz biye', Bóozíi Sálmon biye', Sálmonhíi Náasson biye', ³³ Náassonhíi Amínadab biye', Amínadabíi Áram biye', Áramhíi Ésrom biye', Ésromhíi Pháres biye', Pháresíi Júda biye', ³⁴ Júdahíi Jacob biye', Jacobíi Isaac biye', Isaacíi Abraham biye', Abrahamhíi Thára biye', Thárahíi Nákor biye', ³⁵ Nákorhíi Sárúk biye', Sárúkhíi Rágau biye', Rágauhíi Phálec biye', Phálecíi Héber biye', Héberhíi Sála biye', ³⁶ Sálahíi Caínan biye', Caínanhíi Arfáxad biye', Arfáxadíi Sém biye', Semhíi Noe biye', Noehíi Lámek biye', ³⁷ Lámekhíi Mathúsala biye', Mathúsalahíi Enok biye', Énokhíi Járed biye', Járedhíi Maléleel biye', Maléleelhíi Caínan biye', ³⁸ Caínanhíi Énos biye', Énosíi Seth biye', Sethíi Adam biye', Adamíi Bik'ehgo'íhi'nañ biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bil' nliigo Jórdan túnlíigé' t'aqzhí' nádesdzaa lé'e, Spirit-híi nabílnaago da'izljiyú óyáa, ² Áigee dizdin behiskaa, ákú ch'iidn nant'an nabíntaah lé'e. Ákú naghaná' doo hat'íi yiyaa da: áí dizdin aq' iskaaná' shiná' silíi lá. ³ Ch'iidn nant'an bich'í' hadziigo gábilnii, Ni Bik'ehgo'íhi'nañ biYe' níi'iyúgo díi tséhií bán náodleeh, nni. ⁴ Áiná' Jesus

gábilñii, Ágágozzeego k'e'eshchjii, Nñee doo dá bán zhá yee hiñaa da doleel, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi dawa yee hiñaa doleel. ⁵ Áigé' ch'iidn nant'án dzil dážhó yúdahi biká'yú yil hananásht'aazhgo, áigé' nñee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa ch'inesk'ohí dábich'í' bil ch'i'nah áyíílaa l'é'e. ⁶ Áigé' ch'iidn nant'ánhií gánábildo'niid, Díí dahot'éhé izisgo ágot'eehí naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díí ał'kiná' dawa shaa hi'ne'hi at'éé; dahadnta baa nishné' hásh't'íyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaqahyúgo díí dawa níyée doleel. ⁸ Jesus gánábildo'niid, Ágágozzeego k'ená'ishchjii, Satan, shiké'gé' nñah: ágágozzeego k'ená'ishchjii, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ zhá honkaqah, da'án zhá bá na'ízíid. ⁹ Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yil o'áázhgo, kñh biyi' da'ch'okaqahíi hadago goz'aaní bilatahyú yil n'áázhgo gáyíñii, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' n'íyúgo kogé' gódah ch'i'ínt'e': ¹⁰ Ágágozzeego k'e'eshchjii, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolíinií n't'éégo bináadael'jii doleel, ná daayildoniik: ¹¹ Áigé', Doo tsée hitałgo hayaa nageeh dahíi bighá ánadaanolteel doo, gozzeego k'e'eshchjii. ¹² Jesus ch'iidn nant'án yich'í' hananádziigo gáyíñii, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ doo nabíntaah da, golzee. ¹³ Ch'iidn nant'án dawa yee nayíneztaqad hik'e, Jesus yich'á'zhí'go dahnasdzaa, dé't'íhezhi'.

¹⁴ Áigé' Jesus Holy Spirit nabílnaago Gálieeyú onádzaa: ákú dahot'éhé n't'éégo baa ch'iniigo didezdlaad l'é'e. ¹⁵ Jews ha'ánálséh nagoznñil yune' ilch'ígó'aahgo naghaago nñee dawa daabidñsi.

¹⁶ Názarethyú gólíi n'íyú nadzaa: ákú Jews ha'ánálséh goz'aq yune' oyáá, Jews daagodñsiníi bijjii ákóne' onadáhgee, áigé' ozhíihgo hizí', ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiinií Jesus baa hit'áá. Ái naltsoosíi ilch'á' áyíílaa, gáníigo k'e'eshchjigee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ biSpirit-híi shiká'zhí' nñii, nñee tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'í' yádaashti' doleelgo Bik'ehgo'ihí'nañ hashidilaahíi bighá; dážhó doo bil daagozhóq dahíi n't'éégo ánáshdle' doleelhií bighá shidol'aad, isnáh daanliinií hago'at'éégo yich'ákáhgo ła'íi bináá ádaagodiníi hago'at'éégo ch'ínadaaghaalgo ánadaadle'go bil nagoshni'go, hayíi bich'í' nagont'ogíi biyi'gé' hahishniil doleelgo, ¹⁹ ła'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nñee yaa ch'oba'íi biká' ngonyaagee baa nagoshni'híi bighá shi'dol'aad. ²⁰ Áigé' naltsoosíi ilch'í' ánáyíidlaago, nal'a'a yaa náyin'áágé' nánezdaa. Ha'ánálséh goz'aq yune' yil naháztaaníi dawa daabine'íi l'é'e. ²¹ Nñee yich'í' yakti' nkegonyaago gáníi, Díí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií díi jii daasidołts'aanihií begolne'. ²² Nñee dawa n't'éégo baa yádaati' l'é'e, yati' nzhóni yee hadziihíi yaa bil díyadaagot'eego gádaahíidnií, Díi ła' Joseph biyi' at'éé? ²³ Jesus gábilñii, Yati' ilch'ígó'aahíi bee gádaashíidoñii, Izee nant'án nliini, dani na'nliizih: Capérnaumyú anát'íi'íi yaat'ídaandzigo kú aldo' dani gonlíiyú ágánt'íi. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dá golíigee doo habi'dit'íi da, da'aniigo ádaanohwiłdishñii. ²⁵ Shíi da'aniigo nohwił nadaagoshni', Elías t'ah hiñaaná' dá doo nagot'íihé taagi legodzaagé' gostán dahitqá, áigee shiná' góyéehíi benagowaa l'é'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzáné biká' da'adini ląágo daagoljii; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa ła' bich'í' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon gozólgi biyi' kñh goznñil Sarépta gozleeeyú gólíinihi zhá bich'í' bi'dol'aad l'é'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Eliseus holzéhi, t'ah hiñaaná' Israel hat'i'i bitahgee nñee ląágo lóqod doo ínádñh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo ła' nádzii daná' nñee Náaman holzéhi, Síriayú gólíni, zhá nádzii l'é'e.

28 Ha'ánázéh yuñe' naháztaanií díí Jesus ánííhíí daideztsaqaná' bádaagoshchíid, 29 Áík'ehgo daahizí'go Jesus ch'idaaniyood, dzil nan'aahíí biká' gotahyú yil náseeł'łé'e, áigé' gódał ch'idaahilt'e' daanzí. 30 Áiná' nñeehíí bigizhyú ch'ínyáá łé'e. 31 Áigé' Capérnaum golzeeyú nýáá, Gálílee godzogú biyi', ákú Jews daagodnksinií bijíí dawahn ilch'ígó'aah łé'e. 32 Yebik'ehgo ilch'ígó'aahíí bigħa nñee bil diyadaagot'ee.

33 Jews ha'ánáśéh goz'ąą yuñe' la' nñee ch'iidn biyi' golínihi sidaa łé'e, án nawode 34 Gáníí, Doo nohwaa nannaa da; hago ląą át'éégo nohwich'í' goń'aahgo ánt'íí, Jesus, Názarethgé' nannáhi? Ya' da'izljiyú ánohwiléhíí bigħa nýaa nee? Shíí nígonsí hadń ánt'ííhíí; Bik'ehgo'ihí'nań bich'ą'gé'go Dilzłhgo Nlńi. 35 Jesus ndzilgo hadziigo gáyihńi, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. Nñee ihń'gee nñee ch'iidn biyi' golínihíí ch'iidn nkíbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. 36 Nñee dawa bil diyadaagot'eego gádaakłdi'ńi, Díí yati'íí hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo la'íí binawod golłłigo spirits daanchq'í haokáh yihńigo hainiyood. 37 Dahot'éhé nñee bitahyú nt'éégo baa ch'ńińi didedzlaad łé'e.

38 Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínádzzaago Simon bigowa yuñe' ha'ayáá. Simon bi'aadíí bimaa yóiyahgo nezgai; áí bigħa nádaach'okąąh. 39 Yit'ahgé' sizłłigo hat'íí binesgai shłhíí náines'łłhgo nt'éé násdłłi: áík'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá da'dezne'.

40 O'í'ąązłi' godeyaago hayíí bik'íí kah łłtah at'éhi yaa nakaihíí Jesus bich'í'yú yil neheskai; áík'ehgo dala'á daantłłigo yik'e daadilńiigo nádałłizłih łé'e. 41 Nñee ch'iidn biyi' daagolńińi ląągo ch'iidn nádaadihłghaashgo haikáhná' gádaanńi, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłńi. Ch'iidn Jesus, Christ nłłigo yídaagokshłhíí bigħa, ndzilgo yich'í' hadziigo, Hadaakdzłih hela', yihńi. 42 Hayotkaakyú ch'ínyáágo da'izljiyú óyáá: áiná' nñee biká hadaantaago, áike'égo baa hikai, doo yich'ą' digháh hadaabit'łłi dahú bigħa. 43 Áík'ehgo yich'í' hadziigo gáníí, Łahyú kłh nagoznłłi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanií baa yasłłti' doleek; áí bigħa shłdol'aad. 44 Gálíleeyú Jews ha'ánáśéh nagoznłłi yuñe' nñee yich'í' yaltigo nagħaa łé'e.

5

1 Jesus túsikaaní Gennésaret holzéhí bahyú sizłłná' nñee daahłłizł, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' daidits'łłh hádaat'łłhíí bigħa, 2 Túsikaąge tsina'eełłi naki silaago yłłtsąą, nñee łog hadaaleehíí tsina'eełłi yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidłéhé nanest'óli tádaigisgo. 3 Jesus tsina'eełłi dala'á Simon biyéehíí yeh hiyaaná', Simon gáyihńi, Da'anahzłi' shłł nł'eełł. Áigé' tsina'eełłi yiyi' dahnezdaa, áigé' nñee yil ch'ígó'aahgo yich'í' yalti'. 4 Aął nyánłłti'ná' Simon gáyihńi, Tú ląąyú idn'eełłgo áigé' nilógbehaidłéhé ténłłtsosgo beha'łłlee. 5 Áík'ehgo Simon gábilńi, Ilch'ígó'aahíí, ch'éh ádaahit'łłigo iskaą ndi doo la' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'ášihłłńiyyú áshne'go shłłógbehaidłéhé hayaa ashle', nńi. 6 Ágádaadzaago łóg dązhó ląągo hayłlee go bilógbehaidłéhé bich'ą' ndaaslaad łé'e. 7 Ła' yil hada'ileehíí anahyú tsina'eełłi bil dahna'eełłi yich'í' yída'dishgish, Nohwich'odaahńińi, daanńigo, Áík'ehgo áí bich'í' bil nda'iz'eełłgo tsina'eełłi da'ála łóg biyi' ha'desbłłhgo tsina'eełłi hayaa téłł'á'ó'eełł nkegonýaa. 8 Simon Peter díí yłłtsąągo Jesus biyahzłi' hayaa adzaago gáníí, SheBik'ehń, shich'ą'złi'go dahńńáh, nñee binchq' łánihi nshłłhíí bigħa. 9 Simon la'íí yil

hada'ileehíí bílgo dawa bíl díyadaagot'ee, lóg dázho ląágo hadaizlee'híí bighą: ¹⁰ James la'íi John bílgo, Zébedee biye'kehi, Simon yíl nada'iziidi, akdó' bíl díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyihni, Doo nénkdzid da; kodé' godezt'i'go lóg hayihleehíí k'ehgo nnee shá náhiláh doleel. ¹¹ Áík'ehgo bitsina'eehíí tábaąyú ndaayisnilná' dawahá akúyaa ndaiznilná', Jesus yiké' dahiskai lé'e.

¹² Jesus křh goznilyú nyáago nnee loód doo inádřh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiltsąąná' hayaa adzaago náyoąąhgo gáyihni, SheBik'ehń, náshńrlziihíí bik'e sńtřřgo nígonsř, háńt'řřyúgo náshńrlziih. ¹³ Jesus yich'i' dahdidilniigé' yedelni'go gáyihni, Hasht'řř, nándziih. Ái dábilgo loód n'íi inásdřřd lé'e. ¹⁴ Jesus gábilni, Hadń dńko bíl nagolni' hela': ti'i, okąąh yebik'ehń bich'i' ch'i'nah ádnđle'go, Moses ngon'ąą lé'ehíí k'ehgo hat'ihíta be'okąąhíí Bik'ehgo'ih'i'nań baa nné', hanánidelzaahíí bighą, áík'ehgo nándziihíí nnee yídaagolsř doleel. ¹⁵ Áiná' yúwehyú ch'inni didezđlaad: áík'ehgo nnee doo alch'igé Jesus yakt'i'í daidits'řh hádaat'řř la'íi kah iltah at'éhi yaa nakaihíí ndaabi'dilzii hádaat'řřhíí bighą baa hikáh lé'e.

¹⁶ Áigé' Jesus dasahn da'izlřřyú óyááyú oskąąđ. ¹⁷ Áiná' la' jřř Jesus ilch'ígó'aahgo Phárisees daanlíni la'íi begoz'aaníi ilch'idaago'aahi itah naháztaą lé'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', la'íi Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ih'i'nań binawodřř bílhlřřgo nádaailziih.

¹⁸ Jesus yakti'na' la' nnee di'ili Jesus bich'i' ndaach'ítteehgo biyahzh'i' ndaach'ítteehgo ch'éh ádaach'it'řř lé'e. ¹⁹ Dázho ch'ilaąđgo doo hayú Jesus bich'i' ch'ígót'i' dahíi bighą křh biká'yú hádaach'istřřgo Jesus siziiníi bik'ehgé' ch'i'f'ángo ádaach'izlaagé' a'adaach'istřř lé'e. ²⁰ Jesus nnee bi'odłá' yígolsřđná' di'ilihíi gáyihni, Shik'isn, nincho'řř da'izliné nádleeł. ²¹ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bílgo dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaanii, Hadń láhi án Bik'ehgo'ih'i'nań ádil'řřgo aní? Hadń koncho'řř da'izliné áile? Bik'ehgo'ih'i'nań zhą go'řř. ²² Jesus ái natsídaakesíi yígolsřđná' gáyihni, Hat'íi bighą dánohwiyi'yú na'ídaadołkid? ²³ Hayíihíi doo nyeego ách'inih da, Nincho'řř da'izliné nádleeł, dagohíi, Nádnđhgo dahnnáh? ²⁴ Ni'gosdzán biká' nnee bincho'řř da'izlřř alne'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonolsř doleelhíi bighą, (nnee di'ili sitiiníi gáyihniđ,) Nádnđhgo biká' síntiiníi dahnádné'go gowayú nádnđáh, niłdishni. ²⁵ Nnee bińáál dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitřř n'íi dahnýiné'go gowayú onáđzaa, Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ahéńzgo. ²⁶ Nneehíi dawa dázho bíl díyadaagot'eego Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ahédaanzř, áigé' tsídaadesyřgo gádaanii, Díi jřř ánagot'řřhíi doo hwaá la' hat'íi gát'éego daahit'řř da.

²⁷ Díi bikédé'go Jesus ch'ínáđzaago tax nanáhi'niłgeee nnee tax bich'i' nahi'niłhíi, Levi holzéhi, sidaago yiltsąą lé'e: áík'ehgo gáyihni, Shiké' dahnnáh. ²⁸ Áík'ehgo dawahá da'akú naznilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lé'e. ²⁹ Levi bigowayú Jesus bá da'odąą: áigee nnee ląágo tax bich'i' nadaahi'niłhíi, nnee la'ihíi bílgo, Jesus la'íi bitsilke'yu itah da'iyąązh'i' naháztaą. ³⁰ Áiná' Phárisees daanlíni la'íi bitahyú begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bílgo Jesus bitsilke'yu yída'iltahgo gádaayihni, Hat'íi bighą tax bich'i' nadaahi'niłhíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bíl da'olsąą? ³¹ Jesus gádaabihni, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'án doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihíi zhą. ³² Shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwincho'řř bich'ą'zh'i' ádaahne', bíłdishniyú níyáá, áiná' doo nnee dábi'ehyú ádaat'eehíi ágáłdishniyú níyáá da.

³³ Phárisees Jesus gádaayihñii, Hat'íshá' bighá John bitsilke'yu dáshiná' da'okáah, la'íi Pharisees bitsilke'yu áldó' ágádaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhíi doo dáshiná' da'okáah da? ³⁴ Jesus gádaabihñii, Ya' ni'i'néhgée nñee da'ádaat'eehíi nñee niñéhíi yíi nakaiyúgo dáshiná' da'okáah née? ³⁵ Dahagee nñee niñéhíi bich'á' nádilteeh ndi at'ée, áígee dáshiná' da'okáah dolee.

³⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi áldó' yee hadziigo gábihñii, Doo hadn' íi ánídéhíi haizooqso íi dénchó'éhíi yenádi'aah da; ágádaayúgohíi ánídéhíi biká' ch'ída'í'án hileehná' íi dénchó'éhíi ánídéhíi béedit'áago doo lét'ee da. ³⁷ La'íi wine áníi alzaahíi ikágé wine bee nahtiníi dénchó'éhíi doo biyi' tádaach'iníi da; ágách'idzaayúgo wine áníi alzaa'ihíi ikágé yidildohgo na'nil, áik'ehgo winehíi aqá ha'yjool, la'íi ikágéhíi koch'á' yilchóoh. ³⁸ Áiná' wine áníi alzaahíi wine bee nahtiníi ánídéhíi zhá biyi' tádaach'iníi; áik'ehgo daanht'ée ít'ée. ³⁹ Hadn' wine da'ítsé alzaahíi yodlaaníi, doo áníi alzaahíi hát'íjda; Wine da'ítsé alzaahíi zhá nht'ée, ñihíi bighá.

6

¹ Jews daagodnñsiníi bijjii nakigeehíi Jesus t'oh naghái hentíiníi yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yíi hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayiniik; áíge' daidnzhishgo daayiyáa lét'e. ² Phárisees daanlíni la' gádaabihñii, Hat'íi bighá godilziníi bijjii doo hat'íi baa nach'ighaa dahíi ádaat'íi? ³ Jesus gáníi, Ya' David la'íi yíi nakaihíi bilgo shiná' daasilijgo hago ádaasdaa lán shíhíi doo hwahá baa da'olshihíi da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáah goz'áa yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okáahgo baa hi'négo nii'né' n'íi náidmnégo yiyáa, la'íi yíi nakaihíi áldó' la' ya'nné' lét'e; áí bánhíi okáah yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánihi. ⁵ Shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, godilziníi bijjii ndi beshik'eh, nii, Jesus. ⁶ Lah Jews daagodnñsiníi bijjii ha'ánátséh goz'áa yune' Jesus ha'ayáago ilch'ígót'aah lét'e: akóne' nñee bigan dihe'nazhinéego binawod ásdjidi itah sidaa. ⁷ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bilgo Jesus daine'íi lét'e, godilziníi bijjii nñeehíi náyilziih shí daanzigo; ágádaayúgo Jesus hat'ihíta yee yaa dahdaago'aahíi bighá. ⁸ Áiná' Jesus áí natsídaakeesíi yígólsihíi bighá nñee bigan binawod ásdjidi gáyihñii, Nádnáhgo kodé' hizij. Áik'ehgo nádiidzaago áígee hizij' lét'e. ⁹ Jesus begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees bilgo gádaayihñii, Daa'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníi bijjii nht'éego ách'it'ijgo goz'áa née, dagohíi dénchó'ého ách'it'ij née? Ya' nñee hasdách'ilteehgo née, dagohíi ch'izilheego née? ¹⁰ Jesus nñee yitah déz'ij lét'e, áíge' nñee bigan binawod ásdjidi gáyihñii, Yushdé' dahdinlñh. Ágádaana' bigan nht'ée násdlij, lahzhinéehíi ga'at'ée. ¹¹ Nñee Jesus yik'edaannihíi hadaashkeego gádaakildi'ñii, Jesus hagosha' ádaahiidle'? ¹² Áiná' Jesus dasahn dzilyú óyáá okáahgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'ij' okáahgo iskaa.

¹³ Hayilkááyú biké' hikahíi, Yushdé', daayihñiidná' nakits'adah hayinil: áí shinadaal'a'á daayihñii; ¹⁴ Simon, (Peter yízhí' yá áyílaahíi,) bik'isn Andrew, la'íi James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'íi James Alpheús biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'íi Judas Iscariot, ch'ibido'aal dolee.

¹⁷ Dzilgé' yíi nkenákainá' dzilíi bitl'ááhgee sizij, áígee biké' hikahíi, la'íi nñee láágo Judéage', Jerúsalemgé', la'íi táda'yú Tyre la'íi Sídongé' daagolínihi daabid-its'ih hádaat'ijgo, la'íi daanezgaihíi nádaabidilziih hádaat'ijgo baa nántsáa;

18 Hayíí spirits nchọ́'i biyi' daagolíníí áldó' baa hikai: áík'ehgo náda'bidilzii lé'e. 19 Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'íí lé'e: binawodíí nádaabilzihií bighą́.

20 Bíké' hikahíí yinel'íígo gáyihíí, Nohwíí tédaanoft'iyéhií nohwiyaá gozhóó doleel: Bík'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliíníí itah daanolíí. 21 K'adíí shiná' daanoliíníí nohwiyaá gozhóó doleel: náda'doldoól. K'adíí daakchagíí nohwiyaá gozhóó doleel: daakldoh doleel. 22 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shighą́ nnee nohwik'edaanniihyúgo, lá'íí doo hádaanoht'íí dayúgo, nchọ́'go nohwich'í' yádaalt'íyúgo, nohwizhi' nchọ́'go yaa yádaalt'íyúgo nohwiyaá gozhóó doleel. 23 Áí bijíí dázho nohwil daagozhóógo yaadaoľjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'í dázho nchaa doleel: nnee nohwik'edaanniihií bich'á'gé' nnee daanliinihií Bík'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí áldó' ágádaayiksí lé'e. 24 Áíná' nohwíí ízigo da'olt'iiníí, nohwá góyéé doleel! alk'iná' dawa hádaat'iiníí nohwiyéé. 25 K'adíí náda'soldjídíí, nohwá góyéé doleel! shiná' daanolíí doleel. K'adíí daakldohíí, nohwá góyéé doleel! ik'edaadoľnii lá'íí daoľchag doleel. 26 Nohwíí nnee dawa nt'éégo nohwaa yádaalt'ihíí, nohwá góyéé doleel! áí bich'á'gé' nnee daanliinihií Bík'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí daazhógo ádaadil'ini n'íí ágádaayihniid áldó'.

27 Shihíí daashidoľts'agíí gádaanoht'ishnií, Nohwik'edaanniihií nohwil daanzhoq le', hayíí bil daanoľchọ́'íí nt'éégo bich'í' ádaanoft'ee le', 28 Yati' yee daanoht'wókaakíí nt'éégo bich'í' natsidaalkes le', lá'íí nchọ́'go nohwich'í' ádaat'eehií bá da'olkaqah le'. 29 Hadń nít'ah yonľts'íyúgo ľahzhinéé bich'í' nnanint'aah; hadń ní'ícho nich'á' náiditsoozyúgo n'íí áldó' doo baa rchí' da. 30 Dahadń hat'íí níyókeedíí baa nné'; hadń dahat'ihíta níyééhií nich'á' náidnné'yúgo doo t'aqzhi' bínáhónkeed da. 31 Nnee hago'at'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaakt'ihíí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoft'ee. 32 Hayíí bil daanoľshooníí zhá nohwil daanzhoqyúgo, hago'at'éégo nt'éé áí? Nnee doo daagodnksí dahíí ndi hayíí bil daanzhooníí bil daanzhoq. 33 Hayíí nt'éégo ádaankíí shihíí zhá bich'í' nt'éégo ádaanoft'eeyúgo, hago'at'éégo nt'éé áí? Nnee doo daagodnksí dahíí ndi ágádaat'ini at'éé áldó'. 34 Nohwíí hadń hat'íí bá ch'ídaashoľné'yúgo t'aqzhi' shaa nné' daanoľsigo, hago'at'éégo nt'éé áí? nnee doo daagodnksí dahíí ndi dawahá ľáľch'inádai'né'í at'éé, da'áígee shaa nai'né' daanzigo. 35 Nohwik'edaanniihií nohwil daanzhoq le', lá'íí nt'éégo ádaakt'íí, dahat'ihíta ch'ídaanoľné' le' doo shaa nané' daanoľsí dago; áík'ehgo yaaká'gé' ľá'ágo nohwaa nané' lá'íí Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanolíí doleel: án nnee doo ahédaanzí dahíí lá'íí daancho'íí ndi yich'í' nt'éégo at'éé. 36 NohwiTaa bil goch'oba'híí k'ehgo nohwíí áldó' nohwil goch'oba' le'. 37 Doo hadń baa nádaakt'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleel: nnee doo nchọ́'go baa natsidaalkes da le', áík'ehgo doo nchọ́'go nohwaa natsida'ikees da: nnee nohwich'í' nchọ́'go ánát'ííhií baa nádaagodenoľ'aah le', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nágodet'aah: 38 Nnee baa daanoľné', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa na'né'; áí nt'éégo bínel'aqadgo, hayaa ilk'inábénisdzilgo, nt'éégo qal nnésgohgo haláh odaazliigo nohwaa nach'iné'. Dáhoľąągo kaa daasoľné' láńshí n'íí k'ehgo da'ágáhoľąągo nohwaa nádo'né'. 39 Ilch'ígót'aahgo na'gon'íí yee hadziigo gádaabiinid, Ya'neé bináá ágodinií lá' nnee bináá ágodini loľqos néé? ágádaasdaayúgo shą́ da'áta ínľwozh yuyaa oľkideel? 40 Bilch'ígót'aahíí bilch'ígó'aahi doo yitisgo at'éhi at'éé da: áíná' daakówa nt'éégo koľ ch'ídaakost'ąąyúgo, áí bil ch'ígó'aahíí ga'ách'it'éé daach'ileeh. 41 Hat'íí bighą́ nik'isn bináá yune' tsjálch'iséq sitaaníí

hí'íí, áiná' níhí nínaá yuñe' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴² Ni nínaá yuñe' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí daná', hat'íí bigha nik'isn gáñni, Shik'isn, ai tsj alch'íséé nínaá yuñe' sitaaníí ná haoshtjijh? Ni nzhqo ádn'íni, íltsé nínaá yuñe' tsj nchaahi sitaaníí hatjijh, áik'ehgo nlt'éégo go'íí nleehgo, ániita nik'isn bináa yuñe' tsj alch'íséé sitaaníí bá hatjijh. ⁴³ Tsint'áni nlt'éehíhí doo nest'án dénch'ó'ehíí baa dahnándahi at'éé da; la'íí tsint'áni dénch'ó'ehíí nest'án nlt'éehíhí doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni dala'á hentjigo nest'án baa dahnándahíí bee bígózi. Figs doo hosh baa ndaach'ihiniíhí at'éé da, la'íí dasts'aa'íí doo hosh diwozhíí baa ndaach'ihiniíhí at'éé da. ⁴⁵ Nnee nlt'éehíhí bijíí yuñe' nlt'éégo goz'aaníí bich'á'gé' nlt'éehíhí zhá bee hagowá; áiná' nnee nch'ó'íí bijíí yuñe' nch'ó'go goz'aaníí bich'á'gé' nch'ó'íí zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'ífti' shíhíí kojíí yuñe' hago'at'éégo goz'áa shíhíí bich'á'gé' ách'ínihi at'éé.

⁴⁶ Hat'íí bigha, SheBik'ehñ, sheBik'ehñ, daashíldoñigo shich'í' ádaadoñiná' da'ánohwíldishniyú doo ádaano't'ee da? ⁴⁷ Dahadñ shaa nyááhn shiyésts'áago shiyati' yikisk'eh at'ééhñ, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé: ⁴⁸ Nnee yúyahgo hagogéedgo tséé biká' bigowá ágodlaa: áik'ehgo tú idezjoolgo bigowáhíí bídik'ól' ndi doo hago adzaa da; nldzilgo tséé biká' ágolzaahíí bigha. ⁴⁹ Áiná' dahadñ shiyésts'áa ndi doo yikisk'eh at'éé dahñ, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee bigowá dá sái zhá yiká' ágodlaa, doo tséé biká' dahgozh'áa dago; áí gowáhíí yich'í' tú idezjoolgo dagoshch'í' nangóngo'; áik'ehgo aanábígot'íí gozljíí.

7

¹ Jesus nnee bídaayésts'aaníí aal' yich'í' nyánlti'na' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Silááda dalá'n gonenadín binant'a'íí yána'iziidi bíl nzhóni nezgaigo dak'azhá datsaah lé'e. ³ Nant'ánhíí Jesus yaat'inzigo nnee Jews yánadaazini Jesus bich'í' odais'a' gáníígo, Yushdé', kú ñnáhgo shá na'iziidíí shá nánlziih, daabíldoñi. ⁴ Áik'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokáahgo gádaañi, Díí áíñiíhíí bá ándle'go dávik'eh: ⁵ Bíl daanjóogo ha'ánalzéh goz'aaníí nohwá ágolaa. ⁶ Áik'ehgo Jesus yil onákai. Nant'ánhíí bigowá t'ah bich'í' hikahná' nant'án bit'éké Jesus bich'í' hil'aad gáníígo, ShiNant'a', nich'í' nagónt'pogíí bigha dáko aku nódáh hela'; shigowá yuñe' ha'áñnáhgo ndi doo bik'eh sitjíí da: ⁷ Naa nsáhgo doo bik'eh sitjíí da nsíhíí bigha doo dashíí naa niyáá da: déhadziigho ndi shána'iziidíí nldziih ndi at'éé. ⁸ Shíí aldó' shinant'a' goljíí, shihíí silááda bá nansht'aa, dala'á, Dahnnáh, bíldishniyúgo dahdigháh; la'íí, Yushdé', bíldishniyúgo shaa higháh, la'íí shána'iziidi, Díí ánlé', bíldishniyúgo áí áilé'. ⁹ Jesus áí yidezts'áqaná' dé bíl díyagodzaago, nnee biké náseeíí yich'í' adzaago gáyíñni, Gánohwíldishni, Israel hat'í'í bitahyú ndi doo hwaa hadñ díí k'ehgo bí'odla' golíni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'í' oda'is'a'íí gowayú nákaná' nezgai n'íí nlt'éé násdljigo yaa nakai lé'e.

¹¹ Áí iskaq' hik'e Jesus kíh gozníl, Nain golzeeyú óyáá; bitsilke'yu la'íí nnee yil okai. ¹² Áí kíh gozníl ch'íná'itj goz'aaníí yich'í' higaalgo, nnee édihi ch'ídaach'ílteeh lé'e, bimaá itsaaná' dabií zhá bizhaazhé ishkiin dala'áhi; áí isdzánhíí nnee láágo yil náseeíí lé'e. ¹³ Jesus yiltsáqaná' bijíí nñiigho gáyíñni, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáágo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aakíí daahizí'. Áigé' hadziigo gáníí, Shik'isn, nádndáh, nldishni. ¹⁵ Édihgo sitjíí n'íí nezdaago yakti' nkegonyaa. Áik'ehgo Jesus isdzánhíí bizhaazhé yaa

naántíí. ¹⁶ Nnee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihinañ ya'ahédaanzigo gádaanii, Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi ízigo at'éhi nohwitah silíí; la'íí, Bik'ehgo'ihinañ nnee hayihezníí yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'aa nt'éégo, la'íí binaayú daagotahyú Jesus nnt'éégo baa ch'inií lé'e. ¹⁸ John bitisike'yu dúí ánágot'íí dúí dawa yaa bíl nadaagosní'.

¹⁹ John bitisike'yu naki, Yushdé', daayihniidná' gádaayinii, Jesus bich'i'ýú do'laashgo gáldohi', Ya' ni higháhi n'íí ánt'íí née? dagohíí la'íí biká daadéet'íí née? ²⁰ Nnee nakihíí Jesus yaa n'áázhgo gádaabihnií, John Baptize ágole'íí nich'i' nohwides'a', gánihn'niiligo, Ya' ni higháhi n'íí ánt'íí née? dagohíí la'íí biká daadéet'íí née? ²¹ Yaa n'áázhná' Jesus nnee káágo náyihilzii, kah ítah at'éhi yaa nakaihíí aldó', spirits ncho'i' biyi' daagolíníí bá hanesdzood; la'íí binaá ádaagodiníí daago'íígo ánayidlaa. ²²⁻²³ Áík'ehgo áí nnee bich'i' hil'aadíí gáyiinii, John bich'i' nádo'laashgo dúí ho'iinií la'íí diso'la'anií baa bíl nagolní': binaá ádaagodih n'íí binaá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nnee hóód doo ínádih dahi yaa nadaakai n'íí nnt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodih n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikángo ánádaidle', tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'i' yáda'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íí t'qazhí' onát'aazhná', Jesus nnee da'la'at'éehíí John yaa nagolní'go yich'i' yati' nkegonyaa gáníígo, Da'izlííyú hat'íí hádaadel'ííyú naso'kai? T'oh bit'aa nteelíí bíl godiyohíí née? ²⁵ Hat'íí hádaadel'ííyú naso'kai áiná'? Nnee nnt'éégo bik'e'izláhi née? Hayíí bidiyagé nnt'éehíí la'íí ízigo daagolíníí nant'an golíígee nadaakaihi at'éé. ²⁶ Hat'íí lqá hádaadel'ííyú naso'kai áiná'? Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi yitigo at'éhi, nohwildishnií. ²⁷ Dúí bak'e'eshchíí n'íí án ánt'íí, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn ílch'i'gole'go. ²⁸ Gánohwidishnií, Nnee daagolíníí bitahyú Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi doo la' John Baptize ágole'íí yitigo at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihinañ bilat'á'hee daanliinií bitahyú hadn dázho doo íl'íí dahíí John yitigo at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aanií la'íí tax bich'i' nadaahi'niilíí John baptize ádaabizlaa n'íí, Bik'ehgo'ihinañ dázho nnt'éégo at'éé, daanii. ³⁰ Áiná' Phárisees la'íí begoz'aanií nnt'éégo yidaagol'sini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíí bighá Bik'ehgo'ihinañ ngon'áanií doo hádaat'íí dago yich'á'zhí' ádaat'ee lé'e.

³¹ Jesus gáníí, Nnee daakinolt'ííhíí hat'íí bíl íshhah nishleego baa nagoshni'? hat'íí bíl dátekt'ee? ³² Na'iniih nagoz'áqgee chagháshé da'la'at'éégo ílch'i' ádaaniigo, Tsísol' bee nohwich'i' da'nt'aal ndi doo hwaa ch'adaashino'zhil da, daahíí'niilíí bíl dátekt'ee. ³³ John Baptize ágole'íí doo bán yiyáq dago la'íí doo wine yidlaq dago nyaaná'; Ch'iidn biyi' golíí, daadohnií. ³⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, isháqgo la'íí ishdláqgo niyáána' gádaashíldohnií, Án dichini la'íí idlánihi, tax bich'i' nadaahi'niilíí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nííni! ³⁵ Da'anii igoyá'íí hat'íí ádaat'ííhíí bee bigózhíí.

³⁶ La' Phárisee nííni Jesus, Shigowayú nnaá, yihnií. Áík'ehgo Jesus áí Phárisee bigowayú nyaayú iyáqgo nezdaw. ³⁷ La' isdzán bincho' lánihi áí k'ih gozníílee golínihi, Jesus Phárisee bigowayú iyáqgo yaat'inzigo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'áqgo, ³⁸ Jesus dés'eezi yine'ye' hichago hizí', binaá túhíí bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizil yee k'eyiké, áigé' daayits'osgé' ik'ah yaa yiziid lé'e. ³⁹ Phárisee yil iyáq'n dúí isdzán at'íínií yo'íígo dabíí gádi'ldi'nií, Dúí nneehíí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi nííyúgo, dúí isdzán bídilchi'íí hadn ánt'íí shíhíí hago'at'éé shíhíí yigó'sí doleel ní'; bincho'

lánihi at'ééná'. ⁴⁰ Jesus bich'i' hadziigo gáníí, Simon, hat'íí shj̄ nildishnii. Áík'ehgo Simon gábilnii, Ánnii, ilch'ígó'aahíí. ⁴¹ Lá' nnee zhaali ách'íiníí nnee naki yaa yil'áá lé'e: nnee da'á'á ashdla'i gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, lá' nneehíí ashldadin baa ha'áá, ⁴² Doo hago'at'éégo nanáda'i'níí da lé'e, da'ágát'éé ndi nzhoq̄ yilniiid. Díí nnee nakihíí hayííhíí nnee zhaali ách'íiníí itisgo bil nzhoq̄ gá? ⁴³ Simon hanaanádzii, Hayíí dážhó itisgo baa ha'áá shíhíí go'íí. Jesus gábilnii, Da'áígee ádinniiid. ⁴⁴ Jesus isdzánhíí yich'i' adzaaná' Simon gábilnii, Ya' díí isdzánhíí hí'íí née? Nigowá yune' ha'ayáaná' doo hwaa tú shikee bee tánágisíí shaa níziid da: áiná' díí isdzánhíí bináá túhíí bee shikee shá táyigisgé' bitsizilíí bee k'e'ildee. ⁴⁵ Ni doo hwaa shísín'ts'os da: áiná' ha'ayáágé' yushdé' godezt'i'go díí isdzánhíí shikee daayits'os nkegonyaa ní'. ⁴⁶ Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídínzhizh da: áiná' díí isdzánhíí ik'ah shikee yídezhizh. ⁴⁷ Áík'ehgo gánildishnii, Isdzán bincho' dážhó lááhíí da'izlíné bá ánálne', dážhó bil nshoq̄híí bighá: áiná' hadn bincho' ayááhíí da'izlíné bá ánálne'íí, ayááhago bil nshóni at'éé. ⁴⁸ Jesus isdzánhíí gábilnii, Nincho'íí da'izlíné ná ánálne'. ⁴⁹ Nnee yil da'ayaaníí gádaakíld'i'nii, Hadn láhi díí, koncho'íí da'izlíné ká ánáidle'i? ⁵⁰ Jesus isdzánhíí gánáyildo'niiid, Ni'odlq̄'íí hasdánílt'íí; ilch'i'gont'éégo dahnáándáh.

8

¹ Áí bikédé'go Jesus k̄ih nagoznilyú lá'íí gotahyú dahot'éhé nnee áígee daagolíníí yich'i' yati'go lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bilat'áhgee begoz'aaníí nlt'éégo baa na'goni'íí yaa nagoln'igo naghaa lé'e: bitsilke'yu nakits'adah yil nakai, ² Lá'íí isdzáné spirits ncho'íí biyi' daagolj̄ n'íí lá'íí kah íltah at'éehíí yaa nadaakai n'íí nádaabi'dilzii lé'ehi yil nakai áldó', Mary, Mágdalene daalch'inihi, ch'iidn gosts'idn biyi'gé' hakaihi, ³ Lá'íí isdzán Joáanna, nant'án Hérod bik̄ih yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; lá'íí Susánna, lá'íí isdzáné doo akch'idé dahi, áldó' yil nakai, áí isdzánéhíí bíyéehíí lahzhj̄' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ Íp'ánigé' k̄ih nagoznilgé' nnee láágo Jesus yaa nánisáá, áígee na'goni'íí yee yil ch'ígó'aahgo gáníí: ⁵ K'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá: k'edileege k'edilzíí lá' ítin bahyú nanehezdee; áí lá' nnee yiká' naskai, lá'ihíí dló' nádaihezlaa. ⁶ Lá' k'edilzíí tsééká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'i' daan'nago nádaahisgá, doo nlt'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahíí bighá. ⁷ Lá'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighánisáago nadaistseed. ⁸ Lá' k'edilzíí leezh nlt'éeyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedgo da'á'á gonenadín bitisyú ánálzaa. Aa'ł nagosni' ná' gánniiid, Hadn bijeyi' golíníí íyést'sáa le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabilnii, Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil nadaagosílni'íí hat'íí niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilat'áhgee begoz'áni doo bígózj̄ da n'íí nohwíí bídaagonoksj̄hgo nohwaa daagodest'áa: áiná' lá'ihíí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí zhá bee bil na'goni'; áík'ehgo dédainel'j̄ ndi doo daayo'j̄ da doleel, lá'íí dédaidits'ag ndi doo bil ídaagozj̄ da doleel. ¹¹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí hat'íí niigo ádishnii shíhíí baa nohwil nagoshni': K'edilzihíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' at'éé. ¹² K'edilzíí itinyú nanehezdee n'íí áí nnee yati' daidezts'áa, ndi ch'iidn nant'án nyáágo yati' bijj̄i yune' benagoz'aaníí bich'á' náyihezlaa'íí ádaat'ee, doo da'osdláq̄dgo hasdáakai dahíí bighá. ¹³ K'edilzíí tséé yiká' nanehezdee n'íí nnee bil daagozhóq̄go daidezts'áa; áiná' t'oh bikeghad ádj̄ihíí k'ehgo ádaat'eego, dé't'ihézhj̄' yati' daayodlq̄, áiná' nabída'dintaahgee t'áqzhj̄' nanánihidéh. ¹⁴ K'edilzíí hosh

biyi' nanehezdee n'íí nnee yati' daidezts'aq, ndi dahikáhyú n'íí gosdzán biká' ágot'eehíí, ízigo it'íínní, la'íí gonedliiní zhá yaa natsídaakeesíí ádaat'ee, áík'ehgo doo nest'a' goleeah da. ¹⁵ K'edilzíí leezh nt'ééyú nanihezdee n'íí yati' daidezts'aqaná' daabijíí nt'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyolta', áík'ehgo nest'a' nt'éehíí yínt'aq dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn ík'ah k'ó'íí yidikt'aaado dahat'íhita yit'ááh ch'aanáidil'íí da, dagohíí doo kástíné yit'ááhyú nyilt'áah da; áiná' ík'ah k'ó'íí biká' dahnásilt'áhé yiká' dahyi'aah, áík'ehgo hayíí ha'áhikáhíí áí k'ó'íí yee daago'íí. ¹⁷ Dawahá nanl'í' n'íí ch'í'nah ádolnii; dawahá doo hit'íí da n'íí bigózihgo hit'íí doo.

¹⁸ Áí bighá da'dohts'agíí nt'éégo ídaayesóhts'aq: dahadn íyést's'aqgo ígo'aahn bigoya'íí itisgo baa nádo'né'; áiná' dahadn doo íyést's'aq dahn, ayáhágo ígo'aq n'íí ndi bich'a' da'íííí nádodlee.

¹⁹ Jesus bimaá la'íí bik'isyú bílgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ílaqahíí bighá doo hago'at'éégo baa hikáh da lé'e. ²⁰ Nimaa la'íí ník'isyú bílgo naa hikáh hádaat'ííhíí bighá dadányú nadaazi, daabíich'in'niid. ²¹ Jesus hadziigo gáníí, Bik'ehgo'íhi'nañ biyati' yidezts'aqgo yikísk'eh ádaat'eehíí shimaa la'íí shik'isyú ádaat'ee.

²² Láh jii Jesus tsina'eehíí yeh hiyaa, bitsilke'yu bílgo: bitsilke'yu gádaayihni, Noo', hanaazhí' nohwíl nada'do'eel. Áík'ehgo bíl dahda'n'eel. ²³ Bíl da'o'olyú Jesus ílhaazh lé'e: áigé' dát'éégo deshch'iidgo tú nádídáh siljigo tsina'eehíí bidaadesk'olgo íngodzid lé'e. ²⁴ Áík'ehgo Jesus ch'ínádaabisidgo gádaabihni, NohweBik'ehñ, nohweBik'ehñ, k'azhá tétt'áh nohwíl ogo'eel. Áík'ehgo ch'ínadzidgo nch'iidíí la'íí tú hashkeego nádídáhíí yich'í' hadziigo óch'iidgo nkenágoheltó'. ²⁵ Jesus bitsilke'yu gáyihni, Hago'at'éégo nohwi'odla'íí doo bada'ohíí da? Tsídaadolyiz la'íí bíl díyadaagot'eego gádaahíí'ni, Hago'at'éégo ląą, díí nneehñ tú la'íí nch'iidíí ndi da'áyihniyú ádaat'ee!

²⁶ Gadarénes daagoljyú Gálílee binaazhí'yú bíl nada'diz'eel. ²⁷ Jesus tsina'eehíí yiyi'gé' háyáágo k'ih goznílgé' nnee la' doo áiná' godezt'igo ch'iidn biyi' gólíni baa nyáá, áñ bidiyagé da'ádihgo nagháhi, nnee lena'níhí goz'aayú gólíni, doo k'ih biyi' da. ²⁸ Jesus yiltsaqaná' nádíidilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gáníí, Hago ląą áshíle'go ánt'íí, Jesus, Bik'ehgo'íhi'nañ da'tiséyú at'éhi biYe' nííni? Nánoshkqah, shiniigodoléh hela'. ²⁹ (Jesus spirit nch'ó'íí ak'iná' gáyihniid, An biyi'gé' hannáh. Doo akh'idn ch'iidnhií nabih-esłaa da: bésh hishbizhíí la'íí kokee bee k'ínádaach'ikt'óhíí bee k'íbi'dest'óq; ndi k'íbi'dest'ooníí nyihidzizjgo ch'iidn da'iljyú onábinyo'.) ³⁰ Jesus nabíidkíidgo, Hat'íí honlzéé? biihni. Shíí Láni honszee, nniid: ch'iidn doo akh'idé biyi' oheskai dahíí bighá. ³¹ Jesus nádaayokqahgo, Doo yúyahgo o'í'ányú dołkáh nohwíldonii hela', daanniid. ³² Áigee dzilyú góchi da'ayaqgo nanalsé': ch'iidn Jesus nádaayokqahgo gádaanii, Góchi behokáh. Áík'ehgo Jesus yaa goden'aq.

³³ Áík'ehgo nneehíí yiyi'gé' hakaigo góchi nanalsé'íí yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníí yeh náłsáqgo hayaa nádnkijgo tú yil daadesdzii. ³⁴ Góchi yinádaadéz'íí n'íí díí ágodzaahíí daayiltsaqaná' nádnkijgo, k'ih goznilyú la'íí binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. ³⁵ Nnee bíl nada'gosni'íí áí ágodzaahíí dainel'jyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn biyi' goljii n'íí Jesus bikeeyú sidaago daayiltsaq, áí nneehíí ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adú biini' goljii go bidiyagé góljigo sidaa, áík'ehgo ndaaldzid lé'e. ³⁶ Nnee binaát' ágodzaahíí hago'at'éégo nnee ch'iidn isná ábilsj n'íí biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailziihíí yaa nadaagosni'.

³⁷ Nnee Gadarénes daanliinií bini'yú daagolnihíí dawa ndaaldzidhíí bighá Jesus, Nohwich'á'zhí' dahnnáh, daayihni; áik'ehgo tsina'eelí yeh nádzaago t'aaqzhí' bíl oná'í'éél. ³⁸ Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanalsáá n'íí nábookaahgo, Níí nádósh't'aash, nii: áiná' Jesus t'aaqzhí' onábí'a', gáníigo, ³⁹ Nigowayú nádnádahgo Bik'ehgo'ihí'nań hago nt'éégo ánaniidlaahíí baa nagolni'yú. Áik'ehgo Jesus hago nt'éégo ánaniidlaahíí kłh dágozníl nt'éégo yaa nagolni'go anádaa. ⁴⁰ Jesus hanaayú bíl naa'dez'eelná' akú nnee ląágo biba' dała'at'éégo Jesus baa nyaáhií yaa bíl daagozhó l'é'e.

⁴¹ Nnee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánáshéhií yebik'ehń, Jesus yaa nyaá l'é'e; yiyahzhí' hayaa adzaago náyokaahgo gáníí, Shigowayú nńáh: ⁴² Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'adah shí bíl lęgodzáhi k'azhá datsaahíí bighá ánií. Jesus higaalyú nnee daabiljizh l'é'e.

⁴³ Áígee isdzán díł bigháníígo nakits'adah bíl lęgodzáhi itah l'é'e, dawahá bíyéé n'íí izee nant'an yich'í' nayihezníl ndi doo hwaa la' nábilziih da. ⁴⁴ Áń Jesus yine'gé' ninyaago bí'íí bidá'yú yedelniih: dagoshch'í' díł bigháníí n'íí ésdjíd. ⁴⁵ Jesus gáníí, Hadń shedelniih? Nnee baa náńtsááhií, Nohwíí doo hwaa ádaahiit'íí da, daanniidgo, Peter la'íí yíl nakaihií Jesus gadaayihni, NohweBik'ehń, nnee ląágo ninaayú náńtsáágo daakljizh, hat'íí bighá, Hadń shedelniih? nńii, áiná'? ⁴⁶ Jesus gáníí, Shinawodíí lahzhí' shich'á'zhí' adzaahíí bighá hadńshí shedelniihgo bígonsí. ⁴⁷ Isdzánihíí doo nant'í' dago yígolsjídna' tsídolyizgo díłdgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago hat'íí bighá Jesus yedelniih shíhíí, la'íí hago'at'éégo dagoshch'í' nábi'dilziihíí nnee dawa yinaáń nagosni' l'é'e. ⁴⁸ Jesus isdzánihíí gáyihni, Shilah, níł gozhó l'e': ní'odł'íí nt'éégo ánaniidlaa; ilch'í'gont'éégo dahńádnáh.

⁴⁹ Áígee t'ah yałt'ina' Jews ha'ánáshéhií yebik'ehń bigowagé' nnee la' baa nyaágo gábilni, Nitsi' daztsaa; Jesus doo dayúweh nańłt'og da. ⁵⁰ Jesus díí yidezts'aaqo gáníí, Doo nńłdzid da: onđłaaqo zhá nitsi' nt'éé nádodleeł. ⁵¹ Jesus gowayú nyaána' Peter, John la'íí James bíłgo la'íí it'eedn daztsaanihíí bitaa la'íí bimaa zhá bíł ha'ashkáh, nńiid l'é'e. ⁵² It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag la'íí baa ch'áadaaneshzil: áiná' Jesus gáníí, Doo daakchag da, it'eedn doo daztsaa da, daazhógo ałhoshgo at'éé. ⁵³ Áí bighá nnee dázhó baa daadloh, it'eedn da'anii daztsaa yıdaagolsihíí bighá. ⁵⁴ Jesus nnee dała'adzaahíí, Ch'inołkáh, daayihnniidná' it'eedn bigan yłłtsodgo gáyihni, Shina'ilí', nádndáh. ⁵⁵ B'i'ihí'na' nágosłjigo dagoshch'í' nádiidzaa l'é'e: áíge' Jesus, Bá'dolné', nii. ⁵⁶ Bitaa la'íí bimaa bíł díyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilni, Díí ágodzaahíí hadń baa bíł nadaagolni' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí dała'áyíłlaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagoljigo yedaabik'ehgo, la'íí kah itah at'ééhií yaa nadaakaihií nádaayilziihgo yaa daagodez'aa. ² Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań bilatt'áhgee begoz'aanií yaa nadaagolni'go, la'íí daanezgaihií nádaayilziihgo odais'a'. ³ Áígee gadaabihni, Desołkaiyú doo hat'íí daalne'go da, gish, izis bena'iltinií, bán, dago-hí zhaalí; doo ícho naki nádaalnilgo da. ⁴ Dahayú gowagee ha'álkaigee, lahyú nádesołkaizhí' da'áígee nasółtaq le'gá. ⁵ Dahadń doo nádaanoħwidittech dáyúgo dahdołkáhgo noħwikee baq leezhií baa daalħaał, áí bee doo hádaanoħwit'íí dahíí bígózih doo. ⁶ Áik'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni', la'íí dahayú nakaiyú náda'ihilziih l'é'e.

⁷ Hérod nant'án Jesus ánát'íhí dawa yaat'inzigo, hadnshá' ádaayihii, nzi lé'e, la', John daztsaagé' naadiidzaago án át'íí, daaniihí bigha; ⁸ La'ihí, Elías n'íí nádzáá, daanii; la'ihí, Doo ániná' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí naadiidzaahi at'íí, daanii. ⁹ Hérod gánniid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadn lááhi áiná', dín dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiltséh hát'íí lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'íí nákaigo hago ánadaat'íí n'íí Jesus yil nadaagosni'. Áíge' anahyú da'izliyyú, kih goznil Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yil okai lé'e. ¹¹ Áiná' nnee yidaagoksiidgo bikié' onalsáá: áík'ehgo Jesus baa bil gozhógo Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee begoz'aaní yaa bich'í' yakti', la'í hayí nádaabi'dilzihi hádaat'iiní nádaayilzii lé'e. ¹² O'í'áázhí' godeyaayú nakits'adahíí Jesus gádaayihii, Ai nnee da'a't'éeéhí dahayú gotahyú nádaadn'áá, dahayú njeehí nádaagodi'aahgo, la'í dahat'ihíta daiyaaní yiká daadéz'iyú; kú da'izliyyú nahétaqahí bigha. ¹³ Áiná' Jesus gádaabihii, Nohwihí bá da'domé'. Áík'ehgo gádaanii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahii'né', lóg dánakiyé bilgo; díí nneehí dawa idán bá nadaahii'niihyúgo zhá bá da'n'éé'. ¹⁴ Nnee da'a't'éeéhí ashldladn doo náhótag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyihii, Nnee da'a't'éeéhí ashldladngo il'anigo dinól'bh daabilohii. ¹⁵ Ágádaanniidná' nnee dawa dinezbh. ¹⁶ Áíge' Jesus bán ashdla'ihí lóg nakihí bilgo náidnné'go hadag déz'íigo ya'ahénzigo oskaqdná' ilk'idaizdlaad, áíge' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'niihgo. ¹⁷ Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdíid lé'e: áíge' ch'ékaadí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaach'ihézlaa.

¹⁸ Lah Jesus dasahn okqah, bitsilke'yu zhá bil naháztáago; áíge' Jesus bitsilke'yu nayidilkidgo gádaabihii, Nnee hadn át'íí daashihii? ¹⁹ Áík'ehgo gádaabihii, La' John Baptize ágole' n'íí daanihii: la'ihí Elías at'íí; la'ihí doo ániná' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí daztsaagé' naadiidzaahi at'íí daanihii. ²⁰ Jesus gánado'niid, Nohwihí hadn át'íí daashidohii? Peter gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ Ats'áltini, Christ holzéhi, ánt'íí. ²¹ Bitsilke'yu ndzilgo yich'í' hadziigo gáyihii, Hadn áí bil nadaago'ni' hela'; ²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhí, doo atch'idn shiniigodilne' da, Jews yánazini, okqah yedaabik'ehi bánadaant'aahi, la'í begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi doo hádaashit'íidago shidizideená' taagi jii hileehgo naadishdáh.

²³ Dawa yich'í' hananádziigo gánado'niid, Dahadn shiké' dahdigháh hát'íyyúgo ídaayo'nahná' dajjii biigha bitsi'ílma'áhi dahyidotíihgo shiké' dahdowáh. ²⁴ Dahadn bi'ihí'na' yaa bil goyééhí, áí bich'á' da'izlí hileeh: áiná' dahadn ídaayis'nahgo shíí shighá bi'ihí'na' da'izlí silí'í, án ihí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hinaa doo. ²⁵ Ni'godsán dágoz'áá nt'éégo ch'ist'íina' koyi'sizini da'izlí silíigo ch'a'och'ítizhyúgo, áí hat'íí bich'á'gé' ch'it'íih? ²⁶ Hadn shik'e ídaayándzhíí la'í shiyati' yik'e ídaayándzhíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhí, áldó' nánshdáhgo bik'e ídaayánsdzí doo, shich'á' idindláádgo, shiTaa bich'á' idindláádíí la'í binal'a'á yaaká'yú daagolíni dilzini bich'á' idindláádíí bee shich'á' idindláádgo. ²⁷ Shíí da'aniigo nohwil nadaagoshni', kúgee nadaaziiní la' dá doo da'itsaahíí dailíhé Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago daayiltséh.

²⁸ Díí ánniidíí dáshí tsebiúskáago Peter, James, la'í John bilgo, Jesus yil okai lé'e, dzil n'ááyú okqahyú. ²⁹ Jesus okqahná' biniihí lahgo at'éégo

silij, bidiyágéhií dážhó lǵaigo bik'ina'didlaad silij. ³⁰ Áígee nnee naki, Moses holzéhi la'í Elías holzéhi Jesus yil yádaakti' silij. ³¹ Áí nneehíí dážhó bich'á'idindláád silij, áigé' Jesus datsaah doleeheí yaa yádaakti', Jerúsalemyú áne'ihí. ³² Peter la'í yil nakaihií dážhó bil daanzji: ndi t'ah daadez'jiná' Jesus bich'á'idindláádgo la'í nnee naki yil nadaazi'í daayiltsaa. ³³ Áí nnee nakihíí Jesus yich'á'zhí'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'í' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaihií nohwá nht'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihí Moses bá, la'ihí Elías bá, nii lé'e: dá doo natsekéesé da. ³⁴ T'ah yakti'ná' yaak'os biká' dahiyaa lé'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. ³⁵ Áí yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aa, gáníigo, Díńko shiYe' shil nzhóni: hódaayolts'aa. ³⁶ Áihíí aal yakti'ná' Jesus dasahn daayiltsaa. Bitsilke'yu díí ágodzaahíí nadain'í'go doo hadń yil nadaagosni' da.

³⁷ Áí iskaa hik'e dzilgé' gódah nákaigo nnee láágo baa náńtsáá lé'e. ³⁸ Áí nneehíí la' nádidilghaazhgo gáníí, Ilch'ígó'aahi, nánoshkaaah, shiye' shá ní'í; da'ái zhá shizhaazhéhi. ³⁹ Lahgee spirit nchó'i nabihílaa, áigee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áigé' biniigonł'éégo doo bich'á'digháh da. ⁴⁰ Nitsilke'yu nádaahoshkaaah hadainihiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. ⁴¹ Jesus gáníí, Nohwi'odla' édaadihgo dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daalinoł'íhí, dahónksahzhí' nohwil nahasht'aa, dahónksahzhí' laa nohwidah ánsht'ee? Yushde', niye' shich'í' bil nn'aash. ⁴² T'ah yich'í' higaahná' ch'iidn yaabik'e'gé' nádinigis lé'e. Áina' Jesus spirit nchó'íí ndzilgo yich'í' hadziigo hainyood, áik'ehgo ishkiinií náyilziigo bitaa yaa náinłtji.

⁴³ Daakowa Bik'ehgo'ihí'nan binawodíí baa kil díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánát'íhíí baa kil díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyilni, ⁴⁴ Díí yati'íí nł't'éégo ídaasinolts'aaago nohwííí yune be'ogohigháh le': shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee baa daashich'ide'aah. ⁴⁵ Áik'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íí niigo aníhíí doo bil ídaagozi' da, doo yidaagolł' da doleełgo yaa ch'anani'í' lé'e: áigé' na'ódaadiłkidzhí' bil daagoyéé.

⁴⁶ Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitaahyú hadń itisgo at'éhi? daalidi'niigo. ⁴⁷ Jesus bitsilke'yu natsídaakeesíí yígolł'jido, chagháshé alch'íséęhi náidnłqozgo ba'ashhahgé' yinesdaago, ⁴⁸ Bitsilke'yu gáyilni, Dahadń shizhi'íí binkááyú díí chagháshéhíí náidnłtjiyúgo shíí addó' náshidnłtini at'éé; dahadń náshidnłtinií shides'a'ń addó' náidnłtini at'éé: dahadń nohwitaahyú doo ilł'íí dahí ízigo at'éé doleeł.

⁴⁹ John gáníí, SheBik'ehń, nnee la' nizhi'íí binkááyú nnee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'jigo, Doo ágánt'jii da, daabilde'niid; doo bil daagohiit'jii dahíí bigha. ⁵⁰ Jesus John gáyilni, Doo ágadaabilđohnii da: hadń doo nchó'go nohwich'í' na'izid dahń bil daagohiit'ini at'éé.

⁵¹ Jesus yaaká'zhí'go nábid'dilteehíí biká' ngonyaaago, Jerúsalemyú digháhgo biini' layílaa, ⁵² Áik'ehgo bádnyú bá ilch'í'daagole'go binadaal'a'á odai'pa': áí Samáritans bigotahyú híkai. ⁵³ Ndi áigee daagolínií Jesus doo hádaayit'jii da lé'e, Jerúsalemyú deyaá daanzhií bigha. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu John la'í James bilgo díí yidaagolł'jido gádaani, NohweBik'ehń, ya' yaaká'gé' k'ó'íí daahwíikeedgo díí nneehíí daadndlid néé, Elías adzaahíí k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'í' adzaago ndzilgo bich'í' hadziigo gádaabilni, Spirit nohwiyi'sizini hago'at'ééhíí doo bidaagonłł' da. ⁵⁶ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo nnee

da'izl'í ishchihíí bighá niyáá da, áiná' hasdáhishniíhíí bighá niyáá. Áíge' lahyúgo gotahyú onanákaí.

⁵⁷ Itínýu ch'okaahyú nnee la' Jesus yich'í' hadziigo gáníí, Dahayú anadáátyú níké' anashdaal doo. ⁵⁸ Jesus gábilnií, Ba' ndi bi'i'án daagolíí, dló' yúdahyú nada'iniíhíí bit'oh daagolíí; áiná' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo hayú nsh-teehi at'éé da. ⁵⁹ Jesus nnee la'íhi gáyihnií, Shiké' dahnnáh. Áí nneehíí gáníí, ShiNant'a', halaq shítáa íltsé lehishteehyú dósha'. ⁶⁰ Jesus áí nneehíí gánáyildo'niid, Nanezna'íí dabíí lédáahí'niíí le': áiná' níhíí Bik'ehgo'íhi'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí baa nagól'ni'go dahnnáh. ⁶¹ Nnee la'íhi gánádo'niid, ShiNant'a', níké' dahdisháh doleel; áiná' íltsé shigowáyú nádishdángo áígee naháztaaníí bíl nanágoshni' hik'e. ⁶² Jesus gábilnií, Dahadn bengohildzisé alk'iná' yiltsoodná' t'áqzhí' nádést'íín Bik'ehgo'íhi'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah hileehíí doo yik'eh sitíi da.

10

¹ Díí bikédé'go Jesus la' gosts'idin hanayíniíí bádñ dá nakigo nlaago kíh nagoznilyú hayú deyaá shiyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabilnií, Nest'a' dázho lággo nest'aqaná' nada'iziidíí doo hwoi da: áik'ehgo nest'a' yeBik'ehñ bich'í' da'ohkáqahgo gádaabildoñnií, Nada'iziidíí ninest'a' nádaayihigeeshyú daadn'áá. ³ Dahdołkáh: ba' bitahyú dibelíí bizhaazhé k'ehgo daanohwideł'a'. ⁴ Bestso bizis, izis bena'iltiníí, dagohíí nohwikee ik'e'an dahdaadołné' hela': itínýu daahokáhyú nnee da'adzaayú doo bíl nadaagołni' da. ⁵ Gowá yune' ha'alkaígee íltsé gádaadołniíh doleel, Ich'í'gont'éehíí díí gowá yune' be'ágót'éé le'. ⁶ Nnee nlt'éégo at'éehíí áígee sidaayúgo nohwil ílch'í'gont'éehíí yil nlii doo: áiná' nnee doo hwaa ágát'éé da lé'yúgo, nohwil ílch'í'gont'éehíí dánohwíí nohwíyée nádodleel. ⁷ Gowá yune' ha'alkaígee, da'áígee dinolb'ih le'gá, áígee dahat'íhita nohwá daach'idiné'íí daaholsqágo, la'íí dahat'íhita nohwá náda'ch'íksíj'íhíí daaholdłqágo: hadn na'iziidíí bich'í' na'í'niígo goz'aq. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kíh goznilgee ha'alkaigo, áígee hádaanohwich'it'íj'yúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'íí daaholsqá doleel: ⁹ Áígee daanezgaihíí nádaaholsiihgo bich'í' gádaabildoñnií, Bik'ehgo'íhi'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee kíh goznilgee ha'alkaigo, áígee doo hádaanohwich'it'íj' dayúgo, áígee da'ditinyú nołkahgo gádaadidołnií, ¹¹ Daagonołj'íígee dá leezh zhá ndi nohwikee bídaahit'íhíí k'eda'ildéh, áí bee doo hádaanohwit'íj' da bigózh doo, ndi díí bídaagonolsj, Bik'ehgo'íhi'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i' ní'. ¹² Shíí nohwil nagoshni', Bik'ehgo'íhi'nañ yándaago'aahúí bijjii Sódóm bini-godilne'íí bitisgo áí kíh gozníí biniigodolnií. ¹³ Korázíígee daagonołnií, nohwá góyée doleel! Bethsáidagee daagonołnií, nohwá góyée doleel! Nohwitahyú ízigo ánágot'íj'íhíí Tyre la'íí Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíiníí doo ániná' nak'a' dich'ízhé bik'inazlaaná' ílch'ii yiyi' naháztaqágo bincho'íí yich'á'zhí' ádaasdzáa doleel ní'. ¹⁴ Bik'ehgo'íhi'nañ nnee yándaago'aahúí bijjii Tyre la'íí Sídon bitisgo nohwiniigodolnií. ¹⁵ Nohwíí, Capérnaumgee daagonołnií, yaaká'zhí'go hanohwidí'niíhíí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'nií. ¹⁶ Hadn daanohwíyést'saaníí shíí shíyést'sqá aldó'; hadn daanohwich'oláahíí shíí aldó' shich'olaa; hadn shich'oláahíí shides'a'n aldó' yich'oláhi at'éé.

17 Gosts'idinhíi bíl daagozhógo nákaigo gádaanii, NohweBik'ehń, nizhi'íi binkááyú ch'iidn ndi benohwik'eh. 18 Jesus gádaabińii, Ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híi k'ehgo gódah ch'íngó'go hish'íi ni'. 19 Shíi t'íish la'íi ch'ígodahistas doo la' lanohwile' dago, la'íi nohwik'edaanníihíi binawod bitisgo nohwinawod golíigo nohwaa godini'áá; áik'ehgo doo hat'íi nohwin'í' dómíh át'éé da. 20 Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'áadaońiiyú ánádaat'íi doo da'ái zhá baa nohwil daagozhógo da le'; áiná' yaaká'yú daanohwizhi' ágolaahíi baa nohwil daagozhógo le'.

21 Áiná' Jesus Holy Spirit bee bíl gozhógo gánńiid, ShiTaa, yaaká'zhí' la'íi ni'zhí' nant'an nńinihi, díi lch'ígót'aahíi nńee daagoyáágo bíl idaagozínihíi baa ch'anant'í' n'íi mé' ga'ádaat'eehíi bich'í' ch'í'nah áńlaahíi ba'ahénsj: da'áik'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íigo ágónlaahi. 22 ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'ńii: doo hadń shíi Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshńini shigótsini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadń shiTaa yígótsini at'éé da, shíi biYe' nshńini zhá, la'íi dahadń shiTaa bich'í' bígózłhgo áshle'íi áddó' shiTaa yígótsj.

23 Bitsilke'yu zhá yich'í' adzaago gáyikńii, Hadń hat'íi daa'íiníi daayo'íiníi biyaa gozhógo doleel. 24 Shíi nohwil nagoshni', doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi la'íi nant'an daanńni daa'íiníi daayiltséh hádaat'íi ndi doo hwaa daayiltsáa da; daadołts'agíi daidits'łh hádaat'íi ndi doo hwaa daidezts'áa da.

25 Begoz'aaníi nńt'éégo yígótsini la' Jesus hat'íi nayíntaahgo gánńigo hizí', lch'ígó'aahíi, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'áa dahíi bee hinshnaa doleel? 26 Jesus gánńi, Begoz'aaníi hago'at'éégo k'e'eshchíi? Hónzhiiigo hat'íi ni'íidi'ńii? 27 Nńeehíi gánńi, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíi dawa bee nił nzhqo le', niyi'siziiníi dawa bee, ninawodíi la'íi ninatsekeesíi dawa bee; na'ashhahgé' gólíníi nił nzhqo le', dání idil' njóphíi k'ehgo. 28 Jesus gánábildo'ńiid. Da'áígee ádíńńiid: díi bee ánt'éeyúgo hinńáa doleel. 29 Begoz'aaníi nńt'éégo yígótsini nńee binadzahgee nzhqo ádil'íi hat'íigo Jesus gánáyildo'ńiid, Na'ashhahgé' gólíníi nńiihíi, hat'íi nńiigo áńńii? 30 Jesus hananádzziigo gánńi, La' nńee Jerúsalemgé' Jériko yuyaa higaalyú nńee da'n'íihi bik'idahishjeedgo dawahá bíyééhíi bich'á' nádaidnńilgo yóiyahgo biní'da'disńihńá' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabist'íiná'. 31 Okáqłh yebik'ehi ái itín yuyaa higaalyú, ái nńee sitiiníi yiltsáa, ndi lahzhinéégo lédnyaago ch'ínyáá lé'e. 32 La' nńee Levi hat'íi nńi nńi áldó' ái nńee sitiiníi yiltsáa, ndi án áldó' lahzhinéégo ya'ishhah ch'ínánádzaa. 33 Áiná' la' nńee Samáritan nńini higaalyú, ái nńee sitiiníi yiltsáago yaa nyáá; áik'ehgo yaa ch'oba'go, 34 Ik'ah la'íi wine bilgo hagee bídaant'oodgee yik'íi yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áíge' Samáritanhíi dabíi bitúlgayé yiká' dahyist'íigo ná'ch'injahyú yinłt'íi, áik'ehgo nńt'éégo áyiltsj lé'e. 35 Iskáqł hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíi yebik'ehń yaa yinné' gáyikńigo, Díi nńeehń shá nńt'éégo áńłs: díi zhaali naa niné'íi bitisyú izłłiyúgo, nich'í' naná'dihishńil, náńsdzaago. 36 Ái nńee taagihíi hayihíi nńee be'nest'íidihíi ba'ashhahgé' gólíihíi k'ehgo ábílaa nńzi? 37 Begoz'aaníi nńt'éégo yígótsini gánńi, Nńee bilgoch'ozbaadíi. Jesus gábikńii, Dahńńáh, ni áldó' ágánt'íi le'.

38 Ch'okaahyú Jesus la' gotahzhí' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowáyú nyáágo, ha'áńńáh bilńiigo ha'ayáá. 39 Ákóné' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdáa ni'yú, bilch'ígó'aahíi yiyésts'áago. 40 Martha láqago nabi'dint'łgo Jesus yaa nyáágo gánńi, SheBik'ehń, ya' shik'isn doo

shich'onñii dago dasahn na'isiidií doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onñii, biłñne'. ⁴¹ Jesus gábiłñii, Martha, Martha, nani'dintł'ogíi zhá láágo baa natsínkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá ízigo ilíni; ái Mary nágodn'aa, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Łahn Jesus okaqah lé'e; aqł oskaqadná' bitsilke'yu dała'á gábiłñii, She-Bik'ehń, da'ohiikaqahgo nohwił ch'ígon'áah, John bitsilke'yu yił ch'ígon'aa lé'ehii k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gánii, Da'olkaqahgee gádaadidołñiił, NohwiTaa yaaká'yú dahsındaahn, Nizhi'íi dilziłhgo bigózłh le'. Nant'an nłjłhii begodowáh. Hago'at'éégo ánñiiyú yaaká'yú benagowaahii k'ehgo ni'gosdzán biká'yú aldó' begodołñiił. ³ Dajji biigha daahiidaanii nohwá ágonłsı. ⁴ Nohwinchq'úi nohwá da'izlıné ánandle'; nohwii aldó' nnee nchq'go nohwich'ı' ádaadzaahii baa nádaagodent'aah. Nanohwida'dintaah yune' onohonııł hela'; áiná' nchq'go at'ééhii bich'á'zhı' hanánohwihi'nııł. ⁵ Jesus gádaabiłñii, Tł'é'is'ahgo nohwii la' dánkó nit'eké bich'ı' nnałhgo gábiłñiił, Shit'eké, bán dijolé taagi shá ch'íhınjáł; ⁶ Ła' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'ıi bá'dishné' da. ⁷ Bigowá yune' nit'ekéhi dánkó gánıłdıniił, Doo nashııłtł'og da: ałk'iná' dáadıłtłı da'dintáq, shichagháshé bił shııjéed; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'íhıta naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwiłdishñii, Ái nneehń nádiidáhgo nnee idókeedii dahat'ıjıgee yaa yiné', doo bit'ekéhi zhá bighá da, dayúweh idókeedhii bighá. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwiłdishñii, Da'dolkeed, áík'ehgo hat'ıi daadołkeedii nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'ıi bika daanołtaadihii nádaadołné'hi at'éé; dáadıłtłı ndaanokłs'ı, áík'ehgo nohwá ch'ı'itjıhi at'éé. ¹⁰ Hadń idókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'ıi yıka ntaadii náidiné'hi at'éé; hadń dáadıłtłı nıyınkłs'ıłhń bá ch'ı'itjıhi at'éé. ¹¹ Nohwıtahıyú la' nnee biye' golıni, biye' bán biyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? Dagohıi łóg biyókeedyúgo, ya' t'ıiishgo yaa yiłteeh gá? ¹² Dagohıi iyęęzh biyókeedyúgo, ya' ch'ı'ogadahıstasgo yaa yiłteeh gá? ¹³ Daanołchq' ndi nohwıchagháshé nłt'ehi baa hi'né'ıi bídaagonokłsıyúgo, itisgo nohwaa natskeesgo nohwıTaa yaaká'yú dahsdaahn hadń Holy Spirit biyókeedii yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yałti' dahıi hainyood lé'e. Ch'iidn habı'dinodzoodná' nnee doo yałti' da n'ıi hadzii; áík'ehgo nnee dała'adzaahii bił díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaañii, Ch'iidn nant'an Beelzebub holzéhi binawodii bee Jesus ch'iidn hainıhiyood. ¹⁶ Ła'ihıi nayıdaantaahgo gádaañii, Yaaká'gé' godiyıłhgo be'ıgózınii nohwił ch'ı'nah ánle'. ¹⁷ Áiná' Jesus, ái nnee natsıdaakeesıi yıgólsgo gáyıłñii, Nnee ıch'ı' t'ekédaas'anihıi dabıi ıch'ı' nanádaagonkaadyúgo da'izlıı hıleeh; nnee dała' naháztaanıi dabıi ıłk'ıdahnáyahıyúgo doo anahıyú begonowáh at'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabıi ıch'ı' naná'idziıdyúgo hagosá' yebik'ehıi bınágonaał doleel? Ni Beelzebub bee ch'iidn haniyóod daashıłdołñiił bighá ádishñii. ¹⁹ Shıi Beelzebub bee ch'iidn haniısoodyúgo, nohwıi daanohwiye'ıi hadń bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanohwiye'ıi ch'ı'nah ádaanohwile'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihı'nań binawodii bee ch'iidn haniısoodyúgo, da'aniigo Bik'ehgo'ihı'nań nohwıtahıyú ałk'iná' nant'aa. ²¹ Nnee nłdzili yenagonkaad doleelıi ałk'iná' dahıyoné'go bigowá yınádez'ııyúgo, dawahá biyééhıi doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nnee bitisgo nłdzilihi bich'ı' nanáłwodgo

isná ábidlaayúgo, yenagonkkaadí ya'olíi n'íi bich'á' náyidinñiiigo nnee yitah'iníih. ²³ Hadn doo bil gonsht'ii dahn shich'í' got'ii'hi at'éé; hadn doo bil dala'á ná'áshdle' dahn shich'á' ts'ilt'iiigo áile'. ²⁴ Spirit nch'ó'ii nnee yiyi'gé' háyááná' tú ádhyu aanádaa, hayú hanayoolíi yika ntaago; áiná' doo hagee dahíi bighá gáníi, Shigowayú hagé' n'yáá n'íyú nádésdzá. ²⁵ Bigowá n'íi nt'éégo nágozhoogo dawahá nzhooogo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áik'ehgo spirits gots'idi daanch'ó'i yil nakai, bíi bitisgo daanch'ó'ihí, áí gowá yuné' yil ha'akángo áígee ndaagoleeh: áik'ehgo nnee ítséná' át'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yahti'ná' la' isdzán dala'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyihii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sín'iiigo nnlbe' n'íi biyaa gozh'ó' doleel. ²⁸ Áiná' Jesus gáníi, Hadn Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yidits'ago yikisk'eh at'ééhñ, ángo biyaa gozh'ó' doleel.

²⁹ Nnee káago dala'adzaaná' Jesus gáníi nágodidzaa, Dázh'ó' nch'ó'go daalinolt'íihí: godiyihgo be'ígóziníi yika daadéz'ii; áiná' be'ígóziníi doo bil ch'í'nah ádaalñe'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígóziñ alzaahíi zhá. ³⁰ Jonas nnee Nínevehgee daagolíníi bich'í' be'ígóziñ alzaahíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, daalinolt'íihí bich'í' be'ígóziñ doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijíi isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhñ hiz'iiigo daalinolt'íihíi yaa yahti'go, Shíi shitisgo daanch'ó' ni', didoníi: án dázh'ó' nzaadgé' nyáá, Sólonon bigoyá' yidits'ihgo; áiná' k'adíi Sólonon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagolíi n'íi daahiz'iiigo nnee daalinolt'íihíi yaa yádaalt'igo, Nohwíi nohwit'isgo daanch'ó' ni', daadidoníi; Nínevehgee daagolíníi Jonas yahti'go daidezts'aaná' binch'ó'íi yich'á'zh'í'go ánádaasdzaa; áiná' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadn ik'ah k'ó'íi yidilt'laadgo nagont'í'yú nyilt'áah da, dagohíi doo táts'aa yil yaa ny'áah da, áiná' ik'ah k'ó'íi biká' dahnásilt'áahyú daach'ílt'aah, áik'ehgo hayíi ha'áhikáhíi áí k'ó'íi daayo'ii doleel. ³⁴ Kínáá'íi kits'íi bik'ó'íi at'éé: kínáá n't'ééyúgo kits'íi dahot'éhé bik'ó'íi golíni at'éé; áiná' doo n't'éé dayúgohíi kits'íihíi dahot'éhé dilhíi at'éé. ³⁵ Áik'ehgo ádaagots'idz'áá, dahyúgo kiyi' ná'dindíin n'íi kich'á' dilhíi nádleeh. ³⁶ Kits'íi dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dilhíigo baa dahgoz'áá dayúgo, kits'íi dahot'éhé bich'á'idindíin doo, ik'ah k'ó'íi bich'á'idindíin'íi k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yahti'ná' Phárisee n'ínihi, Shíi ináá, bilñii: áik'ehgo Jesus itah iyáago nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'híi k'ehgo dá doo táadígísé itah iyáago nezdaago Pháriseehíi bil díyagot'ee lé'e. ³⁹ Jesus gábihíi, Nohwíi Phárisees daano'íni, idee la'íi its'aa biká'yú zhá táadaalgis; áiná' nohwi'yú adaach'ihí'niíhíi la'íi daanch'ó'íi zhá begoz'áá. ⁴⁰ Nohwíi doo daagonoksáni da, hadn nohwits'íi áyúlaahn shá' da'an nohwi'yí'ihíi ád'ó' áyúlaa? ⁴¹ Dawahá nohwíi biyi'gé' n't'ééhíi nnee bá daadolmé'; áik'ehgo dawahá nohwá n't'éé doleel. ⁴² Phárisees daano'íni, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, la'íi rue holzéhi, la'íi t'oh íltah at'ééhíi dágonenanyú ík'é'ñilgo dala'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaalné', áiná' n't'éégo ágot'eehíi doo bikisk'eh ádaano'íe da, Bik'ehgo'ihí'nañ bil'ijóóníi doo baa natsídaalkees da: áí bee ádaano'íe doleel ní, la'íihíi doo baa daayonah dago. ⁴³ Phárisees daano'íni, nohwá góyéé doleel! nohwíi Jews ha'ánátséh nagoz'ñil yuné' nnee ízigo ádaat'eehíi dahnádinb'ihyú itah dahnasólt'áago zhá, la'íi nahi'niíh nagoz'áayú nohwich'í' ádaach'iniigo nohwíi daagozh'ó'. ⁴⁴ Begoz'aaníi

ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daano'íni, daano'ishoq' ádaagono'íni, nohwá góyéé dolee! le'ch'izhjeegíi doo daat'íi dahíi ga'ádaano't'ee, áí le'ch'izhjeegíi biká' ch'í'ch'íhikáh, dá doo bídaago'ch'ísinégo.

⁴⁵ La' Jews bich'í' begoz'aanii n't'éégo yígó'sini Jesus gáyíhni, l'ch'ígó'aahíi, ágánníyú nohwíi áldó' ánohwíhni. ⁴⁶ Jesus gáníi, Begoz'aanii n't'éégo bídaagono'sini, nohwíi áldó' nohwá góyéé dolee! hee' ndaazi n'nee biká' dahda'ohol'heeh, áiná' nohwíi dázho da'ayá'hágo ndi doo bich'odaahni da. ⁴⁷ Nohwíi nohwá góyéé dolee! nohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi nadaistseedi le'shijeegíi biká' dahat'íhíta bee bínádaach'ílníhíi ádaagole'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íi ánádaat'íi n'íi nohwíi dábik'ehgo ch'í'nah ádaat'íi: daano'hwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nadaistseed, nohwíi le'shijeegíi biká' dahat'íhíta bee bínádaach'ílníhíi ádaagole'. ⁴⁹ Áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'íi gánniid lé'e, Binkááyú nada'isiidíi la'íi shinadaal'a'á koch'í' daadish'aa, la' nadaach'íitseed dolee, la'íi biniidaago'ch'íidile' dolee! ⁵⁰ Áík'ehgo n'í'gosdzán alzaagé' godezt'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi dawa bidíi nada'íjóóíi, daainolt'íi bik'izhí' didot'aa. ⁵¹ Ábel zesdijé' Zekarías zesdijzhí' nnágot'ígo, Zekaríasíi bech'okáqahíi biká' dahnási'níhíi goz'aanii la'íi kíh biyi' da'ch'okáqahíi bigizhgee daztsáq lé'e: da'aníi ádaano'hwíldishni, daainolt'íi bik'izhí' didot'aa. ⁵² Begoz'aanii n't'éégo bídaagono'sini, nohwá góyéé dolee! nohwíi igoyá' bich'í' bená'igíse nádaado'taq: nohwíi doo ha'alkáh daná' n'nee ha'akáh dolee n'íi t'áqzhí' ádaano'í. ⁵³ Jesus ágánníi' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daan'íni bá daagoshch'íidgo lá'ágo nayídaad'íikid: ⁵⁴ Yá nakída'í'áágo, k'izé hadzii daanzigo, dahat'íhíta yik'izhí' daidí'aahíi bighá.

12

¹ Díi bee ánágot'íi'na' n'nee doo náhóltag dayú da'á'adzaago dázho daalíjizhná' Jesus bitsilke'yu ítsé gáyíhni n'kegonyaa, Phárisees daan'íni bincho'íi bán benilzoolé ga'at'éhi baa daagono'saa, áí n'nee binadzahgee nzhóni ádaadil'íni at'éé. ² K'ad dawahá bíl le'izkaad n'íi ch'í'nah ádolnii; la'íi k'ad dawahá nan'í' n'íi bigó'zihgo ádolnii. ³ Áík'ehgo godíhíyú hat'íi daado'níi n'íi got'ízhí' didots'íi; kíh biyi' yune' dataqanégo hat'íi daado'níi n'íi kíh biká'gé' didots'íi. ⁴ Shit'ekéhíi, gádaano'hwíldishni, Hayíi kits'íi nada'itseedná', bikédé'go doo hago ádaané' dahíi doo bédaaldzid da. ⁵ Shíi nohwíi nadaagoshni' hadn' bédaaldzid: ich'izishiiníi bikédé'go ch'íidn' biko' diltí' yuyaa kaa o'íkkaadíi áñ bédaaldzid; gánohwíldishni, áñ bédaaldzid. ⁶ Ya' dló'dichiné ashda'í zhaali lich'í' naki izl'ígo nahíni' gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nañ da'á'á ndi doo yaa yínah da. ⁷ Nohwitsizil dawa alk'iná' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaaldzid da: dló'dichiné doo alch'íde bitisgo da'inol'íi da. ⁸ Gánádaano'hwíldish'ni, Dahadn' n'nee binadzahgee, Áñ bigonsí, shíh'ni, shíi n'nee k'ehgo Niyááhíi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi binadzahgee ágá'díldishni: ⁹ Áiná' hadn' n'nee binadzahgee, Áñ doo bigonsí da, shíh'ni, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi binadzahgee, Doo yígó'si da, bíldidishni. ¹⁰ Dahadn' shíi, n'nee k'ehgo Niyááhíi, ncho'go shaa ya'ti' ndi bincho'íi bá da'izlíné ánádolnii; áiná' dahadn' Holy Spirit ncho'go yaa ya'ti'n' bincho'íi doo bá da'izlíné áná'ne' at'éé da. ¹¹ Jews ha'áná'shéhíi, la'íi nadaant'aahíi, la'íi aasiníi binadzahgee ndaano'hwídel'aago, hago'at'éégo shá' hasdziih, dagohíi hat'íshá' dishni

gádnii, doo daanoŋsi da: ¹² Holy Spirit da'ái bik'ehen'áágee biyi' hat'íi daadohñiihíi nohwíl ch'ígó'aah ndi at'éé.

¹³ Nnee dała'at'ééhií la' Jesus yich'i' hadziigo gánii, Iich'ígó'aahii, shik'isn hat'íi nohwíyée doleehíi lahzhi' shaa no'ne', bihñii. ¹⁴ Jesus gábiñii, Dawahá nanohwínt'ogúí hadn nohwá ilch'i'ishle'go hashiltíi? ¹⁵ Áigé' Jesus gánádo'niid, Daagonoŋsaa le', dawahá dayúwehégo ádáhádaakt'iinií baa daagonoŋsaa: kíyéehií láá ndi doo áí bee ch'ihinaa da. ¹⁶ Iich'ígót'aahgo na'goni'íi yee yich'i' hadziigo gáyihñii, Nnee ízisgo it'inií láágo na'inlt'ih: ¹⁷ Dabíi gáldi'ñii, Hago áshñéh, shinest'a'íi doo hayú bá nágost'aa da. ¹⁸ Áigé' gánádi'ñii, Hago áshñéhíi bígonsi: dawahá bá gowa shiyéehíi nanághishñiiigo nchaago ánághoshdlégho, shinest'a'íi la'íi dawahá shiyéehíi ákóne' oshñii. ¹⁹ Shiyi'siziinií gábildishñii, Shiyi'siziinií, dawahá níyéehií da'kwíi legodzaayú dábik'ehyú ilk'eyihñil; áik'ehgo hanányol, ináá, idláá, nił gozhóq le'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ gábiñniid, Doo gonyáá da; díi t'pé' niyi'siziinií níhókeed: dawahá níyéehií ilk'ehñilíi hadn bíyée doleel áiná'? ²¹ Hadn dabízhá nzhoonií zhá ádáhat'íigo ilk'eyihñilná' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo nzhoq da, án nneehñ ágát'éé.

²² Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Ái bighá gánohwíldishñii, Nohwi'ihí'na'íi doo baa daanohwíl goyéé da le', hat'íishá' hishá doleel, daanolsigo; dagohíi nohwits'í doo baa daanohwíl goyéé da le', hat'íishá' ágoshdle', daanolsigo. ²³ Kí'ihí'na'íi idán bitisgo ilíni at'éé, kits'ihíi diyáge bitisgo ilíni at'éé. ²⁴ Gaagé baa natsídaalkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ik'edaayihñiilíi bá gowa goz'aa da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bá da'diiné': nohwíi dlp' bitisgo da'inolji! ²⁵ Nohwitahyú hadn daahohñezíi yaa natsekeesíi zhá bee ayáhágo ndi hadag ndílségho ádidle' gá? ²⁶ Áik'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaaké'na', hat'íi bighá la'ihíi baa daanohwíl goyéé? ²⁷ T'oh dénzhónéhíi baa natsídaalkees, hago'at'éégo nadaanse'íi: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lé'e ndi, doo díi t'oh dénzhóné ga'at'éégo ik'e'isdlaa da, nohwíldishñii. ²⁸ Áik'ehgo t'oh díi jji noseehíi, áigé' iskáá daadidliidíi ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éégo bik'e'islaaná'; ái t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwik'e'islaa, nohwíi nohwí'odla' ayáháhi. ²⁹ Áik'ehgo hat'íi da'iidaq shíhíi dagohíi hat'íi da'iidlaq shíhíi zhá doo baa natsídaalkees da, doo nohwíini' hah da le'. ³⁰ Ni'godszañ biká' nnee ílth at'éégo hadaazt'íi ái zhá itisgo hádaat'ji: áiná' hat'íi bídn daanohíinií Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa nohwá yígósi.

³¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aanií itisgo biká hádaakt'ji, áigé' díi dawahá áldó' nohwíyée doleel. ³² Doo nédaaldzid da, doo hwoigo shiké' holkah dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa bilakt'áhgee daanliinií itah daanohjiigo nohwá ngon'áá, ái bil goyilshóq. ³³ Dawahá nohwíyéehií nohwaa nahñiil le', tédaat'iyéhií baa daanohné'; bestso bizis doo sa'i hileeh dahíi nádaado'aah, yaaká'zhí' ilínihií doo édjíhi nádaado'aah, ákú da'in'jhií doo keda'in'jhií dayú, la'ihíi doole doo nohwich'á' da'iyáq dayú. ³⁴ Dahayú nohwíl ilíni sinilyú ái zhá baa natsídaalkees doo. ³⁵ Ík'eda' soldlaago t'ákoná' nohwik' daadilt' le', ³⁶ Nnee binant'a' ni'l'néhgee k'ad nadáhgo yiba' naháztaqahíi k'ehgo ádaano't'ee le'; nadzáágo dáádít'ih níyilts'ígo dagoshch'i' yá ch'ída'it'jhi doleel. ³⁷ Nadaal'a'a binant'a' nadzáána' daadéz'jhií biyaa gozhóq doleel: da'anii gánohwíldishñii, ik'e'idleego, Dinobñ, yilñiiigo yich'i' iikaah. ³⁸ K'ad

t'p'é's'ahzhí' godeyaayú, dagohíí hadiyeskaayú biká daadé'íigo nadzááyúgo, áí nadaal'a'á biyaa gozhóq doo. ³⁹ Díí bidaagonoksi, nnee bigową goliíníí da'os'ah in'íihíí higháhgo yígótsiyúgo yiká déz'íí doleel ní', áík'ehgo bigową doo ch'í'nódzjís át'éé da. ⁴⁰ Nohwíí áldó' t'alkóná' ilch'í'daanolt'ee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashohíí dagee.

⁴¹ Peter gábihíí, SheBik'ehń, ilch'ígót'aahgo na'goní'íí bee yánltí'íí, ya' nohwíí zhá nohwá ánníí née, dagohíí dawa bá ánníí née? ⁴² Jesus gáníí, Hadń begondlįgo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowahíí yebik'ehgo nbiktí'íí n'íí, dahagee idán nana'ńíhgehe idán nayíniih. ⁴³ Na'iziidíí binant'a' ábihíiyú át'íigo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleel. ⁴⁴ Da'anįigo gádaanohtwíidishńii, nant'án hat'íí biyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbíteeh doo. ⁴⁵ Áíná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idikdi'ńiiyúgo; isdzáné lá'íí nnee nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaayúgo, iyąq lá'íí idląągo bíł nágodezyizyúgo; ⁴⁶ Áí na'iziidíí binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo nbihłgeesh, áigé' hayíí doo da'odląq dahíí bich'í'zhinéégo nilteeh. ⁴⁷ Áí na'iziidíí binant'a' hat'íí áile' hábit'íinií yígótsj ndi doo hwaą ágádzaa da, doo hwaą ilch'í'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. ⁴⁸ Áíná' na'iziidíí binant'a' hat'íí áile' hábit'íinií doo yígótsj dahíí, nábi'diltsas dábi'ehyú adzaayúgo ndi, dé't'ih nbi'diltsas doleel. Hadń ląągo baa hi'ne'íí, án ląągo binádokik; hadń nnee ląągo yá'ńné'yúgo, án ląągo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí kq' ní'gosdzán biká'zhj' nkedinshńilgo niyáá: alk'iná' dilti' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ní'gosdzán biká'zhj' ilch'í'gont'éehíí nkeniine' daanołsį née? Dah, nohtwíidishńii; nnee ilk'idaashńilyú niyáá: ⁵² Kodé' godezt'igo ashdla'ikįh dala'á biyi' daagolįiyúgo, taagi yich'í' nakik't'éé doleel, dagohíí naki yich'í' takt'éé doo. ⁵³ Nneehń biye' yil nanágonłkaad doo, biye'n bitaa yil nanágonłkaad doo áldó'; lá'íí isdzán bi'isdzq' yil nanágonłkaad doo, bi'isdzq'n bimaa yil nanágonłkaad doo áldó'; isdzán yá'iyéhn yil nanágonłkaad doo, isdzán bá'iyéhn yil nanágonłkaad doo áldó'.

⁵⁴ Jesus nnee dała'at'ééhíí yich'í' hadziigo gánńiid, O'í'áh biyaayú yaak'os dahnanłse'go daal'įyúgo dagoshch'į' gádaadołńii, Nagotłjį ląq; áík'ehgo da'ágánágot'įjł. ⁵⁵ Hayaagé'go ńch'iidyúgo, Gozdog doleel ląq, daadołńii; áík'ehgo ágánágot'įjł. ⁵⁶ Nohwíí nnee nzhóni ádaagonoł'ini, yaak'os lá'íí ní'gosdzán hago ágonéhíí bidaagonoksjná', hat'íí bighą k'ad ágonéhíí doo bidaagonoksj da? ⁵⁷ Hat'íí bighą doo dánohwíí nohwí'at'e' hago'at'éé shįhíí bídaagonoksj dashq'?

⁵⁸ Hadń naa dahgoz'aaníí nant'án yaa bíł hi'ashyú dagoshch'į' bíł ilk'inágonłqoh; dahyúgohíí aayanáltihíí yaa nidok't'eelgo at'éé, áík'ehgo aayanáltihíí aasitíni yaa niltéehgo, aasitiinií ha'ánił'e'. ⁵⁹ Doo ch'inánódáh át'éé da, dá ąqł na'ínnilgo zhá, nildishńii.

13

¹ Áíná' lá' nnee áigee dała'at'ééhíí Jesus yil nadaagonł'igo gádaayihń, Lá' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidikíí lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa dainé'íí bidikíí bíł nanádisgeed lé'e. ² Jesus gádaabińńii, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíníí nnee lá'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo binchq' ye'ádaat'eehíí bighą biniidaagodeszaa daanołsį née? ³ Dah, nohtwíidishńii: áíná' nohwíí daanohtwinchq' doo bich'q'zhj' ádaałne' dayúgo, nohwíí áldó' áí k'ehgo

nanohne'. ⁴ Dagohii lah nnee tsebiits'adah hilt'ehi Siloamgee tsée ilk'ehist'ini nneezgo nadn'ahi biká' nágo'go nabistseed n'ii, ya' áí la'ihii Jerúsalemgee daagoliinii bitisgo bincho' ye'adaat'eehii bigha adzaa daanolsi nee? ⁵ Dah, nohwildishnii: áiná' nohwii daanohwincho' doo bich'á'zhi' ádaahne' dayúgo, nohwii áldó' áik'ehgo nanohne'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'gon'ii yee yaa nanágoelni'go gánii, La' nnee bidasts'aa hentíinii biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áik'ehgo nneehí áí fig o'áhi bah dahnándahii yiká déz'iiigo nyáá ndi doo la' da laa. ⁷ Nnee bidasts'aa hentíinii bá yaa nádéz'iinii gáyiinii, Kú dín'ii, díí fig sikaadú bah dahnándahii biká nádísht'iiigo taagi legodzaa, t'ah doo la' nádish'aa da: k'ínk'é; hat'ii bigha o'áá doleeł, doo bah dahná'ndah daná'? ⁸ Áik'ehgo gánii, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áágo lenágodángo nzhqo, áik'ehgo dahat'ihita bich'í' int'aanú bil k'enádishdlee: ⁹ Áik'ehgo bah dahnisdeeyúgo nlt'éé: dahyúgohii k'idn'k'i. ¹⁰ Jews daagodn'sinii bijii Jesus la' Jews ha'ánálséh goz'aa yune' ilch'ígót'aah lé'e.

¹¹ Áígee la' isdzán spirit ncho'i kah nagmaago ábítsini biyi' goliiigo tsebiits'adah bil legodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'ididqphi da. ¹² Jesus yiltsaago yich'í' ánúgo gáyiinii, Isdzán, kah nanpaahii bich'á' ni'doltii. ¹³ Yiká ndelniiigo dagoshch'í' isdzánhii ilk'ínádezdqod, áik'ehgo Bik'ehgo'ihina' nashilziihgo bich'í' ahénsi, nii lé'e. ¹⁴ Áígee Jews ha'ánálséh yebik'ehí hashkee, Jesus Jews daagodn'sinii bijii ná'ilziihii bigha, áik'ehgo nnee dala'at'éehii yich'í' hadzigo gánii, Gostán iskaqzh'í' na'izidii bee goz'aa: áí gostán iskaanii biyi' nádaanohwildilziihyú noholkáh, doo godilzinií bijii da. ¹⁵ Jesus hananádziigo áí nneehii gáyiinii, Ni, nzhqo adn'í'ni, nohwii dala'á nolt'iiigo godilzinií bijii nohwimagashi dagohii nohwit'ubragei dahast'oonii k'eda'ol'adgo túyú daadolqoz góya'? ¹⁶ Díí isdzánihii, Abraham bich'á'gé' bi'dishchini, Satan dahbihest'qoogo tsebiits'adah bil legodzaahi, godilzinií bijii shá' doo k'e'it'ad da nee? ¹⁷ Agánniidná' nnee Jesus yich'í' daagot'iinii ádaa yádaaniidzi: áiná' nnee la'ihii dawa bil daagozhqo, Jesus dážhó nlt'éégo adzaahii bigha.

¹⁸ Áígé' Jesus gánii, Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee begoz'aanii hago'at'éehii? Hat'ii bil hsh't'a nshné' baa nagoshni'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dážhó alch'éséhi náidn'áago bikíyaayú k'eidnláa; áí ch'il dážhó nchaahi siliiigo bich'ádaaz'aahii biyi'yú dló' yúdahyú nada'iniihii bit'oh ádaagozlaahii k'ehgo Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee begoz'aanii át'éé. ²⁰ Áígé' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee begoz'aanii hat'ii bil hsh't'a nshné'go baa nagoshni'? ²¹ Isdzán ik'áán taadn ha'okáágo bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo qal dahndilzoolí k'ehgo Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee begoz'aanii át'éé. ²² Jesus Jerúsalemyú higaałgo kih nagozniilyú la'ii daagotahyú ilch'ígót'aah lé'e. ²³ La' bich'í' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáhágo hasdáhikáh doleeł nee? Gáyiinniiid,

²⁴ Ágołch'óshigo ch'ígót'í' ch'inołkáh bich'í' dahdaanołdqh: láágo ha'akáh hádaat'ii doleeł ndi ch'éh ádaat'ii doleeł, nohwildishnii. ²⁵ Bigowá golíinii nádídángo dáádítłh nohwich'á' da'dit'iihná' da'dányú nasoziiigo dáádítłhii nádaanołts'igo gádaadołniil, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'ínt'iih; nohwich'í' hadziigo gádaanohwildonniil, Hagé' nałkaihi shi, shii doo nohwídaagoński da: ²⁶ Áiná' gánádaadołniil, Niináát da'iidaq ni',

nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. ²⁷ Áiná' gánohwíldidoníil, Hagé' nol'kaihi shí doo nohwídaagonsí da, nohwíldishníi; yúwehzhí' nol'káh, daanohwigha nch'ogó ádaalt'íni. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, la'íi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áq yune' naháztáqgo daal'íigo, áiná' nohwíi nohwich'á' da'detaqgo, daalchag la'íi nohwíwoo' lídaadok'ash doo. ²⁹ Nnee ha'i'áh biyaadé'go, la'íi o'í'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, la'íi hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áq yune' dahnaháztáq doo. ³⁰ Nnee la' iké'yú daanlíi n'íi da'íltse doleek; la' da'íltse daanlíi n'íi iké'yú doleek.

³¹ Da'ái bijíi la' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayílníi, Kogé' dahnnáh; Hérod nízilhee há't'íi. ³² Jesus gábílníi, Tí'i, ái ba'íi k'ehgo n'íni gádaadoh'ni, Díi jíi la'íi iskáq shíi ch'íidn nnee biyi'gé' ch'ínihisood, la'íi ná'isziih; nakiskáqgo áníta shinasdzid áq' ashleh. ³³ Da'ágát'éé ndi díi jíi la'íi iskáq la'íi nakiskáqgo da'ái k'ehgo hishgaak: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dá'íik'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem nílni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsíntseedíi, la'íi nich'í' daahi'aadíi tséé bee nabida'tsísíh'e'íi; tazhik'áné bi'aadíi bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyínií k'ehgo nichágháshé doo alch'ídn lináhishníil hasht'íi ndi doo hádaalt'íi da ni! ³⁵ Níkhíi yó'agodot'áq: da'ániigo gádaanohwíldishníi, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaahn ba'ahé'gosini at'éé, daadoh'niíhíi bijíi zhá nadaashot'séh.

14

¹ Láh Jews daagodn'siníi bijíi Jesus Phárisee nant'án n'íni bigowá yune' iyáayú óyáágo, dé'at'éégo daayin'íi lé'e. ² Jesus la' nnee nádaanilzohi yíltzáq. ³ Áik'ehgo nnee begoz'aaníi n't'éégo yídaagolsini la'íi Phárisees daanlíni yich'í' hadziigo gáyílníi, Ya' godilzíníi bijíi na'ch'ilzúihgo goz'áq née, dah née? ⁴ Doo had'í bich'í' hanadzii da lé'e. Áik'ehgo nnee kah yaa nagháhiíi náidn'oz'gé' náilzúih, áigé' onáyí'aad. ⁵ Áigé' gánádaabíh'niid, Had'í godilzíníi bijíi bitúlgayé dagohíi bimagashi o'í'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'í' hanáidishood ya'? ⁶ Áigee doo had'í hananádzii da lé'e.

⁷ Nnee kú neheskaihíi hagee nnee itisgo ádaat'eehíi dahnádaadinibíh'gee dahníheb'íilgo yíltzáq'áná' ilch'ígót'aahgo na'gon'íi yee hadziigo gáníi, ⁸ Ní'i'néhgee da'idáayú níh'áh, níh'niid'yúgo, nnee itisgo ádaat'eehíi dahnádinibíh'yú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú níh'áh, bíldo'niid n'íi; ⁹ Áik'ehgo nnee bá da'idaaníi nich'í' nigháhgo gáníldidoníilgo at'éé, Ai dahsín'daageehíi díi nneehíi baa gon'aah; ádaayándzigo dá'ích'í'égee goz'áq'gee dahndaal. ¹⁰ Kú níh'áh golzeego naa ch'íníh'í'áq'go akú n'yaago dá'ích'í'égee goz'áq'gee dahndaal; áik'ehgo nnee bá da'idaaníi n'yaágo, Shit'eké, yúdahgee dahndaal, níh'niigo, kú neheskaihíi bínáál itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Had'í itisgo ádéstíh'íh'íi ádaagoch'olba'go ádol'nií; áiná' ádaagoch'olba'íi itisgo at'éégo ádol'nií.

¹² Jesus nnee bá da'idaaníi áldó' yich'í' hadziigo gáyílníi, Nigowá'gee ha'iz'áqgo da'idáayúgo, dagohíi o'í'áq'go da'idáayúgo, doo dá nit'eké, ník'isyú, ník'íi, dagohíi ízis da'it'íni na'ashhahgé' daagolíníi zhá, Kú noholkáh da'olsáayú, bíh'nií da; ágándzaayúgo ní áldó', Kú níh'áh, nádaaníldo'niíi at'éé, t'áqzh'í' ní nich'í' naná'doho'nií. ¹³ Ná da'idáayúgo tédaat'iyéhíi, baa dah-nagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, la'íi bínáá édaagodiníi, Da'olsáayú noholkáh, daabíh'nií doo: ¹⁴ Áik'ehgo niyaa gozh'ó doleek; ái doo hat'íi nich'í'

nanádaihi'niil dahíi bigha: nnee nlt'éhi nanezna'íi naadikaihií bijji nich'í nanádo'niil.

¹⁵ Nnee la' Jesus yil iyaaníi díi yidezts'aago gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bi-lakt'áhgee goz'aq yune' hadn' bání yiyaa doleehíi biyaa gozhóó dolee. ¹⁶ Jesus gábilnii, Nnee la' ízisgo bá da'idaago, nnee láágo, Kú da'olsaayú nohoókáh, yihniid lé'e: ¹⁷ Áigé' da'idaaníi biká' ngonyáágee binal'a'a' gáyilnii, Haiyí, Kú nohoókáh, daabildéniidíi, Yushdé', daabilnii; alk'iná' aqal'á' ilzaa. ¹⁸ Áiná' nnee da'la'á daant'jigo, Doo ákú disháh da, daanii nkegonyaa. Nnee da'iltsehéi gáníi, Ni' nagohénií ni', ái nish'íyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkaqah. ¹⁹ La'ihíi gánádo'niid, Shíi magashi bena'ibaqasé gonenan nahénií ni', ái bínshtáahyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkaqah. ²⁰ La'ihíi áldó' gánádo'niid, Shíi shi'aad gozlii ni', ái bigha doo ákú nsháh da. ²¹ Nal'a'a' binant'a' ái nneehíi hat'íi daanihií yil nagosni'. Nant'ánhií bágóchjido binal'a'a' gáyilnii, Ti'i, dahale, kish gozníli biyi' da'itinyú, kish bigizh ch'énadaagozt'iyú nneo tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, la'íi bináá édaagodiníi, Yushdé', daabilnii. ²² Áigé' nal'a'áhíi binant'a' gáyilnii, Shinant'a', áshilniihií alk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'aq. ²³ Nant'ánhií binal'a'a' gáyilnii, Ti'i, da'itinyú la'íi kish binayú ch'il lédaant'iyú nihiyóód, áik'ehgo shigowa yune' ch'ilaa dolee. ²⁴ Nnee, Kú da'olsaayú nohoókáh, ch'éh ádaabildéniidíi shi'idán doo daayolih at'éé da.

²⁵ Jesus nnee láágo yil nátssek: ái yich'í' adzaago gáyilnii, ²⁶ Dahadrn shaa nyáahn bitaa, bima, bi'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkiíyú, la'íi dabíi bi'ihí'na' ndi shitisgo bil nzhooníi, án doo shiké' higaakíi át'éé da. ²⁷ Dahadrn bits'iilna'áahíi doo dahiditijigo shiké' dahdigháh dahíi, doo shiké' higaakíi át'éé da. ²⁸ Nohwitahyú dahadrn yúdahyú nil'aago ilk'e'isht'i nziyúgo, án íltsé ndaahgoshá' da'kwíi ileeh shíhíi yoltaq, dá binil'aq shi aqal ashézhí' nzigo? ²⁹ Dahyúgohií kish bit'ááh lédn'aahíi aqal áyílaaná' hat'íi áile'ihíi doo aqal áile' yínés'aq dayúgo, nnee bináát doo aqal áile' dahíi baa daadloh nkegonyaa, ³⁰ Gádaaniigo, Ái nneehíi it'i nkegonyaa ndi doo aqal áile' yínés'aq da. ³¹ La'íi nant'án, nant'án la' yil nagonkaad doleeyúgo, íltsé ndaahgoshá' yaa natse-kees, shisiláada gonengango doo náhóltag dayú la' nant'ánhií bisiláada nadin doo náhóltag dayúhi bil nagonshkaad dá bik'eh shi, nzigo? ³² Dahyúgohií, yil nagonkaadíi t'ah ízaadgé' hikaahná', bá ch'iniíh nadai'aahíi bidázhí' daidi'aa gádaayildniihgo, It'eké náodlee. ³³ Áik'ehgo nohwitahyú dahadrn biyéehíi dawa bil nzhoohíi bigha doo yich'á'hígháh hat'íi dahíi, doo shiké' higaakíi át'éé da.

³⁴ Ishihí nlt'éé, ndi ishíh doo nk'óqzh da silijyúgo, hat'íi bee nk'óqzhgo ánalne'? ³⁵ Ljí bichan ndi bil nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkád. Hadn' bijeyi' golínií iyést'saq le.

15

¹ Tax bich'í' nadaahi'niíhíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi dawa Jesus yidaayést'saqgo yich'í' nihikáh lé'e. ² Phárisees daanlíni la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchíhi Jesus yida'iltahgo gádaanii, Ái nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yich'í' nihikáh, la'íi yil da'ayaa.

³ Áik'ehgo Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yil nagoln'i' gáníigo, ⁴ Nohwitahyú la' dahadrn dibeljií da'la'á gonenadín da'izliiyú yinoyolgo, da'la'á ch'a'oyáayúgo, ngost'ádin ngost'áhiíi dakú nyiniíshqá, áiná' da'la'á bich'á'

ch'a'oyááhíí yíka ntaah, dá náidn'tj'zhí? ⁵ Náidn'tj'íná' yaa bíl gozhóógo biwosyú dahílteeh. ⁶ Bigowayú nádzáágo bit'eké la'íí ba'ashhahgé' daagolíníí dala'áyíílaago gádaayihíí, Shíł nohwíl daagozhóó le'; shidibelíí ch'a'oyáá n'íí náidit'j'íh. ⁷ Da'áík'ehgo aldó' nnee dala'á nchó'go at'ééh' bincho' yich'á'zhí' adzaah'í, ngost'ádin ngost'ái nnee daanjoo daanzigo bincho' doo yich'á'zhí' ádaane' dahíí bitisgo yaaká'yú baa koí daagozhóó doleeł, nohwíldishíí.

⁸ Isdzán la' zhaali béshligai be'alzaahi gonenan nainilgo, dala'á baa ch'a'oltó'yúgo, kó' yidilt'laadgoshá' nágołshóhgé' yíká déz'j'í, danáidn'áqzhí? ⁹ Náidn'áqaná' bit'eké la'íí ba'ashhahgé' daagolíníí dala'áyíílaago gádaayihíí, Shíł nohwíl daagozhóó le'; zhaali shich'a'oltó' n'íí nádi'áq. ¹⁰ Da'áík'ehgo aldó' nnee dala'á nchó'go at'ééh' bincho' yich'á'zhí' adzaahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíníí bináát gózhóó doleeł, nohwíldishíí.

¹¹ Jesus gánádo'ńiid, La' nnee biye' naki golíí lé'e: ¹² Iké'gee nagháhihíí bitaa gáyihíí, Shitaa, dawahá ńiyééhíí lahzhí' shíyéé doleełíí shaa nné'. Áík'ehgo bá íłk'íyíné'go yaa yiné'. ¹³ Da'kwíí iskáq hik'e iké'gee nagháhihíí dawahá bíyééhíí dala'áyíílaago ńzaadyú óyáá, áku dá adzaayú anáłwołgo dawahá bíyéé n'íí aqł ch'ayishchííh. ¹⁴ Dá aqł ch'ayishchííná' áígee shiná' góyéégo daagodeyaa lé'e; áík'ehgo dawahá yídn ńj'igo nkenyaa. ¹⁵ Nnee la' áígee daagolíníí yá ná'ńziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bi'idán dák'azhá yiyáq ndi nnee doo la' bá'diné' da. ¹⁷ Ídínágoszj'ídgo gádíldi'ńii, Shitaa yánada'iziidíí ląágo bi'idán daagolíí, ik'e'an nazńilgo, áiná' shihíí shiná' dák'azhá shizilheel! ¹⁸ Shíí nádishdáhgo shitaa bich'í'yú nádésdzá, áík'ehgo gábíldishííh, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', la'íí ni nich'í' nchó'go asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashíłch'ńii bik'eh sitíí da: nánada'iziidíí k'ehgo nashíłlteeh. ²⁰ Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah ńzaadgé' nádaahná' bitaa bíłtsáago baa ch'ozbaadgo bich'í' nádiłwod, bizénáschidgo bizts'qs lé'e. ²¹ Biye' gábihíí, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', la'íí ni nich'í' nchó'go asdzaa, doo niye' daashíłch'ńii bik'eh sitíí da. ²² Áiná' bitaahíí yánada'iziidi gádaayihíí, Diyágé dážhó itisgo ńt'éhihíí kú ndaanoltsoosgo bá ádaagołe'; gan bik'edn'áne bik'e daado'aa, kee aldó' bá ádaagołe': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí nádaadott'e'go bá daazołhee; áík'ehgo daahiidaągo nohwíl daagozhóó le': ²⁴ Díí shiye' daztsáq nsj n'íí t'ah hínaa ląá; ch'a'otłizh n'íí náidit'j'íh. Áík'ehgo bíł daagozhóó nkegonyaa. ²⁵ Biye' íłtsé nagháhihíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádaak: án k'j'it'ahzhí' nnyááná' bésh dilwóshé bee idot'aałná' da'ch'íłzhishgo yidezts'áq. ²⁶ Nada'iziidi la' yíká ánniidgo nayíłdikid, Hat'íí bighá ágot'j'íh? ²⁷ Gábíłhíí, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí bá zesdji, nidizhé dánkt'éé nt'éégo baa nadzááhíí bighá. ²⁸ Áík'ehgo bágóchj'ídgo doo ha'agháh dahíí bighá bitaa bich'í' ch'ínyáágo, Ha'ánnáh, bíłniigo náboqáq le'e. ²⁹ Bitaa yich'í' hadziigo gáyihíí, Doo alch'ídé legodzaa da nich'oshniigo áshíłnńiihíí dawa bikísk'eh ánsht'ee ni'; ndi gant'ízi zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa ńlteeh da, shit'eké bíł shíł daagozhóó le'at'éhi: ³⁰ Áiná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yíł anákeelgo dawahá níyéé n'íí aqł ch'ayishchííná' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íí bá zínłhíí. ³¹ Bitaa gábíłhíí, Shiye', ni ńil gonshłj'í, shíyééhíí dawa ńiyéé. ³² Nohwíl daagozhóó, nohwíl gonediłj'igo dábí'ek' go'j'í: díí nidizhé daztsáqgo daandzi n'íí hínaa; ch'a'otłizh n'íí náidit'j'íh.

16

1 Jesus bitsilke'yu yich'i' hananádzii, Lah nnee ízisgo it'ini la' nnee bána'iziidihi biyéehí dawa yinádéz'íigo nyinktji lé'e; aí nnee ízisgo it'ii n'íi gádaabich'inii, Niyéehí yinádéz'iiníi dawahá nich'á' da'izlií áil'íi.

2 Áik'ehgo bána'iziidí, Yushdé, yilmniidgo gáyihni, Hat'íi láq daanikch'iniigo naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shiyéehí shá beda'izoh n'íi shaa nán'aah; k'adíi dawahá shiyéehí doo shá binádín'íi da. 3 Na'iziidíi gádíidí nni, Hago láq ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'íi n'íi shich'á' nágodn'áq: doo nagoshgeed bik'eh da; ídóshkeedyúgohíi ádaayánsdzj. 4 Shíi hago ashne' bígonsj, kodé' ch'ínáshí'dolt'e'go nnee bitashaa doleelgo. 5 Áik'ehgo binant'a'íi yaa hadais'aa n'íi, Yushdé, daayihniigo, da'íltshéhíi gáyihni, Shinant'a' da'kwíi naa ha'áa? 6 Mazhíil dála'a gononadíníi ik'ah bee kedaanes'áqgo, nii. Áik'ehgo gánáyildo'niid, Dagoshch'i' ndaahgo ashdladin zhá shaa ha'áa ánágodle'go k'e'ílchíi. 7 La' gánáyildo'niid, Nihíi da'kwíi naa ha'áa? Áik'ehgo gáníi, T'oh naghái ízis nchaahíi dála'a gononadíníi dádeskadgo. Áik'ehgo gánáyildo'niid, Tsebídín zhá shaa ha'áa ánágodle'go k'e'elchíi. 8 Nant'án bána'iziidná' bich'i' nach'aahn, Gonyááyú ándzaa láq, yihni: díi jji ni'gosdzán biká' ágot'ee zhinéé nakaihíi daalimolt'íiíi, idindím zhinéé nakaihíi bitisgo daagoyáq. 9 Ni'gosdzán biká' ízis it'iiníi bee nohwit'eké ádaagoldle'; áik'ehgo ásdjigo dahazhí' daagolíyú nohwá ch'ídaadotjil, nohwíldishnii. 10 Hadn da'ayáhago ágot'eehíi ndi begondljiigo nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíi addó' begondljiigo nayik'í'iziid doleel: hadn ayáhago doo bik'ehyú át'éé dayúgo dážhó itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleel. 11 Áik'ehgo ni'gosdzán biká' it'iiníi doo nzhoggo ádaanolsj dayúgo, hadn yaaká'yú it'iiníi nohwaa yiné' áiná? 12 La' biyéhi doo bá nzhoggo ádaanolsj dayúgo, hadn dánohwíi nohwiyéehíi nohwaa yiné' áiná?

13 Doo hadn binant'a' naki da: dála'a bil nchó'ná' la'ihíi bil nzhog doleel at'éehíi bighá, dagohíi dála'a yotá'ná' la'ihíi yich'olaa doleel at'éé. Bik'ehgo'ihí'nañ la'íi it'iiníi dála' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da.

14 Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'ínihi, díi dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yádaakti'go yaa daadloh lé'e. 15 Áik'ehgo gáyihniid, Nnee binadzahgee daanolshog ádaano'íi ndihíi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíi yune'íi yígótsj: nnee hat'íi itisgo ádaayonihií, aí Bik'ehgo'ihí'nañ bil nchó'. 16 Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní la'íi binkááyú nada'iziidíi ádaanihíi yebik'ehgo ngóhéyáa, John nyáázhi': áigé' yushdé' godezt'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nlt'éégo baa na'gon'íi t'ah baa nadaagoln'i' goldoh, áik'ehgo nnee dála'a daant'ígee dážhó hádaat'íigo idéédaalnaa. 17 Yáa la'íi ni'gosdzán bilgo bech'ígonáhgo doo nyee da, áiná' begoz'aaníi dážhó da'ayáhago ndi bech'ígowáhgo nyee. 18 Dahadn bí'aad yil ik'ínát'aazhgo la'íi yil nnaná'nááyúgo áñ nant'í' naghaa: la'íi dahadn isdzán biká' yó'onáyit'e'n yil nnááyúgo aí nnee nant'í' naghaa.

19 Lah nnee ízisgo it'iiníi, nak'á' nlt'éhi lichiiigo dot'ízhíi bidiyagé lé'e, dajji biigha idán lán ílínus zhá yiyáni. 20 Aí nnee bich'ígót'ígee la' nnee ídókeedi dá lóod zháhi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istj. 21 Nnee ízis it'iiníi iyáqé' bán bizhool nanidéhíi shá dó'né' hadó' nzj lé'e: la'íi licháné baa hikáhgo biká' lóodíi daayihnaad. 22 Nnee tét'iyé n'íi daztsáqgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníi Abraham bijíilázhí' idéyóltá'go onádaabistj lé'e: nnee

ízis it'íí n'íí áldó' daztsáqgo leltíí. ²³ Ch'iidntahyú dážhó biniigonnt'éégo hadag déz'íígo ízaadyú Abraham Lázarus ídéyóltá'go yiltsáq. ²⁴ Áík'ehgo Abraham nawode yich'í' ánniid, Abraham, shítáa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'í' n'Páá, bilázhoozhíí tú bee náyólt'oodgo shizaad shá yinok'az; díí k'ó'íí biyí' nyeego shich'í' nagowaahíí bighá. ²⁵ Áíná' Abraham gábiñniid, Shiye', t'ah hinnaána' bínánlníh, dawahá ntt'éehíí níyée ní', áíná' Lázarus doo hat'íí ntt'éhi bíyée da ní': k'adíí án ntt'éégo ábi'dilzi, áíná' níhí k'adíí niniigonnt'éé. ²⁶ Nohwíí nohwígizhgee dážhó yúyahgo nalwozh áldó': áík'ehgo kodé' azhí' nach'idikáh doleeł n'íí doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé da; áíná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da. ²⁷ Áík'ehgo nnee ízis it'íí n'íí gánniid, Shítáa, nánoshkaq, Lázarus shítáa bigowayú n'Páá: ²⁸ Shik'isyú ashdla'í golíí; áí doo kúyaa góyée'go goz'áq yuyaa dikáh da doleełhíí bighá Lázarus bíl nagoln'í'go n'Páá. ²⁹ Abraham gábiñniid, Bíí Moses lá'íí Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií yedaagoyilíí; áí yídaayést'sáq le'. ³⁰ Ágánniid, Dah, shítáa Abraham: áíná' dahadn daztsánihi bich'á'gé' nán'ááyúgo shik'isyú binch'ó'íí yich'á'zhí' ádaane' doleeł. ³¹ Abraham gánábildo'niid, Moses lá'íí Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bíl nadaagoln'í' ndi doo da'odlaq da doleeł go'íí.

17

¹ Jesus bitsilke'yú gáyihñniid, Nakídintaahíí dábegolne' go'íí, áíná' hadn ná'íntaahíí bá góyée doleeł. ² Tsée be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídest'oo'go túnteel beh hilt'égo bá nzhq' doleeł ní', díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dała'á nch'q'go at'íígo doo áile' da doleełhíí bighá.

³ Ídádaadesó't'íí: ník'isn nich'í' nch'q'go at'ííyúgo bee bich'í' yáñti'; áík'ehgo, Shaa nágodin'áah, niñniyúgo baa nágodin'áah. ⁴ Dała'á jii gots'idn nich'í' nch'q'go ánádzaayúgo, gots'idn nich'í' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niñniyúgo, baa nágodin'áah. ⁵ Jesus binadaal'a'á gádaabiñni, Nohwi'odlaq'íí dayúweh nohwá bínáhodaal'go áñtsi. ⁶ Áík'ehgo Jesus gádaabiñni, Nohwi'odlaq' mústard biyígé ga'at'ééyúgo ndi, díí tsj sýcamine holzéhi gádaabiñni, Dáni nikeghadgé' hádnłts'oo'go túnteel biyí'gee ik'endlée; áík'ehgo da'ánniyyú ane' doleeł. ⁷ Nohwitahyú lá' bána'iziidíí bá nagodzjizyúgo, dagohíí magashi bá nanyoodyúgo, ya' kiyaaagé' nádzáágo gáyihñni née, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? ⁸ Dah, áíná' gáyihñni, Shá a'íle', áíge' ik'e'idleego shich'í' n'ííkáah, aqł iyááge' aqł ishđlaayúgo; bikédé'go ináá lá'íí idláq. ⁹ Ya' bana'iziidíí da'áyiñniyyú adzaahíí bighá, Ahíyi'ee, yihñni née? Dah, nsj. ¹⁰ Nohwíí áldó' da'ánohwidł'ñnihií dawa ádaasolaayúgo gádaadoñni, Nohwíí doo nił daandłj dago ná nada'iidziid: hat'íí, Ádaale', nohwildł'ñnihií zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária lá'íí Gáílee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáágo nnee nonenan lóod doo ínádñ dahí, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, áí da'anahyú nazjigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaañni, Jesus, Nant'án, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus áí nneehíí yiltsáqgo gádaayihñni, Daadołkángo okáqah yedaabik'ehi bich'í' ch'í'nah ádaadołde'. Hikahná' ntt'éé nádaasłj lé'e. ¹⁵ Áí nnee dała'á nábi'dilzihií yígolsjido t'aqzhí' Jesus yaa nadzáá, nádzihií Bik'ehgo'íhi'nañ ya'ahénzigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhí' hayaa adzaa, Ahíyi'ee, yihñni: án Samáriagé' gólínihi. ¹⁷ Áíge' Jesus gábiñni,

Gonenan nádaadziihná' ngost'áhií hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahgé' nneehihi t'aazhí' nadzáá, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzigo. ¹⁹ Nádnáhgó hí'naál, ni'odlq'íi nlt'ée'go ánániidlaa, yiñii.

²⁰ Phárisees daanlíni Jesus nayídaadilkidgo gádaayilñii, Da'os'ah Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehí kú bengowáh? Jesus gáníi, Doo hwit'íigo kú bengowáh da: ²¹ Kú'ko dín'íi! dagohí, Nláhyú nláhi! doo daach'íni da: Bik'ehgo'ihí'nañ ak'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyiñii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhií bijíi da'á ná'ch'ótséh hádó' daanó'síjh doleel, ndi doo ndaaho'tséh át'ée da goldohíi dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daade'íi, dagohíi, Kú daade'íi, daanohwí'ch'íni doo: áiná' akú do'ká'h hela', biké' do'ká'h hela'. ²⁴ Hada'didla'íi bee yáá dá'ázhi'néégé' lahzhí'néégó bee got'íi nágodleeh; áik'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhií, ánsht'ee doleel ch'í'nah áshi'delzaahí bijíi. ²⁵ Dab'í'ktsé' lá'ágo shiniigodilne'go daakinolt'íjhi doo hádaashit'íi da doleel. ²⁶ Noe t'ah gol'íiná' ágot'ee n'íi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhií, nánsdháhií bijíi áldó' ágágot'ee doleel. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eelíi yiyi' oyaazhí' da'ch'iyáq ni', da'ch'idlqá ni', nnádaach'íkse' ni', la'íi laa daagoch'ihí'niigo nnádaaze' ni', áigé' tú idezjoolgo aqá tú bíl daach'idesdzii'. ²⁸ Lot t'ah gol'íiná' áldó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyáq ni', da'ch'idlqá ni', nada'ch'ihí'nihi ni', kaa nadaahi'nihi ni', k'eda'ch'idílee ni', la'íi gowá ádaagoch'ile' ni'; ²⁹ Áiná' Lot Sódongé' ch'ínyááhií bijíi kq' la'íi tséé' k'q'i, brimstone holzéhi, yaaká'gé' ná'tá'ágo aqá daakowáá'. ³⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhií, ch'í'nah ádideshdle'íi bijíi áldó' ágágot'ee doleel. ³¹ Ái bijíi hadn bik'íh biká'yú dahsdaahn bik'íh yune' bíyéehíi siné'i, gódh yiká o'ánaódh hela': da'áik'ehgo áldó' nnee k'edolzaahíi yiyi' nagmaahn t'aazhí' ánaó'ne' hela'. ³² Lot bí'aadn bínádaa'nihi. ³³ Dahadn bí'ihí'na' yaa bíl goyééhñ, ái bich'á' da'izlíi hileeh; áiná' dahadn ádaayis'nahgo bí'ihí'na' da'izlíi silíi'ñ ihí'naa doo ngonel'áq dahíi yee hí'naa doo. ³⁴ Shíi gánohwí'dishñii, Ái bit'Pé' nnee naki dashteezhgo, da'á ná'dilteehná' la'íi da'akú sitíi doo. ³⁵ Isdzáné naki h'sht'a da'ík'aayúgo, da'á ná'dilteehná' la'íi da'akú sidaa doo. ³⁶ Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, da'á ná'dilteehná' la'íi da'akú sizíi doo. ³⁷ Hayú, nohweBik'ehñ? daabiñii. Jesus gádaabiñii, Dahayú its'íi siné'yú ch'ishoogi da'á'at'ée doleel.

18

¹ Da'ch'okáqah nt'ée'go doo kíi iyeeh dago Jesus na'goni'íi bee í'ch'ígó'aahgo ² Gán'niid, Láh kíh goznilyú yánáltihñ gól'íi, Bik'ehgoihí'nañ doo yidn'sini da, nnee doo bíl íl'ni da: ³ La' isdzán, itsaa n'líni, áigee gol'ni dakozhá baa nadá'ngo gábilñii, Shá í'k'ígodn'dóqoh, nnee la' shik'ennihií bighá. ⁴ Dé't'ihézhí', Dah, yiñii: ndi biké'dé'gohíi dabíi gádíldi'ñii, Bik'ehgo'ihí'nañ doo dinsi da, nnee doo shíi íl'íi da; ⁵ Da'ágát'ée ndi díi itsaahíi ts'ishíldíjhií bighá bá í'k'ígodishdóqoh; dahyúgohíi kú nádáh nt'ée'yúgo shiyilhá. ⁶ Jesus gánádo'niid, Yánáltihñ doo dá'ík'ehyú át'ée dahñ ánniidíi ídaayesó'ts'áq. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee hayí'niilíshq' dajíi biigha la'íi dat'Pé' biigha bich'í' ádaanihií bich'í' ídést'áago n'zaad godihigháh ndi yá í'k'ígodíldóqoh. ⁸ Dagoshch'í' yá í'k'ígodíldóqoh, nohwdishñii. Da'ágát'ée ndi shíi nnee k'ehgo Niyááhií nánsdzaagoshq', ni'gosdzán biká' nnee daashodlaanií la' daastséh shí? ⁹ Jesus nnee la' dázhó nshoq daanzigo dabíi zhá ádaa da'odlíigo, la'íi doo hadn yíi da'óltagi da, í'ch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáyiñii: ¹⁰ Láh

nnee naki wá'yú da'ch'okaqah goz'aqá yune' o'áázh lé'e; dala'a Phárisee nlíni, la'n tax bich'i' nadaahi'níni. ¹¹ Phárisee nlinihñ idá'okaqahgo gánii, Bik'ehgo'ihí'nañ, shíi la' nnee ádaat'eehíi k'ehgo doo ánsht'ee dahíi bighá naa ahénsj, ái aadaanch'i'íi, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, nant'i' nadaakaihíi, díi tax bich'i' nahi'níhñ ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shíi dalán godilziníi biyi' nakidn dáshiná' oshkaqah, la'íi dawahn shíyéehíi dágonenanyú ik'é'níigo dala'a Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' nanáhishnii. ¹³ Áiná' tax bich'i' nahi'níhñ da'anahyú sizíigo bijíilálzhzh'i' nyínts'i, dá doo hadag dighaalé gániiigo okaqah, Bik'ehgo'ihí'nañ, shíi shinch'ó' lánihí shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shíi nohwíi nadaagoshnii, Ái nneehñ gowáyú onádzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee bízhá binch'ó' n'íi bich'á'né'ná' la' nneehíi, dah: hadñ itisgo ádestíihñ ádaagoch'olba'go ádolnii; áiná' hadñ ádaagoch'olba'n itisgo at'éego ádolnii. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'ihéznil lé'e, yiká ndaadilniih daabich'ido'níigo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayiltsaago, Doo ágadaat'íi da, daabilniiid. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayilniiigo, Ch'ík'eh chagháshé shich'i' nihikáh le', doo t'aqzh'i' daahínótá' da; bíi ga'ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlii, níigo. ¹⁷ Da'aníigo gádaanohwíidishnii, Dahadñ chagháshé alch'iséhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aqáyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileeh. ¹⁸ Lah nant'an Jesus nayidíikidgo gáyihñi, I'ch'ígó'aa'híi nt'éhi nlinihí, hago laqá áshne'go ihí'naa doo ngonel'aqá dahíi bee hinshnaa dolee? ¹⁹ Jesus gábilnii, Hat'íi bighá nnee nt'éhi shilnii? doo hadñ nt'éé da go'íi, dala'a zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'aqá lé'ehíi bígoñs'i go'íi, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo ich'izilhee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ilchoo da. Kitaa la'íi kimaa ch'idnlsj. ²¹ Nneehíi gábilnii, Áni nashaagé' godezt'i'go ái dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus ái yidezts'aqaná' gábilnii, Dala'a zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawa níyéehíi naa nahoníihgo, zhaalihíi tédaat'iyéhíi bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ilíni níyéé dolee: áiná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Ái yidezts'aqaná' doo bíl gozhóq da silíi: dázhó ízis it'íihíi bighá. ²⁴ Doo bíl gozhóq da silíigo Jesus bígolsíidná' gánii, Nnee ízis da'it'inií Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁵ Ljí bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeeaná' ízis it'inií Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee ái daidezts'aaníi gádaanii, Áiná' hadñ zhá hasdáb'ilteeh? ²⁷ Jesus gánii, Nnee dahat'ihíta doo layole' at'éé dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ layile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábilnii, Nohwíi nohwíyéé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gánádaabil'do'niiid, Da'anii gádaanohwíidishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliizh'i' itah nliihíi bighá bigowa, bí'aad, bik'isyú, bimaá, bitaa, dagohíi bichagháshé yich'á' dahnyááyúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi' ái bitisgo doo alch'idn baa na'né' dolee, la'íi lahgo náhodeszaago ihí'naa doo ngonel'aqá dahíi yee hinna dolee.

³¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yil its'ákaigo gádaayilniiid, Jerúsalem yúdag deikai, áku Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shaa k'eda'ashchiiníi dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlii dahíi baa shi'dilteehgo shaa daadloh dolee, yúyahgo shiniidaagodile' la'íi shik'ídaadihizheeh dolee: ³³ Hashída'iltsaas doo, la'íi daashizilhee dolee, áigé' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'íi níigo aníihíi doo la' yidaagolsj da: aníihíi baa ch'ananl'i'go doo bíl ídaagozj da.

³⁵ Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', la' nnee biṇáá ágodini idókeedgo itín bahyú sidaa: ³⁶ Nách'ólseehí yidezts'aḡgo, Hat'íi láá ágodzaa, niigo na'ídiikid lé'e. ³⁷ Áik'ehgo gádaabíłch'inii, Jesus, Názarethgé' gólíni, kúk'e higaal. ³⁸ Áik'ehgo nádidilghaazhgo gáníi, Jesus, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ³⁹ La' ádn náseehí bił daadestehgo, Godnch'áad, daabíłnii, áiná' da'tiségo dilwosh, gáníigo, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáágo, Yushdé' bił dokáh, nii: bit'ahzhí' nyáána' nayidiikidgo ⁴¹ Gáyíłnii, Hat'íilá ná ashle' hánt'íi gá? Nnee biṇáá ágodini gábíłnii, SheBik'ehń, desh'íigo ánáshidle'. ⁴² Jesus gábíłnii, Nináá nágódleeh, ni'odla' nł'éeego ánániidlaa. ⁴³ Dagoshch'í' go'íi nasdlíigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ahéńzigo: áik'ehgo nnee dawa daayíłtsaḡná' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzí lé'e.

19

¹ Jesus Jéríkyú ch'ínyáá lé'e. ² Ákú la' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'í' nadaahi'niikíi da'tiséyú sitíni, ízis it'íni golíi lé'e. ³ Jesus holzeehń yíłtséh hánt'íi; áiná' nnee daahíłzhgé' bíi alch'íséhíi bighá ch'éh histseh nzi lé'e. ⁴ Áik'ehgo náseehí yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleełyú gashdla'a nan'áhi yiká'zhí' hayáa. ⁵ Jesus áígee nyáána' hadag déz'íiná' gábíłnii, Zacchéus, dáhale gódał ch'ínnáh; díi jii nich'í' hasta' deyaá. ⁶ Áíge' dáhalego gódał ch'ínádaaago yaa bił gozhógo gowayú yil onát'aazh. ⁷ Nnee ái daayíłtsaḡná' bída'íłtaago gádaanii, Nnee doo bik'éhyú át'éé dahń yaa hasta' oyáa. ⁸ Zacchéus nnyáágo Jesus gáyíłnii, ShiNant'a', dawahá shiyééhíi ihí'gé' tédaat'iyéhi baa hishnił; áiná' dahat'íhíta bee bich'í' nashich'a'yúgo, díidn dábitisyú da'ágánaóláḡgo bich'í' nanádhishnił. ⁹ Jesus gábíłnii, Díi jii behasdách'igháhíi kogee naháztaaniı bee bá goz'aḡ, Zacchéus aldo' Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni at'éégo. ¹⁰ Shiı, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee ch'a'onezdeehíi biká daadesh'íi la'íi hasdáhishniłhíi bighá niyáa. ¹¹ Nneehíi ídaayésts'aḡgo Jesus íłch'ígót'aahgo na'gon'íi yee bił nanádaagońi', Jerúsalemyú dák'azhá hígháhíi bighá, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań nant'a' doleełi dagoshch'í' ch'í'nah áile' daanzíhíi bighá. ¹² Łah nnee ízigo at'éhi nzaadyú óyáa, nant'an ábi'dilne'go, áíge' nádángo. ¹³ Nnee gonenan bánada'iziidiı, Yushdé', daayíłniiidgo, bestso pounds holzéhi dała'ágo daant'íige yita'iznii gáyíłniigo, Díi zhaalihíi bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhí'. ¹⁴ Áiná' nnee áígee daagolínii daabich'ólaahíi bighá ch'íni nadaa'ahíi biké' odais'a' gádaaniigo, Díi nneehń doo nohwinant'a' hileeh hádaahii'íi da. ¹⁵ Nant'an ábi'delzaage' nádzáago, Shánada'iziidi zhaali baa daasiníli yushdé' shá daabíłdońiih, nii lé'e, dała'á daant'íige zhaali da'kwii ádaizlaahíi bigonsłhíi bighá. ¹⁶ Da'íłtsé baa nyáahn gábíłnii, Shi-nant'a', nizhaalihíi gonenan itisyú ányiidlaa. ¹⁷ Áik'ehgo gáyíłnii, Nł'éeego shána'iziidi, nł'éeeyú ándzaa láá: da'ayáhá ndi nł'éeego shá ánlaahíi bighá gonenaágo kłh goznili bá nant'áago ánishle'. ¹⁸ Iké'gee nanádzáahn gáníi, Shinant'a', nizhaalihíi ashdla' itisyú ányiidlaa. ¹⁹ Áik'ehgo gáyíłnii, Nihíi ashdla'go kłh goznili bá nant'áa doo. ²⁰ Ła' nanádzáago gáníi, Shinant'a', kóh nizhaali, bił ísídigo ná síłné' ni': ²¹ Nnee doo begónedzḡa dahi níłhíi bighá nénésdzid: hat'íi doo ninne' dahíi dahnné', hat'íi doo k'edínlaa dahíi náhigésh. ²² Nant'ánhíi gábíłnii, Dáni niyati'íi bee ch'é'édent'aḡ, nch'ogo shána'iziidi. Nnee doo begónedzḡa dahi nshłigo bígońłsı, doo ni'niné' dahíi nádishné'hi, la'íi doo k'edílaa dahíi náhishgeeshi: ²³ Hat'íi bighá áiná' shizhaal-híi doo shá ha'áńil da, kú nánsdzaago bínágodzaahíi bił hanańil doleeł ni'?

24 Nnee bit'ahyú nadaaziinií gáyihii, Bizhaali bich'á' nadaadohiiigo nnee bizhaali gonenanhn baa daanoihii. 25 (Nohwinant'a', áh la' alk'iná' gonenan biyéé, daabihii.) 26 Gádaanohwidishnii, Dakówa hat'íi kiyééhíi kaa nado'né' doleel; la'íi doo hat'íi kiyéé dahíi, kiyéé lé'e ndi kich'á' nadido'né' doleel. 27 Áiná' díi daashich'olaahíi, doo binant'a' hishlee hadaashit'íi dahíi, kú shidáhyú ndaaholt'e'go shináá' nadaaktseed.

28 Jesus aat nagosni'ná' ádn dahiyaa wá'yú Jerúsalemýú. 29 Béthphage la'íi Béthany k'ad yaa highámá', dzil Olives holzéhi si'áagee nyááná' bitsilke'yu naki oyi'a', 30 Gáyihiiigo, Ti'i, nohwádnýú gotahyú do'aash; dáha'a'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óógo baa no'aash, t'ah doo hwahá hadn yiká' dahndaahi da: ái k'e'o'padgo kú nánołops. 31 Dahadn, Hat'íi bighá k'e'o'pad? nohwihiiyúgo, gábildidohii, NohwiNant'a' hat'íigo áhiit'íi. 32 Do'aash, yihii n'íi dahaz'h'aazh, áik'e'ngo Jesus dá ábihii n'íi k'e'ngo túlgayé zhaazhé yaa n'áázh. 33 K'edaayi'adná' nnee ái túlgayé biyéehii gádaabihii, Hat'íi bighá túlgayé zhaazhé k'e'o'pad? 34 Gádaayihii, NohwiNant'a' hat'íigo áhiit'íi. 35 Áigé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizłozgo bidiyágéhi biká' dahdaiheznílná' Jesus yiká' dainesdaa. 36 Bił higaalyú bádnyú nnee bidiyágé yidaagosteel lé'e. 37 Jerúsalemýú k'ad yaa higháhgo, dzil Olives holzéhi si'áagé' hayaa iditingee biké' náseełi ízisgo áná'ol'íhíi daayiltsáahíi bighá bił daagozhógo Bik'e'ngo'ihí'nań ya'ahédaanzigo nádaadidilghaazhgo gádaanii nkegonyaa: 38 Ízisgo Nant'án, nohweBik'e'hn bizhi' yee higaah ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú ich'i'gont'éé, da'tisé goz'áagee idindíin. 39 Nnee bináá' ágot'íidi la' Phárisees daanlíni Jesus gádaayihii, Ich'ígó'aahíi nílni, níké' náseełi, Doo daagonłch'aad da, daabihii. 40 Áiná' gádaayihii, Ái doo daagonłch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'íinohwidishnii.

41 Ahánégé' higaahná' kih gozníli yiltsáago yaa hichag. 42 Gáníigo, Díi jii ndi hat'íi bee niyi' ich'i'gont'éé doleehi bigońsiyúgo nł't'éé doleel ni! Áiná' naa ch'anal'í. 43 Nik'edaannihíi nínaa leedaagodigeedgo leezh nínaa leedn'aago doo hwaa ch'ígót'i' da doleehi bich'i' goldoh. 44 Nkínádaanidit'e'eh doo, ni la'íi nichagháshé niyi' daagolíní; doo la' hayú tséé ik'idaanasdláago ádaanile' da; Bik'e'ngo'ihí'nań naa nyááná' doo bigońsi dahíi bighá. 45 Da'ch'okáah goz'áa yune' Jesus ha'ayáago ákóne' baa nada'iniihíi ch'íinihiyood nkegonyaa lé'e; 46 Gádaayihiiigo, Díinko bek'e'eshchii, Shikíhíi kih biyi' da'ch'okáahíi át'éé, áiná' nohwihíi daan'íhíi bigowá ádaagosolaa laa. 47 Dawa jii da'ch'okáah goz'áa yune' ich'ígó'aah lé'e. Okáah yedaabik'ehi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ichíhi la'íi nnee itisgo nadaandeehi daabizilhee hádaat'íi, 48 Ndi doo hago ádaabile' da: nnee nł't'éégo bich'i' ídaayést's'áahíi bighá.

20

1 Lah da'ch'okáah goz'áa yune' Jesus nnee yil ch'ígó'aahgo nł't'éégo na'goni'íi yaa nagoln'igo okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ichíhi, la'íi Jews yánazini baa hikaigo, 2 Gádaabihii, Hadn bik'e'ngo ánant'íi, nohwil nagoln'i', hadn naa godin'áago ánt'íih? 3 Jesus gádaabihii, Shíi áldó' dala'á nanohwidishki; ái shil nadaagoln'i': 4 Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká'gé'go née, dagohii nnee bich'á'gé'go née? 5 Lił yádaakt'igo gádaahíid'íi, Yaaká'gé'go daan'íihyúgo gánohwidíih, Áiná' hat'íi bighá doo daaholđlaa da lán? 6 Áiná', Nnee bich'á'gé'go, daan'íihyúgo: nnee nohwil ledaats'ihne': John da'anii Bik'e'ngo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlii ni' daanzihíi bighá.

7 Áík'ehgo, Doo baa nadaagolnî' da, daañii. 8 Jesus gánábildo'niid, Shíí áldó' hadn bik'ehgo ánasht'íhíí doo nohwil nagoshnî' da. 9 Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'gonî'íí yee nnee yil nanagolnî' nkegonyaa; L'a' nnee dasts'aa k'eidnlaágo bá yináadaadéz'ini yá ch'íghohet'áqaná' lahyú ni' goz'áayú óyáá, ákú sidaago názaad begodigháhyú. 10 Da'nest'áágee ngonyáágo la' bána'iziidi bidasts'aa bá yináadaadéz'ini yich'í' oyi'l'a', binest'á' la' bá náyíné'go: áiná' dasts'aa bá yináadaadéz'inihí nbida'eshtizhná' dá dílkqohgo onádaabis'a'. 11 Bána'iziidí la'íhi onaayí'l'a': án áldó' nyída'eshtizhgo yiniidaagodezlaaná' dádílkqohgo onádais'a'. 12 Áíge' taagigee onaayí'l'a': án áldó' yinída'desnihgo ch'ídaist'e'. 13 Dasts'aa hentúnní biyééhíí, Hago ashle'? nni. Shiye' shil nzhónihi dish'aa: án zhá daayiltsáago daidnksj doleel shí. 14 Áiná' dasts'aa yináadaadéz'ini án daayiltsáqaná' gádaaikhî'nii, Díí dasts'aa hentúnní biyéé doleelíí át'éé: halqá, daazokdee, áíge' biyéé doleel n'íí daanohwíyéé doleel. 15 Áík'ehgo dasts'aa hentúnní yiyí'gé' ch'ídaist'e'go daizes-hj. Áiná' dasts'aa hentúnní biyéhi hago ádaabile'shá'? 16 Án nádáhgo dasts'aa bá yináadaadéz'íí n'íí nailtseedná' dasts'aa hentúnní la'íhi yá ch'ínághohet'aah. Nnee áí daidezts'áqaná' gádaamniid, Begolnéh hela'. 17 Áiná' yine'l'íigo gádaabilnii, Áiná' díí bek'e'eshchiiníí hat'íí golzee ágolzee, Tséé k'ih ádaagole'íí yó'odaisne' n'íí, ilhagon'áágee da'íltse si'aanú silíí? 18 Dahadn áí tséé yiká' nágo'yúgo bizéígo ábile'; áiná' dahadn áí tséé biká' naltq'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel.

19 Da'áígee begoz'aanúí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí okaqah yedaabik'ehi itisyú nandeehíí, ilch'ígót'aahgo na'gonî'i yee hadzii n'íí bíí ádaabilniigo yidaagokshíí bighá ha'ádaik'e' hádaat'íí, ndi nnee dala'adzaahíí yédaaszii'. 20 Daabinel'íigo anadaal'izi bich'í' odais'a', nnee nzhóni ádaadil'íigo, Jesus biyati'íí bee daahiljizh daanzigo, nant'ánchañ baa daan'teehgo baa yá'iti' doleelgo. 21 Áík'ehgo nabídaadikhidgo gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíí, nlt'éégo yáñti', la'íí da'áígee ilch'ígón'aahgo bídaagonzí, nnee doo la' itisgo sííltjii da, dawa nich'í' dálet'ee, Bik'ehgo'íhi'nañ bich'í'zhinéé goz'aanúí da'aníigo baa ilch'ígón'aah: 22 Ya' Caesar bich'í' nadaach'iníigo begoz'áq née, dah dó'nolí? 23 Áiná' nadaach'aahíí yigótsigo gádaabilnii, Hat'íí bighá yashti'íí bee daasholjizhgo ádaashildohíí? 24 Zhaali, penny holzéhi, la' shaa no'laahgo nesh'íí. Hadn be'ilzaa, hadn bizhi' biká' dahgoz'áq? Caesar biyéhi laq, daabilnii. 25 Jesus gánádaabildo'niid, Caesar biyééhíí Caesar baa daanohniil, áiná' Bik'ehgo'íhi'nañ biyééhíí Bik'ehgo'íhi'nañ baa daanohniil. 26 Nnee bináát Jesus aníhíí doo bee daahiljizh at'éé da: áiná' t'áqzhí' hanadziihíí baa bil díyadaagot'eego, doo hat'íí daañii da lé'e.

27 Áíge' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadiikáh da daañihi, Jesus yaa hikaigo nabídaadikhid, 28 Gádaaniigo, Ilch'ígó'aahíí, Moses gáníigo nohwá k'e'eshchíí lé'e, L'a' nnee bik'isn bi'aad yich'á' daztsáayúgo, bichágháshé doo la' dayúgo, nneehñ bik'isn n'íí bi'aad yil nnádo'neelgo bik'isn n'íí chágháshé bá ágodolnii, niigo. 29 Lah nnee ilk'isn gosts'idi daanlijí lé'e: áí da'íltsehíí nnáago bichágháshé doo la' dago daztsáq. 30 Bik'isn nakigeehíí isdzánhíí yil nnaná'náago bichágháshé doo la' dago dananástsáq. 31 Taagigeehíí áldó' isdzánhíí yil nnaná'náago dananástsáq; gosts'idihíí dawa da'ágánádaadzaa: bichágháshé doo la' dago nanezna'. 32 Dá'iké'yú isdzánhíí áldó' daztsáq. 33 Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayúí bi'aad doleel, ilk'isyú gosts'idihíí dawa yil nadaaznaaná'? 34 Jesus gádaabilnii, Nnee díí ni'godszañ

biká' nakaihíí nnádaakse', ndaagohiniigo nnádaakse': ³⁵ Áiná' yaaká'go yil da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaakse' da, doo ndaagohiniigo nnádaakse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagolíí; naadikaihíí itah daanliigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanlii. ³⁷ Nanezna'íí naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'í' dá'ígóziigo ágolaa, gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ, Abraham yokaqáhn, da'áac Isaac, Jacob áldó' yokaqáhn, yihniigo yozhii. ³⁸ Án doo nanezna'íí yokaqáhn nlii da, daahinaahíí zhá: nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bi-nadzahgee t'ah daahinaa.

³⁹ Áigé' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabilni, Iich'ígó'aahíí, nlt'éégo hándzii. ⁴⁰ Ái bikédé'go nnee daaste'go doo hadn nabínánlkid da. ⁴¹ Jesus gánádaabildó'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'inií áiná'? ⁴² David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchíí gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilnniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ⁴³ Nik'edaannihíí ní'isna' ashle'go nikel't'áahyú ninilzhí'. ⁴⁴ David, sheBik'ehñ bilniigo bozhíí, áik'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áiná'?

⁴⁵ Nnee dawa bídaayést'sáago Jesus bitsilke'yu gádaayihni, ⁴⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonolsáa, ái bidiyagé daanneezihii daagolíigo nakaigo, la'íí na'hiñiih nadaagoz'ayú bich'í' ádaach'iniigo zhá bil daagozhóó, la'íí Jews ha'ánálséh nagoznil yune' nnee yánazini dahnádinbìhyú itah dahnaháztaágo, la'íí da'adaqágee nnee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbìhyú zhá itah dahnaháztaágo bil daagozhóó. ⁴⁷ Ái isdzáné itsaa daanlíni bigowá yich'á' nádaagohí'aa la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaqah: ái itisgo biniigonlt'éégo bándaagodot'aal.

21

¹ Jesus hadag déz'íigo nnee ízis da'it'iinií zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yiltsáa. ² Áigé' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi zhaali naki doo ilíí le'at'éhi oyilkaadgo yiltsáa. ³ Áik'ehgo gáníí, Da'aniigo gádaanohwíldishni, ái itsaa tét'iyéhií nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴ Nnee ízis da'it'iinií bizhaali Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daayiniigo zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa odaiheskaad: áiná' itsaahn tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyilni oyilkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okaqah goz'aaníí tséé dénzhónéhi la'íí dawahá dénzhónéhi ndaayihézníí be'ágozsaahi yaa yádaalti'ná' Jesus gáníí, ⁶ Díí dao'iinií tséé ilká' dahnagozníí doo la' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel. ⁷ Áik'ehgo nabídaadikidgo gádaabilni, Iich'ígó'aahíí, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágone'go hat'íí bee bigózi doleel? ⁸ Áik'ehgo gábilni, Ádaa daagonoldzáa, nnee la' ch'a'onohó'e' hela': láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshlii; alk'iná' Christ nádaalíí biká' ngonyaá, daaniigo: ái biké' dahdokáh hela'. ⁹ Áigé' nagonkaadíí la'íí ilch'í' nadaagont'ogíí baat'idaanołsi ndi doo ndaaldzid da: ái iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíí doo dagoshch'í' begolne' da. ¹⁰ Áigé' gánádaabildó'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'íí ilch'í' nanágonkaad doleel, la'íí nnee dala'á binant'a' daagolínihíí áldó' ilch'í' nanágonkaad doleel: ¹¹ Da'adzaayú ízigo ní' nagohí'naa doleel, shina' góyéehíí benagowaa doo, la'íí nadaagont'ogíí iltah at'éehíí benadaagowaa doleel; dázhó négodzidíí la'íí godiyihgo be'ígóziníí yaaká'gé'go bee ádaagot'íí

doleel. ¹² Ái dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiltsoodgo nohwiniidaagodile' doleel, Jews ha'ánátséhíí bich'i' oidaanohwilt'e' doleel, la'íí ha'ádaanohwilkaad doo, la'íí shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighá ízisgo nant'án la'íí nant'ánchañ biyahzhi' nádaanohwilt'e'eh doo, nohwaa yádaakti'go. ¹³ Dzaáqee shá nadaagohni' doleel. ¹⁴ Doo íltsé hat'íí dishniih shíhíí baa natséskee dago nohwinií' ladaale': ¹⁵ Shíí yati' nohwaa hishniíí doo, góyáágo ádaanohwish'íí doleel, hayíí nohwaa dahdaagoz'aanúí doo nohwitísigo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, la'íí nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanohwinií doleel; la'íí ádaaniigo nohwíí la' nadaanohwiltseed doleel. ¹⁷ Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighá nnee dawa nohwik'edaanniih doleel. ¹⁸ Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíí dala'á ndi doo ch'a'odeel da doleel. ¹⁹ Daagoyéégo nohwich'i' na'idziind ndi hadag ádaano't'ee, áík'ehgo nohwiyi'siziiníí bídaagowa'. ²⁰ Jerúsalemýú siláada bínaa leednt'i'go daof'iyúgo, daagolch'ohíí biká' ngonáhgo bídaagonoksí doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolíiníí dził naz'aanúí yich'i' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíiníí ch'inókáh; la'íí da'dányú daagolíiníí Jerúsalem yune' dáko ha'aokáh hela'. ²² Ík'ínágodild'ohíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiiníí dawa begolne' doleel. ²³ Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzáné mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'íí'íí áígee biníídaagodidolnii. ²⁴ Bésh be'idilthishé bee nabi'ditseed doo, la'íí nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íí bi'isna' daanlii doo: doo Jews daanlii dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleel, doo Jews daanlii dahíí qal bengonyaaazhi'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, la'íí ts'ílsqosé biyi' godiyihgo be'ígóziníí hit'íí doo; ni'gosdzán biká' nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íí hat'íí bighá ánágot'íí doo yídaagoksí dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel la'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo ánií doleel; ²⁶ Ni'gosdzán biká' hago ágonéh shíhíí bik'e nnee natsídaalyiz doleel: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. ²⁷ Áígee ániíta shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dázho shich'á'idindláádgo náshdaalgo daashidoktsee. ²⁸ Díí benagowaahíí bee nekonyaaná' hadag yaa daano't'áqgo hadag daade'íí; hasdánohwidi'niíhíí biká' ngonyááhíí bighá. ²⁹ Ílch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yíl nagolni'; Fig bitsiníí la'íí tsí dawa daano'íí; ³⁰ Bit'áq nádaagodleełgo daaf'íiná' k'ad shíí nágodleełgo bídaagonoksí. ³¹ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daaf'íiná' Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonoksí doo. ³² Da'anii gádaanohwidishnií, Díí daahinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwidéniidíí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáa la'íí ni'gosdzán bíłgo bech'ígonáh doleel, áiná' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁴ Ídádaadesó'íí, daazhógo anákeehíí, bíł nádaagodiyisíí, la'íí ni'gosdzán biká' ágot'e'ehíí doo bee ádaano't'ee da le'; ágádaano't'eeyúgo dánohwinats'áqná' áí bijíí dánko bee nohwiká ngododaai at'éé. ³⁵ Áí bijíí be'íjizhé íljizhíí k'ehgo nnee dawa ni'gosdzán biká' daagolíiníí bee biká' ngowáh. ³⁶ Áík'ehgo dákozhá daado'íí la'íí da'ókáqah, áík'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee áí ágone'íí dawa bich'á'zhí' ádaakne' doleel, la'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shidáhzhí' daado'sjil. ³⁷ Dajíí biigha Jesus da'ch'okáqah goz'áq yune' ílch'ígó'aah; t'é'gohíí dził Olives golzéhi si'áqayú bee náikáhyú onadáh lé'e. ³⁸ Dázho t'abí nnee dawa da'ch'okáqah goz'áqayú nihikáh lé'e, bídaayésts'áqayú.

22

¹ Bání benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaní, bitis hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo holzéhi alhánégé' begogaal. ² Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi begoz'aaní ye'ik'eda'ilchihí Jesus dáhago'at'éégo daayizilheego ch'éh yiká daadéz'íi; nnee yédaaldzidhíi bighá.

³ Áigé' Judas, Iscariot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'adahíi itah nlíni. ⁴ Judas dahnyaago okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi bisiláada yánadaant'aahíi hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleehíi yaa yil yádaaktí'. ⁵ Ái yaa bíl daagozhógo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'áá lé'e. ⁶ Judas bíl dávik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíi yiká déz'íi, nnee da'at'ééhíi doo la' daná'.

⁷ Bání benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaní bijíigee ngonyáá, dibelíi zhaazhé zesdíigo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né', bitis- hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo. ⁸ Jesus Peter la'íi John oyi'a' gáníigo, Bitis- hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo da'adaaní nohwá ilch'ígoké', da'iidáq doleeigo. ⁹ Áigé' gádaabilnii, Hayú ná ilch'ígohiidle' hánt'íi? ¹⁰ Jesus gádaabilnii, Kih gozníl yune' ha'a'aashgee la' nnee tús tú beyo'áti nohwaa higháh doleei; hayíi goz'áq yune' ha'aghahíi biké' ha'a'aash; ¹¹ Áigee bigowá goíinií gáyikdohniih, Ilch'ígó'aahíi gáníigee, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'áq, ákone' bitis- hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bíl da'asháq doleei? ¹² Áik'ehgo ik'ehyú dahngost'áq yune' alk'iná' dawa sinili bíl nkáh doleei; ákone' nohwá ilch'ígoké'. ¹³ Ákú ó'áázh, áik'ehgo Jesus da'adaabilnii n'íi k'ehgo yaa n'áázh: áigee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'adaaní ilch'í'daizlaa. ¹⁴ Da'adaáigee ngonyáágo bitsilke'yu bílgo dahdinezbñh lé'e. ¹⁵ Gádaayilnii, Doo hwahá shiniigodilne'é díi bitis hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo da'adaaní dázhó nohwíl daasháq hásh't'íi ní: ¹⁶ Doo naanáshdáq da, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áqyú díi bee bíná'goniihíi begolzaago zhá, nohwildishnii. ¹⁷ Idee yee náidnkáago ya'ahénzigo oskáqdgé' gáníi, Díi nádaado'aahgo daanoitíigee la' da'okldáq: ¹⁸ Gánohwildishnii, Kogé' godezt'igo dasts'aa bitoohíi doo naanáshdláq da, Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleeíi begodeyaago zhá.

¹⁹ Áigé' bán náidn'áago ya'ahénzigo oskáqdná' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yitazniih gáníigo, Díi shits'í at'éé, nohwaa hi'né'hi: díi be'ánadaakt'íi, bee shinádaadohnihgo. ²⁰ Da'áik'ehgo aldó' da'ch'iyááníi bikédé'go idee beda'iskaaníi náidnkáago gáníi, Díi idee besikaniihíi shidil nohwá idijookíi bee áníidégo Bik'ehgo'ihí'nañ la'íi nnee bílgo lángont'aahi at'éé. ²¹ La' ch'ishí'aahíi kú bíl isháq, biká'da'adáné yiká' dahdésnii. ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shá ngolchíinií shegodolnii: áiná' ch'ishí'aahíi bá góyéé doleei! ²³ Bitsilke'yu nahádaadikidgo nkegonyaa, gádaahídi'niigo, Hadn' nohwitahyú nlíni ágáne'?

²⁴ Lada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn' itisgo at'éhi baa ch'íni doo? daahídi'nii lé'e. ²⁵ Jesus gádaabilnii, Doo Jews daanlii dahíi ízigo binadaant'a'íi isná ádaayilsgo yá nadaant'aah; la'íi nnee yánadaant'aahíi ich'odaanlii daa- holzee. ²⁶ Ái k'ehgo doo ádaano't'ee da: nohwitahyú la' itisgo at'ééhíi dá'iké'yú nagaahíi ga'at'éé le'; itisgo nandeehíi kánada'iziidíi ga'at'éé le'. ²⁷ Hayíihíi itisgo at'ééhíi, biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi née, ya' bána'iziidhíi née? Biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi go'íi. Áiná' shihíi no- hwá na'iziidhíi k'ehgo nohwitah nshíi. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi

nohwíí da'akú shíł daanołhí ní: ²⁹ Beshik'eh doleelí shiTaa shaa gon'áání k'ehgo, benohwik'eh doleelí nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdihí nohwíł da'ashaq̄ doleel, la'íí nant'án dahsdaagee dahnadaasótq̄ doleel, Israel nakits'adah hat'í'í bá nadaanoł'aah doleel.

³¹ Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidinił hat'íí, t'oh naghái ch'ilch'ihí k'ehgo ádaanołwidoliłgo: ³² Áiná' ni ná osékaq̄d ni', ni'odla'íí doo bee yó'ogonáhgo da: shich'í' nnándzaago nik'isyú nłdzilgo ánádaandle'. ³³ Peter Jesus gáyihni, SheBik'ehni, nił ha'anshteeshgo, nił shidizideego ndi alk'iná' naa ádinsht'aa. ³⁴ Jesus gánabiłdo'niid, Peter, tazhik'áne doo hwahá ádi'niih daná' taadn, Án doo bígonsi da, shildiinił, nildishni. ³⁵ Jesus gádaabiłni, Nohwibestso bizis la'íí izis bena'iltinił la'íí nohwikee ik'e'anhí da'ádihgo odaanołwił'a'ná', ya' dahat'ihíta bídaanołdih lá née? Doo hat'íí da, daabiłni. ³⁶ Áigé' Jesus gádaabiłni, K'adił hadn bibestso bizis la'íí izis bena'iltinił gólínił daidoné': hadn bibéshbe'idiltishé da'adiníł bi'íicho baa nahónihgo la' nayónih. ³⁷ Díi bek'e'eshchiinił dá be'ashi'dilne' goz'aa, nohwildishni, Begoz'aanił doo yikisk'eh ádaat'ee dazh'í' bił da'ch'ótag lé'e: hat'íí baa shak'e'eshchiinił dawa begolne'go goz'aa. ³⁸ Bitsilke'yu gádaabiłni, NohweBik'ehni, dín'íí, kúnko bésh be'idiltishé naki silaa. Jesus gánił, Dá'aał.

³⁹ Da'ch'iyáágé' ch'ínyáago dzil, Olives holzéhi, si'aaýú onadáhił k'ehgo akú onázza; bitsilke'yu biké' onákai. ⁴⁰ Akú nyááyú gádaabiłni, Nakída'dintaahí bídaanołdzil doleelíł bighq̄ da'olkaq̄h. ⁴¹ Tséé bee its'idesne'i hayú naltq̄ shihíł dábił'ehyú yich'á' nyááyú hilzhiizhgo okaq̄h gániłgo, ⁴² ShiTaa, ni hant'íyú ánagot'ilyúgo, díi hishdlaq̄ doleelíł shich'á'zh'í' áne': áiná' shíł doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴³ Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihni'nañ binal'a'á bił ch'í'nah adzaago, nłdzilgo ánábiłdlaa. ⁴⁴ Dážhó biniigodelzaago dážhó nłdzilgo okaq̄h lé'e: áik'ehgo bidihí biká'zh'í' dasta'go ni'yú nahikaad. ⁴⁵ Okaq̄hgé' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bił daagozhóq̄ dahíł yik'e da'ilhoshgo, yaa nyáágo, ⁴⁶ Gádaayihni, Hat'íí bighq̄ da'olhosh? Nádołkáhgo, nakída'dintaahí bídaanołdzil doleelíł bighq̄ da'olkaq̄h.

⁴⁷ Jesus t'ah yakti'ná' nnee baa nántsáq̄ lé'e, nnee Judas holzéhi, nakits'adahíł bił itah nłnihi, bádni higaal, Jesus yit'ahzh'í' nyáágo yizts'os lé'e. ⁴⁸ Jesus gábiłni, Ya' shíł, nnee k'ehgo Niyááhíł, shizaa nint'aaq̄go ch'ishín'aah née? ⁴⁹ Jesus yit'ahzh'í' naziinił hago ágone' shihíł bił ídaagozigo gádaanił, NohweBik'ehni, ya' bésh be'idiltishé bee da'ntish née?

⁵⁰ Okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi la' yóntłzhgo dihe'nazhinéego bijaa naidnłgizh lé'e. ⁵¹ Jesus, Dákozh'í' áshle', daabiłni lé'e. Án bijaa'íí yedelniiigo náyilzi. ⁵² Áigé' Jesus okaq̄h yebik'ehi itisyú nadaandeehíł, la'íí siláada yánadaant'aahíł, la'íí nnee yánaziinił nádaabidilteehgo baa hikaihił gádaayihni, Ya' bésh be'idiltishé la'íí tsj be'idiltishé dahdaanołniłgo nánoksaa née, in'íihíł daach'iltsoodhí k'ehgo? ⁵³ Dawa jii da'ch'okaq̄h goz'aa yune' nohwitah neashaa ni', ndi doo hago ádaashole' da ni': k'adił bee nohwik'eh, godilhił bee nohwinawod gołził.

⁵⁴ Áigé' daayiltsoodgo onadaizt'ego okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitini bikihyú yil hikai. Peter da'anahgé' iké' higaal. ⁵⁵ Okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitini bikih biñaa lé'dit'íih yune' ilni'gee dedaach'idishjeego ch'ídinezbił, Peter akú itah nezdaa. ⁵⁶ Isdzán na'iziidił Peter kq̄zh'í' nezdaago yiltsaa, yineł'igo gánił, Dínił nneehni Jesus yil na'aash ni'. ⁵⁷ Áiná' Peter isdzánhíł gáyihni, Dah,

án doo bígonsi da. ⁵⁸ Áígé' dét'ihé hik'e la' nnee biiltsaago gánábildo'niid, Ni áldó' áí itah níjji. Áíná' Peter nneehíi gáyihni, Doo áí itah nshjji da. ⁵⁹ Da'á lenádihikeez hak'e la'ihíi gánábildo'niid, Da'aniiigo dín nneehíi Jesus yiil níjji ni'; Gálileegé' nneehi níjji. ⁶⁰ Áíná' Peter nneehíi gánáyildo'niid, Shíi hat'íi nniigo ánnii shíhíi doo bígonsi da. T'ah ya'kti'go tazhik'áné ánniiid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'i' nánésne'go yine'íjji. Peter Jesus, Tazhik'áné doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Doo bígonsi da, shíidinníi, bíhni n'íi yénálníi. ⁶² Áígé' ch'ínyáago dázhó doo bíl gozhóo dago hichag lé'e.

⁶³ Nnee Jesus yináadaéz'iinihíi baa daadloh la'íi ndaabinthaal lé'e; ⁶⁴ La'íi bináá nada'ist'igo biniyú nádainkts'íná' nayídaadikid gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú yánlti'yúgo, hadn'íninkts'i shíhíi nohwíl nagólni'. ⁶⁵ Dayúweh ncho'go yich'i' yádaalti'go daayoch'iid lé'e.

⁶⁶ Hayílkáayú nnee báyaníi, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ílkhíi da'adzaagé' yánadaaltihíi bich'i'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabihni, ⁶⁷ Ni Christ níjji née? nohwíl nagólni', Áíná' Jesus gádaabihni, Shíi nohwíl nadaagoshni'yúgo doo daashóldlaa da dolee' go'íjji: ⁶⁸ La'íi shíi nanohwídaadishkidyúgo doo shich'i' hanádaadoldziih da, doo ch'ínádaashido'aa da go'íjji. ⁶⁹ Kogé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binawodi dihe'nazhineégo shíi nnee k'ehgo Niyááhíi dahnsdaa dolee'. ⁷⁰ Dawa gádaabihni, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biye' níjji née? Áík'ehgo gádaayihni, Da'áígee ádaashíldohni. ⁷¹ Hat'íishq' bigha la' nnee baa yánánalti' dolee'? Ak'iná' dabíi bizé' yee ánniidhíi daadesiits'aa, daani.

23

¹ Nnee da'adzaahíi dawa nádiikaigo Pílate bich'i'yú Jesus yiil onaksáa. ² Áígé' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaaniigo, Dín nneehíi déncho'égo ílch'ígó'aahgo nnee ch'a'oyihílkad, Caesar doo bich'i' nadaaho'niid da, nohwíhni la'íi, Shíi Christ, ízigo nant'án nshjji, nii. ³ Pílate Jesus nayidílkid gáyihniigo, Ya' ni Jews ízigo binant'a'i níjji née? Da'áígee ánnii, bíhni, Jesus. ⁴ Pílate okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi nnee da'at'éehíi yich'i' hadziigo gáníi, Dín nneehíi doo nagont'og ye'at'éé dago bigosísiid. ⁵ Ndi dayúweh gádaani, Gálileegé' ílch'ígó'aah godeyaa lé'e, Jews daagoljige nnee dahot'éhé yiil daagoshkish, áígé' kú bengonyaa. ⁶ Pílate díi yidezts'aaná' na'ódiikid gáníigo, Ya' dín nneehíi Gálileegé' nagháhi née? ⁷ Hérod yánant'a'íi yi'yi' naghaa lágo yígoksiid, áígé' Hérod bich'i' obidol'aad, Hérod k'adíi Jerúsalemyú naghaa lé'e.

⁸ Hérod Jesus yiltsaaná' dázhó yaa bíl gozhóo: láago baat'ínzhíi bigha doo ániná' yiltséh hat'íjji da lé'e; godiyihgo áná'ol'íjji la' hostséh nzigo. ⁹ Áík'ehgo na'ódiikidgo ízaad godeyáa ndi Jesus doo hat'íi bíhni da. ¹⁰ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ílkhíi bit'ah nazji, baa dahdaagoz'aaníi yee nawode ádaaniigo. ¹¹ Hérod la'íi bisiláadahíi Jesus yaa daadlohgo yedaandit'íjji lé'e, áígé' dázhó nkt'éégo yik'e da'ílaago Pílate bich'i'yú onáda's'a'.

¹² Hérod la'íi Pílate díi dab'íiltsená' dázhó doo ílch'i' at'éé da n'íi, áníta áí bijji íl't'eké silji lé'e.

¹³ Pílate okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi nadaant'aahíi la'íi nnee da'á'yíilaago, ¹⁴ Gáyihni, Dín nneehíi nnee ch'a'oyihílkad daado'niigo shaa bíl no'kaihn' nohwínáál nahóde'lkid ndi baa yádaalti'ihíi doo da'anii dago

bi'at'e' nlt'éégo bígosílsjíd: ¹⁵ Hérod bich'í'yú odaanohwił'a' ni'; áiná' Hérod díí k'ehgo bígosílsjíd: doo hat'íi yighá zidee bik'eh da, doo hago ánát'jil da. ¹⁶ Áik'ehgo habi'iltsaasgé' ch'ínánshteeh. ¹⁷ (Da'adaqagee kogo goz'ąą lę'e, nnee la' ha'ásitíni bich'í' ch'ínálteeh.) ¹⁸ Nnee dála' nádidilghaazhgo, Ái nneehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínánítteeh, daanii lę'e: ¹⁹ (Nnee Barábbas holzéhi kįh gozńilí biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, la'íi nnee nastseedhíi bighá ha'ábí'dolt'e'.) ²⁰ Nnee dála'adzaahíi Pílate bich'í' hanańádzii, Jesus ch'ínáyiltteeh hat'jigo. ²¹ Áiná' nnee dawa daadilwoshgo gádaanii, Tsí'ılna'áhi bíhołkałgo zodeé, tsí'ılna'áhi bíhołkałgo zodeé. ²² Taadngee Pílate gánádo'ńiid, Hat'íi bighá, hat'íi bee nch'og'o adzaago? Shíi díń nneehń doo hat'íi yighá datsaah dago bígosílsjíd: áik'ehgo habi'iltsaasgé' ch'ínánshteeh. ²³ Áiná' nnee dála'at'éehíi nawode daadilwoshgo gádaanii, An tsí'ılna'áhi bíhołkałgo datsaah dábí'keh: daadilwoshíi bee nnee dála'at'éehíi la'íi okąah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi itis okai. ²⁴ Áik'ehgo Pílate nnee dahádaat'iiníi begolne'go ngon'ąą. ²⁵ Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'íi, nnee nastseedhíi bighá ha'ábí'dolt'e'ihíi ch'ínánítjii, nnee nádaaboceedhíi bighá: áigé' Jesus nneehíi dahádaat'jiiyú ádaabile'go yaa yidin'ąą. ²⁶ Siláada Jesus yil dahnasąáyú la' nnee Simon holzéhi, Cyrénege' gólíni, k'edolzaage' nadáhi yiká ádaanńiidgo tsí'ılna'áhi yiká dahdaistaq, án Jesus bine'gé' yá yogheelgo higaal.

²⁷ Nnee dážhó ląągo biké' nalseel, isdzáné aldó' Jesus yaa chał daadilwosh lę'e. ²⁸ Jesus bich'í' adzaago gádaabihńii, Isdzáné Jerúsalemgee daagonóhni, doo shíi shaa daachhag da, dánohwíi la'íi nohwichągháshé baa daachhag. ²⁹ Isdzáné doo da'ılchii dahíi, bibishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahíi, doo daabi'dilbe' dahíi biyaa daagozhó doleel, daach'ididoonńii dahadíi bijii biká' ngowáh. ³⁰ La'íi gádaanii doleel, Dził ncha'íi, nohwiká'zhí' nahigeeh le'; ch'ínálk'idíi, nohwik'í goziid le'. ³¹ Ch'il daadot'izhná' díi ye'ádaadzaayúgo, náhishgáyúgohíi hago ágone'? ³² La' nnee naki nch'og'o ádaadzaahíi bílgo kıl on-aząą lę'e, nadaaki'ditseeđyú. ³³ Akú Cálvary golzeeyú kıl nánząáyú tsí'ılna'áhi bídaahaskał, nnee nch'og'o ádaadzaahíi aldó', Jesus ba'ashhahgé' dá'ał'an, la' dihe'nazhınéégo, la'íi be'eshganzhınéégo.

³⁴ Jesus gáníi, ShiTaa, díi nch'og'o ádaat'jiihíi bighá baa nádaagodíń'aah; doo yídaagolsj dago ádaat'jii. Áigé' bidiyágéhíi ılta'isńiiigo yighá da'diljoł. ³⁵ Nnee bit'ahgé' nazjigo daabineł'jii. Nant'án daanlińii aldó' Jesus yaa yádaati'go yaa daadloh gádaanıigo, La' nnee hasdádaayinińná' bíi aldó' hasdá'ádółteeh le'at'éhi, bíi Christ, Bik'ehgo'ihí'nań habikíińii nńiiyúgo. ³⁶ Siláada aldó' be-daanit'jiihgo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bich'í' dahyída'oksi lę'e, ³⁷ Gádaabihńiiigo, Ni Jews ízisgo biNant'a'i nńiiyúgo, dáni hasdá'ánłteeh. ³⁸ Jesus bik'ehgee Greek, Latin, la'íi Hebrew k'ehgo k'e'eshchjii lę'e, gágolzeego, Díi JEWS ÍZISGO BINANT'A'I NĹII.

³⁹ Nnee nch'og'o ádaadzaahíi, ágee tsí'ılna'áhi yídaayiskalıi dála'á beńdít'jiihgo gábihńii, Christ nńii lę'e'yúgo hasdánohwiléh, la'íi ni aldó' hasdá'ánłteeh. ⁴⁰ Áiná' la'ihíi ái áńiihíi gáyihńii, Ya' doo Bik'ehgo'ihí'nań beńldzid da, ni aldó' dákh niniigonłt'éé, dátełt'eego nohwá ngot'ąą? ⁴¹ Nohwíi da'ánohwidilne' dábí'ehyú ánohwí'delzaa: áiná' díi nneehń doo nagont'og ye'at'éhi da. ⁴² Áigé' Jesus gáyihńii, SheBik'ehń, nant'áayú nyaago shénálnńiih doleel. ⁴³ Jesus gábihńii, Shíi da'aniigo gániłdishńii, Díi jii dážhó gózhó goz'ąáyú shíi nńii doleel. ⁴⁴ Dáha'iz'ąągé' taagi nehenkééžgo dahot'éhé godihłi gozłjii lę'e.

45 Ch'ígona'ái bich'á'idindíiníí ásdjíd, kǐh biyi' da'ch'okǎhí biyi' yuñe' daad-
intsoozi ilk'edláád l'é'e.

46 Jesus nádidilghaazhgo gáníí, ShiTaa, shiyi'siziiníí naa nshné': díí yee
ánniidná' dá'iké'yú nádeyol. 47 Siláada yánant'aahi díí ánágot'íidíí yiltsǎaná'
Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo gáníí, Da'aniigo díñ nñeehn nñee nlt'éhi nlijj
l'é'e. 48 Nñee daadé'íigo láágo dala'adzaahí dawa ánágot'íihíí daayiltsǎago
bijjilázhj' nádaints'íná' onáskai. 49 Jesus yídaagosiiníí dawa la'íí isdzáné
Gálileegé' biké' hikai n'íí anahgé' nazijigo díí ánágot'íihíí daayiltsǎa l'é'e.

50 La' nñee Joseph holzéhi, nñee yánadaaltihíí itah nlini; nñee nlt'éhi,
dábik'ehyú át'éhi nlijj. 51 (Nñee yánadaaltihíí nadaagoshchijigo ánáda'ol'íidíí
Joseph doo hwaa itah ánát'íid da:) án Jews daanlini bikǐh goznil Ari-
mathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehíí ya'ohí l'é'e. 52 Díñ
nñeehn Pílate yich'i' oyáá, Jesus bits'íhíí yiyókeedgo. 53 Tsí'ihna'áhi yiká'gé'
nanáidnǐjigo nak'ǎ'ligaihi yik'íyidesdiz, áigé' tsébií'í'ángo ágolzaa yuñe' nyintǐj
l'é'e, doo hwahá hadn ákóne' nnilteehi da. 54 Jews daagonǐsiníí bijjii bee
nkegonyaago ilch'i'golne'íí bijjii l'é'e. 55 Isdzáné Gálileegé' Jesus yil hikaihií
tsébií'í'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'íhíí hago'at'éégo nnilǐj shǐhíí
daayiltsǎa l'é'e. 56 Onákaiyú hikǎgolchini la'íí ik'ah yil ilch'i'daizlaa; áigé' Jews
daagodnǐsiníí bijjii hádaayol, dangot'ǎa l'é'ehíí k'ehgo.

24

1 Ái iskáǎ hik'e godilziníí bijjii dázhó t'albigo tsébií'í'ányú hikǎgolchini
ilch'i'daizlaa n'íí odaizné', la'íí aldó' yil hikai. 2 Tsébií'í'ányú hikaigo
tséé daadin'ǎǎ n'íí yó'olyiz l'é'e. 3 Ákóne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehñ
bits'íhíí doo hwaa da l'é'e. 4 Hayúshǎ' daanzǐná' nñee naki bidiyágé' dázhó
bik'enedidlaadi bit'ahgé' nazij silij. 5 Isdzáné tsidaadolyizgo hayaa ádaadzaa
nt'éégo nñeehíí gádaabǐhni, Hat'íí bighǎ hináhi nanezna'íí bitahyú hádaadel'íí?
6 Án doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohtwǐnii n'íí
bénadaalǐnih shǐ, 7 Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nñee binchǒ' daagolíníí baa
shich'ilteehgo tsí'ihna'áhi biká' dastsaa, áiná' taagi jii hileehgo naadiishdáh.
8 Áik'ehgo áí áníí n'íí yénadaalǐnih. 9 Tsébií'í'ángé' nákaiyú łats'adáhií la'íí la'
Jesus biké' hikahíí aldó' bil nadaagosni'. 10 Mary Mágdalene, Jóanna, la'íí Mary,
James bimaa, la' isdzáné bilgo nadaal'a'á díí yil nadaagosni'. 11 Ndi daazhógo
ádaanii daanzigo doo daayodlǎǎ da. 12 Áiná' Peter nádiidzaago tsébií'í'ányú
nádilwod; hayaa adzaago ákóne' déz'íid, nak'ǎ'ligai n'íí daazhógo sinilgo yiltsǎa,
áik'ehgo t'ǎazhǐ' gowayú onádzaa, hagosha' ágodzaa nǐjgo.

13 Da'ái bijjii la' naki dilt'eego Jerúsalemhíí da'dányú gosts'idi
dahgostǒ'yúshǐgotah, Emmáus golzeeyú dez'h'aazh. 14 Díí ánágot'íihíí
dawa yaa lǐ nagolnǐ'go goldoh. 15 T'ah yádaalti'go lǐ nagolnǐ' nt'éégo
Jesus bit'ah nyáágo bil dahiskai. 16 Áiná' daine'íí ndi hadn át'íiníí doo
bidaagotsǐid da alzaa l'é'e. 17 Jesus gádaabǐhni, Hat'ííla baa lǐ nagolnǐ' goldoh,
doo nohtwǐl daagozhǒ' dago? 18 Dala'á, Cléopas holzéhihíí, gábilnii, Ya'
dáni zhǎ Jerúsalemýú asta'nyáhi, ánií áigee ánágot'íihíí doo bigonǐj da
née? 19 Hago ágolzaahi áldohníí? nii, Jesus. Áik'ehgo gánádaabikdo'niid,
Jesus, Názarethgé' nlinihi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, dázhó ízigo
áná'ol'íihí, biyati' nldzili, Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí nñee dawa binááhihi áhn'nií.
20 Án dánohwíí nohtwí'okǎh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nohwá
nadaant'aahíí bángot'aahgo bidizideego ndaistǐj, áigé' tsí'ihna'áhi yiká'

daizes-hij: ²¹ Áiná' nohwí Israel hadaasiit'i'íí hasdánohwiniil láá daandzi: n'íí díí ánágot'ííí n'íí yúshdé' taagi jii silii. ²² Nohwita'ngé' la' isdzané nohwil diyadaagot'eego ádaanohwizlaa, án dážhó t'abíná' tsébi'i'íányú okai láá; ²³ Ndi Jesus bits'íhíí ákú doo hwaa da láágo, t'áqzhi' nakai gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'a yaaká'gé'hi nohwich'í' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwiniil, Jesus hi'naa. ²⁴ La' bíl nahikadihi tsébi'i'íányú okai, isdzané da'ádaani n'íí k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsaa da. ²⁵ Áigé' Jesus gádaabiñii, Nohwíí nnee doo daagoyáni daanohínihi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí nadaagosni'íí doo dáhah daahodl'laa da: ²⁶ Christ áik'ehgo biniigodilne'go áigé' yee ízisgo at'éehíí baa godidot'aal'go dávik'eh láá née? ²⁷ Mosesgé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí ádaanihií dawa, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiinií dahot'éhé dabí' baa k'e'eshchiinií hat'íí golzeego ágolzeehíí yil nadaagosni'. ²⁸ Gotah dezh' aazh n'ííyú dák'ad níkah: Jesus bán dayúweh dahiyaa nt'éégo, ²⁹ Níl nahátáq le', daabiñiiigo nádaabokáq; alk'iná' o'í'áá, k'ad t'éé' goleeh, daabiñii. Áik'ehgo yil ha'ákaiyú yil nahátáq. ³⁰ Da'iyáqgo bíl dinezbihgo bán náidn'áqgo ya'ahénziigo oskáqdná' ilk'íyiné'go baa daizné'. ³¹ Áníita áigee hadn' át'íí shíhíí nzhogo daayiltsaa; nt'éégo Jesus dádaine'íízhí' yit'áq tsídaazghal. ³² Gádaahí'nií, Nohwíí dážhó dílti' ngonoligo at'éé, itinyú nohwich'í' yakti'ná', án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiinií hat'íí niigo aníhíí baa nohwil nagolni'ná'. ³³ Áigé' dagoshch'í' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú lats'adáhi la'íí nnee la' ishlah da'ádaat'eego baa n'áázh, ³⁴ Nt'éégo gádaabiñii, NohweBik'eh'nañ da'anii naadiidzaa lá, Simon bich'í' ch'í'nah ádílzaa aldó'. ³⁵ Nnee ání n'áázhií itinyú hago ágodzaahíí, la'íí hago at'éégo Jesus bán ilk'íyiné'gee yinádaagosdzíídíí yaa nadaagosni'.

³⁶ Gádaaniiná' Jesus dabíí áí bitah sizíí siliiigo gádaayilñii, Ikch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'áq le'. ³⁷ Ndi bíl diyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiltsaa daanzigo. ³⁸ Jesus gádaabiñii, Hat'íí bighá tsídaadolyiz? Hat'íí bighá na'ódikidíí nohwiini' biyi' begoz'áq? ³⁹ Shigan la'íí shikee daané'íí, da'anii shíí ásh't'íí: shídaadoh'nií, áik'ehgo bídaagonok'sh; ch'iidn bits'í la'íí bits'in doo golíí da go'íí, daal'íí go'íí nkoh, shíí shits'í la'íí shits'in golíí. ⁴⁰ Anniidná' bigan la'íí bikee yil ch'í'nah áyíílaa. ⁴¹ Dážhó bíl daagozhó la'íí bíl diyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odl'laa daná' Jesus gádaabiñii, Dahat'íhita hidáq'hií la' daasoné' née? ⁴² Lóg sit'éédhíí la'íí gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnne'go bináál yíyáá l'é'e. ⁴⁴ Áigé' gádaayilñii, T'ah nohwil nshí'ina' díí bee nohwil nadaagosisni' go'íí, Moses ngon'áq l'é'ehi shaa k'e'eshchiinií, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'áq, daanohwik'dishñii ni'. ⁴⁵ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií hat'íí niigo aní shíhíí bíl ídaagozigo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabiñii, Shíí Christ nsh'ni, shiniigodilne'go taagi jii hilehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchii, áik'ehgo dávik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ La'íí Jerúsalemgé' godezt'igo shizhi'íí bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'i'íí bitahyú, bídaanch'íí yich'á'zhí' ádaane'go binch'í' hii bighá baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Díí daal'íí go'íí ákoh baa nadaagoh'í'.

⁴⁹ ShíTaa nohwaa yiné'go ngon'áání nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísótáq, yaaká'gé' nawodíí bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áigé' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'a yil ch'ékai, Béthanyzhí', yádn

ninyáágo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskaad, Nohwiyaa gozhóó doleel, nii. ⁵¹ Yá da'oskaadná' yich'á' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daa-boskaadgé' Jerúsalemyú onákai, dázhó bíł daagozhóógo: ⁵³ Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ahédaanzigo da'ch'okqah goz'aq yune' dáda'okqah nt'éé l'é'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

1 Dantsé godeyaadá' Yati' gólíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihí'nań yíl nłíí, Yati'íí Bik'ehgo'ihí'nań nłíí. 2 Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań yíl nłíí. 3 Áń dawahá áyíílaa; áń doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. 4 Ihi'naahíí biyi' gólíí; áí ihi'naahíí nńee yee daago'íí. 5 Got'iiníí godíihílyú idindláád; godíihíí got'iiníí doo yitis nłíí da.

6 Bik'ehgo'ihí'nań nńee John holzéhi yides'a'. 7 Áń Begot'inihíí nńee yíl nagolní'go nyáá, bíí bee nńee dawa da'odląą doleełgo. 8 John doo Begot'iiníí nłíí da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolní'go nyáá. 9 Da'aníi Begot'inihíí nńee ni'gosdzán biká' daagolíníí dawa bee daayo'íí. 10 Áń ni'gosdzán nńeehíí yitah silíí, áń ni'gosdzán áyíílaa, ndi ni'gosdzán biká' nńeehíí doo bídaagołsı da lèk'e. 11 Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'í'ihíí doo hádaabit'íí da. 12 Áídá' hadíí hádaabit'iiníí, daabosdląądíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daaleehgo yaa goden'ąą: 13 Áí nádaagosdliiníí doo nńee hadaazt'í'íí bee da, doo kots'ihíí bee da, doo nńee bits'ą'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' nádaagosdlií. 14 Yati'íí nńee silíigo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bíłgoch'oba'íí ła'íí da'aníi ágot'éhi nłíí, (Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dała'áhi nłíihíí bighą izisgo at'éégo bits'ą'íidindláád, áí bits'ą'íidindláádíí daahihíiltsąą ni'.)

15 John baa nagolní'go nádidilghaazh lèk'e gáníigo, Dín áldishńii ni', ágádėniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntse gólíihíí bighą shitisgo at'éé. 16 Dawahá yegoyihíiníí nohwaa hí'né', bíłgoch'oba'íí dahiké'go nohwaa hí'niil. 17 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses bíláhyú ngot'ąą lèk'e, áídá' bíłgoch'oba'íí hik'e da'aníi ágot'éhi Jesus Christ yíl nyáá. 18 Doo hadíí Bik'ehgo'ihí'nań yo'íí da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nań ádíbólta'íhi, áń zhą ch'í'nah áyíílaa.

19 Jerusalem golzeedí' okąąh yedaabik'ehi hik'e Lévítes daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín ląą ánt'ee? daabilńiigo nabídaadiłkidá' John gáníí lèk'e, 20 Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayí'í'igo da da'aníigo ádaa nagolní'. 21 Áídí' nayinádaadiłkid, Hadín ánt'éé gá? Elías nłíí née? Dah, doo áń nshłí da, nńi lèk'e. Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nłíí née? Dah, nńigo hadzii. 22 Gánádaayíldo'niid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwíl nagolní'go hadín daanohwides'a'íí bíł nadaagohiilńi'. Hant'é nńiigo ádaa nagolní'? 23 Áídí' gáníí, NohweBik'ehń bádłhyú ilch'ígodezdohgo ádaahle', dishńiigo shíí da'igolńyú dílwoshi nshłí, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi áńíí n'íí k'ehgo. 24 Nńee na'ídaadiłkidihíí Phárisees daanlíni daabin'ła'. 25 Nabídaadiłkidgo, Doo Christ nłíí dadá', ła'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí nłíí dadá', nt'é bighą baptize áń'íí? daaníi. 26 John bich'í' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'íí: áídá' ła' nohwitahyú sizíí, doo bídaagonołsı dahi; 27 Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh síłíí da. 28 Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túnlíníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

29 Iskaą hik'e John Jesus bich'í' hígaalgo yo'íigo gáníí, Daadeh'íí, dibelíí bíZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi áídí' hígaal! Áń ni'gosdzán biká' nńee

binch'ó'í da'íllí yilchiih. ³⁰ Díń áldishńii ni' gádéńiid n'dá', Nńee la' shikédí' hígháh, án dashíntsé gólííhíi bighą shitisgo at'éé. ³¹ Dashíi ndi doo bígonsi da ni': áidá' Israel hat'i'í bil ch'i'nah ágolńe'híi bighą tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. ³² John yaa nagolńi'go gáníi, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'i' nke'eníhgo biká' dahnezdaago hish'íi. ³³ Shíi ndi doo bígonsi da ni': áidá' hadńi tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'ń shich'i' gánńiid ni', Hadńi Holy Spirit yaaká'dí' bich'i' nke'eníhgo biká' dahnezdaago hí'íńi, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íi át'éé. ³⁴ Díi híłtsąą hik'e baa nagosisńi, Díi da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' laą, dishńiigo.

³⁵ Iskaą hik'e John bitsilke'yu naki yil nadaazi'; ³⁶ Jesus higaalyú ndaine'íi'go gánńiid, Daadeh'íi, dibelíi bíZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíi ágáníigo daabidezts'aągo Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aązhi' déz'íigo biké' hí'ashgo yiltsaągo gáyilńii, Hant'é biká' hanohaago aht'íi? Áik'ehgo gádaanii, Rábbi, (Ilch'ígó'aahíi golzeego ágolzee,) hayú gonlíi? ³⁹ Jesus gádaabilńii, Yushde' ákú dokáhgo bígonolsíi. Áik'ehgo yil okaigo hayú sidaahíi yídaagolsíid, t'ahbídi' gonenádn ledihikeęzyú nákaigo, ákú dá yil naháztaą lék'e. ⁴⁰ Nńee nakihíi John áńíhíi daidezts'aaní, Jesus yiké' ó'áázhíi dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi. ⁴¹ Andrewhíi ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáago gáyilńii, Messias baa nt'áázh, ái Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áidí' Simon Jesus yaa yil n'áázh. Jesus Simon yine'íi hik'e gáyilńii, Simon, Jona biye' níłni, Céphas honlzáé doleel, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaą hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáago, Shiké' híńáát, yilńii. ⁴⁴ Andrew la'íi Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íi Philip áldó' áidí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáago gáyilńii, Jesus, Joseph biye', Náarethdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní biyi' Moses bak'e'eshchíi lék'ehi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi áldó' bak'eda'ashchíi lék'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábilńii, Hant'é nzhooníi Náarethdí' behagowáhshą? Philip gánábildo'ńiid, Ákú dot'aashgo bígonolsíi. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'i' higaalgo yo'íigo gáníi, Da'anii Israel hat'i'í níłni kudi' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábilńii, Hagot'éégo shígonksíi? Jesus gábilńii, Philip doo hwahá níká' áńíi dadá', fig ch'il bitl'aáhyú síndaago nish'íi ni'. ⁴⁹ Nathánael gábilńii, Ni ilch'ígó'aahíińilíni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' níłíi láą; Israel hat'i'ihí izisgo biNant'a' níłíi láą. ⁵⁰ Jesus gábilńii, Fig ch'il bitl'aáhyú síndaago nish'íi níłdishńii n'íi bighą shondlaą néé? Díi bitisgo ágot'éhi hí'íi doleel. ⁵¹ Jesus gánábildo'ńiid, Da'anii, da'aniiigo gánohwíłdishńii, Shíi, nńee k'ehgo Niyááhíi, yáá ilts'á'álnéngo shik'ehdi' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi hadagodi' hayaago ilđenánádikahgo daah'íi doleel.

2

¹ Taagi hileehíi bijíi Gálileehíi biyi' Cána golzeege ni'í'neh; ákú Jesus báąhi itah lék'e: ² Jesus áldó' bitsilke'yu bíłgo ni'í'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdjídá' Jesus báą gábilńii, Dasts'aa bitoo ásdjíd. ⁴ Jesus gábilńii, Shímaa, hago laą ánishléhgo áńńii? Shágoz'aaní doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báą nada'iziidíi gáyilńii, Hant'é daanohwíłńiiyú dakú ádaat'íi doleel. ⁶ Áígee tús tséé álzaahi gostán sińil, Jews daanlíni daagos'aąhíi k'ehgo yee táda'digisíi bighą, túsíi dała'ago nadin dagohíi tádin gallons dávik'eh lék'e. ⁷ Jesus gádaabilńii, Túsíi tú bee hada'dołbi. Áik'ehgo dáhalk'íłgo hada'desbi. ⁸ Jesus gánádaabildo'ńiid, La' hakaahgo bik'ehgo da'idaaní bich'i' dohkaah. Áik'ehgo

odaiskaꝯ. ⁹ Bik'ehgo da'idaaníí tú dasts'aa bitoo silííhíí yizlìh, hadí' hídziid shìhíí doo yígótsì dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhà yídaagołsì ndihíí,) bik'ehgo da'idaaníí nnee niñéhi yiká ànniidgo, ¹⁰ Gáyìñni, Nnee dawa da'idꝯa débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áidí' dahádaat'íízhí' da'odlaꝯadá' doo nzhòꝯ dahíí yita'ikaah: áidá' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníta bitasínkaꝯ. ¹¹ Ái Jesus dantsé godiyìhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áik'ehgo ízigo ye'at'éhi bee bígoziid; áidí' bitsilke'yu daabosdlaꝯad lèk'e.

¹² Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bíí hik'e báꝯ, bik'isyú lá'íí bitsilke'yu yil okai; akú da'akwii bedahiskaꝯ.

¹³ Bitis- hagowáh n'íí bíná'godinìhgo Jews daanlíni da'iyáꝯhíí biká' ngonyáágo Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Akú da'ch'okꝯah goz'ꝯa yune' nnee lá' magashi, dibelíí, hawúcho baa nadaahiníihi, lá'íí zhaali ilkáh ch'ídaihiníihíí binasdziid yaa nahátꝯago yiká nnyáá. ¹⁵ T'óól ilkénásgisíí il'áyíílaago dawa, dibelíí, magashita bílgo da'ch'okꝯah goz'ꝯa biyi'dí' ch'íinihiyood; lá'íí zhaali ilkáh ch'ídaihiníihíí bizhaalihíí yayinkꝯáꝯ, áidí' zhaali yiká' ilkáh ch'ínadainíihíí naz'aaníí nanyihesgo'. ¹⁶ Áidí' hawúcho baa nadaahiníihíí gáyìñniid, Díihíí ch'ídaahohniik; shiTaa bikíihíí kìh biyi' na'iníihi ádaagołe' hela'. ¹⁷ Nikíihíí dázhò godilziniú begoz'ꝯa doleelgo dázhò hásh't'ííhíí bighꝯ shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiníí bitsilke'yu yínadaalñii.

¹⁸ Áidí' Jews daanlíni gádaabiñni, Nt'é godiyìhgo be'ígóziníí nohwíł ch'í'nah anle', díí anánt'ííhíí bighꝯ? ¹⁹ Jesus gádaabiñni, Díí kìh biyi' da'ch'okꝯahíí ꝯꝯ nanádaagohniigo, taagi jji hileehgo ánágoshde'. ²⁰ Jews daanlíni gábìñni, Díí kìh biyi' da'ch'okꝯahíí ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áidá' nihííshꝯ' taagi jji hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíí bits'íhi kìh biyi' da'ch'okꝯahíí k'ehgo yaa yałtí'. ²² Jesus daztsꝯadí' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é ñii n'íí yínadaalñii; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí lá'íí Jesus ánií n'íí daayosdlaꝯad lèk'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godinìhgo da'idaaníí bijjii, Jesus akú itah nliigo nnee láꝯago daabosdlaꝯad, godiyìhgo áná'ol'ííhíí daayiltsꝯadá'. ²⁴ Áidá' Jesus nneehíí doo yada'ohí da, nnee dawa yígótsìhíí bighꝯ. ²⁵ Doo hadín nnee ye'at'éehíí baa bíł nagolñi' bik'eh da; dabíí nnee ye'at'éehíí dawa yígótsìhíí bighꝯ.

3

¹ Nnee Phárisees daanliiníí itah nliini, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nliini lèk'e. ² An t'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyìñni, Ni, lch'ígó'aahíí ñlíni, doo hadín godiyìhgo áná'ol'ííhíí ání'íhíí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yil nliiyúgo zhá: áí bighꝯ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' lch'ígó'aahíí ñliigo bídaagonlzi. ³ Jesus gábìñni, Da'anii, da'aniiigo gánikdishñii, Nnee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah nlii doo. ⁴ Nicodémus gábìñni, Hagot'éego nnee nágodleeh, báyan silíidá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? ⁵ Jesus gáníí, Da'anii, da'aniiigo gánikdishñii, nnee tú bee lá'íí Holy Spirit bee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'ꝯa yune' ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliiníí kots'í át'éé, áidá' Holy Spirit bee gozliiníí spirit at'éé. ⁷ Doo níł diyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, nildishñiihíí bighꝯ. ⁸ Nyolíí da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolíí, hayúgo nyolíí doo bígonłsì da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiníí ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábìñni, Hagot'éego láꝯ ágolñnihi? ¹⁰ Jesus gábìñni, Ni

Israel hat'i'i yil ch'ígó'aahi n'íídá', díishá' doo bígonl'sí da? ¹¹ Da'anii, da'aniiigo gánildishnii, néé bidaagonlziníi zhá baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iinii zhá baa nadaagohiilni'; áidá' baa nadaagosiiilni'íi doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi baa nohwíl nagosisni' ndi doo shondlqá dadá', yaaká'yú ágot'eehíi baa nohwíl nagoshni'yúgo hagog'ée'go shondlqá? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bíl ogoyáá da, shíi nnee k'ehgo Niyááhíi zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshlji.

¹⁴ Moses da'igolj'iyú t'íish dahyidnt'ijhíi k'ehgo, shíi áldó' nnee k'ehgo Niyááhíi dahshidí'dolteet: ¹⁵ Hadín shosdlqáadihíi ihí'naa doo ngonel'qá dahíi yee hínaa dolee'híi bighá.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ ni'gosdzán biká' nnee dázhó bíl daanzhóq'íi bighá biYe' dala'áhi yaa yink'íi, áik'ehgo dahadín bosdlqáadihíi doo da'íli' hileeh da, áidá' ihí'naa doo ngonel'qá dahíi yee hínaa doleet. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ni'gosdzán biká'zhí' nkeyin'á'íi ni'gosdzán biká' nnee doo yil ch'ígóweh dolee'híi bighá nkeyin'á' da, áidá' ni'gosdzán biká' nnee bíl bee hasdádokaahíi bighá.

¹⁸ Hadín bosdlqáadí doo bíl ch'ígódeeh da: áidá' hadín doo bosdlqáad dahíi ik'idá' bíl ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' dala'áhi doo yosdlqáad dahíi bighá. ¹⁹ Díi bighá nnee bíl ch'ígódih, begot'iinii ni'gosdzán biká' begonyáá, áidá' nnee doo got'iinii bíl daanzhóq da, chagoheet' zhá bíl daanzhóq, nch'ogo ádaat'eehíi bighá. ²⁰ Dahadín nch'ogo at'éé l'ek'eyúgo, got'iinii bíl nch'og', bi'at'e' nch'og'íi doo bígoz'ijh hat'íi dahíi bighá, doo got'íiyú ch'égháh hat'íi da. ²¹ Hadín nt'éégo at'éehíi, bi'at'e'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éégo bígoz'ijh dolee'híi bighá got'íiyú ch'égháh.

²² Ái bikéd'ígo Jesus, bitsilke'yu bílgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dé't'íh'ézhí' yil naháztaq l'ek'e.

²³ John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágo'íi, Sálimhíi bit'ahyú, akú tú l'qá'híi bighá: áígee nnee nehaskaigo baptize ádaaszaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'anteeh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu la'íi Jews daanlíni la' okáqzhin'éégo táko'digisíi yaa ladaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áidí' John yaa hikaigo gádaayil'nii, Ilch'ígó'aahíi ílíni, nnee Jórdan túnlíni hanaayú bíl na'aash n'íi, baa nagoln'í' n'íi, án kú nagháa, baptize áda'í'jigo nnee dawa bich'í' nihikáh. ²⁷ Áik'ehgo John gáníi, Nnee doo hant'é yót'íi at'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíi shídaano'isigo, Shíi doo Christ nshlji da, dishnii ni', dabínt'ségo bidol'aadíi nshlji. ²⁹ Ishkiin niinéhíi na'íil'hn yil niinéhíi, bíi niinéhi at'éé: niinéhíi bit'ékéhíi, biyésts'áago siz'igo, bizhíi yidits'ago dázhó bíl gozhóq: áí k'ehgo shíi áldó' dázhó shíi gozhóq síl'íi. ³⁰ Bíi itisgo bá godigháh, áidá' shihíi t'áqzhí' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíi dawa yit'isgo nliji: hadín ni'gosdzán biká'gee nliinií ni'gosdzán ye'at'éé, áik'ehgo dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá yaa yakti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíi dawa yit'isgo nliji.

³² Án nt'é yo'iinii, nt'é yidezts'aanii, áí dawa yaa nagoln'i'; áidá' doo hadín bosdlqáad da. ³³ Hadín yaa nagosni'íi bosdlqáadí, Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii lqá niiigo yiká' iska'. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ bides'a'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yakti': Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit doo yídaanel'áago baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' bíl nzhóogo dawa yebik'ehgo yaidin'áq. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yosdlqáadí, ihí'naa doo ngonel'qá dahíi yee hínaa doo:

dahadín doo yosdlaqđ dahíi'hi'naa doo yiłtséh da; áidá' Bik'ehgo'ih'i'nañ bihashke' biká'zh'i' siné'.

4

1 John biké' hikaahíi bitisgo Jesus biké' anátseehí áyidedlaago, la'íi baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzíigo Jesus yígolsíidá'. 2 (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áí'íi da, bitsilke'yu zhá.) 3 Judéadi' Gálileeyú naades-dzaa. 4 Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lèk'e. 5 Áígee k'ih goznilyú n'yaá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'áá n'íi bit'ahgee goz'áni. 6 Áígee Jacob bitúhahidleehe goz'áa. Jesus higaalgo isk'áhnyáayú hiyaago túhahidleehege dahnezdáa. 7 Isdzán, Samáritan n'líni, tú haileehyú n'yaá: Jesus, Tú shá ná'ílsíih, bilníi. 8 (Bitsilke'yuhíi k'ih goznilyú hidán nadaihilníihyú okai.) 9 Isdzán Samáritan n'línihií gábilníi, Hant'é lá bighá ni, Jew n'líni, shíi Samáritan nshlíni tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanlíni doo ilch'í'adaat'ee da. 10 Jesus gábilníi, Hant'é Bik'ehgo'ih'i'nañ kaa yiné'íi, la'íi hadín, Tú shá ná'ílsíih, nilníihíi bígonłsýúgo sh'ókeed doleeł ni', áik'ehgo tú bits'á'dí' ih'i'náhi naa nizíid doleeł ni'. 11 Isdzán gábilníi, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleeheé yúyah: áidá' hadí' tú bits'á'dí' ih'i'náhi nádniid? 12 Nishá' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díi túhahidleehe nohwá ágóláago, bits'á'dí' bíi la'íi bichagháshé la'íi bimagashi da'idlaq ni'. 13 Jesus gánábíldo'niid, Dahadíi díi tú yodlaani dibá' nánádleehe: 14 Áidá' dahadíi tú baa nsiidgo yodlaani doo dibá' nánádleehe at'éé da; tú baa nsiidíi túhahidleeheé k'ehgo biyi'dí' tú hanánlíi doleeł, dayúweh ih'i'naa doo ngonel'áa dayú n'líi doleeł. 15 Isdzán gánábíldo'niid, Díi tú áhnihiíi lá' shaa nziid, doo dibá' nánáshdleehego da, la'íi doo kú nánshdángo tú hanáhihdleehe dahíi bighá. 16 Jesus gábilníi, T'i, níka' biká' nádndángo bil nánt'aash. 17 Isdzán, Shiká' da'ádih, bilníi. Jesus gánábíldo'niid, Shiká' da'ádih, nnihií da'anii ánnii: 18 Níka' ashdlá'adá' k'adyúgo bil na'aashí doo níka' at'éé da: díi da'anii ánnii. 19 Isdzán gábilníi, Bik'ehgo'ih'i'nañ binkáayú na'iziidi n'íigo bígosíłsíid. 20 Daanohtwítáa n'íi díi dzihí biká' da'okáqah ni'; áidá' nohwíi, Jerúsalemyú zhá nnee da'okáqahgo bá goz'áa, daadohni. 21 Jesus gánábíldo'niid, Isdzán, shondlaq, dahagee díi dzihí biká'yú, dagohíi Jerúsalemyú shiTaa doo daahokáqah da doleeł. 22 Nohwíi nt'é daahokáqah shíhíi doo bídaagonłs'i da: néehíi nt'é daahohiikaah shíhíi bídaagonłz'i; hasdách'igháhíi Jews daanlíni bits'á'dí' benagowáhi. 23 Kodi' begoldoh, da'anii go da'okáqahíi biyi'siziinií bee da'anii go shiTaa daayokáqah doleeł kú begoz'áni at'éé: shiTaa'íi ágát'éégo da'okáqahíi yiká déz'íi. 24 Bik'ehgo'ih'i'nañ spirit n'íi, hadín daabokáqahíi biyi'siziinií bee da'anii go daabokáqahgo dávik'eh. 25 Isdzán gábilníi, Messias, Christ holzéhi, hígángo bígonłs'i: án n'yaágo dawa nohwil nagolni' ndi at'éé. 26 Jesus gábilníi, Shíi nich'í' yashti'ihíi án ánsht'ee.

27 Áik'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'í' yałt'i' hii bighá bil díyadaagot'ee lèk'e: áidá' doo la' gánniid da, Nt'é bighá na'idn'ikid? dagohíi, Nt'é bighá bil ilch'í' yániti'? 28 Áik'ehgo isdzán bitús da'akú si'áadá' k'ih goznilyú onálwodgo nnee yil nadaagolni', 29 Yushdé', nnee dahot'éhé ánásh't'íidíi yaa shil nagosni'íi daaholtséh: áns'há' Christ at'íi? 30 Áik'ehgo k'ih gozníidíi dahnádznáq, bich'í' dahdeskaigo.

31 T'ah daahiikaáhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokáqah, NohwiNant'a', ináa, daabíniigo. 32 Áidá' gádaabíni, Hidán hishaani doo bídaagonłs'i da.

³³ Bitsilke'yu gádaahildi'nii, Hadín la' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabihñii, Shin'la'n dabíí há'tíyú ánásht'ijlgo, la'íí binasdziiid bá laashle'go shihidán át'éé. ³⁵ T'ah díí daahiit'ijh yidziisha' int'aazhí', daadohñii? Nohwíl nagoshni', hadag ádaahnéngo daadeh'íí; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín iłdlaadíí nest'án dála'áile'go ihi'naa doo ngonel'áni bich'i' nahi'niił: áík'ehgo k'e'dileehíí la'íí iłdlaadíí bilgo dála' bíł daagozhóó doleel. ³⁷ Díí beha'odzihíí da'anii ágolzee, La' k'e'dilee, la'íí iłdlaad. ³⁸ Doo k'edaadisoolaa dagee daahokłlaadyú nohwidé'la': nnee la'í k'ednláhi, binasdziiid n'íí daahisolłlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásht'ííid n'íí dawa yaa shil nagosni', niihíí bigha kñh goznildí' Samáritans daanlíni ląágo Jesus daayosdłaqđ lęk'e. ⁴⁰ Samáritans daanlíni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabihñii: da'áígee sidaago naki beiskąą. ⁴¹ Biyati'híí bigha dayúwehégo ląágo nádaabosdłaqđ; ⁴² Áí isdzánhíí gádaayihñii, K'adíí doo dániyati' zhá bigha da'osiidłaqđ da, danée da'disiit'ąąhíí bigha, la'íí da'anii ni'goszdan biká' nneehíí hasdáyiñiiłí, áí Christ nłiigo bíłdaagonłzł.

⁴³ Nakiskąą hik'e Gálileeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus ádaanagoñi'ngo gánñiid, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dabíí bini'yú doo hadín bidnłsini át'éé da. ⁴⁵ Gálileeyú nyáádá' Gálileeyú daagolíníí bíł daagozhóogo k'edaabihñiiid, Jerúsalemyú da'idąągee ánát'ííid n'íí dawa daayo'íí n'íí bigha: bíí alđó' da'idąąyú naaskai ni'go. ⁴⁶ Áídí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyíłlaa n'yú. Áígee nant'án la' biye' nñiih lęk'e, Capérnaum golzeegee. ⁴⁷ Áí nneehíí Jesus Judéadí' Gálileeyú nyáágoo ya'ikonziiđá' yaa nyáago náyoskąąđ, Shiye' nánłziihyú nñáh, yilñiigo, dak'azhą datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábihñii, Godiyłhgo be'ídaagozini la'íí izisgo ánagót'íłłíí daah'ijyúgo zhá da'ohdłaqđ. ⁴⁹ Nant'ánhíí gábihñii, Shigowayú nñáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábihñii, Nádndáh; niye' hiñaa, nł't'éé násdłłí. Nnee Jesus áñiłhíí yosdłaqđgo dahnasdzáá. ⁵¹ T'ah nádaakđá' bánada'iziidiłí bíłdáh hikaigo bíł nadaagolni', Niye' hiñaa, daabihñiiigo. ⁵² Nneehíí na'idnłkid, Da'kwíí bik'ehenkéézđá' t'ąązhí' bá nágodesdzaa lán? biñiigo. Gádaabihñii, Adaąąđá' hayaazhí' dála'á bik'ehenkéézđá' nezgai n'íí bits'ą' gonyáá ni'. ⁵³ Bitaa yígółsł, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hiñaa, biñii ni': áík'ehgo osdłaqđ, la'íí bikñh yune' naháztaaní dawa alđó' da'osdłaqđ. ⁵⁴ Jesus Judéadí' Gálileeyú nyáádá' díí nakigee godiyiłhgo adzaa lęk'e.

5

¹ Díí bikédí'go Jews daanlíni da'iyąąhíí begonyáádá', Jesus wáyú Jerúsalemyú óyáá. ² Jerúsalemyú dibehíí nahñiih goz'aaní bahgee túdahskąą lęk'e, Hébrew biyati'íí k'ehgo Bethésda golzéhí, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'ąą. ³ Áígee iltah át'éégo kah yaa nakaihíí ląágo, biñáá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihi alđó', tú dihi'náhíí yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaní yeh nadáhgo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhíí, n't'é yaa naghaa ląshj n'íí nádzií. ⁵ Nnee la' tadin tsebíí bíł łegodzaago kah yaa naghaago áígee sitij lęk'e. ⁶ Jesus bo'íđđá' dásitijgo nzaad ogoyááhíí yígółsłgo gábihñii, Ya' nándzii hant'ij nnee? ⁷ Nnee kah yaa naghaahíí gábihñii, Tú nahi'naagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashíntsé la' téh nádáh. ⁸ Jesus gábihñii, Nádndáh, biká'sínłtñihíí dahnádnne'go dahnádndáh. ⁹ Nneehíí dagoshch'i' nádziigo yiká' sitij n'íí dahnáyidnné'go dahnasdzáá: áí Jews daagodnłsiníí bijij lęk'e.

10 Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziíhíí gádaayíhíí, Díí godilziníí bijjii: biká'ntéhií anané'go doo begoz'ąą da. 11 Áík'ehgo gábilhíí, Nnee náshilziíhíí gáshilnńiíd, Biká'síntjijíhíí dahnádnńé'go dahnádnńáh. 12 Áídí' nabídaadiłkíd, Nnee daat'éhi, Biká'síntjijíhíí dahnádnńé'go dahnádnńáh, nilnńiíd? 13 Nnee nádziíhíí hadín nábilzii shíhíí doo yígółsį da: áígee nnee ląądá' Jesus ląhyúgo oyáá lẹk'e. 14 Díí bikedí'go da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus nnee nádzii n'íí yaa nyáągo gáyíhíí, Nńt'éé násíndłjį gádnii áko: nchọ'go áná'ne' hela', ágánándaazyúgo dńńko da'tiségo nich'į nágodiidáh. 15 Nneehíí Jews daanlíni yaa nyáągo, Náshidilziíhíí Jesus at'į, daayíhíí. 16 Díí daagodńłsiníí bijjii adzaahíí bighą Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'į.

17 Áídá' Jesus gádaabihńií, ShiTaa t'ah na'iziíd, shí áldó' na'isiíd. 18 Godilziníí bijjii begoz'aanú doo yikisk'eh at'éé dahíí bighą, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań shi-Taa yińiigo Bik'ehgo'ihí'nań yil dała' nłjįgo ádilzihíí bighą Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'į. 19 Jesus gánádaabildo'ńiíd, Da'anii, da'aniigo gádaanohwıldishńií, Shíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshlińií, dashí zhą doo nt'é ląoshłéh át'éé da, shiTaa ánat'jįgo hish'iinú zhą: shiTaa ánat'jįhíí k'ehgo shíí áldó' ánásh'tjį. 20 ShiTaa shíí biYe' nshlińií dážhọ bil nshọ, dabíí ánat'jįhíí dawa shil ch'į nah áyłsį: díí bitisgo áná'ol'jįhíí shil ch'į nah áile'gee nohwil díyadaagot'ee doleeł. 21 ShiTaa nanezna'íí nádaayihíłnahíí k'ehgo shíí, biYe' nshlińií, áldó' hadíí hásh't'únú nádaabihishnah doleeł. 22 ShiTaa nnee doo la' yąngó'áh da, shíí, biYe' nshlińií, dawa bńndaagosh'a'go shaidin'ąą: 23 Nnee dawa shiTaa daayidńłshíí k'ehgo shíí, biYe' nshlińií, áldó' daashidńłsį doleełhíí bighą adzaa. Hadín doo shidńłsį dahíí shiTaa shides'a'ń áldó' doo yidńłsį da. 24 Da'anii, da'aniigo gádaanohwıldishńií, Hadín shiyati' yidits'gíí, la'íí shinł'a'ń yodlaanú, ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleeł, án doo bil ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'inyáá, ihí'naazhį'go. 25 Da'anii, da'aniigo gádaanohwıldishńií, Nanezna'íí shíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshlińií, shizhíihíí daidúits'įh doleełhíí baa gowáh, ik'idá' kú begoz'ąą: hadíí áí daidezts'aanú daahinaa doleeł. 26 ShiTaa ihí'naa dabíí biyi' nłjįhíí k'ehgo, shíí, biYe' nshlińií, áldó' ihí'naa dashíí shiyi' nłjįgo shaa godin'ąą; 27 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshłjįhíí bighą nnee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'ąą. 28 Doo nohwil díyadaagot'ee da le': łeyi' nazńilú dawa shizhii daidezts'ąągo nádiikáhíí baa gowáh, 29 Áí nádiikáhgee nńt'éégo ádaadzaa n'íí yaaká'yú dahazhį' daahinaa doleeł; áídá' nchọ'go ádaadzaa n'íí bil ch'ígódeeh. 30 Dashíí shik'ehgo doo nt'é áoshłéh át'éé da: diists'sagíí k'ehgo aayashti': dashíí hásh't'únú doo be'ansht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'ń dabíí há't'únú zhą be'ansht'eehíí bighą aayashti'ú dávik'eh. 31 Dashíí ádaa nagoshńi'yúgo, ádaa nagoshńi'íí doo da'anii da.

32 Ła' shaa nagolńi'íí góljį; áí shaa nagolńi'íí da'aniigo bígonsį. 33 John bich'į oda'soła', án da'aniigo shaa nagosńi'. 34 Da'aniigo shaa na'goni'íí doo nnee bits'ą'dí' da: áídá' hasdánohwidi'ńiíl doleełhíí bighą ágánohwıldishńií. 35 John dılth'íí hik'e bits'ą'idindłáđhíí k'ehgo at'éé lẹk'e: áík'ehgo bits'ą'idindłáđhíí biyi' dé't'įh nohwil daagozhọđhgo ádaasoht'jįd.

36 John shaa nagosńi'íí bitisgo shaa na'goni'íí góljį: na'idziídíí shiTaa ląashłe' doleełgo shaa yidin'áanıí, áí ánásh't'jįłgo shiTaa shides'a'go shaa nagolńi'. 37 ShiTaa shides'a'ń dabíí shaa nagolńi'. Bizhíihíí doo hak'i daadesołts'ąą da, ánoliníí doo hak'i daahołtsąą da. 38 Biyati'íí doo nohwiyi' góljį da: shíí shinł'a'íí doo daashohłłąą dahíí bighą.

³⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí nzhòggo daahohshíí; áí biláhyú dahazhí' daahii'naa doleeł daanohsiggo: da'ái shaa nagoln'i'. ⁴⁰ Ndi doo shich'í' nohkáh hádaaht'íí da, dahazhí' daahinohnaa doleełgo. ⁴¹ Nnee shídnáshíí doo biká désh'íí da. ⁴² Nohwídaagonsí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíl daanzhooníí doo la' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhí'íí bee niyáá ndi doo hádaashoht'íí da: áídá' la'í dabíí bizhí'íí yee nyááyúgo, án zhá hádaaht'íí doo. ⁴⁴ Dánohwíí daalnólsiníí hádaaht'íídá', Bik'ehgo'ihí'nañ dała'áhi bits'á'dí' idilziníí doo hádaaht'íí da, áídá' hagot'éégo da'ohdlaq? ⁴⁵ ShiTaa bináát nohwik'izhí' dish'aah doo daanohsí da le': Moses nohwik'izhí' dez'aa, bada'ohlíí n'íí. ⁴⁶ Moses daahohdlaqyúgo shíí daashohdlaq doleeł ni', shaa k'e'eshchííhíí bigha. ⁴⁷ Áídá' bíí k'e'eshchiiníí doo daahohdlaq dayúgo, hagot'éégo shiyatí'íí daahohdlaq áídá'?

6

¹ Díí bikédí'go Jesus túsikaaníí, Gálílee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanázaa. ² Áígee nnee láágo biké' onalsáá, godiyíhgo áná'ol'ííhíí kah yaa nakaihíí yá ánát'ííhíí daayo'íígo. ³ Jesus dzilyú háyáa, akú bitsilke'yu yíl dinezbi. ⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee biná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyáqahíí biká' ngonyáa.

⁵ Jesus déz'íígo nnee láágo bich'í' nátselgo yiltsaqádá' Philip gáyihnií, Hagot'éégo bán nadaahiinííhíí, díí nnee dawa da'iyáqago? ⁶ Díí ánííhíí daazhógo Philip bebígoz'ííhgo ánniid: dabíí hagot'éégo áile' yígótsí ndi. ⁷ Philip gábíhnií, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadíí bán bee nahaznii ndi dała'á ntúgo ayáhago bita'isné' ndi, doo binenol'aa at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábíhnií, ⁹ Kú la' ishkiin bán dijolé ashda'i barley alzáhi yisné', lóg naki bílgo: áídá' hagot'éégo dawa binel'aa, nnee lánihíí? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyihnií, Nnee dinohbíh, daabíldohnii. T'oh dázhó láágo lék'e. Áík'ehgo nnee dinezbi, ashdladn doo náhóltagyú áhółáni shí. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzigo oskaqádá', bitsilke'yu yaa daizné', áídí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaníí yitada'iznii; lógíí áldó' da'ái k'ehgo, dá daabíłhwiihzhí'. ¹² Dawa náda'isdíidgo, bitsilke'yu gádaayihnií, Ch'ékaadíí nádaahohlá, doo la' da'íllíí hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo aqł nádaizhezaago táts'aa nakits'ádh hadaidesbí, bán ashda'i bits'á'dí' ch'ené'íí, nnee yí'oh da'iyáqahíí. ¹⁴ Nneehíí Jesus godiyíhgo adzaahíí daayiltsaqádá' gádaanii, Án da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidihíí, ni'gosdzán biká'zhí' hináhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígótsíídá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'ííd. ¹⁶ O'í'ááyú bitsilke'yu túsikaayú onanákaí, ¹⁷ Akú tsina'eehíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bíł dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godíłhíł gozłíídá' Jesus doo hwahá baa hínáh da. ¹⁸ Tú nádidáh, adíid nyolhíí bigha. ¹⁹ Taagi dagohíí díí'í shí dahgostó'yú bíł oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eehíí yich'í' higaalgo daayiltsaq: áík'ehgo tsidaadesyiz lék'e. ²⁰ Áídá' Jesus gádaabíhnií, Shíí ásht'íí, doo ndaaldzid da. ²¹ Áídí' bíł daagozhógo tsina'eehíí beh nínáh, daabíłniiid: dagoshch'í' ní'zhí' bíł nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskqá hik'e nnee túsikaaníí hanaayú naháztaaníí akú tsina'eehíí dała'á zhá sí'aa n'go daayo'íí, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eehíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'íí. ²³ (Jesus

bán ya'ihénzigo oskaqadíí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eelíí ndaahaz'eel:) ²⁴ Áík'ehgo n'nee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yidaagolsíídá, dabíí tsina'eelíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bíl oda'iz'eel, Jesus yika daantaago. ²⁵ Túsikaaníí hanaadí' baa hikaidá' gádaabiñnii, Ich'ígó'aahíí, dadá' kú n'yaá? ²⁶ Jesus bich'í' hadzii, Da'aníi, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Doo godiyíhgo ánásh'tíííí daah'íí n'íí bighá shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldííd n'íí zhá bighá ádaah'tíí. ²⁷ Doo hidán da'íííí hileehíí bighá nada'ohsiid da, hidán dahazhí' íhi'n'aazhí' nnel'aahíí zhá hádaah'tíí, shíí n'nee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'íhi'nañ shiTaa, bíyéé nshlíigo shebígózhíigo shiká' izka. ²⁸ Áídí' gádaabiñnii, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'íhi'nañ binasdzíídíí nadaahíidziid? ²⁹ Jesus gádaabiñnii, Díí k'ehgo Bik'ehgo'íhi'nañ bá na'idziidi at'éé, án shíí shides'a'n daashohdlaago. ³⁰ Áík'ehgo gádaabiñnii, Godiyíhgo be'ígóziníí daat'éhi nohwíł ch'í'nah ánlé'go daahiiltséhgo daanohiidlaq doleeł? Íltah áná'ol'íííííí daat'éhi án'íí? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íí da'ígol'ííyú manna daayiyáq leh l'ék'e: díínko be'k'e'eshchiiní k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyáq. ³² Jesus gánádaabíldo'níid, Da'aníi, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'né' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aníihi nohwá da'dihiné'. ³³ Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'íhi'nañ bits'á'dí' bánhi at'éé, án ní'godszań biká' n'neehíí íhi'n'aa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabiñnii, NohweBik'ehń, díí bánhíí dayúweh nohwá dhíí'né' le'. ³⁵ Jesus gádaabiñnii, Shíí bán be'íhi'n'aaahíí nshlíi: dahadíń shaa nyááhń doo shiná' holeeh at'éé da; shodlaqńń doo díbá' holeeh at'éé da. ³⁶ Ík'ida' gádaanohwíldéńíid, Daashoh'íí ndi doo daashohdlaq da. ³⁷ ShiTaa shaa yiníííí dawa shaa hikáh; dahadíń shaa nyááhń doo yó'ósht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' níyáá, doo dashíí hásh'tííyú ánásh'tíííígo da, ndi shin'á'n dabíí há'tííyú ánásh'tíííígo níyáá. ³⁹ Díínko shiTaa shin'á'n há'tíí, shaa yinííí doo la' shich'a'otlísh da, áídá' nnágodzaahíí bíjii dawa nádaabíhishnah doleeł. ⁴⁰ Díínko shin'á'n há'tíí, hadín shíí, bíYe' nshlíiníí, sho'iiníí la'íí shodlaaníí íhi'n'aa doo ngonel'áq dahíí yee híńaa doleeł: áík'ehgo nnágodzaahíí bíjii nábíhishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íí nshlíí, nñihíí bighá Jews daanlíni baa daanet'íí l'ék'e. ⁴² Áí gádaahíldi'níi, Díń la' Jesus, Joseph bíye', b'áq bitaa bílgo bídaagonlíhíí át'íí ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, nñi áídá'? ⁴³ Áík'ehgo Jesus gádaabiñnii, Doo shaa daaneht'íí da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'á'n shich'í' ábíílaayúgo zhá: nnágodzaahíí bíjii nábíhishnah doleeł. ⁴⁵ Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú nada'íiziidi binaltsoos bíyi' k'e'eshchíí gáníígo, Dawa Bik'ehgo'íhi'nañ bíł ch'ídaago'aah doleeł. Dahadíń shiTaa yidezts'áqgo bits'á'dí' ígo'aaaníí shaa híńá. ⁴⁶ Da'ágt'éé ndi doo hadín shiTaa yó'íí da, shíí bits'á'dí' nshlíiníí zhá shiTaa yíltsáq. ⁴⁷ Da'aníi, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Shodlaaníí íhi'n'aa doo ngonel'áq dahíí yee híńáhi at'éé, ⁴⁸ Bán be'íhi'n'aaahíí nshlíí. ⁴⁹ Bits'á'dí' daadesona'íí da'ígol'ííyú manna daayiyáq n'íí nanezna'. ⁵⁰ Díínko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, n'nee yiyáqgo doo datsaah da. ⁵¹ Shíí bán híńaaahíí, yaaká'dí' nkenyááhíí nshlíí: dahadíń díí bánhíí yiyáqyúgo dahazhí' híńaa doleeł: ní'godszań biká' n'nee bán yee daahína doleełgo baa daanshné'íí shítsj' at'éé. ⁵² Jews daanlíni lahada'dit'áhgo gádaahíldi'níi, Hagot'éégo díí n'neehíí bitsj' nohwaa yiné'go daahiidaq? ⁵³ Jesus gádaabiñnii, Da'aníi, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Shíí n'nee k'ehgo Niyááhíí shítsj' daah-sáqgo, la'íí shidíł daahdlaqyúgo zhá íhi'n'aaahíí nohwiyi' golíí. ⁵⁴ Hadín shítsj' yiyaaníí la'íí shidíł yidlaaníí íhi'n'aa doo ngonel'áq dahíí yee híńáhi at'éé;

nnágodzaahíí bijíí nábihishnāh doleeł. ⁵⁵ Shitsi' da'anii hidán át'éé, la'íi shidił da'anii hidlaanúí át'éé. ⁵⁶ Hadín shitsi' yiyaanúí la'íi shidił yidlaanúí shiyi' golíí, bíí akdó' biyi' gonshłíí. ⁵⁷ ShiTaa hīnāhi shin'la'hú k'ehgo, la'íi shiTaa bee hinshnaahíí k'ehgo hadín shiyaanúí shee hīnaa doleeł. ⁵⁸ Án bān yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiyāq ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín díí bān yiyaanúí dahazhí' hīnaa doleeł. ⁵⁹ Capérnaum golzeegee ilch'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánátséh goz'āq yune'. ⁶⁰ Łáágo biké' hikaahíí áí daidezts'āqáda' gádaanii, Dázhó doo bigózí dahi yee aní; hadín áí yígótsi? ⁶¹ Biké' hikaahíí Jesus aníhíí yaa yída'iltahgo yígótsi, áik'ehgo gádaabihni, Díí ádishnií doo nohwil daabik'eh da nées? ⁶² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dabíntse sidáa n'yú shil onágodzaago daashoh'íiyúgo, nt'é daadohni? ⁶³ Spirit-híí ihí'naa aayiné'hi at'éé; kots'ihíí doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'i' hasdzihíí spirit hik'e ihí'naahíí át'éé. ⁶⁴ Áída' nohwitahyú la' doo da'ohdłāq da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíí doo daabodłāq dahíí, la'íi hadín ch'ibido'aah yígótsi. ⁶⁵ Áik'ehgo gánadí'nii, Díí bighā gádaanohwíldéniid, Doo hadín dabíí bik'ehgo shaa hīnāh da, shiTaa bik'ehyúgo zhā.

⁶⁶ Díí bikédí'go biké' hikaah n'íi łáágo t'āqzhí' ádaadzaago, doo dayúweh yił nakai da lēk'e. ⁶⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí gádaayihni, Nohwíí akdó' shits'ā' dahdohkáh nées? ⁶⁸ Simon Peter gábihni, NohweBik'ehí, hadín bich'i' nkáhgo áída'? Dani zhā yati' dahazhí' be'ihí'naahíí bee yáñti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ hīnāhi biYe' níłígo, daahosiłdłāqdo da'aniiigo bídaagonłzi. ⁷⁰ Jesus gánádaabildo'niid, Nohwíí nakits'adah hoł'eehíí hanohwīnł, ndi nohwitahyú dala'á ch'iidn nłí. ⁷¹ Áí Judas Iscáriot, Simon biye' áyihni: án nakits'adah itah nłni ch'ibido'aah nłí.

7

¹ Díí bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanłni daabizilheego hádaat'íihíí bighā. ² Jews daanłni t'ohdahskán yune' náda'idíihíí biká' ngonyáa. ³ Jesus bik'isyú gádaabihniid, Kodí' dahnnāhgo Judéayú nñāh, ákú níké' hikaahíí aná'í'íihíí daayiltséh doleełhíí bighā. ⁴ Nnee shígózí le' nziníí doo dánant'í'ego anát'íł da. Díí baa nannaayúgo, ni'gosdzán biká' nnee bíł ch'í'nah ádnłz. ⁵ Bik'isyú ndi doo daabodłāq da. ⁶ Jesus gádaabihni, Shíí t'ah doo shaa gowáh da: áída' nohwíí zhā da'ádaagee nohwaa gowáh. ⁷ Ni'gosdzán biká' nnee nohwíí doo nohwik'edaanñih da; dénch'og anádaat'íł dishniigo baa nagoshni'híí bighā shíí zhā shik'edaanñih. ⁸ Dánohwízhā da'idāyú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bighā doo dak'ad da'idāyú déyáa da. ⁹ Ágánniidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lēk'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idāyú okaihíí bikédí'go, bíí akdó' dánant'í'ego akú óyáa. ¹¹ Da'idāagee Jews daanłni biká daadéz'íigo, Ánhíí hayú? daabihni. ¹² Nnee bitahyú łáágo baa daanet'íí lēk'e: la', Nnee nt'éhi nłí, daanidá' la'íí, Dah, nnee ch'a'oyilkaadi nłí, daanii. ¹³ Áída' Jews daanłni yédaaldzidhíí bighā doo ch'í'nah baa yádaakti' da.

¹⁴ Da'idāahíí da'ihni'yú goldohdá' Jesus da'ch'okāqah goz'āyú óyáago ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanłni bíł díyadaagot'ee gádaaniigo, Hagot'éégo díí nneehíí dawahá yígótsi, doo ółtagyú nayaa dadá'? ¹⁶ Jesus gádaabihni, Ilch'igonsh'aahíí doo dashíí ádishni da, shin'la'n aníhíí át'éé. ¹⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ dáhat'íihíí anát'íł hat'íiyúgo, ilch'igonsh'aahíí

Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígótsí doleeł. ¹⁸ Dahadín dabínik'ehgo ya'ti'íí dabíí ízísigo ádestíí hat'íí: ádá' hadín bin'fa'n ízísigo ágot'eehíí yá hat'íínií, án da'aníí aníí, áík'ehgo án biyi' lé'gochoohíí da'ádih. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aaníí yee doo nohwá ngon'áá da née? Ádá' doo la' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighá daashizólhee hádaaht'íí? ²⁰ Nneehíí gádaabilníí, Ch'iidn niyi' golíí láá: hadín nizilííhee hat'íí? ²¹ Jesus gádaabilníí, Dałán ana'í'ííidgee nohwíl diyadaagot'ee ni'. ²² Moses círcumcise ádaanoht'ee'go yee nohwá ngon'áá; (ndi Moses doo bits'á'dí' begodeyaa da, daanoht'ee'go yee bits'á'dí';) áík'ehgo godilzíníí bijíí nnee círcumcise ádaahle'. ²³ Godilzíníí bijíí Moses yegos'aaníí doo k'ích'idzís da doleełhíí bighá nnee círcumcise alzaayúgo, godilzíníí bijíí nnee bits'í dawa nt'éégo ánashdlaahíí bighá shich'í' hadaashohkee née? ²⁴ Doo da'anoliníí zhá bee aayádaakti' da, ádá' da'aníí ágot'eehíí bee aayádaakti' le'. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la' gádaanii, Dín daayizilííheego hádaat'íínií shí ya'? ²⁶ An kú doo biini' hah dago ya'ti'go naghaa, ádá' doo nt'é daayilníí da. Nant'an daanlíni díni da'aníí Christ nliígo yídaagótsíid shí. ²⁷ Ádá' díí nnee hadí' naghaa shíhíí bídaagonlzi: Christ nyáágo hadí' naghaa shíhíí doo hadín yígótsí da doleeł. ²⁸ Áík'ehgo Jesus da'ch'okáqah goz'áq yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Shídaagonótsí, la'íí hadí' nashaahíí bídaagonótsí: doo dashíí hásh'íígo niyáá da, shin'fa'n da'aníí, án doo bídaagonótsí da. ²⁹ Shíí bígonsí; shin'fa'go bits'á'dí' niyááhíí bighá. ³⁰ Áík'ehgo ha'ádaabilt'e' hádaat'íí: ndi doo daabiltsood da, doo hwháh bidizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bighá. ³¹ Nnee láágo daabosdlaagdo gádaanii, Christ nyáágo, díí nnee godiyíhgo ana'ol'ííhíí bitisigo ana'ol'íí doleeł née?

³² Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'íkodaanzíídá', okáqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bílgo aasinííli bich'í' odais'a', daabiltsoodgo. ³³ Jesus gádaabilníí, Dét'íhézhi' t'ah nohwíl nashkai, áídí' shin'fa'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú niyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaakíid'nií, Díí nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago aníi? Jews daanlínií doo Jews daanlji dahíí bitahyú íltanáhosáq n'íí yich'í' deyaayú, doo Jews daanlji dahíí yil ch'ídaago'aahgo aníí shí? ³⁶ Nt'é níigo aníi, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: la'íí, Hayú niyááyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaaníí bennágódáhíí bijíí, nnee láágo íla'adzaahíí bijíí, Jesus hizí'dá' adíid hadziigo, Dahadín dibá' silíihí shich'í' nowáhgo odláq, níi. ³⁸ Dahadín shodláhíí biyi'dí' tú hináhi hállíí doleeł, Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'shchiinií k'ehgo. ³⁹ (Díí k'ehgo Holy Spirit yaa ya'ti', án hadíí daabodlaaníí bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwháh hadín baa det'aah dadá', Jesus ízísigo ye'at'éehíí doo hwháh ch'í'nah ab'dilne' dahíí bighá.)

⁴⁰ Nnee láágo díí ya'ti'íí daidezts'áqdá' gádaaniiid, Dín da'aníí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú Na'iziidíí át'íí láá. ⁴¹ La'íí gádaanii, Dín da'aníí Christ nlií láá. La'íí gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'shchiiníshá' gáníí, Christ David hat'ííí bits'á'dí' goleeł, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golíí lék'eege? ⁴³ Áík'ehgo áígee Jesus bighá nnee ílts'á'kai. ⁴⁴ La' daabiltsood hádaat'íí ndi doo daabiltsood da.

⁴⁵ Aasinííli okáqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bílgo yaa nákaigo gádaabilníí, Nt'é bighá doo daahótssood da? ⁴⁶ Aasinííli gádaabilníí, Doo la' nnee díí nneehíí k'ehgo ya'ti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni

gánádaabildo'niid, Ya' nohwíí áldó' nohwich'i' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' la' nant'an daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdlaq née? ⁴⁹ Áidá' díí nneehíí begoz'aaníí doo yídaagolsi' dahíí nchọ'íí bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nlíni, (lah t'é'yú Jesus yaa nyáá lèk'e n'íí), gádaabilnii, ⁵¹ Bedaagosii'laaníí k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'íhè, la'íí dá doo ánat'ííhíí bídaagonlzhé baa yáhiilti' née? ⁵² Áík'ehgo gánádaado'niid, Ya' ni áldó' Gálileedí' nannaá née? Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' beke'eshchiinií biyi' dín'íí, áík'ehgo bígonsíjhi ndi át'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi doo la' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áidí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lèk'e.

8

¹ Jesus dzil Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhọ t'ahbị da'ch'okąąh goz'ąąyú nádzáá lèk'e, akú nnee dawa baa íla'adzaa; áík'ehgo nezdaago bílch'ídaago'aah. ³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni bílgo isdzán la' baa yíl hikai, án nant'í' nagmaago bígozíid lèk'e; áík'ehgo isdzánhíí íhí'zhi' ndaist'e'dá, ⁴ Jesus gádaayihíí, ílch'ígó'aahíí, díí isdzánhíí nant'í' nagmaago, da'anii ánat'íílgo bígozíid. ⁵ Ágádaat'iinií bíl ndaats'inołne' le'gá, niigo Moses nohwee ngon'ąą ní, begoz'áni biyi': nihíí ánniiyúgo nt'é řnií? ⁶ Nayidaantaahgo ágádaayihíí, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee íezh yi'yú k'e'eshchii lèk'e, doo yidezts'ąą da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadiłkigo Jesus hizí'go gádaabilnii, Nohwitahyú la' binchọ' da'ádihíí ntsé idolne'. ⁸ Áígee hayaa ánádaago bigan yee íezh yi'yú k'ená'eshchii lèk'e. ⁹ Nnee díí daidezts'ąądá' binchọ' daagolihíí yídaagolsi'igo, báyanđi' ání nagháhíyú onáhezka: áík'ehgo Jesus dasahn ch'íntłizh, isdzán báđihgee siziinií bílgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá sziigo yłtsąągo yich'í' hadzii, Isdzán, nnee nchọ' daanliihíí hayú okai? Ya' doo la' nnee nił ch'ígonyí' da? ¹¹ Isdzánhíí gábilnii, SheBik'ehí, doo hadín da. Jesus gánábildo'niid, Shíí ndi doo nił ch'ígonoshheeh át'éé da: tí'i, nchọ'íí bee ánaó'ne' hela'.

¹² Lah Jesus nnee gánádaayíldo'niid, Shíí ní'gosdzán biká' nnee begot'iinií nshłłi: dahadín shiké' higaahń doo chagołhełyú higaal da doleeł, áidá' ihí'naa be'idindláadıí bíyéé doleeł. ¹³ Phárisees daanlíni gádaabilnii, Dani zhá ádaa nagoln'i'; ádaa nagoln'íí doo da'anii da. ¹⁴ Jesus gábilnii, Dashíí ádaa nagoshni' ndihíí ádaa nagoshni'íí da'anii: hadí' níyááhíí la'íí hayú déyááhíí bígonsíhíí bighá; áidá' nohwíhíí hadí' níyááhíí la'íí hayú déyááhíí doo bídaagonolsi' da. ¹⁵ Nohwíhíí nnee k'ehgo zhá aayádaakti'; shihíí doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áidá' shíí aayashti'yúgo, aayashti'íí da'aniihi: shíí doo dasahn aayashti' dahíí bighá, shíí la'íí shiTaa shinł'a'ń bílgo aayáhiilti'. ¹⁷ Bedaagosoł'aaníí biyi' nnee naki dáłekt'éégo yaa nadaagoln'i'yúgo da'anii golzeego dahgoz'ąą. ¹⁸ Dashíí ádaa nagoshni', la'íí shiTaa shinł'a'ń áldó' shaa nagoln'i'. ¹⁹ Áík'ehgo gádaabilnii, NiTaahíí hayú? Jesus gánádaabíldo'niid, Shíí doo shídaagonolsi' da, shiTaa ndi doo bídaagonolsi' da: shídaagonolsi'yúgo shiTaa áldó' bídaagonolsi' doleeł ní'. ²⁰ Jesus zhaalı ílch'í'nihi'nił goz'ąą yune' aní, da'ch'okąąh goz'ąą yune' ílch'ígó'aahgo: áidá' doo hadín bíłtsod da laq: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh dahíí bighá. ²¹ Jesus gánádaabíldo'niid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'íí doleełgo t'ah nchọ'go ánádaaht'íílgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ²² Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, niíhíshą', dabíí ádizíłdeego anii née? ²³ Áidí' gádaayihíí,

Nohwíí yáá bit'ááhdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa; nohwíí díí ní'gosdzán biká' nnee daanoht'í; shihíí doo ní'gosdzán biká' nnee nshlíí da. ²⁴ Áí bighą, T'ah nchọ'go ánádaaht'íígo nanohne', daanoht'íígo nanohne' doleel. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabildo'niid, Hadín ląą ánt'íí? Jesus gádaabííni, Dantsé nohwíí nago-sisní'dá' ánsht'ee daanoht'íígo n'íí, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah ląągo nohwich'í' hasdziih godziih, ląągo nohwaa yádaasht'í' doleel: áídá' shin'fa'n da'aniigo, án shíł nago-sní'íí zhá ní'gosdzán biká' nnee baa bíł nagoshní'. ²⁷ Jesus bíTaa baa yaht'íí doo yídaagọsį da. ²⁸ Jesus gánádaabildo'niid, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahdaasholteehdá', án nshlííhíí bídaagonọsį ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshle' da; áídá' shíTaa shíł ch'ígon'ááníí bee yasht'í'. ²⁹ Shin'fa'n t'ah bíł nshlíí: shíTaa doo hwahá dasahndi yó'oshilt'e' da; dávik'ehn dá bíł bik'ehyú ánásh't'íí. ³⁰ Ágáníígo yaht'ííge ląągo daabos-dląąd. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdląądíí gádaayííni, Shiyat'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eyúgo da'anii shiké' hikaahíí daanoht'í; ³² Áík'ehgo da'anii ágot'eehíí bídaagonọsį doleel, áídí' da'anii ágot'eehíí ch'ídaanoht'íí.

³³ Gádaayííni, Abraham hat'íí daandlíni ádaant'ee, doo hadín bí'sna' daasiidlíí da: áídá' hagog'éégo ánníhi, Ch'ídaanoht'íí, nniíhíí? ³⁴ Jesus gádaabííni, Da'anii, da'aniigo gádaanoht'íígo nanohne', Dahadín nchọ'go ánt'ííhíí nchọ'íí yisna' nlií. ³⁵ Isna' nliíni doo dahazh'í' binant'a' bigową yune' goljí da: áídá' biye'híí zhá dahazh'í' bigową yune' goljí. ³⁶ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bíYe' ch'ídaanoht'íígo nanohne', da'aniiigo ch'ídaanoht'íídes'nil. ³⁷ Abraham hat'íí daanoht'íígo nanohne'; da'ágát'ée ndi daashizothee hádaaht'íí, shiyat'íí doo hak'í nohwiyi' bá goz'ąą dahíí bighą. ³⁸ Shíí shíTaa bits'ą'dí' bígo'ąąhíí bee nohwich'í' yasht'í': nohwíí nohwitaa bits'ą'dí' bídaagono'ąąhíí ánádaaht'íí. ³⁹ Áídí' gádaabííni, Abraham bits'ą'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabííni, Abraham bichagháshé daanoht'íígo nanohne' Abraham at'ííni k'ehgo ánádaaht'íí doleel ní'. ⁴⁰ Áídá' k'adíí daashizothee hádaaht'íí, shíí da'anii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' disíits'áni baa nohwíí nagoshní': díí doo Abraham ye'at'éé da ní'. ⁴¹ Nohwíí nohwitaa ánt'ííhíí k'ehgo ádaaht'íí. Áídí' gádaabííni, Néé nant'í' na'ildeehíí doo bits'ą'dí' daagosiidlíí da; néé nohwíTaa da'á, áí Bik'ehgo'ihí'nań. ⁴² Jesus gádaabííni, Bik'ehgo'ihí'nań daanoht'íígo nanohne', nohwíí daanshọ doleel ní': Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'go niyááhíí bighą; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihí'nań shin'fa'. ⁴³ Nt'é bighą'shiyat'íí doo bídaagonọsį da? Shiyat'íí doo ídaayets'ąą hádaaht'íí dahíí bighą. ⁴⁴ Daanoht'íí doo ídaayets'ąą da, án hat'íí daanoht'íí, áík'ehgo nohwitaa nchọ'go hat'ííhíí k'ehgo ádaaht'íí: dantsé godeyaad' nnee naitseedi nlií, bíí lá'íí da'anii ágot'eehíí doo nahínt'og da, da'anii ágot'eehíí doo lá' biyi' goljí dahíí bighą. Lé'íchoogo yaht'í'dá' dabíí ye'at'éhi yee yaht'í': lé'íkhóhi nliígo, lé'íchoohíí bitaa nlií. ⁴⁵ Áídá' shíí da'anii ádishníhíí bighą doo daashohdląą da. ⁴⁶ Hadín lá' dénchọ'go ánásh't'ííhíí ch'íshinoh'áh? Áídá' da'anii ádishníyúgo, nt'é bighą doo daashohdląą da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíí Bik'ehgo'ihí'nań biyat'íí yídets'ąą: Bik'ehgo'ihí'nań doo bíyéé daanoht'íí dahíí bighą doo ídaayets'ąą da. ⁴⁸ Jews daanlíni gádaabííni, Samáritan ílíni, ch'íidn niyi' golíni, daaním'niíhíí da'anii ádaan'nií shį ya'? ⁴⁹ Jesus gáníí, Ch'íidn doo shiyi' goljí da; áídá' shíTaa diníí, nohwíí doo daashidnó'sį da. ⁵⁰ Nnee daashidnó'síníí doo biká' desh'íí

da: dała'ánhíí zhá áí yiká déz'íí, án aayanáltih doleel. ⁵¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíí, da'itsaahíí doo yo'íí da doleel. ⁵² Jews daanlíni gánádaabíldo'niiid, K'adíí nídaagosíilzííid, ch'íidn niyi' golííhíí. Abraham daztsaa, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí nanezna'; áidá' ni ánnii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíí da'itsaahíí doo yolíh at'éé da, nnii. ⁵³ Ya' ní nohwitaa Abraham daztsaa n'íí bitisgo ánt'éehi nee? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí nanezna' n'íí áldó: hadín láá ánsht'ee nńzi? ⁵⁴ Jesus gábilnii, Shíí ádíldinsziyúgo, ádíldinszihíí doo nt'é da: shidi'dilzihíí shiTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaqahń, daabíldohnii: ⁵⁵ Áidá' nohwíí án doo bídaagonólsj da; shíí zhá án bígonsj: Doo án bígonsj da, dishniiyúgo, nohwíí k'ehgo lé'ishchóhi yishleeh: áidá' shíí án da'aniigo bígonsj, biyati'íí bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íí shee hayiikaahíí yiłtséngo bíł gozhóq ni': áí yiłtsáqadá' bíł gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanlíni gádaabílnii, Doo hwahá ashdladin níł légódáh dadá', hagot'éégo Abraham hí'íí lán? ⁵⁸ Jesus gádaabílnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Abraham dabíntségo shíí ánsht'ee. ⁵⁹ Áík'ehgo tséé nádaayiheslaago daabońe' nt'éégo Jesus bits'áqá nđest'ííidgo, da'ch'okaqah goz'áqadí' nnee biyi'dí' ch'ínázzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bináá ágodíhgo gozlíni sidaago yiłtsaa lék'e. ² Bitsilke'yu nabídaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bighá díí nneehíí bináá ágodíhgo gozłíj? Hadín ncho'go adzaa, díí nneehíí née, dagohíí báá hik'e bitaa née? ³ Jesus gádaabílnii, Díí nneehíí, la'íí báá hik'e bitaa doo ncho'go ádaadzaa da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nań áná'ol'ííłíí bee ch'í'nah alne'híí bighá at'éé. ⁴ T'ah got'íídá' shinł'a'ń binasdziidíí áshle': t'é'gohíí doo hadín na'iziid da. ⁵ T'ah ní'goszán biká' nashaadá' ní'goszán biká' nnee begot'íiníí nshłj. ⁶ Ágánniidá' ní'zhí' hadnzhéégo bizhígú leezh yił naidiziidgo nnee bináá ágodinihíí bináágego yídezhizh, ⁷ Gábilniigo, Tí'i, tá'ngisyú nńáh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo nneehíí tá'digisyú óyáá, áidí' go'íígo nadzá.

⁸ Nnee bit'ahdí' daagolíníí, la'íí bináá ágodíhdá' daabo'íí n'íí gádaanii, Díí nneehíí idókeedgo sidaa n'íí ya'? ⁹ La'íí gádaanii, Án át'íí: la'íí, Án ga'ánolini at'íí, daanii: bíí, Shíí áshł'íí, nii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosłłj? daabílnii. ¹¹ Gáńíí, Nnee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyíłlaago, shináá yídezhizhdá' gáshílniiid, Tí'i, tá'ngis, túsikaqáyú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áidí' shináá nágosłłj. ¹² Ánhíí hayú? daabílnii. Doo bígonsj da, nii.

¹³ Nnee bináá ágodíh n'íí Phárisees daanlíni yaa yił hikai. ¹⁴ Jews daagodnłsiníí bijíí Jesus gosht'ish áyíłlaago nnee bináá nágosłłj lék'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabídaadiłkid, Hagot'éégo nináá nágosłłj? Gádaayílnii, Jesus gosht'ish shináá yídezhizh, áidí' ta'désgizgo gosht'íí násisłłj. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaanii, Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi da láq, godilziníí bijíí doo godnłsj dahíí bighá. La'íí gádaanii, Hagot'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo yidnłsj dahíí godiyíhgo áná'ol'íí? Áík'ehgo bighá ilts'á'kai. ¹⁷ Nnee bináá ágodíh n'íí gánádaayíldo'niiid, Nihíí nináá ánágodlaahíí nt'é bílnnii? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'íí bíldishnii, nii. ¹⁸ Jews daanlíni nnee bináá ágodíh n'íí bináá nágosłłjhií doo daayodłqá dago báá hik'e bitaa yiká ánniidgo, ¹⁹ Nayídaadiłkid, Ya' díí nohwizhaazhé bináá

ágodihgo gozljí dohnii n'íi néé? Hagot'éégo go'jí k'adíí? ²⁰ Bájá hik'e bitaa gádaabiñii, Díí nohwizhaazhé át'éégo bígonlzi, biñáá ágodihgo gozljí ni': ²¹ K'adíí hagot'éégo go'jí, hadín biñáá ánágodlaahí doo bígonlzi da: án goyaq siljí; nahódaadołkid: dabíí adáyalti' le'. ²² Bájá hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighá adaanii lék'e: dahadíí, Christ at'íí, niigo baa nagolñi'yúgo Jews ha'ánálséhdí' ch'élt'e'go ilk'idá' ndaagoz'aa lék'e. ²³ Áí bighá bájá hik'e bitaa ágadaanñiid, Án goyaq siljí; nahódaadołkid. ²⁴ Nnee biñáá ágodih n'íi yiká ánádo'niigo, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá ba'ihénnzi: díí nneehí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsı dago bídaagonlzi, daanii. ²⁵ Nneehń gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsı da shíhíí, yidnłsı shíhíí doo bígonsı da: da'ágát'éé ndi dała'á zhá bígonsı, shiñáá ágodih n'íi, k'adíí gosh'jí. ²⁶ Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo ániílaa? Hagot'éégo niñáá ná ánágodlaa? ²⁷ Nneehń gádaabiñii, İlk'idá' nohwil nagosisni' ndi doo daashidołts'aa da ni': nt'é bighá nohwil nanágoshni'? Ya' nohwil aldó' biké' hikaahíí daahleeh néé? ²⁸ Áídí' déncho'ého bich'í' yadaalti'go gádaanii, Ni zhá biké' higaahíí nłjí dagá; néehíí Moses biké' hikaahíí daandłjí. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ Moses yich'í' yalti' n'go bídaagonlzi: áídá' díí nneehíí hadí' naghaa shíhíí doo bídaagonlzi da. ³⁰ Nneehń gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo hadí' naghaa shíhíí doo bídaagonlzi da, áídá' shiñáá shá ánágodlaa. ³¹ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayidnłsı dahíí doo bídaayésts'aa dago bídaagonlzi: áídá' dahadíí Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahíí, la'íí án dábił bik'ehgo'ánát'íííí Bik'ehgo'ihí'nañ bíyésts'aa. ³² Ni'gosdzán álzaadí' yushdí' godezt'igo nnee biñáá ágodihgo gozljí n'íi go'jí nasdljí t'ah doo goolzee da. ³³ Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'ád'ı' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiñii, Ncho'ı' zhá bił gosinilínihi, nohwil ch'ídaagons'h'aah nihó'nií néé? Áík'ehgo' Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaabist'e'. ³⁵ Ch'ídaabist'e'íí Jesus ya'ikonzi'ídá' baa nyaágo gábiñii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' hondlaq néé? ³⁶ Nneehń gáníí, Hadíníí baa shıł nagolñi', sheBik'ehń, áík'ehgo' hoshdláq doleel. ³⁷ Jesus gábiñii, İlk'idá' hí'íí, nich'í' yalti'íí án át'íí. ³⁸ Nneehń, SheBik'ehń, noshdláq, nii. Áídí' yoskaqad.

³⁹ Jesus gáníí, Aayá'iti'híí bighá ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, hadíí doo daago'jí dahíí daago'jí nádaadleehí bighá; áídá' hadíí daago'iiníí biñáá ádaagodh daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni la' bit'ahyú nadaaziiníí díí daidezts'aa dá' gádaabiñii, Ya' néé aldó' nohwiñáá ádaagodh néé? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Nohwiñáá ádaagodihyúgo nohwincho'ı' áđih doleel ni': áídá' k'adíí, Daagohiit'íí, daadohñii; áík'ehgo' nohwincho'ı' t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwildishñii, Dahadíí dibeljí ha'ánánił ch'ígót'ı'dí' doo ha'ánádáh dadá' lahyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, án in'ííhi dagohíí aayihí'niíhı nłjí. ² Hadín ch'ígót'ı'dí' ha'ánádáhíí dibeljí nanyoodi nłjí. ³ Ch'iná'it'ih yaa sidaahn bá yó'o'it'ih; án bidibeljí yich'í' anígo daidits'ag: dabíí bidibeljí bizhi' yee yich'í' anígo ch'íyihinił. ⁴ Dabíí bidibeljí ch'íyihiniłdá', yáđih dahdigháh, áík'ehgo' dibeljí biké' dahnádiłsééh: bizhiihíí yídaagosłhıhı bighá. ⁵ Nnee doo yidaagosł' dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnádiłsééh; án bizhiihı doo yídaagosł' dahíí bighá. ⁶ Áí Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabiñniid; áídá' nt'é niigo anii shíhíí doo bił ídaagozı da. ⁷ Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwildishñii, Shíí ch'ígót'ı'íí nshłjí, dibeljí ha'ánániłgee. ⁸ Dashínté hikaihíí dawa da'in'ííhı la'íí aadaayihí'niíhı

daanlii; áí dibelíí doo daabidits'ag da. ⁹ Shíí ch'ígót'í'í nshlíi: hadín shíí shinkááyú ch'ínyááhíí hasdádogaal, áík'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyáa doleeí. ¹⁰ In'íhíí in'íhíí bigha nadáh, la'íí na'iltseedhíí bigha, dawahá da'ílií yilchiihíí bigha: shíhíí ko'ihí'na' daagolíí doleeíhíí bigha niyáá, dážhó bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíí bee daach'ihinaa doleeí. ¹¹ Shíí dibelíí nanyoodíí nt'éhi nshlíi: dibelíí nanyoodíí nt'éhi bi'ihí'na' ndi bidibelíí yá nyiné'. ¹² Hadíí na'iziidíí, doo dibelíí nanyoodíí nlii dahíí, doo dibelíí biyéé dahíí, ma'cho higaalgo yo'íidá' dibelíí yits'á'yúgo nádilwo'; áík'ehgo ma'chohíí dibelíí la' yil ndaadeeí, la'ihíí náholsééh. ¹³ Na'iziidíí daazhógo na'iziidhíí bigha, dibelíí doo yaa bil goyéé dahíí bigha yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shíí dibelíí nanyoodíí nt'éhi nshlíi, shidibelíí bídaagonsí, shíyééhíí shídaagolsí. ¹⁵ ShiTaa shígótsíhíí k'ehgo shíí aldó' shiTaa bígonsí: shí'ihí'na'íí dibelíí bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibelíí lahýúgo ha'ánsinil: áí aldó' bí nánishkáh, áí shizhíihíí daidits'íh doleeí; áí da'á'azhí' nádleeh, dibelíí nanyoodíí da'á' hileeh. ¹⁷ Shí'ihí'na'íí nniishné', nádiidishné' doleeígo híí bigha shiTaa bil nshoq. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashinik'eh ndiishné'. Dashíí shinawodíí bee ndiishné', dashíí shinawodíí bee nádiidishné'. Díí shiTaa yee shá ngon'áá ní'.

¹⁹ Díí yati'híí bigha Jews daanlíni ilts'á'kai. ²⁰ Láágo gádaanniid, Ch'iidn biyi' golíí, biini' ádíh; nt'é bigha hídaayo'lt's'áa? ²¹ La'íí gádaanniid, Ch'iidn biyi' golíini doo díí k'ehgo yati' da go'íí. Ya' ch'iidn nnee bínáá ágodiníí yináá yá anágodle' néé?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okaqah goz'aaníí Bik'ehgo'ihí'na' baa ba'its'ágót'áá bee bíná'goníihgo da'idaagee ngonyáá. ²³ Da'ch'okaqah goz'áagee Solomon bich'ínághohin'áá yuné' Jesus anádaal lék'e. ²⁴ Jews daanlíni baa íta'adzaago gádaabihíí, Da'os'ahzhí' láá nohwíl nagoln'ígo ánt'ee? Christ nííyúgo dabígóziigo nohwíl nadaagoln'í. ²⁵ Jesus gádaabihíí, Nohwíl nadaagosisn'í ní', ndi doo daashohdláa da: shiTaa bizhí' bee aná'esh'íhíí dabígóziigo yee shaa nagoln'í. ²⁶ Áidá' doo shidibelíí daanohlíí dahíí bigha doo daashohdláa da. ²⁷ Shidibelíí shizhíihíí daidits'ag, áí bídaagonsí, áí shiké' anáka: ²⁸ Ihí'naa doo ngonel'áá dahíí baa daasiiné'; doo da'ílií daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoníí at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainíí dawa yitisgo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiníí yinel'áa da. ³⁰ Shíí hik'e shiTaa bílgo da'á' ndlii. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabohne'go. ³² Jesus gádaabihíí, ShiTaa bits'á'dí' nt'éégo aná'ol'íhíí doo akh'ídn nohwíl ch'í'nah ash'laa da; hadííhíí bigha ndaashidohne'? ³³ Jews daanlíni gádaabihíí, Nt'éégo aná'í'íhíí bigha doo ndaaninle' da; áidá' Bik'ehgo'ihí'na' déncho'go baa yánti'híí bigha; ní nnee nílií Bik'ehgo'ihí'na' aná'í'íhíí bigha. ³⁴ Jesus gádaabihíí, Dilzini daanohlíí nohwíldéniid, golzeego nohwá begoz'aaníí biyi' beke'eshchíí shí ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'na' biyati' baa daasné'í nnee dilzini daihíigo yozhíiyúgo, Bik'ehgo'ihí'na' biyati' beke'eshchiiníí doo k'ihzhí' ngot'áa dago; ³⁶ Ya' shíí shiTaa its'á'shínt'íigo ní'goshdán bik'ázhí' nkeshin'a'íí, Bik'ehgo'ihí'na' ncho'go baa yánti', daashidohnií néé; Bik'ehgo'ihí'na' biYe' nshlíí, dishníihíí bigha? ³⁷ ShiTaa anát'íhíí k'ehgo doo anásh't'íí dayúgo, doo daashohdláa da. ³⁸ Áidá' be'anásht'íiyúgo, doo daashohdláa da ndi, anásh't'ííhíí daahohdláa; áí bee shiTaa shiyi' golííhíí, la'íí shiTaa biyi' gonshlííhíí bídaagonolsí, la'íí daahohdláa doleeí. ³⁹ Áí bigha daabiltsoodgo ch'éh anáadaabí'í; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áidí' Jesus Jórdan túnlíiníí hanaayú onaanádaa, John dantsé baptize ágólaa goz'áazhí'; akú nagháa. ⁴¹ Nnee láágo baa heskaigo gádaanií,

John doo godiyihgo áná'ol'íhíí áyíílaa da: ndi John díí nñeehíí yaa nagolní' n'íí dawa da'aníi lèk'e. ⁴² Áík'ehgo áígee láágo daabosdláq.

11

¹ Béthany golzeegee nñee la', Lázarus holzéhi, nñiih lèk'e, áí kịh gozñilgee Mary la'íí bik'isn Martha daagoljí. ² (Án Maryhíí Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizíl bee bikee yá k'eyíídee n'íí, án bilah Lázarus holzéhi nñiih.) ³ Lázarus bilahkíí Jesus yich'í' yati' bá ot'áá, NohweBik'ehń, nił nzhóni nñiih, daayiñniigo. ⁴ Jesus yidezts'áqadá' gáníí, Díí nñiihíí doo datsaahgo at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah álnéhgo ágot'íí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah hileeł doleełhíí bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn la'íí Lázarus biłgo bił daanzhọ. ⁶ Lázarus nñiihgo ya'ikonziídá', da'akú sidaago naki bee náyiskaa lèk'e. ⁷ Áí bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayihńii, Judéayú náádookáh. ⁸ Áídá' bitsilke'yu gádaabiñńii, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni nił ndaaziñé'go hádaat'íí ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née? ⁹ Jesus gánádaabiłdo'niiid, Ya' dała'a jíí doo nakits'áadah lénáđihikos da née? Dahadín jííhíí yiyi' naghaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díí ni'gosdzán biká' begot'iiníí yo'íhíí bigha. ¹⁰ Dahadín t'pé'yu higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iiníí áđihíí bigha. ¹¹ Ánñiidíí bikédí'go gánádaayildo'niiid, Nohwit'eké Lázarus ilhosh; ch'inánsiidyú déyáa. ¹² Bitsilke'yu gádaabiñńii, NohweBik'ehń, Lázarus ilhoshyú nł'ée náđleeł gáđnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo anúí: áídá' bitsilke'yuhíí hánáyołgo ilhoshgo áyihńii láá daanzí lèk'e. ¹⁴ Jesus áníta ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaq doleełhíí bigha doo akú nashaa dahíí nohwá shił gozhọ; ndi halaa bich'í'yu dookáh. ¹⁶ Thomas, Díđymus holzéhi, itsilke'yu yił daanlíni gádaayihńii, Néé alđó' akú dookáh, Jesus bił nadaan'ne' doleełgo. ¹⁷ Lázarus ik'idá' le'sitíígo dí'í bee yiskaayú Jesus nyáa lèk'e. ¹⁸ Jerúsalemđi' nakidn dahgostoyú shi Béthany goz'aa: ¹⁹ Áídí' Jews daanlíni láágo Martha hik'e Mary bilah n'íí bigha bidag yádaaht'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'í' yich'í' ch'ínyáágo yaa nyáa, Mary kịh yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyihńii, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bihónkeedíí naa yin'égo bígonsj. ²³ Jesus gábihńii, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábihńii, Nnágodzaahíí bijíí nách'idikáhgee naadidodaalgo bígonsj. ²⁵ Jesus gábihńii, Shíí shilahyú nñee naadidokaah, shíí ihí'naahi nshíí: dahadín shodlaayúgo daztsaa ndi, hinaa náđodleeł: ²⁶ Dahadín hinaago shodlaaníí doo datsaah at'éé da. Ya' díí honđlaq née? ²⁷ Martha gábihńii, Ha'oh, sheBik'ehń: Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'gosdzán biká' hígháhi nííígo hoshđlaq. ²⁸ Gánñiidá' onáđzaago dant'éhego bik'isn Mary gáyihńii, Ihch'igó'aahíí kú nyáágo nokéed. ²⁹ Mary áí yidezts'áqadá' dagoshch'í' náđiidzaago yich'í' oyáa. ³⁰ Jesus Martha baa nyáa n'íígee t'ah sidaago, doo hwahá kịh gozñilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaaht'go kịh yune' yił naháztą n'íí Mary hwéheego náđiidzaago ch'ínyááhíí daayo'íígo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitííyú hichagyyú deyaa shi, daaníí lèk'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyáadá' yiłtsaaqo yiyahzhí' hayaa adzaa gáníígo, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ³³ Jesus Mary la'íí Jews daanlíni yił hikai n'íí biłgo daachago yo'íídá' biyi'siziiníí doo bił gozhọ da lèk'e, ³⁴ Áík'ehgo gáníí, Hayú ndaasołtíí lán? NohweBik'ehń, yushdé' akú

dín'í, daabilní. ³⁵ Jesus hichag lèk'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhò bíl nzhòq lèk'e! daaní. ³⁷ Áídí' la' gánádaado'niid, Nnee bináá ágodini déz'íigo ánáyiidlaa n'í, díí nnee áldó' doo datsaah dago áyíílaa doleeí lán shí ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitíjyú n'nyáá. Tsébi'i'í'án yune' sitíj, tséé binásgee daaden'áágo. ³⁹ Jesus gáníí, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaní bilah Martha gabíhni, SheBik'ehni, k'adíí n'chò' silíj go'íí, díí'í yiskaáda' daztsaa n'í bighá. ⁴⁰ Jesus gabíhni, Ondlaayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ízigo ágot'eehí h'ítséh doleeí, ya' doo ágánikdéníid da lá n'ee? ⁴¹ Áík'ehgo daztsaaní sitíjgee tséé binásgee daaden'aaní yó'odaiz'aa. Jesus hadag déz'íidá'gáníí, ShiTaa, shidints'agíí na'ihénsí. ⁴² Dábik'ehni shidints'ago bígonsí, ndí kú nnee nadaazihí bighá ádéníid, shin'a'íí daayodlaa doleehí bighá. ⁴³ Ágáníidá' adíj yiká áníí, Lázarus, aadí' ch'ínáah, yíhni. ⁴⁴ Nnee daztsaa n'í bigan la'íí bikee nadik'á' bik'ídaadesdzigo; biníí áldó' nadik'á' bik'ídesdzigo ch'ínyáá. Jesus gádaabilní, K'eda'oh'ad, áík'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áídí' Jews daanlíni l'áágo Mary yíl hikai n'í, Jesus adzaahí daayo'íigo daabosdlaa lèk'e. ⁴⁶ Áídá' la', Phárisees daanlíni yich'í' okaigo, Jesus ánát'íidíí yaa yíl nadaagosní'.

⁴⁷ Áík'ehgo okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bílgo nnee yánádaaltihíí íla'ádaizlaago gádaayihni, Hago l'áá ádaahí'ne'? Díí nneehíí godiyihgo áná'ol'íhíí l'áágo ánát'íí. ⁴⁸ Dayúweh díí k'ehgo ánát'ííyúgo nnee dawa dánko daabodlaah doleeí at'éé; la'íí Romans daanlíni nátsééhgo nohwí'okaah goz'aaníí la'íí nohwini'íí nohwaa daagohet'aah. ⁴⁹ Áídí' áí ádaanníidíí la', Cáiaphas holzéhi, áí legodzaahí biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabilníid, Doo nt'é bídaagonolsí da, ⁵⁰ Nnee dala'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhòq, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ííí hileeh da, áí doo nohwíí bídaagoz'í da l'áá. ⁵¹ Díí doo dabínik'ehgo aní da: áí legodzaahí biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíjgo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleeíí dabínté yaa nagolní'; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nañ bichágháshé dawa ílts'á'yú nadaakaihíí dala'ázhí' ánálnéhgo áldó' bá datsaah doleeí. ⁵³ Áí bijíidí' godezt'ígo hagot'éégo Jesus daayizííheehíí yee nadaagoshchíj. ⁵⁴ Áí bighá Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndí áídí' da'ígolíjyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kíh goz'níl Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsííke'yu yíl naháztaq.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íí bee biná'godíníhgo Jews da'iyáahíí bich'í' goldohdá', Jews daanlíni l'áágo okaah zhínéégo ílch'í' ádaach'idííne'híí bighá í'ánidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaah goz'aa yune' nadaazí'go Jesus yiká daadéz'íigo gádaahíidí'nií, Nt'é daanoahsí, da'idáayú hí'náh doleeí shí ya'? ⁵⁷ Okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni, dahadíí Jesus hayú naghahíí yígótsiyúgo bíl nadaagolní'go yá ndaagoz'aa, daayíítsodhíí bighá.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee biná'godíníhzhí' gostán yííkaah godziíhdá' Jesus Béthanyú n'nyáá, Lázarus daztsaadí' náyihílna' n'íí golíjyú. ² Áígee o'í'ááyú bá áda'ch'izlaago Martha koch'í' ndaahazkaq, Lázarus itah bíl da'ch'iyaa lèk'e. ³ Mary ík'ah lán ílíni, spikenard holzéhi, dala'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhí' yaa yiziidgo bitsízil yee k'eyíídeé: kíh yune' ík'ah líkagolchiníí dahot'éhé godideznaq. ⁴ Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsííke'yu

itah nłını, ch'ı́bido'aakı́ gánı́ı, ⁵ Zhaalı́hı́ı tét'ı́yéhı́ı bitah'ı́nı́ıhı́ı bighą nt'é bighą díı ik'ah doo taagi gonenadın penny izlįįgo nahaznı́ı da? ⁶ Díı ńńı́ıhı́ı doo tédaat'ı́yéhı́ı yaa bıł goyéeego anı́ı da; ndı in'ı́ıhı́ı nlı́ııhı́ı bighą anı́ı, bestso bizis nayı'aago bestso biyi' odaach'ı́ihılkaadı́ náyihı́ıııı. ⁷ Jesus gánı́ı, Ch'ık'eh at'ı́ı: leeh shı́dilteehı́ı bıjı́ı doleełhı́ı bighą da'áık'ehgo nainé' nzhq. ⁸ Tédaat'ı́yéhı́ı dáıbık'ehn nohwı́tahı́ı nadaakai; shı́hı́ı doo dáıbık'ehn nohwı́tahı́ı nasha da doleeł. ⁹ Jews daanlı́ı lą́ągo Jesus áku naghągo yıdaagoksgo baa náńtsą́, doo dá Jesus zhá bighą da, Lázarus daztsą́adı́ náyihılna' n'ı́ı daayıłtséhı́ı bighą áldó'.

¹⁰ Áıdá' okąąh yedaabık'ehı́ı itı́syú nadaandeehi Lázarus áldó' zı́deego doleełı́ı yaa nadaagoshchjı́; ¹¹ Bı́ı bighą Jews daanlı́ı lą́ągo Jesus daayosdłąągo bıts'á' daheskaińı́ı bighą zı́deego hádaat'ı́ı.

¹² Áı iskaą hik'e nnee lą́ągo da'ıdaąyú hikaińı́ı Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ıkodaanzjı́dá', ¹³ Ch'ıl, palm holzéhi, bıts'ádaaz'aahı́ı daayonı́go, yıdáhzhı́' deskaigo nádaadılghaazhgo gádaanı́ı, Hosánna: Israel hat'ı́ı bıNant'a' nlı́ı, Bik'ehgo'ıhi'nań bizhi' yee hı́gaakı́ bıts'á'dı' gózhq le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáągo yıká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiı́ı k'ehgo, ¹⁵ Doo nénldı́ı da, Sıon bizhaazhé ńlı́ı: nıńı́ı, nıNant'a' hı́gaak, túlgayé bizhaazhé yıká' dahsdaago, nıı. ¹⁶ Jesus bıtsılke'yu dantségee doo bıł ıdaagozı́ı da: ndı Jesus ızı́go ye'at'ééhı́ı ch'ı́nah ágolzaadá, díı bak'e'eshchjı́ı n'ı́ı la'ı́ı ábı'dılzaahı́ı yınádaalńı́ı. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsą́adı́ náyihılńa' tsebıı'ı'ándı' ch'ı́nńah yihńı́ııı n'dá' nnee bıńááł áńagot'ı́ıı n'ı́ı yaa nadaagosńı́. ¹⁸ Godı́ııgho ágodzaahı́ı ya'ıkodaanzjı́hı́ı bighą nnee Jesus yıdáhzhı́' onalsą́. ¹⁹ Áık'ehgo Phárisees daanlı́ı gádaahı́ıdı'ńı́ı, Doo hagot'éeego ladaahodle'go da ląą; daadeh'ı́ı, nı'gosdzán bıká' nnee dawa bıké' dahnáđnsą́.

²⁰ Nnee Greeks daanlı́ı la' itah náńtsą́, da'ıdaągee da'ch'okąąhyú. ²¹ Áı Philip yaa hikai, Gálılee biyi' Bethsáıda golzeedı' gólııı, áık'ehgo gádaabılńı́ı, Jesus daahı́ııltséh hádaahı́ıı'ı́ı. ²² Philip Andrew yıl nagolńı́ı'yu óyáá: Andrew, Philip yıl ó'ázhgo Jesus yıl nadaagosńı́.

²³ Jesus gádaabılńı́ı, Shı́ı, nnee k'ehgo Nıyááhı́ı, ızı́go be'ánsht'eehı́ı ch'ı́nah hı́leełı́ı bee bıká' ngonyáá. ²⁴ Da'anı́ı, da'anı́ıgo gádaanohwı́đıshńı́ı, T'oh nagháı bıyı́ge doo leezh biyi' onehezdeego daztsą́ dayúgo da'ágát'éeé ńt'ée: áıdá daztsą́yúgo zhá bınest'a' lą́ą hı́leeł. ²⁵ Dahadıń bı'ıhi'na' bıł ılı́ıhı́ı bı'ıhi'na' bıts'á' da'ılı́ı hı́leeł; áıdá dahadıń díı nı'gosdzán bıká'gee bı'ıhi'na' doo bıł ılı́ı dahı́ı ihı́'naa doo ngonel'ąą dahı́ı yee hı́naa doo. ²⁶ Dahadıń shá na'ızııdı́yúgo shıké' hı́gaak le'; hayı́ı nashaayı́ı áku shá na'ızııdı́ı áldó' naghą doleeł: dahadıń shá na'ızııdı́ı shı́Taa bıđńshı́ı at'éé. ²⁷ Shı́ı'ı'sızıńı́ı doo bıł anı́ı da k'adı́ı; nt'éshą' dıshńı́ıh? Shı́Taa, díı shı́ı'ı' ágonéhı́ı bıts'á' hasdáshı́ıńteeh, dıshńı́ıh née? Dah, díı shı́ı'ı' ágonéhı́ı bighą nıyááııı at'éé.

²⁸ Shı́Taa, ızı́go nızhı́ıı ch'ı́nah áńle'. Áık'ehgo yaaká'dı' hadzı́ıhı́ı gánńı́ıı, Ik'ıdá' ızı́go nızhı́ıı ch'ı́nah áshłaa nı', áık'ehgo ch'ı́nah áńánáshdle'. ²⁹ Nnee bı't'ahgee nadaazı́ııı la' áı daıdezt'sąągo gádaanı́ı, İdes'ńıh: la'ı́ı gádaanı́ı, Bik'ehgo'ıhi'nań bınal'a'á yaaká'dı'hi bıch'ı'ı' hadzı́ı. ³⁰ Jesus gánı́ı, Díı hadzı́ıhı́ı doo shı́ı shı́ğą da, nohwı́ı nohwı́ğą áńńı́ıı. ³¹ K'adı́ı díı nı'gosdzán bıká' ágot'eehı́ı baa yá'ıtı': áık'ehgo nı'gosdzán bınan't'a' ch'ı́đolt'eeł. ³² Shı́ı nı'dı' ts'ıdag dahshı́ıdı'đıılłı́ıyúgo nnee dawa ıch'ı'go ashdléh. ³³ Hagot'éeego datsaah doleełı́ı bebı́gózı́hı́ı bighą ágánńı́ıı. ³⁴ Nnee gánádaado'ńı́ıı, Begoz'aanı́ı biyi', Christ dahazhı́ı' golı́ı, golzeego née daasıdı́ıts'ąą: nt'é bighą, Nnee

k'ehgo Nyááhíí ts'ídago dahbidi'dolteel, nñii áídá? Nnee k'ehgo Nyááhíí nñiihíí hadín áhñii? ³⁵ Jesus gádaabilñii, Be'idindláádíí dé't'íh'ézhí' t'ah nohwá begot'íí. Be'idindláádíí t'ah gol'íídá' bee nahkai, dahyúgo godihíííí nohwitis hileeh: dahadín godihííyú nagmaahíí hayúgo higaahíí doo yígótsí da. ³⁶ Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'íídá', be'idindláádíí daahohdlaq, áík'ehgo idindláádíí bichagháshé daadoleel. Jesus díí yee hadziidá' yits'á' nýáágo yits'áq nádest'ííd lék'e.

³⁷ Godiyíhgo áná'ol'ííhíí lágago bináál áyíílaa ndi t'ah doo daabodlaq da:

³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gánñiid n'íí begolne'híí bighá ágodzaa, NohweBik'ehñ, nadaagosilñi'íí hadín yosdlaq? Ła'íí hadín nohweBik'ehñ bigan binawodíí bil ch'í'nah alzaa? ³⁹ Áí bighá doo da'odlaq da, Esáias gánádo'ñiidhíí bighá. ⁴⁰ Bináál ádaagodihgo, la'íí bijíí daant'izgo áyíílaa; dahyúgo bináál yee daayo'íí, la'íí bijíí bee bil ídaagoz, áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziid doleel. ⁴¹ NohweBik'ehñ bits'á'idindláádíí yo'íídá' yaa yakti'go Esáias ágánñiid lék'e.

⁴² Da'ágát'éé ndi nant'an daanlíni lágago Jesus daayosdlaq ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolñi' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'í'nohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nañ bil nzhoonú doo dázho hádaat'íí dadá' nnee bil nzhoonú zhá itisgo hádaat'íí.

⁴⁴ Jesus hadíid hadziigo gánñiid, Dahadín shodlaqahíí doo shíí zhá shodlaq da, áídá' shin'a'n áldó' yodlaq. ⁴⁵ Hadín sho'inií shin'a'n yo'íí. ⁴⁶ Be'idindláádíí nshíigo ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, dahadín shodlaqahíí doo godihííyú nagma le' at'éé da. ⁴⁷ Dahadín ádishñiihíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíí, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishñiiigo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'íigo shiyati' doo nágodí'aah dahíí baa yakti'íí gólíí: yati' bee yásítí'íí nnágodzaahíí bijíí baa yakti' doleel. ⁴⁹ Doo dashínik'eh yásítí' da, shiTaa shin'a'n nt'é dishñiiigo yashti'íí, nt'é dishñiiigo hasdziihíí shá ngon'áq. ⁵⁰ Díí bígonsí, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíí ihí'naa doo ngonel'áq dahíí yee hínaa doleel: áík'ehgo shiTaa áshíñiihíí bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis- hagowáh n'íí bee biná'godiníhgo da'idaqahíí dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'í' nádiidáhíí biká' ngonyaágo yígótsíídá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíí bil nzhoqgo dąngonyáázhi' bil nzhoq. ² O'í'áqáyú da'ch'iyáqádá' Simon biye', Judas Iscariot holzéhi, Jesus ch'í'bidí'aahgo ik'ídá' ch'í'idn nant'an natsibíkéesgo ábitsí; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áqago yígótsí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yits'á'dí' nýáá, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nádesdzaago áldó' yígótsí; ⁴ Áík'ehgo da'iyáqádí' nádiidzaago iká' bi'ííhíí ídaa yidiltsooz; áídí' niibek'e'ildéhé náidnltsoozgo ídináísti'. ⁵ Betádígisé biy'zhí' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tádaizgizd' niibek'e'ildéhé binásti' n'íí bee yá k'edaayíldéh nkegonyaa. ⁶ Áídí' Simon Peter baa gonyaágo gábilñii, SheBik'ehñ, ya' shikee shá tánángis née? ⁷ Jesus gábilñii, Nt'é bighá asht'íinií k'adyúgo doo bígonsí da, ndi bígonksíh ndi at'éé. ⁸ Peter gábilñii, Shikee doo shá tánángis at'éé da. Jesus gánábíldo'ñiid, Níkee doo ná tásígiz dayúgo, doo nil gonsht'íí da. ⁹ Simon Peter gábilñii, SheBik'ehñ, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in áldó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábilñii, Dahadín ténáltí'íí bikee zhá táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizíí nt'éégo tanásgiz:

nohwíí tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'ibido'aahí yígósihíí bighà ágánniid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. ¹² Aa! bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhíí ánágodlaa, ádí' dahnánezzaago gádaabíhíí, Nohwá ásdzaahíí bidaagonósi née? ¹³ Ich'ígó'aahíí la'íí nohweBik'ehń daashildohńii: da'áígee ádaadohńii áí; án nshíhíí bighà. ¹⁴ Shíí nohweBik'ehń la'íí nohwił ch'ígó'aahíí nshíí nohwikee nohwa tádaasigizi: áík'ehgo nohwił áldó' nohwikee látádaahgisgo dábíkeh. ¹⁵ Be'ol'íí doleehíí nohwináál áshłaa, áík'ehgo nohwił áldó' ágádaah't'íí le'. ¹⁶ Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíłdishńii, Na'iziidíi doo binant'a' yitiso at'éé da; hadín hil'a'íí bin'a'íí doo yitiso at'éé da. ¹⁷ Díí bidaagonósiigo, be'ánádaah't'ííyúgo nohwił daagozhóó doleel.

¹⁸ Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíi hanohwiníli bígonsi: ndi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' beke'eshchiinií begolne' doleehíí bighà, Hadín bání bíl hishaaní shich'í' got'íih. ¹⁹ Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwił nagoshńi', áík'ehgo be'ágodzaago da'án nshíigo daahohdłaa doleel. ²⁰ Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíłdishńii, Dahadín de'p'a'ń náidn't'ííyúgo, shíí áldó' náshidilteeh; hadín náshidn't'ííhíí shin'p'a'á áldó' náidilteeh. ²¹ Jesus ágánniidá' biyi'siziinií doo bíl gozhóó dago, nagolni'go gáníi, Da'aníi, da'aníigo gádaanohwíłdishńii, Nohwíí la' ch'íshinoh'aah doleel. ²² Hadínshà' áyíhíi daanzigo bitsilke'yu nádaaliné'íí. ²³ Bitsilke'yu la', Jesus bíl nzhónihi, Jesus bitíłzhí' bínent'íí lék'e. ²⁴ Áík'ehgo Simon Peter áí nay'izhigizhgo gáyihńii, Nahódńkid, hadín áyihńii áí? ²⁵ Bitíłzhí' bínentíinií Jesus gáyihńii, SheBik'ehń, hadín áhńii áí? ²⁶ Jesus gáníi, Ee's'áágo baa dish'alí, án áldishńii. Yee'iz'áago Judas Iscáriot yaa yin'áá, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'aqahíí náidn'aqadá' ch'íidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábihńii, Nt'é ánle'íí dahale ánle'. ²⁸ Da'iyáago naháztaaní nt'é bighà ágábihńiidíi doo la' yígósiid da. ²⁹ Judas zhaali bizis nay'i'aahí bighà Jesus ágábihńii, daanzí ląa, Da'idaaní bá hidání nayihńiihgo, dagohíi, Tédaat'iyéhíí nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníi ląa daanzí. ³⁰ Judas ee'ist'aqahíí náidn'aqahíí bikédígo dagoshch'í' ch'ínyáá; ádí' t'é' gozłii.

³¹ Ch'ínyáádá' Jesus gáníi, K'adíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éehíi shíi shee ch'í'nah alne'. ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éehíi shíi shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań áldó' ízigo be'ánsht'eehíi dabíi ch'í'nah áidolíf, dagoshch'í' ch'í'nah áidolíf. ³³ Shichagháshé, dét'íhézhi' t'ah nohwił nashkai. Shiká daadeh'íí doleel; Jews daanlíni ádaabildéniidíi k'ehgo nohwił áldó' gánohwíłdishńii, Hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da. ³⁴ Begoz'aaníí ánídéhíi bee nohwá ngonsh'aah, hł daanohjoggo; dashíi shł daanohshoghíi k'ehgo nohwił áldó' hł daanohjog doleel. ³⁵ Díí bee shiké' hikaahíi daanohjigo nnee dawa yídaagósi doleel.

³⁶ Simon Peter gábihńii, SheBik'ehń, hayú dýnyaa? Jesus gábihńii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' nńáh da; áídá' ikédí'go shiké' nńáh doleel. ³⁷ Peter gábihńii, SheBik'ehń, nt'é bighà k'adyúgo doo níké' disháh da? Shíi nighá dasiitsaa ndi dábíkeh. ³⁸ Jesus gábihńii, Ya' shíi shighá dantsaah née? Da'aníi, da'aníigo gánikdishńii, Tazhik'áne doo hwahá ániih dadá', taadn doo bígonsi da shíhńiih ndi at'éé.

14

¹ Doo nohwíi natsídaahiltó' da le': Bik'ehgo'ihí'nań daahohdłaa, shíi áldó'

daashohdlaq. ² ShiTaa golíyyú láágo nohwiba' goz'aaq: doo ágát'éé dayúgo doo nohwil nagoshni' da doleel ni'. Ákú nohwá ilch'í'goshléhyú déyáá. ³ Ákú nohwá ilch'í'goshlaadá' nánshdáhgo t'aqzhí' nohwil nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí aldó' ákú nasóltaaq doo. ⁴ Hayú déyááyú bídaagonolsi, itínhíí aldó' bídaagonolsi. ⁵ Thomas gábilnii, NohweBik'ehń, hayú dínyaahíí doo bídaagonlzi dadá' hagot'éégo itínhíí bídaagonlzi? ⁶ Jesus gábilnii, Shíi itínhíí nshlíi, da'anii ágot'eehíi, la'íi ihi'naahíi nshlíi: shíi shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhíi at'éé. ⁷ Shídaagonolsiyúgo shiTaa aldó' bídaagonolsi doleel ni': kodí' godezt'igo bídaagonolsi, la'íi daahótsaaq. ⁸ Philip gábilnii, NohweBik'ehń, niTaa nohwil ch'í'nah ánlé', áik'ehgo nohwil dádaabik'eh. ⁹ Jesus gábilnii, Philip, ya' nohwil nashkaigo nzaad ogoyáadá' t'ah doo shígonlsijh da née? Hadín sho'iinií shiTaa yo'íi; áidá' nt'é bigha, NiTaa nohwil ch'í'nah ánlé', nnií? ¹⁰ ShiTaa biyi' gonshlíi, la'íi shiTaa shiyi' golíi doo hondláh da née? Yati' bee yashti'íi doo dashinik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golíinií ánasht'ííhíi dabíi ánýol'íi. ¹¹ ShiTaa biyi' gonshlíigo, la'íi shiTaa shiyi' golíigo shondláh: dagohíi ánasht'ííhíi zhá bigha shondláh. ¹² Da'anii, da'aniiigo gádaanoht'ishnii, Hadín shodlaanií ánasht'ííhíi k'ehgo ánat'íi doleel; ánasht'ííhíi bitisgo ndi ánat'íi doo; shíi shiTaa bich'í' nádésdzáhíi bigha. ¹³ Shizhi' hohshigo nt'éhéta daahóhkeedíi nohwá lashlé', shiTaa ízigo ye'at'éehíi biYe' bee ch'í'nah ádolnii doleelgo. ¹⁴ Shizhi' hohshigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá lashlé'.

¹⁵ Nohwil daanshóyúgo bengoni'áanií bikísk'eh ádaanoht'ee. ¹⁶ ShiTaa hoshkaqah doleel, áik'ehgo la' Kich'oniihíi nohwaa naadit'aah, án dahazhí' nohwil nlii doleel. ¹⁷ Án Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi; da'án ní'gosdzán biká' nnee doo hagot'éégo nágodí'aah da, doo daayo'íi da, doo yidaagolsi dahíi bigha: áidá' nohwíi bídaagonolsi; nohwil nlii, la'íi nohwiyi' golíihíi bigha. ¹⁸ Nohwits'á' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleel: áidí' nohwich'í' nádishdáát. ¹⁹ Dét'íh'ézhí' ní'gosdzán biká' nnee doo nádaashitséh da; da'ágát'éé ndi nohwíi daashótséh: shíi hinshnaahíi bigha nohwíi aldó' daahinoht'aa doleel. ²⁰ Ái bijii' shíi shiTaa biyi' nshlíi, nohwíi shiyi' daanoht'ii, shíi nohwiyi' daanshíihíi bídaagonolsi doleel. ²¹ Hadín bengoni'áanií yígótsigo yikísk'eh at'éehíi, án bíl nshoq: hadín bíl nshooníi shiTaa bíl nzhóni at'éé, áik'ehgo án shíi nzhóqgo bich'í' ch'í'nah ádinszi doleel. ²² Judas, doo Iscariot dahi, gábilnii, NohweBik'ehń, nt'é bigha ní'gosdzán biká' nnee doo bich'í' ch'í'nah ádnléh dadá', née zhá nohwich'í' ch'í'nah ádnléh doleel? ²³ Jesus gábilnii, Nnee bíl nshóyúgo shiyati'íi yikísk'eh at'éé doleel: shiTaa bíl nzhóq doleel, áik'ehgo baa nt'aashgo bíl daagondlii doleel. ²⁴ Hadín doo bíl nshoq dahíi shiyati'íi doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadoht'sagii doo dashíi shiyati' at'éé da, shiTaa shin'a'n biyati' at'éé. ²⁵ Díi ágot'eehíi bee nohwich'í' yásítí, t'ah nohwitahyú nshlíidá'. ²⁶ Kich'oniihíi, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'í' daidí'aa doleelíi dawa nohwil ch'í'gó'aah doleel, nohwil nagosisni'íi dahot'éhé binádaahniihgo ánohwiksí doleel. ²⁷ Ilch'í'gont'éehíi nohwaa nshné', ilch'í'gont'éehíi shits'á'dí' begoz'ánihíi nohwaa daanshné': doo ní'gosdzán bits'á'dí' ágot'eehíi k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwíi natsídaahiltó' da le', doo nédaakdzid da le'. ²⁸ Gádaanoht'edéniidíi daadisots'aaq, Deyáádí' nohwaa náshdáh doleel. Nohwil daanshóq lék'eyúgo nohwil daagozhóq doleel ni', shiTaa bich'í' nádésdzá dishniihíi bigha; shiTaa shitisgo at'éhi nlii. ²⁹ Doo hwahá begolne' dadá' nohwil nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdlaq doleelíi bigha. ³⁰ Kodí' godezt'igo doo láágo

nohwich'í' yádaashti' da: díí nì'gosdzán binant'a' higaahíí bighą, án doo shebik'eh da. ³¹ Nì'gosdzán biká' nnee shiTaa shıl nzhoggo yádaagolsı doleehíí bighą, shiTaa shá ngon'áanıf k'ehgo ánasht'ııł. Daohsııh, hikaah le'.

15

¹ Shıf dasts'aa dahnanlé'íí da'anııhıı nshlıı, shıTaahıı dahnanlé'íí nt'éégo áyılınıı nlıı. ² Shıts'ádaaz'aahıı doo nest'a' áile' dahıı dawa shıts'áyınıı: áıda' shıts'ádaaz'aahıı nest'a' áile'íí náyigeesh, nest'án dayúweh ląągo áiléh doleehıı bighą. ³ Nohwıı ilk'idá' yati' bee nohwich'ı' yásıltı'ıí bee daanohwidılkood. ⁴ Shıyi' daanohlıı, shıf áldó' nohwiyi' nshlıı. Its'ádaaz'aahıı doo dabızhą nest'a' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiı' nlııyúgo zhą; nohwıı áldó' nest'a' doo ádaahle' da, shıyi' daanohlııyúgo zhą. ⁵ Shıf dasts'aa dahnanlé'íí bá'ó'áhi nshlıı, nohwıı shıts'ádaaz'aahıı daanohlıı. Dahadıń shıyi' nlıınıı, la'ıı biyi' nshlıınıı, án nest'a' ląągo áiléhı nlıı; shıf da'ánshdıhyúgo doo nt'é ádaahléh át'éé da. ⁶ Nnee la' doo shıyi' nlıı dayúgo, its'ádaaz'aahıı la' yó'olt'e'go náhasganhıı k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee áı its'ádaaz'aahıı lenádaihezlaago kq' biyi' odaiskaadgo nlıd. ⁷ Shıyi' daanohlııyúgo, shıyati' nohwiyi' begoz'ąyúgo, dahádaht'ııhıı daahónkeedgo nohwá ádaadolnıı. ⁸ Nohwinest'a' ląągo ánádaaf'ııhıı bee shiTaa ızısgo at'ééhıı ch'ı'nah ábı'dılzı; áık'ehgo da'anııgo shıké' hikaahıı daanohlıı. ⁹ ShıTaa bıł nshoohıı k'ehgo nohwıı shıl daanohshoq: dayúweh shıl daanohshoq le'. ¹⁰ ShıTaa yegos'aanıı bikísk'eh ánsht'eego dávik'ehn bıł nshoohıı k'ehgo bengoni'áanıı bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dávik'ehn shıl daanohshoq doleel. ¹¹ Shıts'á'dı' koł'ıjóónıı nohwiyi' daagolıı doleelgo, la'ıı dázhó nohwıl daagozhó doleehıı bighą be'ánohwıldéniid. ¹² Díńko bengoni'áni at'éé, Shıl daanohshoonıı k'ehgo nohwıı áldó' hıł daanohjog doleel. ¹³ İ'ıjóónıı díı bıtısgo at'éhi doo hadıń ye'at'éé da, nnee bı'ıhi'na' bı'teké yá nyiné'ı. ¹⁴ Bengoni'áanıı be'ádaanoht'eeyúgo shıt'eké daanohlıı. ¹⁵ Kodı' godeztı'ıgo doo dayúweh shá na'ızııdıı daanohwıldıshııgo daanohwoshıı da; na'ızııdıı binant'a' ánat'ııhıı doo yıgósı da: áıda' shıt'eké daanohwıldıshııgo daanohwoshıı; shıTaa bıts'á'dı' disııts'á'ıı dawa nohwıl ıgózıgo ashlaahıı bighą. ¹⁶ Nohwıı doo hadaasıoktıı da, shıf hanohwıhenıl, nest'a' ánádaaf'ııyú dahdohkáhgo nohwaa godını'á'á, áı nest'a' daagolıı nt'éé doleelgo; áık'ehgo dant'éhéta shızhı' bıláhyú shıTaa bıdaahóhkeedyúgo, nohwaa yıdoné'hi at'éé. ¹⁷ Díńko nohwá ngoni'á'á, hıł daanohjog le'. ¹⁸ Nì'gosdzán biká' nnee nohwik'edaannııhyúgo, nohwik'edaannııhıı dabınté shık'edaannııhgo bıdaagonokı. ¹⁹ Nì'gosdzán biká' ágot'eehıı bich'ı'zhınéı daanohlııyúgo, nì'gosdzán biká' nnee dabıf bich'ı'zhınéehıı bıł daanzhónı at'éé; áıda' nì'gosdzán biká' ágot'eehıı doo bich'ı'zhınéı daanohlıı da, ndı bıts'á' nohwinıııl, áı bighą nì'gosdzán biká' nnee nohwik'edaannııh. ²⁰ Nohwich'ı' hasdzıı n'ıı bınádaahıı, Na'ızııdıı doo binant'a' yıtısgo at'éé da, nohwıldéniid. Shınııdaagodezlaayúgo, nohwıı áldó' nohwinııdaagodile'; ádıshııhıı yıkısk'eh ádaat'ee lęk'eyúgo, nohwıı áldó' ádaadohııhıı yıkısk'eh ádaat'ee doleel. ²¹ Shızhı'hıı bighą díı dahot'éhé ye'ádaanohwıle', shıdes'a'ń doo yıdaagolsı dahıı bighą. ²² Doo nıyáago bich'ı' yádaasııtı' dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel nı'; k'adıı bıınchó'ıı bighą doo nt'é yık'ıdaagodı'áh da. ²³ Dahadıń shık'ennııhıı shıTaa áldó' yık'ennııh. ²⁴ Bıtahyú áná'ol'ııhıı doo hwahá hadıń áile'hi ashlaa dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel nı': k'adıı shıf hik'e shıTaa bıłgo daanohwıltsąago nohwik'edaannıı. ²⁵ Dabıf bich'ı' begoz'aanıı biyi' k'e'eshchıınıı, Doo nt'é bighą

shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aanii begolne'go ána'got'íjil. ²⁶ Kich'oníihíí, áan shiTaa bits'á'dí' nohwich'í' dish'aa dolee'íí n'yaágo, Holy Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí' n'liini, áan shaa nagoln'í' doleek: ²⁷ Nohwíí aadó', dantsé godezt'í'dí' nohwil nashkai'íí bigha shaa nadaagoh'í' doleek.

16

¹ Doo t'aazh'í' nanánohohdéh da dolee'íí bigha díí dawa bee nohwich'í' yádaasilt'í'. ² Jews ha'ánálséhdí' ch'í'daanohwinihiyood doleek: la'íí dahadín nohwizes-hiinií Bik'ehgo'ihí'naán bá ásh't'íí nzi dolee'íí baa gowáh. ³ Ái shiTaa doo yádaagols'í da, shíí ndi doo shídaagols'í dahíí bigha ána'faat'íjil doleek. ⁴ Díí baa nohwil nagosisn'íí baa gonyaágo, binádaah'íí dolee'íí bigha nohwil nagosisn'í'n'. I'ch'ígonsh'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwil nagosisn'í' da ni', t'ah nohwil nashkai n'íí bigha. ⁵ K'adíí shides'a'n bich'í' deyaá; áidá' doo la', Hayú dínyaa? daashildoh'niigo nashídaado'k'íd da. ⁶ Díí baa nohwil nagosisn'í' h'íí bigha nohwíí biyi' doo nohwil daagozhó' da daasol'íj. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aniiigo ánohwildish'ni; dahdishá'íí nohwá nzhog: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oníihíí doo nohwaa hináh da; áidá' óyááyúgo zhá nohwich'í' dish'aa doo. ⁸ Án n'yaágo nch'og'go ágot'eeh'íí, nzhoggo ágot'eeh'íí, la'íí aayá'ti'íí ni'gosdzán biká' n'nee yi' ch'í'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlaq dahíí bigha nch'og'go ágot'eeh'íí bi' ch'í'nah ádaile' doleek; ¹⁰ ShiTaa bich'í' deyaágo doo nádaasho'tséh dahíí bigha nzhoggo ágot'eeh'íí bi' ch'í'nah ádaile' doleek; ¹¹ Díí ni'gosdzán binant'a' baa ya'ti'í' h'íí bigha aayá'ti'íí bi' ch'í'nah ádaile' doleek. ¹² L'áágo t'ah nohwich'í' yashti' ndi k'adííyúgo doo nohwil ídaagoz'í da. ¹³ Áidá' Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa n'yaágo, da'anii ágot'eeh'íí dawa nohwá yígó's'í doleek: doo dabín'ik'eh ya'ti' da doleek; nt'éhéta yidits'ag'íí zhá yaa ya'ti' doo: la'íí begoldoh'íí nohwil ch'í'nah áidoliil. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eeh'íí náidiiné'go, yaa nohwil nagoln'í' dolee'íí ízigo be'ánsht'eeh'íí nohwil ch'í'nah áidoliil. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eeh'íí dawa shiyéhi at'éé. áí bigha shits'á'dí'go be'ágot'eeh'íí náidiiné'go nohwil ch'í'nah áidoliil, déniid. ¹⁶ D'et'í'hézh'í' doo nádaasho'tséh da: áidí' d'et'í'hézh'í' nanádaasho'tséh, shiTaa bich'í' deyaá'íí bigha. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaah'í'di'ni, D'et'í'hézh'í' doo nádaasho'tséh da: áidí' d'et'í'hézh'í' nanádaasho'tséh: la'íí, ShiTaa bich'í' deyaá'íí bigha, daanohwi'niih'íí, nt'é niigo an'íí? ¹⁸ Gádaanii, Nt'é niigo an'íí, D'et'í'hézh'í', niih'íí? Néé doo bídaagonz'í da nt'é niigo an'íih'íí. ¹⁹ Jesus nabídaadilkid hádaat'íigo yígó's'ígo gádaabi'ni, D'et'í'hézh'í' doo nádaasho'tséh da: áidí' d'et'í'hézh'í' nanádaasho'tséh, dishniih'íí bigha náídaado'k'íd néé? ²⁰ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildish'ni, Daahchag, la'íí chaal ádaanoht'eedá' ni'gosdzán biká' n'nee bi' daagozhó' doleek; doo nohwil daagozhó' da doleek, áidá' doo nohwil daagozhó' dahíí nohwil daagozhó' nádaadodleek. ²¹ Isdzán ilchiigo doo bi' gozhó' da, ilchiigee ngonyááh'íí bigha: áidá' ishch'í'íh'íí bikédí'go, ni'gosdzán biká'zh'í' n'nee yishch'í'íh'íí yaa bi' gozhó'go, n'niih n'íí doo yínal'niih da. ²² Áík'ehgo doo nohwil daagozhó' da k'adíí: ndi nádaanohwilt'ságo nohwil daagozhó' doleek, doo hadín nohwil gozhó'ni nohwits'á' náidone' á't'éé da. ²³ Áí bijíí doo nashídaado'k'íd da doleek. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildish'ni, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahó'k'eedíí nohwaa daayiné' doleek. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahó'k'eed da ngoheya: da'óh'keedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dázh'og nohwil daagozhó' doleek. ²⁵ Díí

ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwił nagoşisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íí doo dayúweh bee nohwił nadaagoshni' dahíí baa gowáh, ádá' dabígózi go şhiTaa baa nohwił nadaagoshni' doleel. ²⁶ Áí bijji şhizhi' biláhyú da'óhkeed doleel: şhiTaa nohwá hoshkaqah doo daanohwiłdishniigo da: ²⁷ ŞhiTaa dabíí bił daanohshoq, nohwił daanshoqhiı bigha, la'íı şhiTaa bits'á'dí' níyáágo daa-hosohdlaqahıı bigha. ²⁸ Şhiı şhiTaa bits'á'dí' ni'gosdzán biká'zhi' nkeniyáa: k'adíı ni'gosdzán bits'á'dí' şhiTaa bich'i' nádesdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaaniı, Ániıta dabígózi go yánti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íí dee bee yánti' da. ³⁰ Dawa bígonşigo k'adíı bídaagoşilziıd, doo hadín nanódiłkid bik'eh da: díı bee Bik'ehgo'ihinaı bits'á'dí' níyaago daanosiıdlaqad. ³¹ Jesus gádaabilniı, Ániıta da'osohdlaqad né? ³² İsaq, iltahosohkaigo danohııgee gowayú onáhasohkaidá', şhizhá dasahndi ch'ídishtish doleelıı baa gowáh, ik'idá' biká' ngonyáa: ndi doo dasahndi ch'ínitliş da, şhiTaa bił nash'aashıı bigha. ³³ Şhiı şhiláhyú ilch'i'gont'éehıı be'ádaanoh'tee doleelıı bigha díı bee nohwich'i' haszii. Ni'gosdzán biká' góyéego nagowaahıı biyi' nahkai: ádá' nohwił daagozhóq le'; ni'gosdzán biká' ágot'eehiı bitis silji.

17

¹ Jesus díı aqıl anıııdá' yaaká'yú déz'ııgo gánıı, ŞhiTaa, baa gowáh n'ıı biká' ngonyáa; şhiı, niYe' nshliınıı, ızisgo be'ansht'eehiı ch'i'nah anle'go, şhiı aldó' ızisgo ánt'éehıı ch'i'nah anşle'. ² Daahıınaahıı dawa beshik'ehgo şha ngon'aq, hadıı şhaa daadın'aqhiı dawa dahazhi' ihı'naahıı baa daadınsh'aa doleelgo. ³ Diııko dahazhi' ihı'naahıı át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihı'naı da'anıhi nliıhiı nídaagoşj, la'ıı şhiı, Jesus Christ şhiını'pa'ıı, aldó' şhıdaagoşj doleel. ⁴ Ni'gosdzán biká' ızisgo be'ánt'éehıı ch'i'nah anşhıa: na'ıdziıd şhaa dıın'aq n'ıı aqıl aşhıa. ⁵ ŞhiTaa, k'adíı ni'gosdzán t'ah doo álne' dadá' ızisgo niı be'ansht'ee n'ıı bee dani ızisgo be'ansht'eehiı ch'i'nah anle'. ⁶ Ni'gosdzán biká' nıee bitahdı' la' şhaa nııliı bich'i' nizhi' bígózi go aşhıa: niyéé daanliı ni', şhaa nııli; niyati' yikisk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá şhaa dıın'aqhiı ni nits'á'dıgo yıdaagoşj. ⁸ Yati' şhaa dıın'aqhiı bee bich'i' yádaasııti'; áı nádaıdné', nits'á'dı' níyááhiı da'anııgo yıdaagoşj, la'ıı şhiını'pa'ıı daayosdlaqad. ⁹ Bá da'oshkaqah: ni'gosdzán biká' nıeehiı doo bá da'oshkaqah da, ádá' hadıı şhaa nııliı zhá bá da'oshkaqah; áı niyéé daanliıhiı bigha. ¹⁰ Şhiyéehıı dawa niyéé, niyéehıı dawa şhiyéé; áik'ehgo áı bee ızisgo be'ansht'eehiı ch'i'nah áşhi'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'gosdzán biká' nashaa da doleel, áhiı ni'gosdzán biká' nakai, shıhiı nich'i' dahnádışdáh. ŞhiTaa diyini, hadıı şhaa nııliı nizhi' binawodıı bee daahóntá', dała'á ndliıhiı k'ehgo dała'á daanliı doleelgo. ¹² Ni'gosdzán biká' t'ah bił nashkaidá', hadıı şhaa nııliı nizhi' binawodıı bee daahóşta' ni'; bináadaadesh'ııgo doo la' ch'a'otlış da, ndi da'ılıı hıleeş yá gozlıni zhá, Bik'ehgo'ihı'naı biyati' bek'e'eshchiınıı begolne'hıı bigha. ¹³ K'ad nich'i' nádesdzá; şhił gozhóonıı dážho bee bił daagoyılşhoq doleelıı bigha díı ni'gosdzán biká'zhi' bee yashti'. ¹⁴ Niyati'ıı baa bił nadaagoşisni'; ni'gosdzán biká' ágot'eehiı doo be'ansht'ee dahıı k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehiı doo be'ádaat'ee dahıı bigha ni'gosdzán biká' nıee bik'edaannııh. ¹⁵ Ni'gosdzán bits'á'rııliı doo dishniigo oşhkaqah da, ádá' ncho'ıı bits'á'go ádaansı, dishniigo oşhkaqah. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' ágot'eehiı doo be'ansht'ee dahıı k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehiı doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'anııhiı nits'á'dı' begoz'aanıı bee hadaanle': niyati' da'anııhı. ¹⁸ Ni'gosdzán biká'zhi'

shidíní'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'gosdzán biká'zhí' odaal'a'. ¹⁹ Bíí bigħa godiyini be'ánsht'eego ádishle', bíí aldó' da'aníhi bee hadaadilne' doleeħhí bigħa. ²⁰ Doo dabií zhá bá da'oshkaḡah da, hadín díí nnee biyati'híi bigħa daashodlaḡ doleeħí aldó' bá da'oshkaḡah; ²¹ Ái dawa dała'á daanliḡ doleeḡo; ni shiTaa nínihí shiyi' nliḡ, la'íí niyi' nshliḡhíi k'ehgo bíí aldó' dała'á daanliḡo nohwiyi' daanliḡ doleeḡ: shińń'a'go ni'gosdzán biká' nnee daayodlaḡ doleeħhí bigħa. ²² Ízigo be'ánsht'eehí shaa nne'íí baa daasiiné'; dała'á ndliḡhíi k'ehgo dała'á daanliḡ doleeħhí bigħa: ²³ Shí biyi' daanshliḡo, ni shiyi' nliḡo, díí nnee dazhó ntt'éego ádaabile'go dała'á daanliḡ doleeḡ; áik'ehgo ni'gosdzán biká' nnee shidíní'a'go yidaagolsi doleeḡ, la'íí nił nshoḡhíi k'ehgo nił daanzhoḡhíi aldó' yidaagolsi doleeḡ. ²⁴ ShiTaa, hadíi shaa nńilí hayú nashaayú bił daanshliḡ doleeḡo hasht'íi; áik'ehgo izigo be'ánsht'eehí shaa nne'íí daidołtsééł, ni'gosdzán doo hwahá nni'taa dadá' nił nshoḡ lėk'ego. ²⁵ ShiTaa, dazhó ntt'éego ánt'éehíi, ni'gosdzán biká' nnee doo nidaagolsi da lėk'e: ndi shí nígonsi, la'íí díí nneehí shińń'a'go yidaagolsi. ²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanadaagoshni' doleeḡ; i'ijóni bee nił nshooní biyi' daagoli doleeḡ, la'íí biyi' daanshliḡ doleeħhí bigħa.

18

¹ Jesus áganniidá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayáhago nłini, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégozhónégo goz'aqzhi' yił okai. ² Judas, ch'ibi'aahíi, aldó' dégozhónégo goz'aanú yígolsi: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yił onákah lėk'e. ³ Ákú siláada la'íí aasinilíi, okaḡah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíi, ko'nalbaahíi, ko'diltłishíi la'íí benagonkaadii daayonilgo Judas yił hikai. ⁴ Jesus díi bee bich'i' ágonéhíi dawa yígolsigo ái nneehíi yich'i' nyáago gádaayihni, Hadín biká hadaanohtaa? ⁵ Nneehíi gádaabihni, Jesus, Názareshdí' gólíni. Shíi án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'ibi'aahíi, aldó' itah sizii lėk'e. ⁶ Shíi án ánsht'ee, daabihniidá' dagoshch'i' t'aqzhi' deheskaigo ni'zhí' nanehezdee. ⁷ Jesus gánádaabildo'niid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názareshdí' gólíni, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánadí'ni, Shíi án ánsht'ee, daanohwidéniid: shíi shiká hadaanohtaayúgo, díi nneehíi ch'ik'eh nádókah: ⁹ Nnee shaa nńilí doo la' shaa ch'a'okáad da, ánií n'íi begolne'híi bigħa anii. ¹⁰ Simon Peter, bésh be'idiltłishé naitiḡhíi hayidziḡgo, okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi bijaa dihe'nazhinégo naidnłizh. Na'iziidíi Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyihni, Nibízh be'idiltłishé bizis biyi' onántiḡ: shiTaa idee yee sha'ikaahíi hishdlaḡ ndi at'éé. ¹² Áidí' siláada la'íí binant'a' la'íí aasinilíi Jews odais'a'íi Jesus daayiltsoodgo hdaayist'oḡo, ¹³ Áidí' dantsé Ánnas holzéhi bich'i' odaizloḡ; án Cáiaphas baadaani, Cáiaphas-híi ái łegodzaahíi biyi' okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitii lėk'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanlíni yich'i' yalti'go gánniid lėk'e, Nnee dała'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhḡo. ¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'í aldó': án okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bigółsigo kih yune' Jesus yił ha'aazh. ¹⁶ Áidá' Peter dáádítihgee sizii. Áidí' Jesus bitsilke'yu la'ihíi, okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígolsini, ch'inyaágo, isdzán dáádítih yaa sitíni yich'i' hadziḡo Peter yił ha'aazh. ¹⁷ Isdzán dáádítih yaa sitíni Peter gáyihni, Ni aldó' la' ái nneehíi bitsilke'yu itah nliḡ nsí. Dah, shí doo ái nshliḡ da, nii, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíi la'íí aasinilíi gozk'azii bigħa deda'deshjeedgo nádaaniidziilgo ko'zhí' nadaazi: Peter aldó' itah nániidziilgo sizii lėk'e.

19 Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini Jesus biké' hikaahíí la'íi ilch'ígó'aahíí yaa nabíidkíd lèk'e. 20 Jesus gábiñii, Ni'gosdzán biká' nnee ch'i'nah bich'i' yádaashti' ni'; Jews ha'ánátséh nagoz'aa yune', la'íi da'ch'okqah goz'aa yune' dávik'ehn ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni íla'ánadaat'íhgee; doo nt'é nash'ígo yashti' da ni'. 21 Nt'é bigha nashidnkíd áidá'? Hadíi daashidezts'aaníi nt'é daabildéniidíi yídaagósj: áí nahódaanlkíd. 22 Ágánniidá' aasinilíi la', Jesus bit'ahdí' sizini, bonhts'í, gáníigo, Ya' áik'ehgo okqah yebik'ehi da'itiséyú sitini bich'i' yách'ikti' née? 23 Jesus gábiñii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shíi nagolní': áidá' da'aníigo hasdziyúgo nt'é bigha shónhts'í? 24 Ánnas, Jesus lest'óogo Cáiapas, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, bich'i' oyi'a' ni'. 25 Simon Peter nániidziilgo sizíi lèk'e. Gádaabíh'íni, Ni aldó' la' bitsilke'yu níi daandzi. Dah, shí doo án nshíi da, nádo'niid. 26 Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini yána'iziidíi la', án Peter yijaa naidnlgizh n'íi bik'íi níni, gáníi, Ni née, dégózhóné goz'aa'gee áí nneehíi bíi nish'íi ni'? 27 Peter, Dah, nádo'niid; áígee tazhik'áne ánniiid.

28 Cáiapas bikíh goz'aa'dí' yána'itihé yune' Jesus odaizlóó: dázho t'ahjí lèk'e; Jews daanlíni ákóne' ha'a'íikaiyúgo bitis- hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'ida'agee doo itah daahiidleeh da, okqah zhinéego doo ilch'i'daandléh dahíi bigha daanzígo, doo ha'akáh da lèk'e. 29 Áik'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'i' ch'ínyáágo gádaabiñii, Áí nneehíi hago lqá adzaago bíi nohkai? 30 Jews gádaabiñii, Doo ncho'go adzaa dayúgo doo naa bíi nokáh át'ée da. 31 Pílate gánadí'ni, Dánohwíi bedaagoso'aaníi bee baa yádaakti'. Jews daanlíni gánadaadi'ni, Nnee zideego begoz'aaníi doo bee daagosiil'aa da. 32 Jesus hago't'éego datsaah doleelíi dabíi yaa nagolní' n'íi begolne'go ánágot'íi. 33 Pílate yána'itihé yune' onanádaago, Jesus yich'i' hadziigo gáyihni, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' níiíi née? 34 Jesus gábiñii, Ya' danínik'eh ánnii née, dagohíi la' ágádaashiñiiigo níi nadaagolní'hií bigha ánnii née? 35 Pílate gáníi, Ya' shúí Jew nshíi gá? Dani bíi hánt'i'íi la'íi ni'okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'aa: hago ándzaa áidá'? 36 Jesus gábiñii, Beshik'ehíi doo díi ni'gosdzán biká' begoz'aa da: beshik'ehíi díi ni'gosdzán biká' begoz'aa'yúgo, Jews daanlíni doo baa shí'deltíi dahíi bigha shinadaal'a'a nadaagonkaad doleel' ni': n'íi beshik'ehíi díi ni'gosdzán doo bits'á'dí' begoz'aa da. 37 Pílate gábiñii, Nant'án níi lqá ya'? Jesus gábiñii, Da'áígee ánnii, Nant'án nshíiíi. Da'aníi ágot'eehíi baa nagoshní' doleelíi bigha gosilíi, la'íi áí bigha ni'gosdzán biká'zhí' níyáa. Nnee daantíígee da'aníi zhinéé ádaat'eehíi shiyati' yidits'ag doo. 38 Pílate gánábidi'ni, Da'aníi ágot'eehíi nniíhíi nt'é golzee? Díi ánniidá' Jews daanlíni yich'i' ch'inánádaago gádaayihni, Díi nneehíi doo hago adzaa dago bígosiisíid. 39 Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'ida'agee nnee la' nohwá ch'inálteehgo daagoso'aa: áik'ehgo Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'inánshteeh née? 40 Nanádaadidilghaazhgo gádaaníi, Díi nneehíi dooda, Barábbas zhá nohwá ch'inánkteeh. Barábbas-híi in'íiíi níi lèk'e.

19

1 Pílate aníigo Jesus habí'oltsaz. 2 Siláada ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aa lèk'e, la'íi diyágé lichíi dot'izhi bá ádaagoolaa, 3 Áidí' bich'i' hayaa ánadaat'íigo, Gozhó' le', Jews ízigo biNant'a' níni! daaníidá' daayohts'í. 4 Pílate ch'inánádaago nnee gádaayihni,

Kúnko, doo hago adzaa dago bígosílsíid, áí bídaagonokší doleekhíí bighą no-hwich'í' bíł ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bí'ííhíí nneezi lichiiigo dot'izhi golíigo ch'ínyáá. Pílate gádaabihńii, Kú nneehíí sizjį nko! ⁶ Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí aasinilíí daabitsąądá' nádaadidilghaazh, Tsj'ılna'áhi bíholkałgo zodée, tsj'ılna'áhi bíholkałgo zodée, daanńigo. Pílate gánádaabikdo'ńiid, Dánohwíí tsj'ılna'áhi bídaaohkałgo daa-zolhée: shíú doo hago adzaa dago bígosílsíid. ⁷ Jews daanlíni gádaabihńii, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bikísk'eh datsaah dábk'eh, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ádil'íihíí bighą.

⁸ Pílate díí yidezts'ąądá' dayúwehého biini' hąh siljį; ⁹ Yána'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyihńii, Hadí' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'í' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábihńii, Ya' doo shich'í' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohíí tsj'ılna'áhi bíni'dilkałgo beshik'ehíí doo bígonokší da née? ¹¹ Jesus gábihńii, Doo shenik'eh da doleek ni', yaaká'dí' doo naa godet'ąą dayúgo: áí bighą hadín naa shink'íínií itisgo nchọ'go adzaa. ¹² Áídí' Pílate ch'ínánbíteeh hat'jį: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaanńii, Díí nnee ch'ínánnteehyúgo doo Caesar bit'eké nłjį da: dahadíń ízigo nant'an ádil'íiiníí Caesar yits'ą'zhj'go na'ádiltee.

¹³ Díí yidezts'ąądá' Jesus yil ch'ín'áázhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee ánágot'jįł, Hebrew k'ehgo Gábatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhíí bá ilch'j'golnéhíí bijjį, gostán bik'ehenkéézyú shj: Pílate Jews daanlíni gádaayihńii, Kú nohwíNant'a' sizjį nko! ¹⁵ Áídá' nádaadidilghaazh, Zodée, zodée, tsj'ılna'áhi bíholkał. Pílate gánádaabikdo'ńiid, Ya' nohwíNant'a' tsj'ılna'áhi bíhishkałgo zis-heé née? Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaanńii, Caesar zhą nohwínant'a' nłjį. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistjį, tsj'ılna'áhi yidaabikkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnł'e'go yil onaksąą lęk'e. ¹⁷ Jesus dabíí bitsj'ılna'áhi yogheelgo, itsits'in si'áni, golzeege ágolzéhi goz'ąązhj' bíł nánząą, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus tsj'ılna'áhi yidaayiskał, la'íí nnee naki akdó' ba'ashhahdí' tsj'ılna'áhi bídaabi'deskał, Jesus ihń'gee dahdaistjįdá' nneehíí dá'ıl'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchjį, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NÍLÍNI, golzeege dahgoz'áni tsj'ılna'áhi yiká' yiyiskał. ²⁰ Jews daanlíni ląągo k'e'eshchíinií daayozhi'; Jesus tsj'ılna'áhi bíheskałí kłh goznílií da'áłhánégo goz'ąą: áík'e'eshchíinií Hebrew, Greek, la'íí Latin k'ehgo k'e'eshchjį lęk'e. ²¹ Jews bí'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayihńii, Jews biNant'a' nłjį, doo ágóléh da; Jews biNant'a' nshłjį ńiigo ágóléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshlaahí ilk'idá' ágoshłaa, ńii lęk'e.

²³ Silááda Jesus tsj'ılna'áhi yídaiskałdá', bidiyágéhíí díjyú ilk'ídaiznil, dántjįgee dał'a' bíyéégo; iká'íihíí doo hadilkał da: ndi dahot'éhé bida'zhj' ngont'igo hist'pool. ²⁴ Áík'ehgo gádaahłdi'ńii, Díí doo k'ad ndaahiidzoos da, daazhógo bighą da'doljólgo, hadín gonesnaahí bíyéé doleek: díńko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchíinií begolné'go ánágot'jįł, Shidiyágéhíí ilta'is'ńii, shi'íihíí bighą da'diljól. Áík'ehgo silááda díí ye'ánadáát'jįd.

²⁵ Jesus tsj'ılna'áhi bíbideskałí ba'ashhahgee báą la'íí báą bik'isn, Mary, Cléophas bí'aad, la'íí Mary Mágdalene nazjį lęk'e. ²⁶ Jesus báą hik'e bitsilke'yu dał'a' bíł nzhónihíí ba'ashhahgee nazjįgo yiltsąądá', báą gáyihńii, Shimaa, kú

nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bitsilke'yu dala'á siziiní, Kú nimaa! yihii. Áídí' godezt'i'go yil onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díí bikédí'go Jesus dawa ʔaʔ alzaahí yígótsigo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní begolne'go gání, Dibá' séljí. ²⁹ Áígee nk'ózhí, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaʔ: tú daayit'o'íí vinegar yee daiz'ʔaʔdí' tsí nneezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'ʔaʔgo, Jesus bizé'zhí' dahyída'nłtsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óʔzdá' gání, ʔaʔ alzaa: ádí' hayaa onot'ʔaʔdá' dabíi biyi'sizini be'ogoyáago áyílaa lèk'e. ³¹ Ilch'i'golne'íí bijjii lèk'e, áí godilziní bijjii (dazhó nzhógo godilzilho,) Jews daanlíni kots'í tsí'ihna'áhi biká' dahnaztjigo doo bíl dádaabik'eh dahíi bigha' bijád daahotjigo nanáhó'núí, daayihniigo Pílate nádaayoskaʔad. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhahdí' tsí'ihna'áhi bídaahiskalíi dantséhií bijád daayihesitj', la'ihíi áldó'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsʔaʔgo yídaagolsjiddhíi bigha' yijád doo daayihesitj' da. ³⁴ Siláada la' ba'ask'eh yune' bésh nneezií oyiłgeed, ádí' dagoshch'i' díl la'íi tú bíl ha'ijool. ³⁵ Áí yo'jiih yaa nagolni', na'goni'íi da'anii; da'aniiigo nagolni'go yígótsj, nohwíi áldó' da'ohdlaʔ doleelgo. ³⁶ Díí be'ánagot'jiddíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní, Bits'in doo la' k'e'iltqod da doleel, niíhíi begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní la'íi áldó' gánádi'nii, Hadín yighátsi'nłgeedíi án daine'jii doleel.

³⁸ Díí bikédí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígo'aaahí nlíni, dánant'j'ego Jews daanlíni yénaldzidhíi bigha', án Jesus bits'ihíi yíyókeed: áík'ehgo Pílate baa godin'ʔa. Akú nyaágo Jesus bits'ihíi naidnne'. ³⁹ Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyaá n'íi, jeeh nch'i'í, myrrh holzéhi, aloes bíl nadesdziidi, dala'á gonenadín dahdidlee'i shj yogheelgo nyaá. ⁴⁰ Jesus bits'ihíi nádaidnne'go nak'a'ligaihi yik'ídaidesdiz, likágolchiníi bílgo, Jews daanlíni nnee ledaihiniihíi k'ehgo. ⁴¹ Tsí'ihna'áhi biheskałgee dégózhóné goz'ʔa: áí biyi' tsébi'i'án ánídéhi goz'ʔa, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehi da. ⁴² Jews daanlíni ilch'i'golne'íí bijjiihíi bigha', la'íi tsébi'i'án da'ahánedí' goz'ʔahíi bigha' Jesus bits'íi ákóne' ndaizné' lèk'e.

20

¹ Godilziníi bijjii Mary Mágdalene, t'ahbji, t'ah godilhíldá' tsébi'i'íányú Jesus lè'sitjii n'íígee nyaá, nt'éégo tséé daadin'ʔa n'íi yó'ot'ʔaʔgo yiłtsʔa. ² Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íi, Jesus bíl nzhóo n'íi, yilgo yaa hílwodgo gáyihni, NohweBik'ehn tsébi'i'íándí' ch'ídaistjii lʔá, hayú ndaistjii shjhií doo bídaagonlzi da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ihíi bílgo ch'ín'áazhgo tsébi'i'íányú ó'áazh. ⁴ Dala' nátsidnłteel: ndi bitsilke'yu la'ihíi Peter yaa dílwod, tsébi'i'íányú dantsé hílwod: ⁵ Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'jiddgo nak'a'ligaihíi zhá akú siñilgo yiłtsʔa, ndi doo ha'ayáa da. ⁶ Simon Peter akú nyaá dábike', án tsébi'i'íán yune' ha'ayáago nak'a'ligaihíi zhá siñilgo yiłtsʔa, ⁷ Nak'a'ligai bitsits'in bik'idesdiz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'a'ligai la'ihíi bíl siñil da. ⁸ Bitsilke'yu la'íi tsébi'i'íányú dantsé hílwodíi áldó' ha'ayáago yiłtsʔaago osdlaʔad. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní, Daztsʔadí' naadiidáh doleel, niíhíi doo hwahá bíl ídaagozjiih da. ¹⁰ Áídí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'íángee hichago sizjii: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébi'i'íán yune' déz'jidd, ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyagé daaligaihi, Jesus bits'íi siné' n'íígee sikeego yiłtsʔa, la' nés'ʔa n'íígee sidaago, la'íi dés'eez

n'íígee. ¹³ Gádaabiñii, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábiñii, SheBik'ehñ nádaidnltii laa, hayú ndaistii shíhíí doo bígonsi da. ¹⁴ Ágáñniidá' t'aažhi' adzaago Jesus siziigo yiltsaa, ndi Jesus at'íhíí doo yigolsiid da. ¹⁵ Jesus gábiñii, Isdzán, nt'é láá bigha nchag? Hadín biká dín'íí? Ái ní' goz'aanii dégozhónégo ágólsinií át'íí láá nzígo gáyihii, Jesus bits'ihíí nádnlitii lèk'eyúgo, hayú nltii shíhíí shil nagolní', áik'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, biñii. Mary lèdiidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, biñii; shilch'ígó'aahíí golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábiñii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'í' dahnádishdáh dahíí bigha: áidá' shik'isyú bich'í' nñángo shá bil nadaagolní', ShiTaa, nohwíí áldó' nohwíTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkqañh, nohwíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ daahohkqañh bich'í' nádésdzá. ¹⁸ Áik'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayihii, NohweBik'ehñ hish'íí, áidí' ábiñii n'íí yil nadaagosni'.

¹⁹ Da'ái bijii o'í'ááyú, godilziníí bijii, Jesus bitsilke'yu íta'adzaa lèk'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíí bigha dáádítíhíí da'dentáádá' Jesus bitahyú siziigo daayiltsaa, nt'éégo gábiñii, Iłch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ²⁰ Ágáñniidá' bigan la'íí ba'ask'ehgeehíí yil ch'í'nah áyíílaa. Bitsilke'yu beBik'ehñ daayiltsaa'dá' bil daagozhóod. ²¹ Jesus gánádaabikdo'niid, Iłch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ShiTaa shides'a'híí k'ehgo nohwíí áldó' daanohwidish'aa. ²² Ágáñniidá' yiká'zhi' deyołgo gádaayihniid, Holy Spirit nohwaa det'aa: ²³ Dahadín binchó'híí bigha baa nágodenoh'aañhíí, áí binchó'íí baa nágodet'aa; dahadín binchó'híí bigha doo baa nágodenoh'aa dahíí, binchó'íí t'ah yegoyilíí.

²⁴ Thomas, nakits'adahíí itah nlíni, Dídymus holzéhi, Jesus nyáádá' doo áígee itah sidaa da lèk'e. ²⁵ Bitsilke'yu la'ihíí bil nadaagolní', NohweBik'ehñ daahiiltsaa, daabiñii. Thomas gáníí, Bigan biyi' besh bikisk'eh nagoz'aañhíí hish'ííyúgo zhá, besh odaaz'aa n'íí yune' nadishñiihgo, la'íí ba'ask'ehgee o'í'án yune' nadishñiihyúgo zhá oshdlaa doleeł.

²⁶ Tsebíí yiskaa hik'e Jesus bitsilke'yu kih yune' naháztaa lèk'e, k'adíí Thomas bikgo: áígee dáádítíh da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú siziigo nanádaayiltsaaago gábiñii, Iłch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ²⁷ Áidí' Thomas gáyihii, Dzaa bedenñihgo shigan nñ'íí; yushdé' dahdenñihgo sha'ask'ehgee o'í'ánhíí nabik'íññiih; doo odlaa dahíí doo nłíígo da, ondlaa le'. ²⁸ Thomas gábiñii, SheBik'ehñ, Bik'ehgohinshñahñ nłíí láá. ²⁹ Jesus gábiñii, Shi'íhíí bigha shosíndlaa: hadín doo sho'íí da ndi shodlaanii biyaa gozhóo doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu biñáál godiyihgo áná'ol'ííhíí láágo áyíílaa, la' díí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchíí da: ³¹ Áidá' Jesus, Christ nłíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłíí daahohdlaa doleełgo; áidí' daahohdlaago bizhi'íí biláhyú daahinoñnaa doleełhíí bigha díí bak'e'eshchíí.

21

¹ Díí bikédí'go túsikaanii Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah áná'delzaa; díí k'ehgo ch'í'nah áná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídymus holzéhi, Nathánael, Gáíílee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, la'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztaa lèk'e. ³ Simon Peter gádaabiñii, Ha'ishleehyú déyáá. Yil nakaihíí gádaabiñii, Néé áldó' ákú níl nkáh. Dahiskaigo dagoshch'í' tsina'eehíí yi'í' okai; áí bit'í' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayólkaaldá' Jesus tábaayú sizií; áidá' bitsilke'yu Jesus at'íínií doo yídaagołsi

da. ⁵ Jesus gádaabihii, Shichagháshé, lóg la' hadaasolee née? Dah, daabihii. ⁶ Gánádaayildó'niid, Tsina'eehí dihe'nazhinéégo lóg behaidlehé nanest'ólihíí tédaakkaad, áik'ehgo la' hadaahleeh. Áidí' áí tédaiskaad nt'éégo lóg dázho lą́ąhíí bighą doo hagot'éégo hadaitłi bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dala'á Jesus bił nzhónihíí Peter yich'i' gáníí, NohweBik'ehń át'ıı ląą. Simon Peter hadíń át'ıınıí yaa idezts'ąądá, na'ıdziid bighą bi'ıı ádayidiltsooz n'ıı ánągodlaago tayi' yáhi't'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu la'ihíí, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg bee halk'ilgo daidołshoolgo, tsina'eehíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, dala'á gonenadín da'des'eezyú shı.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsiid dilth'go, lóg la'ıı bání bilgo k'ó'ká' sinilgo daayıltsąą. ¹⁰ Jesus gádaabihii, Lóg hadaasolee'ıı la' deda'nohnił. ¹¹ Simon Peter, tsina'eehíí yiyi' oyáągo, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg nchaahíí bee halk'ilgo tábaązhı' nyidenłshóod, lógıı dala'á gonenadín biká'yú ashdladin taagi: lóg dázho lą́ą ndi lóg behaidlehé nanest'ólihíí doo odláád da. ¹² Jesus gádaabihii, Yushdé' da'ohsąą. Bitsilke'yu daaste'go doo la', Hadíń ánt'ıı? daabihii da, beBik'ehń át'ııgo yıdaagolsııdhiı bighą. ¹³ Áidí' Jesus bání náidnné'go bita'izné', lóg áldó'. ¹⁴ Díı bilgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'i' ch'i'nah ádelzaa, daztsąądı' naadiidzaahíí bikédi'go.

¹⁵ Aął da'ıyaądá' Jesus Simon Peter gáyihii, Simon, Jonas biye' nłni, ya' díı bitisgo nił nshoą née? Peter gábihii, Ha'oh, sheBik'ehń; shıł nzhóonıı bigonłsı. Jesus gánádo'niid, Shidibehıı bizhaazhé shá biza'hinił. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábıldo'niid, Simon, Jonas biye' nłni, nił nshoą née? Peter gábihii, Ha'oh, sheBik'ehń, shıł nzhóonıı bigonłsı gádnii. Jesus gánábıldo'niid, Shidibehıı shá biza'hinił. ¹⁷ Taadngee gánábıldo'niid, Simon, Jonas biye' nłni, nił nshoą née? Peter doo bił gozhóo da, taadn, Nił nshoą née? biłnıidhiı bighą. Áik'ehgo Peter gábihii, SheBik'ehń dáwa bigonłsı gádnii; shıł nzhóonıı bigonłsı. Jesus gánábıldo'niid, Shidibehıı shá biza'hinił. ¹⁸ Da'anıı, da'anııgo gánıldishıı, Anıı nanńaadá' dani ák'ená'ıdléehgo, dahánt'ııyú nanńaa ni': hastiin sınıłııgohıı ıłts'ą' dahdnłnıhdá', la' n'ıı ná ágole'go, doo hánt'ıı dayú nidıłteeh doo. ¹⁹ Díı Jesus yee ánnıid, da'ıtsaah daat'ehi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihı'nań ızisgo ye'at'éehıı ch'i'nah ádolnıłgo. Ágánııdá' Peter, Shiké' hınáál, yıłnıı. ²⁰ Peter t'ąązhı' déz'ııdgo, Jesus bitsilke'yu bił nzhónihíí biké' higaalgo yıltsąą; án da'ıyaą n'ııgee Jesus bitıldı' yınent'ııdá', SheBik'ehń, hadııhıı ch'ını'aah doleel? nııid lék'e. ²¹ Peter biltsąądá' Jesus gáyihii, SheBik'ehń, láı nńeehń hago anńéh áidá'? ²² Jesus gábihii, Hasht'ııyúgo nánisłzaazhı' hınaa, hant'é nanıkt'og áızhi'? Nkú shiké' hınáál! ²³ Áı bitsilke'yu dala'á doo datsaah da, ch'ıınihiı Jesus yıł nakaihiı bitah didezłlaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biłnıid da; daazhógo, Hasht'ııyúgo nánisłzaazhı' hınaa, hant'é nanıkt'og áızhi', biłnııdá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'ıınihiı bińáál díı dawa ánągot'ıı lék'ehıı yaa nagolnı'dı' yak'e'eshchıı áldó': yaa nagosnı'ıı da'anııgo bıdaagonłzı. ²⁵ La'ıı lą́ągo áldó' Jesus ánat'ııd; áı dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'gosdzán biká' doo hayú bá goz'ąą da doleel shı nıı.

THE ACTS OF THE APOSTLES

1 Theóphilus nílni, ałk'iná' Jesus ánat'jǐhí ła'íi ilch'ígó'aah nkegonyaahú dawa naltsoos biká' ashłaa, ² Binadaal'a'á hahešnilií Holy Spirit binkááyú bił ch'ídaagoz'aąná' yaaká'yú onádaazhí' ái naltsoos biyi' baa nagosisni': ³ Jesus biniigodelzaahú bikédé'go dizdin yiskaanú biyi' binadaal'a'á bich'í' ch'í'nah ánádil'jǐh, da'anii hinaago yídaagoksjǐhí bigha, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee bégóz'aanú bich'í' zhińéégo ágot'éhiihí baa yił nadaagolni': ⁴ T'ah yił naháztaąná' gádaabińii, Jerúsalem bich'á' daadokáh hela' shiTaa anúhíi begolzaazhí', ái baa nohwil nagosisni' n'íi. ⁵ John da'anii tú bee baptize áil'jǐ ni'; áiná' nohwí da'kwíi yiskaago Holy Spirit bee baptize ádaanołwi'dolńii. ⁶ Łaahikaiyú nayídaadilkid gádaanıigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíi naaldziidgo ánáńdle' née? ⁷ Áíge' Jesus bich'í' hananádzii, Hagee ágone'ihíi nohwí doo hago'at'éégo bídaagonoıj bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. ⁸ Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod goleeh: áígee Jerúsalemý, Judéayú, Samáriayú ła'íi ni'gosdzán náńe'ąayú shaa nadaagolni' doleek. ⁹ Aął yaa hadzii'íi bikédé'go binadaal'a'á t'ah daineł'jǐgo dahbi'didiltjǐgo yaak'os biyi' yune' bił ogoyáá. ¹⁰ Bił ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'jǐgo nnee naki bidiyagé daakigaihi bit'ahgé' daahizí'go; ¹¹ Gádaabińii, Gálıleegé' nnee daanołni, hat'íi bigha yaaká'yú daadeł'jǐ? Dii Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábí'doltjǐgo daal'iinú da'ái k'ehgo nádodał dahagee. ¹² Áíge' binadaal'a'á dzil Ólivet golzeegé' Jerúsalemzhí' náka, ái da'áłhání, Jews daagodńsiníi bijjǐ oná'ıldahíi ga'áhosahý goz'ąą l'é.e. ¹³ Nákaıyú dák'ehéyú nágot'ąą yune' onákai, áígee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, ła'íi Judas, James bik'isn, naháztaą. ¹⁴ Kóne' ái dawa isdzáne ła', Mary, Jesus bima, ła'íi Jesus bik'isyú biłgo dala'á daabińi'go da'okąah l'é.e. ¹⁵ Áiná' Jesus daayodlaanı dala'an gonenadínhíi biká'yú nadin shi dala'adzaagee Peter da'ihń'ge' hizí'go gánii, ¹⁶ Nnee daanołni, shik'íyú, Judas, Jesus ha'ádaızt'e' n'íi yágo'iinú, doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałt'igo baa nagolni' n'íi, ái Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinú baa nagolni'íi begolne'hi at'éé. ¹⁷ Judas nohwitah nłjǐgo bił biłgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'ąą ni'. ¹⁸ Ái nnee nch'og'go adzaahú bidená bich'í' nahesniłií bee ni' nagohesni', áíge' ts'íyaa nago'go bibid desdohgo bich'í' haago'. ¹⁹ Dii Jerúsalemgee daagoliińi dawa yídaagoksjǐgo ni'ihíi dabíi biyati' k'ehgo Akéldama daayihńii, ái Dił Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíi biyi' gát'éégo bek'e'eshchjǐ, Golíi n'íígee dénch'og'go y'ogolne'go, doo hadń góljǐ da doleek: ła'íi, Na'iziid n'íígee ła' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahý naghaaná' nnee ła' bił nahikai ni', ²² John nnee baptize ádał'jǐge' godezt'í'go Jesus nohwich'á' onábí'doltjǐzhí', ái nneehíi ła' hanábí'doltéeh, án Jesus naadiidzaahú yo'iinú bił áldó' bił baa nadaagohiłni' doleek. ²³ Áik'ehgo naki hadaızłaa, Joseph, Bársabas holzéi, iké'yú bizhi'íi Jústus holzee, ła'íi Matthías biłgo. ²⁴ Áígee da'okąahgo gádaanıi, NohweBik'ehń, ni nnee bijjǐ dawa bígonıj, dii nnee naki halzaahíi hayíi hánktiiníi nohwil ch'í'nah áńle', ²⁵ Judas dabíi bá goz'ąayú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íi, ninal'a'á nłjǐ n'íi yich'á'zhí' adzaa, áik'ehgo nnee hánktiiníi áígee nnaltéeh doleek. ²⁶ Dahadń halteehíi bee

bígózihií ádaizlaa, áik'ehgo Matthías haltji: án nadaal'a'á itah silji, lats'adah zhágo ni'.

2

1 Péntecost-híi bijji Jesus daayokaqahíi dala'á daabiini'go dalahágee dala'adzaa. 2 Dahíko yaaká'gé' nawode nch'iidhíi k'ehgo áhílt's'áago naháztqá yune' dahot'éhé bengonyáá. 3 Kó' izaad ga'at'éhi ilts'á'go adzaago dala'á daantú'go biká'zhí dahilthi'go bíl ch'i'nah ádelzaa. 4 Holy Spirit bee baa daagodest'áago yati' itah at'éhi yee yádaakti'go nkegonyaa, Holy Spirit ái k'ehgo yádaabiyilti'. 5 Áiná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihí'nañ daidnísini, ni'godsán nánel'áagé' Jerúsalemýú nádaagosdle' lé'e. 6 Díi baa ch'iníiná' nnee láágo dala'adzaago hago láq ágodzaa daanzí, dala'á daantú'go bíi biyati' yee yádaakti'go da'dezts'áq'híi bighá. 7 Dázhó bíl díyagodzaago gádaahídi'nii, Saa'a, aishá' dawa Gálíleegé' nneehíi ádaañii? 8 Áiná' hago'at'éégo dánohwíi daanohwiyati'íi yee yádaakti'go daadiits'ag? 9 Párthians, Medes, Élamites, la'íi nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, 10 Phrygia, Pamphylia, Egypt la'íi Líbya Cyréne binaayú i'angé' ladaadiltíni, la'íi Romegé' dét'ih hasta' hikaihi, Jews la'íi nnee Jews bi'okaqahíi k'eh da'okaqah daazlíni, 11 Cretes la'íi Arábians daanlíni, dánohwíi daanohwiyati' yee yádaakti'go Bik'ehgo'ihí'nañ íziso ánát'ijhíi yaa nadaagolni'go daadiits'ag. 12 Áik'ehgo dawa bíl díyadaagodzaa la'íi hago láq ágodzaa daanzígo gádaahídi'nii, Díishá' hago ánágot'ijhíi? 13 La'íi daazhógo déyaadaadlohgo gádaañii, Díi nneehíi wine áníidéhi daayodlaago ádaañii. 14 Áiná' Peter lats'adahíi yi' daahizi'go nnee dala'adzaahíi yich'i' hadzii, Nnee Judéagé' la'íi Jerúsalemgee daagonolíni, díi ádishniihíi nht'éégo hódáayisólt's'áago nohwíi ídaagozi' le'. 15 Díi nneehíi bíl nádaagodiis ádaanolsi ndi doo ágát'éé da, ánaazhá ngost'ái bik'ehenkééz la'. 16 Áiná' Joel, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi díi ánágot'ijhíi dab'i'lt'séná' yaa nagosni' ni' gánniidgo; 17 Bik'ehgo'ihí'nañ gáníi, Iké'eh nnágodzaayú be'ágodoníi, nnee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleel: nohwiye'ke la'íi nohwitsi'ke dawa ágodoníi shá yaa nadaagolni' doleel, nnee ánií nakaiyehíi bíl ch'i'nah ádaagol'ijí doleel, hastiyúhíi nadaayeel doleel. 18 Ái benagowaaná' nnee shánada'iziidíi la'íi isdzané shánada'iziidíi shiSpirit baa daadish'a' doleel; áik'ehgo ágodoníi shá yaa nadaagolni' doleel. 19 Yáa biyi' íziso ánágot'ijhíi ch'i'nah ádeshliik, ni' biká' godiyágo be'ígóziníi, ái dil, kó', la'íi lid aad k'ehgo at'éégo add' ch'i'nah ádeshliik. 20 Dá doo nohweBik'eh'n nadáhíi bijji, dázhó gonlt'ééhií bijji biká' ngowaa daná' ch'ígona'áihíi dilhí doleel, t'é'gona'áihíi dil doleel. 21 Áiná' hadn Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi'íi yee yiká ániih'n hasdádogaal. 22 Israel hat'i'íi daanolíni, díi yati'íi ídaayesólt's'áq; nohwíi bídaagonolsi go'íi, Jesus Názarethgé' nlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiináat Jesus binkááyú íziso áná'ol'ijhíi la'íi godiyágo be'ígóziníi ánáyo'ijígo nohwich'i' bee bigózi'go áyíílaa. 23 Ái Jesus-híi Bik'ehgo'ihí'nañ dabint'sé yaa natsekeesgo yaa nagoshchijgo nohwaa hii'itígo nnee begoz'aanií doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi nohwíi ádaabikdo'niigo tsj'ina'áhi yidaayiheskalgo daayizes-híi: 24 Áiná' Jesus nezgaigo da'itsaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ nláhyu áyíílaaná' nábihil'na': da'itsaahíi doo dayúweh botá' bik'eh dahíi bighá. 25 David Jesus yaa nagolni'go gáníi, SheBik'eh'n dawahn shádnýu hish'ijí; shinawod shá ágótsihíi bighá shigan dihe'nazhinéégo nlii:

26 Ái bigħa shijí bil gozhóqo la'íi sizaa gozhóqogo yashti'; la'íi án zhá ba'oshlígo shits'í hanayoɫ doleel: 27 Shiyi'siziinií ch'iidntahyú doo nyinone' at'éé dahú bigħa, Dilzini Nlíni ñiyééhí dildzidihí bich'á'zhí' ánsj doleel. 28 Hago'at'éégo ch'ihinaa doleelí shí ch'í'nah ánláa; shí ñíígo dázhq shí gozhóqogo áshúsj. 29 Nñee daanoñinií, shik'íyú, bich'á'gé' daagosiidlíni David holzéhi, doo siste' dago da'anigo baa nohwil nagoshni', daztsaago ilch'i'nniltj ni', ilch'i'nniltj n'íi díjji t'ah dzaagee begoz'aa. 30 David Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidí nlij ni', la'íi Bik'ehgo'ihina' bit'a dahdidilñiigo gábilñiid, Nich'á'gé' hadaashchiinií la', Christ holzéhi, benik'eh n'íi yebik'ehgo ádishlii, ñniigo yigótsj; 31 Áik'ehgo áí dabi'iltse yigótsjigo Christ nábi'dihil'na'hú baa nagolni' gáñiidgo, Biyi'siziinií ch'iidntahyú doo yó'oyone' da, la'íi bits'ihí doo dildzid da. 32 Díí Jesus-híi Bik'ehgo'ihina' nábil'na'hú daanoñwigha nohwinaáɫ ágodzaa. 33 Ízigo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihina' bigan dihe'nazhinéego sidaago, la'íi Holy Spirit higháh doleelí biTaa bee bángon'áqgo díí daal'ihí la'íi daadołts'agií bíi áyílaa. 34 David yaaká'yú doo bil ogoyáa da; ndi dabií gáníi, Bik'ehgo'ihina' sheBik'ehñ gáyilñiid, Shigan dihe'nazhinéego síndaa, 35 Ni'ina'íi benik'eh silijgo nikel't'áahyú niníñilzhj'. 36 Ái bigħa Israel hat'íi dawa da'anigo díí yidaagołs' le', Jesus- híi ts'i'ina'áhi bídaahesołkał n'íi Bik'ehgo'ihina' nohweBik'ehñ, Christ nlijgo nohwá áyílaa. 37 Nñee díí daidezts'aqaná' bil daagoshch'ii' lé'e, áigé' Peter la'íi la' nadaal'a'áhíi yich'i' gádaañii, Nñee daanoñinií, nohwik'íyú, hago ádaahii'ne'? 38 Peter gádaabilñii, Nohwinch'íi bich'á'yúgo ádaañe'go dala'a daanołtjgee Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanoñwi'dolne', nohwinch'ó'íi nohwá da'izljí alne'hú bigħa, áik'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleel. 39-40 Nohwii díí bee nohwángot'aa la'íi nohwii nohwich'á'gé' daahidilchiihí, la'íi doo daanoñwik'íi dahú add' bángot'aa, dahadñ Bik'ehgo'ihina' nohweBik'ehñ ich'i' yojíhí. 41 Hadíi bil daagozhóqogo biyati' nádaidné'íi baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijjii nñee taadn doo náhóltag dayú shj Jesus daayodlaanií yedikai. 42 Ái nñee nadaal'a'á bee bil ch'ídaago'aahí, la'íi lił daanlijgo, bán nihi'né'íi, la'íi okqahíi dayuweh ndzilgo yaa nakai. 43 Dala'a daantjgo daidnisigo ndaaldzid: ízigo ánágot'íi la'íi godiyjigo be'ígóziníi nadaal'a'á binkááyú bee ánágot'íi. 44 Jesus daayodlaanií dawa dala'hágee naháztqa, dawahá dala'házhi' daabi'yéego; 45 Daabi'yéehíi baa nadaahazñiigo hadíi yidaadiníi yitaada'izni. 46 Dajjii biigha dala'a daabiini'go da'ch'okqah goz'aa yune' dala'anát'íi, bil daagozhóqogo, doo ilch'i' yaa daagoch'igo da daabigowayú lił náda'idíi lé'e. 47 Bik'ehgo'ihina' yich'i' ahédaanzigo nñee dawa bil dádaabik'ehgo ádaat'ee lé'e. Áigé' la' Bik'ehgo'ihina' binkááyú hayíi hasdákaihií dajjii biigha ináhihah lé'e.

3

1 Ha'iz'aagé' hayaazh'iyú Peter la'íi John bilgo da'ch'okqah goz'aayú dezhan'ah lé'e. 2 Nñee dágozljigé' doo nagháa dahí dajjii biigha da'ch'okqah goz'aanií ch'iná'itjhi Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'iltéeh lé'e, da'ch'okqah goz'aa yune' ha'áhiháhi yidókeedgo; 3 Peter la'íi John bilgo da'ch'okqah goz'aa yune' hi'ashgo yiltsaago, Dahat'íhita shaa nohné', ñiigo yidókeed. 4 Peter la'íi John bilgo nñee sitiinií da'as'ah daayiné'ijná' Peter gáníi, Nohwinií. 5 Nñee sitiinií hat'íhita shaa daayiné' nzigo yine'jid. 6 Áiná' Peter gáníi, Shihíi béshligaihií la'íi ódo doo la' nashné' da; ndi

hat'íi bigonshíi'ihíi naa nshné': Jesus Christ Názareshgé' gólíni bizhi' binkááyú nádnnahgo dah nnáh. ⁷ Bigan dihe'nazhinéé yiltsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'i' bieke la'íi bikegod bílgo nldzil daazlíi. ⁸ Hadag yáhlíwodgo hizí', áigé' dahnyaagé' da'ch'okáqah goz'áq yune' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo higaal la'íi yáhilwo'go Peter la'íi John bílgo yil okai. ⁹ Higaamá' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo nnee dawa daabo'íi: ¹⁰ Da'ch'okáqah goz'aaní ch'íná'itih Dénzhóné holzéhi bahgee idókeedgo sitíi n'íi át'íigo nnee yídaagoksí: áik'ehgo hago'at'éégo bich'i' ágodzaahíi daanzigo bíl díyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nnee doo nagháhi da n'íi Peter la'íi John bílgo dayúweh yotá'ná' nnee láágo bich'i' nádnkíigo bíl díyadaagot'eego baa dala'adzaa ch'ínághohin'áqgee, Sólonon's holzéhi. ¹² Peter nnee dala'adzaahíi yiltsaqaná' yich'i' yati' gáníigo, Israel hat'i'i daanohíni, hat'íi bighá nohwíl díyadaagot'ee? Hat'íi bighá dánohwí nohwinwodíi bee dagohíi dánohwíi njoqhíi bee díi nneehíi nagaahgo ánáhiidlaa daanolsigo da'os'ah daanohwinel'íi? ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham, Isaac, Jacob la'íi bich'á'gé' hadaakidelchíi'ihíi daayokáqah, biYe' Jesus ízigo at'éégo áyíílaa; Pílate baa daadeso'áqgo ch'ínábíílteeh hat'íi, ndi nohwíi, Doo hádaahiit'íi da, daadohíi, Pílate bínaál. ¹⁴ Dilzini, Nt'éégo Ánat'íi'íi, Doo hádaahiit'íi da, daabíldohíiná', Nnee yizes- híní nohwá ch'ínánolteeh, daabíldohíi ni'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'ehíi daazesohíiná', án Bik'ehgo'ihí'nañ daztsáqgé' nábihil'na'; áí dawa nohwináál ánágot'íi'íi ni'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodlqégo díi nnee daa'íiníi la'íi bídaagonosíníi nldzilgo ánábiidlaa: bí'odlá'íi díi nneehíi doo hayú baa dahgoz'áq dago ánábiidlaa, daanohwigha nohwináál. ¹⁷ Shik'íyú, doo bídaagonolsiyú ádaaldzaa dago bígonsí, nohwá nadaant'aahíi áldó'. ¹⁸ Áiná' díi k'ehgo Christ biniigodilné doleel, níihíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi dabí'ítsená' yaa nadaagolní' n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'íílaa. ¹⁹ Áik'ehgo nohwinch'íi bich'á'yúgo ádaahne', áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' dahdoókáh, áik'ehgo nohwinch'íi nohwá k'ená'ildéh, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' nohwíl gozhóóníi begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áigé' Jesus Christ nohwich'i' náidí'aa doleel, án alk'iná' baa nohwíl na'gosní' ni': ²¹ Án ní'gosdzán alzaagé' yushdé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi daadilzini dabí'ítsená' yaa nagolní' n'íi begolne'go dawahá ílch'i'nágodle'híi begonyaazhí' yaaká'yú gólíi. ²² Moses daanohwitaa n'íi da'aniigo gáyihníid, Nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwe Bik'ehíi binkááyú Na'iziidíi nohwá haitteeh, shíi hashíltíiníi k'ehgo; án ádaanohwíniíhíi dáwa nt'éégo ídaayesóts'áq doleel. ²³ Díi k'ehgo doleel, dahadn'íi áí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidíi doo íyets'áq dahn'íi nnee bitahgé' da'ízlíi doleel. ²⁴ Samuel golíigé' yushdé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi dáwa yádaahí' n'íi díi bíjii'yúgo ánágot'íi'íi dabí'ítsé yaa nadaagolní' ni'. ²⁵ Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi n'íi bich'á'gé' hadaakísho'chíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bich'i' hadzii, Nich'á'gé' daakideshchíinihíi la' binkááyú ní'gosdzán biká' í'angé' íedaadíkhiinihíi dáwa biyaa gozhóo doleel, níigo daanohwitaa n'íi yil lángodest'áq n'íi nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', Jesus, hayíltíigo da'ítsé nohwich'i' oyi'á' ni', dala'a no'ltíigo nch'og'og' ágot'eehíi bich'á'yúgo ádaanol't'eego nohwiya'aa gozhóo doleel'íi bighá nohwich'i' oyi'á' ni'.

4

¹ Peter la'í John bilgo nnee t'ah yich'i' yádaakti'ná' okaqah yedaabik'ehi, siláada da'ch'okaqah goz'aanii yinádaadéz'ini binant'a' la'í Sáduuceas daanlíni baa hikai, ² Ái hadaashkee lé'e, Peter la'í John bilgo nanezna'íi Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaniigo, nnee yil ch'idaago'aahú bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íi Peter la'í John bilgo daayiltsoodgo ha'ánezhteezh iskaqah'i': alk'iná' o'i'ááhíi bigha. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee láágo Peter la'í John bilgo biyati' daidezts'aanii daayosdlaqad; ashdladn doo náhóltag dayú shi da'osdlaqad. ⁵ Iskaqah hik'e Jews binadaant'a'íi, Jews yánazini la'íi begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemyú dała'adzaa, ⁶ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ánnas holzéhi, Cáiapas, John, Alexánder, la'íi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'íi dawa addó' dała'adzaa lé'e. ⁷ Díi nneehíi Peter la'íi John bilgo da'ahní'gee daayineskeego nayídaadilkid, Hat'íi binawod, hadn bizhi' bee díi ádaadzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bil nliigo yábiyikti'go gádaabilnii, Nnee bánadaanoł'aahíi la'íi Israel hat'íiíi bánasoziinií, ⁹ Nnee doo nagháhihi bich'osii'ni'íi, díi nnee hago at'éégo nábi'dilzihií bigha díi jii nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíi la'íi Israel hat'íiíi dawa bídaagonołs le', Jesus Christ, Názareshg'é' gólíni, ts'i'ihna'áhi bídaahesołkał n'íi, daztsaagé' Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na' n'íi, án bee díi nnee nht'éé nasdliigo nohwídahyú sizii. ¹¹ Díi tséhií k'ih ádaagole'íi daanołíni yó'odaasołne' n'íi ihagon'aagee da'ihłsé si'aanii silii. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadn hasdákołteehií gólíi da, díi yáa das'aanii bit'ááhyú hizhiíhií bee hasdáhiikáh doleełií dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aq da. ¹³ Peter la'íi John bilgo nnee doo da'oltag dahi, débaagoch'oba'íi daanlii ndi doo bil daagoyéé dago yádaakti', nnee nadaant'aahíi yídaagołs'iidgo bil díyadaagot'ee; áik'ehgo Jesis yil nakai n'íi yinádaagołs'iid. ¹⁴ Nnee nábi'dilzihií bit'ahgé' siziiigo daayo'ihíi bigha doo hat'íi nádaado'niid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'íi John bilgo ch'inoł'aash daayihniidná', dasahn ich'i' yádaakti', ¹⁶ Díi nneehíi hago ádaaahiidle'? Godiyihgo ágodzaahíi binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagoliiíni dawa yídaagołs; nohwíi doo daahohiidlaq da daan'nihií doo bik'eh da, daaniigo. ¹⁷ Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halaq gádaabildo'niih, Án bizhi'íi bee hadn bich'i' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áik'ehgo yushdé' daayihniigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíi ich'inánágonoł'aah hela', daabilniigo bándagoz'aq. ¹⁹ Áiná' Peter la'íi John bilgo gádaabilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwíi nohwich'i' idíłts'aqgo née, dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañgo née, hayii dábik'ehíi bendaagonoł'aah. ²⁰ Nohwíi hayii hii'inií la'íi dihiits'agii baa nagohiilni'hi at'éé. ²¹ Nnee nadaant'aahíi, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabildo'niidná' nádoł'aash daabilniid; nnee dawa ágodzaahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ahédaanzigo doo hago at'éégo ádaile' da. ²² Nnee nábi'dilzihií dizdinhíi bitisyú bil łegodzaahi. ²³ Peter la'íi John bilgo ch'inát'áázhná' yil nakai n'íi yich'i' onát'aazhgo okaqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi la'íi Jews yánazini ádaabilnii n'íi yaa nadaagosni'. ²⁴ Ái daidezts'aqaná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' da'okaqahgo gádaanií, NohweBik'ehú, yáa, ni'godzán, túnteel la'íi daabi' daagoliiíni dawa Bik'ehgo'ihí'nañ nliigo ánilaa; ²⁵ David, nánal'a'á, binkááyú yánkti'go gánii ni', Hat'íi bigha doo Jews daanlii dahíi hadaashkee, la'íi nnee dawahá doo begolne' dahíi yaa natsídaakees? ²⁶ Ni'godzán biká' ízisgo nant'án daanliinií ik'izhi' ádaadzaa, la'íi nnee yánadaant'aahíi dała'adzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ

la'íi Its'áinktíni, Christ holzéhi, bilgo yich'i' náda'nziidgo. ²⁷ Da'aniigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'áinktíni, yich'i' náda'nziidgo Hérod la'íi Póntius Pílate, doo Jews daanlji dahíi, la'íi Israel hat'íi bilgo dala'adzaa, ²⁸ Nigan binawodíi la'íi niini' be'ágodoníhíi dabi'ítsé bengón'áq n'íi yee ádaane'go dala'adzaa. ²⁹ K'adii nohweBik'ehñ, nowhenadaago'aahíi hóyíñts'áq, áik'ehgo nánada'idziidíi niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwínsj, ³⁰ Dahdnlñhgo na'ílzihi; la'íi niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íi binkááyú godiyihgo be'ídaagoziníi la'íi ízigo ánágot'íhíi ánán'íjil le', da'okáqhgo daaníi. ³¹ Aqá da'oskaqádná' dala'adzaagee godihes'naa; áigé' Holy Spirit bee baa daagodest'áqgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lé'e. ³² Nnee lqágo da'osdlaqádií biini' dala'a, bijíi dala'a nasdlji: daabiyéehíi doo dasahn shiyéé daanzí da; ndi dawahá daalaházhi' daabiyéé lé'e. ³³ Nadaal'a'a dayúweh beBik'ehñ Jesus daztsáqgé' naadiidzaahíi dázhó nlt'éégo yaa nadaagolñi', Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi zhá bitisgo biká'zhí' at'éé daazlji lé'e. ³⁴ Tédaat'iyéhií bitahyú doo la' da silji: hayíi bini' dagohíi bikíh daagolíníi baa nadaagohezníigo, bich'á'gé' daayist'íidíi ³⁵ Nadaal'a'a bádngée ndaayihezniil: áigé' hayíi tédaat'iyéhií hat'íi yídaadiníi daantíjgee yitah da'izñii. ³⁶ Joses, nadaal'a'a Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yati'íi ye'at'éhi golzeego ágolzee), Cýprusgé' Levi hat'íi nílni, ³⁷ Ni' biyéehíi baa nagohezníigo zhaali baa hi'né'íi nadaal'a'a bádngée nyiné'.

5

¹ Áiná' nnee la', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphíra holzéhi, bilgo ni' baa nadaagohezníi, ² Bi'aad yígótsigo zhaali baa hi'né'íi la' t'aqzhi' yotq'ná' la' zhá nadaal'a'a bádngée nyiné' lé'e. ³ Áik'ehgo Peter gáníi, Ananías, hat'íi bighq ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nanílaago Holy Spirit bich'i' nashínch'a', ni' bich'á'gé' zhaali naa hi'né'íi lahzhí' t'aqzhi' hórnt'ágo nnné'? ⁴ Doo hwahá nahíñhíi daná' níyéé ni' ya'? Nahezníihíi bikédégo zhaali naa hi'né'íi dání benik'eh ni' ya'? Hago at'éégo tsidíñkeezgo díi bee ándzaa? Doo nnee bich'i' nashínch'a' da, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' nashínch'a'. ⁵ Díi yati'íi Ananías yidezts'áqaná' nágo'go daztsáq: nnee dawa yaat'ídaanzíhíi tsídaadesyiz. ⁶ Nnee áni nakaiyéhií nádikaigo ch'id bíl daizdis, áigé' ch'adaabizyíjyú lehdaabstíj. ⁷ Áigé' taadn lehihikeezyú shj nnee daztsaaníi bi'aad ágodzaahíi doo yígótsj dago ha'ayáá. ⁸ Peter gáyíñii, Shił nagolñi', gáholqágo izljiigo ni' nohwaa nagohezníi née? Áigé' gáníi, Ha'aa, akohgo izlji. ⁹ Peter ganábíldo'niid, Hat'íi bighq Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit nabinoftaahgo bich'i' godeso'áq? Isqá, níqá' lehdaistiinií ch'ígót'íyú nadaazj, aí ni áldó' ch'ídaaniłteeh. ¹⁰ Áik'ehgo dagoshch'i' Peter bádnýh nágo'go daztsáq: nnee áni nakaiyéhií ha'ákaigo isdzán daztsáqgo yídaagolñid, áigé' ch'adaabizyíjyú biká' le'sitíj n'íi bahgee lehdaistíj. ¹¹ Nnee da'osdlaqádií dala'ánat'íjilíi tsídaadesyiz lé'e, la'íi hayíi yaat'ídaanzíhíi áldó' tsídaadezyiz. ¹² Nnee bitahyú godiyihgo be'ídaagoziníi lqágo, la'íi ízigo ánádaagot'íhíi nadaal'a'a binkááyú ánágot'íjil; (Sólomon bich'ínághohin'áqágee dala'a daabiini'go dala'ánat'íjil. ¹³ Jesus doo daayo-dlqá dahíi ndaaldzidgo doo yéhiikai da ndi nnee nlt'éégo baa natsídaakees. ¹⁴ Nnee dayúweh lqágo la'íi isdzáné bilgo Jesus daayodlaaníi yénáhiikai; ¹⁵ Áik'ehgo daanezgaihií da'intinyú ch'ínádai'ñilgo biká'da'astíné la'íi ch'id biká' nazhjeed, Peter higaalgo bichagosh'oh zhá ndi biká'zhí' áone' daanzigo. ¹⁶ Jerúsalem bínaayú kíh nagoznilgé' áldó' nnee lqágo daanezgaihií la'íi

nnee spirits daanchɔ'íi biyi' daagolíníi yíl nihikáh, áí dawa nádaadziih lé'e. ¹⁷ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yíl nakaihíi dábilgo (Sádducees daanlíní,) dážhɔ hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayiltsoodgo ha'áná'ilka'á yune' ha'ádaiskaad lé'e. ¹⁹ T'p'éyú Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'á'á'ee ch'íná'itíhíi yá ch'íntáágo ákú yíl ch'íkai, áigé' gábilnii, ²⁰ T'íi, da'ch'okqah goz'áayú dokkáh, áigee nasozíigo díí nt'éégo ihí'naahíi baa yatí'íi dawa nnee baa bil nadaagolní'. ²¹ Díí daidezts'á'á'na' hayilkaalyú da'ch'okqah goz'á'á yune' ha'ákaigo bil ch'ídaago'aah. Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yíl nakaihíi bilgo hikaigo nnee yánádaaltihíi lá'íi Israel hat'íi yánaziiníi dá'áyíilaaná' ha'áná'ilka'á'yú nadaal'a'á yíká o'í'a'. ²² Áiná' aasitíni ha'áná'ilka'á'yú okai, n'íi nadaal'a'á n'íi doo hwaá da lé'e, áigé' nákaigo nadaagosní', ²³ Gádaaniigo, Ha'áná'ilka'á'yú n't'éégo o'ogé'zná' aasitíni dáádítíhgee t'ah nazíiná' baa nkai ndi ch'ídaasitá'á hik'e doo hadíi ákóné' naházta'á da lá'á. ²⁴ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni lá'íi siláada da'ch'okqah goz'aanú yínádaadéz'íni binant'a' lá'íi okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díí daidezts'á'á'na' hagosha' at'éégo lá'á dayúweh bá daagowáh daanzí lé'e. ²⁵ Lá' nyáágo gádaabilnii, Nnee ha'ádaasolkaad n'íi da'ch'okqah goz'á'á yune' nazíi, nnee yíl ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áík'ehgo siláada da'ch'okqah goz'aanú yínádaadéz'íni lá'íi binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yíl nakai: nnee tséé bee daanohwí'ne' dolee'hi at'éé daanzígo ndaaldzidhíi bighá. ²⁷ Yíl nakainá' nnee yánádaaltihíi naházta'á'á'ee yíl hikai baa ya'ití'híi bighá: áigee okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabídaadikid, ²⁸ Gáníigo, Díí yizhíhíi bee ilch'ínágonol'aah hela', daanohwí'n'niigo nohwá ndaagosit'á'á ní', n'íi kú lá Jerúsalem dágoz'á'á nt'éégo bil ch'ínánágonol't'aah, lá'íi áí nnee zesdiiníi nohwíi nohwik'izhí' daadol'á'á'go ádaalt'íi. ²⁹ Peter lá'íi nadaal'a'á lá'ihíi bilgo hadaasdzíigo gádaanii, Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníyú ádaant'eego dá'ábik'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus tsí'ílná'áhi bídaahesolka'á'go daazesolhíi n'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokqah'á' daztsá'á'ge' nábihil'na'. ³¹ Án Nant'án lá'íi Hasdá'íiníi nliigo Bik'ehgo'ihí'nañ ábíláago bigan dihe'nazhínéégo dahbinesdaa ní', Israel hat'íi binchɔ'íi bich'á'zhí'go ádaale'go binchɔ'íi bich'á'gé' baa nádaagodet'á'á'hi bighá. ³² Díí ánágot'íhíi daahíit'íigo baa nadaagohílní'; Holy Spirit áldó' yaa nagolní', áí Holy Spirit-híi hayíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyatí' yikisk'eh ádaat'eehíi yaa daidez'á'á ní'. ³³ Yánádaaltihíi áí daidezts'á'á'na' bil daagoshch'iigo, nadaitseed hádaat'íigo yendaagoshchíi lé'e. ³⁴ Áiná' Phárisee lá' nnee yánádaaltihíi itah n'íni, Gamálieel holzéhi, begoz'aanú ilch'ígó'aahi, nnee dawa n't'éégo baa natsekeesi hizí'go, Díí nneehíi dé't'íh'ézhí' nláhyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áiná' gáníi, Israel hat'íi daano'íni, díí nnee hago ádaale'íi baa daagonol'sá'á. ³⁶ Doo ániná' nnee lá' Theúdas holzéhi ízigo at'éhi ídeschíigo nnee lá'á'go díigo nanadínyú shí béhikai ní': án zesdíigo bikisk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhosá'á'go begoldoh n'íi doo hat'íi da silíi ní'. ³⁷ Áí bikédé'go Judas, Gálileegé' gólíni, nnee tax nahí'niil dolee'híi bighá daaholtag ní'na' nyáá, án áldó' nnee lá'á'go íts'á'íníil: án áldó' daztsá'á, áigé' bikisk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhosá'á ní'. ³⁸ K'adíi gánohwíldishnii, Díí nneehíi doo baa ná'kai da, doo nadaanoht'og da: díí begoldohíi nnee bich'á'gé' bee ánágot'íi lé'eyúgo, doo hat'íi da hileeh: ³⁹ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' lé'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíi dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nadaagonolkaadgo nohwígózi.

40 Nnee yánadaaltihíí Gamáliel aníhíí bíl dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayihniigo ánákai, áigé' Jesus bizhi'íí bee yánánákti' hela', daabihniiná' ndaabineestsaz, áigé' onádaabis'a'. 41 Áík'ehgo yánadaaltihíí yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híí bighá ádaayágosihyú ádaats'izlaa l'é'e ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nlt'éégo ádaat'eego yídaagosihíí bighá bíl daagozhóq l'é'e. 42 Dajji biigha da'ch'okaqah goz'áq yune' la'íí daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolni'go yaa ich'ídaago'aah l'é'e.

6

1 Áíná' Jesus daayokaqahíí l'áago siljina' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaakti'íí doo bíl daagozhóqo Hebrews daanlíni gádaayihniid, Dajji biigha ch'i'yañ na'niihgee nohwí nohwitahyú isdzáné bika' nanezna'ihíí doo yich'í' zhínéé ádaat'ee da l'é'e. 2 Áík'ehgo nakits'adáhíí nnee Jesus daayokaqahíí dawa yushdé' daayihniid, áigé' gádaayihni, Ch'i'yañ nadaahii'niihíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nadaagolni'íí doo k'ihzhí' ndaagont'aa bik'eh da. 3 Áík'ehgo, nohwik'ííyú, nnee gots'idi, nlt'éégo baa yádaakti'íí, Holy Spirit ye'ádaat'eehíí, daagoyáaní nohwitahgé' hadaahniil, áí nnee díí na'idziidíí yedaabik'ehgo ádaahiidle'. 4 Áíná' nohwíí dágodest'íyú da'ohiikaqah la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa yádaahiilti' doleeł. 5 Ádaaniihíí nnee dawa bíl dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dážhó nldzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'íí Nicolás, Jews bi'okaqahíí yenyáhi, Antioché' gólíni, hadaihezníl. 6 Áí hadaisniilíí nadaal'a'á yidázhí' yil nnikagee yiká' ndaadesniigo yá da'oskaqad. 7 Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokaqahíí l'áago bínáhiikai; okaqah yedaabik'ehi aldó' l'áago odlaaní yikisk'eh ádaat'ee l'é'e. 8 Stephen, dážhó nldzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, íziso ánágot'íhíí la'íí godiyihgo be'ídaagoziníí nnee bitahyú ye'ána'ol'íhí. 9 Nnee la', Líbertines daaholzéhi, la'íí Cyrénege' la'íí Alexándriagé' daagolíni, la'íí nnee Ciliciagé' la'íí Asiagé' nakaihi ho'ánáséhíí bitahgé' Stephen yil ladaadit'ah nkegonyaa. 10 Áíná' Stephen goyáqo la'íí Holy Spirit yábiyilti'go nneehíí doo la' bitisgo hadziih da l'é'e. 11 Áík'ehgo nnee la' yich'í' na'daahezniigo gáyihni, Nadaach'aago Stephen baa yádaakti', áík'ehgo gádaanii, Moses la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go yaa yahti'go daadihiits'ag. 12 Áigé' nnee Stephen yik'edaanniihíí, Jews yánazíni, la'íí begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi, la'íí nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiltsood, áigé' nnee yánadaaltihíí yil yaa hikai. 13 Nnee nadaach'áhi yil hikai, áík'ehgo gádaanii, Díí nneehíí díí godiyihgo goz'aaní la'íí begoz'aaní dawahn ncho'go yaa yahti'; 14 Gániigo daadihiits'ag, Jesus Nazarethgé' gólíni díí godilzihgo goz'aaní nagohilkaad, la'íí Moses nohwá yengon'áq n'íí lahgo ánávidle'. 15 Nnee yánadaaltihíí dawa Stephen da'is'ah daineł'íígo binii Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi biniihíí k'ehgo at'éégo daayiltsaq.

7

1 Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábihni, Ádaanilch'iniihíí da'anii née? 2 Stephen gáníí, Nnee daanołíni, shik'íyú, nnee báyañ daanołíni, shídaayesólts'áq; nohwitaa n'íí Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámia'yú góljii ni'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláad níni bich'í' ch'í'nah ádelzaa, 3 Áigee gábihniid, Nini' la'íí nik'íí bich'á' dahnñahgo ni'

nił ch'í'nah áshle'yú núnáál. ⁴ Áík'ehgo Abraham Kaldéans bini'gé' dahnyaago Charran golzeegee goljí lé'e: bitaa daztsaana' díí ni' biyi' daagonolijzhi' Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo onágóđle' lé'e. ⁵ Áíná' ni' biyééhíí doo ła' baa gon'áá da, doo ndi dalahndi nch'idel'eezgo da: áíná' bichagháshé doo ła' da ndi bíí ła'íí bich'á'gé' daakideshchiinihíí daabíyéé doleelgo yángon'áá lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bich'í' hananádziigo gánniid, Nich'á'gé' daakideshchiinií ni' doo yidaagolsj da n'íí yiyi' daagoljí doleel; áígee nnee ni' daabíyééhíí isná ádaabidle'go díídn gonenadín legodzaazhí' biniidaagonłt'éé doleel. ⁷ Nnee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishle' doleel; áí bikédé'go áíge' ch'ékáhgo dzaagee daashokaah doleel, nni lé'e, Bik'ehgo'ihí'nań. ⁸ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań circumcísion bee Abraham yil lángot'áá: áík'ehgo Abraham biye' Isaac gozłijgo tsebii behiskaaníí bijjí circumcise áyíłaa; áíge' Isaac biye' Jacob gozłij; Jacobhíí biye'ke nakits'adah daagoljí, áí bich'á'gé' nakits'adahyú nnee hat'i' siljí. ⁹ Jacob biye'kehúí daabidizhé Joseph daayolch'ij'go, yik'edaanniihgo Egyptyú baa nadaahezni: áíná' Bik'ehgo'ihí'nań bíł nłijgo, ¹⁰ Bich'í' nadaagont'ogíí bigha dawa yich'á' bintłíí, áíge' Pháraoh, Egypt yánant'aahíí, yil nzhoggo ła'íí binadzahgee goyáágo Bik'ehgo'ihí'nań ábísj; Pháraohíí Egypt dahot'éhé ła'íí bikłh biyi' daagolíníí yánant'aago ábíłaa. ¹¹ Egypt ła'íí Cánaanyú dahot'éhé shiná' góyéégo daagodeyaa: áígee daanohwitaa n'íí bich'iyá' n'íí bich'á' ádaasdiđgo biniidaagonłt'éé lé'e. ¹² Egyptyú nadá' góljí łaágo Jacob yaat'inzjíná' daanohwitaa n'íí da'łt'sé ákú odais'a' lé'e. ¹³ Iké'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshłij n'íí shíí ánsht'ee, daayilniigo bídaagolsjđ; ła'íí Joseph bik'íí Pháraoh yígółsđ. ¹⁴ Áíge' Joseph bitaa ła'íí bik'íí dawa bíłgo gots'idin ashđla' hilt'eego yiká'o'ıl'a', ¹⁵ Áík'ehgo Jacob Egyptyú o'ínil, ákú Jacob daztsaa, ła'íí daanohwitaa n'íí áldó' da'łlké'go nanezna', ¹⁶ Áí dawa Sýkemyú onádaihezniłgo ilch'í'ndaahí'nił goz'áá yune' da'łlké'go ledaahasnil, áí goz'aaníí Abraham Sýkem biye' Emmor biye'ke bich'á'gé' zhaali bee nagohešni ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bángon'áá n'íí begolne'íí alhánége' goldohná' Abraham bich'á'gé' daakideshchiinihíí Egyptgee łaá siljí lé'e. ¹⁸ Áíná' Egyptyú ła' nant'an nanásłłj, án Joseph doo yígółsđ da lé'e. ¹⁹ Áń nohwíí hahii't'íí yik'edaanniih lé'e, ła'íí daanohwitaa n'íí gádaayilniigo bándaaagoz'áá, Mé' daagolłjhiđ da'izłjijyú ch'ídaaholkaadgo da'ákú nanne' le'. ²⁰ Áígee Moses gozłijgo dázhó dénzhóné lé'e, án bitaa goljí yune' nadaach'ılteego taagi daahitáa: ²¹ Áíge' da'izłjijyú ch'ídaach'istijyú Pháraoh bitsi' nábinłtłijgo dabíí bizhaazhé k'ehgo yíłhna'. ²² Egyptyú daagolíníí bigoyá'íí dawa Moses bíł ch'et'áágo dázhó nłt'éégo yałt' ła'íí nłt'éégo ánat'ijł siljí. ²³ Moses dizdin bíł legodzaaná', shik'íyú Israel hat'í'í bich'í' dosháh nzi lé'e. ²⁴ Áík'ehgo ła' inaghanaghaago yiltsáago, án yik'izhí' onálwodgo yil nałts'łhgo daztsaa: ²⁵ Shíí hat'í'í biniidaagonłt'ééhíí biyi'gé' Bik'ehgo'ihí'nań shich'oniiigo bíł ch'íđishkaahíí yidaagolsj shi nzi lé'e; ndi doo bídaagolsj da. ²⁶ Iskaq hik'e dabíí hat'í'í naki ilch'í' dahnáđilwo'go yiká' nýáá, nkenághelłt'od nziigo gádaayilnií, Ik'isyú nolđłjíná' hat'íí bigha iln'đolhłh? ²⁷ Áíná' ba'ashhahgé' gólíni doo bik'ehyú ánáyo'ijł dahń Moses k'ihzhí' yenyilná' gáníí, Hadń nohwinant'a' ła'íí nohwaa yałt'í' áníłaaago ánt'ij? ²⁸ Adaana' nnee Egýptian nłíni zínłłhíhíí k'ehgo shíí áldó' shiziniłhéé néé? ²⁹ Díí ániłhíí bigha Moses dabíí hat'í'í yich'á' halwodgo Mádiangee goljí ngohéyáá, áígee biye'ke naki gozłij. ³⁰ Áíge' dizdin legodzaa bikédé'go

Dzil Sína holzéhi binaayú da'izljiyú ch'il dilti' biyi'gé' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'i' ch'i'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'íiná' bil díyagot'ee l'é'e: ilhánego yinel'jigo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihinañ bich'i' hadzii, ³² Gáníigo, Shíi daanitaá n'íi Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahñ nshíi, Abraham, Isaac la'íi Jacob Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahñ nshíi. Moses tsidolyizgo dithidgo doo ázhí' nádést'iid da. ³³ Bik'ehgo'ihinañ gábihnií, Nikee ádaandlee: ni' biká' síziinií ni' godiyini at'éé. ³⁴ Egyptyú shichagháshé biniidaagont'éégo hish'ijí, ái hish'ijigo ik'ídaadi'niihíi dists'ag, áik'ehgo ái bich'á' nshniíyú níyáá. Tí'i, dák'ad Egyptyú nide'á'. ³⁵ Dadíi Moses Israel hat'i'i doo hádaabit'jigo gádaanii n'íi, Hadíi nohwinant'a' la'íi nohwaa yakti'íi áníílaa? Da'ái Moses n'íi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'i' ch'i'nah ádelzaa n'íi binkááyú Bik'ehgo'ihinañ bides'a', nant'án nliigo la'íi Israel hat'i'íi biniidaagont'ééhi yich'á' yíniígo bides'a'. ³⁶ Ái Moses n'íi ízigo ánágot'jiihí la'íi godiyihgo be'ídaagozinií Egyptyú la'íi Red Seayú ánat'jil n'íná' Egyptgé' ch'ínilgo da'izljiyú nanalse'go dizdin legodzaa. ³⁷ Da'ái Moses-húí Israel hat'i'íi gádaayihnií ni', Bik'ehgo'ihinañ binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ nohwá habilteeh, shíi hashik'íhí k'ehgo; án hódáayesóts'aa. ³⁸ Da'izljiyú ha'ánálséh n'ná', díi Moses- húí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi Dzil Sína holzeeyú bich'i' yakti' n'íi la'íi daanohwitaa n'íi bigizhgee yakti'íi nliigo yati' hínáhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Án daanohwitaa n'íi doo bídaayésts'aa hádaat'jii da ni', doo hádaabit'jii da, áiná' Egyptyúgo nádiikáhí zhá bijíjé' hádaat'jii l'é'e. ⁴⁰ Aaron gádaayihnií, Hat'íhíta daahohiikaqahí nohwá ánle', ái nohwá go'jii doleek: díi Moses Egyptgé' ch'ínohwinil n'íi hago adzaa shíhí doo bídaagonlzi da. ⁴¹ Áiná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'íhíta yiyaa odaayihniilgo daayokaqah, dabíi ádaizlaahíi yaa bil daagozhógo. ⁴² Áik'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhíi daayokaqahgo Bik'ehgo'ihinañ dabiini'zhí' ch'ídaabizniil; Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi' k'e'eshchidzá k'ehgo, Israel hat'i'i daanohnií, da'izljiyú dizdin nohwee lédaagodzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibe'jii bizhaazhéta nadaatseedíi la'íi dahat'íhíta shaa daahohniil lá néé? ⁴³ Gowagolgai biyi' Mólok holzéhi daayokaqahí nadaahniil, la'íi daahohkaqahí Rémphan holzéhi bits'íksóosé k'ehgo be'ilzaahíi addó' nadaahniil, díi be'ilzaago ádaasolaahíi daahohkaqahgo: áik'ehgo Bábylon bitisyú ch'ínokángo ánohwishlé'. ⁴⁴ Daanohwitaa n'íi gowagolgai biyi' da'okaqahi Bik'ehgo'ihinañ yil daanliigo bebígózini da'izljiyú goz'aa, ái hago'at'éégo alnéhíi Bik'ehgo'ihinañ Moses yil ch'i'nah áyílaahíi k'ehgo alzaa. ⁴⁵ Daanohwitaa n'íi Jesus bá nant'aago Bik'ehgo'ihinañ doo Jews daanlii dahíi bá ch'íineheyoodná' gowagolgai biyi' da'okaqahí ni' daabiyéé gozliiyú daistsoozgo hikai, ái doo Jews daanlii dahíi David dánant'aa silijihí' Bik'ehgo'ihinañ daanohwitaa n'íi dábidáhgee ch'ídaaniheyood; ⁴⁶ David Bik'ehgo'ihinañ yil nzhoo silii, áik'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihinañ yokaqahñ yiyi' goljí doleehíi bá ágóshlé' nzi l'é'e. ⁴⁷ Ndi Sólonon holzéhigo Bik'ehgo'ihinañ k'ij yiyi' golíimí bá ágólaa. ⁴⁸ Áiná' Da'tiséyú At'éhi k'ij dá nnee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' goljí da; Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidíi gáníi n'íi k'ehgo, ⁴⁹ Yaaká'yú goz'aanií biká'dah'asdána biká'gé' nansht'aahíi át'éé, ni'gosdzánhíi biká' dahnádes'ísii át'éé: k'ij hago'at'éhi shá ágóle'? níi l'é'e Bik'ehgo'ihinañ: hayúshq' hanasógo áiná'? ⁵⁰ Aishq' shiganíi doo dawa bee ashlaa da l'é'e? ⁵¹ Doo nohwee daagondlii dahi, nohwijíi la'íi nohwijeyi' doo

círcumcise ádaanoŋt'e'i dahíi k'ehgo doo daagodinolsíni da, dawahn Holy Spirit bich'á'zhí'go ádaanoŋt'ee, daanohwitaa n'íi ánádaat'íjil n'íi k'ehgo nohwíi ákdo' ánádaat'íjil. ⁵² Hagee daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'izíidi n'íi doo yiniidaagodezlaa da? Nt'éeégo Ánat'íjilíi yígháhíi dabí'íltésená' yaa nadaagoln'íi nadaistseed; áí Nt'éeégo Ánat'íjilíi nyee'íi biyi'zhí' ch'ídaasoŋt'jigo daazesoŋhíj. ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'gé'hi begoz'aaníi nohwaa daidez'ąą ndi doo bikisk'eh ádaanoŋt'ee da. ⁵⁴ Nnee dała'adzaahíi Stephen aníihíi daidezts'aąnáná' dážhó bil daagoshch'i'igo biwoo nádaagai. ⁵⁵ Áiná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éeégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláádíi la'íi Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéégo sizíjigo yiltsąą, ⁵⁶ Áigé' gáníi, Yáa ilch'á' adzaago yaaká'yú nnee k'ehgo Nyááhń Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéégo sizíjigo hish'íi. ⁵⁷ Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'í' nádnkíj. ⁵⁸ Kíj gozníilíi bich'á'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tséé yee da'dilniihíi bidiyágé nnee aníi nagháhá, Saul holzéhi, dées'eezgee ndaayiheznil. ⁵⁹ Stephen t'ah nyída'ihne'ná' gáníigo oskaąd, Jesus sheBik'ehń, shiyi'siziiníi nádmné'. ⁶⁰ Hayaa adzaago nawode gánniid, SheBik'ehń, díi nchq'ihíi dákoh bik'izhí' ádaaholé hela'. Anniidná' dzatsąą.

8

¹ Stephen daabizilheehíi Saul da'áigee bil dávik'eh lé'e. Áigé' godeyaago Jesus daayokaąhíi Jerúsalemgee ha'ánátséhíi biniidaagont'éeégo inaghanakai begodeyaa; áik'ehgo dawa iltanáhosaągo Judéayú la'íi Samáriayú oheskai, nadaal'a'á zhá da'akú naháztaą lé'e. ² Nnee daagodnksíni Stephen dát'eego yaa daachagná' lédaištj. ³ Áiná' Saulhíi Jesus daayokaąhíi dayúweh binaghanakai, gowańhíi dała'á gon'áągo nantaago, nnee la'íi isdzáné daayiltsoodgo ha'áyilkaad lé'e. ⁴ Jesus daayokaąhíi iltanáhosaą n'íi dahot'éhé anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'í. ⁵ Philip Samáriayú oyáá, áí biyi' kíj goznilgee Christ yaa yil nadaagoln'í. ⁶ Nnee láągo Philip yati'ihíi daidezts'aągo la'íi godiyihgo anágot'íjilíi ye'anát'íjilíi daayiltsąągo, aníihíi dalet'eego yaa natsídaakesgo bidaayésts'ąą lé'e. ⁷ Spirits daanchq'i nnee láągo biyi' daagolíj n'íi daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesąą, la'íi láągo daadi'il n'íi la'íi doo nadaakai da n'íi nádaabi'dilziih. ⁸ Áik'ehgo áí kíj goznilgee dážhó koł daagozhóé lé'e. ⁹ Áí kíj goznilgee nnee la' Simon holzéhi dabí'íltésená' nnee Samáriayú daagolíníi daabo'ni'go k'izéyońiki golíj lé'e, nnee ízigo at'éhi ádil'jigo: ¹⁰ Án nnee dawa bidaayésts'ąą, nnee doo ízigo ádaat'ee dahíi, nnee ízigo ádaat'eehíi ndi gádaaniigo, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binawod bil nlii láą. ¹¹ Daabo'ni'go ízaad ogoyaahíi bigąą nnee yédaaldzidgo daayidnksíj lé'e. ¹² Áiná' Philip, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nt'éeégo baa na'gon'íi la'íi Jesus Christ bizhí' daayozhúgo yaa nagoln'igo nnee la'íi isdzáné daayosdlaądgo baptize ádaasaa. ¹³ Simon dabíi ndi osdlaądgo baptize ábi'delzaa: áigé' Philip yil dahizh'aazhgo godiyihgo be'idaagoziníi la'íi ízigo aná'ol'íjilíi yiltsąągo bil díyagot'ee lé'e. ¹⁴ Jerúsalemgee nadaal'a'á nnee Samáriayú daagolíníi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nádaagodn'áą yaat'ídaanzjíná' Peter la'íi John bilgo bich'í' odais'a': ¹⁵ Ákú n'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzigo yá da'oskaąd: ¹⁶ (BeBik'ehń Jesus bizhí' bee baptize ádaasaa ndi doo hwahá hadń la' Holy Spirit bee baa godet'aah da lé'e.) ¹⁷ Peter la'íi John bilgo biká' ndaadelníigo Holy Spirit bee baa

daagodest'aa. ¹⁸ Nadaal'a'a nnee yiká' ndaadezñiigo Holy Spirit bee baa daagodest'aañí Simon yiltsaaná' nadaal'a'a zhaali yaa náiné', ¹⁹ Gáníigo, Shíí aldó' díí beshik'ehgo shaa godinot'aah, áik'ehgo dáhayí biká' ndaadeshñiíhí Holy Spirit baa daadit'aah doleel. ²⁰ Áiná' Peter gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' aahí'né'íí nahashñiíhí nñzihíí bighá nízhaalihíí dábil da'izljií neleh. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nijíí doo bik'ehyú á't'éé dahíí bighá díí ánáhiit'jilíí doo hwaá ná goz'aa da. ²² Nincho'íí bich'á'yúgo áñne'go onkaqah, áik'ehgo nijíí biyi'gé' déñcho'ého tsidííkeezíí da'izlíné da'ánadolñií. ²³ Ncho'go ágot'eehíí zhá niyi' begoz'aaqo nincho'íí hñest'poo bígosítsjíd. ²⁴ Áik'ehgo Simon gádaabilñii, Áshikdoñiíhíí doo shich'í' be'ágone' dahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ shá honokqah. ²⁵ Peter la'íí John bilgo daayo'jii' n'íí yaa nadaagosñi', la'íí Jesus biyati'íí yaa yil nadaagosñi'ná' Jerúsalemyú onát'aazh; nátaashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolñi'go ánágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'gé'hi Philip yich'í' hadziigo gáyiñii, Dahnnángo yagiýú nñáh, Jerúsalemgé' Gázazhí' intínhií bich'í'go, da'izljiyú. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áigé' nnee Ethiópián eunuch nlíni, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópiáns yánant'aahíí yiké'gee sitíni, dawahá lán ílíni Cándace biyéehíí yebik'ehi, Jerúsalemyú okqahyú naghaagé' ²⁸ T'aaqzhí' nádaal lé'e, bitsinaghái bijad nakihíí yiyi' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíí goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyiñii, Tsinagháiíhíí áhánégo bich'í' nñáh. ³⁰ Áik'ehgo Philip bich'í' náidwodgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhííhíí yidezts'aaqo gáyiñii, Ya' áí hónzhííhíí bígonstjíí néé? ³¹ Ethiópián gáníí, Hago'at'éégo bígonsíni, dahadn shíí ch'ígó'aahyúgo zhá go'jii'? Hasiináhgo shít'ahgé' dahndaa, ñii. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí díí k'ehgo aníhi yozhíí lé'e, Dibeljií zideeyú ch'olopsíí k'ehgo, dagohíí dibeljií bizhaazhé bilshéhií yádngée sitjigo doo hat'íí níí dahíí k'ehgo bizé' doo ilch'á' ágole' da: ³³ Ádaayágosjyú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadnshá' bich'á'gé' daalideshchiinííhí yaa nagolñi'? Ní'gosdzán bich'á'gé' bi'ihí'na' nádií'né', ñiigo. ³⁴ Áigé' nneehñ Philip gánábido'ñiid, Nánoshkqah, díí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí áñííhíí hadn áññiíhíí? 'Dabhi' ádaayalti' néé, dagohíí nnee la' yaa yakti' néé? ³⁵ Áik'ehgo da'ái Bek'e'eshchiiníí biyi'gé' Philip yakti' nkegonyaago Jesus yaa yil nagolñi'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'í' dahch'idikaigo nneehñ gáníí, Kú tú la' lqá; hat'íí bighá doo baptize áshí'dilne' da doleel? ³⁷ Philip gáníí, Nijíí dawa bee ondlqayúgo ágáni'dilne'. Nneehñ gábilñii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliigo hoshdlqá. ³⁸ Tsinagháií nnólgheed, ñniid: áigé' tú yiyi' o'áázngo Philip nneehñ baptize áyíílaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazngo Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirithíí dagoshch'í' Philip onábííltjii: nnee Ethiópián nlíni doo hwaá nábiltsaa da, ndi bil gozhóqo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsaa: áigé' kñh nagozñilyú yati' baa gozhóni yaa nagolñi'go naghaa, áigé' Caesaréa golzeezhí' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokqahíí nagont'og yá hát'jigo la'íí naotseed yo'ñiigo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa nyáá, ² Áigee gáyiñii, Damáscusgee Jews ha'ánáséhíí bich'í' naltsoos shá áñle', áik'ehgo nnee la'íí isdzáné hayíí Jesus yikisk'eh daahikahíí la' baa niyááyúgo kidaasht'pooqo Jerúsalemyú shi-naghadokah. ³ Áigé' Saul Damáscus golzeehíí bit'ahyú higaalqo, dahíko

yaaká'gé' bich'i' nke'idindláád l'é'e: ⁴ Áígee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'aa l'é'e, gáníigo, Saul, Saul, hat'íi ląą bighą shiniigonkt'éégo áshińłsi? ⁵ Saul gáníi, Hadń ánt'íi, shiNant'a'? Áígé' nohweBik'ehn gábilńii, Shiniigonkt'éégo áshińłsinihíi shíi áshł'íi, Jesus honszéli: tsjik'íihíi bee níts'i'ishgo'yúgo dayúweh t'ąązhi' hontakyúgo dayúweh dáni idida'nłńi'. ⁶ Saul bił díyagot'eego dithigo gáníi, SheBik'ehn, hat'íi áshłéhgo hánt'íi? Jesus gábilńii, Nándáhgo křh goznilyú nńáh, ákú hat'íi ánléhií baa nił na'goni' ndi at'éé. ⁷ Nnee yil hikah n'íi doo hadaadzii dago nazjíná' yati' daidits'ag ndi doo hadń daayo'íi da l'é'e. ⁸ Saul ni'gé' nádiidzaago bińáá ilch'ą'ágolaa ndi doo go'íi da l'é'e: áik'ehgo bigan daach'otą'go Damáscusyú odaach'izlqoz. ⁹ Doo go'íi dago taagi be'iskąą, dáshiná' la'íi dádíbá'. ¹⁰ Damáscusgee nnee Jesus yokąąhń Ananías holzéli golj' l'é'e; án Jesus bił ch'i'nah ágólaago, Ananías, biłńii. Ananías gáníi, Kú sidáá, sheBik'ehn. ¹¹ Jesus gábilńii, Nándáhgo křh bigizhyú itń Ts'ígodezdqł golzeegee nńáh, áígee nnee Saul holzéli, Tarsusgé' gółini, Judas golj'gee biká na'ńłkid: áígee án okąąh ląą. ¹² Áígee nnee Ananías holzéli ha'ayáago, go'íi nádleełh doleełhíi bighą ndelńiiigo Saul bił ch'i'nah ágolzaa l'é'e. ¹³ Ananías gábilńii, SheBik'ehn, án nneehń Jerúsalemgee nnee daanokąąhíi nyeego yiniidaagodezlaahíi baat'ínsi ni': ¹⁴ K'adıi án kú hígháhgo hayíi nizhi'íi yeda'okąąhíi hídait'p'o'go baa godet'ąą l'é'e, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaaniiigo. ¹⁵ Jesus gábilńii, Ti'i: án ich'ą'ńłńitńi at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanłj' dahíi, ízisgo nadaant'aahíi, la'íi Israel hat'íi shizhi'íi yidaagolsj' áiléh doleełgo: ¹⁶ Shíi shighą hago'at'éégo biniidaagont'éé doleełhíi baa bił ch'i'nah ágoshłe'. ¹⁷ Áik'ehgo Ananías dahiyaago křh yune' ha'ayáa; Saul yiká' ndelńiiná' gáníi, Shik'isń, Saul, Jesus nohweBik'ehn, itínyú yushd'é' hínáámá' nich'i' ch'i'nah ádelzaahń, gon'íi nándleełh doleełgo, la'íi Holy Spirit bee nagodet'aago nich'i' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'i' bińáá biká' siltssooz silj' l'é'e n'íi yó'ózhóódgo go'íi násdłj'. Áígé' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áígé' iyąągo nalwod nasđłj'. Damáscusgee Jesus daayokąąhíi yil naháztaąągo da'kwíi' behiskąą. ²⁰ Dagoshch i' Jews ha'ánáńséh nagoznil yune' Saul, Christ Bik'ehgo'ih'i'nań biYe' nłj, niigo yaa nagolńi'. ²¹ Nnee daabidezts'ąą'íi dawa bił díyadaagot'eego gádaanii, Dínshą' nneehń Jerúsalemgee nnee Jesus bizhi' daayozhíigo da'okąąhíi naistseedń at'íi; ái bighą kú nyáá ni', hídait'p'o'go okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'i' yil dikáhgo? ²² Áiná' Saul dayúweh ndzilgo yakti'go Jesus da'anii Christ nłj ląą, niigo Jews Damáscusgee daagolíníi doo bich'i' hanádaaszii dago áyíłlaa. ²³ Łąągo hiskaaníi bikédé'go Jews daanliiníi Saul daizilheego ndaagoshchij: ²⁴ Áiná' ndaagoshchiiníi Saul yígolsj'đ ni': daabizilheee hádaat'íigo dajj' biłgha, dat'é' biłgha křh goznilíi bińaayú łeda'dilt'łhgee dáada'dit'łhíi nzhógo yináadaadé'j; ²⁵ Áiná' Jesus daayokąąhíi t'é'yú łeda'dilt'łhíi bitis yuyaa góđah ch'ídaabíleeł, táts'aa yiyi' dahsdaago. ²⁶ Saul Jerúsalemýú nyááná' Jesus daayokąąhíi yedighł hánt'íi ndi bédáaldzid l'é'e, da'anii Jesus yokąąhń silj' ndi doo daabodłąą dahíi bighą. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidilt'íigo nadaal'a'a yaa yil n'áázhgo gáníigo yaa nagolńi', Dín nneehń higaalyú Jesus yo'íigo bich'i' yakti' ni', la'íi Damáscusgee doo biini' hąh dago Jesus yá sizjigo yaa yakti' ni'. ²⁸ Áígé' Jerúsalemýú da'adzaayú yil nkedikai. ²⁹ Áígee doo biini' hąh dago Jesus yá sizjigo yaa yakti', Jews daanliiníi Greek biyati' yee yádaalt'íi yich'i' yakti'go yil łahadaadit'áhná' daabizilheee hádaat'íi l'é'e. ³⁰ Ái odlą' bee ik'íiyú yidaagolsj'đná' Caesaréayú yil

hikai, áigé' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áík'ehgo Jesus daayokaqahgo ha'ánánséhíí Judéayú, Gáilileyú, Samáriayú daagolíníí bíl nkenádaagodez'aago hadag bá nádaagodeyaa lé'e, aí Bik'ehgo'ihí'nañ daidnksigo dayúweh bá daagowáhgo, la'íí Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhó lqá silj. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokaqahíí Lýdda golzeeyú daagolíníí addó' yaa nyáá. ³³ Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ílhíí bighá sitjigo tsebíí legodzaahi. ³⁴ Peter gáyilñii, Enéas, Jesus Christ nánilziih: nádndáhgo nitsesk'eh ilch'i' nándle'. Áigé' dagoshch'i' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áík'ehgo Lýddagee daagolíníí la'íí Sárongee daagolíníí daayiltsaago Jesus yich'i' dahaskai. ³⁶ Áigé' Jópá golzeegee isdzán Jesus yokaqahñ gólj, Tábita holzéhi. Tábita golzeeyú Dórcas golzeegee ágolzee: án nlt'éégo at'éhi, tédaat'iyéhií yich'onñi. ³⁷ Áiná' án yóiyahgo ndezgaa'go daztsaa, áigé' bits'i' tádaizgizgo ik'éhéyú kih dahnágost'aa yune' ndaistj lé'e. ³⁸ Lýdda golzeehíí Jópá dábit'ahyú goz'aa, áík'ehgo Jesus daayokaqahíí Peter akú naghaago yaat'idaanzjigo nnee naki yich'i' odais'a' nádaayokaqahyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú ñnáh, daabilñiigo. ³⁹ Áigé' Peter dagoshch'i' yil onákaigo ik'éhéyú kih dahnágost'aa yil okai. Ákóne' itsaahíí Peter yit'ahgé' daachago nazj, íicho la'íí diyagé Dórcas t'ah hñaaná' áyílaa n'íí dahdaayiniigo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'ínołkáh yilñiidgo, ch'ékainá' Peter hishzhíizhgo oskaqad; áigé' its'i siné'zhj' déz'jdná' gáníí, Tábita, nádndáh. Áík'ehgo ch'ínghalgo Peter yiltsaqaná' nádiidzaago nezdáa. ⁴¹ Yich'i' dahdidilñiigo náidnłqs; áigé' Jesus daayokaqahíí la'íí itsaa daanliinií dawa yushde' daayilñiidgo gádaabilñii, Kú Tábita náhi'na'. ⁴² Joppagee dahot'éhé baa godidezdaadgo láníhi Jesus daayosdlaqad. ⁴³ Jópá golzeegee Peter, Simon ikágé yildzahn yil sikego doo ałh'idé hiskaq da.

10

¹ Caesaréa golzeegee nnee Cornélius holzéhi, silááda dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nlíni, gólj lé'e. ² Án nneehñ godnksíni, la'íí yil naháztaaníí bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ daidnksj lé'e, tédaat'iyéhií yich'i' odaagohijáhi, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'aaqé' hayaazh'i' taagi ledihikezyúshj Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bíl ch'í'nah ádelzaa, aí baa nyáágo, Cornélius, biññiid. ⁴ Yine'jdná' tsídolyizgo gáníí, Hat'íí lqáhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhií bich'i' hadziigo gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ni'okaqahíí la'íí nilgoch'oba'íí bíl nelá'. ⁵ Nnee Jópá golzeeyú daadn'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yil nánókáh: ⁶ Simon ikágé yildzahn yil sikee, bigowa túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'aa: hago áñne' shjñíí yaa nil nagolñi'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'i' yati' n'íí da'aazh'i' ásdjdná' Cornélius binal'a'á naki yich'i' anñiid, silááda godnksínihi dawahn nai'a'ihí addó'; ⁸ Áík'ehgo bíl ch'í'nah ágolzaahíí dawa yaa yil nadaagolñi'ná' Jópá golzeeyú odais'a'. ⁹ Áigé' hiskaq hik'e odais'a' n'íí kih goznílií yich'i' ałhánégo hikahná' ha'iz'aaqahí' godeyaayú Peter kih biká'yú okaqah lé'e. ¹⁰ Dázhó shína' siljigo dahat'ihíta hoshqá nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bíl ch'í'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'i' ilch'á' ágodzaago yiltsaa, hat'ííshj lğaihi bich'i' bíl nkegonyáá, nadik'a' lğaihi k'a'at'éhi, dijgé' daayotá'go ni'zhj' yil nkedaistsooz: ¹² Áí biká'gee ba' iltah at'éhi, dzilká'yú daagolíni, ch'osh la'íí dló' nadaakaigo yiltsaa. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'aa gáníigo, Peter, nádndáh; la' naltseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníí, SheBik'ehñ,

doodah, da'izliné dagohíí doo daahidaqgo nohwá goz'aa dahíí doo hwaá hishaq da. ¹⁵ Yati'íí náyidezts'aa gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo áyílaahíí doo da'izliné bihníi bik'eh da. ¹⁶ Díí k'ehgo taadn da'ikké'go bich'i'í ágodzaa: áigé' nadik'a' gíahíí yaaká'yú bíl onágodzaa. ¹⁷ Peter, shíl ch'í'nah ágolzaahíí hagoshá' ágot'eego shich'i'í ágot'íid, nzíná' nnee Cornélius daades'a' n'íí hikai, Simon hayú gólíí? daaniigo na'ódaadilkidgo ch'í'ítinyú nazí. ¹⁸ Ya' Simon, Peter addó bizhí'n kú sidaa néé? daaniigo na'ónádaadilkid. ¹⁹ Peter bich'i'í ágodzaahíí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábíhni, Nnee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádnáhgo gódah ch'í'nnáh. Bíl nádńkáh, doo t'aaqzhí' nt'éégo da: shíí kú odaasil'a'í at'éé. ²¹ Áík'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íí yich'i'í gódah ch'í'nyáágo gádaayihni, Nnee bíka daanoltaahíí shíí ásh't'íí. Hat'íí bighá kú nołkai? ²² Gádaabihni, Cornélius, siláada dalán gonenadín yinant'a' nłíni, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihí'nañ yidńsini, Jews dawa nlt'éégo baa yádaaht'i, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dilzini yaaká'gé'hi bich'i'í hadziigo níka idol'áá niigo, bigowayú nnáhgo niyati' yidits'íhyú. ²³ Áík'ehgo Peter, Ha'alkáh, yihnniid, áigé' da'akú bedaiskaa. Iskaa hik'e Peter yíl onákai, la'íí la' odlá' bee ilk'isyú daanliini Jóppagé'hi aldó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskaaqee Caesaréa golzeeyú hikai. Áígee Cornélius bik'íyú la'íí daabit'ekéhií dała'áyílaago biba' naházt'aa. ²⁵ Peter t'ah bich'i'í higaahná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhí' hayaa na'ádolt'e'go yokaqah nágodiidzaa. ²⁶ Áiná' Peter nábidnłoqzgo, Hizíi: shíí aldó' dáni k'ehgo nnee nshłni ánsht'ee, bihni. ²⁷ Ich'i'í yakti'go ha'a'áazh, áígee láágo biba' dała'ách'ít'éégo yiltsaa. ²⁸ Peter gádaayihni, Nnee Jew nłíni nnee lahgo hadaazt'íí yíl na'aashgo, dagohíí yich'i'í onadáhíí doo bee bá goz'aa da nohwíí bídaagonols; ndi shíí Bik'ehgo'ihí'nañ gáshłniigo shíl ch'í'nah áyíllaa, Nnee da'izlıi'í ádaat'ee, dagohíí dénch'og' ádaat'ee, doo daabihnnii da. ²⁹ Ái bighá shiká odaasoł'a'ná' doo t'aaqzhí' ánsht'eego da, dagoshch'i'í niyáá: k'adíí nanohwídishkid, hat'íí bighá shiká odaasoł'a' láá? ³⁰ Cornélius gábihni, Díí'í hiskaaná' dákoqee in'áqzhí' dáshíná' oshkaqah ni'; áigé' ha'iz'aaqé' hayaazhí' taagi ledihikeezyú oshkaqah nt'éégo nnee bidiyagé bich'á'idindládi shich'i'í sizíi ni', ³¹ Gáshłnniid, Cornélius, Bik'ehgo'ihí'nañ ni'okaqahíí yidezts'aa, la'íí t'edaat'iyéhií baa ch'onba'íí yee nínálniih. ³² Áík'ehgo nnee Joppa golzeeyú daadn'áágo Simon, da'án Peter holzéhi, yíl nánókáh; Simon, ikágé yildzéhí, yíl sikee, bigowá túnteel sikaanií bit'ahyú goz'aa: án nyáágo nich'i'í yakti' doleel. ³³ Ái bighá dagoshch'i'í níka o'í'aad ni'; nlt'éégo ándzaago nyaa. K'adíí daanohwigha dała'ánt'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ binadza-hgee, Bik'ehgo'ihí'nañ hago'at'éégo nángon'áq shihíí dawa daadnts'íhí bighá. ³⁴ Peter yakti' nkegonyaago gánniid, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dalet'eego yaa natsekees bígosłs'íid: ³⁵ Nnee iltah at'éégo hadaazt'íí daant'íígee dahadń Bik'ehgo'ihí'nañ yidńsiníí la'íí nlt'éégo at'ééhií Bik'ehgo'ihí'nañ bíl dábi'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' Israel hat'íí bich'i'í bíl o'ol'a'íí bídaagonols, Jesus Christ binkááyú nkegohen'áágo yá'iti': (án dawahá yebik'ehń nłii.) ³⁷ Da'ái yati'íí John, Baptize ádaanohwi'dolne', niigo yaa yakti'íí bikédégo Gáílee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bídaagonols'í dishni; ³⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus Názareth golzeegé' gólíni, Holy Spirit la'íí binawodíí bee baa godin'áágo its'áyintl'í: áigé' nlt'éégo ánat'íígo ánádaal lé'e, la'íí ch'iidn yisná ádaabísi'ni n'íí nádaílziih; Bik'ehgo'ihí'nañ yihłi'íhí bighá. ³⁹ Jews daabini'yú la'íí Jerúsalemyú dawa ye'ánat'ííhí nohwíí nohwináát

ánágot'jii; án tsj'ihna'áhi yídaayiheskalgo daizes- hiji: ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jii hileehgo Bik'ehgo'ihina'na' nábihil'na'ná' ch'i'nah hit'ijigo ábíílaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'i' da, áiná' nohwíi daahihiltse' dolee'go Bik'ehgo'ihina'na' hadaanohwihezniilíi nohwich'i' Jesus daztsaagé' naadiidzaahíi bikédé'go bil da'iidaa' n'íi Bik'ehgo'ihina'na' nohwich'i' ch'i'nah hit'ijigo ábíílaa. ⁴² Jesus gánohwiñiigo nohwá ndaagoz'aa, Yati' baa gozhóni nnee baa bil nadaagoh'i', la'íi bich'i' gáshikhonih, Daahinaahíi la'íi Banezna'íi yaa Yati' dolee'go Bik'ehgo'ihina'na' haiyilt'íi. ⁴³ Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'íi dawa án yaa nadaagolni'go gádaanniid, Án bizhi'íi bee dahadn bodlaago ba'ohíhí binchó'íi da'izliné dolee'. ⁴⁴ Peter t'ah díi yaa yakti'go hayíi daidezts'aaníi dawa Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ⁴⁵ Círcumcise ádaabi'deszaahíi bitahgé' Jesus daayodlaaníi Peter yil hikaihíi bil díyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanlíni da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'aahíi bigha. ⁴⁶ Holy Spirit-híi yati' la'íi yee yádaalti'go ádaabitsigo la'íi, Bik'ehgo'ihina'na' bich'i' ahédaandzi, daaniigo daidezts'aa. Áik'ehgo Peter gáníi, ⁴⁷ Hadn díi nnee dánohwíi k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aaníi doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áik'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolnii, niigo yee yágon'áá. Áigé' gádaabiñii, Da'kwíi hiskaqzhi' kú nohwitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'á la'íi Jesus bee ilk'íyú daanliiníi Judéayú daagolíníi, doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihina'na' biyati' aldó' nádaagodn'aaago yaat'ídaanzí. ² Áik'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee círcumcise ádaaszaa zhinéé daanliiníi doo bil daabik'eh dago ³ Gádaabiñii, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bil da'ináa' l'áá. ⁴ Áik'ehgo Peter hago'at'éégo ánádaagot'jii' ilké' nyinilgo yaa yil nadaagolni' nkegonyaa gáníigo, ⁵ Joppa golzeeyú sídáágo oshkaqahgo shil ch'i'nah ágolnéh nkegonyaa: Hat'íishí ligaihi shich'i' bil nkegonyaa, nadik'á' ligaihi díigé' daayot'go shich'i' yil nkeadaistsoozgo hilt'aa. ⁶ Da'as'ah nel'iidgo ái biká'gee ba' íltah at'éhi, dzilká'yú daagolíni, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo hilt'aa. ⁷ Yati' desiits'aa gáníigo, Peter, nádndáh, naktseedgo nnáa. ⁸ Áiná' gádénii, SheBik'ehú, doodah, da'izliné dagohíi doo daahid'aaago nohwá goz'aa dahíi doo hwaa ízaashné' at'éé da. ⁹ Yati'íi yaaká'gé' gánashido'nii, Bik'ehgo'ihina'na' nkt'éégo áyíílaahíi doo da'izliné bihñii bik'eh da, nii. ¹⁰ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go shich'i' ágodzaa: áigé' nadik'á' ligaihíi yaaká'yú bil onágodzaa. ¹¹ Áigé' dagoshch'i' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'i' hil'aad l'ááhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshihñiid, Ákú bil nádnkáh, doo t'aaqzhi' nt'éégo da. Odlá' bee ilk'isyú daanliiníi gostán aldó' bílonáhiikai, áigee nkaigo nneehíi bigowá yune' ha'áhiikai: ¹³ Áik'ehgo nohwíi nagosni' hago'at'éégo bigowá yune' Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'gé'hi sizijigo yilt'aaago gábiñiid, Nnee la' Joppa golzeeyú daadn'áá, Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; ¹⁴ Án ni la'íi bil nahántaaníi bilgo yati' bee hasdádolkahíi yaa nil nagodolnih. ¹⁵ Áik'ehgo bich'i' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'aa, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'aa n'íi k'ehgo. ¹⁶ Jesus áni' n'íi, John tú zhá yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíi Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolnii, nohwíi n'íi bénashñii. ¹⁷ NohweBik'ehú Jesus Christ daahosiid'laadná' Bik'ehgo'ihina'na' Holy Spirit nohwaa daizné'íi bíi aldó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíi doo hat'íi

bee inshlji dago, doo doodah dishnii da ni'. ¹⁸ Ái daidezts'aaná' doo hat'íi ndaado'nii da, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ yá'ahédaanzigo gádaanii, Áík'ehgo nnee doo Jews daanlji dahii áldó' bincho'íi yich'á'zhi' ádaasdzayúgo ihí'naa doo ngonel'aq dahii Bik'ehgo'ihí'nañ baidin'áq. ¹⁹ Stephen zesdijhi bikédé'go Jesus daayokaqahi biniidaagodeszaahii bigha ilch'á'yú oheskai-hii, la' Phenice golzeezhi', la'íi Kýprus golzeezhi', la'íi Ántioch golzeezhi' oheskai, dá Jews daanliinii zhá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yich'í' yádaakti'go. ²⁰ La'íi nnee Kýprus golzeegé' la'íi Cyréne golzeegé' daagolliinii Ántioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaakti'íi yich'í' yádaakti', Jesus nohweBik'ehí' yaa yil nadaagolni'go. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ yil daanljiigo nnee láqágo da'osdlaqgo Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' dahaskai. ²² Jesus daayokaqahi Jerúsalemgee ha'ánátséhii ái yaat'idaanzigo Bárnabas Ántiochyú odais'a'. ²³ Ákú nyááyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi ye'ánát'íi yiltsaago bil gozhóq lé'e, Nohwi'odla' ndzilgo bee nasolsjigo nohweBik'ehí' doo bich'á'zhi' ánádaahóne' da, daayilniigo yidag yádaakti'. ²⁴ Bárnabas nnee nlt'éhi nlii, Holy Spirit ye'at'éhi, la'íi bi'odla' ndzili: áík'ehgo nnee láqágo Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlaq. ²⁵ Áigé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yika ntaayú óyáá: ²⁶ Ákú yaa nyáágo Ántiochyú yil nat'áázh. Áigee Jesus daayokaqahi yil ha'ánátséngo dala'á legodzaa, áík'ehgo nnee láqágo yil ch'ídaagoz'aq. Ántiochgee Jesus daayokaqahi dá'íltse ínashood daahosze'. ²⁷ Ái benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íi Jerúsalemgé' Ántiochzhi' hikai. ²⁸ Ái la' Ágabus holzéhi hizí'go, Holy Spirit yábiyilti'go, Ni'gosdzán dahot'éhé shiná' góyéégo begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'an nliina' díi begolzaa. ²⁹ Ínashood daantjige dayídaanel'aqgee Jesus bee bik'íyú Judéayú daagolliinii bich'odaahi'nii daanzigo biini' ladaizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas la'íi Saul yaa daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziinii yich'í' odaizné'.

12

¹ Ái benagowaaná' Hérod nant'an nliigo ínashood la' yiniidaagonlji nkegonyaa. ² Án bik'ehgo James, John bik'isn, besh be'idiltishé bee zesdij. ³ Ái Jews daanliinii bil dádaabik'ehgo yígotsjindá', Peter áldó' ha'alt'e'go yee nagoshchji lé'e. (Bán benilzoolé da'ádijgo bán alzaahi daach'iyaaaná' díi be'ánágot'íi.) ⁴ Áík'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiltsoodgo ha'ádaist'e', áigé' silááda díjgo sinili binádaadéz'jigo baa neltji; Bitis- hagowáh bee biná'godiníngo bikédé'go nnee bináál ch'ínádishteel nzigo. ⁵ Peter ha'áná'ilka' yune' ásitjina' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ínashood ha'ánátséhii dá bá da'okaqah nt'éé lé'e. ⁶ Iskaq hik'e Hérod Peter ch'ínádishteel nzi lágo, ndi da'ái bit'é' besh hishbizhií naki bee lbi'dest'oggo silááda naki bigizhyú athosh: silááda la'ihii dáádítjhee yinádaadéz'ji lé'e. ⁷ Dahko Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitji yune' ididezdlaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidho, Dahale nádnáh, bilniiid. Besh hishbizhií bigan bee lest'óq n'íi nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a gánábildo'niiid, Nidiyáagé ánágodle'go áde'it'pó, la'íi nikee na'ast'óné bee ná'nl'éés: áík'ehgo ágádzaa. Áigé' gánábildo'niiid, Iká' ninasti'íi ídinántihgo shiké' nñáh. ⁹ Áigé' ch'ínyáágo yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a ánát'íi dá'anii bich'í' ánát'íi doo yígotsj da; áiná' daazhógo shil ch'í'nah ágodzaa nzi lé'e. ¹⁰ Silááda

yiṇádéz'iiníi iltséhií la'íi iké'geehíi yitis ch'in'áázhná' k̄h gozñilíi bich'í'zhí'go bésh dáádít̄hi yaa n'áázh; áí dabínik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'in'áázhgo k̄h bigizhyú itin yuñe' o'áázh; áigee dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'á' onádzaa. ¹¹ Peter dabíi idínágoz̄j̄idgo gán̄niid, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shich'í' yil'aadgo, Hérod bila'kt'áhgé' la'íi Jews daanliiníi hago áshidilne'go ndaayohí n'íi yich'á' ch'ishint̄hgo bigosíis̄j̄id. ¹² Díi yigots̄j̄idná' John, da'án Mark holzéhi, bimaa Mary bigowayú óyáá; áigee l̄áágo dala'adzaago da'ok̄aḡh l̄e'. ¹³ Peter ch'í'ítinyú dáádít̄hií n̄yinests'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádít̄hiyú n̄yáá. ¹⁴ Peter bizhihíi yigots̄j̄idgo dá doo yá ch'í'ítinhe bíl gozhóḡgo ha'ánálwodgo, Peter dáádít̄hgeee siz̄j̄i, n̄igo nnee ákóne' naháztaaníi yil nadaagosni'. ¹⁵ Niini' ád̄h n̄ee! daabih̄niid. Áiná' dayúweh ágán̄ií. Gánádaabikdo'niid, Binádidzohí zh̄á benagowaa. ¹⁶ Áiná' Peter dayúweh dáádít̄h n̄yinlts'í: áigé' bá ch'í'ida'iztaḡgo daabilts̄aḡná' bíl díyadaagot'ee l̄e'. ¹⁷ Dant'éhe naháztaḡ doleehíi bigh̄a nabída'igizh, áigé' hago'at'éego Bik'ehgo'ihí'nañ ha'áná'ilka'gé' ch'í'ibint̄iiníi yaa nagosni'. Áigé' gán̄niid, Díi ágodzaahí James la'íi odl̄á' bee nohwik'íyú baa bíl nadaagoh̄ni'. Áigé' dahnyaago lahyúgo onanádzaa. ¹⁸ Hayilkaḡ hik'e silááda bitahyú ch'ín̄ii hadndláád, Peter hago adzaa, daan̄igo. ¹⁹ Áigé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áik'ehgo silááda yiṇáadaadz̄j̄i n'íi baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz̄aḡ. Áigé' Judéagé' Caesaréayú óyáágo da'áigee sidaa l̄e'. ²⁰ Hérod, Tyre la'íi Sídongee nnee daagolíníi yich'í' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'á, t'eké ádaisdlaago dalaházhi' dala'adzaago Hérod yaa hikai, nkego-hen'áḡ le', daan̄igo yich'í' yádaakti', nant'án bini' bich'á'gé' zh̄á da'iyaaḡhíi bigh̄a. ²¹ Áik'ehgo ch'í'idaagoz'aaníi bij̄j̄i Hérod nant'án k'ehgo ik'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago nnee hikaihíi nlt'éego yich'í' yahtí'. ²² Áik'ehgo nneehíi, Díi bich'í' da'ch'ok̄aḡh̄n bizhihíi áñií, doo nnee dal daan̄igo ndaadidilghaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihí'nañ zh̄á daach'idn̄ks̄ini at'éé, doo n̄ii dahíi bigh̄a dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi kah bik'izhi' áyíílaa: áigé' ch'osh bits̄i daiyaḡgo bizes-h̄j̄i. ²⁴ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi dayúweh didez̄dlaadgo nchaa sil̄j̄i. ²⁵ Bárnabas la'íi Saul bílgo, bigh̄a daades'a' n'íi aḡl ádaizlaaná' Jerúsalemgé' John, da'án Mark holzéhi, yil nakai.

13

¹ Antiochgee ínashood ha'ánátséhií Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íi la'íi ílch'í'idaago'aahíi, áí Bárnabas la'íi Simeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yil daahina'n, la'íi Saul itah ha'ánákah l̄e'. ² Dáshiná' Bik'ehgo'ihí'nañ daayok̄aḡh̄ná' Holy Spirit gábil̄nií, Bárnabas la'íi Saul shá nada'iziidgo bich'í' ád̄éniid n'íi shá its'ánole. ³ Áik'ehgo dáshiná' náda'osk̄aḡdná' Bárnabas la'íi Saul yiká' ndaadesn̄ii, áigé' odais'a'. ⁴ Áigé' Holy Spirit odaabis'a'go Selúciayú n'áázh; áigé' Cýrusyú bíl oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánátséh nagoz̄aḡ yuñe' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yaa yádaakti': John bich'odaan̄ii l̄e'. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'in'áázh; áigee nnee Bar-Jesus holzéhi, Jew nl̄ini, bena'ich'aahíi íltah at'éego áná'ol'íh̄i, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziid ádil'ínihi, Paul la'íi Bárnabas baa n'áázh l̄e'. ⁷ Án nnee góyáni, nant'án nl̄ini, Sérgius Paulus holzéhi yil n'áázh; án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi yidits'íh hát'íh̄ií bigh̄a Bárnabas la'íi Saul yiká'íi'á'. ⁸ Áiná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi,

(Élymas golzeehíí bena'ich'aahíí iltah at'éégo áná'ol'ííi golzeego ágolzee) nant'án dánko odląq hileeh nzíhíí bighą Bárnabas la'íí Saul yidáhzhí' yakti' lé'e. ⁹ Áiná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyilti'go da'as'ah yineł'íí, ¹⁰ Áigé' gáyihni, Ni, ch'iidn bik'ehgo ánt'íni, dawahn nnee bich'í' nach'áhi, dawahn nchọ'go ánt'éhi, nt'éégo ágot'eehíí dawa doo nił nzhọq dahi, Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ts'ígodesdọh itínhíí digizgo áńsini, doo dayúweh ágánt'íí da le'. ¹¹ K'adíí Bik'ehgo'ihí'nań nich'í' ná'diziidgo dé't'íhézhí' nináá ágodihgo ch'ígona'ái doo hí'j' da nleeh. Dagoshch'í' biná'oh golbaa gozłj, áigé' godilhil bik'egonyáá; áik'ehgo hadń bidilọqsń yika nantaa nágodiidzaa. ¹² Áigé' nant'án ánágot'ííhíí yo'íiná', Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee bil ch'ígót'aah n'íí baa yil díyagot'eego osdłąq. ¹³ Paul yil nakaihíí bilgo Páphosgé' bil oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíí biyi' Pérga golzeezhí' hikai: áigé' John bich'ą' Jerúsalemyú onáđzaa. ¹⁴ Áigé' Pérgagé' yúweh ni' Pisidia golzeehíí biyi' Antioch golzeeyú onanákaí, Jews daagodnńsini bíjji ha'ánáséh goz'ąą yune' ha'ákaigé' dahdinezłj. ¹⁵ Begoz'aaníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí biyati' daayozhíhíí bikédé'go Jews ha'ánáséhíí binadaant'a' bich'í' oda's'á' gádaaniiigo, Nnee daanołni, shik'íyú, yati' la' nnee bich'í' bidag yadaalti' lé'eyúgo dák'ad ágádaadołni. ¹⁶ Áik'ehgo Paul hizí'go ná'ígizhná' gáníí, Israel hat'í'í daanołni, Bik'ehgo'ihí'nań daadinolsini, idaayesólts'ąą. ¹⁷ Díí Isreal hat'í'í Bik'ehgo'ihí'nań daayokąqhń daanohwitaa n'íí hayihezłilgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagolj n'ná' nnee ízigo ádaat'eego áyíłaa ni', la'íí binawod bee ni' Egyptgé' ch'íinil ni'. ¹⁸ Dénchọ'go ádaat'ee ndi yínádéz'iiigo da'izłjyú dizdinhíí hagee bil łegodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeege nnee gost'idýú hat'í'í doo hat'íí dago áyíłaaná' bini' ni' Israel hat'í'í dala'á daant'iiige biyéé doleelíí bebigozłjhi yá áyíłaa ni' yá ilk'idaahosdzog. ²⁰ Áí bikédé'go aayádaaltihíí bánadaant'aago bá ágólaa, díidn gonenadínyú ashładin łegodzaayú shj, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú ná'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áigé' ízigo nant'án daayokeed; áik'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'í'í nłni, Bik'ehgo'ihí'nań baa dest'iiigo bánant'aago dizdin łegodzaazhi'. ²² Áń k'ihzhí' nnáńit'íiná' David nant'án ánálzaa; áń díí k'ehgo áńiiigo yaa nagolni', David, Jesse biye'híí shł dábik'ehyú át'ééhíí la'íí dáhasht'íyú ánat'ííhíí bigosłsłid. ²³ Díí nnee bich'ą'gé' hadaałshichínihíí bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áanıí k'ehgo Israel hat'í'í bá Hasdá'iniłhíí bá yiltj, áń Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinchọ'íí bich'ą'zhí' ádaałne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Israel hat'í'í dawa yich'í' yakti' lé'e. ²⁵ John binasdzid k'ad ąął áile'ná' gáníí, Hadń á't'íí daashidołni? Shíí doo áń ást'j' da. Ndi shikédé'go higháhíhíí biket'pól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh síłj' da. ²⁶ Nnee daanołni, shik'íyú, Abraham hat'í'í daanołni, la'íí nohwitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań daadinolsini, hasdák'ikáhíí baa na'goni'íí nohwíí nohwich'í' alzaa. ²⁷ Jerúsalemyú daagolniíí binadaant'a' dábilgo Jesus doo yínádaagolj da, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaanii n'íí, godilziníí bíjji dawahn náhóji n'íí doo bil ídaagozł dahíí bighą ádaanii n'íí begolzaa, da'itsaahíí bee bá ndaagoz'ąągo. ²⁸ Hat'íí bighą daayizłhéehíí doo yídaagolj da, ndi Pílate nádaayokąqh, zilhéé daayłniigo. ²⁹ Bek'e'eshchiiníí ąął begolzaaná' ts'íłna'áhi bik'á'gé' godah ch'ínádaizt'iiigo, tsébi'í'án yune' ilch'í'ndaizt'j. ³⁰ Ndi daztsąągé' Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na': ³¹ Áigé' łáągo iskąągo hayíí Gálileegé' Jerúsalemzhí' yil hikaihíí yich'í' ch'í'nah ánádil'j

lé'e, áí k'adyúgo binaáat ánágot'iidíí nnee yil nadaagolní'. ³² Yati' baa gozhóni baa nohwil nadaagolní', bich'á'gé' hadaahinelt'aanii Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áá n'í k'ehgo, ³³ Jesus nábi'dihil'na'íí, nohwí bichagháshé daandliiní nohwá ye'ílaa; psalm nakigee áldó' biyi' gánúgo k'e'eshchij, ShiYe' nííí, díí jji'gé' nitaa sílji. ³⁴ Doo díkdzid nanádleeh dago daztsaage' náyihilna'íí yaa nagolní'go gánúí, Da'aniigo David bángoni'áanii nohwí nohwá nshné'. ³⁵ Psalm la'íí áldó' biyi' gánádi'nii, Dilzini Nlíni níyéehí díkdzidíí doo bee bángon'áah da. ³⁶ Davidhíí nagháa n'ná' habino't'ííí bá Bik'ehgo'ihí'nañ yighá bin'á'íí aal áyílaahí bikédé'go, David daztsaago bik'íí n'íí lé'sinilí bitahyú nbi'deltíí lé'e, áik'ehgo nldzid; ³⁷ Ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na'íí doo nldzid da. ³⁸ Áí bighá nnee daano'íni, shik'ííyú, bídaagonok'í le', díí nneehí baa nohwil nagolní', binkááyú dénch'ó'go ádaano't'ee n'íí nzhooníí bee nohwá nágodit'aahí bighá. ³⁹ Hayíí án yodlaahí dawahá biyi'gé' nt'éégo ch'íbitteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii Moses binkááyú ní'né'í doo dawa bee ch'íkolteehi at'éé da. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íí doo bee nohwich'í' ágonéh da doleehíí bighá baa daagonok'saa; ⁴¹ Saa, aadaadlohíí daano'íni, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daado'teek nohwí yokka'íí biyi' hat'íhita ash'te', áí ash'te'íí lá' nohwil nagolní'yúgo ndi doo daahodlaq da. ⁴² Jews daanliiní ch'ínákainá' doo Jews daanlií dahíí, Iké'gee godilzini bíjji da'áik'ehgo nohwil nanádaagodo'nih, daabilniigo nádaabok'áah. ⁴³ Áik'ehgo dala'á'ch'it'ééhíí aal taná'h'os'áaná' Jews daanli la'íí Jews bi'ok'áahí yédikaihí daidn'sini lá'ágo Paul la'íí Bárnabas yiké' dahiskai; áí bich'í' yádaati' la'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ bil'goch'oba'íí dayúweh nt'éégo baa ho'kaah, daabilniigo bidag yádaati'. ⁴⁴ Áigé' godilzih hik'e kih goznilgee nneehí dásdozhá dawa dala'adzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' ídaayést'sayú. ⁴⁵ Jews daanli nnee dala'at'ééhíí daayilts'áaná' dážhó da'ok'ch'íid lé'e, Paul áni'íhí doo áigee da, daanii la'íí nch'ó'go yaa yádaati'. ⁴⁶ Paul la'íí Bárnabas doo biini' háh dago gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí nohwí ílts'e nohwich'í' bee yá'iti'go dá'ik'eh: ndi daano'hwí k'íhzhí' bídaasoyilgo dahazhí' ihí'naahíí doo bik'eh sitíí da daano'sí dago, ádándaagosot'áahíí bighá doo Jews daanlií dahíí bich'í'go dahsiikai. ⁴⁷ Ágánúgo nohweBik'eh'í nohwá ngon'áá, Doo Jews daanlií dahíí bá idindláádíí níígo hanil'tíí, ní'gosdzán náhen'á'yú nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í ninkááyú hasdákáh doleek. ⁴⁸ Doo Jews daanlií dahíí díí daidezts'áaná' bíl daagozh'ó'go Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yá'ahédaanzí lé'e: dahazhí' daahinaa doleekgo nábidihesdlaahí dawa da'osdlaad. ⁴⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' Ántioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. ⁵⁰ Ndi Jews daanli n isdzáné daagond'sini nt'éégo bídaagozini, la'íí nnee nant'án daanli n ákú daagolíníí biini' yá ádaagozlaa, Paul la'íí Bárnabas biniidaagododle', daaniigo, áik'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. ⁵¹ Bikee leezh yaa daayilháal, doo hádaabich'it'íí dahíí nnee bee bígózihíí bighá, áigé' Icóniumyú onanát'aazh. ⁵² Hayíí da'osdlaqdíí bíjji dawa yee bíl daagozh'ó, la'íí Holy Spirit ye'ádaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul la'íí Bárnabas bílgo Jews ha'ánátséh goz'áa yune' ha'a'ázhgo yádaati', áik'ehgo nnee lá'ágo da'osdlaq, la' Jews daanli n, la' Greeks daanli n. ² Áiná' Jews doo da'odlaq dahíí, doo Jews daanlií dahíí yil daagoshkishgo odlá' bee ik'ííyú daanliiní bich'í' nch'ó'go

natsídaakesgo ádaizlaa. ³ Da'áígee sikeego nzaad ogoyaago, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihina'na' yá yadaakti' lé'e, áik'ehgo godiyihgo be'ígózini la'íi izisgo aná'ol'ihii Paul la'íi Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihina'na' anát'ijigo biyati' yee bilgoch'oba'íi da'anii at'éégo bigóziigo áyíílaa. ⁴ Áígee nnee daagolínii ilk'ékai; la' Jews daanliinii yil daagost'iid; la'íi Paul la'íi Bárnabas yil daagost'iid. ⁵ Doo Jews daanlii dahii la'íi Jews daanliinii bindaant'a' bilgo bini'da'dihnih la'íi nbida'ihne'go ndaagoshchii. ⁶ Ái yidaagolsiindá' Lýstra la'íi Dérbe, Lycaonia biyi' kih nagoznilyú la'íi binaayú dahtsidinkii. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee di'ilihii sidaa lé'e, dágozliiná' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ Án Paul yakti'go yidits'ag: Paul da'as'ah binef'ijigo bi'odla' golijigo nádziihgo bigolsiid, ¹⁰ Áik'ehgo, Nádnáhgo hizii, bilnii. Nnee di'iln dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee da'at'éehii Paul adzaahii daayiltsaana' Lycaonia biyati'ii yee nádaadidilghaazhgo gádaanii, Daadinlzinii nohwich'i' nken'aásh, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. ¹² Bárnabasú Júpiter daayihni; Paulhii, itisgo yakti'hii bigha Mercúrius daayihni. ¹³ Kih goznilií bádngée kih biyi' Júpiter bich'i' da'ch'okaqahii goz'aa lé'e; áígee Júpiter bich'i' okaqah yebik'eh' magashi la'íi ch'il hishbizhgo alzaahii ch'é'itiinzhi' la'ádaizlaa, magashihii natseedgo Paul la'íi Bárnabas okaqahgo baa hi'nii nziigo, nnee da'adzaahii binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'á, Paul la'íi Bárnabas, díi yaat'idaanzigo doo bil daanzhoo dago ák'e nada'ihidziiz nágodiidzaago, nnee da'at'éehii yitah anákeel lé'e, nawode gádaaniigo, ¹⁵ Nnee daanolini, hat'ii láá bigha ágádaakt'ii? Nohwii áldó' nohwii k'ehgo nnee ndlíni ánt'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'á'zhi' ádaahne'ná' Bik'ehgo'ihina'na' hináhi daahokaqah le', an yáa, ni'gosdzán, túnteel la'íi dawa biyi' daagolnihii áyíílaahi at'éé: ¹⁶ Án doo ániná' nnee iltah at'éégo hadaazt'ii dabiinii'yú nadaakeego áyilsj lé'e. ¹⁷ Da'agát'éé ndi be'ígózi doleelii dawahn nohwich'i' ch'i'nah áyilsj, nnt'éégo nohwich'i' at'éé, nanágoztihgo la'íi nánt'ihgo nohwá ágótsj, ch'iyán la'íi ilgoyilshóónii bee hwoi daandliigo ánohwilsi áldó'. ¹⁸ Ái gánniidgo magashi nastseedgo bee daahohiikaqah daanzj n'ii t'aaqzhi' ádaadzaa, ndi dásdozhá begolzaa. ¹⁹ Jews daanliini Antiochgé' la'íi Icóniumgé' hikaihii nnee la' yini' yá ádaagozlaago Paul leyida'isne'go, daztsaa láá daanzigo kih goznil bitisyú ch'idaideshood. ²⁰ Áiná' inashood binaayú nazijigo, nádiidzaago kih goznil yune' onanadzaa: áíge' iskaq hik'e Dérbeyú ó'áázh, Bárnabas bilgo. ²¹ Ái kih goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go láágo da'osldaqadná' Lýstra, Icónium la'íi Antioch golzeeyú t'aaqzhi' onakai, ²² Inashood ndzilgo ádaile'go, yidag yadaakti'go, Dayúweh da'okdlaq le', daayihniigo, la'íi, Nyé'i daadihiits'ago zhá Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee daanliinii itah daahiidleeh, daayihniigo áldó'. ²³ Dáshiná' da'okaqahgo inashood ha'anátséhií dawago yánazini yá hadaihezniná' Bik'ehgo'ihina'na' yada'ohihii yaa yidin'áá. ²⁴ Pisidia yiyi' ch'in'áázhná' Pamphýliagee n'áázh. ²⁵ Pérgagee Bik'ehgo'ihina'na' biyati' yee yadaakti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. ²⁶ Áíge' Antiochyú t'aaqzhi' bil onada'izeel, áíge' odaach'is'a' ni', áíge' binasdziidii qal kadaizlaahii Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'íi yee baa daagodest'aa ni'. ²⁷ Ákú nakainá' inashood da'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidii dawa yaa yil nadaagolni', la'íi doo Jews daanlii dahii odláago yá yil ch'ida'iztaanii áldó'. ²⁸ Da'áígee inashood yil naháztáago nzaad godeyaa.

15

1 La' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odlá' bee ilk'íyú daanlíni yil ch'ídaago'aah, Moses yegos'aaníí bik'ehgo circumcise ádaanohwi'deszaayúgo zhá hasdákáh, daaniigo. 2 Paul la'íí Bárnabas díí yaa yádaakt'igo díyat'eego yil lahada'dit'áh, áík'ehgo Paul la'íí Bárnabas, la'ííhíí addó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni díí baa nahódaidílkidyú dólkah, daayilniigo hadaiznil. 3 Ínashood ha'ánáséhíí daabides'a'go dahdiikai; doo Jews daanlíí dahíí Jesus yich'í' dahaskaihíí yaa nadaagolní'go Phenice la'íí Samária golzeeyú ch'íkai: odlá' bee ilk'íyú daanlíni dawa yaa bíl daagozhó. 4 Jerúsalemyú hikainá' ínashood ha'ánáséhíí, nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni bílgo yaa hikaihíí ba'ahédaanzígo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí dawa yaa yil nadaagolní'. 5 La' ínashood Phárisees zhíneégo daagot'iiníí daahizí'go gádaanniid, Da'aníi circumcise ádaal'íígo dávik'eh, la'íí Moses yegos'aaníí bikísk'eh ádaanoł'eego daan'niigo bándaaagosit'áa. 6 Nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni díí yaa yádaakt'íhíí bighá dała'adzaa. 7 Nzaad godeyaago lahada'dit'áhná' Peter hizí'go hadzíí, Nnee daanohíni, shik'íyú, dá'alk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íí, shíí shinkááyú doo Jews daanlíí dahíí daidits'ago Jesus daayodlaá doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitahgé' hanáshíítíí ní'. 8 Bik'ehgo'ihí'nañ daakojíí dawa yígółsini Holy Spirit nohwíí nohwaa daadest'aaníí k'ehgo bíí aldó' baa daadest'áago bí'íjoońíí yee yil ch'í'nah áyíłs; 9 Nohwíí la'íí bíí bílgo dáłekt'eego nohwaa natsekeesgo bí'odlá' bee bijíí nt'éégo ánádaisdlaa. 10 Áík'ehgo hat'íí bighá nohwíí la'íí daanohwitaa n'íí ch'éh ádaahiil'íí n'íí, Jesus daayodláni doo Jews daanlíí dahíí ladaile'go ádaakt'íígo Bik'ehgo'ihí'nañ nabídaanołtaa? 11 Jesus Christ nohweBik'eh'án dážhó bílgoch'oba'íí bee hasdáhíí'nííłgo bíí aldó' da'áík'ehgo hasdákáhgo dahohiidlaá. 12 Nnee dała'adzaahíí dawa doo hat'íí daahíłts'ag daná' Bárnabas la'íí Saul yídaayést'sáa, hago'at'éégo doo Jews daanlíí dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú godiyíłgo ánágot'ííhíí la'íí ízigo áná'ol'ííhíí ánáda'ol'ííhíí n'íí yaa nadaagolní' lé'e. 13 Ałł hadaasdziiná' James hadziigo gánniid, Nnee daanohíni, shik'íyú, shídaayełts'áá: 14 Simeon gáníí ní', Da'íłtsená' doo Jews daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee da'okáąhgo hayíniíí doleełhíí bighá yaa nyáá lé'e. 15 Dáłekt'eego Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí n'íí yaa nadaagosní'; díí k'ehgo k'e'eshchíí ní', 16 Díí bikédé'go nádishdaalgo David bich'á'gé' hadaakishchínihíí nadaant'ángo ánádaashdłe', k'íh ánágoch'idle' łehíí k'ehgo; nagohezgo' n'íí dawa nágodisht'ííłł, nt'éégo nnágodish'aal: 17 Nnee la'ííhíí aldó' Bik'ehgo'ihí'nañ hádaabit'íí doleełhíí bighá, la'íí doo Jews daanlíí dahíí shizhi' bee daahojíhíí aldó', níi nohweBik'eh'án, díí dawa ánát'ííhí. 18 Bik'ehgo'ihí'nañ ní'godsžán ágólzaagé' yushdé' godezt'igo binasdziidíí yígółs; ní'. 19 Áí bighá shíí díí k'ehgo shíł dávik'eh, doo Jews daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' dahnáhíkáhíí doo hat'íí bighá bich'í' nadaagont'og bik'eh da: 20 Díí zhá bee bich'í' k'eda'íłłchíi, Beda'okáąhíí nastseedgo nadn'ái yaa hí'niil' n'íí doo daalsáa da, doo nant'í' nach'íkai da, la'íí dawahá bize'da'ist'ooníí la'íí díłihíí aldó' doo daalsáa da. 21 Doo ániiná'gé' godezt'igo k'íh nagozníłł dawagee had'íí Moses yaa nadaagolní'íí gółłł, Jews daagodníłsini bíjiií Jews ha'ánáséh nagoz'áa yuñe' Moses bináltssoos dawahn nádaahojíí. 22 Nadaal'a'á, ínashood yánazíni, la'íí ínashood ha'ánáséhíí dawa bílgo dabíí bitahyú nnee hádaiheznilgo Ántiochyú Paul la'íí Bárnabas yil daides'a'go bíl dádaabik'eh; áík'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi la'íí Silas,

ínashood bitahyú nnee ádn nazínihií: ²³ Naltsoos díí k'ehgo k'e'eshchiinií yíl odais'a': Odlá' bee nohwik'íyú daandlíni, nadaal'a'a, la'íí ínashood yánazíni bílgo, nohwíí doo Jews daanoñií dahíí, Ántiochyú, Síryaiyú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'íyú daanoñíni, Gozhóq, daanoñwiñ'níni. ²⁴ Doo hadñ ágádaabil'níni da ndi, nohwich'á'gé' la' yati' yee nanohwint'Pogo, Círcumcise ádaanoñwi'dilne', la'íí Jews bich'í' begozaanú yikísk'eh ádaanoñ'ee, daanoñwiñniigo nohwiini' nadaidezgeedíí baat'ídaandzì ní': ²⁵ Áík'ehgo dala'áhiidzaaná' nnee la' hadaahii'níni, áí Paul la'íí Bárnabas, nohwíí daanzhóni, ákú bíl nádaadn'aago daanoñwigha nohwíí dádaabik'eh. ²⁶ Díí nneehíí dásdozhá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' bee daabich'ozhiihií bighá. ²⁷ Áík'ehgo Judas la'íí Silas díí naltsoosíí bíl daadel'a', dá díí bek'e'eshchijhií k'ehgo dabíí nohwíí nadaagodolnih. ²⁸ Holy Spirit la'íí nohwíí nohwíí dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá díí zhá bee nohwá ndaagosiit'aq; ²⁹ Beda'okáñhií nastseedgo nadn'ái yaa hi'níni n'íí, la'íí díí, la'íí dawahá bize'da'ist'ooníí doo daasáq da, doo nant'í' nach'ikai da áldó': díí bich'á'zhí' ádaanoñ'eego nzhoq. Da'ái zhá nohwich'í' k'eda'shiilchijí. ³⁰ Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood dala'ádaizlaaná' naltsoosíí yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiinií daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehíí bighá bíl daagozhóq. ³² Judas la'íí Silas, dabíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakt'i daanliigo, odlá' bee bik'íyú láágo yich'í' yádaakti', la'íí ndzilgo bi'odla' goleehíí bighá yidag yádaakti' lé'e. ³³ Dét'íhézhi' naháztáq hik'e odlá' bee bik'íyú nadaal'a'a bich'í' onádis'a', bíl daagozhóqo. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídaa ndizhoq, nñiid. ³⁵ Paul la'íí Bárnabas áldó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ich'ídaago'aahgo la'íí yaa nadaagolni'go, la'ihíí áldó' láágo ágádaat'íí ní'. ³⁶ Da'kwíí hiskaanú ch'ígóyáá hik'e Paul Bárnabas gáyihni, Noo', t'aqzhí' nádót'aash kíh gozníl n'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nagohiilni' n'íyú, odlá' bee nohwik'íyú baa nanádaanoataa hagoshá' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasñ John, da'án Mark holzéhi, yíl dikáh hát'íí. ³⁸ Ndi Paulñ doo yíl dikáh hát'íí da, dab'íiktsená' Pamphýliagee bich'á' t'aqzhí' ádeheltíí ní', doo dayúweh bich'odaanliigo yíl okai da ní'. ³⁹ Áí bighá la', Ch'ík'eh, ñiiná' la'íí, Dah, niigo yigá díyat'eego lahadi'táh, áí bighá ilk'é'áázh. Bárnabasñ Mark bílgo bíl oda'iz'eel, Cýprus golzeeyú; ⁴⁰ Paulñ Silas hayit'íigo dahn'áázh, odlá' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí nohwíí daanlií, daabiñniigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sírya golzeeyú la'íí Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánálséhií bi'odla' ndzil hileehíí bighá akú ch'in'áázh.

16

¹ Áígé' Paul Dérbeyú nanadzaa, Lýstrayú áldó': áígee Jesus yodláni sídaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew níni bimaa; áiná' bitaahíí Greek níí: ² Án Lýstragee la'íí Icóniumgee odlá' bee ilk'íyú daanliinií nk'éégo baa yádaakti'. ³ Paul Timothy yíl dí'aash hat'íigo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek níígo Jews akú daagolínií dawa yádaagolshíí bighá. ⁴ Kíh nagoznílyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'a la'íí ínashood yánazíni begozaanú bá ádaizlaahíí bek'e'eshchíni baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleehíí. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánálséhií bi'odla' ndzil daasilíí, la'íí dajíí biigha bínáhihah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yádaakti' da, bíñniigo Phrygia la'íí Galátaiyúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú

dikáh nt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'ii da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahí ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ T'É'yú Paul bíl ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golíni sizij; án gábilniigo náboqaah, Yushdé', kú Macedóniyú n'nahgo nohwich'onni. ¹⁰ Bíl ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'i' Macedóniyú nkáh daanidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ih'i'nañ ánohwilni l'áá daandzigo. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'igozdoh Samothráciash'i' nohwil dahdez'eeł, iskaq hik'e Neápolisú nohwil naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philíppizh'i' ohiikai, ái Macedónia biyi' itisgo kih goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataqgo da'kwíi hiskaq. ¹³ Jews daagodn'siníi bijii túnlíni bahgee kih goznilgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okaqah goz'aa; áígee dinebihgo isdzáné nihikáhíi bich'i' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatiragé' golíni, nak'a' lichigo dot'izhíi baa nahinihn, Bik'ehgo'ih'i'nañ yokqahh, nohwidezts'aa; án Bik'ehgo'ih'i'nañ bijii ilch'á' áyílaago Paul ánihíi n't'éégo yidezts'aa. ¹⁵ Án la'íi yil naháztaaníi bilgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokaqahgo gánohwilni, NohweBik'ehh da'anii yodlaqgo daashidoñiyúgo, shigowayú nahisótaq. Dayúweh yushdé' daanohwilniyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okaqah goz'ayú hi-ikaahná' it'eedn, ch'i'idn biyi' golíigo o'íin, biyisnahíi zhaali yá ágole'n nohwaa nyáa. ¹⁷ Án Paul la'íi nohwíi nohwiké' naghaa, dilwoshgo gániigo, Díi nneehíi Bik'ehgo'ih'i'nañ da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíi ádaat'ee, hago'at'éégo hasdách'ighahíi yaa nohwil nadaagolni'i. ¹⁸ Da'ágánát'iiigo l'áágo iskaq. Ái Paul yik'etsedziidgo t'aaqzh'i' adzaago spirit nch'íi gáyihni, Jesus Christ bizh'íi bee gánikdishni, Biyi'ge' hannah. Áík'ehgo dagoshch'i' hayáa. ¹⁹ Biyisnahíi zhaali yá ádaile' n'íi bich'á' ásdíidgo yídaagols'idná' Paul la'íi Silas yil ndaaздеlgo na'hinih goz'ayú nadaant'án biyahzh'i' ndaideshood, ²⁰ Áíge' nant'ánchañ daanliini yaa yil hikaigo gádaayihni, Díi nneehíi, Jews daanlíni, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'íi nohwíi Romans daandlíni nádaagodit'aago doo nohwá goz'aa dahíi yee ilch'ídaago'aah, ái bikisk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'aa da. ²² Áíge' nnee l'áágo dała'adzaahíi bik'i dahishjeed; áíge' nadaant'aahíi Paul la'íi Silas bidiyagé' baa nadaihezdzizná' habída'iltsaasgo bá ndaagoz'aa. ²³ Aasiñilíi nádaabinestsazná' ha'ána'ilka' yune' ha'ádaabisdeel, bena'igésé nai'nilíi gádaayihniigo, Nlt'éégo binádaadn'ii: ²⁴ Ágábilnihihi bigha da'ilni'yú ha'ána'ilka' yune' da'obiláa, bikee o'í'án yune' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áíge' t'É'is'ahyú Paul la'íi Silas Bik'ehgo'ih'i'nañ daayokaqahgo la'íi ya'ahédaanzigo da'do'aalgo ha'áshijeedíi daabidezts'aa lé'e. ²⁶ Dágosile ni' godihes'naago, ha'ána'ilka'á biká' goz'aaníi dihes'naago dagoshch'i' dáádítih dawa ch'ída'ezkeqez, la'íi bésh hishbizhíi be'idaahest'óo n'íi k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igésé nai'nilíi ch'inádzidná' ha'ána'ilka'á bidáádítihíi ch'ída'astaaqgo yo'iiigo ha'áshijeedíi hahizkij l'á nziigo bésh be'idiltshé hayiidziizgo idizikdee niizii. ²⁸ Áiná' Paul nádidilghaazhgo gáníi, Iní'dólnih hela': daanohwigha t'ah kú naháataq. ²⁹ Bena'igésé nai'nilíi, Kq' shaa noł'aa, niigo ha'alwod, áiná' tsídolyizgo dit'hdná' Paul la'íi Silas yiyahzh'i' nágo', ³⁰ Áíge' yil ch'ékainá' gádaayihni, Hago ashnéhgo hasdáshidilteeh? ³¹ Gádaabihni, Jesus Christ nohweBik'ehh hondlaqayúgo hasdániteeh, la'íi bíl nahántaanihíi aldó'. ³² Áígee án la'íi yil naháztaanihíi dawa Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' bee yich'i' yádaati'. ³³ Da'ái bit'É' bináda'desnihgee bá tádaizgiz; áíge' dagoshch'i' án la'íi yil naháztaaníi dawa baptize ádaabi'deszaa.

³⁴ Bigowayú yil onákaiyú yá da'dezné, áigé' án la'íi yil naháztaaní dawa Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlaqđhíi bigha bil daagozhóó l'é'e. ³⁵ Got'ij gozłijná' nant'an iké'gee siñilíi aasiñilíi akú odes'a, Nñeehíi ch'inánót'aash, daañiigo. ³⁶ Bena'igésé nai'nílii ádaañihíi Paul yil nagosni' gáníigo, Nant'an iké'gee siñilíi in'a', ch'inánót'aashgo: áik'ehgo ch'inót'aashgo nohwil gozhóógo nádolt'aash. ³⁷ Áiná' Paul gábilñii, Nohwii Romans ndlíni dá doo nohwaa yá'ití'é nnee bináál nohwída'ashthizh, ha'ána'ílka' yune' ha'ádaanohwisdeeli; ya' k'adii dánant'í'é ch'inánohwiléé née? Dah; dabíi kú nókángo ch'ídaanohwinoléé. ³⁸ Aasiñilíi díi yati'íi nant'an iké'gee siñilíi yil nadaagosni': ái Paul la'íi Silas Romans daanliini yídaagołsıjdná' ndaaldzid. ³⁹ Áik'ehgo akú hikaigo nkt'éégo yich'í' hanádaasdziná' ch'inádaabizlaago, Kih gozñilgé' ch'inót'aash, daabilñii. ⁴⁰ Áik'ehgo ha'ána'ílka'gé' ch'inát'aazh, áigé' Lydia bigowayú ó'áázh: odlq' bee bik'íiyú daanliinií daayo'ıjdná' yidag yádaakti'ná' onát'aazh.

17

¹ Áigé' Amphípolisyú la'íi Apollóniyú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, akú Jews ha'ánálséh goz'ąą l'é'e: ² Ákóne' Paul ha'ayáá, da'át'íihíi k'ehgo, áigee Jews daagodnıınıí bijji Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií yaa yándaaltihgo taadn godilzih. ³ Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidza-ahíi dávik'ehyú adzaa, daayihniigo nkt'éégo ch'in'nah ádaayıksıgo yaa yádaakti'; áigé' gádaayihñii, Díi Jesus baa nohwil nagosni'n Christ nlii. ⁴ Áik'ehgo la' da'osdlaqđgo Paul la'íi Silas yihikai; Greeks daagodnıınıi ląągo, isdzané itisyú nandeehíi doo ach'idé áldó' ádaadzaa da. ⁵ Áiná' Jews daanlíni da'olch'ıjđgo nnee nchog'go nadaakaihíi dała'ádaizlaago nnee áigee daagolıınıí yil daagołkizh, Jason bigowá ch'ída'isdzıjz, Paul la'íi Silas nnee dała'adzaahíi bich'í' ch'ídaanendzood daanzigo. ⁶ Doo hwaa da yídaagołsıjdná' Jasongo la'íi odlq' bee ilk'íiyú daanlíni áldó' la' bıłgo nadaant'an bidázhzh' ndaıneyood, daadilwoshgo gádaañiiná', Díi nñeehíi ni'gosdzán biká' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'íi kú n'áázhgo, ⁷ Jason k'íyó'nií l'é'e: nant'an la'ihíi nlii, Jesus holzéhi, daañiigo, ái dawa Caesar yegos'aanıi doo yikisk'eh ádaat'ee da. ⁸ Nnee dała'adzaahíi la'íi nant'an daanliinií díi daidezts'ąąná' doo bil dávik'eh da. ⁹ Jason la'ihíi bıłgo ídánada'hes'nılıná' nañdaabines'ıjđ. ¹⁰ Odlq' bee ilk'íiyú daanliinií t'é'yú Paul la'íi Silas Beréayú odais'a': akú n'áázhná' Jews ha'ánálséh goz'ąą yune' ha'a'áázh. ¹¹ Jews áigee daagolıınıi Jews Thessalonícagee daagolıınıi bitisgo nkt'éégo natsídaakees l'é'e, Jesus baa na'goni'ıi dážhó hádaat'ıjgo nádaıdmné'go Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií da-jii biigha yitah daadéz'ıjgo daayozhıi l'é'e, Jesus baa na'goni'ıi da'anii shı daanzigo. ¹² Ái bigha ląągo da'osdlaqđ; isdzané Greeks daanlíni itisyú nandeehíi doo ach'idé da, nnee áldó' ląągo da'osdlaqđ. ¹³ Áiná' Thessalonícagé' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yałti'ıi yídaagołsıjđgo, akú náñsąągo, Beréagee daagolıınıí yil daagołkizh l'é'e. ¹⁴ Áik'ehgo odlq' bee ilk'íiyú daanlíni dagoshch'ı' Paul túnteel bich'ıjgo odais'a': Silas la'íi Timothy da'áigee sikeená'. ¹⁵ Paul yil okaihíi Áthenszhı' yil niikai: t'ąązhı' nádesht'aazhná' Paul gábilñii, Silas la'íi Timothy dagoshch'ı' shaa no'aash le'gá shá bıłdoñii. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíi bich'ı' da'ch'okąąhıi dážhó ląągo yo'ıjgo biyi'siziinií doo bil gozhóó da. ¹⁷ Áik'ehgo Jews ha'ánálséh goz'ąą yune' Jews daanlíni la'íi nnee daagodnıınıi

yil lahada'dit'áh, la'í na'níih nagoz'áayú dajji biigha nákaahíí addó' yil lahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyá' yaa nakaihíí, la' Epicuréans daaholzéhi, la'í Stóics daaholzéhi baa hikai. La' gádaanii, Díí bizaagoláníhíí láá hat'íí níih? La'íhíí, Bich'í' da'ch'okáahíí doo bigózi dahi yaa nagolní' ngonolníí, daanii, Jesus yaa nagolní' la'í nanezna'íí naadiikáhíí yaa nagolní'híí bighá. ¹⁹ Daabiitsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yil hikai gádaayihniigo, Ániidégo ilch'ígót'aahíí baa nohiwí nagolní'. ²⁰ Hat'íishí doo bigózi dahi baa nagolní'go da'nts'ag: áí bídaagonlzi hádaahit'íí. ²¹ (Athensgee dasa' daagolíníí la'íí nzaadg' daagolíí n'íí dawa daazhógo na'goni' ániidéhíí yaa nadaagolní'go dago-híí yidaayésts'aago naháztaq.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú sizijigo gáníí, Athensgee daagonohini, dážhó nohiwí daagodiylh láágo bigosítsíid. ²³ Hishgaalyú dawahá daahokáahíí daanesh'íí, la'í da'okáahgee DILZINI DOO BÍGÓZINI BICH'Í' golzeego k'e'eshchiiníí hish'íí ni'. Áik'ehgo daahokáahíí doo bídaagonolzi dahíí baa nohiwí nagoshní'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ní'gosdzán la'íí dawahá biká' daagolíníí áyílaahn yaaká'yú la'íí ní'gosdzán bílgo yeBik'ehí' nliigo da'ch'okáah nagoz'aaníí nnee áyílaahíí doo yiyi' golíí da. ²⁵ Doo hat'íí yídn nlií dahíí bighá dawahá nnee ádaizlaahíí doo bee daach'okáah da, dabíí nnee dawa ihí'naahíí, nádidzohíí la'íí dawahá yá ágótsihíí bighá. ²⁶ Nnee dala'á bich'á'gé' nnee íltah at'éégo hadaazt'í' ní'gosdzán biká' dahot'éhé gólíigo yá áyílaa, la'íí hazhí' daahinaahíí la'íí hayú daagolíníí yá ngon'áá; ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ yiká daadéz'íí doleelhíí bighá, baa deshaal daanzigo, dat'éé ndi dala'á ntijigo doo nohwich'á' nzaadyú gólíni at'éé da, ²⁸ Bee daahin'naa, la'íí bee nadaahiikai, la'íí binkááyú daagondlii; nohwitahgé' biyati' nzhónihíí la' gádaaniihíí k'ehgo, Nohwíí da'aníi bichagháshé daandlii. ²⁹ Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandliigo, nnee dábiini'ihíí yee Bik'ehgo'ihí'nañ ádaile', óodo dagohíí béshligai, tséeta bee nt'éégo be'ilzaahíí áyílaahíí k'ehgo doo baa natsidaahiikee da le'. ³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yídaagolzi daná' binchó'íí doo yinel'íí da ni': ndi k'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahot'éhé gádaayihniigo bá ndaagoz'áa, Nohwinchó'íí bich'á'yúgo ádaame': ³¹ Nnee háyiltíiníí ní'gosdzán biká' nnee dábiik'ehgo yaa yahti' doleelgo la'a jii ngon'ááhíí bighá; áí da'aníi ágodoníihíí da'ái nnee daztsaagé' náyihil'na'íí bee nnee dawa yígótsigo áyílaa. ³² Nanezna'íí naadiikáhíí yaa da'dezts'áqaná' la' baa daadloh lé'e; la'íí, Baa nohiwí nanagolní' ndi at'éé, daanii lé'e. ³³ Áik'ehgo áigé' Paul ch'ínyáa. ³⁴ Nnee la' bíhikaigo da'osdláq: Dionýsius, Areópagite níni, la'íí isdzán Dámaris holzéhi, la'íhíí bílgo addó'.

18

¹ Díí bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáa. ² Áígee Áquila, Jew níni, Póntusgé' gólíni yaa nyáa, áí bi'aad Priscílla bílgo da'ánihíí Italygé' n'ááz, (Jews daanlíni Romegee daagolíníí, Daanohwigha ch'ínótkáh, niigo Cláudius ngon'ááhíí bighá,) áik'ehgo Paul yaa nyáa. ³ Paul addó' gowaqolgai ágole'íí nliigo yil daagolíigo yil nada'iziid lé'e: (ái gowaqolgai ádaile'íí daanlii.) ⁴ Jews daagodnísiníí bijii dawahn ha'ánátséh goz'áa yune' Paul Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni yich'í' yánádaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. ⁵ Silas la'íí Timothy Macedóniagé' n'áázhá' Paul dá yahti' nt'éé, Jesus, Christ nlii, niigo Jews daanlíni yil nadaagolní'. ⁶ Jews daanlíni doo hádaabit'íí dahíí bighá dénchó'ého bidázhí' yádaati'ná' Paul bidiyagé

yiilháalگو gádaabiñii, Dáhaago ádaaldzaa lé'eyúgo dánohwíi nadaanohwintł'og; shíi doo nashintł'og da: kodé' godezt'igo doo Jews daanlii dahii bich'i' dahdisháh. ⁷ Áigé' dahnyaago nnee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahn, bigowayú óyáá; ái gowañii Jews ha'ánátséh goz'aanii dábit'ahgé' goz'aa lé'e. ⁸ Críspus, Jews ha'ánátséh yinant'a' nliini, yił naháztaanii dawa Jesus daayosdlaaq; la'ii Córinthgee daagolíini Paul biyati' daidezts'aana' da'osdlaaqdo baptize ádaaszaa. ⁹ Áigé' t're'yú Jesus Paul bił ch'i'nah ágólaago gábiñii, Doo néndzid da, yáñti', doo t'aazhi' ánt'éé da: ¹⁰ Shíi nił nshliigo nnee doo la' nni'dolnih at'éé da: dzaagee shichagháshé ląágo daagolii. ¹¹ Áik'ehgo áigee goliiigo dałádn legodzaagé' gostán dahitaa, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'igo'aah lé'e. ¹² Áigé' Akéyagee Gállio nant'an nliina' Jews daanliini ledikaigo Paul yich'i' nanakii, áik'ehgo yána'tiheyú yił hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díi nneehñ begoz'aanii doo yikisk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo nnee biini' yá ádaagoléh. ¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éego Gállio Jews gádaayiiñii, Ncho'go ánagot'ił dagohii nyeyú ádzaahii baa yadaakti'yúgo nohwíyést's'áago dábiik'eh doleel ni', Jews daanołini: ¹⁵ Áina' yati', hizhii la'ii benagosolaanii zhá baa lahada'dok't'ahii bighayúgo, dánohwíi nadaanohwintł'og; shíi díi k'ehgo ágot'eehii doo baa yashti' at'éé da. ¹⁶ Áik'ehgo yána'tiheyé' ch'yineñyood. ¹⁷ Greeks daanliini dawa Sósthenes, Jews ha'ánátséhii yinant'a', yił ndaazdeéłgo yánáltihii dahnándaahii bádngée nyída'ashtlzh. Gállio ánagot'iłdii doo yich'i' zhinéé at'éé da ni'. ¹⁸ Díi bikédé'go Paul da'áigee sidaago nzaad ogoyáá, áigé' odlá' bee bik'iiyú daanliini yich'á' bił o'i'éel Síriayú, Priscilla la'ii Áquila biłgo; Cenchréagee bitsizil yilshéeg: godnłsigo ngon'áá n'ii bighá. ¹⁹ Áigé' Éphesusyú hikai, áigee Priscilla la'ii Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áina' bihihi Jews ha'ánátséh goz'aa yune' óyáago Jews daanliini yich'i' yadaakti' lé'e. ²⁰ Da'anahzhi' sínđaa, daabiñiiná', Dah, niigo, ²¹ Yich'á' dahnaásdzaa, gáyilniigo, Okaaqho da'idaqayú dázhó disháh hásh't'ii, Jerúsalemýú: Bik'ehgo'ihí'nañ hát'iiyúgo nohwaa nádishdáál. Áik'ehgo Éphesusgé' bił oná'í'éel. ²² Caesaréayú bił na'n'éelna' inashood ha'ánátséh yúdag óyáago det'ihézh'i' yił yadaakti' lé'e, áigé' yagi Antiochyú onanázzaa. ²³ Det'ih ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahyúgo onanázzaago Galátia la'ii Phrygia golzeeyú ch'inyáá, inashood dawa bi'odlq' ndzil ánadaidle'go. ²⁴ Jew nliini, Apółlos holzéhi, Alexándriayú gólini, Éphesusyú nyáá; dázhó nł'éego yakti', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií nł'éego yígótsi. ²⁵ NohweBik'ehñ bikisk'eh ch'ogaahii nł'éego baa bił ch'igot'áni; bijii yune' dilth'igo, dawahn nohweBik'ehñ yaa yakti'go ilch'igó'aah lé'e, John baptize ábi'delzaahii zhá yígótsi ndi. ²⁶ Án Jews ha'ánátséh goz'aa yune' doo biini' hah dago yakti' nkegonyaa; Priscilla la'ii Áquila daabidezts'aana' dasádnýú yił okaigo Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'eh ch'ogaahii nł'éego doo hidziih dago bił ch'idaago'aah lé'e. ²⁷ Akéyayú shil ido'eel nzina' odlá' bee bik'iiyú daanliini, Apółlos akú deyaa, ndaadolteeh le'gá, daayilniigo inashood Akéyagee daagolíini yich'i' k'eda'ashchji: akú nyáána' inashood ilgoch'oba'ii bee da'osdlaaqdii nł'éego yich'onii lé'e. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií bee Jesus, Christ nił, bił ch'i'nah ádaayilsiigo nnee bináál Jews daanliinií yił lahada'dit'ahgo biini' yá ádaagozlaa.

19

¹ Apóllos Córinthgee sidaaná' Paul ni' bidazhinéégo ch'ínyáágo Éphesusyú nyáá; ákú ínashood la' yaa nyáágo, ² Gádaayihnií, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'áa lánée da'osodlaadná?' Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliinií doo hwaa baat'ídaandzj da. ³ Paul gáyihnií, Hat'íishá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahíí bikísk'eh, daanii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwinchó'íí bich'á'zhí' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shiké'gé' hígháhíí, Jesus holzéhi, daaholdlaa, daayihniigo. ⁵ Díí daidezts'áaná' Jesus nohweBik'eh'n bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áígé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'áago yati' la'i yee yádaakti', la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' lé'e. ⁷ Nnee nakits'áahge shj hilt'ee lé'e. ⁸ Áígé' Paul Jews ha'ánátséh goz'áa yune' onadángo doo biini' háh dago yakti'go taagi dahitáa, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhge begoz'aanúí yaa yakti'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áíná' la' t'áazhí' na'ádi'niigo doo da'odlaa da lé'e, áí da'at'éehíí bínáát Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nchó'go yaa yádaakti', áí bighá Paul, ínashood bílgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajjii biigha ilch'í' yánádaaltih. ¹⁰ Díí k'ehgo ádaat'iiigo naki legodzaa; áík'ehgo Asia biyi' daagolínií dawa, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni Jesus nohweBik'eh'n biyati' daidezts'áa. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ Paul binkááyú ízisgo áná'ol'ííhíí doo hwaa hit'íí dahi ye'ánát'íí: ¹² Bááyo dago-híí itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíí bich'í' onádaach'inií, áík'ehgo kah yaa nakaihíí nádaabi'dilziíh, la'íí nnee spirits nchó'i biyi' daagolj n'íí hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nnee biyi'gé' spirits nchó'i hadainiyoodíí daanlíni, Jesus nohweBik'eh'n bizhi' yee ádaaniigo spirits nchó'íí hadainiyood daanzigo gádaayihnií, Jesus, Paul yaa yakti'ihí, bee ná ngoni'áá. ¹⁴ Jews bi'okáah yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gosts'idihíí ádaat'íid lé'e. ¹⁵ Áíná' spirit nchó'i gádaabiínií, Jesus bígonsj, Paul áldó' bígonsj; nohwíí hadn' ádaakt'íí shí? ¹⁶ Nnee spirit nchó'i biyi' golníhíí nnee gosts'idi yich'í' yaahilwodgo dawa yich'í' dahnadilwo'go yitis silj, áík'ehgo gowáge' dádaakichiigo biní'da'dezniigo ch'ínkíí. ¹⁷ Éphesusgee daagolínií, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni díí yídaagots'íidná' dawa tsídaadesyiz lé'e; áík'ehgo Jesus nohweBik'eh'n bizhi' nnee dawa daidnjsj nkegonyaa. ¹⁸ Nnee láágo da'osodlaadíí neheskaigo nchó'go ánádaat'íid n'íí yaa nádaagolní'. ¹⁹ Bena'ch'aahíí ye'ánádaat'íid n'íí la' binaltsoos da'ádaizlaago nnee dawa bínáát daidn'id: áí da'izl'ííhíí daayoltag hik'e zhaali béshligaihíí ashldadin doo náhóltagyú da'izlíni lé'e. ²⁰ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh bínágodaalgo itisgo at'éé silj. ²¹ Díí ánágot'íidíí bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáágo Macedóniyáú la'íí Akéyayú ch'idishaal nzigó gáníí, Ákú déyááhíí bikédé'go Romeyú áldó' dishaal. ²² Áígé' bich'ódaaniihíí naki, Timótheus la'íí Erástus Macedóniyáú odes'a'; bíí Asiayú dé't'íhézhi' sidaa lé'e. ²³ Áíná' Jesus bikísk'eh da'ch'okáahíí nnee dénchó'go yaa hago'áá nkegonyaa. ²⁴ La' nnee Demétrius holzéhi, béshligaihíí yitsidi níni, kjh biyi' Diána daach'okáahíí béshligai bee'ilzaago áile'í, án béshligai daayitsidíí láágo yich'í' nadaahi'niil lé'e; ²⁵ Án áí nnee la'íí da'ágát'éégo binasdzidíí bílgo da'á'yíílaago gádaayihnií, Shik'isyú, díí nada'idziidíí bich'á'gé' ízisgo da'íit'ííhíí bídaagonótsj. ²⁶ Díí daal'íí la'íí daadołts'ag, Dawahá bich'í' da'ch'okáahíí nnee ádaile'íí doo bich'í' da'ch'okáah bik'eh da, niigo Paul, nnee

lájágo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé áldó': ²⁷ Díí nohwinasdziidíí nohwich'á' daayilchqo; doo áí zhá da, ndi Diána, isdzán bich'í' daach'okqáqhíí ízísigo at'éhi, k'ih biyi' daach'okqáqhíí doo íl'í da hileeh, áí Asia dahot'éhé lá'íí n'í'gosdzán biká' n'nee dawa daabokqáq n'íí bich'á'gé' ízísigo gos'áníhíí bech'í'gowáh doleeł. ²⁸ Díí daidezts'aqaná' díyat'eego bádaagozhch'íidgo nádaadidilghaazh, Éphesusgee daagolíníí daayokqáqhíí, Diána holzéhi, ízísigo at'éhi n'líni at'éé, daaniigo. ²⁹ Áík'ehgo k'ih goznilgee godikish gozłigo, dála'ánách'it'í'ih goz'aa yune' nádnk'í, Paul yíl nakaihi Gáius lá'íí Aristárkus, Macedóniagé' daagolíní, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul n'nee lájágo dála'adzaahíí bitahyú digháh há't'íí ndi yíl nakaihíí, Dah, daabiníí. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, áldó' bich'í' o'í'p'a, Dala'ánách'it'í'ih goz'aa yune' donah hela', daabihniigo nádaabokqáq. ³² N'nee lá' kogo ádaaniiná' lá'íí lahgo ádaanii: áígee godikish; há't'íí bighá dála'ádaach'idzaahíí lá' doo yídaagols'íid da lé'e. ³³ N'nee lá' Alexander holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadzihi, daabihniigo ádnyú nadaabizłqos. Án na'ígizh, n'nee yich'í', Jews daanlíni bá yashti' nzigo. ³⁴ Ndi Jew n'łigo yídaagols'íidná' dála't'ohe, Éphesusgee daagolíní daayokqáqhíí, Diána holzéhi, ízísigo at'éhi n'líni at'éé, daaniigo daadilwoshgo nakidn ledihikeęz. ³⁵ Áíge' k'ih gozníli begoz'aaníí yek'e'eshchíni n'nee dála'at'ééhíí, Doo hago'aa da, yiln'niidná' gádaayiln'ni, Éphesusgee daagonolíni, díí k'ih goznilgee daagolíníí, Diána, ízísigo at'éhi, daayokqáqgo hadn doo yígóts'í da? Lá'íí be'ilzaahíí Júpter bich'á'gé' nalto'íí daayokqáqgo áldó' hadn doo yígóts'í da? ³⁶ Díí doo da'anii da doo hadn n'ii le' at'éé dahíí bighá doo daagonolch'aad gadoo dávik'eh, doo nats'íikes dahíí doo ádaakt'íí da. ³⁷ Díí n'nee kú daanenoyoodíí dilz'ihgo nagoz'aaníí doo daik'hoq da, lá'íí isdzán be'ilzaahi daahohiikaqhíí doo nch'ogo yaa yádaakt'í' da. ³⁸ Áík'ehgo Demétrius lá'íí da'itsidi yíl nada'iziidíí dahadn yaa yádaakt'í'go hádaat'í'iyúgo, yáná'itihé ch'í'otaq, lá'íí aayádaakt'í'í gól'í, akú laa yádaakt'í' dávik'eh. ³⁹ Dayúweh lá' hádaakt'í'iyúgo n'nee yándaaltihíí ích'í' h'ílnéh ndi at'éé. ⁴⁰ Díí j'íí be'ánágot'í'íidhíí bighá nohwaa yáda'it'í' ngoln'í, há't'íí baa daagonch'aadihíí doo lá' da. ⁴¹ Díí yee gán'niidná' n'nee dála'at'ééhíí, Nádaadołkáh, yiln'niid.

20

¹ Godikish n'íí aqaná', Paul ínashood yushdé' daayiln'niidná' yinádaadezhchid, áíge' yich'á' Macedóniayú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolíníí yitaaghaago yidag yádaakt'í'ná' Greeceyú n'yaá. ³ Akú taagi bedahitaa. Jews daanlíni benadaago'aaná' Síriayú bíł naadez'eel nt'éego Macedóniayúgo ch'ínánóshdáh nzi lé'e. ⁴ Sópater Beréagé' gólíni, Aristárkus lá'íí Secúndus, Thessalonicagé' daagolíní; Gáius, Dérbege' gólíni, lá'íí Timótheus; Tikakus lá'íí Tróphimus, Asiagé' daagolíní, áí dawa yíl deskai. ⁵ Áí Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztqá lé'e. ⁶ Bán benilzoolé da'ád'ihgo bán alzaahi daahi'daq ni', áíge' Philíppigé' Tróasz'í' ashdla'í' nohwee daizkaq nohwil dah'o'łgo; áígee naháataqgo gosts'ídi nohwee daizkaq. ⁷ Godilziníí bijj'í ínashood da'okqáqgo da'iyáqgo dála'adzaaná' Paul iskaq dahnádishdáh nzigo dá yíl yádaakt'í'go t'lé'ís'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágost'áayú dála'adzaa yune' ik'ah k'oi lájágo daadilt'í' lé'e. ⁹ Akú n'nee áni nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'í'né daadent'áqgee dahsdaago ilhaazh: Paul dá yałt'í' nt'éego n'neehíí

gódah ch'ínenlól, aí taagi nágost'aagé' lé'e, áigé' daztsaaqo nádaintij lé'e. ¹⁰ Áík'ehgo Paul gódah ch'ínyáágo hayaa adzaago yinazhchidná' gáníí, Doo hago nohwíl ádaagot'ee da le'; t'ah hínaa. ¹¹ Paul wá'yúdag onádzana' bání yehesdlaadgo da'iyáá, áigé' yil ich'i' yánadaalti'go nzaad ogoyáá gost'íidzhí', áigé' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nnee áníí nagháhá gódah ch'ínenlól n'íí hínaago yil onákai, dážhó bíl daagozhóqo. ¹³ Paul dab'íltse tsina'eehí si'ayú nkaigé' Ássosyú nohwíl da'des'eel, ákú nkaigo Paul tsina'eehí yiyi' dahndáah doleeé, daandzigo: Paul dání' ákú higháhgo ngonl'chíhíí bighá. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyáána' tsina'eehí yeh hiyáágo Mitylényú bíl nohwíl da'iz'eel. ¹⁵ Áigé' nohwíl dahna'iz'eelgo iskaq hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwíl ch'ída'iz'eel; áigé' iskaq hik'e Sámosyú nohwíl nada'iz'eel, áigé' Trogylliumgee dé't'ih naháataq; iskaq hik'e Milétusyú nohwíl nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahíí biyi' doo nzaad begodigháh dahíí bighá Éphesus bitis bíl ch'ída'íeelgo ngon'áq: dávik'ehyúgo Péntecost-híí bijíí Jerúsalemýú dáhah hjákahíí bighá. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazini, Kú nólkáh, daabihniigo o'ípa'. ¹⁸ Ákú hikainá' gádaayihni, Da'íltse Asiagee níyáágé' godezt'i'go dawahn hago'at'éégo nohwitahyú gonshíí n'íí bídaagonoksj, ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, lahgee shináá túnáljíná' Jews daanlíni shenadaago'aahíí bee sich'i' nagont'ogo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'isid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhoníí doo lá' t'aqzhí' ánsí dago baa nohwíl nadaagoshni'go nohwíl ch'í'nah ashlaa ni', da'á'ánadaalt'íyú lá'íí daagotahyú, ²¹ Jews lá'íí Greeks daanlíni, Nohwinch'íí bich'á'zhí'go ádaalne'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i'go ádaalneh, lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ daahokdlaqo bada'ohíí, dishniigo baa bíl nadaagoshni' n'íí áldó' bídaagonoksj. ²² Áík'ehgo k'adíí Holy Spirit nashihínaa'go Jerúsalemýú nádésdzá, ákú shidáhýú goz'aa doleeéí doo bígonsj da: ²³ Ndihíí ha'ánshteeh lá'íí shiniigont'éé doleeéí shiba' goz'aaqo Holy Spirit shíí nanágonlih, kjh nagoznilyú nashaayú. ²⁴ Áiná' aí doo shíí hago'at'éé da, shí'ihí'na'íí doo shíí ilíí da, shíí gozhóqo shinasdziid lashlé zhá hásh'tíí, lá'íí yati' Jesus nohweBik'ehñ shaa yiné'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bíl goch'oba'íí nlt'éégo baa na'gon'íí qal baa nagoshni'go hasht'íí. ²⁵ Nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee begoz'aaníí baa nagoshni'go nashaa n'íí doo nádaashotséh dahíí bígonsj. ²⁶ Áík'ehgo díí jjí gádaanohwíldishnií, Doo da'dokts'ag daná', ch'a'onesokdeeyúgo doo hat'íí nashinokt'og da. ²⁷ Doo lá' t'aqzhí' ánsí dago Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'áaníí dawa baa nohwíl nadaagosisni'híí bighá. ²⁸ Ádaa daagonokdzaq, lá'íí ínashood dawa bá daagonoksaq, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáséhíí dabíí bidil yee yist'íidíí Bik'ehgo'ihí'nañ bá da'dolmé'; aí binádaadel'íígo Holy Spirit ádaanohwizlaa. ²⁹ Díí bígonsj, nohwich'á' dahdiyaahíí bikédé'go nnee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'ehi nohwitahyú híkáhgo ínashood ndi k'izédaidihinií doleeé. ³⁰ Nohwíí nohwitahyú ndi nnee lá' yati' doo da'aníí dahíí yee yádaakti' nkegoniigháh, ínashood daanlíni bich'á'zhí' yaa da'niigo, bíígo bikisk'eh dahikáh doleeé. ³¹ Áí bighá ádaa daagonokdzaq, t'é' biigha lá'íí jjí biigha dá godezt'i' nt'éégo taagi legodzaazhí' shináá túnáljíná' da'á'á nokt'íígo nohwíl ch'ígonsh'aah n'íí binádaalnih. ³² K'adíí, shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ lá'íí biyati' bílgoch'oba'íí baa nohwinshnií, aí yati'íí daanokdzilgo ádaanohwile', lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí bitahyú nohwíy'éé doleeéí nohwaa yiné'go yínel'aa. ³³ Beshhigaihíí, óodo, dagohíí diyagé' lá' daabiyééhíí doo ádá hásh'tíí

da. ³⁴ Nohwíí bídaagonosj, dashíí ídee hinsh'naa ni', la'íí bíl nashkaihíí dawahá bá ádaagonsj ni'. ³⁵ Díí k'ehgo nada'olsiidgo doo daanldzil dahíí bich'odaahniigo dáábik'eh nohwíl ch'í'nah ashlaa, la'íí Jesus nohweBik'ehń gáníí n'íí bínadaahniihgo nohwíl ch'ígonsh'aah ni', Dahadń hat'íí kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozhóq da, áiná' dahadń hat'íí baa ch'iné'yúgo, áí zhá itisgo baa gozhóq. ³⁶ Díí aqł yee yaakti'ná' hilzhizhgo dawa yíl da'oskaqad. ³⁷ Dawa daachagná' Paul yinádaachzhidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashohtséh da, niihíí bighá itisgo doo bíl daagozhóq da. Áíge' tsina'eelíí sí'ayúy yíl nakai lé'e.

21

¹ Áíge' bich'á' nohwíl da'iz'eelna' Cóos golzeezhí' ts'ígozdoh nohwíl oda'iz'eel, iskaq hik'e Rhodes golzeezhí', áíge' Pátara golzeezhí': ² Phenécia tsina'eelíí dez'íli láq baa nkaigo beh hiikaigo nohwíl dahna'iz'eel. ³ Áíge' Cýprus golzeehíí nohwe'eshganzhinéégo hit'íí siljíná' nohwíl ch'ída'iz'eel Sýriazhí', Tyreege nohwíl nda'iz'eel: áígee tsina'eelíí yogheelíí nahi'niihíí bighá. ⁴ Ínashood baa nkaigo áígee gots'idi nohwee da'izkaq: áí Holy Spirit yádaabihiiti'go Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabiłniigo. ⁵ Gots'idihíí aqł nohwee nyińkákáná' dahnádihiikai; ínashood dawa bi'aad la'íí bichagháshé bílgo kįh gozníli bich'á'zhí' bíl ch'ínkai: ákú tábaqayú daahihilzhiizhna' da'osiikaqad. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nohwíl daanłi doleel, daahłn'niina' tsina'eelíí beh hiikainá' bíhíí gowayú onákai. ⁷ Tyreegé' Ptolemáiszhí' nohwíl da'iz'eel, áígee odlá' bee nohwik'íyú bíl ilch'í' yádaahiilti'go dála'á jįi bíl naháataq. ⁸ Iskaq hik'e Paul bíl nahiikaihíí Caesaréazhí' nohwíl onáda'iz'eel; áígee Philip, Jesus yá nagoln'i, gots'idi ha'nili itah nłini; bigową yuné' ohiikaigo bíl naháataq. ⁹ Bitsi'ke doo ndaane dahíí dįi'í, áí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti' lé'e. ¹⁰ Áígee naháataqago dá'anah godeyaago Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yaakti'i, Ágabus holzéhi, Judéagé' nyáá. ¹¹ Nohwaa nyáago Paul biziz náidnlaago dabíi bikee la'íí bigan hiyist'ooná' gánniid, Holy Spirit gáníí, Jerúsalemgee Jews daanłini nnee díí sis biyéehíí díí k'ehgo hídaabilt'ohgo doo Jews daanłi dahíí yaa daabiltéeh doleel. ¹² Díí da'disiits'aqáná' nohwíí la'íí nnee áígee daagolíníí bílgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabiłn'niigo nádaahohiikaqah. ¹³ Paul gánniid, Hat'íí bighá daachago shijíí nniihgo ádaanosi? Shíí Jesus nohweBik'ehń bizhi'híí bighá Jerúsalemyú ha'anshteeh, la'íí dastsaahgo ndi shil dáábik'eh. ¹⁴ Ch'éh ádaahn'nií hik'e gádaade'niid, NohweBik'ehń hat'íini bíkisk'ehyú ágodoniil. ¹⁵ Díí bikédé'go ilch'í'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Ínashood la' Caesaréagé' daagolíní bíl ohiikai, áí Mnáson, Cýprusgé' gólíni, doo ánińá' ínashood silíni, bigowayú bíl nkai, áń bíl naháataq. ¹⁷ Áíge' Jerúsalemyú nkainá' odlá' bee nohwik'isyú baa nkaihíí bighá nohwa'ahédaanzii'. ¹⁸ Iskaq hik'e Paul bíl ha'áhiikai James bich'í'; áígee ínashood yánazini dála'adzaa. ¹⁹ Ilch'í' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanłi dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań hat'íí áyílaahíí dála'ágo ilké' gon'áago yaa yíl nadaagosni'. ²⁰ Díí daidezts'aqáná', NohweBik'ehń ízisgo at'éhi nłii, daanii, áíge' Paul gádaayihnniid, Isaq, nohwik'isn, Jews daanłini bitahgé' láqago doo náhóltagyú da'osdłaqad; áí dawa Jews bich'í' begoz'aaníí dázhq nł'eégo yikisk'eh ádaat'ee: ²¹ Áiná' naat'ídaanzj, Jews daanłini doo Jews daanłi dahíí bitahyú daagolínihíí, Moses nohwíl ch'ídaagos'aaníí yó'odaadoł'aago nohwichagháshé doo círcumcise ádaal'j da, la'íí nohwi'at'e' doo bikisk'eh

ádaanoł'tee da, biłńniigo bił ch'ídaagon'áah, nídaagolsjidd. ²² Hago'at'éégoshą' ádaahii'ne'? Nnee ląągo dała'ane' doleek: kú nýaahii yaat'ídaanizih go'íi. ²³ Ái bighą ádaanił'n'niihii k'ehgo áñne': nohwitahyú nnee dí'i godńsinií yich'i' hadaagodile'go ndaagoz'ąą lę'e; ²⁴ Ni addó' godńsigo bił ilch'i' da'dodlęe'go bił nkąhgo ákú bá nadahńnił, bitsits'in lęaigo daiłshéhií bighą: díi bee nnee dawa bich'i' bigózi doleek, naat'ídaanzj n'íi doo da'anii da, ndi begoz'aanii bikisk'eh ánt'éé. ²⁵ Áiná' doo Jews daanlij dahii da'osdłąđii bich'i' naltsoos ádaasiidłaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehii doo be'ádaanoł'tee da nzhọ, áiná' beda'okąąhii nastseedgo nadn'ái yaa hi'ńiłi, la'ii dil, la'ii dawahá bize'da'ist'oonii doo daalsąą da, doo nant'i' nach'ikai da áldó'. ²⁶ Áik'ehgo Paul nnee dí'i'ihii yil okaigo iskaą hik'e godńsigo yil ilch'i'áda'desłlaaná' da'ch'okąąh goz'ąą yune' yil okai, godńsigo ilch'i'ádaach'idle' ąął bengowáhii bebigozjiihii bighą, la'ii dała'á ntjigo dahat'ihita Bik'ehgo'ihina' bá baa hi'né'hii addó' bebigozjiihii bighą. ²⁷ Gosts'idiskaanii k'azhą ąął bengowáhna' Jews Asiagé' daagoliińi da'ch'okąąh goz'ąą yune' Paul daayiltsąąná' nnee dawa yil daagoshkishgo Paul yil ndaazdeelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhna' gádaanńiđ, Israel hat'i' daanołni, nohwich'odaahńi: Díń nneehń nnee dahot'éhé yil ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'i' la'ii begoz'aanii la'ii díi goz'aanii bich'ą'yúgo ádaanoł'tee, daayilniigo: dayiwehyú Greeks daanłni áldó' da'ch'okąąh goz'ąą yune' yil okaigo díi godiyihgo goz'aanii daayilchọđ. ²⁹ (Dab'iłtsená' kih goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólini, yil na'aashgo daabo'ii ni'go, án Paul da'ch'okąąh goz'ąą yune' yil o'áázh daanzj ni'.) ³⁰ Kih goznilgee nnee daagoliińi dawa godikish nagodizdaa ni', áigé' ilch'i' nádnkigo dała'adzaa ni': áigé' Paul yil ndaazdeelgo da'ch'okąąh goz'ąągé' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'itłhi dagoshch'i' daada'deztąą ni'. ³¹ Daabizilhee nkegonyaaná' siláada binant'a' Jerúsałem dahot'éhé godikish gozłigo yaat'inzj: ³² Áik'ehgo dagoshch'i' siláada la'ii binadaant'a' bilgo nnee dała'adzaahii yich'i' gódah ch'ínkji: ái nnee daayiltsąąná' Paul nyída'iz-haal n'íi dąkehego ádaisjidd. ³³ Áigé' siláada binant'a'ii Paul yaa nyáągo bitsoodgo, Besh hishbizhii naki bee libi'dolt'óh, nii; áigé', Hadń át'ii, hat'ii hago áyilaa? niigo yiká na'odłkid. ³⁴ Nnee dała'at'ééhii la' kogo ádaaniiná' la'ii łahgo ádaanii: áik'ehgo godńch'aadhii bighą ch'éh yigolsjihgo at'jigo, Siláada sinilyú bił dołkáh, nńiđ. ³⁵ Gódah ch'í'itiinzhi' nyáána' nnee ląągo dała'at'ééhii hadaashkeehii bighą siláada dahdaabinłjii. ³⁶ Nnee dała'at'ééhii daadilwoshgo biké' náłseeł, Daazołhee, daaniigo. ³⁷ Paul k'ad siláada sinil yune' yil ha'akáhná' siláada binant'a'ii gáyilńi, Nich'i' hasdziih née? Siláada binant'a'ii gánii, Greek biyati' bee yánti' née? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee níłni née, da'ik'ehená' nnee godikishgo díđn doo náhółtagyú nada'iltseedii da'igozłiyú oyińn n'íi ni née? ³⁹ Paul gánii, Shii Jew nshłj, Cilicia biyi' izisgo kih goznili Tarsus golzeegé' gonshłni: nánoshkąąh, ch'ík'eh nnee bich'i' hasdziih. ⁴⁰ Siláada binant'a', Ch'ík'eh hadziłh, yilńniđná' Paul gódah ch'í'itiingé' dahsizjigo nnee dała'at'ééhii yich'i' na'igizh. Doo hat'ii náhists'ąą daná' Hebrew biyati' bee yich'i' yakti' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daanołni, shik'íyú, la'ii nibáyan daanołni, nohwińáát ádá hasdzi-ihii ídaayesólts'ąą. ² (Hebrew biyati'ii yee hadziigo da'dezts'ąąná' dayúwehego doo hat'ii náhists'ąą da: Paul gánńiđ,) ³ Shii Jew nshłj, Cilicia biyi' kih goznili

Társus golzeegee gosilíí, ndi dzaagee díí kǫh gozñilgee shi'dihiilna', begoz'aanú daanohwita yikisk'eh ádaat'ee n'íí Gamálieel holzéhi shil ch'ígon'áá, nohwí ádaanolt'eehíí k'ehgo nǫdzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá sizíí nǫ'. ⁴ Nnee la'íí isdzané Jesus yikisk'eh daayikahíí kádaasht'o'go ha'ána'ilka'a yune' odaahiskaad ni', biniigonlt'éego ádaansǫ, dak'azhá hishhaago. ⁵ Díí anát'íídíí okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini la'íí nnee yándaaltihíí shidaagoksǫ: áí bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolínihíí, bá nntsoos shaa daizñil, áík'ehgo ákú nyáá, Jesus yikisk'eh daayikahíí áígee daagolíníí kádaasht'o'go Jerúsalemyú bíl nshkáh, biniidaagodilne' dolee'híí bighá. ⁶ Damáscusyú dak'azhá nsháhgo ha'iz'aayú shǫ, dahǫko yaaká'gé' shich'ǫ' nke'idindláád. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshihñiigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íí láá bighá shiniigonlt'éego áshihñsǫ? ⁸ Áík'ehgo gádéniid, Hadn'ánt'ǫ, shiNant'a'? Gánáshildo'niid, Shiniigonlt'éego áshihñsinihíí shíí áshth'íí, Jesus, Názareshgé' gonshlíni. ⁹ Bíl hishkaahíí áldó' nke'idindláádíí daayiltsáa ndi izhíi shich'ǫ' yati'íí doo daidezts'áa da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéniid, Hago láá áshne', sheBik'ehñ? Jesus gáshihñniid, Nádnáhgo Damáscusyú nñáh; ákú hat'íí ánléhuú aal baa niñ nagoni' ndi at'éé. ¹¹ Dázhǫ lǫgaigo nke'idindláádíí bighá doo gosh'ǫ da silíigo bíl hishkaahíí Damáscusyú odaashizlǫz. ¹² La' nnee Ananías holzéhi, begoz'aaníí yikisk'eh nǫíigo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksíni, Jews áígee daagolíníí dawa nlt'éego baa yádaalti'í, ¹³ Án shaa nyáágo shit'ahgee hizǫgo gáshihñniid, Shik'isn Saul, go'ǫ nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'ǫ' gosh'ǫ násisdlǫigo Ananías yiltsáa. ¹⁴ Gánáshildo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwita n'íí daayokáahñ, hat'íínií bigonsǫ doleeǫ haniitǫ, Nlt'éego Anát'ííjíí hiltshégo, la'íí bizhihíí dints'ǫgo. ¹⁵ Hat'íí h'íínií la'íí hat'íí dints'agú nnee dawa áí bá baa bíl nagolní' dolee. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íí biba' síndaa? Nádnáhgo nohweBik'ehñ bizhi' bee bich'ǫ' ánniigo baptize áni'dolnéh, áík'ehgo nincho'ǫ' yó'o'ee. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okáah goz'áa yune' oshkáah nlt'éego shil ch'í'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshihñiigo hiltzáa, Dahale, Jerúsalemgé' dagoshch'ǫ' ch'í'nañ: shaa bíl nadaagolní'íí doo hádaat'ǫ da dolee'híí bighá. ¹⁹ Áík'ehgo gádéniid, SheBik'ehñ, Jews ha'ána'séh nagoz'áa dahot'éhé daanodlaaníí ha'ána'ilka'a baa hiníí, la'íí nbída'níhaal n'íí dabíí yídaagoksǫ: ²⁰ La'íí Stephen, ná nagolní'íí nlníi, bídíí idezjoolná' bit'ahgé' sizíigo shil dábí'eh ni', hayíí daabizis-hiinihíí iká' daabi'ííhíí bá binádesh'íí nǫ'. ²¹ Áíge' gánáshildo'niid, Dahñáh: nzaadyú doo Jews daanǫíí dahíí bich'ǫ' nidePa'. ²² Nnee da'a'adzaahíí bídaayésts'áa lé'e, ndi díí yee ánniidná' nádaadidilghaazhgo gádaanniid, Yúwehyú, daazolhee: nnee ga'at'éhihíí ni'godszañ biká' doo hiñaa bik'eh da. ²³ Nádaadidilghaazhgo iká' daabi'ííhíí dahnadai'ah, la'íí teezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitini, Silááda siñilyú bíl nokáh, bíhñniid, la'íí habída'olhaalgo nahódaadolkid, hat'íí bighá baa daadilwoshíí bigonozííh. ²⁵ Áiná' kádaabist'ǫoná' Paul silááda da'a'á gonenadíí binant'a'íí bit'ahgee siziiníí gáyihñniid, Nnee Roman nlníi doo baa ya'iti'íí habí'íhaalgo ná goz'áa néé? ²⁶ Silááda binant'a'íí díí yidezts'áaná' silááda binant'a' da'tiséyú sitini yich'ǫ' oyáágo gáyihñni, Hago áñne'go lán? díí nñeehñ Roman nlníi láa. ²⁷ Áík'ehgo silááda binant'a'íí Paul yaa nyáágo gáyihñni, Shil nagolní', ya' Roman nǫíí néé? Paul gáníí, Ha'aa. ²⁸ Silááda binant'a'íí gánádo'niid, Roman nshihnií káágo bighá nahaníli at'éé. Paul gáníí, Shíí dá Roman nshíigo gosilíni ánsht'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadikid n'íí bich'á' nádnkǫ:

la'í siláada binant'a'i aldó', Paul khist'pooní, Roman nliigo yígolsiídhíí bigha tsídolyiz. ³⁰ Iskaa hik'e siláada binant'a'i hat'íí bigha Jews daanlíni baa dahdaagooz'aaníí da'aníi yígolsiíh hat'íígo, k'ena'bf'ahná' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí yándaaltihi, Dala' ahnéh, daayilnñiid, áik'ehgo Paul yil góhah ch'i'áázhgo yándaaltihíí biyahzhí' yil nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltihíí da'as'ah yinel'iidná' gáníí, Nnee daanołni, shik'isyú, díí jjiizhí' ngont'igo Bik'ehgo'ihí'nań shinel'íígo nł'éeego ánash't'ííł bigonsigo hinshnaa. ² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinií, Bizadaalts'í, daayilnñii. ³ Áik'ehgo Paul gábiñii, Dá'iká'gee zhá lgaigo ánálzaahi rílni, Bik'ehgo'ihí'nań níl hayaa nalts'í go'íí: begoz'aaníí bee shaa yáńti'go dahsínadaa née, áiná' begoz'aaníí doo bikisk'eh áńt'ée dago nik'ehgo shi'dolts'í? ⁴ Bit'ahgee naziinií gádaabiñii, Bik'ehgo'ihí'nań bi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ncho'go baa yáńti' née? ⁵ Paul gánádo'niid, Shik'isyú, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlií lqáhíí doo bigonsí da ni': nohwíí nohwihat'íi binant'a' doo ncho'go baa yádaakti' da le', niigo bek'e'eshchíí. ⁶ Nnee la' Sádducees daanliigo la'íí Phárisees daanliigo Paul yígolsiídná', yándaaltihíí yich'í' gáníí, Nnee daanołni, shik'isyú, shíí Phárisee nshlií, Phárisee nłni biye' nshlií: nanezna'íí naadiikáh hoshdlqahíí bigha shaa yá'iti'. ⁷ Díí anñiidná' Phárisees daanliinií la'íí Sádducees daanliinií lahada'dit'áh nkegonyaa: áik'ehgo nnee dala'at'éehíí nakiyú ilk'ékai. ⁸ Sádducees, Nanezna'íí doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'gé'hi dagohíí spirit ta doo la' golli da, daañii: áiná' Phárisees daanliinihíí, Ái gólíí, daañii. ⁹ Áik'ehgo nawode hagokdog: begoz'aaníí ye'ik'eda'akchíhi Phárisees yil daagot'iinií daahiz'ígo gádaañii, Díni nneehń doo hat'íí ncho'í ye'adzaa dago bídaagosilz'iid: spirit dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'gé'hi bich'í' yakti' lé'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nadaagolnkaad da ndizhgo. ¹⁰ Lahada'dit'áh na'íí hagowáh nkegonyaaná' siláada binant'a' Paul dánkoo ilk'ídaach'idziis he'at'ée nziigo, siláada, Akú dolkáhgo baa hadaanolteehgo noljahyú bil nádolkáh, daayilnñii. ¹¹ Iskaa t'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizijíná' gáníí, Paul, bidag áńt'ée: Jerúsalemyú shaa nagosíni'íhíí k'ehgo Romeyú aldó' shá nagolni' doleel. ¹² Jii gozliíná' Jews daanliinií la' ndaagoshchijigo, Paul daayizes-hijzhí' doo da'iyáago, doo da'idlqáago ádándaagost'áq. ¹³ Ndaagoshchiinií dizdin bitisyú hilt'ee lé'e. ¹⁴ Okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Jews yánazini yich'í' okaigo gádaayilnñii, Nidzilgo ádándaagosit'áq, Paul daazeldijzhí' doo da'iidqá dago. ¹⁵ Áik'ehgo nohwíí la'íí yándaaltihíí bilgo siláada binant'a'i bich'í' ch'inii daado'aaah nohwaa yil nolkáhgo, dayúweh na'ídaadolkiid k'a'at'éeego: nohwíí alk'iná' biba' naháataq, daazildeego dénohwit'ah dahiyaago. ¹⁶ Paul daazilheego yiba' naháztaaníí Paul bilah bizhaazhé yaat'inzijíná' Paul siláada sinilyú yich'í' oyáágo yil nagosni'. ¹⁷ Áik'ehgo Paul siláada dala'á gonenadín binant'a' la' yushdé' yilniigo gáyilnñii, Díni nnee ánií naghahn siláada binant'a' da'tiséyú sitíni bich'í' bil n'áásh: yil nagolni' hat'ííhíí bigha. ¹⁸ Siláada binant'a' yaa yil n'aazhná' gáníí, Paul, ha'ásitini yushdé' shimñiidgo, Díni nnee ánií naghahn hat'íí shi niddishnii nilniigo bich'í' bil n'áásh, shilnii. ¹⁹ Áik'ehgo siláada binant'a' dasahn nabíidkiid yune' obiilqóz, Hat'íí baa shil nagolni'go lán? bilnii. ²⁰ Paul bidá'ahn gáníí, Jews daanliini iskaa nnee yándaaltihíí bich'í' Paul bil n'aash daaniln'ñii, daañiigo ndaagoshchijí, nł'éeego baa na'odikiidíí

k'a'at'éégo. ²¹ Áíná' baa godeno'áah hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daazilheego yiba' naháztaq, Paul daizes-hijzhí' doo da'iyaaqgo, doo da'idlaqgo ndzilgo ádándaagost'aa: áik'ehgo, Ha'aa, nñiihí yiba' naháztaq. ²² Áik'ehgo siláada binant'a' nnee ánií naghahn, Shil nagosiñni'íí hadn bil nagolni' hela', yilñniidná, Nádnáah, yilñniid. ²³ Áíge' siláada da'áa gonenadín binant'a' naki yushde' yilñniidgo gáyilñii, Siláada naki gonenadín, la'íí hii bee siláada daanliini' gosts'idin, la'íí siláada bésh yee nadaagonkkaadí naki gonenadín dagoshch'i' Caesaréayú dahnádiiséhgo áhléh, t'é'go ngost'ái bik'ehenkéézo; ²⁴ Paul áldó' hii bil hiltéhií bá ilch'i'holéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchañ, baa bil nolkah. ²⁵ Díí k'ehgo ániigo Félix yich'i' k'e'eshchii: ²⁶ Shii Cláudius Lysias nshlíni Félix nant'ánchañ, ízisgo ánt'éhi, Gozhóó, nildishniigo nich'i' k'e'eshchiih. ²⁷ Díí nneehñ Jews daanlíni la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éégo Roman nnee nlii lááhií bigosiñsiidgo siláada kú bil nshkaigo bich'á' ndaadihiiití. ²⁸ Hat'íí bee baa dahgost'aanií bigosiñsií hasht'íigo bá yándaaltihí baa bil ní'áázh. ²⁹ Dabii yenahas'aanií bik'izhi' baa dahgost'aaq láágo bigosiñsiid, ndi ha'ásitiinií dagohii da'itsaahii doo la' bee bángot'aaq da. ³⁰ Díí nneehñ zideego yaa ndaagoshchiinií baa shil nagosiñ'ná' dagoshch'i' nich'i' o'á', hayii baa dahdaagoz'aanií niñáát baa nadaagodolnih bildishniigo bándaaagosii'aaq. Da'ái zhá nich'i' k'e'shíhchii. ³¹ Áik'ehgo siláada ádaabildo'niidhii k'ehgo t'é'yú Antipatrisyú Paul yil okai. ³² Iskaq hik'e siláadahíí sinilyú nákaína' hii bee siláada daanliinií Paul yúweh yil okai: ³³ Ái Caesaréayú hikaina' nant'ánchañ naltsoos yaa daistsooz, Paul áldó' yaa yil hikai. ³⁴ Naltsoosií yozhi'ná', Ni' hat'íí golzéhi biyi' gonlíni, niigo Paul nayidíkid. Ciliciagi' gólíigo yígotsiídná', ³⁵ Gáyilñii, Naa dahdaagoz'aanií hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'aaqgee Paul siláada bináadaadé'íigo ngon'áá.

24

¹ Áíge' ashdla'iskaanií bikédé'go okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, la'íí Jews yánazini bílgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yádaakti'go yil hikai, áni Paul bee baa dahgost'aanií nant'ánchañ yaa yil nagolni' doleelgo. ² Paul yiká ánniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gáníigo, Nighá nohwini' ilch'i'gont'éé, la'íí nohwitahyú ncho' n'íí nht'éégo ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íí dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízisgo ánt'éhi. ⁴ Nílgoch'oba'go ayáhágo nich'i' hasdziihí idínks'aaqgo nánoshkaqah. ⁵ Díí nneehñ baa nagont'ogii nliigo bídaagosiiilziid, Jews daanlíni ní' dahot'éhé biká' daagolínii yil daagoikizh, la'íí Nazarénes daanlíni zhinéégo yásizini bídaagosiiilziid: ⁶ Da'ch'okaqah goz'aaq yune' golkhóq n't'éégo bil ndaasiideel: nohwii benagosiiil'aanií bee baa yádaasiilti' doleel ni'. ⁷ Ndi Lysias, siláada binant'a'n, nohwaa nyáago hagoshkéhégo nohwilák'e hayidziiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aanií naa hikáhgo, niigo ngon'áq: dá ni nahidnkidgo hat'íí bighá baa dahdaagosiiil'aanií dawa bigonliñh doleel. ⁹ Jews daanlíni áldó' díí ániíhii da'anii ánií daanniid. ¹⁰ Nant'ánchañ nab'igizhná' Paul ya'ti' nkegonyaa gáníigo, Doo alch'idn legodzaa dago díí hat'ííí bá yánáltihii nliigo bigonliñh bighá shil gozhóógo ninadzahgee ádá hasdziih: ¹¹ Díí bigonliñh, nakits'áadah iskaqaná' Jerúsalem yúdag oshkaqahyú níyáá ni'. ¹² Áígee da'ch'okaqah goz'aaq yune', la'íí Jews ha'ánalséh goz'aaq yune', la'íí kih goznilyú la' bil laha'disht'áhgo doo hadn sho'ii da ni', la'íí nnee bil daagodikishgo doo hadn sho'ii da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aanií daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áíná' díí nich'i' ádá nagoshni',

Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí, okaqah bee sahngo na'adí'níííí daabildi'nííííí, áí itah nshlji, bich'á'gé' nnee sílíníí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqah lé'e n'íí hoshkaqah, begoz'aaníí bee nohwá ngot'aa n'íí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí bek'e'eshchiinií dawa hoshdląą. ¹⁵ Nt'éeego ádaat'eehíí la'íí doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíí nanezna'gé' naadiikáh doleeíí áí nnee yiká daadéz'jhií shíí aldó' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú biká desh'jii. ¹⁶ Áígé' dawahn Bik'ehgo'ihí'nań la'íí nnee aldó' daashine'jigo nt'éeego ánasht'jilgo bígonsj doleeííí bighą nđzilgo nabik'í'isiid. ¹⁷ Da'kwíí legodzaahíí bikédé'go tédaat'iyehíí hat'ihíta baa daanshné'go, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaqahgo hat'ihíta baa nshné'go bíl nít'í'íí bich'j' násdzaa. ¹⁸ Díí bee ánasht'jina' da'ch'okaqah goz'aa yune' godnsjigo ilch'j' áde'dinshdlaago, doo shinaayú nnee láągo dała'adzaa da, doo godnch'aad dago Jews daanlíni la' Asiagé' daagolíníí shaa hikai ni'. ¹⁹ Áí hat'ihíta bee shaa dahdaago'aayúgo ninaál shaa dahdaago'aago kú híkáhgo dávik'eh. ²⁰ Dagohíí yandaaltihíí shaa yadaakti' n'ná' hago'at'éeego nch'ogo ánat'jidií shídaagolsjidií, nnee kú nich'j' hikaihíí yaa nadaagoln'i'go dávik'eh, ²¹ Díí dała'á zhą doo bíl dávik'eh da ni', bitahyú sízjigo nádidishghaazhgo gádéniiid n'ná', Nanezna'íí naadiikáhíí hoshdląahíí bighą díí jji nohwináál shaa yá'iti'. ²² Áí Félix yidezts'aqaná, Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nt'éeego yigolsjhií bighą gáníí, Dét'lhégo Lysias, síláada binant'a'íí, kú nyáągo bá ngonsh'aa ndi at'ée. ²³ Áígé' síláada gonenadín binant'a'íí gáyilnii, Paul binádn'jii, ndi lahgee dabíí hát'jyú naghaa le', la'íí bit'éké baa nákáh nnizhoo, hat'ihíta yidn níinií baa nádainé'go nnizhoo. ²⁴ Da'kwíí iskaaníí bikédé'go Félix bí'aad Drusílla, Jew níni, yil n'áázhgo Paul yiká o'ii'pa', áík'ehgo Christ ch'odlaqahíí yaa yałti'go daidezts'aq. ²⁵ Dávik'ehyú ánách'ot'jiiíí, la'íí ádaagoch'idzaaníí, la'íí yunáásyú kaa yá'iti'íí yaa yałti'go Félix díłidgo tsídolyizgo gáníí, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dávik'ehgee níká ánádeshe' ndi at'ée. ²⁶ Ndi yiká oná'í'pa' nt'éeego ilch'j' yałti', Paul ch'inánshteehíí bighą zhaali shaa yiné' shj nzi lé'e. ²⁷ Naki legodzaahíí ch'ígóyáána' Félix nant'ánchań n'íígee Pórcius Féstus nant'ánchań silji; áík'ehgo Félix Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú ashne' nzigo Paul dáha'ásitji nt'éeéna' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleeíí biyi' nyáána' taagiskaanií bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Okqah yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni la'íí Jews daanlíni ádn nazíniíí Paul bee dahdaagost'aaníí Féstus yaa yil nadaagoln'i'ná nádaayokaqah, ³ Paul Jerúsalemýú dol'áá, daabilniiid, higaalgo daayizilheego ndaagoshchjina'. ⁴ Áiná' Féstus gániiid, Paul, Caesaréayú t'ah bí'dotą' ni', shíí dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áík'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíí bíl nádóshkáh, áígee nneehń nch'ogo adzaayúgo ch'ík'eh baa nadaagoln'i'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskaą, áígé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaą hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bíl nołkáh, nniid. ⁷ Ákú nyáána' Jews Jerúsalemgé' hikaihíí binaayú nadaazji, daazhógo ágolzeego, Doo ach'ídn dénch'ogo adzaa da, daabilniiigo baa dahdaagoz'aa. ⁸ Paul ádá hadzii gánjigo, Jews yenagos'aaníí, dagohíí da'ch'okaqah goz'aaníí, dagohíí Caesar ndi doo hago ashłaa da. ⁹ Áiná' Féstus, Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú áshneh' nzigo Paul gáyilnii, Ya' Jerúsalem yúdag nńáhgo ákú shinaál naa dahgoz'aaníí bighą naa yá'iti' hánt'jii nées? ¹⁰ Paul gáníí, Caesar

bá yánáltihíí bidáhgee sízjǐ, da'áigee shaa yá'iti'go dábik'eh: Jews daanlíni doo dénch'ogo ánásh't'jǐl dahúí n't'éégo bígonksǐ. ¹¹ Nch'ogo ánásh't'jǐl lé'eyúgo hat'íí bighá dastaahgo ásdzaayúgo dastaahíí doo bich'í' ch'a'oshgheed at'éé da; bighá shaa yá'iti'íí doo hat'íí dayúgo, doo hadń Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yakti'go hasht'jǐ. ¹² Áík'ehgo Féstus, yǐl nant'án daanlínií ilch'í' yádaakti'ná' Paul gáyilnii, Caesar naa yakti' hánt'jǐ, áík'ehgo áń bich'í' nńáh doleeł. ¹³ Da'kwíi iskaaníí ch'ígoyáána' Agrippa, íziso nant'án nlíni, la'íí Berníce bílgo Féstus, kozhǐ' nant'án silǐjǐhíí bighá, Caesaréayú yaa n'ááz. ¹⁴ Ákú sikeego lǎágo bedaizkaǎná' Féstus Agríppa Paul yaa yǐl nagosni' gáníigo, Nnee la' dá ha'ásitjǐ n't'ééna' Félix onádzaa ni': ¹⁵ Jerúsalemyú sídáána' Jews bi'okáǎh yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Jews yánazini, áí nneehń yaa shǐl nadaagosni', Bá ngono'aah, daaníigo. ¹⁶ Gádaabikéńniid, Nnee baa dahgost'aaníí hayíí baa dahdaagoz'aaníí doo baa yádaakti'égo, la'íí baa dahgost'aǎhíí bighá dá doo ádá hadziíhé yó'olt'e'go Romans daanlínií doo áík'ehgo daagoz'aǎ da. ¹⁷ Áík'ehgo baa dahdaagoz'aaníí kú hikainá' doo n't'ah nsǐgo da, iskaǎh hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nneehń bíl nołkáh, déńniid. ¹⁸ Baa dahdaagoz'aaníí daahizi'ná' nch'ogo ánágot'jǐhíí bee baa dahdaago'aa shǐ niizjǐ', ndí doo hwaa da: ¹⁹ Dabíí daabi'okáǎhíí yaa lahada'dit'áh la'íí nnee la' Jesus holzéhi daztsǎǎ n'íí Paul yaa nagoln'i'yúgo, T'ah hińaa, niíhíí áldó' yaa lahada'dit'áh. ²⁰ Díí k'a'at'ééhíí hago'at'éégo baa yashti' shǐhíí doo bígonsǐ dago, Jerúsalemyú nńáh hánt'jǐ née, ákú naa yá'iti'yú? bíldéńniid. ²¹ Áína' Paul gáshilnńniid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitini zhá shaa yakti'go hasht'jǐ, áík'ehgo Caesar bich'í' ol'a'zhǐ' binádaadeł'jǐ, daabíldéńniidgo bá ndaagosii'áǎ. ²² Agríppa Féstus gáyilnii, Nneehń dabíí yakti'go dists'ǐh hásh't'jǐ. Féstus gáníí, Iskaǎgo nts'ǐh ndí at'éé. ²³ Iskaǎ hik'e Agríppa la'íí Berníce bílgo baa da'oln'íigo n'ááz, siláada yánadaant'aahíí la'íí kǐh goznilgee nnee itisyú nadaandeehíí bílgo dała'ánách'it'jǐh goz'aǎ yune' yǐl onalsǎǎ, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yǐl ha'ákai. ²⁴ Féstus gáníí, Agríppa, íziso nant'án nlíni, la'íí kú neheskaihíí daanohwigha, díń nneehń daal'jǐí ako, dzaǎgee Jews daagolíníí dawa la'íí Jerúsalemyú daagolíníí áldó' daadilwoshgo gádaashǐnii, Díń nneehń doo hińaa bik'eh da. ²⁵ Áína' bighá da'itsaahíí doo la' yee adzaa da lǎágo bígosilǐjǐd, la'íí dabíí gáshilnńniid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitini shaa yakti'go hasht'jǐ, áík'ehgo ákú bich'í' dish'aago ngoní'áǎ. ²⁶ Áína' shinant'a' bich'í' doo hat'íí baa beke'eshchii da. Áí bighá nohwaa bíl ni'ááz, ni zhá Agríppa, íziso nant'án nlíni, naa bíl ni'ááz, áík'ehgo nahídaadelkidií bikédé'go shinant'a' hat'íhíta baa bich'í' k'e'eshchii doleeł. ²⁷ Ha'ásitiiníí hat'íí bee baa dahgost'aaníí doo bígoziné dago deł'a'go doo shǐl bik'eh da, shíí.

26

¹ Agríppa Paul gáyilnii, Ádá hadziíhgo naa godet'aǎ. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gáníigo: ² Agríppa, íziso nant'án nlíni, Jews daanlínií yee shaa dahdaagoz'aaníí dawa díí jǐí nińáál bee ádá hasdziíhíí baa shǐl gozhóq: ³ Jews daanlíni bi'at'e' la'íí lahada'dit'áhíí n't'éégo bígonksǐhíí bighá: n't'éégo shíyínłts'aǎ, nánoshkaǎh. ⁴ Jerúsalemgee bíl ní't'íí daagolíníí bitahyú ishkiin nshǐjǐ ni', áigé' yushdé' godezt'igo hago'at'éégo hinshnaahíí Jews daanlíni dawa yídaagolsǐ. ⁵ Doo ání shídaagolsǐ da ni', shá hadaadziíh hádaat'jǐyúgo, Phárisee nǐigo, Phárisees daandlínií nohwí'okáǎh itisgo daidńsiníí yikísk'eh hińaa ni', daashǐnii doleeł ni'.

6 Daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihinañ bándaaogoz'aa n'íi hoshdlaqahíi bigha shaa yá'iti'go kú sízjí: 7 Díi Bik'ehgo'ihinañ ngon'ááníi begolne'go nohwíi nakits'ádahyú hahiit'íi dájíi biigha dát'pé' biigha ndzilgo Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqah. Díi oshdlaaníi Jews daanlíni shaa dahdaagoz'aa, Agríppa, ízigo nant'an n'líni. 8 Bik'ehgo'ihinañ nanezna'íi naadaayihil'nahíi hat'íi bigha doo daaholdlaq hádaakt'íi da? 9 Jesus, Názarethgé' gólíni, bizhi' bich'á'zhí'go dashíi ánásh't'íiigo dávik'eh nsí ní'. 10 Áik'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi bik'ehgo Jesus daayokaqahíi láqgo ha'áhálkaad ní'; la'íi natseedgo bándaaogot'a'íi, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ní'. 11 Jews ha'ánálséh nagoz'aa yune' lahgee biniidaagodinsí ní', Jesus nch'og'go yaa yádaakt'igo ádaashle' ní'; la'íi dázh'q bik'edaadinshniigo doo Jews daanlíi dahíi bik'ih nagozníyú ndi biniidaagodinsí ní'. 12 Ágánásh't'íiigo okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aa, Ti'í ákú n'náh, daashiln'niigo Damáscusyú óyáá. 13 Ízigo nant'an n'líni, hishaalyú ha'iz'aaqgo shíi la'íi bíl hishkaahíi bílgo nohwiinaayú ch'ígona'ái be'idindláadíi bitisgo yaaká'gé' nohwich'í' nke'dindláád ní'. 14 Daanohwigha hayaan nandena' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshihniigo idisiits'áq, Saul, Saul, hat'íi láq bigha shiniigonkt'éégo áshihnt'sí? Tsídik'ihíi bee nits'í'ishgo'yúgo dayúweh t'aaqzhí' hontalyúgo dayúweh dáni ídida'n'ni'. 15 Gádéniid, Hadn'ánt'íi, shi-Nant'a? Gáshihniid, Shiniigonkt'éégo áshihnt'sinihíi shíi ásh't'íi, Jesus hon-széhí. 16 Nádn'dáhgo hizíi: díi bigha níl ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo hanikt'íi, hago'at'éégo shinktsaaníi la'íi hat'íi níl ch'í'nah ádidishdliihíi shá baa nagolní' doleelgo; 17 Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlíi dahíi áddó' bich'á' níishteeh, doo Jews daanlíi dahíi bich'í' nidish'aa, 18 Bináá got'íiigo ánádaadle'go chagoheelgé' idindiinzhí' ánáda'ne'go, la'íi Satan nadaabilaahíi bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ánáda'ne'go binch'ó'íi bich'á'zhí' ádaile', la'íi daashodlaqahíi bee hadaadeszaahíi bitah daanlíi doleehíi bigha bich'í' nidish'aa. 19 Áik'ehgo Agríppa, ízigo nant'an n'líni, díi yaaká'gé' shíl ch'í'nah ágolzaahíi da'áshihniiyú ásdzaa: 20 Damáscusyú daagolíníi íltsé, áigé' Jerúsalemyú daagolíníi, la'íi ní' Judéa dahot'éhé biyí'yú daagolíníi, la'íi doo Jews daanlíi dahíi áddó' gádaaldishni, Nohwinch'ó'íi bich'á'yúgo ádaal'ne'go Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ánádaal'ne', la'íi nohwinch'ó'íi bich'á'yúgo ádaaldzaahíi dábeht'eego ánádaakt'íi. 21 Díi bigha Jews daanlíni da'ch'okqah goz'aa yune' shíl ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íid ní'. 22 Díi jii'zhí' ngon't'í'go Bik'ehgo'ihinañ shich'onniigo kú sízjí, n'nee doo ízigo ádaat'ee dahíi, ízigo ádaat'eehíi bílgo Bik'ehgo'ihinañ binkaáyú nada'iziidi ní' la'íi Moses be'ágone' daanii ní' zhá baa nagoshni'go gádaabildishni: 23 Christ bini-godil'ne' doleel, la'íi da'ílt'sé daztsaaqé' naadiidáhíi nlii doleel, be'idindíiníi Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlíi dahíi yíl ch'í'nah áyítsí doleel. 24 Ágáníigo ádá yati'ná' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édih láq; láqgo ígon'taaníi niini' édihgo áníílaa láq. 25 Paul gánádo'niid, Féstus, ízigo ánt'éhi, doo shiini' édih da: da'anii ágot'eehíi shiini' gollígo baa yashti'. 26 Ízigo nant'an n'líni, díi baa yashti'íi bígonksí, doo hat'íi t'aaqzhí' be'ánsht'ee dago nich'í' yashti'; díi dahot'éhé bígonksí; doo la' nagont'í' dayú ba'ánagot'íidhíi bigha. 27 Agríppa, ízigo nant'an n'líni, Bik'ehgo'ihinañ binkaáyú nada'iziidi ní' hondlaqá n'ee? Hondlaqágo nígon'sí. 28 Agríppa Paul gáyihni, Ínashood hishleehego dásdozhá shiini' shá ágonlaa. 29 Paul gánádo'niid, Doo dásdozhá da, da'anii odláni n'lii

doleel, doo dáni zhá da, áiná' díí jii daasidezts'aaníí dawa da'ánsht'eehíí k'ehgo ágát'ée doleel, dishniigo Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaqah, díí hishi'dest'pooníí zhá dahgo. ³⁰ Paul ánniiná' ízisgo nant'án, la'íí nant'ánchań, la'íí Berníce la'íí yił naháztaaníí biłgo nádiikai. ³¹ K'ihzhí'yú niikaigo gádaahídi'nii, Díń nneehń bighá datsaahíí dagohíí bighá ha'á'istiiníí doo ye'ánat'íid da laq. ³² Agríppa Féstus gáyihńii, Díń nneehń ch'ínadzá doleel ni', Caesar doo yaa ádet'aaq dayúgo.

27

¹ Italyú nohwil dahdez'eelgo nagot'aaná' Paul, la' ha'áshijeedíí biłgo silááda dałán gonenadín binant'a', Július holzéhi, binádaadéz'íi doleelgo baa ni'níl, án silááda Augústus yánant'aahíí itah nlii. ² Tsina'eehí Adramýttiumgé' Asia bitábaqá zhineeyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwil dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícagé' gólíni, bił dekai. ³ Iskaq hik'e Sídon golzeege nohwil nda'iz'eel; áígee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'í' nńahgo nń'éeego ádaaniłš le', biłnńiid. ⁴ Áíge' nohwil dahnáda'n'eelna' Kýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel, nohwich'í'go nńh'iidhí bighá. ⁵ Cilícia la'íí Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwil ch'ída'iz'eel, áíge' Lýcia biyi' kńh gozńilí Mýra golzeezhí' nohwil nda'iz'eel. ⁶ Áígee silááda gonenadín binant'a' tsina'eehí Alexándriagé'ihí Italyú dez'éli yaa nyáágo, Beh hołkáh, nohwilnńiid. ⁷ Dátáqadégo nohwil da'o'olgo doo alch'idn nohweda'iskaq da, nohwich'í' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhí' nohwil ch'ída'iz'eel, nńh'iidhí bighá doo dayúweh nohwil da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'í' nagont'ogo tábaqá zhineé nohwil da'o'olgo Fair Havens golzeezhí' nohwil nda'iz'eel, kńh gozńil Laséa golzeehíí bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogíí bighá, la'íí daagodńisigo dáshiná' da'ch'okaqahíí al'íná' bitis ch'ígoyááhíí bighá ił'o'olhí bégódzid ni', áik'ehgo Paul gádaabihńii, ¹⁰ Shik'isyú, díí bígonsi, nohwil da'o'olýú tsina'eehí la'íí daayogheehíí bich'í', nohwíí dó' nohwich'í' nadaagont'og doleel. ¹¹ Áiná' silááda gonenadín binant'a'ń, o'okíí yebik'ehń la'íí tsina'eehí bíyee gólíń zhá óyést'saa, áiná' Paulń doo óyést'saa da. ¹² Tsina'eehí nńá'í'olgee doo nohwehai bik'eh dahíí bighá ch'ílaqágo gádaanńii, Nohwil da'o'ol le', dáhago'at'éeego Pheníceyú niikáh, áígee nohwehai doleel, daanzigo; Pheníce áí Crete biyi' goz'aa, áígee tsina'eehí nńa'ol northwestzhí'go la'íí southwestzhí'go ch'ígót'í'. ¹³ Hayaagé' taqadégo nńh'iidná', nohwá úts'íid daanzigo, besh ndaazíí tsina'eehíí bee dahast'ó n'íí ihnádaiz'aaná' Crete bibahyú bił ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dér'ihék'e tsina'eehí hńch'í'cho bił hayaa, Eurolydon holzéhi. ¹⁵ Nawode desch'iidhí bighá tsina'eehíí doo hńch'í'dázhí' dahdi'eel da, dabiim'yú dez'eel l'e. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni alch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eelgo tsina'eehí alch'íséhíí da'ónanta tsina'eehí nchaahíí bit'ahyú ndaiz'aa: ¹⁷ Áíge' tsina'eehí nchaahíí biká'yú dahdaiz'aaná' besh hishbizhíí nchaahíí tsina'eehí bik'idesdiz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowaqolgai biká' dastsoozíí nadaayink'tsoozná' nńh'iidíí zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwil ilch'á' nách'ihíí bighá iskaq hik'e tsina'eehíí yoghélihíí la' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaq hik'e tsina'eehíí benadziidi dabíí yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái la'íí ts'íłsqósé doo hwaa bee got'íi dago doo alch'ídeskaq da, la'íí díyat'éeego nohwil ilch'á' nách'ih, áik'ehgo doo hago'at'éeego hasdáhiikáh da laq daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul ihń'gé' hizijigo gáníí, Shik'isyú, shich'í'

ídaayesóts'áayúgo, Cretegé' doo nohwil dahda'n'eel dayúgo, doo díí k'ehgo nohwich'í' nadaagont'og da doleel ni', la'íí doo hat'íí ch'a'one' da doleel ni'. ²² Áiná' gádaanohwilkishnii, Bidag ádaanoht'ee le': doo la' daaholtsaah at'éé da, tsina'eelíí zhá da'ízlíí hileeh. ²³ T'é'ná' Bik'ehgo'ihí'nań, biyéé nshíjń la'íí hoshkaqahń, binal'a'a yaaká'gé'hi shit'ahgé sizíjgo, ²⁴ Gáshihńiid, Paul, doo niini' haq da le'; Caesar bidáhgee sínzjį doleel: la'íí bil nił da'o'ohí dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nań naa godin'áá. ²⁵ Áík'ehgo shik'isyú, bidag ádaanoht'ee le': Bik'ehgo'ihí'nań hoshdlaqahíí bighá da'áshihńiihí k'ehgo ágone'go bígonsj. ²⁶ Áiná' ni' táyi' dahgoz'aanii biká'gee yónohwi'dilkaad doleel. ²⁷ Djí'ts'adah ilkaahíí bit'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'gé' tsina'eelíí bil ilch'á' nnáihńiiná' t'é'ís'ahyú shj nada'ih'eelíí ni' bich'í'yú nohwil da'n'eel daanzj l'é'e; ²⁸ Áík'ehgo hayaa tú yida'nes'aadgo nadin ilk'ich'idesńiih, k'a'áhosah lágo yidaagolsjįid: yunáásyú tú yináda'nes'aadgo k'adií ashdla'adah ilk'ich'idesńiih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tséé biká' hi'eelíí bighá bil daagoyé'égo bésh ndaazíí tsina'eelíí bedahast'óníí djí' nkedeznil, tsina'eelíí biké'ńnáá yáyyaa, áiná' jįj góleeh, daaniigo da'okaqah. ³⁰ Nadaa'eelíí tsina'eelíí biyi'gé' hahiikeeh daanzjgo, tsina'eelíí akch'iséhíí téh daayiheznil, bésh ndaazíí tsina'eelíí bádnge' nkeadaayiníí ádaagodil'jįgo, ³¹ Paul silááda la'íí silááda gonenadín binant'a'úí gáyihńii, Díí nneehíí dá tsina'eelíí biyi' naháztaqayúgo zhá daahońnaa. ³² Áík'ehgo silááda tsina'eelíí akch'iséhíí bedahdaahest'ooníí daayiheshgizhgo bil odaagohez'eel. ³³ K'ad haikaaahyú Paul nádaayokaqahgo gádaayihńii, Da'olsaągo nzhq, nda'ohígo dáshiná' djí'ts'adahyú nohwiyołkaak. ³⁴ Áík'ehgo nádaanohwoshkaqah, da'olsaą, áí bee daanoldzilgo; nohwitsizil dala'a ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. ³⁵ Díí yee ánniidná' bán náidmné'go dawa binááí Bik'ehgo'ihí'nań áshqod yihńiiigo oskaqdná' ilk'iyíldáádgo yiyáą nágodiidzaa. ³⁶ Áík'ehgo nnee la'ihíí yidag ádaat'eego dabii áldó' da'iyáá. ³⁷ Daanohwighago naki gonenadín iká'yú gots'idin gostán hiilt'ee, tsina'eelíí biyi'. ³⁸ Náda'isdjįdzhí' da'iyáána' t'oh nagháí téh daayeskaadgo tsina'eelíí dá'aldzóle sillj. ³⁹ Got'jį gozljįiná' ni'híí doo yidaagolsj da: ndi tú ónákákáągo ténágojhj'áą daayo'jį, áígee nohwil ndaanó'eel daanzj. ⁴⁰ Áík'ehgo bésh ndaazíí tsina'eelíí bee dahast'ó' n'íí daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aahí bit'ól k'eda'iz'ahgo, la'íí tsina'eelíí bit'a' bádń zhínéehíí hadag ádaizlaago nch'iid bich'í'go tábqazhí' bil nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú lednłjįee tsina'eelíí lehigo'go doo nahi'naa da siljį; biké'dinnáágé'íí tú nádídáhíí nbihezti'. ⁴² Ha'áshjįeedíí la' nada'dilkqoh daanzjgo, silááda nadaabiltseedgo ndaagoshchjį, ⁴³ Áiná' silááda gonenadín binant'a'ń Paul doo zidee hat'jį dago, Dah, bilńńiid; Hayíí nada'okq'íí tsina'eelíí bitisyú'an odaohjago táts'áda'okqoh, daayihńii: ⁴⁴ La'íí gáyihńii, Tsj nteelíí la'íí tsina'eelíí baa nahast'ó'íí bee hanaazhí' nada'okqoh. Áík'ehgo dawa ni'zhí' nádaaheskai.

28

¹ Tásts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aanii Melíta golzee lágo bídaagosilzjįid. ² Nnee áígee daagolíníí k'ídaanzjgo deda'deshjeedná', Yushd'é' nádaanokdzilł, daanohwihńiid, nagoltjį nkegonyaa, la'íí gozk'azíí bighá. ³ Paul chizh la' náyihezlaago dayinńilná' t'łiish bik'asda' golíni ndoogo áíge' hayáágo Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nnee áígee daagolíníí t'łiishíí Paul bigangé' nahitjįgo daayiltsaqná' gádaakid'ńii, Díń nneehń nnee naittseedíí nłni láq,

túnteel bich'á'gé' hína' ndi, doo hínaa bik'eh dahíí bighq̄ datsaah. ⁵ Áiná' Paul t'íishíú dá kọ' biyí'zhí' nayíít'e'ná' Paul doo hago adzaa da. ⁶ K'ad nilzool̄ shí daabo'niigo, dagohíí datsaah shí daanzigo biba' naháztq̄; ndi nzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'íiná' biini' lahgo ánadaizdlaago, Diyin nlii láá, daanzi. ⁷ Ni' táyi' dahgoz'áayú daagolíníí binant'a', Públius holzéhi áígee lá' bini' lé'e; áń k'ínoho'niigo bigowayú taago nohweskaq̄. ⁸ Públius bitaa yóiyahgo nezgaigo chan dilé yaa nagmaago sitij: Paul baa nyáágo biká' ndelniiná' bá oskaq̄dgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nnee táyi' dahgoz'áayú daagolíníí lá'ihíí kah yaa nakaihií neheskaigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidn̄sigo dawahá nohwá daayihezniil; lá'íí k'ad nohwił da'dez'eelná' dawahá bídaandinihií tsina'eelíí yih daihezniil. ¹¹ Taagi nohwedahitaq̄aná' tsina'eelíí áígee behaihi, Alexándriagé'ihíí, Cástor lá'íí Póllux beda'aszaahi bádngée nazijigo ádaaszaago bił nohwił da'dez'eel. ¹² Síracuse nohwił nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaq̄. ¹³ Áígé' nohwił léda'n'eelgo Rhégium nohwił nda'iz'eel: áígé' iskaq̄ hik'e hayaagé'go dezhch'iidgo iskaq̄ hik'e Putéoliyú nohwił nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlq̄' bee nohwił'íyú baa nkaigo, Nohwił nahísóltq̄ le', daanohwiłniigo, bił naháataq̄ gosts'idiskaq̄: áígé' Romeyú ohiikai. ¹⁵ Odlq̄' bee nohwił'íyú ákú daagolíníí hiikahgo nohwaat'ídaanzijná' Ápiai Forum lá'íí Three Taverns golzeezhí' nohwiba' hikai; áí Paul yiltsaq̄aná' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo bił gozhóq̄go hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' silááda binant'a' ha'áshijeedíí binádaadéz'iinií binant'a' yaa n̄nil: ndi Paulhií dasahn golijigo baa godet'aq̄, silááda lá' binádez'ijigo. ¹⁷ Taagiskaq̄aná' Paul Jews áígee daagolíníí yánazni, Dala'ahéhi, daayihni: dała'adzaaná' gádaayihni, Nnee daanołni, shik'íyú, Jews daanliinií dagohíí daanohwitaa n'íí bi'at'e' doo hago ashlaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásitijigo niyáágo Romans daanliini baa shi'deltij. ¹⁸ Shaa yádaakti'ná' bighq̄ datsaahíí doo lá' dahíí bighq̄ ch'ínadaashilteeh hádaat'ij ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliinií áí doo hádaat'ij dago, Caesar shaa yałti' hasht'ij, dishnií lé'e, bił ní't'íí doo hat'íí bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áik'ehgo Israel hat'ííí bángot'áq̄híí bighq̄ díí bésh hishbizhíí bee kishi'dest'q̄ohíí bighq̄ dała'ánohwishlaa, nohwines'ijigo, nohwich'ij' yashti'go: ²¹ Gádaabihniid, Judéage' naltsoos naa nagolni'go doo lá' nohwaa hi'n̄il da, lá'íí nohwił'íyú áígé' kú neheskaihií doo lá' naa naagolni' da, doo lá' nchq̄'go naa yałti' da. ²² Dahot'éhé díí okq̄ah bee sahngo na'ád'niilihíí baa yá'it'igo bidaagonlzj: ni hago'at'éégo baa natsínkeesíí daadihiits'ih hádaahiit'ij. ²³ Bángot'aanií bijij nnee láágo Paul dásideayú dała'adzaa; t'albigé' o'i'áq̄zhí' Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanií nkt'éégo yaa nagosni', Moses yegos'aanií lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí k'eda'ashchiinií bich'á'gé' Jesus yaa nagosni'go bini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ Lá' yaa yałti'íí daayosdlaq̄d, lá'ihíí doo daayosdlaq̄d da. ²⁵ Lahada'dit'áhgo Paul dalán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Holy Spirit binkááyú daanohwitaa n'íí da'anijigo gáyihniid, ²⁶ Díí hat'ííí bich'ij' n̄n̄áhgo gádaabihniih, Daadołts'ag ndi doo nohwił ídaagozi da doleeł; daanel'ij ndi doo da'anii daal'ij da doleeł: ²⁷ Díí n̄neehíí biini' daanyee' daazlij, doo da'diits'ag da daazlij, lá'íí daaneshch'il daazlij; doo ágádaat'ee dayúgo bináá yee daago'ij doleeł ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleeł ni', lá'íí biini' yee bił ídaagozi doleeł ni', áik'ehgo shich'ij' ádaane'go nádaasdziih doleeł ni'. ²⁸ Díí bidaagonksj le', Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' bee hasdách'igháhíí doo Jews daanlij dahíí bich'ij'

ol'a', nohwildishnii, áhíí ídaadésts'aqá ndi at'éé. ²⁹ Díí yee hadziiná' Jews daanliiníí dázho' lahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú k'ih yigha' na'ihiniikíí yiyi' golíígo naki legodzaa, la'íí baa hikáhíí dawa ya'ahénzi' ni', ³¹ Doo nan'í' dago, nnee doo la' tsibildj' dago Bik'ehgo'ihí'na' bilakt'áhgee begoz'aanú' yaa nagoln' ni', la'íí Jesus Christ nohweBik'eh' yaa ilch'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'a nshlìigo shich'ì' ánniid, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshni'híí bighà its'ashi'doltíí, 2 (Da'ái Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yaft'igo dabintsé yengon'áá, áí godiyihgo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchíí lèk'e,) 3 Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ yaa nagolní', án nnee k'ehgo nyáágo David linolt'ííhíí nlií; 4 Jesus Christ daatsaqadí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliígo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golíígo: 5 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'áá, binal'a'a nshlìí doleełgo, áík'ehgo Jesus bizhí'íí ba'ihégoşí doleełhíí bighà baa nagoshni'go, nnee iltah at'éégo hadaazt'í' daabodlaqahgo bikísk'eh ádaat'eego ashlé': 6 Nohwíí aldó' Jesus Christ biyéé daanohlíí doleełgo nohwich'ì' ánniid: 7 Daanohwigha Romeyú daagonohiiníí nohwich'ì' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanohshoogo báhadaadeszaahíí daanohlíígo nohwich'ì' ánniid: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'áá le'. 8 Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnañ nohwich'ì' ba'ihénsí, nohwi'odla' ní'gosdzán biká' dahot'éhé baa ch'íniihíí bighà. 9 Bik'ehgo'ihí'nañ, biYe' baa yati' nlt'éhi baa nagoshni'go, shííí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhá nohwá oshkaah nt'éé shá yígósi; 10 Díinko bighà dá oshkaah nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo áníta dáhago'at'éégo nlt'éégo nohwaa desháál. 11 K'azhá daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'íí la' nohwaa nshné'híí bighà, áí bee nldzilgo daahodohşíí doleełgo; 12 Díí ádishnii, nohwií hik'e shíí bílgo nohwi'odla' dała'ázhí' ildeñáágo bee hadag ádaaálnzj doleeł. 13 Shik'ííyú, doo akch'idndi nohwich'ì' disháh hásh't'íígo ní' bídaagonoşígo hasht'íí, doo Jews daanlií dahíí la'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ì' hosilbááhíí k'ehgo nohwhitahyú aldó' la' hodishbjííhíí bighà, (ndi nashi'dintl'ogo t'ahkó goldoh.) 14 Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanliiníí aldó', daagoyááhíí hik'e doo daagoyáá dahíí aldó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bíl nagoshni'go shá goz'áá. 15 Áík'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwíl nagoshni'go dázhó hásh't'íí, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. 16 Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ídaayánsdzj da: áí Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, la'íí Greeks daanliiníí aldó'. 17 Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nnee bich'ì' dábíkehýú át'ééhíí ch'í'nah alzj, odla' begodeyaadí' odla' bengont'í'zhí': bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Hadín dábíkehýú át'ééhíí odla' zhá yee hináa doleeł. 18 Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnşj dahíí la'íí ncho'íí ye'ánádaat'ííhíí dawa yich'ì' Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' yaaká'dí' ch'í'nah alzj, áí ncho'íí ye'ánádaat'ííhíí yee da'anii ágot'eehíí t'áazhí' ádaayíşj; 19 Bik'ehgo'ihí'nañ bebígózi doleełí ch'í'nah alzaago yídaagóşj, Bik'ehgo'ihí'nañ dahíí bíl ch'í'nah áyíşjihíí bighà. 20 Ní'gosdzán alzaadí' godezt'í'go Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi doo hit'íí dahíí nlt'éégo bígózi, dahazhí' binawod golíníí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nliiníí nt'é áyíílaahíí bebígózi; áí bighà áí nnee ncho'go ánádaat'ííhíí doo nt'é bee bich'ì' ch'í'idaagonowáh át'éé da: 21 Bik'ehgo'ihí'nañ yídaagóşj ndi doo daidnşj

da, doo ya'ihédaanzí dahíí bighá doo nt'é bee bich'í' ch'ídaagonowáh át'éé da; áidá' da'ílinégo natsídaakees, la'íí biini' doo goyáá dahíí godilhił begoz'áa daasilíj. ²² Ídił daagodz'áago doo daagoyáá da daasilíj, ²³ Nnee datsaahi, la'íí dló', la'íí dawahá bijad díj'igo nadaakaihií la'íí nada'nagíí yeda'ile'go daayok'áah lék'e; áí bee Bik'ehgo'ihí'nań doo datsaah dahi bits'á'dindláádíí hik'e díí kogan be'ádaaszaahií bílgo ilđenáágo ch'ídaiznil. ²⁴ Áí bighá bijíí yun'e' nch'og'oz zhá natsídaakeesgo dážh'og nch'og'íí bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'áa, daabits'íhií ilđenáágo doo daidnłsı da: ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' da'anıi ágot'eehií hik'e lé'ılchoohıí bílgo ilđenáágo ch'ídaiznil, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyılıaahií zhá daidnłsıgo daayok'áahdá' bíhií doo daach'ok'áah da; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dahazhı' ba'ihégosı. Doleelgo at'éé. ²⁶ Áí bighá bits'ı bee ídaayágosıyú ánádaat'ııł hádaat'ııhií bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'áa: isdzáné nnee bá álzaa n'ıí isdzáné dabıí il'ídaayágosıyú ánádaat'ııł. ²⁷ Da'áik'ehgo áldó' nnee isdzáné bá alzaa n'ıí k'ihzhı' ádaizlaago, dabıí ilch'ı' biini' daama'; nnee dabıí il'ídaayágosıyú ánádaat'ııł, áí bighá nda'ılsıhií dabıí ích'ı' nadaayi'nııł, áí da'áígee dávik'eh. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo dayúweh yıdaagolı' hádaat'ıı dahıí bighá dážh'og binatsekees daanch'og'ıı yich'ı' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'áa, doo ánách'ot'ııł dahıí ye'ánádaat'ıı doleełgo; ²⁹ Doo bik'ehyú ágot'ee dahıí behadaak'ıl, la'ıı nant'ı' na'ídaahií, nch'og'oz ánádaat'ııhií, dawahá dayúweh'ego ídáhádaat'ıınıí, da'o'nı'ı; la' bıyééhií ídáhádaat'ıınıí áldó' behadaak'ıl, la'ıı its'ızıłheehı, lahadaadıt'áhií, nadaach'aahií, bi'at'e' nch'og'ıı, la'ıı ch'ıınıı daanııhií áldó' behadaak'ıl; ³⁰ La' yın'ıda'dıl'ıhıgo ch'ıınıı daanıı, Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaanııhiı, doo hadıń daidnłsı da, ídaa da'odlııgo dabıí ídaa yádaaktı', dabıí nch'og'ı ádaile'go yıdaago'aaah, daabishchıı n'ıı doo daidits'ag da, ³¹ Doo daagoyáá da, doo da'ádaanııyú ádaat'ee da, doo hadıń bíł daanzh'og da, doo hadıń yaa nádaagode'aaah hádaat'ıı da, doo bíł daagoch'oba' da: ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee ágánádaat'ııhií da'ıtsaahií bee yándaagoz'áago yıdaagolı' ndı, doo dabızh'á ágánádaat'ııł da ndı nnee ágánádaat'ııhií bíł dádaabik'eh.

2

¹ Áí bighá nnee ńlıni, ni hadıń ánt'ee shıhií, nnee la' baa yánłti'yúgo doo nt'é bee nł'éégo nich'ı' ch'ıgonowáh át'éé da; nnee la' baa yánłti'yúgo dani ídił ch'ıgondeehı at'éé, ni dó' da'ágánt'ééhií bighá. ² Díıńko bídaagonłzı, ágánádaat'ııhií Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehgo bándago'aaah. ³ Áık'ehgo nnee ńlıni, dani áldó' ágánt'ııdá' ágánádaat'ııhií baa yánłti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo nángo'aaah da doleeł nńzı gá? ⁴ La'ıı Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'ıı la'ıı nidag at'ééhií hik'e ńzaadyú dagoho'aahií ch'ıda'ızkaadıı doo bíł óńttag da go'ıı; Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'ıı ninch'og'ıı bits'á'zhı' hińááłgo nelnáahiı doo bígonłsı da gá? ⁵ Áidá' nıjıı nt'ı'ızıı bighá la'ıı ninch'og'ıı doo bits'á'zhı' áńneh hánt'ıı dahıí bighá, dani goyéé'ıı bee ích'ı'godnt'áah, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yıł ch'ı'ıtııhií bijıızhı'; áí bijıı dabıí dávik'ehyú át'éégo nángo'aaahiı ch'ı'nah áidolıı; ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee dała'á daantııgee da'ánádaat'ııł n'ıı dávik'ehgo biyaa gozh'óónıı dagohıı binııdaagodıle'ıı yich'ı' nahııni; ⁷ Hadıı nł'éégo ánádaat'ııhií yich'ı' dahdaanld'og nł'éégohiı Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláádıı la'ıı bíł dávik'eh doleełıı, la'ıı dahazhı' ihı'naahiı yıká daadéz'ıınıı, ihı'ná doo ngonel'áa dahıí Bik'ehgo'ihí'nań baa daidı'aaah: ⁸ Áidá' lahadaadıt'áhgo lanakaihií, la'ıı da'anıı ágot'eehií doo yıkısk'eh ádaat'ee

da ndi nch'ogo ágot'eehíi yikísk'eh ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íi bee biniidaagodilne'. ⁹ Nnee dała'á daantúííííí nch'ogo ánádaat'ííííí bich'í' goyéé'go godigháh, la'íi biniidaagont'éeé doleel, Jews daanliini' ntsé, doo Jews daanlii dahíi aldó'; ¹⁰ Áída' dała'á daantúííííí nnt'éeégo ánádaat'ííííí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dindláádíi biyéé doleel, bíl dábiík'eh doleel, la'íi ílch'í'daagont'éeéíi biyéé doleel, Jews daanliini' ntsé, doo Jews daanlii dahíi addó': ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee doo la' ítisgo yistíi da. ¹² Hadíi Jews bich'í' begoz'aaníi doo bit'ááhyú ádaat'ee dago nch'ogo ánádaat'ííííí begoz'aaníi doo bee bándaaogot'aah da ndi da'ílii daaleeh; áída' begoz'aaníi bit'ááhyú ádaat'eego nch'ogo ánádaat'ííííí begoz'aaníi bee bándaaogot'aah; ¹³ (Ái begoz'aaníi dédaidits'agíi zhá doo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábiík'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaníi yikísk'eh ánádaat'ííííí zhá dábiík'ehyú ádaat'ee daabíldi'níi doleel. ¹⁴ Doo Jews daanlii dahíi Jews bich'í' begoz'aaníi doo yídaagolsí da ndi dabíi ye'ádaat'eehíi bik'ehgo ái begoz'aaníi ánííhíi yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'í' begoz'aaníi doo yídaagolsí da ndi begoz'aaníi dabíi ídá ádaíslaa: ¹⁵ Begoz'aaníi bijíi yune' dahgoz'aaníi ch'í'nah ádaayíksí, nt'é nnt'éeéhíi dagohíi nch'ó'íi dabíi yídaagolsí, la'íi binatsekeesíi lahgo ánáyodlíi, lahn nnt'éeégo ánsht'ee ní' daanzí, áída' lahníi nch'ogo ánsht'ee ní' daanzígo); ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yándaago'aahíi bijíi yati' baa gozhóni' baa nagoshni' n'íi ánííhíi k'ehgo bí'at'e' nadain'íi' n'íi Jesus Christ bíláhyú yándaago'aah doleel. ¹⁷ Jew nldi'níiíi, begoz'aaníi bikísk'eh ánsht'eego dábiík'ehyú ánsht'ee nńzi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bee ída'óndlii, ¹⁸ Án há't'íni' bígonsí nńzi, la'íi begoz'aaníi bee níl ch'ígot'aahíi bighá hadíi dážhó nnt'éeégo ágot'eehíi zhá níl dábiík'eh, ¹⁹ Bináá ágodiníi yágo'íni' nshíi nńzi, la'íi godílihíi biyi' nakaihíi bá'idindláádíi nshíi nńzi ída'óndlii, ²⁰ Jews bich'í' begoz'aaníi biyi' í'í'gózini' la'íi da'anii ágot'eehíi begoz'aahíi bígonsí'dá' doo daagoyáá dahíi bíl ch'ídaagon'áah, la'íi mé' daanliíhíi k'ehgo doo ihwahá yídaagolsíhíi dahíi bíl ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, la' bíl ch'ídaagon'áahíi níni, dani ídíl ch'ígot'áah néé? Doo da'noh'íhíi da nniigo íl ch'ígon'áahdá' in'íhíi néé? ²² Doo nant'í' nahkai da nniigo íl ch'ígon'áahdá' nant'í' nanna néé? K'eda'ashchíi' níl nch'odá' ái daach'okáahgo nagoz'aayú nannaago in'íhíi néé? ²³ Ni, begoz'aaníi bee ída'óndliíhíi, begoz'aaníi doo bikísk'eh ánt'éeé dahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ doo níl íl'í da go'íi. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiini' ánííhíi k'ehgo doo Jews daanlii dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi'íi nch'ogo baa yá'iti', nohwíi nohwíghá. ²⁵ Begoz'aaníi bikísk'eh ánt'éeéyúgo circuncise áni'delzaahíi ná íl'í: áída' begoz'aaníi doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circuncise áni'delzaa dahíi k'ehgo ánt'éeé. ²⁶ Da'áik'ehgo nnee la' doo circuncise ábi'delzaa da ndihíi begoz'aaníi ánííhíi k'ehgo at'éeéyúgo, doo circuncise ábi'delzaa da ndi circuncise ábi'delzaahíi k'ehgo bíl otag ya'? ²⁷ Nnee bits'í bee doo circuncise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníi yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ní, begoz'aaníi bek'e'eshchiini' bígonsí ndi doo bikísk'eh ánt'éeé dahíi ya' doo ch'í'nah ádaanile' da néé? ²⁸ Nnee Jew nliigo gozlii ndi doo ái zhá bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'anii Jewhi nlii da; la'íi nnee bits'í zhá circuncise ábi'delzaahíi doo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'anii circuncise ábi'delzaa da: ²⁹ Áída' bijíi biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ yidn'sini', án da'anii Jewhi nlii; la'íi bijíi yune' circuncise ábi'delzaahíi da'anii circuncise ábi'delzaahi at'éeé, biyi' siziini' Bik'ehgo'ihí'nañ bíl goyíshóógo áile'híi bighá, doo begoz'aaníi ánííhíi zhá bighá da; hadín ágát'éeéhíi doo nnee zhá nnt'éeégo

baa yádaakti' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nlt'éé.

3

¹ Áík'ehgo Jew nlíni nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahí hant'é ilíj? ² Dawa bee dázhq ilíjhi at'éé: dantségee Jews daanliiní Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daadest'qáhi at'éé. ³ Ła' doo da'odlqá dayúgohíj? Ya' doo da'odlqá dahí bighq Bik'ehgo'ihí'nañ doo da'álch'iníyú at'éhi at'éé da née? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantíjgee lédá'ihchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nañ da'aníhi nlijo bigózi le'; bek'e'eshchiiní Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' yałt'igo gánii, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleeł, łá'ii dahagee dahadín ni'iltahyúgo bitis nnléel, nii. ⁵ Áidá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahí Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú at'ééhí ch'í'nah áyísiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nañ bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bighq doo bik'ehyú nohwich'i' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'ehyú at'éé dayúgo, hago't'éégo ni'gosdzán biká' nnee yándaago'áh doleeł? ⁷ Łé'ishchoohí Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii doo at'ééhí ch'í'nah áyísiigo ízigo at'ééhí ái bee bigóziyúgo, nt'é bighq shí nshchq'hí k'ehgo shaa yałt'igo shángo'áh? ⁸ (Ła' nnee nohwini'daadilniigo nohwaa ch'inii daanii), Nlt'ééhí bengowáhí bighq nchq'go ádaahiit'ij le', daan'niigo nohwá ádaagozłaa. Nnee ádaanohwihnihi bándaaagont'aahí dábik'eh. ⁹ Áík'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daanliiní itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiní łá'ii doo Jews daanlii dahí nchq'ii bi'sna' daanlijo ilk'idá' ch'í'nah ádaasidłaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiiní gánii, Doo hadín dábik'ehyú at'éé da, dah, dałá'á ndi doo łá' da: ¹¹ Doo hadín bil'ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yiká déz'ij da. ¹² Dawa k'ihzh'i'go ádaasdzaa, dawa doo da'ilíj da daasilij; doo hadín nlt'éégo ánat'ijł da, dah, dałá'á ndi doo łá' da. ¹³ Bidayi'hí nnee k'e'sitijhi bil' ch'í'otqáhí k'ehgo at'éé; bizaadí bee k'izéda'dilteehgo yádaakti'; ch'osh bik'asda' yee na'itseedhi bize' yune' benagoz'qá: ¹⁴ Yati' be'okáakí łá'ii yati' koni'daadilni'ii bize' bee hadaalk'il: ¹⁵ Da'dizohéézh'i' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaiyú biki'dináyú da'íłchq'ohí hik'e iniidaagodile'ii benagoz'qá: ¹⁷ Nkegohen'áání begoz'qáhí doo yídaagotłj da: ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnłj da, doo yaa natsídaakees da, nii, bek'e'eshchiiní. ¹⁹ Jews bich'i' begoz'aaní áníhí nnee da'ái bit'ááhzh'i' ádaat'eehí yich'i' ániigo bídaagonłj: áík'ehgo nnee daantíjgee doo hago't'éégo ídaa yánadaalti' da doleeł, łá'ii ni'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándaaago'áh doleeł. ²⁰ Nnee doo łá' Jews bich'i' begoz'aaní yikisk'eh ánat'ijłi zhá bighq Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú at'éé da: begoz'aaní áníhí bighq nchq'go ánách'ot'ijhi bigoch'íłj. ²¹ Nnee Jews bich'i' begoz'aaní doo yikisk'eh at'éé da ndi hago't'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú at'éé doleeł k'adí nohwil' ch'í'nah alžaa, ái doo ánídá' begoz'aaní bek'e'eshchiiní baa na'goni', łá'ii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'ii yaa nadaagosni'; ²² Díinko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odlqágo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú ách'it'éé, da'odlaaní dawa ágádaat'ee; nnee łá' doo łahgo at'éé da, dawa dáłekt'ee: ²³ Nnee dawa nchq'go ádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éhí dáyich'i' nihikáh; ²⁴ Áidá' binchq'ii bits'á'zh'i' Christ Jesus ch'inádainil, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa daach'oba'go dábik'ehyú ádaat'éhi

daayilnii, doo nt'é bigha nahi'niil da: ²⁵ Bik'ehgo'ih'i'naa Jesus zideego bidihii bee nnee bincho'ii ya nahi'niil doleelgo yil'aaad, ai daayodlaago bincho'hii bigha baa nagodet'aa doleelgo; ai bigha Bik'ehgo'ih'i'naa dabik'ehyu at'eehii nnee bich'i' ch'i'nah alzaa, an nzaadyu badaagoho'aalgo nnee ncho'go anadaat'iidii doo yil otag da; ²⁶ Bik'ehgo'ih'i'naa dabii dabik'ehyu at'eehii dii goldohii biyi' nnee bich'i' ch'i'nah alne'go, dishnii: dabii dabik'ehyu at'ehi nliigo ch'i'nah alne'go, la'ii dahadiin Jesus yodlaahii dabik'ehyu at'ee yilnhi at'ee. ²⁷ Idaa ch'odliigo yach'ilti'ii hayu begoz'aa? Doo hayu begoz'aa da. Hant'e bigha? Ya' dak'o nlt'ee'go anach'ot'iihii bigha Bik'ehgo'ih'i'naa binadzahgee dabik'ehyu ach'it'ee nee? Dah, ki'odla'ii zha bigha. ²⁸ Aik'ehgo dii badaagosilzid, nnee Jews bich'i' begoz'aanii doo yikisk'eh at'ee da ndi bi'odla'hii bigha Bik'ehgo'ih'i'naa dabik'ehyu at'ehi bilnii. ²⁹ Ya' Bik'ehgo'ih'i'naa Jews daanliinii zha daabokaahii nlii nee? Doo Jews daanlii dahii ald'o daabokaahii nlii ya'? Ha'oh, doo Jews daanlii dahii ald'o? ³⁰ Bik'ehgo'ih'i'naa da'aa' nlii, aik'ehgo nnee circumcise adaabi'deszaahii bi'odla'hii bigha Bik'ehgo'ih'i'naa dabik'ehyu adaat'ehi daabilnii doleel, la'ii doo circumcise adaabi'deszaa dahii ald'o' bi'odla'hii bigha dabik'ehyu adaat'ehi daabilnii doleel. ³¹ Agadaan'niigo begoz'aanii doo ilji dago adaahiidle' nee? dah, da'anii doo agat'ee da, aida' begoz'aanii ndzilgo daanzij.

4

¹ Aik'ehgo Abraham, bits'a'di' daadihe'na'ii, nt'e daan'niigo baa nadaago-hiilni' doleel? ² Abraham dabii nlt'ee'go anati'iihii bigha Bik'ehgo'ih'i'naa dabik'ehyu at'ehi yilnii lek'eyu'go, ai bigha ida'odlii doleel ni'; ndi doo Bik'ehgo'ih'i'naa binadzahgee agat'ee da lek'e. ³ Bik'ehgo'ih'i'naa biyati' bek'e'eshchiinii nt'e nii? Abraham Bik'ehgo'ih'i'naa yosdlaad, aik'ehgo bi'odla'hii bigha dabik'ehyu at'ee'go ba hotag lek'e, nii. ⁴ Hadin na'iziidi bich'i' na'i'niilii doo baa ch'oba'go nahi'niil da, ndi binasziidihii bigha bich'i' nahi'niil. ⁵ Aida' Bik'ehgo'ih'i'naa doo bik'ehyu adaat'ee dahii ch'inayihiniilhi at'ee, hadin an yodlaahii bi'odla' bee dabik'ehyu at'ee'go ba hotag, doo nlt'ee'go anati'iihii bigha da. ⁶ Da'aik'ehgo nnee doo nlt'ee'go anati'iihii bigha da Bik'ehgo'ih'i'naa dabik'ehyu at'ee'go ba yotagii biyaa gozhog'go David ald'o' yaa k'e'eshchii. ⁷ Ganiigo, Hadin doo bik'ehyu anadaat'ii dahii bigha baa nadaagodest'aa, la'ii bincho'ii ba k'e'oldeehii biyaa daagozhog' le'. ⁸ Nnee bincho'ii nohweBik'ehii doo ba yotag dahii biyaa gozhog' le', nii, David. ⁹ Ya' nnee circumcise adaabi'deszaahii zha agat'ee'go biyaa gozhog' le' bildi'nii nee? Doo circumcise adaabi'deszaa dahii ald'o' nee? Abraham bi'odla'hii bigha dabik'ehyu at'ee'go ba hotag lek'e daan'nii. ¹⁰ Dada' bich'i' agot'ehi? Doo hwaha circumcise abi'dilne' dada' nee? Nee bikedi'go nee? Doo bikedi'go da, aida' doo hwaha circumcise abi'dilne' dada'. ¹¹ Abraham circumcise abi'deszaahii bik'askaahii k'ehgo bi'odla'ii bee dabik'ehyu at'eehii bebigozi, aida' doo hwaha circumcise abi'dilne' dada' bi'odla' golji ni'; da'odlaanii dawa doo circumcise adaabi'deszaa da ndi bitaa nlii doleelgo; ai ald'o' dabik'ehyu adaat'eehii ba daahotag doleelhi bigha. ¹² Nnee circumcise adaabi'deszaahii ald'o' bitaa nlii, ai doo da circumcise adaabi'deszaahii zha bigha da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odla'ihii yikisk'eh hikahii bigha ald'o', an doo hwaha circumcise abi'dilne' dada' bi'odla' golini' adishnii. ¹³ Bik'ehgo'ih'i'naa Abraham la'ii bits'a'di' hadaakinolt'aanii ni'godzaan

daabiyéé doleelgo yee bángon'áá ni', ndi doo begoz'aanú yikísk'eh ádaat'eehú bigha da, bi'odla'í biláhyú dá bik'ehyú ádaat'eehú bigha. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú yikísk'eh ádaat'eehú zhá Bik'ehgo'ihí'nañ yá ngon'áanú daabiyéé doleelúgo, odla'ihú da'íliné hileeh, la'í Abraham bángon'áanú doo ílí da hileeh: ¹⁵ Begoz'aanú golíyúgo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahú yini-idaagodile': begoz'aanú da'adíhyúgo begoz'aanú bíl nach'ighaahú ádh. ¹⁶ Ái bigha da'odlaanú zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'í biláhyú, Abraham bángon'áanú daabiyéé doleel; Abraham bits'á'dí' hadaahinolt'aanú dawa Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yá ngon'áanú daabiyéé doleel; doo hadú begoz'aanú daayota'hú zhá da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaanú áldó; áñ daanohwigha da'ohiidlaanú daanohwitaa nli. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham gáyihniigo bek'e'eshchij, Nnee íltah at'éégo hadaazt'í'í bitaa nliigo ánishlaa, yihni), Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaahú bigha áyihniigo yá ngon'áá lék'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, nanezna' n'í nádaayihí'nahú, la'í doo daagolú da n'í daagolúgo ádaile'í nlini: ¹⁸ Abraham hastiin nliigo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaago áñ bits'á'dí' t'ah nyohohí, Nits'á'dí' láá doleel, bíldo'niidhú k'ehgo nnee lágago íltah at'éégo hadaazt'í'í bitaa nli doleelgo. ¹⁹ Abraham dala'á gonenadín hak'e shij bílegodzaago bits'í daztsaahú k'ehgo adzaa, la'í bi'aa, Sarah, doo íchii da, ágát'éé ndi Abraham ái doo yaa natankees da, ádá' bi'odla' doo t'áazhí' bágodeyaa da lék'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áanú doo t'áazhí' natsíná'ikeesgo yodlaa da; ádá' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzigo bi'odla'í nldzil silij; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ hadú yee bángon'áanú ye'ile'go yinel'áahú Abraham da'anii yígótsj lék'e. ²² Áik'ehgo bi'odla' golíhú bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dá bik'ehyú át'éhi yihni. ²³ Ádá' áyihniihú doo dabú zhá bee bá k'e'eshchij da; ²⁴ Ndi néé áldó' nohwá bek'e'eshchij, néé Jesus nohweBik'ehú daztsaadi' naadiidzaago ábílaahú daahohiidlaanú áldó' nohwá hótágo doleel; ²⁵ Jesus nohwi'at'e' nchó'hú bigha zesdij, ch'ínánohwiníhú bigha naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áik'ehgo da'osiidlaadhú bigha nohwinchó'í bits'á'zhí' ch'ínánohwinilgo Jesus Christ nohweBik'ehú biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ nkegohen'áanú yee nohwinel'í: ² Jesus biláhyú nohwi'odla'í bee Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'í goz'aa yune' hah'agóót'igo nohwá alzaa áldó', ái biyi' yune' nasiidzj, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehú lahdí' nohwiyéé doleelí ndaahóndliigo baa nohwí daagozhóq. ³ Doo da'ái zhá da, Christ bigha nohwiindaagont'éé ndi baa nohwí daagozhóq; koniigonl't'éehú kóni' k'eh ách'ílsiní ákótsihú bídaagonl'zihú bigha; ⁴ La'í kóni' k'eh ách'ílsiní ko'at'e' nlt'éégo áyílsj, la'í ko'at'e' nlt'éehú Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehú lahdí' kóyéé doleelí nch'ohígo ákótsj: ⁵ La'í Holy Spirit nohwaidin'áanú biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanjóhú nohwijí behalk'íhú bigha ái ndaahóndliihí begolne', áik'ehgo doo baa yádaandzj da doleel. ⁶ Doo hagot'éégo ích'odaahí'ni dadá', Bik'ehgo'ihí'nañ t'ah doo daadinl'zj dadá', da'áigeé biká' ngonyáago Christ nohwá daztsaá. ⁷ Nnee dá bik'ehyú át'éehú ndi doo hadín yá datsaah at'éé da; dagohú la' nnee nlt'éégo at'éehú yá datsaah shij. ⁸ Ádá' t'ah nchó'go ádaant'eedá' Christ nohwá daztsaá, ái bee Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanjóhú nohwí ch'í'nah áyílaa. ⁹ Áik'ehgo bíl bee Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee

dábik'ehyú ádaant'ee daasiidljigo, da'aniigo án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ bi-hashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleel n'íí bits'á'nohwide'níl. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihí'nañ bi'ina' daandljidá' biYe' daztsqahíí bee bil k'íí nádaasiidljij lèk'eyúgo, áí bitisgo bil k'íí daasiidljigo biYe' nohwiyi' hinaahíí bighá hasdánohwiido'níl. ¹¹ Doo áí zhá da, Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwil daagozhóq, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bil k'íí nádaasiidljij. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'jíd, nnee dala'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzán biká' nchq'íí la'íí nchq'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, nnee dawa nchq'go anádaat'jilhíí bighá. ¹³ (Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii doo hwahá alne' dadá' nchq'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi begoz'aanii da'ádijhyú nnee nchq'go ádáát'jíd ndi doo bándagot'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezna'dí' Moses nagaahazhí' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lèk'e, nnee Adam ílsihíí k'ehgo doo da'ílsihíí da ndi; Adam da'itsaah zhinéégo nnee dawa yá sizij lèk'e, ndi la' dogaal doleelíí ihí'ná zhinéégo nnee dawa yá hizí'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ daazhógo kainé'íí doo Adam ílsihíí bil lèt'ee da: nnee dala'á, Adam holzéhi, ílsihíí bighá nnee lqágo da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, áídá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí la'íí áí biláhyú kainé'íí, nnee dala'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee lqágo ihí'naahíí yaa daidez'qá. ¹⁶ La'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo áí nnee nchq'go adzaa n'íí áile'íí bil lèt'ee da: áí nnee dala'á ílsihíí bil ch'ígódeehgo áile', ndihíí lqágo nda'hésiida' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dala'á, Adam holzéhi, ílsihíí bighá da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dala'á binkááyú; áí bitisgo nnee dala'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí dázho ch'ida'izkaadíí daayit'jil, la'íí dábik'ehyú ágót'eehíí daazhógo kainé'íí aldó' daayit'jil, áík'ehgo dawahá yitis daanljigo daahinaa doleel.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dala'á ílsihíí bighá nnee dawa baa ya'iti'go bil ch'ígódeeh; la'íí nnee dala'á dábik'ehyú át'éehíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee dawa dábik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleel, áí Bik'ehgo'ihí'nañ daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dala'á doo áldi'niiyú át'éé dahíí bee lqágo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilij, da'áík'ehgo nnee dala'á áldi'niiyú át'éehíí bee lqágo dábik'ehyú ádaat'eego ádaadolnii. ²⁰ Jews bich'í' begoz'aanii bengonyáágo nda'ílsihíí lqá silij. Áídá' nda'ílsihíí lqá silijyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí itisgo lqágo begoz'qá: ²¹ Nda'ílsihíí bighá da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lèk'e, da'áík'ehgo dábik'ehyú ágót'eehíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, la'íí nnee Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú ihí'ná doo ngonel'qá dahíí yee daahinaa doleel.

6

¹ Nt'é daan'nii doleel áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí lqágo begoz'qá doleelíí bighá nchq'íí dayúwehyú baa nahiikai doleel née? ² Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchq'íí bich'í' dasiitsaqdá' dayúwehyú nchq'íí biyi' nahiikai doleel? ³ Ya' díí doo bidaagonotsj da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíí Jesus Christ bil dala'á daasiidljigo, baptism bee án bil dasiitsaqahi at'éé. ⁴ Áík'ehgo lèbi'doltjilhíí k'ehgo baptism bee bil dasiitsaqdí' bíí bil lenohwido'níl: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaqdí' naadiidzaahíí k'ehgo née aldó' nohwe'ina'

áníidégo ánálzaahíí bikísk'eh hiidaalgo dábik'eh. ⁵ Áík'ehgo Jesus bíl dała'a daasiidliigo bíl dasiitsaádá' dabíí daztsaádí' naadiidzaagee áldó' dała'a bíl daandlii doleeł: ⁶ Díínko bídaagonlzi, nohwinchó'íí be'ádaant'eehíí dawa bíl ch'íhídeeh doleełgo, lá'íí nchó'íí doo dayúweh bí'isna' daandlii da doleełhíí bighá nchó'íí be'ádaant'ee n'íí tsí'ihna'áhi biká' Christ bíl bínohwi'deskal. ⁷ Hadín daztsaáhií nchó'íí doo dayúweh bí'isna' nlii da. ⁸ Néé Christ bíl dasiitsaáyúgo, bíl daahin'naa doleełgo daahohiidlaá: ⁹ Christ daztsaádí' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonlzi; da'itsaahíí doo dayúweh botá' da. ¹⁰ Jesus nchó'go ágot'eehíí bighá daztsaa, daalandigee aál layiilaago: áídá' hínaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ zhiinéego hínaa. ¹¹ Da'áík'ehgo ídaa natsidaahkees, nohwíí áldó' nchó'go ágot'eehíí bich'í' dasohtsaá, áídá' Jesus Christ bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bá daahinohnaa. ¹² Áí bighá nohwits'í datsaahíí doo nchó'íí bich'í' bíl ch'í'notíih hela', ágádaanoht'eyúgo nchó'íí nohwelik'eh doleeł, nohwits'í nchó'go hádaat'iiníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo lá' ndi bee nchó'go ágot'eehíí bich'í' bídaalnaa da le', doo bee nchó'go ádaanoht'ee da le': áídá' nnee nanezna'dí' naadiikaihíí k'a'at'éégo nohwinchó'híí bighá nanesona' ndi k'adíí hasdáhkaigo daahinohnaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ídídaal'naa le', lá'íí nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' bídaalnaa le', áí bee dábik'ehyú ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aaníí doo nohwelik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí nohwelik'ehi at'éé: áík'ehgo nchó'íí doo dayúweh nohwelik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áídá'? Begoz'aaníí doo nohwelik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí nohwelik'ehíí bighá ya' dayúweh nchó'go ánádaaahiit'íííí née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' díínko doo bídaagonolsi da née? Hadín bikísk'eh ádaanoht'ee doleełhíí bighá baa ídaadesoht'aáyúgo, áí bánada'ohsiidhi at'éé; nchó'íí baa ídaadesoht'aáyúgo da'itsaahíí nohwidahyú begoz'aá, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ baa ídaadesoht'aáyúgo dábik'ehyú ágot'eehíí nohwidahyú begoz'aá. ¹⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosi, lah nchó'go ágot'eehíí bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'áaníí nohwííííí' bikísk'eh ádaanoht'ee daasolii. ¹⁸ Áík'ehgo nchó'íí doo hago't'éégo be'ádaanoht'ee da daasoliihíí bighá dábik'ehyú ágot'eehíí bánada'ohsiidíí daasolii. ¹⁹ Yati' dabígozinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózí da doleeł ni': nohwits'í lá' bee nchó'go na'idáhi lá'íí nchó'go ágot'eehíí dayúweh ílk'edaahit'íííí bich'í' ídídaal'naa ni'; k'adíí da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dábik'ehyú ágot'eehíí bich'í' ídídaal'naa le', áík'ehgo nt'éégo hadaanoht'ee doleeł. ²⁰ Nchó'go ágot'eehíí bánada'ohsiidá' dábik'ehyú ágot'eehíí doo hago't'éégo be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaaht'ííííí k'adíí bik'ee ídaayádaanoht'eehíí nt'é bee daasoht'íííí? Ágádaat'eehíí aálgee da'itsaahíí begoz'aá. ²² Áídá' k'adíí nchó'íí doo hago't'éégo be'ádaanoht'ee da, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bánada'ohsiidíí daasolii, áík'ehgo nt'éégo hadaanoht'ee, áí aálgee yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí begoz'aá. ²³ Konchó'íí da'itsaahíí bidená nahi'niil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ dahazhí' ihí'naahíí kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehñ bíláhyú.

7

¹ Shik'íyú, (begoz'aaníí bídaagonolsini nohwich'í' k'e'eshchii,) begoz'aaníí nnee dánehena'zhí' yebik'ehgo bídaagonolsi. ² Isdzán biká' t'ah hínaago yiké'zhí' nliigo begoz'aá; áídá' biká'íí daztsaáyúgo dábiini'yú át'éé hileeh. ³ Áík'ehgo biká'íí hínaadá' lá' nnee yil naná'nááyúgo, nant'í' naghaa daayilnií

doleel: áidá' bika' daztsaqyúgo dábiini'yú át'éé; áik'ehgo la' nnee yil naná'nááyúgo doo nant'i' naghaa da. ⁴ Áik'ehgo shik'íyú, Christ daztsaqahí bigha nohwí bil dála'á daasoljigo begoz'aaní doo nohwenábik'eh dago bich'i' dasohtsaq; la'ihí bíyéé daanohtj doleelgo, áú daztsaqad' naadiidzáhi nlij, áik'ehgo nlt'éégo ágot'eehí Bik'ehgo'ihina' bá ádaahiidle'. ⁵ Nchq'go be'ádaant'eehí nohwebik'ehgo daahi'naadá' begoz'aaní nchq'go hádaahiit'iiní nohwiyi' hizi'go áyílaahí nohwits'í yiyi' na'iziid ní, áik'ehgo nchq'go ánádaahiit'ijhí bigha da'itsaahí bee nohwich'i' goz'aa ní. ⁶ Jews bich'i' begoz'aaní bí'sna' daandljigo nohwotá' n'í bits'á'zhí' nane'na'go, k'adii begoz'aaní bits'á'zhí' ch'ínánkai; doo begoz'aaní ilk'idá' bek'e'eshchij n'í nanohwílaágo Bik'ehgo'ihina' bá nada'idziid da, áidá' Holy Spirit nanohwílaágo nada'idziid. ⁷ Nt'é daan'ni doleel áidá'? Begoz'aaní nchq'í bil dálelt'ee née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Begoz'aaní da'adíhyugo nchq'í doo bigonsj da doleel ní: begoz'aaní, Doo dawahá ídáhánt'ij da le', doo shijni dayúgo, dawahá ídáhách'it'iiní doo bigonsj da doleel ní. ⁸ Ái bengot'áaní, Doo dawahá ídáhánt'ij da le', shijniigo dayúwehégo ídáhásht'ijgo áshílaa. Begoz'aaní áníhí doo hwahá bigonsijh dadá' nshchq'yúgo ndi doo bigonsj dahí bigha nchq'í shich'i' daztsáni k'ehgo át'éé ní. ⁹ Láh begoz'aaní doo bigonsj dago hinshnaa ní: áidá' bengot'áaní bigosílsjídá' nchq'í híina', áik'ehgo nchq'í baa nannaayúgo ndizohí át'éé shijniigo shizes-hijhí k'ehgo át'éé. ¹⁰ Áik'ehgo bengot'áaní, da'ái ihí'naahí shainé' doleel ní, da'itsaahí shá áyílaago bigosílsjíd. ¹¹ Bengot'áaní nashílaágo nchq'í shich'i' nashch'a', la'í bee shidizesdj. ¹² Áik'ehgo begoz'aaní dilzjh, la'í bengot'áaní dilzjh, dávik'ehyú át'éé, la'í nlt'éhi át'éé. ¹³ Áik'ehgo ya' áí nlt'éhíhí da'itsaahí shá áyílaa née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Áidá' nehílsídá' begoz'aaní doo bikísk'eh ánsht'ee da ní, áik'ehgo begoz'aaní da'itsaahí shángot'áá, nchq'í da'anii nchq'í át'éégo bigózi doleelhí bigha begoz'aaní alzaa; áik'ehgo bengot'áaní biláhyú nchq'í dázho itisyú nchq'go hileeh. ¹⁴ Begoz'aaní yaaká'dí'hi át'éégo bídaagonlj: áidá' shí nchq'go be'ánsht'eehí bigha nchq'í bich'i' nashi'dehezni. ¹⁵ Nt'é bigha ánásh't'ijhí doo bigonsj da: doo hasht'íyú ánásh't'ijl da; áidá' shí nchq'í be'ánásh't'ijl. ¹⁶ Doo hasht'íyú ánásh't'ijl dago begoz'aaní bee nshchq'í bigosílsjíd, áik'ehgo begoz'aaní áníhí nlt'éé láá, dishni. ¹⁷ Áik'ehgo doo dashí ánásh't'ijl da, ndi nchq'i shiyi' golíni ánat'ijl. ¹⁸ Doo nlt'éehí shiyi' golí dago bigonsj (dashí she'at'e'í áldishni:) dávik'ehyú ánsht'eego hasht'ij ndi be'ánásh't'ijhí doo hagot'éégo be'ánásh'ne' da. ¹⁹ Nlt'éehí be'ánásh't'ijlgo hasht'ijhí doo be'ánásh't'ijl da: áidá' nchq'í doo hasht'ij dahí zhá be'ánásh't'ijl. ²⁰ Doo hasht'íyú be'ánásh't'ijl dayúgo doo dashí ánásh't'ijl hasht'ígee nchq'í shiyi' golíni ánat'ijl. ²¹ Díngo be'ánsht'eego bigosílsjíd, nlt'éehí be'ánásh't'ijl hasht'ígee nchq'í shidáhgee begoz'aa. ²² Shijí yune' Bik'ehgo'ihina' yegos'aaní nlt'éé, ídildish'ni: ²³ Áidá' ídidistsaqágo díngo bigosílsjíd, shits'í nchq'go hádaat'iiní shinatsékees nlt'éehí yil nagonkaad, áik'ehgo shiyi'yú nchq'í bí'sna' nshjigo áshílsj. ²⁴ Nnee débaagoch'oba'ihí nshíni laq! Dí shijí biyi' nchq'í shizilheehí hadí yits'á'shíteeh? ²⁵ Bik'ehgo'ihina' zhá, Jesus Christ nohweBik'eh biláhyú láá, áí bigha Bik'ehgo'ihina' ba'ihénsj. Áik'ehgo dashí shinatsékeesí bee Bik'ehgo'ihina' yegos'aaní bikísk'eh ánsht'ee; áidá' shits'í be'ánsht'eehí nchq'í zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áík'ehgo k'adí Christ Jesus biyi' daanlíni, bigha bil ch'ígódeeh doleehí da'ádih, áí doo bi'at'e' ncho'íi yikísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhá yikísk'eh ádaat'ee. ² Christ Jesus biyi' nshlǵigo, Holy Spirit behinshnaahí binawodíi ncho'íi binawodíi bee dastaah doleel n'íi yits'á' shintǵí. ³ Jews bich'í' begoz'aaníi ncho'go be'ádaant'eehíi bigha doo nalwod da silǵí, áík'ehgo begoz'aaníi doo áyóléh át'ée da n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ áyíílaa, án dabíi biYe' nohwits'índa'ílsiihí k'ehgo at'éeego nohwincho'íi bigha yinPa', áík'ehgo ncho'íi nohwits'í yiyi' goliíníi bil ch'ígódeeh doleelgo bángot'áá: ⁴ Néé doo nohwi'at'e' ncho'íi bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíi bigha begoz'aaníi dá bik'ehgo anííhíi bikísk'eh ádaant'ee. ⁵ Hadíi dabíi bi'at'e' yikísk'eh ádaant'eehíi bits'í hádaat'iíníi zhá yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaant'eehíi Holy Spirit hádaat'iíníi yaa daabiini'. ⁶ Ko'at'e' ncho'íi bikísk'ehyú ágot'eehíi baa koni'íi da'itsaahíi bee ká goz'áá; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíi baa koni'íi ihí'naahíi la'íi ilch'í'gont'eehíi bee ká goz'áá. ⁷ Hadíi bi'at'e' ncho'íi yikísk'ehyú ágot'eehíi yaa biini'íi Bik'ehgo'ihí'nañ yik'enníi: Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi doo ye'at'ée da, da'aníi doo áonéh át'ée da. ⁸ Áík'ehgo hadíi dabíi bi'at'e'íi yikísk'eh ádaant'eehíi doo hagog'éeego Bik'ehgo'ihí'nañ yil daagoyilshóni at'ée da. ⁹ Áídá' nohwíi doo nohwi'at'e' ncho'íi bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit da'aníi nohwiyi' goliíyúgo. Nnee la' Christ biSpirit doo da'aníi biyi' golií dayúgo, án doo Christ biyéé nlií da. ¹⁰ Christ nohwiyi' goliíyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinohnaa, dá bik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíi bigha. ¹¹ Jesus daztsaád'í naadiidzaago áyíílaahíi biSpirit nohwiyi' goliíyúgo, Christ daztsaád'í naadiidzaago áyíílaahíi biSpirit nohwiyi' goliíníi biláhyú nohwits'í dastaah doleehíi addó' hínaago ánaídle'. ¹² Áí bigha, shik'íyú, doo nt'é bigha nohwi'at'e' ncho'íi bikísk'eh ádaant'ee da. ¹³ Dánohwíi nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'ee yúgo da'aníi daahinohnaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit nadaabiílaahíi dawa, áí da'aníi Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanlíni ádaat'ee. ¹⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daasiidlii, áík'ehgo k'adí doo isnah binant'a' yédaaldzidhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bédaahildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabiñ'nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandliiigo nohwíi yune' Holy Spirit dabíi nohwil nadaagoní: ¹⁷ Bichagháshé daandlii yúgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíi nohwíyée doleel, néé hik'e Christ bilgo; Christ bil nohwiindaagonk'ée lék'eyúgo, dabíi bil dala' izisgo be'ádaant'eego ádaanoht'ee doolnii. ¹⁸ Yunáasyú baa gozhóóníi nohwádíhyú goz'aaníi ch'í'nah ádolnii, áí baa natseskeego díi jǵigo nyee'i biyi' nashaahíi doo shil hago'at'ée da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ áyíílaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé da'aníi biyéego ch'í'nah ádolniihíi dázho yiká daadéz'jigo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíi doo nt'é da'ílii dago alzaa, doo hádaat'íi bigha da, áídá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihí'nañ bándaaogoz'áá, ágát'ée ndi díinko Bik'ehgo'ihí'nañ nyohí; ²¹ Dawahá alzaahíi da'ílii hileeh dí'nii ndi bits'á'zhi' hasdadokah. Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé baa gozhóo doleelgo da'itsaahíi yits'á'káhíi k'ehgo dawahá alzaahíi addó' da'ílii hileehíi yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahíi dala' bil na'diñ'igo ik'idi'nii, díi jǵí t'ah ágát'éeego bídaagonli. ²³ Áídá' doo áí zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandliiigo ch'í'nah ádaanoht'ee doolniiigo nohwits'í la'íi ánaíneh

doleehí biba' ádaant'eedá' ík'ida'n'nii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahí ndi ík'ida'n'nii. ²⁴ Díí nlt'ehi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nil: nlt'ehi ch'o'iyúgo doo nt'é bigħa nnach'ódlíí da: hadín nt'éhéta yiltsaqyúgo nt'é bigħa dayúweh nyihokíí doleeł? ²⁵ Áídá' nt'éhéta doo daahiit'ij dahíí ndaahóndliiyúgo, hada'ólñiigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'éégo doo daanldzil dagee Holy Spirit nohwich'oñiih: nt'é bigħa da'ohiikaqah doleełíí doo bídaagonlzi da ndi Holy Spirit dabíí nohwá okaqah, néé ch'eh ádaan'ñiihíí bigħa ík'eda'n'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí yá okaqah, Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íhíí k'ehgo okaqahíí bigħa Bik'ehgo'ihí'nañ, kojíí yuñe' nantaahíí, Holy Spirit binatsekeesíí yígółsı. ²⁸ Díínko bídaagonlzi, hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanzhooníí, la'íí dabíí ngonłchijigo yiká ádaan'niidíí dawa dała' nlt'éégo bá ádaalne'go áyıltsı. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee bíyéé doleełíí dabíntségo yídaagółsı, áí biYe' yedaakt'éégo ádaabidilne'go dabíntsé yengon'áq, biYe' bik'isyú lágago bíí dantsé nagháa doleełíí bigħa. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéé doleełíí dabíntsé yídaagółsınıí yiká ádaan'niid: yiká ádaan'niidíí binch'o'íí yits'á'zhı' ch'ínadaayiznil: la'íí ch'ínadaayiznilíí ilch'i'daabi'dolñiigo yángon'áq. ³¹ Áík'ehgo nt'é daan'ñii áídá'? Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daagohiit'iyúgo, hadínshá' nohwich'i' na'iziidgo nohwáa gonłnee doleeł? ³² Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí biYe' ndi doo t'aqzhı' yotá' dago daanohwiğha nohwá nyinkłınıí, da'án bíl dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'íí. ³³ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yita'hazlaahíí hadín nt'é yik'izhı' yidi'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú ádaat'ehi yihñiidi at'éé. ³⁴ Hadín nohwıl ch'ídaagógheehgo nohwándaago'aah áídá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaa, ádíí daztsaađı' naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhineégo dahsdaa, da'án alđó' nohwá ná'okaqahi at'éé. ³⁵ Hadínshá' Christ bíl daanjóqhií yits'á'zhı' ánohwile'? Doo hadín da go'íí. Ya' nyee'íí biyi' hiikahíí Christ bíl daanjóqhií yits'á'zhı' ánohwile' née, ya' nohwich'i' nagont'ogúíí née, ya' nohwiniidaagont'éełíí née, ya' shiná' góyéé'íí née, ya' nohwiidiyágé áđihíí née, ya' ńgodzidíí née, dagohíí ya' bésh be'idilthishé bee nohwidizideehíí née? ³⁶ Bek'e'eshchiinií gánıigo, Níyéé daandliihíí bigħa nadaanohwi'ditseedgo o'í'ááh; dibelíí natseedgo bágoz'aqhií k'ehgo nohwáa natsídaats'ikees. ³⁷ Dah, díí dawa bee nohwich'i' ánágot'íí ndi, Christ bíl daanjóqhií biláhyú doo adzaqyú itisgo daagonelnaa da. ³⁸ Da'anii bígonsı, doo nt'é Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanjóqhií yits'á'zhı' nohwinoníł at'éé da, da'itsaahíí ndi, ihí'naahíí ndi, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú dágolınıí ndi, spirits nch'o'íí binadaant'a'íí ndi, spirits binawodíí ndi, dá'ad be'ágot'eehíí ndi, yunáásdí' nohwich'i' goldohíí ndi, ³⁹ Yudahyú ágot'eehíí hik'e yuyahyú ágot'eehíí ndi, nt'éhéta alzaahíí ndi, díí dawa doo Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanjóqhií yits'á'zhı' nohwinoníł at'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehú biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanjóq.

9

¹ Christ binadzahgee da'anii ádishñii, doo létishchoo da, da'anii ádishñiigo Holy Spirit shijii yuñe' shıl nagolñı', ² Doo shıl gozhóq da, shijii dázhó nñiih nt'éé. ³ Bígonedzaqyúgo shik'íyú, bíl hat'íí, hasdakáh doleełíí bigħa Christ bits'á'dı' shıl ch'ígódeeh ndi nzhoq doleeł ni': ⁴ Áí Israel hat'ííí daanlii; Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanliigo baa daagodest'aa, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádıí yıl daanlii, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bíl lándaagost'aa, yegos'aaníí alđó' baa daidez'aa, hagog'éégo da'okaqah doleełíí

baa daadest'aa, la'ii Bik'ehgo'ihinaan nte'ee go agot'eehiu nohwiyee doleel daayihniigo yaa daagodez'aa; ⁵ Israel hat'ii il'ida' nnee n'ii, Bik'ehgo'ihinaan hadaabideznii, bits'a'di' hadaakinolt'aa, ai bits'a'di' Christ gozliigo nnee silii, an dawa yitis nlii, Bik'ehgo'ihinaan nlii, dahazhi' ba'ihagosu le. Doleelgo at'ee. ⁶ Bik'ehgo'ihinaan Israel hat'ii yangon'aani doo edelniiigo baa natsekes da. Israel holzehi bits'a'di' hadaakinolt'aani Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'ihii daanlii da: ⁷ La'ii Bik'ehgo'ihinaan Abraham bits'a'di' hadaakinolt'aanii doo dawa hadaiheznii da: aida' Abraham gayinonii, Niye' Isaac bits'a'di' hideshowii zha nichaghahshe bildi'nii doleel. ⁸ Diinko aldishnii, Abraham bits'a'di' hadaakinolt'aanii doo ai zha bigha Bik'ehgo'ihinaan bichaghahshe bil otag da: aida' Bik'ehgo'ihinaan Abraham yangon'aanii bik'ehgo hadaakinolt'aanii, ai da'anii bichaghahshe bil otag. ⁹ Bik'ehgo'ihinaan ganiiigo Abraham yangon'aa, Kodii lenagodzago ku nansdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhe ishkiin golii doleel, nii lek'e. ¹⁰ Doo ai zha da: aida' Rebecca addo' nnee, Isaac holzehi, bits'a'di' daadihe'na'i, ya hiltsaa silii. ¹¹ (Bik'ehgo'ihinaan dabii bik'ehgo nnee hadaayinii, doo anadaat'iihuu bigha da, aik'ehgo Rebecca bichaghahshe doo hwaha daagoleeh dada', la'ii doo hwaha nte'eego dagohii ncho'go anadaat'ii dada', Bik'ehgo'ihinaan Isaac hayitii bighanigoliihuu begolne' doleelgo.) ¹² Rebecca bil nagosni', Dantsé naghahiiu iké'yú naghahii binal'a'a nlii doleel. ¹³ Bek'e'eshchiinii ganiiigo, Jacob shil nzhoo ni', aida' Esauhi doo hasht'ii da ni'. ¹⁴ Nte' daan'ni aida'? Ya' Bik'ehgo'ihinaan doo dabik'ehyu at'ee da nee? Dah, da'anii doo agat'ee da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinaan Moses gayihni, Hadii hadaasht'iinii baa daach'oshba' doleel, la'ii hadii hadaasht'iinii baa tidaasht'ii doleel, nii. ¹⁶ Aik'ehgo nnee nte' hat'iniu dagohii nnee binawodii doo bigha Bik'ehgo'ihinaan habiti da, ndi bighoch'oba'ii ch'inah hileehii bigha. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii biyi' Pharaoh gayihni, Shinawodii ninkaa'yu hit'ii doleelhuu bigha, la'ii ni'godzahn biká' dagoz'aa nte'eego shizhi' bigozii doleelhuu bigha nant'aago aniishaa, nii. ¹⁸ Aik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan dabii hat'iiigo la' yaa ch'oba', aida' la' bijii nte'izgo aidaile'. ¹⁹ Gashihnii aida', Nte' bigha Bik'ehgo'ihinaan t'ah nnee ncho'go anati'igo yik'izhi' di'aa? Bik'ehgo'ihinaan nte' hat'iniu doo hadin hago ayoléh at'ee da. ²⁰ Dah, nnee zha nlii, hago'ate'ee go Bik'ehgo'ihinaan t'azhii' bich'ii yanaitih? Abi'deszaahii abilaahii, Nte' bigha gat'ee go ashiinlaa, yihni doleel nee? ²¹ Nnee gosht'ish tús aile'ii gosht'ish data'a sitlég yee tús ilinihuu aile', la'ii da'ai bee tús doo ilii dahii yee aile', ya' ai doo aile'go goz'aa da nee? ²² Bik'ehgo'ihinaan bihashke'ii la'ii binawodii ch'inah aile' hat'iiigo nnee bil ch'igodeeh doleel n'ii ya daagoho'aalgo nzaad godeyaa lek'eyugohii, nte' daan'ni aida'? ²³ La'ii dabii bits'a'di' izisgo agot'eehiu ch'ida'izkaadii ch'inah aile'hiu bigha hadin ai izisgo agot'eehiu dabintsé ya ilch'igolaahii yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'ai daandlii, nohwika'adaanniidii, doo Jews daanliiui yitahdi' zha da, ndi doo Jews daanlii dahii yitahdi' akdo'. ²⁵ Osee holzehi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihinaan ganii, Doo shichaghahshe daanlii da n'ii shichaghahshe bildishnii doleel, la'ii, Doo shil daanzhoo da n'ii shil daanzhoo bildishnii doleel. ²⁶ La'ii, Shichaghahshe doo daanohtii da, yihni n'gee, da'agee, Bik'ehgo'ihinaan hinaahii bichaghahshe daanlii bildi'nii doleel, nii. ²⁷ Esaias akdo' Israel hat'ii yaa yadaakti'go ganii lek'e, Israel bits'a'di' hadaakinolt'aanii tunteel bahyu sahiu k'ehgo laa' ndi ayahago zha hasdadokah: ²⁸ NohweBik'ehni dabik'ehyu anati'igo binasdziidii aal aile' doleel, doo n'tahgo da, an ni'godzahn biká'

nneehíí bándaaogot'ááníí dáhahgo bándaaogot'aahgo áile', nii ni'. ²⁹ Esaias dabíntséda' gánádo'niiidgo, Bik'ehgo'ihina'nañ nnee doo náhóltagyú biNant'a'íi doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánaísíid dayúgo, Sódomgee daagolíníi k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', la'íi Gomórrah alzaahíi k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. ³⁰ Nt'é daan'nii ádáa'?' Doo Jews daanlii dahíi dávik'ehyú ádaat'ee doleeł doo yiká ádáát'íid da ndi Bik'ehgo'ihina'nañ binadzahgee dávik'ehyú ádaat'ee daasilíi, bi'odla' daagolíihíi bigha. ³¹ Ádáa' Israel hat'i'íi begoz'aaníi biláhyú dávik'ehyú ádaat'ee doleełíi yiká ádáát'íid ndi ái begoz'aaníi yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'íid. ³² Nt'éshá' bigha? Doo bi'odla'íi yee yiká ádáát'íid dahíi bigha, ádáa' begoz'aaníi bikísk'eh ádaant'eeyúgo dávik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'éh yiká ádáát'íid. Ái Christ doo daayodlaa dahíi bigha tséé bigha nach'ígeehíi daineztahíi k'ehgo ye'ádaat'ee lèk'e; ³³ Bek'e'eshchiiníi biyi' Bik'ehgo'ihina'nañ gáníigo, Isaa, Sion gee tséé bigha nach'ígeehíi, tséé ts'iztałgo nach'ikaadíi nns'h'aa: hadín bodlaqahíi doo hant'é yik'ee idaayándzi doleeł, nii.

10

¹ Shik'íyú, shijíi yune' dázhó hásh't'íi, Israel hat'i'íi hasdádokahgo, la'íi ái bigha Bik'ehgo'ihina'nañ náhoshkaqah. ² Díi bigonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihina'nañ yich'i' dahdaandqohgo hádaat'íi ndi hagot'éégo bich'i' ách'it'ééhíi doo yidaagosi da. ³ Hagot'éégo Bik'ehgo'ihina'nañ nnee dávik'ehyú áile'íi doo yidaagosi dago, dabíi dávik'ehyú idaadiłne'go yiká ádáát'íidgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihina'nañ nnee dávik'ehyú áile'íi doo yaa idaadestaa da. ⁴ Christ ch'odlaayúgo doo dayúweh Jews bich'i' begoz'aaníi bikísk'eh ách'it'ééhíi bigha dávik'ehyú ách'it'éé da, ádáa' nnee dała'a daantúgee Christ daayosdlaadíi Bik'ehgo'ihina'nañ binadzahgee dávik'ehyú át'éé doleeł. ⁵ Begoz'aaníi bikísk'eh at'ééhíi bee dávik'ehyú ágot'eehíi Moses yee k'e'eshchiigo gáníi, Nnee begoz'aaníi yikísk'eh anát'íihíi da'ái yee hiñaa doo. ⁶ Odlá'íi bee dávik'ehyú ágot'eehíi Moses yee k'enaashchiigo gáníi, Nijíi biyi' yune' doo gánii da, Hadííshá' yaaká'yú digháh? (Christ ádi' bíł godah ch'inánt'ashgo.) ⁷ La'íi doo gánii da, Yuyahgo o'i'án yuyaa hadííshá' digháh? (Christ daztsaadí' t'aqzh'i' yil nat'aashgo.) ⁸ Áidi' bek'e'eshchiiníi nt'é níi? Yati'íi nt'ahdí' nlii, dá nize' yune', la'íi nijíi yune' ndi begoz'aa, nii: ái yati'íi ko'odla' bee hasdách'ighah, ái zhá baa yáhiilti'; ⁹ Nize'dí, Jesus sheBik'ehñ hoshdlaa, nniyúgo, la'íi Bik'ehgo'ihina'nañ Jesus daztsaadí' náyihilna'íi nijíi yune' hondlaayúgo hasdánáh doleeł. ¹⁰ Nnee bijíi yune' odlaayúgo dávik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; la'íi bize'dí' oshdlaa niigo hasdayáahi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihina'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi gáníi, Hadín bodlaqahíi doo hant'é yik'e idaayándzi da doleeł. ¹² Jews daanliiníi la'íi Greeks daanliiníi dálet'ee, Bik'ehgo'ihina'nañ binadzahgee doo la' lahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehñ dała'a nnee dawa yeBik'ehñ nliigo, hadíi bich'i' ch'oba' ádaaniihíi bíłgoch'oba'íi ch'ida'izkaadíi yaa yiné'. ¹³ Áik'ehgo hadín nohweBik'ehñ bizhi'íi yozhúigo yich'i' ch'oba' ánniidíi hasdádogaal. ¹⁴ Án hagot'éégo yich'i' ádaanii, doo hwahá daayodlaah dadá? Hagot'éégo daayodlaah, án doo hwahá ya'ikodaaniizíih dadá? Hagot'éégo daidits'ih, doo hadín bíł nadaagolni' dadá? ¹⁵ Hagot'éégo bíł nadaagolni', la' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiiníi gáníigo, Dahadíi yati' baa gozhóni, bee nkenágeheltqodíi, yaa yakti'go higaahíi ba'ihégoši, ái nlt'éégo ágot'eehíi

nnee yaa bil gozhóó doleehí yaa nadaagolní! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaasdzaa da. Esaias gáníhí k'ehgo, NohweBik'ehñ, hadíñ bil nagosiilní'í yodlaq ádá? ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dihiits'ago zhá nohwí'odla' goleeh, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nohwí na'goni'go zhá dihiits'ag. ¹⁸ Ádá' na'ídishkid, Ya' doo daidests'aa da née? Ha'oh, daidests'aa, ni'gosdzán biká' dágoz'aa nt'éego baa na'goni'í begoz'aa, ni'gosdzán náhin'ááyú biyati' daats'idests'aa. ¹⁹ Ádá' nana'ídishkid, Ya' Israel hat'i'í doo bil ídaagoz'í da lék'e née? Dantsé Moses gání, Láhgo hat'i'í, nnee doo bil da'otag da daabilch'iníihí bee daanohwí'olch'íigo ádaanohwishlé', la'í hat'i'í doo daagoyá' da daabilch'iníihí bee hadaashohkeego ádaanohwishlé'. ²⁰ Ádí' Esaias doo biini' háh dago Bik'ehgo'ihí'nañ yá yakti'go gání, Nnee doo shiká hadaantaa da n'í shídaagosjíd; doo shiká nada'ódíkid da n'í bil ch'í'nah ádishdlaa. ²¹ Ádá' Israel hat'i'í gáyíñi, Nnee doo daashidits'ag dahí la'í shidáhzhí' yádaakt'í bich'í' ílts'á' dahdideshniigo o'i'aah.

11

¹ Áík'ehgo na'ídishkid, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ bichágháshé yó'oyilkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíí áldó' Israelite nnee nshíj, Abraham bits'á'dí'go hashidolchíj, Benjamin hat'i'í bits'á'dí' gosilíj. ² Bik'ehgo'ihí'nañ bichágháshé dabíntsé yidaagosiní doo yó'oyilkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiinií Elias yaa nagolní'í doo bídaagonoñs'í da née? Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqhigo Israel yaa yakti'go gání, ³ SheBik'ehñ, nnee binkááyú na'izidií nadaistseed, la'í naa hi'né'í biká' dahí'nihi nagoz'aa n'í tadaayozñil; dashízhá isdziih, la'í shidizideego nadaagołchi', nii. ⁴ Ádá' Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é bilñi? Nnee gots'idi doo náhóltagyú ídá'ásíñjíd, doo Baal be'ilzaahí yich'í' nádaahilzhish dahí. ⁵ Áík'ehgo díí goldohí biyi' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'go da'ayáhágo ídá'áyiidlaago hayihezníil. ⁶ Bilgoch'oba'í bee hayiheznilyúgo, doo nt'éego ánádaat'íllhí bighá da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'í yunáásyú doo ilíj da doleel. Ádá' nnee nt'éego ánát'íllhí bighá hayiniilyúgo doo bilgoch'oba'hí bighá da: doo ágát'éé dayúgo nt'éego ánát'íllhí yunáásyú doo ilíj da doleel. ⁷ Hago'at'éego ádá? Israel hat'i'í yiká hádaat'iinií ch'éh yighá ádáat'íjíd; hayihezníilí zhá nádaidné', ádá' la'ihí bináá ádaagosjíd. ⁸ (Bek'e'eshchiinií gáníhí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nañ áí da'áhoshgo nakaihí k'ehgo natsídaakeesgo ádaabizlaa, bináá doo yee daago'íj dago, bijeyi' áldó' doo yee da'dits'ag dago;) díí jí t'ah ágádaat'ee. ⁹ La'í David gání, Bil daagonedlíggo da'iyáahí bee bának'í'áágo daabiljizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhí k'ehgo, da'ái binchó'í bee bich'í' nanáhi'niile': ¹⁰ Bináá doo nzhógo yee daago'íj dago alnéhgo doo daago'íj da le', biyí ndaazí bighá dahazhí' da'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkid ádá', Ya' Israel hat'i'í nanihezdeehí doo nádaahidzjíd da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehí biláhyú doo Jews daanljí dahí hasdákai, Israel hat'i'í hasdách'ikaihí danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íj doleehí bighá. ¹² Israel hat'i'í nanihezdee n'í biláhyú ni'gosdzán biká' nnee da'it'íyúgo, la'í ch'éh ádáat'íjíd biláhyú doo Jews daanljí dahí da'it'íyúgo, áí bitisgo Israel hat'i'í dawa Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' niná'bide'niilí biláhyú nnee dawa da'it'íj doleel. ¹³ K'adí doo Jews daanohjíd dahí nohwich'í' yashti', shí doo Jews daanljí dahí bich'í' shí'dol'aadgo shinasdziidí ilíjgo ánsj: ¹⁴ Dáhago'at'éego bil dála' hat'i'í hasdách'ikaihí

danée zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'ijgo ádaashke'go la' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'i'íi yó'olkaadí biláhyú ni'gosdzán biká' nnee Bik'ehgo'ihinañ bil k'íi nádaasdlíiyúgo, ái Bik'ehgo'ihinañ bich'i' ninábide'niilíishá' hago'at'ée? Da'itsaahdí' nádaahi'nahíi k'ehgo at'ée. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíi Bik'ehgo'ihinañ baa nané'íi diyíhyúgo, ná'ast'oodii dawa áldó' diyih: la'íi ch'il bikeghad diyíhyúgo, bits'ádaaz'aahíi áldó' diyih. ¹⁷ Jews daanliiníi ch'il olive holzeehíi k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíi la' nehestó'yúgo, áidí' ni, doo Jew nííi dahíi, ch'il olive da'ilíiyú hadajeehíi k'ehgo ánt'éhi, ái naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áik'ehgo olive bikeghad yenoseehíi ni áldó' bee nanlwodgo bee nksééiyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíi doo bich'i' ída'óndlíi da. Ídaóndlíiyúgo bínálnih, ni ikeghadíi doo nee hínaa da, áidá' bíi bee hinnáa. ¹⁹ Ya' gánñii née, Shíi áígee onáshí'doltsiihíi bighá its'ádaaz'aahíi nahestó'? ²⁰ Da'anii ágát'ée, ndi ái doo da'odlqá dahíi bighá nahestó', áidá' nihíi ni'odlq' zhá bee sínzj. Áik'ehgo doo bee ída'óndlíi da, áidá' nzhógo godínsi: ²¹ Bik'ehgo'ihinañ doo t'áqzhí' at'ée dago its'ádaaz'aahíi nayihetzó', áik'ehgo ídaa gondzqá, ni áldó' dánko ágánidolii at'ée. ²² Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi la'íi bihashke'íi baa natsínkees: nanihezdeehíi bihashke' yiká'zhí' áile'; áidá' nihíi naa ch'oba', bílgoch'oba'íi da'áik'ehgo biyi' hínáatyúgo: áidá' doo ágánt'ée dayúgo ni áldó' yó'onidí'aah. ²³ Jews daanliiníi, doo da'odlqá dahíi doo dayúweh ye'ádaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihinañ zhá áik'ehgo ádaabile'go yik'e sitj. ²⁴ Olive da'ilíiyú hadajeehíi bits'á' nanideshgizhdá' ch'il olive nt'ééhíi biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nt'ééhíi dabíi bits'ádaaz'aahíi nahestó' n'íi biyi' onádaitsiihíi itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íiyú, doo ídaa da'ohdlíi da doleelgo díi doo bigózi da n'íi bídaagonolsjiih hádaanohtwisht'íi, Israel hat'i'íi lahzhí' doo daago'íi da daasilíi, doo Jews daanlii dahíi dawa ha'ádokahíi begolzaazhí'. ²⁶ Áik'ehgo Israel hat'i'íi dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníi gáníigo, Siondí' Hasdá'iiníi dogaal, án Jacob hat'i'íi doo Bik'ehgo'ihinañ daidnlsj da n'íi daidnlsjgo ádaabidolii: ²⁷ Binchó'íi baa nádaagodesii'áqáda', da'ái ilk'idá' bándaaagosii'áqá ni' yínadaal'niih doleel, nii. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíi bighá Bik'ehgo'ihinañ Israel hat'i'íi k'ihzhí' ádaizlaa: áidá' daabitaá n'íi hadaiyihezniilíi bighá Israel hat'i'íi bíl daanzhóq. ²⁹ Bik'ehgo'ihinañ nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíi koká ánniidyúgo doo lahgo áná'ne' da. ³⁰ Lah Bik'ehgo'ihinañ doo daahohdlqá da ni', áidá' k'adíi Israel hat'i'íi doo da'odlqá dahíi biláhyú Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi nohwaa daadest'áq: ³¹ K'adíi Israel hat'i'íi doo da'odlqá da, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi nohwaa daadest'aaníi biláhyú bíi áldó' Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi baa daadidot'aal. ³² Bik'ehgo'ihinañ nnee dawa doo da'odlqá dahíi yich'i' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleelgo. ³³ Bik'ehgo'ihinañ bigoyá'íi hik'e bíl ígózinií bílgo lqágo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'i' godí'aahíi doo hagot'éégo ba'ch'iilkáah da, bí'at'e'íi doo hagot'éégo bigózi da! ³⁴ Hadínshá' nohweBik'eh' binatsekeesíi yígótsi? Hadínshá' nabineztaqd? ³⁵ Dagohíi hadínshá' nohweBik'eh' dant'éhéta yaa yiné', t'áqzhí' dant'éhéta baa náyiné' doleehíi bighá? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dí' daagolíi, la'íi dawa biláhyú daahínaa, la'íi dawa bá daahínaa, án dahazhí' ba'ihégojsj doo. Doleelgo at'ée.

12

1 Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'híi bighá nádaanohtwisht'áq,

dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihinaan baa daach'ine'hii k'ehgo nohwii t'ah daahinohnaadá' nohwits'ihii hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihinaan bil gozhóó, áík'ehgo daadinolsigo daahohkqaahgo dávik'eh. ² Díí nígosdzán biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahú doo be'ádaanoht'ee da: áídá' dawa bee nohwinatsekeesii áníidégo ánálne'go lahgo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaan nohwá hát'íiní nnt'éégo at'ééhíí, bil goyilshóóníí, la'íí dážhó nzhooníí bídaagonoksih. ³ Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí biláhyú báyashti'go shaa godet'aq; áík'ehgo dala'á notijjee gádaanohwildishnii, Doo itisgo ídaa daagonohdzaago dala'á notijjee Bik'ehgo'ihinaan odlá' daholaago nohwainé'íí dávik'ehgo ídaa natsídaahkees. ⁴ Nohwits'í dala'á ndi laayú henláá ndi doo dala' dálet'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éégo néé hiidláq ndi its'í dala'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bil dala'á daandljiigo, la'íí its'í dala'á ndi laayú henlááhí k'ehgo daandljiigo ilch'odaahii'nii. ⁶ Nt'éhéta Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí nohwainé'íí iltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihinaan nohwinkááyú yakti' nohwaa det'aayúgo halaq nohwi'odla' daholaago nohwainé'íí dávik'ehgo bee yádaahiiti' le'; ⁷ La' bich'odaahii'niigo nohwaa det'aayúgo halaq ágánadaahiiti'jil le'; hadín ilch'ígót'aahgo baa det'aayúgo nnt'éégo ilch'ígó'aah le'; ⁸ Hadín idag yakti'go baa det'aayúgo áík'ehgo nnee yidag yakti' le'; hadín dawahá nayinihií doo yaanchi' dago nayinih le'; hadín dawahá yebik'ehí nnt'éégo nabi'dink'og le'; la'íí hadín la' yaa ch'oba'íí yaa bil gozhóógo ánat'jil le'. ⁹ Da'anii nohwi'ijjoo le', doo daazhógo da. Ncho'go ágot'eehii bik'edaadinohnii; nzhooníí zhá nkdzilgo daahinohta'. ¹⁰ Lil daanojoo le', ik'íyú hł daanjoo'ihí k'ehgo; daahidinolsigo nnee la'íí ntsé sitijigo ádaanoksi le'; ¹¹ Doo nohwil daagoyéé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijií yune' dilthi'go ádaanohwilsi le'; nohweBik'ehn bá nada'ohsiid; ¹² Nohwádhíyú nnt'ééhí ndaahóndliihí bighá nohwil daagozhó le'; nohwinidaagont'ééyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkqaah nnt'éé le'; ¹³ Bik'ehgo'ihinaan daayokqahii hant'é yídhí daanliiníí bitaadaahniih; nohwista' nakáhíí baa nohwil daagozhó le'. ¹⁴ Nohwik'edaanniihí biyaa gozhó le' daadohniigo bá da'ohkqaah; doo yati' bee daahokkáa da. ¹⁵ Bil daagozhóóníí dába'ashhah nohwil daagozhó le', la'íí daachagíí aldó' dába'ashhah daachag le'. ¹⁶ Dálet'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadiso'níl da, débaagoch'oba'ihii doo bináát'ídaadokqaah da. Doo ídaa natsídaahkees da le'. ¹⁷ Dahadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déná ágánadaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá nnt'ééhíí zhá baa nahkai le'. ¹⁸ Bigonedzaq lék'eyúgo nnee dawa nkegohen'áágo bil daagonohli. ¹⁹ Shił daanoahshóni, hadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihinaan nohwá k'ena'né'íí biba' goz'aago ádaagonoksi le': gáníigo bek'e'eshchii, Goyéégo koch'i' godish'aahi ánsht'ee, ik'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehn ánií. ²⁰ Áí bighá, nik'enniihíí shiná' silijiyúgo bá'rné'; dibá' silijiyúgo tú bá ná'íksih: áík'ehgo ágánt'ijiyúgo bitsit'á' tsiid dahnásíikaaahí k'ehgo áne'. ²¹ Ncho'íí doo nohwitis hileeh da le', áídá' nnt'ééhíí bee ncho'íí bitis daahleeh.

13

¹ Nnee dala'á daantijjee nadaant'aahíí bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihinaan nadaant'aahíí dawa yebik'eh: nadaant'aahíí binawodíí Bik'ehgo'ihinaan yengon'áá. ² Áí bighá hadín nadaant'aahíí yits'á'zhí' at'ééhíí Bik'ehgo'ihinaan yegos'anihíí doo yikísk'eh at'éé da: áí ídándaagot'a'hi

at'éé. ³ Nnee nlt'éégo ánadaat'ijihí nadaant'aahí doo yédaaldzid da, ncho'go ánadaat'ijihí zhá nadaant'aahí yédaaldzid. Ya' nant'an doo béíldzid hant'ijí da nées? Nlt'éégo ánant'ijí, áik'ehgo nzhoggo naa yakti' dolee. ⁴ Ninant'a' ná nlt'éé doleeihí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ yá na'iziid. Ncho'go ánant'ijiyúgo béíldzid; doo da'íljízhí' besh be'idiltsishé dahyotijí da: áh Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú ánát'ijí dahí Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' yik'izhí' áile'. ⁵ Ái bighá nadaant'aahí bikisk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' doo bits'á'zhí' ánadaat'ijíhí zhá bighá da, áidá' nlt'éégo ánadaat'ijígo idídaagonolzhíhí bighá áldó'. ⁶ Da'ái bighá tax nadaahohñiik: tax bich'í' nadaahi'ñiikí Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidí daanlijgo ái nayik'ída'iziid. ⁷ Ái bighá bich'í' nada'ohñiik le'at'ééhí dawa bich'í' nada'ohñiik: tribute bich'í' nadaahohñiik le'at'ééhí tribute bich'í' nadaahohñiik; tax bich'í' nadaahohñiik le'at'ééhí tax bich'í' nadaahohñiik; hadí bédaaldzid le'at'ééhí bédaaldzid; hadí daadinisí le'at'ééhí daadinisí. ⁸ Nnee doo lá' naa hayi'áa da le', í'ijóóní zhá laa hadaaso'aa le': hadín lá' bíl nzhoghí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní yikisk'eh at'éé. ⁹ Begoz'aaní gání, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo nach'iltsee da, Doo ich'in'ijih da, Doo lé'ch'ilchoo da, Doo dawahá idáhach'it'ijí da; ái begoz'aaní lá' áldó' dawa hínáhi'ñilgo díinko begoz'aa, Nit'ahdí' gólíní níl nzhog le', dání idí njoghí k'ehgo. ¹⁰ Hadín bit'ahdí' gólíní bíl nzhoní doo yin'idíhíhí da; ái bighá kol ijóóní begoz'aaní ye'iláa. ¹¹ Lá'íi goldohí bídaagonosí, k'adí da'ólhoshdí' ch'ínádaanoht'iziidí biká' ngonyáa, hasdánohwid'ñiikí alhánidí' begoz'aa, dantsé da'osiidla'adá' n'íi bitisgo. ¹² T'é'hí k'ad bech'igonáh, k'ad hailkáah: halaq, ái bighá chagolheel zhinéego ágot'eehí nohwits'á'zhí' ádaahiidle', lá'íi besh diyagé idindláad zhinéegohí ik'e daahiidleh. ¹³ Nlt'éégo hiidaal le', jíggo ch'ogaahí k'ehgo: doo ncho'íi bee nohwil daagonedlijgo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'í' nahiiidaago da, ncho'íi doo bich'í' t'aa'zhí' ách'it'éé dahí doo be'ádaant'ee da, doo ik'edaan'ñihgo da, lá' biyéehí doo idáhadaahiit'ijgo da: ¹⁴ Nohwits'í ncho'go hádaat'iiní doo bee da'ohlé' dahí bighá doo nohwijíi yuné' ncho'íi bágoz'aaqgo ádaanoisí da, áidá' besh diyagé benagonlkaadí biyi' nasozijihí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ biyi' nasozijí.

14

¹ Hadín bi'odla' doo nldzil dahí bich'í' daanoishog le', doo bíl ládaadoht'ángo da. ² Nnee lá' bi'odla' gólíní hidán da'adzaahí yiyaa, áidá' lá' bi'odla' doo nldzil dahí hidán hadaajeehí zhá yiyaa. ³ Nnee hidán dawa yiyaa'ahí lá' nnee doo dawa yiyaa dahí doo da'ílinégo yaa natsekes da le'; lá'íi nnee doo dawa yiyaa dahí lá' nnee dawa yiyaa'ahí áldó' doo da'ílinégo yaa natsekes da le': bíi áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ nábinntíni at'éé. ⁴ Nihí hant'é níjigo lá'í yána'iziidí baa yánti'go? Binant'a'íi nlt'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid dolee, doo nlt'éégo yána'iziidí ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá binawod góljigo sizijigo ábile'. ⁵ Nnee lá' lá'jii lá'ihí yitisgo yidnlsí: lá'íi dawa dalet'eego yidnlsí. Nnee da'áa daant'ijee doo bíl nagokigo yaa natsekes da le'. ⁶ Hadín lá'jii yidnlsíhí nohweBik'ehñ yidnlsigo at'ijí; hadín lá'jii doo yidnlsí dahí bíi áldó' nohweBik'ehñ yidnlsigo at'ijí. Hadín hidán dawa yiyaa'ahí nohweBik'ehñ yidnlsigo iyaa, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzigo; nnee doo dawa yiyaa dahí áldó' nohweBik'ehñ yidnlsigo at'ijí, bíi dó' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzigo iyaa. ⁷ Nnee hínaayúgo doo dabíi ídebik'ehgo hínaa da, datsaahyúgo doo dabíi bik'ehgo

datsaah da. ⁸ Daahin'naayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'íígo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'íígo daahiitsaah: áík'ehgo daahin'naa ndi dagohí daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandíj. ⁹ Díí bighą Christ daztsąą, áídí' naadiidzaago naahi'na', nanezna'íí hik'e daahinaahí bílgo yeBik'eh doleełgo. ¹⁰ Nt'é bighą nohwik'isyú baa yádaakti'? Nt'é bighą nohwik'isyú da'ílinégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzih doleeł. ¹¹ Bek'e'shchiiní gáníigo, NohweBik'ehń gáníí, Da'anii hinshnaago da'anii gádishnii, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhísh, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaach'inzi doleeł, nii. ¹² Áík'ehgo daanohwigha dała'á daantíjgee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídaa nadaagohiłni' doleeł. ¹³ Áí bighą kodí' godezt'igo doo łaa yádaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohwiini' laadaahiidle', doo nohwik'íyú yighą nadokań bádihyú begoz'aągo ádaahiidle' da, dagohí dant'éheta yení'ísiihí doo bádihyú begoz'aągo ádaahiidle' da. ¹⁴ Díí bigonsí, Jesus nohweBik'ehń shł ígózigo áshłsł, hidánhí doo nchọ' da; áídá' hadín hidán nchọ' nzhíí bíí bich'í' nchọ'. ¹⁵ Nt'é nnaahí bighą nik'isn biní'ńnihyúgo doo kolijóóní be'ánt'éé da. Nt'é nnaahí nnee ła' bee bíł ch'ígonoghéh hela', áń Christ bá daztsáni at'éé. ¹⁶ Nt'éheta nkt'éé ńńzi ndi, dénchọ'ego baa yá'iti'yúgo, doo be'ánaadaht'íł da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee itah ch'ilíjyúgo, doo nt'éheta ch'iyąahí ła'íí ch'idlaahí zhá bighą da; áídá' Holy Spirit binkáayú dávik'ehyú ách'it'ééhí, ła'íí kil nkegohen'ąahí, ła'íí kil gozhóqohí bighą itah ch'ilíjhi at'éé. ¹⁸ Hadín díí ye'at'éégo Christ yána'iziidí, Bik'ehgo'ihí'nań bíł dávik'eh, nnee aldó' bíł dádaabik'eh. ¹⁹ Áík'ehgo halaą nt'éheta nkegohen'ąągo áyíłsiní biká hádaahiit'íł le', ła'íí nt'éheta daanldzilgo be'adaahiidle'íí biká hádaahiit'íł le'. ²⁰ Doo nt'éheta daahsąahí bighą Bik'ehgo'ihí'nań binasdzidí daachqoh da. Hidán dawa nkt'éé; ndi hadín nt'éheta yiyąahí bighą ła' nanakaadyúgo, áí yee ni'ísiih. ²¹ Itsí' nnaahí dagohí wine ndlaahí dagohí dahago ánant'íłhí bighą nik'isn nanakaadyúgo, dagohí nt'éheta nchọ'go ánat'íłgo ábile'yúgo, dagohí nt'éheta bighą bi'odla' doo ńdzil dago ábile'yúgo doo be'ánant'íł dago nzhọq. ²² Ni'odla' ńdzil néé? Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nkt'éégo ánt'ééhí bigonsí le'. Hadín áík'ehgo ánat'íłhí doo ídangot'aa dago biyaa gozhóq doleeł. ²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahí yiyąahí, áí bighą ídangot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'íí dahí bighą: doo ki'odla' be'ánách'ot'íł dahí nchọ'go ánach'ot'íłhi at'éé.

15

¹ Néé nohwi'odla' daanldzilí, hadín biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahí bich'odaahí'nii le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesí bighą da. ² Áídá' néé dała'á daantíjgee nohwit'ahdí' daagolíníí bá nkt'éé doleełí baa natsídaahiikees le', bi'odla' ńdzil hileehí bighą. ³ Christ ndi doo dabízhą ídaa natsekees da ni'; bek'e'shchiiní biyi' biTaa gáyihii, Hadín bee daanich'o'ni' n'íí shik'izhi' nasdłj, nii. ⁴ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'shchiiní bee nohwil' ch'ígót'aahí bighą alzaa, nohwi'odla' ńdzilgo áilego hadah ádaanohwilsigo, nohwádihyú nkt'éhi goz'aaní ndaahóndlii doleełhí bighą alzaahi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, kóni' k'eh ách'íłsigo ła'íí ko'odla' ńdzilgo áyíłsiní, dałekt'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áh, Christ Jesus be'adaanoht'eego: ⁶ Áík'ehgo nohwinatsekees dała'ągo, nohwiyati' dała'ągo Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaahí,

ba'ihédaanoḥṣṣi doleel. ⁷ Christ k'ínoho'niihí k'ehgo k'ídaaoh'nii, ák'ehgo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí doleel. ⁸ Gánohwíldishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahí binal'a'á silíj, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' da'aníihí baa bíl ch'í'nah ágoléhgo, la'íi daanoḥwita n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é bee yángon'aání begolne' doleelgo: ⁹ La'íi doo Jews daanlíj dahí Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi ya'ihédaanzí doleelgo; bek'e'eshchiiní gáníigo, Díí bigḥa doo Jews daanlíj dahí naa bíl nadaagoshní', la'íi nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsí doleel. ¹⁰ Gánádi'nii, Doo Jews daanoḥlíj dahí, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bíl nohwíl daagozhógo le'. ¹¹ La'íi gánádi'nii, Doo Jews daanoḥlíj dahí dawa, nohweBik'ehí ba'ihédaanoḥṣṣi le'; nnee dawa aldó' ba'ihédaanoḥṣṣi le'. ¹² Esaias aldó' gáníi, Ch'il bikeghad bits'á'dí' hanajéedí k'ehgo Jesse bits'á'dí' hanádaaolchiiní dala'á doo Jews daanlíj dahí yá nant'aa doleelí hígháh; an doo Jews daanlíj dahí bada'ohí doleel. ¹³ Holy Spirit binawod bíláhyú nt'éhi nohwádhíyú goz'aaní ndaahohíhí itis odaazlíj doleelí bigḥa Bik'ehgo'ihí'nañ, nt'éehí ndaahohígo ádaanoḥwile'íi, daahohdlaago koł gozhóoní la'íi ílch'ígont'éehí nohwee halk'íl le'. ¹⁴ Shik'íyú, nt'éehí be'ádaanoht'eego, dázh doo daagonohsaago nohwígonsí, la'íi bíl ch'ídaagonoh't'aahgo bídaagono'áq. ¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo šiini' háh dago la' nohwich'í' bek'e'shíkhíj, binádaadoḥní doleelgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi shik'izhí' áyílaahí bigḥa, ¹⁶ Okaaḥ yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziid n'íi k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' yati' baa gozhóni doo Jews daanlíj dahí bíl nadaagoshní', ák'ehgo doo Jews daanlíj dahí Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánshniilgo naidiiní doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidhí bigḥa Jesus Christ bíláhyú ida'oshdlíi. ¹⁸ Christ shílahíyú ánát'íhí zhá doo šiini' háh dago baa nagoshní' doleel, shinkááyú doo Jews daanlíj dahí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi yikísk'eh ádaat'eego ádaayílsí, shinkááyú yati'go hik'e ánát'íilgo, la'íi ¹⁹ Godiyíhgo be'ígóziní hik'e ígozisgo ánát'íhí Christ shinkááyú ánát'íilgo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit binawodíi shinkááyú na'iziidgo Jerusalemí' Ilírikamzhí' daagotahíyú Christ nt'éégo baa na'goní'íi aqł baa yásílti' ní'. ²⁰ Ák'ehgo Christ doo bigózi dayú yati' baa gozhóni baa yashtí'go nabik'í'isiid ní', Christ ílk'idá' bigóziyú baa yashtí'yúgo, la' nnee kah bit'ááh sí'aaní áyílaahí biká'gee na'isht'íhí k'ehgo ashne' doleel ní': ²¹ Áídá' bek'e'eshchiiní gáníigo, Hadín doo hwahá baa bíl nagoní' dahí bíl ch'í'nah daaleh: hadín doo hwahá ya'íkodaanzí dahí yídaagotsí doo, nii. ²² Ák'ehgo yashtí'go nashi'dint'ogíi bigḥa ch'éh nohwich'í' disháhgo asht'íi ní'. ²³ Áídá' k'adíi dzaagee doo hayú yánánashtih dago, la'íi doo alch'idé legodzaa da nohwich'í' disháh hásh't'íigo, ²⁴ Spainyú déyáágo nohwini'gee ch'ínsháhgo daanoḥwidistseekí hásh't'íi, áígee dét'íhézhi' nohwíl daagozhógo nahétaq hik'e Spainyú naadesdzaago shich'odaadoḥniil nsí. ²⁵ K'adíi Jerusalemíyú Jesus daayokaḥí bich'odaashniihyú déyáá. ²⁶ Macedóniayú la'íi Akéyayú daogolíní bíl daagozhógo Jerusalemgee Jesus daayokaḥíi tédaat'iyéhi zhaali yich'í' ádaile'. ²⁷ Da'anii yaa bíl daagozhógo ádaile'; ái da'anii baa hadais'áhi daanlíj. Áígee Jesus daayokaḥíi yaaká'dí' begoz'áni daabíyéehí lahzhí' doo Jews daanlíj dahí yaa daizné'hí bigḥa ní'gosdzán biká'gee nandeehí la' yee yich'odaaniihgo dávik'eh. ²⁸ Díí aqł ashlaago zhaali bá lenáhesdlaahí baa daadeni'áqgo nohwaa deshaal, Spainyú

déyáágo. ²⁹ Nohwaa níyáágo Christ nt'ée'go baa na'goni'íi bee gozhóóní ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhí bígonsi. ³⁰ Ái bigha shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ, la'íi Holy Spirit bee lił daanjoohí bigha nánohwoshkaq, Bik'ehgo'ihí'nañ shá nádaahokqahgo dala' nohwil dahdaanshdq le'. ³¹ Áik'ehgo Judéagee doo da'odlaq dahíi doo hago ádaashile' dago shá da'ohkaq; la'íi zhaali Jerusalemgee Jesus daayokaqahí bá íta'ashlaahíi yaa bíldaagozhó'go nádaidoné'go aldó' shá da'ohkaq; ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo shilgozhó'go nohwaa nsháh, la'íi nohwigotahgee dé't'ih nohwista' nsháhgo nohwil hasasól. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ be'ich'i'gont'ée'híi nohwil nlii le'. Doleelgo at'ée.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'i' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánáséhíi yitahyú na'iziidihi: ² Án Jesus daayokaqahí k'ehgo nohweBik'ehñ biláhyú k'ídaahoh'ñii, la'íi shich'odaahñii nohwilñiiyúgo bich'odaahñii: án láníhi yich'odaazni', shíi aldó' shich'ozni'. ³ Priscilla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaahñii, Gozhóó, shá daabildohñii. ⁴ Ái shigha goyéégo bich'i' nadaagoyaa, dásdozhá shigha nanezna', ái ba'ihénsi; la'íi hayú doo Jews daanlii dahíi ha'ánáséhíi nagoznilyú inashood dawa ya'ihédaanzí aldó'. ⁵ Ái bigowayú inashood da'okqahgo íta'ánat'íi dawa aldó', Gozhóó, shá daabildohñii. Epenétus, dážhó shil nzhónihí, Gozhóó, shá daabildohñii, án Akéyayú dantsé Christ yich'i' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóó, shá daabildohñii, án nyeego nohwá na'iziidi ni'. ⁷ Andronikas hik'e Junia, bil hat'i'ihí, bil ha'ashjéd n'íi, Gozhóó, shá daabildohñii, ái Jesus binadaal'a'á itah daanlii, daach'inłsini ádaat'ee, ái dashíntsé Christ yich'i' dah hizh'ázhi at'ée. ⁸ Ámplias, nohwe-Bik'ehñ biláhyú shil nzhóni, Gozhóó, shá daabildohñii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaahñii, la'íi Stákis shil nzhóni, Gozhóó, shá daabildohñii. ¹⁰ Apélles, Christ bil dabik'ehi, Gozhóó, shá daabildohñii. Aristobúlus yil daagolíníi aldó', Gozhóó, shá daabildohñii. ¹¹ Heródion, bil hat'i'ihí, Gozhóó, shá daabildohñii. Narcissus yil daagolíníi, nohweBik'ehñ daayokaqahí, Gozhóó, shá daabildohñii. ¹² Tryfina hik'e Tryfósa, nohweBik'ehñ yánada'iziidi, Gozhóó, shá daabildohñii. Pérsis, bil daach'izhóni, nohweBik'ehñ láágo yána'iziidií aldó', Gozhóó, shá daabildohñii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehñ habitíníi, Gozhóó, shá daabildohñii, án báqahí, shíi aldó' shimaa bídishñihí, Gozhóó, shá daabildohñii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmes, Pátrobas, la'íi Hérmes, Gozhóó, shá daabildohñii, nohwik'isyú yil nakaihií aldó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olympas la'íi Jesus daayokaqahí yil nakaihií dawa, Gozhóó, shá daabildohñii. ¹⁶ Daagodinolsigo daalohts'qs le'. Christ daayokaqahgo ha'ánáséhíi nagoznilií, Gozhóó, daanohwilñii. ¹⁷ Shik'íyú, nadaanohwoshkaq, hadíi nohwil ch'ígon'áqahí yidaago'áq n'íi délahgota nohwil ch'ídaago'áhgo ilch'inohwiñíi la'íi nohwich'i' daagodikshíi, daat'ehi ádaat'ii shíhi bídaagonolsihgo bits'á'zhi' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehíi Jesus Christ nohweBik'ehñ doo yánada'iziidihi at'ée go da, daabibid zhá yaa natsidaakees; ái nt'ée'go ádaanñ ndihí, la'íi nzhó'go hanádaadzih ndihí doo daagoyáq dahíi k'izédaabidiñil. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ádaanoht'eehíi nnee dawa yidaagolsihíi bigha nohwaa shil gozhóó; áidá' nt'ée'go ágot'eehíi zhá bich'i' daagonohsaqgo, la'íi nchó'go ágot'eehíi doo bídaagonolsi dago

hasht'íí. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań be'ılch'ı'gont'ééhıı dak'adégo Satan nohwá yaa gonhneego bıledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehń bılgoch'oba'ıı bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé. ²¹ Timotheus, bıł na'isiidıı, ıa'ıı Lúcius, Jason, ıa'ıı Sosıpater, bıł hat'ı'ihı, Gozhóó, daanohwıııı. ²² Shıı, Tértius, dıı naltsoosıı Paul bá k'e'shııchıııı, nohweBik'ehń bıláhyú, Gozhóó, nohwııdışhııı. ²³ Gáıus golıııııe sıdaá, dzaągeee ınashood ııa'ánat'ııı, án, Gozhóó, daanohwıııı. Erástus, dzaą kıh goznııııe zhaali yaa sıdaahıı, ıa'ıı Quártus, nohwıık'ısń, áldó', Gozhóó, daanohwıııı. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bılgoch'oba'ıı daanohwııgha bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé. ²⁵ Yati' baa gozhónı baa nagoshńı'ıı, áı Jesus Christ baa na'gonı'ıı bıkısk'ehyú Bik'ehgo'ihı'nań nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; nı'gosdzán alzaadı' yushdı' godezt'ı'go na'gonı' doo bıgózı da n'ıı, áı Jesus Christ baa na'gonı'ıı, bee ch'ı'nah silıı, ²⁶ Áı k'adıı bıgózıgo alzaa, Bik'ehgo'ihı'nań bınkááyú nada'ızııdı n'ıı bek'e'eshchııııı k'ehgo nnee ıltah at'éégo hadaazt'ı'ıı dawa bıł na'gonı', daayodląąhgo yıkısk'eh ádaat'ee doleelhıı bıghą, áı Bik'ehgo'ihı'nań doo benogowáh dahi yegos'aanıı bık'ehgo at'éé: ²⁷ Bik'ehgo'ihı'nań, án zhá goyáıııı, Jesus Christ bıláhyú dahazhı' ba'ihégosı le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshlǵigo Bik'ehgo'ih'nań háshit'ǵigo shi'dokéed, la'íí nohwik'isn Sosthenes, 2 Inashood Corinthgee ha'ánásehíí bich'ǵi' k'e'íilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzǵigo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'nań báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, la'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú daayokaqahíí dawa bich'ǵi' k'e'íilchii, áń dabíí beBik'ehń la'íí néé nohweBik'ehń nǵii: 3 Bik'ehgo'ih'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bits'á'dí' ǵgoch'oba'íí la'íí ǵch'ǵi'gont'éehíí bee nohwich'ǵi' goz'áq le'. 4 Bik'ehgo'ih'nań bilgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híí bigǵa dabik'ehń oshkaqǵigo nohwá ba'ihénsǵi; 5 Áń dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwigoyá' ndi nohwá ágólǵi; 6 Áík'ehgo Christ baa nadaagohiǵni'íí nohwhitahyú nǵdzilgo áyǵlǵi: 7 Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íí doo la' binohdǵh da; Jesus Christ nohwe-Bik'ehń nadáhíí biba' ádaanoht'eedá': 8 Bik'ehgo'ih'nań noǵdzilgo ánohwǵlǵi doleel danágódzáázhi', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń nadáhíí bijǵi doo nt'é bee nohwaa dahgoz'áq da doleel. 9 Bik'ehgo'ih'nań da'áníyú át'éé, áń biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń bil hǵ daanohdǵlǵigo nohwich'ǵi' ánniid. 10 K'adíí nánohwoshkaqǵh, shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláyú dáteht'eego yádaakt' doleelgo, nohwhitahyú doo ǵlts'á' ádaanoht'ee da doleelgo: áídá' nohwiini' dáteht'eego la'íí dáteht'eego natsídaahkeesgo dałaházhi' be'ádaanoht'ee le'. 11 Shik'íyú, ǵch'ǵi' nanádaagonǵkaad lǵq, Klóe yǵl naháztaaníí shǵl nadaagolnǵi'. 12 Gádishnǵigo ádishnii, la', Shíí Paul zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Apóllós zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Céphas zhinéé nshlǵi, la'íí, Shíí Christ zhinéé nshlǵi, daadohnii lǵq. 13 Ya' Christshǵ' dákwíihí daa-hohiikaqǵh néé? Ya' Paul tsǵ'ǵlma'áhi nohwá biheskal' néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanoht'ee deszaa néé? 14 Bik'ehgo'ih'nań ba'ihénsǵi, doo la' baptize ádaanoht'ee deszaa, Críspus hik'e Gáius zhǵ; 15 Baptize ánohwishłaa yúgo dánko dahadín gánii, Dabíí bizhi' yee baptize ágoP'ǵi. 16 Áídá' Stéphanas bil daagolínii baptize ashłaa aldó': ba'ashhah la' baptize ashłaa shǵhíí doo bigónǵi da. 17 Christ doo baptize ash'ǵigo shinł'a' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshnǵigo shinł'a': doo yati' goyááníí bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǵ'ǵlma'áhi baa na'gonǵi'íí doo nt'é áile' da doleel ni'. 18 Tsǵ'ǵlma'áhi baa na'gonǵi'íí ch'á'onehezdeehíí bich'ǵi'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikaihíí nohwich'ǵi'yúgo Bik'ehgo'ih'nań binawod at'éé. 19 Bek'e'shchíinií gánǵigo, Nńee daagoyáni bigoyá' da'ádǵigo ádaashłe' doleel, nńee bil ıdaagoziníí aldó' doo bil ıdaagozǵh dago ádaashłe' doleel. 20 Nńee goyáni n'íí hayú lán? Be-goz'aaníí ye'ik'e'ǵchíihí n'íí hayú lán? Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí ye'agodet'áhi n'íí hayú lán? Díí ni'gosdzán biká' igoyá'íí, Bik'ehgo'ih'nań doo nt'é dago áyǵlaahi at'éé. 21 Bik'ehgo'ih'nań góyáágo ngonłchíí lék'ehíí k'ehgo ni'gosdzán biká' nńee dabíí bigoyá'íí bee Bik'ehgo'ih'nań ch'éh yídaagolǵiǵh, áídá' yati' baa gozhóni yaa yałt'íí, ni'gosdzán biká' nńee bich'ǵi'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníí hasdáhi'niiǵgo Bik'ehgo'ih'nań ngon'áq. 22 Jews daanlíni godiyǵigo be'ǵgózinihíí yiká hádaat'ǵi, la'íí Greeks daanlíni kogoyá' zhǵ yiká daadéz'ǵi: 23 Áídá' néehíí Christ tsǵ'ǵlma'áhi biheskalíí baa

nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'í bídaagonlzi doleelhí bigha. ¹³ Ái aldó' bee yádaahilti', doo yati' nnee bigoyá' ilch'ígó'aahí bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwí ch'ígó'aahí bee yádaahilti'; Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go ágot'eehí yaaká'dí' yati'íi bee nlt'éégo ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áídá' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit doo ye'at'éé dahí Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit bits'á'dí' ágot'eehí doo náidiné' da: bíi bich'í'yúgo déba'odlohé: doo yigonolsi at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhá yígó'síhí bigha. ¹⁵ Ndi hadín Holy Spirit ye'at'éhí dawahá yígó'sí, áídá' dabií nnee doo Holy Spirit ye'at'éé dahí doo yígó'sini at'éé da. ¹⁶ Hadínshá' nohweBik'ehñ binatsekeesí yígó'sí, bíl ch'ígó'aah doleelgo? Doo hadín da. Áídá' néé Christ binatsekeesí bídaagonlzi.

3

¹ Shik'íyú, Holy Spirit be'ádaanoht'eehí k'ehgo doo nohwich'í' yáshti' at'éé da ní, ndi ní'goszán be'ádaanoht'eehí k'ehgo, ánigo ínashood da-soljihí bigha mé' daanoht'eehí k'ehgo nohwich'í' yashti' ní'. ² Ibe' nohwá náda'sísihí k'ehgo yati' dabígóziníi bee nohwich'í' yashti' ní', itsí'í dah, ái yati' nnee'íi át'éé: doo hwahá bídaagonolsíhí dahí bigha doo bee nohwich'í' yashti' da ní, dak'ad ndi doo bídaagonolsi da. ³ T'ah ní'goszán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú lá' biyéehí idáhadaaht'íi, ilch'í' daashohkee, lá'íi ilts'á'zhí' daahohkah, ái bigha t'ah ní'goszán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee, lá'íi ní'goszán biká' nneehí k'ehgo t'ah nadaahkai go'íi. ⁴ Lá' gáníídá', Shí Paul zhinéé nshíi; lá'íi, Shí Apollos zhinéé nshíi, ní; áik'ehgo ní'goszán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee go'íi. ⁵ Paulhíshá' hadín? Apollosíshá' hadín? Nada'iziidí biláhyú da'osodlaá'dí zhá ndlí, nohweBik'ehñ néé dántúgee binasdziid nohwaa din'ááhí k'ehgo na'idziid. ⁶ Shihí k'ediiláá, Apollosí yiyaa naná'nltsh: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ deshjeedgo áyílaa. ⁷ Áik'ehgo hadín k'e'dileehí dagohí hadín naná'nltshí doo nt'é nlii da; ndi Bik'ehgo'ihí'nañ deshjeedgo áile'íi zhá. ⁸ K'e'dileehí lá'íi naná'nltshí bilgo dálekt'ee: lá'íi nnee daantúgee binasdziid bidená bich'í' nahi'níi. ⁹ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ da'á' bíl nada'iziidí daandlí: nohwí Bik'ehgo'ihí'nañ k'e'nlááhí lá'íi nayik'í'iziidí daanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ bikíh yit'íhí k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nnee góyáni kíh ágole'íi kíh bit'ááh ledn'aahí áile', ágát'éégo shí Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi shaa yiné'íi bik'ehgo nohwí'odla' bit'ááh ledn'aahí ashlaa, áídí' nnee lá' yiká' hadag yit'íh. Áídá' nnee daantúgee hagot'éégo ágole'íi yaa goyáá le'. ¹¹ Nohwi'odla' bit'ááh ledn'aahí ilk'idá' ágolzaa, áhíi Jesus Christ, nnee doo lá' ánágódle' at'éé da. ¹² Dahadín díi it'ááh ledn'aahí biká' ágole'íi, óodo, beshligai, tséé láá ílíni, ndilchi', t'oh, dagohí t'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; ¹³ Nnee daantúgee binasdziidí ch'í'nah alne' doleel: kaa yá'iti'íi bíjii'ge kó' bee ch'í'nah hileeh; nnee daantúgee binasdziidí hago'at'ééhí kó' bee bígozihí doleel. ¹⁴ Nnee lá' hadag ágolaahí t'ah goz'áayúgo, bidená bich'í' nahi'níi doleel. ¹⁵ Áídá' nnee lá' binasdziidí áqhlid lék'eyúgo, nt'é bich'í' nahi'níi le'at'éé níi baa ch'a'one': ndi bíhíi hasdábíidilteeh, kó' biyi' ch'ínyááhí k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bikíh biyi' daach'okaáhí daanoht'eehí, lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit nohwíyí' gólíhí bídaagonolsi ya'? ¹⁷ Nnee lá' Bik'ehgo'ihí'nañ bikíh biyi' daach'okaáhí dénch'ogo áyílaa lék'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ da'ílii hileehgo ábile' doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ bikíh biyi' daach'okaáhí godiyíhí bigha, ái kíhíi nohwí daanoht'ee. ¹⁸ Nnee doo lá' ích'í' nach'aa da le'. Nohwitahyú nnee

la' ni'gosdzán bigoyá' ye'at'éé ngolníí lèk'eyúgo, áí doo nt'é yígólsiníí k'ehgo ádódle', áík'ehgo goyáá hileeh. ¹⁹ Díí ni'gosdzán biká' igoyá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'yúgo déba'odlohé át'éé: bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee daagondzàq daanziníí nadaach'aago nadaagolchi'íí bee Bik'ehgo'ihí'nañ daabiljizh. ²⁰ Ła'íí gánadí'níí, NohweBik'ehñ nnee daagondzàq daanziníí binatsekeesíí yígólsj, doo nt'é bee alne' dago. ²¹ Áí bighà nnee doo la' bada'ohíí da le': dawahá nohwiyéhi ádaat'ee; ²² Paul, dagohíí Apollos, Cephas, dagohíí ni'gosdzán, ihí'naahíí, dagohíí da'itsaahíí, dawahá k'adíí daagolini, dagohíí dawahá begonáhi, dawa nohwíyehi ádaat'ee. ²³ Áídá' Christ bíyéé daanohjí; Christ-híí Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéé nlij.

4

¹ Christ yánada'iziidíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' doo bigózi da n'íí nt'éégo daineł'íjgo yaa nadaagoln'íí daandlijgo nohwaa nats'i'kees le'. ² Áík'ehgo nnee nada'iziidíí binant'a' da'ábihniyú ánát'ijlgo goz'ąą. ³ Nohwíí shaa yádaakti'yúgo, la'íí nnee aayanáltihíí shaa yati' ndi, doo shíł hago'at'éé da; shíł ndi doo idaayashti' da. ⁴ Dénch'óégo asdzaahíí doo bigonsj da, ndi áí bighà nt'éégo shich'í' ch'ígowáh doo dishnii da: áídá' nohweBik'ehñ zhá shaa yati'. ⁵ Áí bighà doo hwahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaakti' da, nohweBik'ehñ nádzáágo zhá, án dawahá godilhihíí biyi' nanl'í' n'íí got'ijzhí' ch'í'nah áidolił, la'íí nnee bijíí yune' yaa natsidaakesíí ch'í'nah áidolił: áík'ehgo nnee daantjgee nt'éégo ánadaat'ijl lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ, Nt'éégo ánadaat'ijl ní', daabilnii doleeł. ⁶ Shik'ííyú, shíł hik'e Apollos bilgo nohwe'idaagono'aah doleełgo nohwich'í' ádaayásiilti'; bek'e'eshchiiníí aníhíí bitisgo nnee doo baa natsidaahkes da doleełgo, la'íí nohwíí nnee doo dałá'a bee ídaada'ohdlíídá' la'ihíí nohwíł daancho' da doleełgo. ⁷ Hagot'éégo ląą łahgo ánt'éégo sínlij? Nt'é ląą níyéhi doo naa hi'né'hi da lán? Naa hi'né' lèk'eyúgo, nt'é bighà ída'óndlii? Doo naa hi'né'híí k'ehgo ląą ánt'ee. ⁸ Ik'idá' dawahá daanohwiyéé ya', ik'idá' hadaanokzil ya', nant'an k'ehgo nadaanoht'aa, daanohwíđh ndi: nadaanoht'aahí dážó hásh't'íí, néé akdó' nohwíł nadaant'aa doleełhíí bighà. ⁹ Néé, Jesus binal'a'a daandliiníí, Bik'ehgo'ihí'nañ iké'yú ch'ínohwinil shj nsj, nnee natseedgo bāndaagost'ąąhíí k'ehgo: ni'gosdzán biká' daagolíníí, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníí, la'íí nnee dawa daanohwineł'íjgo ádaanohwi'deszaa. ¹⁰ Néé Christ bighà nnee déba'odlohé daandlij, nohwihíí Christ binkááyú daagondzàq daanohsj; néé doo daandzil dahíí k'ehgo nohwaa nats'i'kees, nohwihíí nadaanwod daanohsj; nohwíí nnee daanohwidnłsj, nééhíí daanohwich'ich'ółaa. ¹¹ Díí jji t'ah shíná' la'íí dibá' daandlij, nohwidiyágé ádaadłh, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwigową ádaagodłhgo da'íłj nahiikai; ¹² Danéé nohwigan bee nada'idziid: daanohwoch'iid lèk'eyúgo bá da'ohiikąąh; nohwiniidaagonłsj ndi bich'í' dahdaandłoh: ¹³ Ncho'go nohwaa yádaakti'íí biyaa gozhóq doleełíí bá hádaahiit'ij: ni'gosdzán biká' dawahá ncho'í' ch'í'ideehíí daandlijhíí k'ehgo nohwaa nats'i'ikes, díí jji ndi nohwíł ch'ídaagosdínihíí k'ehgo nohwaa nats'i'ikes. ¹⁴ Díí doo bik'ee ídaayádaanohdžihíí bighà nohwich'í' k'e'eshchií da, áídá' shich'ągháshé shíł daanzhooníí daanohłjgo nohwíł ch'ídaagonsh'aahíí bighà ádaanohwíłdishnii. ¹⁵ Christ bá nohwíł ch'ídaago'aahíí gonenan doo náhółtag dayú gólłjshą' ndi nohwitaahíí dałá'a: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwíł

nagoshni'go nohwitaa silii. ¹⁶ Ái bigha nádaanochwoshkaah, shedaat'ii le'. ¹⁷ Ái bigha Timotheus, nohweBik'ehn biláhyú shizhaazhé shil nzhoggo ba'oshlihi, nohwich'i' o'la', Christ biláhyú shi'at'e'ii binádaagonolzigó áidoliik, dáhot'éhé ha'ánázéhyú be'ilch'ígosh'aahii k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzihii bigha la' ídaada'odlii. ¹⁹ Ndi dét'ihégo nohwaa nsháh doleel, nohweBik'ehn hat'iyúgo, áik'ehgo ái nnee ídaada'odliihii doo biyati' zhá bigonsih da, ndi binawod goljiyúgo bigonsih. ²⁰ Bik'ehgo'ihina'nañ bilakt'áhgeee begoz'aanii doo dáyati' zhá yee ch'i'nah hit'ii da, binawodii yee ch'i'nah hit'ii. ²¹ Hadihii be'ánsht'eego hádaat'ii? Gish be'idiltishé hishtijigo nohwaa nsháh née, dagohii shil daanochwoshgo doo hashishkee dago nohwaa nsháh née?

5

¹ Nohwitahyú nant'i' na'ildeehii be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inii, agat'éego nant'i' na'ildeehii nnee Bik'ehgo'ihina'nañ doo daayokaah dahii bitahyú ndi doo hak'e begoz'aq da, kotaa bi'aahii ko'aago. ² Dázhó ídaadoikaah laq, baa daachgag le'at'éhi, díi ye'ánat'ijihii nohwitahdi' ch'ilt'é doleel ni'. ³ Doo nohwitahyú nashaa da ndi dashiini' zhá bee nohwitahyú nshii, áik'ehgo shinaáa'ánagot'ijihii k'ehgo ilk'idá' díi nnee ánát'iidíi baa yásiiti', ⁴ Jesus Christ nohweBik'ehn bizhi'ii bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shinaáa' da ndi shiini' bee shinaáahii k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehn binawod nohwil njiigo, ⁵ Nnee ágázaahii Satan baa daadinoh'aah, bits'i' bin'din' doleehii bigha, áik'ehgo biyi'siziinii hasdagháh doleel, Jesus nohweBik'ehn nadáhii bijii. ⁶ Ídaada'ohdliihii doo nzhog da. Ya' bán benilzoolé da'ayáhago ik'aán nást'oodii dahot'éhé daabindishshaq' doo bídaagonolji da née? ⁷ Ncho'go ánadaat'ijihii nohwitahyú begoz'aanii bán benilzoolé doo ániidá' n'ii yó'odaahné'hii k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áik'ehgo ániidégo ná'ist'oodhii k'ehgo daaleeh, bán benilzoolé da'ádijgo bán alzaahii k'a'ádaanoht'ee doleel. Bitis-hagowáh n'ii bee binádaaahiiijigo dibelji bizhaazhé zesdijihii k'ehgo Christ nohwá zesdij lək'e: ⁸ Áik'ehgo halaa, lenágodáhgo náda'idijihii da'áik'ehgo begoz'aq le', bán benilzoolé doo ániidá' be'alzaahii doo daahiidaq dago, dagohii bán benilzoolé k'ehgo natsekes o'ni'hii la'ii ncho'go ágot'eehii bil alzaahii doo daahiidaq dago; áidá' bán benilzoolé dá'ádijgo bán alzaahii nádaaahidijih le', áí bánhii nt'éego la'ii da'aniigo natsits'ikeesi golzeego ágot'inihi. ⁹ Nant'i' nakaiihii doo bil nahkai da, nohwidishniigo nohwich'i' k'e'eshchij ni': ¹⁰ Áidá' nant'i' nakaiihii, dawahá dayúwehégo ídáhadaat'iniini, daan'ijihii, dagohii k'e'eshchin daayokaahii doo ínashood daanlij dahii doo adáldishnii da; áí adáldishnii lək'eyúgo, ni'gosdzán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bil nahkai da doleel ni'. ¹¹ Áidá' gánohwidishniigo nohwich'i' k'e'eshchii, Nnee la' ínashood daayilniihii nant'i' naghaa lək'eyúgo, dagohii dawahá dayúwehégo ídáhát'iniini, k'e'eshchin yokaahii, yati' ye'okáahii, da'idlaq nt'éehii, dagohii ahada'i'niihii nlij lək'eyúgo, doo bil nahkai da; ágadaat'eehii doo bil daohsaq da. ¹² Hant'é nashink'ogó yánaltihii ádish'ijigo doo ínashood daanlij dahii baa yashti' doleel? Ínashood daanliini zhá baa yádaakti'go goz'aq. ¹³ Doo ínashood daanlij dahii Bik'ehgo'ihina'nañ zhá yánaltihii njiigo yaa yádaakti'. Áik'ehgo nnee ncho'go ánát'ijihii nohwits'á' noleeh.

6

¹ Nohwii la' dahagot'éego ilch'i' gosofaq lək'eyúgo, doo ídaa yágosj dago doo

nannee dayúgo bá nlt'ée. ² Áidá' dánko nant'í' nakáhíí bigha nnee dała'a daantúíígeee dabíí b'aa golíí le', la'íí isdzáné dała'a daantúíígeee dabíí bika' golíí le'. ³ Isdzán bika' yíl nteesh hat'ííyúgo nneehíí doo dah níi da le': la'íí nnee aldó' da'áik'ehgo bi'aa áidolií. ⁴ Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'íí da le', ndi bika' bik'ehgo: nnee aldó' da'áik'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'íí da le', ndi bi'aa bik'ehgo. ⁵ Doo ilch'í' a'nohchí' da, dahagee dáshíná' ohkaqahgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go laa naht'aash, doo ágáhoht'íí dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'ííníí doo bidag ánoht'ee da doleehtíí bigha Satan nanohwíntaah doleehtíí. ⁶ Díí nohwíl ch'ínsh'aahíí bigha nohwich'í' yashíí, doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. ⁷ Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa aldó' ádaat'eego hasht'íí. Áidá' nnee dała'a ntúíígeee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' begoz'aa, la' nadaaneedá' la'ihíí doo nadaanee dago. ⁸ Áik'ehgo doo nadaanee dahíí la'íí isdzáné itsaa daanliíníí gádaabildishníí, Shíí k'ehgo doo nadaahnee da ndizhoo. ⁹ Áidá' na'ííneehíí bich'í' doo ích'idildíh dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhoo: nach'ííneehíí shich'í'yúgo doo nlt'ée da ndi na'ííneehíí bidázhí' ch'ííyúgo dánko nant'í' ch'idigháhíí itisgo doo nzhoo da. ¹⁰ Áidá' nadaaneehíí gádaadishníí, doo shíí da, nohweBik'ehń gáyíhíí, Isdzán bika' yíl ilk'ínáot'aash hela': ¹¹ Áidá' yíl ilk'ínát'aazh lék'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí bika' yaa nánódáh: la'íí nnee bi'aa yíl ilk'ínáot'aash hela'. ¹² La'ihíí shíí gádaadishníí, nohweBik'ehń doo gáyíí da, La' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odlaq da ndi, bika' odláni yíl golíígo bíl dábik'ehyúgo, yó'ayólt'e' hela'. ¹³ La'íí isdzán odláni bika' doo odlaq da ndi yíl golíígo bíl dábik'ehyúgo yó'ayólt'e' hela'. ¹⁴ Nnee doo odlaq dahíí bi'aa bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aa, la'íí isdzán doo odlaq dahíí bika' bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aa aldó': áik'ehgo nohwich'agháshé da'ch'odlaqzhí' bíl da'otag doleehtíí, doo ágát'ée da lék'eyúgo doo da'ch'odlaqzhí' bíl da'otag da doleehtíí ní'. ¹⁵ La' doo odlaq dahíí nádilwod lék'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí bika' bits'á' n'yaáyúgo doo daabihest'oo da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań, Nkegohen'áqgo nahkai, daanohwíhíí. ¹⁶ Isdzán, ínashood nííni, díí baa natsínkees, ninkááyú níqá' dánko hasdábi'didohteehtíí. Nnee, ínashood nííni, díí baa natsínkees, ninkááyú ní'aa dánko hasdábi'didohteehtíí. ¹⁷ Nnee daantúíígeee Bik'ehgo'ihí'nań baa daagodez'aaqahíí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehń bich'í' ánniidíí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Ádishníigo ínashood ha'ánáséh nagozníí dawa baa goni'áq. ¹⁸ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánniidá' ilk'idá' circuncise ábi'delzaa lá née? Áí shidíí doo k'ena'óshdéh nzi da le'. Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánniidá' doo circuncise ábi'delzaa da lá née? Án circuncise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Circuncise áko'delzaahíí dagohíí doo circuncise áko'delzaa dahíí doo hago'at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nań yengon'ááníí bikísk'eh ách'ít'éyúgo zhá ílíí. ²⁰ Nnee daantúíígeee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánniidá' nt'é binasdziid lán shí n'íí dayúweh nayik'í'iziid le'. ²¹ Ya' nich'í' ánniidá' isnáh nííni lá née? Áí doo níí hago'at'ée da le': ndi ná ch'í'otaa lék'eyúgo ch'ínánádáh. ²² Dahadíí nohweBik'ehń bich'í' ánniidá' isnáh níí ndi, nohweBik'ehń binadzahgee doo isnáh nííni at'ée da: áidá' dahadíí bich'í' ánniidá' doo isnáh níí da ndi, Christ bi'isna' síllí. ²³ Lán izlíigo nadaanohwí'deheznííhi ádaanoht'ee; nnee zhá bi'isna' nádaahdleeh hela'.

24 Shik'íyú, nohwich'í' ánníidá' daanohtíjgee hagot'éégo nohwich'í' goz'aa lék'eyúgo, da'ágádaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanohtíj le'. 25 K'adíi ch'íkíi doo hwahá nnéh dahíi baa yashti', doo nohweBik'ehñ yegos'aaníi bee da, ndi nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íi shaa yinégo shada'ohíigo áshíílaahíi bighá bee yashti'. 26 Nagont'ogíi bengonyááhíi bighá dahadíi da'at'ééhi k'ehgo naghago bá nzhòq shí nsj. 27 Ya' nannee néé? Hagot'éégo'shà' bíl k'ínásh't'aazh doo nínzi da. Ya' doo nannee da néé? Doo isdzán biká dín'íi da le'. 28 Áidá' n'nnáayúgo, doo isíníisii da; la'íi na'ilíhn n'nnáayúgo doo isíih da. Áidá' hadíi líl nnádaasaaníi n'gosdzán biká' nagont'ogíi bee bich'í' nagoz'aa doleeł: ái bits'á'zhí' daanohtíj' hasht'íi. 29 Shik'íyú, goldo-hgo nohwá ngont'aaníi hileehgo ayáhágo godziih, nohwildishniigo ádishni: áik'ehgo kodí' godezt'í'go hadíi bí'aa daagolíníi, bí'aa doo daagolíi dahíi k'ehgo ádaat'ee le', bí'aa doo nohweBik'ehñ bitisgo yaa natsídaakees dago; 30 Hadíi daachagíi doo daachag dahíi k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bighá daachagíi doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíi bíl daagozhóóníi doo bíl daagozhòq dahíi k'ehgo ádaat'ee le'; hadíi nada'ihniíhíi doo nt'é daabíyéehíi k'ehgo ádaat'ee le'; 31 La'íi hadíi n'gosdzán biká' ágot'eehíi nabik'í'iziidíi, doo ái zhá nabik'í'iziidíi k'ehgo ádaat'ee da le', díi n'gosdzán biká' benagowaahíi bech'ígowáhi at'ééhií bighá. 32 Doo nohwiini' láá dago nohwá hasht'íi. Hadíi doo nannee dahíi nohweBik'ehñ bich'í' zhínéego ágot'eehíi zhá yaa natsékees, nohweBik'ehñ hagot'éégo yíł goyíłshòqo áile'íi yaa natsékees: 33 Áidá' nnee naneehíi n'gosdzán bich'í' zhínéego ágot'eehíi zhá yaa natsékees, hagot'éégo bí'aa yíł goyíłshòqo áile'go yaa natsékees. 34 Isdzán naneehíi hik'e isdzán doo nannee dahíi bílgo doo lét'ee da. Isdzán doo nannee dahíi nohweBik'ehñ bich'í' zhínéego ágot'eehíi yaa natsékees, hagot'éégo bits'í hik'e biyí'siziiníi godzilzihgo at'éégo áyísi doleełgo: áidá' isdzán naneehíi n'gosdzán bich'í' zhínéego ágot'eehíi yaa natsékees, hagot'éégo biká' yíł goyíłshòqo áile'íi yaa natsékees. 35 Díi daanohtíi nohwá nzhòqo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nt'ééhií bighá, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidíi bighá. 36 Nnee la' bitsi' doo nniinéh hát'íi dahíi bighá, doo sitsi' bich'í' nt'éégo ánsht'ee da, nzi lék'eyúgo, la'íi na'ilíhn bayánzhí' dahiyaayúgo, la'íi na'í'neehíi bá nt'éé nziyúgo, ái doo hago'at'éé da, doo nchò'go ánat'íi da, ch'ík'eh nniinéh ndi nzhòq. 37 Áidá' nnee la' nkdzilgo tsídezkeezgo, la'íi doo nt'é daabíni'aa'yúgo, dabíi hát'íiníi yitis nliigo, bitsi' doo nniinéh dago biini' láyíiláa lék'eyúgo nt'éégo adzaahi at'éé. 38 Áik'ehgo nnee bitsi' la' nnee yaa yinkíyúgo nt'éégo adzaa; áidá' doo la' nnee yaa yinkíi dayúgo itisgo nt'éégo adzaa. 39 Isdzán biká' danihi'náázhi' begoz'aaníi bee híbi'dezt'òq, ndi biká' daztsaa'yúgo daazhògo nagháa, dabíi hát'íiníi yíł niinéh doleeł; nohweBik'ehñ bíl dábik'ehyúgo zhá. 40 Ndi itsaa nliiníi doo nnaná'náá dayúgo zhá bíl gozhòq shí nsj. Bik'ehgo'ihí'nañ bíSpirit áik'ehgo nashítsiyíłkees shí nsj.

8

1 K'e'eshchíi daach'okaahgo hidán baa hi'niil n'íi baa yashti': daanohtíj' hidán doo godiyíł dago bídaagonzi. Ndi shí itisgo gonsaa ch'inziyúgo itisgo da'ích'idolteel, áidá' ilgoch'oba'íi ínashood nkdzilgo ábile'. 2 Dahadíi shí itisgo gonsaa ch'inziiníi, bígoch'íłsi le'at'éhi doo la' bígoch'íłsi da. 3 Áidá' dahadíi Bik'ehgo'ihí'nañ bíl nzhòqyúgo, án Bik'ehgo'ihí'nañ bígòtsi. 4 Áik'ehgo

k'e'eshchín daach'okqahgo hidán baa hi'níil n'íi daach'iyaaquí baa yashti', k'e'eshchín doo da'anii hi'naa dago bídaagonlzi, la'íi Bik'ehgo'ihina'naa da'áa zhá góliníi aldó' bídaagonlzi. ⁵ Yaaká'yú la'íi ni'gosdzán biká'yú dant'éhéta daach'okqahí, gods daaholzéhi, láá ndi, (bich'i' daach'okqahí láágo, la'íi nadaant'an láágo daagoljí ndi,) ⁶ Néé Bik'ehgo'ihina'naa da'áa nohwá góllí, nohwi'Taa, án bits'á'dí' dawa daagoljí, la'íi án bá daahin'naa; la'íi nohwe-Bik'eh'na da'áa góllí, Jesus Christ, án binkááyú dawa daagoljí, la'íi án binkááyú daahin'naa. ⁷ Da'ágát'éé ndi ínashood doo dawa ái yídaagolzi da: áidá' kú be-gonyaazhí' la' k'e'eshchín zhá daach'okqahí yídaagolzi ni'; ái hidán godiyihgo at'éé daanzigo hidán k'e'eshchín daach'okqahgo baa hi'níil n'íi daayiyaa'yúgo, yunáasyú itisgo doo daanldzil nazji da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihina'naa bit'ahgo nohwoníil at'éé da: daahiidaayúgo doo ái bighá Bik'ehgo'ihina'naa binadzahgee itisgo daanjôgo da, dagohí doo daahidaq dayúgo doo ái bighá Bik'ehgo'ihina'naa binadzahgee itisgo daanchô' da. ⁹ Áidá' idaa daagonohdzaq, nohwi'odla' daanldzilhíi bighá hidán k'e'eshchín baa hi'níil n'íi daahohyaayúgo, dánko nnee bi'odla' doo daanldzil dahíi la' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'éé da bigonlani, k'e'eshchín náda'okqahé yune' nnaago nnee la', bi'odla' doo ndzil dahíi no'íiyúgo, dánko doo hago'at'éé láq nzigo bíi aldó' yiyaa doleek; ¹¹ Áik'ehgo shí itisgo gonsaa núnzhíi bik'izhí' ái nnee bi'odla' doo ndzil dahíi dánko ch'a'ot'híz, án Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odla' doo ndzil dago doo bik'ehyú ágot'eehíi dá bik'ehyú at'éé nzigo ádaabinolzi go bich'i' nchô'go ánadaaht'íil go Christ bich'i' nchô'go ánadaaht'íil hileeh. ¹³ Áik'ehgo hidán hishaaqhíi bighá shik'isn nanago'yúgo, dánnágódzáazhí' doo itsi' náoshdaq at'éé da, shik'isn doo nanashgéh hasht'íi dahíi bighá.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'á itah nshlíi da gá? Ya' doo dawahá shá bil ch'i'otaa da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'eh'na biláhyú shinasdziid daanohjíi da gá? ² La' bich'i' doo Christ binal'a'á nshlíi dayúgo, nohwíi nohwich'i' ái nshlíi go'íi: nohweBik'eh'na biyati' bee nohwich'i' yashti' n'íi biláhyú hasdánohwido'níilhíi bighá Christ binal'a'á nshlíigo shígózi. ³ Díi bee ádáyashti', hadín nashíidíikidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'á daandliiníi da'idaaggo doo nohwá goz'aa da gá? ⁵ Ya' isdzán ínashood daanlíni bil ndaan'nehgo bil nahiikaigo doo nohwá goz'aa da gá, la' nadaal'a'ihíi, nohweBik'eh'na bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíi k'ehgo? ⁶ La'íi ya' shíi hik'e Barnabas zhá behih'naahíi bighá doo na'idziid da ndi doo hago'at'éé dago nohwá goz'aa gá? ⁷ Hadín dabíi na'iznílgosha' siláada nliji? Hadín dahts'aa k'eidnláago binest'a'íi doo yiyaa dasha'? Hadín dibelíi yinádez'iiníi bibe' doo yidlá dasha'? ⁸ Ya' dashíi zhá ádishnii gá? Bik'ehgo'ihina'naa yegos'aaníi aldó' ánií go'íi. ⁹ Bik'ehgo'ihina'naa yegos'aaníi Moses binkááyú nohwich'i' alzaahíi gáníigo bek'e'eshchíi, ílch'íhgee magashi t'oh naghái nyi'ípeesíi doo bizé' na'ílt'éh da, níi. Ya' díi dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníi néé? ¹⁰ Dagohíi néé nohwaa natsekeesgo aníi néé? Da'anii nohwá bek'e'eshchíi: nnee nágodzjízi nest'án nyoholíigo nágodzjíz, la'íi ílch'ihíi aldó' t'oh naghái nyoholíigo at'íi. ¹¹ Áik'ehgo nohwi'tahyú Holy Spirit bits'á'dí' nlt'éehíi bee nohwi' ch'idaagosíit'aadá', ni'gosdzán biká' nandeehíi nohwaa daanohné'yúgo, ya' nohwíi dík'eh ádaagot'ee néé? ¹² La' nnee dant'éhéta bídaandhíi nohwaa

daanojnë' daanoħwĩĩĩgo bá goz'áayúgo, ya' néehíí doo ágádaan'niigo nohwá goz'áq da gá? Da'ágát'ée ndi doo hak'i ída'ónkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonł'og da doleeħíí bighá dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kĩh biyi' da'ch'okáħhí biyi' dilziħgo ádaagot'eeħíí nayik'ída'iziidíí hidán Bik'ehgo'ihĩ'nań baa hi'niĩłĩ lahzi' daayiyáħhí ya' doo bídaagonołsĩ da née? Ła'íí dawahá beda'okáħhí biká' dahĩ'niĩłgee nada'iziidíí hidán Bik'ehgo'ihĩ'nań áĩgee baa hi'niĩłĩ lahzi' daayiyáħhí áddó'. ¹⁴ Ák'ehgo hadĩń yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'íí da'ái yĩts'á'dĩ' yedaahinaago noħwe-Bik'ehń bándagoz'áq. ¹⁵ Shíí áddó' díí bee shá goz'áq ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adíí doo ágádaashohłe' dishniigo noħwich'ĩ' k'e'eshchii da: doo shich'ĩ' nahi'niĩłgo da yati' baa gozhóni baa yashti'go be'ansht'eeħíí shĩts'á' náidoné' át'ée da, dahyúgoħíí shĩńá' shizes-ħĩĩ ndi nzhqo. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo áí bighá ída'oshłlii da: áí na'idziidíí shaa det'áħhí bighá dáshĩni'áayú áshłéhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyéehíí bee shich'ĩ' goz'áq! ¹⁷ Díí na'idziidíí dashíí hasht'ĩĩgo ánásht'ĩĩyúgo, bighá shich'ĩ' nahi'niĩł: áídá' dashíí doo hasht'ĩĩ da ndi ashłe'yúgo, díí na'idziidíí shaa det'áħhí bighá ashłe'. ¹⁸ Nt'é shich'ĩ' nahi'niĩł áídá'? Díĩnko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo áí bighá nahi'niĩł da, ák'ehgo yati' baa gozhóni yaa yakt'íí nshłĩĩgo, áí bighá shich'ĩ' nahi'niĩłgo shá begoz'áq ndi doo be'ánásht'ĩĩł da. ¹⁹ Nnee doo łá' binal'a'á nshłĩĩ da ndi, nnee dawa binal'a'á nshłĩĩgo ádesħłaa, nnee łá'ágo Christ bich'ĩ'go honshbĩĩħí bighá. ²⁰ Jews daanliiníí bich'ĩ' Jew nneehíí k'ehgo ádesħłaa, Jews daanlińi Christ bich'ĩ'go honshbĩĩħí bighá; Jews bich'ĩ' begoz'aaníí yikĩsk'eh ádaat'eeħíí k'ehgo ádesħłaa, begoz'aaníí yikĩsk'eh ádaat'eeħíí Christ bich'ĩ'go honshbĩĩħí bighá; ²¹ Jews bich'ĩ' begoz'aaníí doo yikĩsk'eh ádaat'ee dahíí k'ehgo ádesħłaa, begoz'aaníí doo yikĩsk'eh ádaat'ee dahíí Christ bich'ĩ'go honshbĩĩħí bighá, (Bik'ehgo'ihĩ'nań yegos'aaníí doo bikĩsk'eh ánsht'ee da doo dishni da, ndi Christ yegos'aaníí be'ánsht'ee.) ²² Doo daanłdzil dahíí bich'ĩ' doo nłdzil dahíí k'ehgo ádesħłaa, doo daanłdzil dahíí Christ bich'ĩ'go honshbĩĩħí bighá: nnee dawa bich'ĩ' dabíí k'ehgo á'denszi ni', dahagot'éeego łá' hasdakáh doleeħíí bighá. ²³ Ák'ehgo be'ánásht'ĩĩł, yati' baa gozhónihí bighá, áí bits'á'dĩ' shíí áddó' noħwĩłgo itah shiyaa gozhqo doleeħíí bighá. ²⁴ Iħhanáč'idikahgee dawa hadíí iħhandeskaiħíí dałá'á aadilwodíí gonłnee goz'áħhí doo bídaagonołsĩ da née? Ák'ehgo daagonoħneeħí bighá nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzéhíí dawahá bee ídaagodzq, ch'ah hobĩĩħí daayołbĩĩħí bighá. Áí ch'ah hobĩĩħí da'as'ah hichqoħi ndi ágádaat'ĩĩħ; áídá' néehíí doo hichqoħi daahonłbĩĩħí bighá ádaaħiit'ĩĩħ. ²⁶ Ák'ehgo hayú na'idzogi doo bígonł dahíí k'ehgo doo hishwoł da; na'ínłts'iníí da'adzaayú díłts'ĩĩħ k'ehgo doo dists'ĩħ da: ²⁷ Áídá' shĩts'í hát'íiníí dawa baa gonsq, na'ínłts'ĩĩħ k'ehgo shĩts'í ts'iyaa bił onasts'ĩ beshik'ehíí bighá: doo ágásht'ĩĩł dayúgo yati' baa gozhóni baa yásiłtiħíí bikéd'f'go dánko shíí ndi ch'ínáshĩ'dilte'.

10

¹ Shik'íyú, díí bídaagonołsĩ hasht'ĩĩ, daanoħwitaa n'íí dawa yaak'os yit'ááh nakseel lėk'e, łá'íí túnteel yiyi' ch'ínátsqá lėk'e; ² Ła'íí dawa yaak'os yit'ááh łá'íí túnteel yiyi' ch'ínátsqáqgee baptize ádaako'deszaahíí k'ehgo binant'a', Moses holzėhi, yĩłgo dałá'á daazłĩ; ³ Ła'íí dawa yaak'á'dĩ' hidánehi daayiyáq lėk'e; ⁴ Ła'íí dawa tsee biyi'dĩ' tú hálĩni daayidlq lėk'e; Bik'ehgo'ihĩ'nań

ái túhíí tsee biyi'dí' hálíígo áyíílaa, Christ áí tseehíí k'ehgo at'éé: Christ áí nneehíí dá'aanákahyú yíl daanlìí lèk'e. ⁵ Áídá' láni Bik'ehgo'ihí'nañ doo yíl daagoyílshóq da lèk'e: áík'ehgo da'igolííyú neznaago ádaabi'deszaa. ⁶ Díí ánágot'ííí n'íí yee nohwíl ch'ígó'aahíí bighq ánágot'ííí lèk'e: áí nnee nch'ogó ágot'eehíí hádaat'íí lèk'ehíí k'ehgo doo hádaahit'íí da doleehíí bighq. ⁷ Áí la' k'e'eshchín daayokaqah lèk'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Nnee dah dinezbìhgo da'iyaa, la'íí da'idlaq, áídí' náádikaahgo gotaal lèk'e. ⁸ La' nant'í' nakai lèk'ehíí k'ehgo halaq doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhóltagyú hilt'eego da'á'á jìí neznaa lèk'e. ⁹ La' Bik'ehgo'ihí'nañ nayídaantaah lèk'ehíí k'ehgo halaq née doo Christ nabídaantaah da le', ágádaaszaahíí bighq ch'osh bik'asda' daagolíníí nadaabistseed. ¹⁰ La' Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daanet'ííhíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaaszaahíí na'altseedíí nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwíl ch'ídaago'aahíí bighq bich'í' ádaagosdzaa; la'íí nohwá bek'e'eshchíí, bits'á'dí' bídaagon'l'aah doleelgo, née begoldohíí bengont'ííí bee nohwaa gonyáa. ¹² Áík'ehgo hadín sizíí nzìhíí ídaagodzq le', dánkó nadokalhíí bighq. ¹³ Nnee dawa da'ahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí áldó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ da'ánííyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígót'í'go nohwá ágoléh, bich'í' dahdaanołqoh doleelgo. ¹⁴ Áí bighq, dážhó shìl daanoahshóni, k'e'eshchín daach'okaqahíí bits'á'zh'í'go ádaahne'. ¹⁵ Nnee daagoyáni bich'í' yashit'ííhíí k'ehgo nohwich'í' yashit; daanoahwíí díínko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' siziidíí bee daach'okaqahíí ba'ihédaandzigo da'ohiikaqahdá' daahiıdlaqahíí, ya' áí doo Christ bidíí bee itah daandlìí da gá? Bán nadaahii'né'dá' nádaahidííhíí, ya' áí doo Christ bits'í bee itah daandlìí da gá? ¹⁷ Bán da'á'híí k'ehgo née hiıdlaq ndi da'á'á daandlìí, bán da'á'híí nádaahidííhíí bighq. ¹⁸ Israel hat'í'íí ánádaat'ííhíí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahgo baa hi'níiıi lahzhi' nádaaidííhíí, ya' do áí bee itah daandlìí da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áídá'? K'e'eshchín da'aníihii nlii née? Hidán k'e'eshchín baa hi'níiıhíí godiyih née? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah dahíí hant'é daayokaqahíí yaa ndaahiníıhíí ch'iıdn yaa daahiníıı, doo Bik'ehgo'ihí'nañ da: doo ch'iıdn bitah daanoahlìí hasht'íı da. ²¹ NohweBik'ehı' bi'ide' bee da'ohdlaqadá' lahyúhíı ch'iıdn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlaqah da: dilzihgo nohweBik'ehı' bił da'ohsqaadá' lahyúhíı ch'iıdn doo hagot'éégo bił da'ohsqa da. ²² Ya' nohweBik'ehı' nohwich'í' hashkeego ádaanlìí née? Ya' née bitisgo nadaanlwod née? ²³ Dawahá shá bil ch'ı'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bil ch'ı'otaq ndi doo dawa shi'odla'ı'ı ndzilgo áıle' da. ²⁴ Doo dakózhq nı't'éhi idáhách'ıt'ıı da le', áídá' nnee la'ı nı't'éhi bá hách'ıt'ıı le'. ²⁵ Dant'éhéta its'ı' nanáhi'niihgee nahiníıhíı daahsqa, hishaq shı, dagohıı doo hishaq da shı daanoahsigo doo biká na'ıdaadołkidgo da: ²⁶ Ni'gosdzán la'ıı biká' daagolínıı dawa nohweBik'ehı' bíyéehıı bighq dawa daahiıdaqago dáıık'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlaq dahıı la' shigowayú ıınáayú nınáh nohwiıııı lèk'eyúgo, la'ıı akú nohwiııııyúgo, nt'éhéta nohwich'ı' nniıkáqahıı daahsqa, hishaq shı, dagohıı doo hishaq da shı daanoahsigo doo biká na'ıdaadołkidgo da. ²⁸ Áídá' la', Díı hidán k'e'eshchín baa hi'nıııı at'éé, nohwiııııııyúgo, daohsqa hela', nohwiıı nagolnı'ııhıı nıbıghq, la'ıı ch'ıyaaqgo doo dáıık'eh da nzıhıı bighq: ni'gosdzán la'ıı biká' daagolínıı dawa nohweBik'ehı' bíyéehıı bighq dawa daahiıdaqago dáıık'eh:

29 Ch'iyaaqo doo dávik'eh da n'zihíí bigha doo dishniigo ádishnii da, áidá' nnee nił nagolnii'í ch'iyaaqo doo dávik'eh da n'zihíí bigha: gánnii shj, Hidán dawa shá bil ch'í'otaqádá' nt'é bigha la' nnee hidán doo dawa bil ch'í'otaq dahíí shaa néit'íí? 30 Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaqádá', nt'é bigha ba'ihénsigo hishaq n'íhíí bigha ncho'go shaa ya'iti'? nni shj. 31 Áidá' gánohwíldishnii, Da'ohsaagee la'íí dant'é ádaahleehee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşj doleelhíí bigha ádaaht'íih. 32 Jews daanliini hik'e doo Jews daanli dahíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánáshéhi nohwicha nanánóhdéh hela': 33 Shíí dawa ánásh't'íihíí bee nnee dawa bil goyilshóó hásh't'íí, doo dashíí zhá nlt'ééhií idáhásh't'íí da, ndi lani nlt'ééhií bá hásh't'íí, yee hasdádokah doleelgo.

11

1 Shíí Christ be'esh'íihíí k'ehgo nohwíí aldó' sheda'ol'íí le'. 2 Shik'íyú, nohwa'ihédaansj, dawa bee shénádaahniihíí bigha, la'íí nt'é nohwíł ch'ini'áá n'íí dánohwíł nagosisn'íhíí k'ehgo t'ah bikisk'eh ádaanoht'eehíí bigha. 3 Áidá' díí bidaagonoşj hasht'íí, Christ nnee daantíígee yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nli; la'íí nneehíí isdzáné yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nli; la'íí aldó' Bik'ehgo'ihí'nań Christ yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nli. 4 Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsóozdá' okaqahyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yaht'yúgo, bitsits'in doo yidnşj dago ánát'íih. 5 Áidá' isdzáné bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago okaqahyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yaht'yúgo, bitsits'in doo yidnşj dago ánát'íih: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo at'éé. 6 Áik'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deńtsóoz dayúgo bitsizil k'inógéesh: áidá' isdzán bitsizil k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee idaayándzjyúgo bitsits'in bina'deńtsóoz le'. 7 Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nań be'ilzaahíí nliigo ízigo ye'at'ééhií ch'í'nah áyilshíí bigha: áidá' isdzánhíí nnee ízigo ye'at'ééhií ch'í'nah áyilşj. 8 Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíí nnee bits'á'dí' alzaa. 9 La'íí nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí nnee bá ábi'delzaa. 10 Áí bigha isdzán bitsits'in bina'deńtsóoz bik'eh, áí bika' yidits'agíí bebígózhíí bigha, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolíníí daabo'íihíí aldó' bigha. 11 Ágát'éé ndi, nohweBik'ehń binadzahgee nnee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádihgo, la'íí isdzán aldó' doo hagot'éégo hileeh da, nnee da'ádihgo. 12 Isdzán nnee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo nnee isdzán bits'á'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. 13 Dánohwíí díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago Bik'ehgo'ihí'nań yokaqahíí dávik'eh née? 14 Da'ádaant'eehíí bee nohwíł ch'ígót'aah, nnee bitsizil nneez'yúgo yik'ee idaayándzj. 15 Áidá' isdzán bitsizil nneezíí bee ba'olniihi at'éé: bitsizilíí bitsits'in bik'enłtsóoz doleelgo baa hi'né. 16 Áidí' nnee la' díí bigha lahadaadit'áh hádaat'íyúgo, díinko bee bil nadaagońi, ádishnii n'íí k'ehgo ádaant'ee, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánáshéhií dawa aldó' yikisk'eh ádaat'ee. 17 Áidá' díí bee nohwíł nagoshn'íí nlt'éégo ánádaaht'íih doo hagot'éégo nohwíłdishnii da, íla'ánáht'íihíí bits'á'dí' doo nlt'éé daahlee da, da'itisgo ncho' daahlee. 18 Dantsé baa yashti'íí díinko, ínashood da'okaqah yune' íla'ánáht'íihgee ilts'á'yú daahohkahgo nohwa'ikonsj; áshilniihíí lahzhí' hoshdlaq. 19 Hadíí da'anii da'odlaaní nohwhitahyú bebídaagozj doleelhíí bigha ilts'á'yú daahohkahíí nohwhitahyú be-

goz'aa doo. ²⁰ Dalaahágee íla'ánáht'íhgee nohweBik'ehń doo da'anii dilzihgo bá da'ohsaq da go'íi. ²¹ Áídá' da'idaagee dahale dánohwíi nohwi'idánéhi daahsaqgo nohwa'ikonsi, nnee la' doo hwahá da'iyaa dadá': áí bigha la' shiná' daanlii, la'ihii lágago da'idlaq. ²² Ya' nohwigowa nagoz'aa yune' doo da'ohsaq da gá? Dagohii Bik'ehgo'ihina'naa daayokaqahgo ha'ánátséhi doo bil da'otag da née, la'ii nohwithahyú tédaat'iyéhií idaayadaandzigo ádaahle' née? Nt'é nohwildishnii áídá'? Ya' díi bigha nohwa'ihénsigo yashti' doleel gá? Dah, doo áik'ehgo nohwaa yashti' da. ²³ Nohwithahyú nashaadá' nohwil ch'ígoni'áá n'ii nohweBik'ehń shil ch'ígon'áni at'éé, áí díinko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaanniihii bilák'edaabistiídá', da'ái bit'é'gee bań náidn'aa: ²⁴ Áíd' ya'ihénzigo oskaqadá' ilk'édaizné'go gánniid, Nkóh, daahsaq; díi shits'í át'éé, nohwá nehesto'i: díi bee shinádaadohíhgo ánádaaht'íi. ²⁵ Da'iyaanii bikédi'go da'ágat'éégo idee beda'iskaanii náidnkáqgo gánniid, Díi idee besikaanii shidiil bee ánidégo Bik'ehgo'ihina'naa hik'e nnee bilgo lángot'aanii át'éé: náda'ohdlhgee bee shinádaadohíhgo ánádaaht'íi. ²⁶ Díi k'ehgo bań nádaahdihgee, la'íi díi k'ehgo idee bee náda'ohdlhgee, nohweBik'ehń dazsaanii ch'í'nah ádaanołsi, nádzáázhi'. ²⁷ Áí bigha hadín doo godnłsi dago díi bań yiyayúgo, dagohii díi nohweBik'ehń bi'ide' bee idlaayúgo, nohweBik'ehń bits'í la'íi bidil yich'i' nihesii. ²⁸ Áik'ehgo nnee dawa idinel'iiigo zhá bań yiyaa la'íi idee bee idlaq le'. ²⁹ Hadín doo dávik'ehyú át'éé dadá' iyayúgo la'íi idlaayúgo, áí bee dabii góyéégo ích'i'godot'áál, da'anii nohweBik'ehń bits'í doo yidnłsi dahii bigha. ³⁰ Áí bigha nohwithahyú láni doo nadaalwod da la'ii kaa yaa nakai, la'íi láni da'ílhosh. ³¹ Néé da'anii idaadineli'ii lék'eyúgo doo nohwaa ya'iti' da doleel. ³² Áídá' nohwaa ya'iti' lék'eyúgo nohweBik'ehń nohwil ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsi, ni'gosdzán biká' nnee doo bil nohwil ch'ígódeeh da doleelhií bigha. ³³ Áí bigha, shik'íyú, da'ohsaqgee íla'ánáht'íihyúgo ilba' nasóohtaa. ³⁴ Nnee la' shiná' silii lék'eyúgo gowayú iyaa le'; áik'ehgo íla'ánáht'íihii doo nohwil ch'ígódeeh da. La' biká nadaashidołkid n'ii nánsdzáágo hasht'egodeshlii.

12

¹ Shik'íyú, k'adíi Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'ii hagot'éégo at'éé shihii bídaagonołsih hasht'íi. ² Bik'ehgo'ihina'naa doo daahohkaqah dadá' k'e'eshchín doo yádaalti' dahi daahohkaqahgo ch'a'onátsáá ni'ii bídaagonołsi. ³ Áí bigha díi bídaagonołsih dázhoh hásh'íi, nnee la' Bik'ehgo'ihina'naa biSpirit binkaáyú yati'yúgo doo Jesus bil ch'ígodini at'éé nii da go'íi: la'íi nnee la' Holy Spirit binkaáyú yati'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehń nlii, nii. ⁴ Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'ii iltah at'éé ndi Holy Spirit dała'áhi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihina'naa bá na'idziidii iltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehń dała'áhi. ⁶ Iltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihina'naa yá nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihina'naa dała'áhi nnee biyééhií dawa biláhyú iltah at'éégo na'iziid. ⁷ Nnee daant'íígee Holy Spirit binkaáyú na'iziidii baa daagodet'aa, nnee dawa bá nzhqo doleelgo. ⁸ Áik'ehgo la' Holy Spirit binkaáyú yati' góyáni baa daagodet'aa; la'ihii da'ái Spirit-hii binkaáyú yati' bee kol ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihii odla' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkaáyú; la'ihii da'ái Spirit binkaáyú ná'hilziihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íi godiyihgo ána'ol'iiigo baa daagodet'aa; la'íi Bik'ehgo'ihina'naa binkaáyú yádaalti'go; la'íi spirits hago'at'éhiihií yidaagołsigo; la'íi Holy Spirit binkaáyú

yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti'go; la'íi yati' doo bigózi dahíi niigo aníihíi yaa nanádaagolni'go baa daagodet'aa: ¹¹ Díi dawa Spirit dała'áhi bits'á'dí' kaa daahi'né', da'ái Spirit-híi dáhat'íjgee nnee daantíjgee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í dała'á ndi laayú henláá, la'íi laayú henláá ndi kots'í dała'áhi at'éé: Christ áldó' da'ágát'éé. ¹³ Áík'ehgo Holy Spirit dała'áhi bee daanohwigha dała'ázhí' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliinií dagohíi doo Jews daandlii dahíi, isnáh daandliinií dagohíi doo isnáh daandlii dahíi; Holy Spirit dała'áhihi bits'á'dí' daahiidlaago ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í dała'áhi laayú henláá, doo dała'á zhá da. ¹⁵ Kokeehíi, Shíi doo kogan nshlíi dahíi bigha doo kots'í itah nshlíi da, nii lèk'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁶ La'íi kojaahíi, Shíi doo konna nshlíi dahíi bigha doo kots'í itah nshlíi da, nii lèk'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁷ Kots'íhií dawa konna nliiyúgo hagot'éégo ch'idits'ag? Kots'íhií dawa kojaa nliiyúgo hagot'éégo ich'ilchíih doo? ¹⁸ Áída' Bik'ehgo'ihí'nań dabíi hát'íihíi k'ehgo kots'í laayú henlááhíi daanne'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahíi dała'áyúgo, hagot'éégo its'í hileeh áída'? ²⁰ Áída' kots'í laayú henláá ndi kots'íhií dała'áhi. ²¹ Áík'ehgo konnaahíi doo hagot'éégo koganhíi, Doo hánesht'íi da, yihniih da; la'íi kots'íinhíi doo hagot'éégo kokeehíi, Doo hánesht'íi da, yihniih da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í laayú henlááhíi doo nalwod da ngolnihíi ákóne' itah nliigo zhá kots'í gólíi. ²³ Nohwits'í laayú henlááhíi la' dá'ich'í'go baa natsídaahiikees ndi, ái la'íhií bitisgo nlt'éégo bíl da'ónltag; nohwits'í laayú henlááhíi doo hagot'éégo nel'íi bigonedzaa dahíi dayúwehyú nlt'éégo bíl da'ónltag. ²⁴ Áída' nohwits'í laayú henlááhíi daadilkqohyú hit'úgo alzaahíi doo bíl da'ónltag da: áída' Bik'ehgo'ihí'nań dawa dała' ladaayiznil, doo bíl da'ónltag dahíi dabíi nlt'éégo áyíisj: ²⁵ Áík'ehgo nohwits'í laayú henlááhíi doo ilk'edaadi'niih da dolee; áída' nlt'éégo ádaaíilzi doleeigo Bik'ehgo'ihí'nań dała'ázhí' ladaayiznil. ²⁶ Áík'ehgo dała'á biniigonlt'éé lèk'eyúgo dawa yíi biniidaagonlt'éé; dagohíi dała'á daach'idnlsj lèk'eyúgo dawa yaa bíl daagozhóq dolee. ²⁷ Áík'ehgo nohwíi itah Christ bits'í daanohlíi, la'íi dała'á daanohtíjgee laayú henlááhíi daanohlíi. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań díi k'ehgo ínashood daanliinií bitahyú nyiiniil lèk'e, dantségee bindaal'a'á daanliigo, nakigeehíi binkááyú yádaakti'go, taagigeehíi ich'ígó'aahgo, iké'geehíi godiyihgo áná'ol'íjgo, ná'ilziihgo, ich'oniigo, nant'an daanliigo, la'íi Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nań bindaal'a'á daanlii née? Ya' dawa binkááyú yádaakti' née? Ya' dawa ich'ígó'aahíi daanlii née? Ya' dawa godiyihgo ánáda'ol'íjil née? ³⁰ Ya' dawa nnádaahilziihgo baa godet'aa née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' née? Ya' dawa nt'é niigo aníihíi yaa nanádaagolni'go baa godet'aa née? ³¹ Áída' Holy Spirit bits'á'dí' kaa hí'né'íi itisgo at'ééhií zhá hádaaht'íi le': áidi' díinko itisgo ágot'éhi nohwíl ch'í'nah ágoshléh.

13

¹ Nnee daanliinií nlt'éégo yádaakti'íi la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolnihíi biyati' bee yashti'sha' ndi, shi'ijóóníi da'ádíhyúgo bésh díl-wóshé áhílt'sagíi, dagohíi bésh be'idot'alé híidíidigo áhílt'sagíi k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti'íi shaa godet'aaqsha' ndi, nt'é doo bigózi da n'íi dawa bigonsjshá' ndi, dawa shil'ígózi'sha' ndi, la'íi shi'odla'íi bee dził lášhi godihí'niil lèk'e ndi, shi'ijóóníi da'ádíhyúgo shíi doo nt'é nshlíi da. ³ Dawa

shíy'éehíí tédaat'iyéehíí baa hishñííshá' ndi, la'íí shidi'didlidgo baa ídinsht'aa l'ék'e ndi, shíí ijóóníí da'ádíh'yúgo shíí doo nt'é bee hisht'íí da. ⁴ Koł ijóóníí nyéé l'ék'e ndi n'zaadhí' bidag ách'ít'éé, la'íí koł goch'oba'; la' bíy'éehíí doo ídáhách'ít'íí da; doo ída'ch'odlíí da, doo ích'idilk'aa da, ⁵ Koł ijóóníí doo nch'ogo ách'ít'íí da, doo dashízhá ch'inzi da, doo dagóshch'í' bágoch'ích'íí da, doo déhch'ó'ego baa nats'ítsikees da; ⁶ Doo nch'ogo ágot'eehíí baa koł gozh'ó da, áídá' da'aníí ágot'eehíí zhá baa koł gozh'ó; ⁷ Dawa bidag ách'ít'éé, dawa ch'odlaa, n't'éehíí dawa nch'ókíí, dawa bich'í' dahch'idn'ldoh. ⁸ Koł ijóóníí doo ádííh da: yunáásyú ágone'íí baa nagoln'í l'ék'e ndi bech'ígonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí bee yách'ít'í' l'ék'e ndi bengowáh; bee koł ígózíníí bech'ígowáh. ⁹ K'adíí lahzhí' zhá bídaagonlzi, hik'e yunáásyú ágone'íí lahzhí' zhá baa nadaagohíílní'. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'íhí'nañ ngonch'íhíí dawa la'zaagee, doo dayúweh lahzhí' zhá bídaagonlzi da doo, áídá' dawa nohwíí ídaagozi doleel. ¹¹ Chagháshé nshlíídá' chagháshé k'ehgo yasht' ní', chagháshé k'ehgo doo gonsáa dago natséskees ní': áídá' nnee sílíí hik'e chagháshé k'ehgo ánsht'ee n'íí shits'á' bee yó'ogoyáá ní'. ¹² K'adyúgo kát'íné doo nzh'oggo biyi' got'íí dahíí biyi' daadet'ííhíí k'a'at'éé, áídá' biká' ngonyáágo daahíné'ííhíí k'ehgo nzh'oggo got'íí doleel: k'adyúgo lahzhí' zhá bigonsí, áídá' biká' ngonyáágo dawa bigonsí doleel, dashíí shígózhíí k'ehgo. ¹³ Áík'ehgo kí'odla', hik'e n't'éehíí nch'ohóhííhíí, la'íí koł ijóóníí bílgo, díí taagihíí begoz'aa; ndi koł ijóóníí itisgo at'éé.

14

¹ H ijóóníí be'adaanoht'eego biká hádaaht'íí, la'íí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hí'né'íí hádaaht'íí, ndi Bik'ehgo'íhí'nañ nohwinkááyú yati'íí itisgo hádaaht'íí. ² Hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati'íí doo nnee yich'í' yati' da, ndi Bik'ehgo'íhí'nañ zhá yich'í' yati': nnee doo la' yígótsí dago; áídá' doo bigózi dahíí biyi'siziíníí yee yaa yati'. ³ Áídá' hadín Bik'ehgo'íhí'nañ binkááyú yati'íí nnee yich'í' yati', nnee bí'odla' ndzilgo áile' doleelgo, la'íí yidag yati'go, la'íí yíí goyílksh'óggo ánádaahíle'go. ⁴ Hadín yati' doo bigózi dahíí yee yati'íí dabíí bí'odla' ndzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'íhí'nañ binkááyú yati'íí ínashood ha'ánáshéíí bí'odla' ndzilgo ádaile'. ⁵ Daanohwígha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati'go hádaanoht'íí, ndi Bik'ehgo'íhí'nañ nohwinkááyú yati'íí itisgo nohwá hásh't'íí: hadín Bik'ehgo'íhí'nañ binkááyú yati'íí hadín yati' doo bigózi dahíí nt'é níigo anííhíí yaa nanágonn'íyúgo zhá nt'éé, ínashood ha'ánáshéíí bí'odla' ndzilgo áile' doleelhíí bighá. ⁶ Shik'íyúú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yati'go nohwá níyááyúgo, doo nt'é bigonoksííh at'éé da, Bik'ehgo'íhí'nañ shíí ch'í'nah áyíílaahíí nohwíí ch'í'nah ádaashlé'yúgo zhá, dagohíí bigonsíhíí nohwíí nagoshn'íyúgo zhá, dagohíí Bik'ehgo'íhí'nañ shinkááyú yati'yúgo zhá, dagohíí nohwíí ch'í'gonsh'aahyúgo zhá. ⁷ Be'ídaadot'ále, áí tsí'sólta la'íí béshts'ópséta, doo daahínaa da ndi anííhíí díts'ag, áídá' doo áígee aníí dayúgo, hagot'éégo nt'é ídot'álehíí bídaagoch'íí? ⁸ La'íí síláada bíbeshdilwoshé doo áígee aníí dayúgo, hadínshá' nagonlkaadhíí bighá ílch'í'íídíle'? ⁹ Nohwíhíí ágádaanoht'ee, yati' doo bigózi dahíí bee yádaakti'yúgo, hagot'éégo nt'é daadohñíhíí yádaagóslí doleel? Daazhógo da'íllízhí' yádaakti'. ¹⁰ Ní'gosdzán biká' yati' íltah at'éégo doo álch'idé da shá' ndi, dawa bigózi go yádaakti'. ¹¹ Áík'ehgo yati' doo bigonsí dayúgo,

nnee aníihíi nnee lahgo hadaazti'híi k'ehgo bich'i' ánsht'ee doleel, la'íi da'áik'ehgo shich'i' at'éé doleel. ¹² Áik'ehgo nohwíi Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íi dážhó hádaaht'íigo, ínashood ha'ánátséhíi bi'odla' nǎdzilgo ádaile'íi itisgo hádaaht'íi, áik'ehgo bee nada'ohsiid. ¹³ Áik'ehgo hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yati' lék'eyúgo, nt'é níigo aníihíi yaa nanágołni'híi bigha okaaah le'. ¹⁴ Yati' doo bigózi dahíi bee oshkaaah lék'eyúgo, shiyi'siziinií okaaah ndi nt'é dishniigo ádishniihíi doo bigonsi dago, doo shiini' bee oshkaaah da. ¹⁵ Hagolá ashne' áidá'? Shiyi'siziinií bee oshkaaah, la'íi bigonsigo oshkaaah aldó'; shiyi'siziinií bee idish'aal, la'íi bigonsigo aldó' idish'aal. ¹⁶ Dagohíi niyi'siziinií zhá bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénnziyúgo, nnee Christ doo hwahá nǎt'éégo yígolsiíd dahíi onkaaahgo anniihíi doo yígolsi dadá', hagog'éégo, Da'anii doleelgo at'éé, nii doleel? ¹⁷ Nǎt'éégo ihénnziigo onkaaah ndi nidits'agíi doo bich'odaasińni' da. ¹⁸ Daanohwigha nohwitísigo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yati'go Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi: ¹⁹ Agát'éé ndi ínashood ha'ánátséhgee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bigózi dahíi bee yashti'sha' ndi, yati' ashkla' yídaagolsinií nnee la' bee bil ch'ígonsh'aahíi bigha bee yashti'íi itisgo shil nǎt'éé. ²⁰ Shik'íyú, nohwil ídaagozi zhińéégo doo chagháshé k'ehgo zhá be'ádaanoht'ee da le': áidá' nchó'íi zhińéégo mé'híi k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwil ídaagozi zhińéégo nnee báyan daasilíihíi k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii biyi' gáníigo bek'e'eshchíi, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'íi nnee nanidí'íi biyati' bee díi nneehíi bich'i' yashti' doo; ágát'éé ndi doo daashidits'ag da doleel, nii, nohweBik'ehń. ²² Áik'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi godiyihgo be'ígóziníi at'éé, ái da'odlaanií doo bá alzaa da, áidá' doo da'odlaa dahíi bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yati'íi doo da'odlaa dahíi doo bá alzaa da, áidá' da'odlaanií bá alzaa. ²³ Áik'ehgo ínashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi dahíi yee yadaakti' lék'eyúgo, la'íi nnee la' Christ doo hwahá nǎt'éégo yídaagolsiíd dahíi, dagohíi doo da'odlaa dahíi hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadih, daanohwiłnii doleel go'íi. ²⁴ Áidá' dawa Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakti' lék'eyúgo, la' nnee doo odlaa dahíi, dagohíi Christ doo hwahá nǎt'éégo yígolsiíd dahíi hah'ayááyúgo, binchó'íi bil ch'í'nah áile', la'íi yá'iti'íi yidezts'aahíi bigha ídinél'íi doo: ²⁵ Áik'ehgo bijíi biyi' nainí'í' n'íi ch'í'nah áyúlaago, Bik'ehgo'ihí'nań yich'i' hishzhiihgo yokaaah doleel, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nań nohwil nlii lá, níigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áidá', shik'íyú? Íla'ánáht'íihgee daanohtíigee la' ido'aal, la' ich'ígó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yati', la' bil ch'í'nah ágółzigo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíi nt'é níigo aníihíi yaa nanágołni'. Ái dawa ínashood nǎdzilgo nazii doleelhií bigha ánadaaht'íi le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíi yee yadaakti' lék'eyúgo, naki dagohíi taalt'éégo zhá begoz'aa, ái bitisigo dah, dáhiké'go yadaakti' le'; la'íi nt'é níigo aníihíi daka'á yaa nanágołni' le'. ²⁸ Áidá' nt'é níigo aniihíi yaa nanágołni'íi doo hak'i dayúgo, doo yadaakti' dago nǎt'éé, ha'ánázéh yune', ích'i' yadaakti'go zhá, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań yich'i' yadaakti'go nǎt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakti'íi naki dagohíi taalt'éégo yadaakti' le', la'ihíi nt'é daanıigo yadaakti'íi yaa natsidaakees le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíi nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bil ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yati'íi dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áik'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yati'íi nohwá bil ch'í'otaq,

dálík'égo, daanohwigha bídaagono'Paah doleelgo, la'íí daanohwigha nohwíl daagoyilshóó doleelgo. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íí ídaa daagodzàago dábik'eh. ³³ Godikishíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé da, áídá' nkegohen'áaníí zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaahíí, ínashood daanliinií, ha'ánáshéegé ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázéh yuné' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákóne' yádaakti' dago bágoz'áq; da'dits'ago bágoz'áq, begoz'aaníí áldó' ánííhíí k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yídaago'Paah hádaat'ííyúgo yíl nadaanneehíí gowayú nayídaadiikid le': isdzáné ha'ánázéh yuné' yádaakti'yúgo bik'e ídaayágoş. ³⁶ Ya' ádishñihíí doo nohwíl dábik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí nohwíí nohwits'á'dí' begodeyaahi daanoşşí née? Dagoşíí dánohwízhá nohwaa hi'né'í daanoşşí née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ shinkááyú yakti', dagohíí Holy Spirit be'ánsht'ee nzíyúgo, nohwich'í' k'e'eshchiíhíí nohwe Bik'ehñ yegos'ánihi at'ééhíí yígóşşí doleel. ³⁸ La' nnee díí doo yígóşşí hát'íí dahíí, dayúwehégo doo yígóşşí da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti'íí dážhó hádaaht'íí, la'íí Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígóşşí dahíí bee yakti'íí dah doo daabíldohñii da. ⁴⁰ Ha'ánázéh yuné' doo godikish dago la'íí ích'í' daagodinóşşigo goz'aaníí k'ehgo ánádaaht'íí le'.

15

¹ K'adíí shik'ííyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisñi' n'íí nohwíl ch'í'nah ánánáshdle'; áí nágodoh'áq n'íí, áí bee ndaasoşşí; ² Da'ái bee hasdánohwidí'niil, baa nohwíl nagosisñi' n'íí bínádaaħñiihgo daahonohtá'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniigo da'osoşşí da. ³ Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwidéniidgo, Christ nohwinch'ó'híí bighá daztsáq, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo; ⁴ Áídí' lehiiltíí, taagi hileehíí bijíí naadiidzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo. ⁵ Áídí' Céphas bo'íí lək'e, áídí' binal'a'á nakits'ádaahíí áldó' daabo'íí lək'e: ⁶ Áí bikédí'go nohwík'isyú, ínashood daanliinií, ashdlá' gonenadín bitisyú dała' daabo'íí lək'e; áí dásdozhá dawa díí jíí t'ah daahinaa, áídá' la' da'ilhaazh. ⁷ Áí bikédí'go James bo'íí lək'e; áídí' nadaal'a'á dawa áldó'. ⁸ Da'ík'é'yú shíí áldó' hiltsaq ni', doo gonshleeh dagee gosil'íhíí k'ehgo. ⁹ Nadaal'a'á dawago shíí doo bíl ótag dahíí nshlíí, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jii bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáshééhíí góyéégo bich'í' nagosh'áá lək'ehíí bighá. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: bílgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasiziid: áídá' doo shíí ásh'tíí da, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí shíí nliinií at'íí. ¹¹ Ágát'éé ndi shíí dagohíí la' da'des'a'íí nohwich'í' yádaakti' ndi, díí k'ehgo yádaaħiilti'go da'osoşşí da. ¹² Christ daztsáqdí' naadiidzaago baa na'goni'dá', hagot'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohñii? ¹³ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: ¹⁴ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwíl nadaagohiilni'íí doo ílíí da silíí, la'íí nohwi'odlq'íí áldó' doo nt'é da silíí. ¹⁵ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo Christ naadiidzaago áyíílaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa léda'ilchoogo nohwígóşşí, Bik'ehgo'ihí'nañ Christ naadiidzaago áyíílaa, daan'ñiihíí bighá. ¹⁶ Nanezna'íí doo naadikáh da lək'eyúgo, Christ áldó' doo naadiidzaa da: ¹⁷ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odlq' doo ílíí da; áík'ehgo nohwinch'ó'íí

t'ah biyi' nahkai. ¹⁸ Áík'ehgo Christ bil dała'á daanliigo da'ilhaazhíí aldó' ch'a'ondéeh. ¹⁹ Dadíí ni'gosdzán biká'gee daahin'naago zhá Christ bee nlt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. ²⁰ Áidá' da'anii Christ daztsaádí' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nliji. ²¹ Áík'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. ²² Adam bits'á'dí' nnee dawa nanne'híí k'ehgo Christ bil dała'á daanliiníí dawa nadaahi'naa doleeł. ²³ Áidá' nnee dała'á daantíígee naahikáh doleeł, Christ dantsé naadiidzaahíí nliji; áí bikédí'go Christ daabiyééhíí aldó' naadikáh, dabíí nádzáágo. ²⁴ Nadaant'aahíí dawa, la'íí yedaabik'ehgo binawod daagolíí n'íí dawa Christ da'íííi yilchihíí bikédí'go, án bilakt'áhgee begoz'aa n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ, yainádi'aahdá' goldohíí bengodogaal. ²⁵ Christ be'ina'íí dawa bikelt'ááh nni'nílzhí' yebik'eh doleeł at'éé. ²⁶ Da'iké'yú be'ina' da'íííi yilchihíí áí da'itsaahi. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá Christ bikelt'áázhí' nyinnil. Áidá', Dawahá bikelt'áázhí' nni'níl, niidá' hadíín bikelt'áázhí' dawahá nyinnilíí doo itah nliji dahíí nlt'éégo bígózi. ²⁸ Dawahá biyahzhí' alzaadá', Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá biYe' biyahzhí' áyíílaa n'íí biYe' aldó' dabíí biyahzhí' ádedlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ dawa yebik'eh doleeł. ²⁹ Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íí nt'é bighá ádaat'íí? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshá' bighá bá baptize ádaabi'dilne'? ³⁰ Ła'íí nt'éshá' bighá dawa jii da'o'aałgee négodzidíí bidahzhí' nasiidzji? ³¹ Shik'íyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shil gozhóóhíí bighá gánohwildishnii, Dawa jii da'itsaahíí bee shich'í' goz'aa. ³² Nnee ni'gosdzán biká' zhineehis yadaakt'íí k'ehgo yashti'go gádishnii, Dziłká'yú bégódzidi daagolíníí Ephesusgee bil nadaagonshkaad lék'eyúgo, nt'é bee hisht'íí, nanezna'íí doo naadikáh dadá'? Ła' gádaanii, Haláa da'idáa le', da'idlāa le': hiskáá dahiitsaahíí bighá. ³³ Nohwich'í' nadoch'aa hela'; nnee daancho'ihíí bil nach'ikaiyúgo nlt'éégo ách'ít'ééhíí yilchóqoh. ³⁴ Ch'ínadaanozdziid, nlt'éégo ihí'naahíí baa nánohkáh, ncho'go ánadaahne' hela'; nohwitahyú la' Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidaagoksi da: bik'ee ídaayadaanozdzi doleełhíí bighá ádaanohwildishnii. ³⁵ Áidá' nnee la' na'ídaadikid, Hagot'éégo nanezna' n'íí naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleeł? daanigo. ³⁶ Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edínlaahíí ntsé datsaahíí k'ehgo alne'yúgo zhá hajéeh: ³⁷ Hant'é hajéedíí doo áí ga'at'éhi k'edínlaa da, k'edilzií zhá k'edínlaa, t'oh naghái dagohíí łahgo at'éhíhíí shi. ³⁸ Hant'é hajéedíí Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí hát'íyú áile', áík'ehgo k'edilzií dała'á n'áágo hajéedgo íłtah at'éégo ánołigo áile'. ³⁹ Its'í doo dawa kelt'ee da: la' nnee bits'í, la'íí dawahá nadaakaihíí, la'íí łóg, la'íí dló' aldó'. ⁴⁰ Its'í la' yaaká'yú daagolji, la'ihíí ni'gosdzán biká' daagolji: yaaká'yúhíí be'ízisgo at'éhi doo ni'gosdzán biká'yúhíí be'ízisgo at'éhi kelt'ee da. ⁴¹ Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo aldó' bits'á'dindláád, ts'ılsoqsé dásahngo bits'á'dindláád; ts'ılsoqsé dała'á n'áágo łahgo at'éégo bits'á'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íí naadikáhíí aldó' ágát'éé. Its'í k'edilzií k'ehgo łehi'né'íí hichóqoh, its'í łahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichóqohi da. ⁴³ Its'í doo íłjiigo łehi'né' n'íí ízisgo at'éégo nádídáhgo alne': doo nalwodgo łehi'né' n'íí binawod goljiigo nádídáhgo alne'. ⁴⁴ Dá ni'gosdzán biká'gee kots'ihíhíí łehi'né' n'íí yaaká'dí'go kots'ihíhíí bee nách'ididáh. Kots'í ni'gosdzán biká'gee goljií, la'íí yaaká'dí'go kots'í goljií. ⁴⁵ Gáníigo bek'e'eshchji, Dantsé nnee alzaahíí

Adam holzéhi hīnaa silij; Adam iké'yúhíí spirit be'ihí'naahíí silij. ⁴⁶ Áídá' its'í yaaká'dí' gólííníí doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ní'gosdzán biká' gólííníí ntsé begonyáá, áníta its'í yaaká'dí' gólííníí begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nnee alzaahi ní'gosdzán bits'á'dí' nlij, leezh bee alzaa: iké'gee nneehíí yaaká'dí' nyáá, án nohweBik'ehń nlij. ⁴⁸ Ní'gosdzán biká' nnee leezh bee ádaaszaahíí, dantsé nnee leezh bee'alzaahíí k'ehgo ádaat'ee: la'íí yaaká'yú daagolíníí, nnee yaaká'dí' nyááhíí k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ Nnee leezh bee'alzaahíí k'a'ádaandlǐigo daagosiidlǐihíí k'ehgo yaaká'dí' nnee aldó' k'a'ádaandlǐi doleel. ⁵⁰ Shik'íyú, díí nohwíl nagoshńí', nnee daanliíníí bits'í hik'e díí bílgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliíníí doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleelíí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí doo bíyéé daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isaa, doo bígózí da n'íí nohwíl ch'í'nah ashle'; doo daanohwigha da'íilwosh da doleel, áídá' lahgo ádaant'eego ánohwi'dilne' doleel, ⁵² Dagoshch'í', ch'inesk'ohíí k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé áníí doleel, la'íí nanezna' n'íí its'í doo hichqohíí bee naadikáhgo ádolńiil, la'íí née lahgo ádaant'eego ánohwi'dilne' doleel. ⁵³ Díí its'í hichqohíí its'í áníídéhi doo hichqoh dahíí ik'eyidleeh doleel, la'íí díí its'í datsaahíí its'í áníídéhi doo datsaah dahíí ik'eyidleeh doleel. ⁵⁴ Áík'ehgo díí its'í hichqohíí doo hichqoh dahíí ik'eyiidlaago, la'íí díí its'í datsaahíí doo datsaah dahíí ik'eyiidlaago, gánǐigo bek'e'eshchiíníí begolne' doleel, Da'itsaah n'íí baa goneznaago doo n'té da silij. ⁵⁵ Da'itsaahíí níni, ninawod bee nohwigháá n'íí hayú begoz'aa? Da'itsaahíí níni, gonńéé n'íí hayú goz'aa? ⁵⁶ Nohwinchq'ohíí bigha da'itsaahíí nalwod; la'íí begoz'aaníí biláhyú nchq'íí nalwod. ⁵⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoş, án nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú da'itsaahíí baa daagonńééhgo ánohwile'. ⁵⁸ Áí bigha, shik'íyú, shil daanohshóni, ndzilgo nasozi, doo bits'á' daadiho'náhgo da, da'ákozhá lǎágo nohweBik'ehń bá nada'ohsiid, nohweBik'ehń biláhyú bá nada'ohsiidíí doo da'ílinéhi at'éé dago bídaagonolşihíí bigha.

16

¹ K'adíí nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí zhaali bá ndaahohńiilíí bee nohwich'í' yashtí': Galatiayú inashood ha'ánátséhií gábildishńi n'íí k'ehgo nohwíí aldó' ágádaahne'. ² Godilziníí bijjii dávik'ehń dała'á nohtǐigeek Bik'ehgo'ihí'nań danelt'eego bee nohwich'ozni'híí k'ehgo zhaali la' k'ihzhí' ndaahohńiilgo ikch'í' ndaahohńiil, áík'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohńiil da doleel. ³ Áík'ehgo akú níyáágo nnee la' nzhqo daadohńiilíí naaltsoos baa daanohńiil, áí zhaali baa daasoné'íí Jerusalemýú daidiiné'híí bigha akú daadish'aa. ⁴ Shíí aldó' akú disháh dávik'ehyúgo, akú bíl dishkah. ⁵ Macedóniayú ch'ínsháh shj; Macedóniayú ch'íníyáágo nohwaa deshah. ⁶ Akú dét'íhzhí' nohwíl nahashtá shj, dagohíí da'akú sheehai shj, áík'ehgo dahayú dahnáádishdáhyú bee shich'odaahńi doleel. ⁷ Akú ch'ínsháhgo doo dét'íhzhí' nohwistsééh hásh'tǐí da, áídá' nohweBik'ehń hát'íyúgo nohwíl nahashtá hásh'tǐí. ⁸ Pentecost bengonyáázhi' Éphesusgee siidáa doo. ⁹ Nht'éégo na'isiidíí dahot'éhé bee shá ch'íntáá, la'íí shich'í' nadaagonńkaadíí lǎá. ¹⁰ Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanołşj da le': nohweBik'ehń binasziidíí nayik'íziid, shíí na'isiidhíí k'ehgo. ¹¹ Doo hadíí da'ílinégo baa natsekees da le': áídá' bich'odaahńiigo bíl gozhógo shich'í' dowáh: bíí hik'e shik'isyú la' aldó' shaa hikáhíí nhoshíí. ¹² Nohwik'isn Apollos holzéhi, nohwik'isyú la' bílgo nohwaa hikáh dážhó hásh'tǐí ndi k'adyúgo doo digháh hát'íí da; ndi

bá ch'ígót'í' gozłígo nohwich'í' digháh ndi at'éé. ¹³ Daadeh'íí, nohwi'odłá'íí bee nłdzilgo nasozíí, báyán k'ehgo ádaanoht'ee, nadaalwodgo nadaasozíí le'. ¹⁴ Dawa ánádaaht'ííhí hł daanołjoo go ánádaaht'ííł le'. ¹⁵ Shik'ííyú, Stéphanas bigowa dágóz'ąą nt'éégo Akéyagee dantsé da'osdłąągo bídaagonołsł, ła'íí ínashood daanliiníí yínádaadéz'íígo yaa ádaadest'ąą, ¹⁶ Nnee ágádaat'eehíí hik'e nohwich'odaaníihíí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bánada'iziidíí dawa daadohts'ago nánohwoshkąąh. ¹⁷ Stéphanas hik'e Fortunátas ła'íí Akéyas hikaihíí baa shł gozhóó: nohwíí doo nohkáh dagee ái hikai. ¹⁸ Shiyi'siziiníí hanáyolgo ádaashiilaa, ła'íí nohwíí ałdó' ágádaanołwisłaa: nnee ágádaat'eehíí daadinolsgo ba'ihédaanołsł. ¹⁹ Asiagee ínashood ha'ánátséhíí dawa, Gozhóó, daanołwiłńii. Áquila hik'e Priscílla ła'íí bigowa yune' ha'ánátséhíí ałdó' dawa nohweBik'ehń binkááyú, Gozhóó, daanołwiłńii. ²⁰ Christ biláhyú nohwik'ííyú daanliiníí dawa, Gozhóó, daanołwiłńii. Daagodinolsgo daalohłs'os le'. ²¹ Shíí, Paul, Gozhóó, nohwildishńiihíí dashíí shigan bee k'eshłchłíí. ²² Nnee ła' doo Jesus Christ nohweBik'ehń bíł nzhoo dayúgo, bíł ch'ígodíni at'éé. NohweBik'ehń nánídáh. ²³ Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí bee nohwíł goz'ąą le'. ²⁴ Christ Jesus binkááyú shł ijóóníí bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshíni, la'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahíi Corinthgee ha'ánańséhíi bich'í' k'e'iilchii, ínashood daanliiniń dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagoliińi biłgo: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'aq le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoş le', án bits'á'dí' aatét'íi begoz'aq, Bik'ehgo'ihí'nań dawa bee hadag ánańodle'íi; 4 Áń góyéégo nohwich'í' nagowaagee hadag ádaanohwiksí, nnee dant'éhéta bee bich'í' nadaagont'ogyúgo hadag ánańdaahiidle'híi bigha, danéé Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiksíhíi bee hadag ánańdaahiidle'go. 5 Christ biłgo dánohwiniigont'ééńt'ééhíi k'ehgo Christ ndzilgo hadag da'ánohwiksí nt'éé. 6 Néé nohwińiigodilne' l'ek'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleelhíi la'íi hasdánohwińiil doleelhíi bighahi at'éé, ái nohwińiigont'ééhíi k'ehgo nohwińi aldó' nohwińiigont'ééhíi bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiksí, la'íi néé hadag ánohwi'dilne' l'ek'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleelhíi la'íi hasdánohwińiil doleelhíi bighahi at'éé. 7 Ndzilgo nohwaa da'ondlii, dińko bígonlzihíi bigha, néé nohwińiigodilne'híi k'ehgo nohwińi aldó' nohwińiigodilne' ndi Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiksíhíi k'ehgo nohwińi aldó' Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiksí doleel. 8 Christ biláhyú nohwik'íiyú daanołhni, Asiayú góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bídaagonokşí háhiit'íi, dázhó góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bigha nohwinawod dásdózhá asdiidgo daahiitsaah laq niidzji: 9 Da'itsaahíi bee nohwá ngot'aq niidzji, áidá' danéé doo ída'ondlii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íi nádaayihii'na'íi ba'ondlii doleelhíi bigha nohwich'í' ágodzaa. 10 Áń góyéégo da'itsaahíi yits'á' nohwińiil áidí' yits'á' nánohwińiil: la'íi ágánańohwidle' doleelgo ba'ondlii; 11 Nohwińi aldó' nohwi'okaqahíi bee nohwich'odaahni, áik'ehgo nnee laqago nohwa da'oskaqadgo hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ozni'íi nnee laqago ba'ihédaanzí doleel. 12 Díi baa nohwiłgozhóq, dińko nohwiji yune' bígonlzi, ni'gosdzań biká' nnee bitahyú la'íi itisgo nohwińi nohwiťahyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'aniigo, doo daazhógo da ánańhiit'íi, doo ni'gosdzań biká'dí' igoyá'íi bee da, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi binkááyú ánańhiit'íi. 13 Daahohshíihíi la'íi dá bee nohwił idaagoziníi zhá baa nohwich'í' k'e'iilchii; ái dahot'éhé baa nohwił idaagozı doleelgo hasht'íi; 14 Ilk'idá' lahzhı' nohwińiigodilne' n'íi k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwił gozhóqohíi k'ehgo nohwińi aldó' nohwaa nohwił gozhóq doleel, Jesus nohweBik'ehń nádańhíi bijji. 15 Ái da'aniigo bígonşihíi bigha ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwił daagoyiłshóq doleelgo; 16 Macedóniayú hishaalyú la'íi t'aqzhı' náshdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áidí' Judeayú shich'odaahniigo disháhgo ni'. 17 Ya' daazhógo ádishniigo ágádishni lą néé? Ya' ni'gosdzań biká' nnee k'ehgo nagoshchi' néé, ya' shıł nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, dishnií néé? 18 Dah, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań da'anií niłhíi k'ehgo doo nohwił nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, nohwińi'nií da. 19 Silvánus la'íi Timotheus hik'e shíi biłgo Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus Christ, nohwiťahyú baa nohwił nadaagosiilni'íi doo bił nagokigo, Ha'oh, la'íi,

Dah, nii da, áidá' án dábik'ehn, Ha'oh, nii. ²⁰ Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é niigo yengon'áádá' Christ, Ha'oh, da'anii nii ni', la'íí án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşj doleelgo. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ néé hik'e nohwíi bílgo Christ bíl da'á daandliigo nłdzilgo ánohwisłhi at'éé, la'íí da'án hadaanohwidilaahi at'éé; ²² Án nohwiká' da'izkałhíi k'ehgo biyéé daandliigo nohwígóziigo áyíłaa, la'íí nohwíi biyi' Holy Spirit nohwaidin'áá, ái Bik'ehgo'ihí'nañ nohwilniigo yengon'áání begolne'go ch'í'nah hileeh. ²³ Díi da'anii ádishniigo Bik'ehgo'ihí'nañ shá yígótsigo biká ádishnii, doo nohwil daagozhóq dago ánohwishle' doo hasht'íi dahíi bigħa doo hwahá Corinthyú náshdáh da. ²⁴ Doo nohwe'odłq' bee nant'aahíi k'ehgo nohwaa natsidaahkees da, áidá' nohwil daagozhóq doleelgo nohwil nada'idziid; nohwí'odłq'íi ilk'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwil daagozhóqgo ádaanohwishle'go da shiini' łashłaa. ² Doo nohwil daagozhóqgo ánohwishłaaýúgo hadín lą shł gozhóqgo áshile', nohwíi zhą gónko doo nohwil daagozhóqgo ánohwiishłaa n'íi? ³ Ái bigħa áik'ehgo nohwich'í' k'eshłchłíi, nohwaa niyáágo nohwíi shł daagoyłshóq le'at'ehni doo shiini' bídaadołłiłgo da; díi da'anii nohwá bigonsj, nt'é baa shł gozhóóni nohwíi aldó' baa nohwil daagozhóq doleel. ⁴ Nohwiche'í' k'eshłchłíidá' doo shł gozhóq da ni', shijíi doo nkehen'áá da ni', la'íí hishchag ni'; doo nohwiini' daadishniihíi bigħa da, áidá' dážhó shł daanoeshpogo baa nohwil nagoshni'híi bigħa. ⁵ Dahadínta bin'i'niłhiyúgo, doo dashızhą shich'í' at'íi da, áidá' daanohwigha nohwich'í' at'íi, ndi doo yóiyáhgo da, doo idaagosh'a'go ádishnii hasht'íi da. ⁶ Nnee ágát'ééhíi ląágo nol'teego binidaagodohłaa n'íi da'áigeé dábik'eh. ⁷ Áik'ehgo bich'í' ánádaahne'go binchó'híi bigħa baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołsj, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dąnko dážhó itiségo ts'iyaa ábile'. ⁸ Áik'ehgo nohwil daanzhooníi bíl ch'í'nah ádaahle'go nádaanohwoshkaqħ. ⁹ Nt'é nohwil déniidíi bikisk'eh ádaanoht'ee shj bigonsjłhíi bigħa nohwich'í' k'eshłchłíi. ¹⁰ Dahadíni nchó'híi bigħa baa nádaagonoh'aahíi shíi aldó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ááyúgo nohwíi nohwigha asht'íi, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dąnko ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwich'í' na'iziidíi bídaagonłzi. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú niyáádá' nohweBik'ehn shá ch'íntáá, ¹³ Áidá' shik'isn Titus áku doo hak'í dahíi bigħa shiyi'siziini' biyi' doo ilch'í'gont'éé da ni'; áik'ehgo áid' bits'á' dahdiyaago Macedóniayú dah-naadiisdzaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşj, án dákózhą Christ binkááyú nagonł'néngo ánohwisłj, la'íí nohwinkááyú bígoziigo ádilzi, ái łkągolchłhíi k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíi hasdákáhíi la'íí doo hasdákáh dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' Christ yee łkągolchłhíi k'a'at'éégo ndlii; ¹⁶ Hadíi doo hasdákáh dahíi bich'í'yúgo golchiníi da'itsaah áidoliłhíi k'a'at'éégo ndlii; áidá' hadíi hasdákáhíi bich'í'yúgołhíi golchiníi ihí'naa áidoliłhíi k'a'at'éégo ndlii. Hadín ląá díi yínel'aa? ¹⁷ Ląágo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yádaakti', áidá' néé doo ágánt'ee da; néé Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' da'aniiigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinł'a'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

1 Ya' nohwich'i' ídaayánáhiilti'go godeyaa néé? Ya' naltsoos néé nlt'éégo nohwaa nagoln'i'íi hádaaht'íi néé, dagohíi nohwits'á'dí' la' naltsoos ágát'éehíi háhiit'íi néé, la' ágádaat'íi'íi k'ehgo? 2 Nohwíi naltsoos nlt'éégo nohwaa nagoln'i'íi'k'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwíi'íi biká' bek'e'eshchíi, nnee dawa daayozhíigo yídaagolsi'. 3 Nohwíi naltsoos Christ yaa nagoln'i'íi néé áhiidlaahíi daanozhíigo bigózi, doo ink bek'e'eshchíi da, ndihíi Bik'ehgo'íhi'nañ hináhi biSpirit bek'e'eshchíi, doo tséé nteelíi biká' da, ndihíi nnee daabíi'íi biká' k'e'eshchíi. 4 Christ binkááyú Bik'ehgo'íhi'nañ ba'óndliihíi bighá an'ni: 5 Dant'é bíniil'áqahíi doo néé nohwits'á'dí' benagowaa da; áidá' Bik'ehgo'íhi'nañ zhá bits'á'dí' benagowáhi at'éé; 6 Án ánídégo nohwá ngon'áanii baa nagohiilni'go bíniil'áqago ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'áanii zhá baa yáhiilti' da, áidá' nt'é niigo aníihíi yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yati'go: Jews bich'i' begoz'aanii da'itsaah'íi bee nnee bángot'áq, áidá' Holy Spirit-híi nnee íhi'naa yaa daidí'aah. 7 Begoz'aaní tséé biká' k'e'eshchiinii da'itsaahíi áile' ndi dázhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áik'ehgo Israel hat'i'i Moses binii' bits'á'dindláádíi bighá ch'éh daayine'íi, bits'á'dindláádíi bech'ígonáh doleel ndi; 8 Ái ndi ágázaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aanii dázhó itisgo bits'á'dindláád doleel go'íi. 9 Da'itsaah áile'go begoz'aaní bits'á'dindláád lèk'eyúgo, dábi'ehyú áile'go begoz'aaní itisgo bits'á'dindláádíi at'éé. 10 Da'aniigo begoz'aaní lah bits'á'dindláád n'íi, k'adii doo bits'á'dindláád da silíi, la'i bitisgo bits'á'dindláádíi bighá. 11 Begoz'aaní bech'ígonayáá n'íi bits'á'dindláád lèk'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíi bitisgo bits'á'dindláád go'íi. 12 Ái ndaahóndliigo dabígózi'go yáhiilti': 13 Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, án Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíi édíi'íi doo daayilt'séh dago biniizh'i' nná'iltsoos: 14 Daabiini' bee doo daago'íi da silíi; áik'ehgo díi jii ndi doo ánídá' Bik'ehgo'íhi'nañ hik'e bíi bílgo lángon'áni daayozhíigo binatsekeesíi biná'isti' n'íi t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. 15 Díi jii ndi Moses binaltsoos daahojíigo binatsekeesíi t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagolsíi da. 16 Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehñ bich'i' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íi k'ihzh'i' yó'oltsoos. 17 NohweBik'ehñ Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehñ biSpirit nliige daanochwigha nohwil ch'i'otáq. 18 Daanochwigha, nohwinii doo bináda'isti' dago, kát'íné biyí'zh'i' daadinéel'íi'íi k'a'at'éégo nohweBik'ehñ bits'á'dindláádíi daanéel'íi, áik'ehgo án bits'á'dindláádíi nohwits'á'dindláádgo daahiidlee, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'ehñ biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

1 Áik'ehgo díi na'izdiidíi Bik'ehgo'íhi'nañ bílgoch'oba'híi bighá nohwaa dain'áqago nyee ndi dahnldq; 2 Nadaant'i'go ncho'go ágót'eehíi doo be'ánt'ee da, doo lé'ilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'íhi'nañ biyati' doo bee nahiich'aa da; ndi biyati' da'aníihíi ch'i'nah ánlzi, áik'ehgo nnee da'á daant'íigo Bik'ehgo'íhi'nañ binadzahgee da'ágee yáhiilti'go yídaagolsi'. 3 Yati' baa gozhóni baa nagohiilni'íi hadín bich'i' bená'isti'yúgo, doo hwhá hasdákáh dahíi zhá bich'i' bená'isti'hi at'éé: 4 Ni'gosdzán biká' ágót'eehíi yebik'ehi, ch'i'idn nant'án, doo da'odlq dahíi biini' yikeda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'íhi'nañ ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éhi, baa na'goni'íi bits'á'dindláádíi

doo bee bich'i' got'ij hileeh dahii bigha. ⁵ Doo nee idaanagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'ehni' nliini zha baa nagohiilni'; aida' neehii nohwa na'idziidii ndlii, Jesus bigha. ⁶ Bik'ehgo'ihinaan, Chagotheeyune' idindlaad le', nniidii nohwiji' yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihinaan bits'a'dindlaadii bidaagonzlii bigha, ai Jesus Christ binii bika'zhi' hit'ij. ⁷ Nee tus gosht'ish be'alzaahii k'ehgo ant'ee ndi ai lan ilinihi nohwiji' gollii, inawod dazho k'a'atehi doo nee nohwits'a'di' da, aida' Bik'ehgo'ihinaan bits'a'di'hi bigozii doleehii bigha. ⁸ Ihtat at'eedi' nohwich'i' nagont'og ndi doo hayaa anohwile' da; hagog'eeego anagot'ijil shihii doo bidaagonzii da ndi biyah daandoh; ⁹ Nohwiniigodnksj ndi doo y'onohwidi'aah da; nkinohwidest'e' ndi doo nohwizes-hii da; ¹⁰ Jesus bi'ihina'ii nohwika'zhi' hit'ij doleehii bigha, Jesus adzaahii k'a'atehi nee ndi dabik'ehn da'itsaahii bee nohwich'i' goz'aa. ¹¹ Nohwits'i' dadotsaahii ndi Jesus bi'ihina' bee ch'nah doleehii bigha t'ah hin'naa ndi Jesus bigha nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'aa. ¹² Aik'ehgo Jesus baa yahiilti'hii bigha da'itsaahii bee nohwich'i' goz'aa, aida' ai bigha nohwihii ihinaahii nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaadhii bigha ba yashti', niigo k'eshchii; nee aldó' da'agat'eeego ohiidlaa, aik'ehgo agadi'niigo ba yahiilti'; ¹⁴ Dii bigonzii, hadiin Jesus naadiidzaago ayiilaa n'ii, nee aldó' Jesus bilgo nadihiikah anohwile' doleel, aidi' dabi' binadzahgee nnohwidonii, nohwii bilgo. ¹⁵ Adaagodzaahii dawa nohwii nohwigha adaagodzaa, Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'ii an'odaazliihii nnee bitahyu dayuweh nolseelgo ba'ihégosii aldó' dayuweh nolseel doleel, Bik'ehgo'ihinaan dazho ba'ihégosii doleelgo. ¹⁶ Ai bigha doo hayaa anohwile' da; nohwits'i' ndihit'ood ndi dajii biigha nohwii'siziinii aniidego analniil. ¹⁷ Det'ih nohwich'i' nadaagont'ogii dazho nohwaa gozhonii doo ngonel'aa dahi dawahá bitisgo at'ehi nohwa ilch'i'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'iinii doo neel'ii dadá' doo hit'ii dahii zha neel'ii: dawahá hit'iinii bech'igowah; aida' doo hit'ii dahii dahazhi' begoz'aa.

5

¹ Díinko bidaagonzii, ni'gosdzán bika' nohwits'i' bee gowagolgai k'ehgo biyi' daagondliinii nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahii, Bik'ehgo'ihinaan ayiilaahii, yaaká'yú dahazhi' goz'ani nohwa goz'aa. ² Kogee dii nohwits'i' bee nahiikaidá' ik'edaan'nií, yaaká'yú biyi' daagondlii doleehii bidih daandliigo ik'edaahihiidléh hádaahiit'ijigo: ³ Ik'eda'iidlaayúgo dádaakinchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'ee dahii bigha hádaahiit'ij. ⁴ Dii nohwits'i' gowagolgai k'a'atehi t'ah biyi' daagondliigo, nohwich'i' badaagont'ogii bigha ik'edaan'nií: nohwits'i' diyagé k'a'ateego doo idaadihi'niigo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'ijihii bigha, aik'ehgo ihinaahii da'itsaahii yidag hadogáa. ⁵ Bik'ehgo'ihinaan dabi' ai bigha ilch'i'nohwilaa, la'ii Holy Spirit nohwaidin'áa, ai bee Bik'ehgo'ihinaan ilk'idá' anniidii da'anii begolne'go nohwil ch'nah hileeh. ⁶ Ai bigha dabik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'ihii nohwigowahii k'ehgo t'ah biyi' daagondliigo nohweBik'ehni' doo bil daagondliigo bidaagonzii ndi: ⁷ (Nohwi'odla'ii zha bee hiikaah, doo daahiit'iinii bee da:) ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwidishnií, nohwits'i' bits'a'di' dahdiniikángo nohweBik'ehni' bil ndaagondleehgo dazho hádaahiit'ij. ⁹ Aik'ehgo nohwits'i' biyi' daagondliiyúgo, dagohii bits'a'yú daagondliiyúgo, Bik'ehgo'ihinaan bil daagoyihilzhoo doleehii bigha nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidázhzi' nkángo nohwaa yá'iti' doleel;

nohwits'í biyi' daagondliídá' ánádaahiit'íjil n'íí dábik'ehgo daanohwich'í' nahi'niil, nlt'ééhií dagohíí nchọ'íta. ¹¹ Áík'ehgo nohweBik'ehń bégódzidíí bígonlzhíí bighą nnee bich'í' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ant'eehií Bik'ehgo'ihí'nań yígółs; nohwíí aldó' nohwijíí naz'ąądí' nohwídaagonolsj shj. ¹² Néé doo daazhogo nohwich'í' ídaayanáhiilti' da, áídá' nohwee ida'ohíí doleehíí bighą nohwich'í' k'e'iilchii, áík'ehgo nnee koká'yú hago ádaanolinií zhą yee ídaada'odlií, áídá' kojíí yune' begoz'ánihií doo yee ídaada'odlií dahíí bich'í' t'ąqzhí' hanádaahdzii doleehíí bighą nohwich'í' k'e'iilchii. ¹³ Nohwiini' ádjih k'a'anondlíyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bá áhiit'íj; nohwiini' golíyúgo nohwíí nohwichą áhiit'íj. ¹⁴ Dalá'á, nnee dawa yá daztsąq; áík'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonlzhíí bighą Christ bíl ijóóníí nanohwiílaa: ¹⁵ Áń nnee dawa yá daztsąq, hadín hińaahíí doo dayúweh dabíí ídahi'naa da doleelgo, áídá' hadín bá daztsąqdí' naadiidzaahíí yá hińaa doleelgo. ¹⁶ Áí bighą kodí' godezt'igo nnee doo la' nnee at'éé zhińéego baa natsíhiikees da: Christ nnee zhińéego at'éego baa natsíhiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhińéego baa natsíhiikees da. ¹⁷ Áík'ehgo hadín Christ yil dalá'á nasdlíj lęk'eyúgo, nnee áńídégo áńábi'delzaa: dabínsédá' ye'at'éé n'íí ąął bech'ígoyáá; dawahá áńídégo áńálzaa go'íj. ¹⁸ Díí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' begoz'ąq, áń Jesus Christ biláhyú bik'íí ánádaanohwisdlaa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bíl ilk'íí nádaasdlíhíí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąq. ¹⁹ Díínko áldishńii, Bik'ehgo'ihí'nań Christ biláhyú nnee ni'gosdzán biká' daagolínií bik'íí áńáyidlaa, doo binchọ'íí bá yil ołtag dago; la'íí nnee bik'íí áńáyidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąq. ²⁰ Áík'ehgo Christ binal'a'á ndlįgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nádaanohwokąqł: Bik'ehgo'ihí'nań bik'íí nádaahdleeh, nohwilń'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiiąqł. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú at'ééhií be'ádaant'ee doleehíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań Christ, doo nchọ'go at'éé n'íí, néé nohwinchọ'íí biká'zhí' áile'go nchọ'go at'éego áyílaa.

6

¹ Néé aldó', Bik'ehgo'ihí'nań bíl na'idziidíí ndlįgo, bíl goch'oba'íí doo da'íjłzhí' nádaadohné' da le', nohwilń'niigo nánohwihiiąqł. ² (Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíí nił ch'í'otąqgee nidesiits'ąq, hasdách'igháhíí bijj nich'osiini' ni', nii: isąq, dák'ad begoz'ąq; díí jłj hasdách'igháhíí nohwá begoz'ąq.) ³ Doo hadín nohwichą nakaadgo da Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziid, bá na'idziidíí doo hadín yik'ígodi'áh da doleehíí bighą: ⁴ Áídá' néé Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí dáhot'éhé bee nlt'éego ant'eeego nohwígół, nyéé ndi bidag ant'ee, nohwich'í' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ąg ndi, goyéego nohwich'í' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwí'dinłtsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahńádzaa ndi, nyeeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shińá' goyéé ndi bidag ant'ee; ⁶ Dilkoqohgo ádinlzhíí bee Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí nlt'éego ant'eeego nohwígół, nohwil ígózinií bee, bągohii'aakíí bee, nohwilgoch'oba'íí bee, Holy Spirit bee, doo ádin'íj dago nohwil ijóóníí bee nlt'éego ant'eeego nohwígół, ⁷ Yati' da'ąńiihíí áń'nií, Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee hin'naa, nlt'éé zhińéego benagonlkaadíí nohwan dihe'na zhińéego dahiiłjłhíí la'íí nohwe'eshgan zhińéego dahiiłjłhíí bee Bik'ehgo'ihí'nań nlt'éego bá na'idziidgo nohwígół, ⁸ Hagee nnee daanohwidńłsige dagohíí doo daanohwidńłs dagee, nnee

nl't'éego nohwaa yádaakti'gee dagohíí dénchọ'go nohwaa yádaakti'gee nldzilgo nasiidzji; nahich'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaakees ndi da'aníihí be'ánt'ee; ⁹ Doo nohwígózi da ndi la'ihíí nlt'éego nohwidaagols; k'azhá dahiitsaah ndi hin'naa láá; nohwiní'daadeznih ndi doo nanohwí'distseed da; ¹⁰ Doo nohwił gozhóq da ndi nohwíjí biyi'dí' dábik'ehn nohwił gozhóq; tén'tiyé ndi nnee láágo hádaaldzilgo áidle'; nohwiyéé da'ádįhgo ndi da'anii dawahá nohwiyéé. ¹¹ Corinthgee daagonohíinií, doo nt'é nohwits'á' nanl'jii dago nohwich'i' yáhiilti', nohwíjii'dí' dawa bee nohwich'i' bil ch'í'ótąą. ¹² Néé nohwíjii yune' nohwíí nohwá goz'ąą, áidá' nohwíí nohwíjii yune' doo néé nohwá goz'ąą da. ¹³ (Shichągháshé bich'i' yashti'híi k'ehgo nohwich'i' yashti') néé nohwíjii nohwich'i' ilts'á' át'éé, áik'ehgo bidenágo nohwíí áldó' nohwíjii nohwich'i' ilts'á' ádaahle'. ¹⁴ Doo da'odląą dahíi hik'e da'odląąhíi doo bil lídaanohwí'destl'ọp da le': dábik'ehyú át'ééhií la'íi doo dábik'ehyú át'éé dahíi hagot'éégo líl t'eké daanljii? la'íi idindláádii hik'e chagotheelii hagot'éégo dała'á nlij? ¹⁵ Hagot'éégo Christ la'íi ch'iidn nant'an dálekt'eego natsídaakees? Hagot'éégo odląąhíi la'íi doo odląą dahíi dała' natsídaakees? ¹⁶ Kįh biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąhíi la'íi k'e'eshchín hagot'éégo dálekt'ee? Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bikíhíi k'ehgo daanohljii; Bik'ehgo'ihí'nań gánii, Shúí ái biyi'gonshljii, la'íi bitahyú anášdaak; shúí Bik'ehgo'ihí'nań nshńihni daashokąąh doleel, ái shichągháshé daanljii doleel. ¹⁷ Ái bighá bitahdí' hahkáh, sahngo nahkai, nii, nohweBik'ehn, dant'éhéta nchọ'íi doo baa nahkai da; áik'ehgo nánohwidishniil, ¹⁸ Shúí nohwiTaa nshljii doo, nohwíí shiye'ke la'íi shitsi'ke daanohljii doo, nii, nohweBik'ehn, Dák'a'at'éhi.

7

¹ Shil daanohshóni, ái nohwá ngot'ąądá', haląą nohwits'í la'íi nohwiyi'siziinií yłchọqhií dawa ídaadihiilqọqhgo bits'á'yú nihiikáh le', áidí' Bik'ehgo'ihí'nań bédahaalldzidgo daadinlziigo ilch'i'da'indle'. ² Nohwíjii biyi' nohwá goz'ąągo ádaahle'; doo hadín bich'i' dénchọ'go ásiidzaa da, doo hadín dénchọ'go áhiidlaa da, doo hadín bich'i' nahíich'aa da. ³ Díi doo nohwik'idish'áhíi bighá ádishnii da; Nohwíjii biyi' daanohljii, dała' da'iitsaah doleelgo la'íi dała' daahin'naa doleelgo, ilk'idá' nohwiłdishnii ní'. ⁴ Doo shiini' háh dago nohwich'i' yashti', dážhọ nohwaa da'oshlíi: nohwiğhą bidag ánsht'ee, néé nohwich'i' goyéégo nagowaa ndi dážhọ shil gozhóq. ⁵ Macedóniayú niit'aazhdá' nohwits'í doo hanáyol da ní', ilch'idí' nagont'og ní'; nohwinaadyú nagonlkaad ní', la'íi nohwíjii biyi' néhiildzid ní'. ⁶ Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań, doo kol daagozhóq dahíi kol daagozhóqgo ánadaakodle'íi, Titus nyááhíi bee nohwił gozhóqgo ánánohwiidlaa; ⁷ Doo án nyááhíi zhá bee da, áidá' án nohwaa bil gozhóqgo ádaasolaahíi bee; shaa ch'íná daasoljigo, chaal nahkaigo, la'íi shaa daanohwiini'go Titus yaa nohwił nagolní'dá' dážhọ itisgo shil gozhóq ní'. ⁸ Naltsoos nohwich'i' ágoshłaa n'íi bighá dé't'ihézhí' doo nohwił daagozhóq dago bigosłtsjii, ái bighá doo shil gozhóq da ní': da'ágát'éé ndi k'adíi doo shil hago'at'éé da. ⁹ K'adyúgo baa shil gozhóq, doo nohwił daagozhóq da níi doo bighá da, áidá' doo nohwił daagozhóq dago nchọ'go ánadaaht'jii níi bits'á'zhígo ánadaasodzaahíi bighá: doo nohwił daagozhóq da níi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí', áik'ehgo doo nt'é nohwits'á'né' da, nohwich'i' k'e'shłchłjiihíi bee. ¹⁰ Doo kol gozhóq dahíi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi konchọ'íi bits'á'zhí' ách'íné' ákole', áik'ehgo hasdách'ígháh, doo kol gozhóq dago ánákode' da: áidá'

ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhinéégo doo koł gozhóqó dahíí izil'héhi at'éé. ¹¹ Doo nohwíl daagozhóqó da n'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi, ídaagonohdzaągo ádaanohwizlaahíí baa natsídaahkees, doo hadíń hagot'éégo bíł daagosof'ąą da hádaaht'įigo ádaanohwizlaa, nch'ó'íí bik'ee daasholch'įigo, Bik'ehgo'ihí'nań bédáaldzidgo daadinol'sigo, shíđih daanoh'įigo, dážhó baa daanohwiini'go, ła'íí doo bik'ehyú át'éé dahíí biníidaagodól'ehgo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'ąą dago bígózi. ¹² Naltsoos nohwich'į' ágosh'łaa ndi nnee doo bik'ehyú át'éé dahíí doo án bighą nohwich'į' k'e'shúłch'įí da, dagohíí nnee doo bik'ehyú bich'į' at'éé dahíí bighą, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dážhó nohwaa daanohwiini'go bídaagonol'si doleełhíí bighą nohwich'į' k'e'shúłch'įí. ¹³ Áí bighą nohwíí nohwíl daagozhóqóhíí bighą néé áldó' nohwíl gozhóqógo ánohwí'deszaa: ła'íí áí bitisgo Titus biyí'siziini' nohwaa bíł nágoj'odhíí bighą néé áldó' dážhó nohwíl gozhóqógo ánanohwí'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'osh'įigo Titus bíł nagoshn'íí doo bik'ee ádaayánsdzí da; áídá' dawa baa nohwíl nagoshn'íí da'aniigo ádishn'ihíí k'a'at'éégo nohwaa da'osh'įigo Titus bíł nagoshn'íí áldó' da'aniigo bígózi. ¹⁵ Ła'íí hagot'éégo da'án'iyú ádaahdzaa, ła'íí hagot'éégo nohwíini' daah'ąhgo daadoht'įidgo nohwaa nyáá yénáln'ihíí bighą bijíí biyí'dí' itisgo bíł daanohsh'qo. ¹⁶ Áí bighą dawa bee nohwaa da'osh'łhíí bighą shíł gozhóqó.

8

¹ Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí Macedóniayú ínashood ha'ánánséhíí baa godet'aaníí bídaagonol'sigo háhiit'įi; ² Doo alch'idéyú bich'į' nadaagont'ogíí bee nabída'dintaahgee dážhó bíł daagozhóqógo, ła'íí dážhó tédaat'iyé ndi bijíí biyí'dí' ich'odaazn'igo ndaizné'. ³ Díńko bá baa nagoshn'í', dáyídaanel'ąązh'į' ła'íí itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíí hádaat'įigo; ⁴ Nádaanohwok'ąąhgo gádaanohwíłnii, Díń ndaasi'né'íí nádohné'go ínashood ła'ihíí bee bich'oh'niih. ⁵ Ndaayiné' sh'į ndz'į n'íí bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo nohweBik'ehń yaa ídaadest'ąą, áígeehíí néé áldó' nohwaa ídaadest'ąą. ⁶ Áík'ehgo tédaat'iyéhíí bá zhaali lená'idlaago na'idziidíí nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áík'ehgo nohwitahyú ńanle', bíłn'ńii. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníí bee, nń'éégo yádaakt'íí, nohwigoyá' golińíí, nyee ndi hohkaahíí, ła'íí nohwíl daanjooníí bee, áík'ehgo díí ich'odaah'ńiihgo ndaanohné'íí bee áldó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaanohwinkso'go nohwich'į' k'e'eshch'ii da, ndi ła' nyee go nayik'ída'iziidíí baa nohwíl nagoshn'igo, nohwíí áldó' be'ágádaaht'eeýugo, áí bee da'anií nohwíl da'įj'óqó sh'įhíí bígoziłh. ⁹ Jesus Christ nohweBik'ehń dážhó bíłgoch'oba'íí bídaagonol'si, án dážhó háłdzil ndi nohwig'ą tét'iyé sil'įi, tét'iyéhíí bíłáhyú nohwíí hádaaldzil daah'łeeh doleełgo. ¹⁰ Díń baa natséskeesíí nohwíl ch'ínish'aah: díńko nohwá nń'éé, da'ła'á łegodzaadá' begodeyaa n'íí ąął ádaah'łe', begodeyaadá' dážhó hádaaht'įigo ádaaht'įi. ¹¹ K'adíí ąął ádaah'łeh; baa nohwíl daagozhóqógo begodigháhíí k'ehgo baa nohwíl daagozhóqógo áldó' ąął ádaah'łeh: nt'é daanohwíyéé sh'įhíí k'ehgo ndaanohné'. ¹² Nnee dabíí há'įhíí bighą nyiné'yúgo, biyéé sh'įhíí k'ehgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł dábk'eh; nnee biyéé da'áđihyúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo nt'é yokeed da. ¹³ Ła'ihíí biyíl da'alzólé doleełgo, áídá' nohwíí nohwiyíl daandaaz doleełgo doo dishn'igo ádishn'ii da: ¹⁴ Áídá' ła'ihíí biyíl nohwiyíl dáłekt'ee doleełgo dishn'igo ádishn'ii, k'adíí nohwíyéé łąągo, ła'ihíí yid'įh daanlińíí áí bee bich'odaah'ńiih, áídá'

dahagee nt'é bidih daanohljijúgo, bíyééhíí bee nohwich'onáda'niih áldó'; áík'ehgo dawahá dálelt'ee: ¹⁵ Díinko bek'e'eshchij, Hadín lággo lenáyehezlaa ndi doo la' ch'ekáad da; hadín da'ayáhágo lenáyehezlaa ndi doo yidih nlij da, nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégosj, dánohwaa shiini'hí k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábílaahíí bighá. ¹⁷ Titus doo náhohiikaahíí zhá bighá nohwich'í' deyaa da; áidá' dabíí dážhó hát'ijigo nohwich'í' deyaa. ¹⁸ La' nohwik'isn Titus bíl nohwich'í' del'a', án inashood ha'ánálséhíí dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yaht'igo dážhó nlt'éégo bigózinihi; ¹⁹ Doo da'ái zhá bighá nohwich'í' del'a' da, áidá' inashood ha'ánálséh nagoznilií bíl anáhiikaahgo hádaabistií, díí ilch'oniiigo na'idziidíí nohweBik'ehñ ba'ihégosjhií bighá nabik'ída'idziid, la'íí ilch'odaahniigo hádaaht'ijhií nnee bíl ch'í'nah ádaagodle'go ádaaahiit'ijí: ²⁰ Díí zhaali lággo lenádaaahiidláhií hagot'éégo nadaahii'niihií bighá doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaaahiit'ijí da: ²¹ Doo nohweBik'ehñ binadzahgee zhá da, áidá' nnee dawa binadzahgee áldó' dábik'ehyú ádaahii'ne'go hádaaahiit'ijí. ²² Nohwik'isn la'ihíí áldó' bíl nádaadel'a', án doo alch'idndi nabinántaahgo lággo nlt'éégo ánát'ijigo bigosiilziid, án k'adíí díí na'idziidíí nayik'íziidgo dážhó hát'ijí, bestso ndaahohniifgo nohwígonsjhií bighá. ²³ Hadín Titus yiká na'idilkidyúgo, án shich'oniihií át'éé, nohwá na'idziidíí ánt'ee: la'íí hadín nohwik'isyúhíí yiká na'idaadilkidyúgo, ílta' at'éeyú inashood ha'ánálséh nagoznilií bá nal'a'á daanlij, áí bee Christ ba'ihégosj. ²⁴ Áík'ehgo dabíí bináát la'íí inashood ha'ánálséh nagoznilií daabináát nohwí'ijóóníí bíl ch'í'nah ádaahle', la'íí nt'é bighá nohwaa óndliihíí da'aníihi at'éé áldó' bíl ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Inashood bich'odaahii'niihií doo bee nohwich'í' k'e'eshchii da ndi nzhoq: ² Ik'idá' hádaaht'iinií bigonsj, áí bighá nohwaa da'oshliigo Macedóniayú daagolíníí gádaaldishnii, Dala'á legodzaada' Akéyagee daagolíníí ik'idá' bestso lenádaaniifgo begodeyaa ni', daaldishnii; áík'ehgo ich'odaahniih dážhó hádaaht'ijhií bighá ágádaane' hádaat'ijí nkegonyaa. ³ Agát'éé ndi shik'isyú nohwich'í' dáá'paad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'íjizhí' da dolee'hií bighá; da'ádaaldishnii n'íí k'ehgo ik'idá' bestso ndaahezoniil shj: ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bíl nishkaigo doo ilch'í'daasolaa dayúgo, nohwee ida'óndlii n'íí néé (hik'e nohwíí bílgo) bik'ee idaayádaandzi dolee'. ⁵ Áí bighá dábik'ehyú ádishniigo shik'isyú shádh nohwich'í' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanoahné'íí, dabíntse ndaadeso'aa n'íí, ndaahohníí dolee'go, áík'ehgo nohwíjidi' dážhó hádaaht'ijigo ndaahohníí, doo baa daanohchij'go ndaanoahné'go da. ⁶ Gánohwíldishnii, Hadín ayáhágo k'e'dileehíí ayáhágo inlt'aahi at'éé; áidá' hadín lággo k'e'dileehíí lággo inlt'aahi at'éé. ⁷ Nnee daantijee biini' lanyiilaago ntsínkéézíí k'ehgo nyinoné'; doo nohwíí goshch'iigo da, dagohíí doo bídaanoahwich'inyo'go da: hadín bíl gozhógo nyiné'íí Bik'ehgo'ihinañ bíl nzhoq. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ dawahá nlt'ééhíí lággo nohwá áile'go yinel'aa; bídh daanohlíinií lággo dábik'ehñ nohwá áyílsj dolee', nlt'éégo na'idziidyú dawa lággo bich'odaahniih dolee'go. ⁹ Gánijgo bek'e'eshchij, Dahot'éhé nayiniih; tédaat'yéhií yich'onii; nlt'éégo at'ééhíí dahazhí' begoz'aa, nii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ, k'ediléhíí k'edilyíí yaa yiné'íí, da'án bán nohwainé'go daahsaq, áidí' k'eda'doláahíí lággo hadaajeehgo áile', da'án nlt'éégo ádaaht'eehíí lággo nohwá inlt'aa dolee'go áile': ¹¹ Dawahá

bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwidoliil, áík'ehgo láágo ich'odaahniih doleel, áí Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosinií áidoliil, néé nohwiláhyú. ¹² Díí zhaali ndaahohnííhíí inashood hant'é yidaadsh shíhíí baa daado'né, áídá' doo áí zhá da, ndi bitisyú an'odaazlíhíí k'ehgo áldó' nnee láágo áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí doleel. ¹³ Zhaali ndaahohnííhíí bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwilí da'aniigo bikísk'eh ádaanoht'eehíí nohwígózi doleel, áí bighá lá'íí dabíí hik'e nnee dawa bílgo doo ałh'ídn bich'odaasoni' dahíí bighá nnee bich'odaasoni'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí doleel; ¹⁴ Áí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí dážhó nohwíjii' biyi' goljiihíí bighá nohwá da'okáąhgo nohwaa daabiini' doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwainé'íí doo hagtó'éégo baa nagoch'oln'i' at'éé dahíí dážhó ba'ihégosí.

10

¹ Shíí Paul, Christ isht'egodnt'éégo lá'íí dawa yich'í' nzhqogo at'ééhíí k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkąąh; lá' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwináátyúgo dážhó histe', áídá' doo nohwinááł dayúgo zhá doo histe' da, daashilnii: ² Áídá' nohwaa nánisdzaago nohwináátyúgo doo nohwich'í' siste'go ádaashole' dago nádaanohwoshkąąh, nnee lá' ní'gosdzán biká' zhinéégo be'adaant'eego nohwaa natsídaakeesíí doo bich'í' siste' da doleelhií k'ehgo. ³ Ní'gosdzán biká' nahiikai ndi doo nnee nadaagonłkaadhíí k'ehgo nagonłkaad da: ⁴ (Benagonłkaadíí doo nnee zhinéégo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí biláhyú nadaalwodgo nchq'íí binawodíí bíł goz'ąągee da'ííí yilchii); ⁵ Dénchq'égo natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idilteeheíí da'ííí hilchii, nnee idaada'odlígo Bik'ehgo'ihí'nañ bígonsj daaniihíí, daazhógo ádaaniigo bits'ą'zhí' ádaabilsinií áldó' da'ííí hilchii, lá'íí natsígokeesíí dawa Christ daidits'ag doleelgo áhiidle'; ⁶ Daanohwidohts'ag daasoljídá', doo daanohwidits'ag dahíí dawa biniidaagondléhgo ndaagoshiilchii. ⁷ Dant'éhéta biká'dí'go hit'iinií zhá daanełjii' néé? Dahadíí Christ biyéehíí nłjigo ídaanatekeesyúgo, díí yaa tsínádókees, Christ biyéehíí nłjiihíí k'ehgo néé áldó' Christ biyéé ndlij. ⁸ Nłdzilgo nadaasozjigo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwíłjigo dahíí bighá nohweBik'ehñ benohwik'ehgo ánohwilaa: áí dážhó baa ída'oshłjigo diyat'éégo baa yashti' ndi doo ídaayánisdzjiih da doleel. ⁹ Naltsoos nohwich'í' k'e'eshchiinií bee doo tsínahwidishees hasht'jii da. ¹⁰ Díí k'ehgo nko ádaashilch'inii, Naltsoos yee nant'aago lá'íí nalwodgo áile'; áídá' nohwitahyú naghaayúgo ye'at'ééhíí doo nalwod da, biyati'íí doo nt'é da, daashilch'inii. ¹¹ Nnee díí k'ehgo ániíhíí díí yidaagotsjiih, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'í' k'e'ilchijiihíí k'ehgo áhii'ne' doleel, akú nt'aashgo. ¹² Hadíí nk'éégo ídehshjeedgo ídaayádaakti'íí doo itah daandłjigo háhiit'jii da, dagohíí doo bíł kishhah áhii'ne' ndi háhiit'jii da: dabíí binatsekeesíí yee íldenáágo ídída'nel'ąąhgo, lá'íí íldenáágo kishhah ádaane'go doo daagoyąą da. ¹³ Nohwá nagoz'aanií bitisgee doo bee ída'ondłiigo ídaayáhiilti' da doleel, áídá' nagoz'aanií Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaidin'áanií zhá biyi' na'ídziid doleel, áí itah daanohłjii. ¹⁴ Nohwíí daagonohłjiiyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil' nagohiilni' ní'; áík'ehgo nohwá nagoz'aanií itah daanohłjigo, nohwich'í' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aanií doo bitisyú det'aazh da: ¹⁵ Nohwá nagoz'aanií bitisyúhíí, nnee lá' binasdziidíí, doo bee ída'ondłiigo ídaayáhiilti' da; áídá' nohwi'odłq' nchaa hileehgo nohwitahyú na'ídziidíí ndiikséhgo nihóndlii, ¹⁶ Ágát'ééyúgo nohwitisyú ní' nagoz'aanií áldó'

biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleel, nnee la' binasdziidíí danohwíntse alzaa lá shíhíí doo bee ída'óndliigo da. ¹⁷ Hadíí ída'odlíigo yaltí'íí nohweBik'ehń zhá ye'ída'odlíí le'. ¹⁸ Nnee nt'éégo ídaanagolń'íí doo daach'idńsłihi at'éé da, áídá' nnee nohweBik'ehń bíł dábik'ehíí zhá.

11

¹ Ayáhágo lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'í' yashti'íí nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'íí: nánohwoshkqaq, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'ihóshńí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwineł'íłhí k'ehgo: na'íłłm bi'at'e' nzhooní doo hwahá nińehi bika' dała'á doleelhí k'a'at'éégo Christ bíyéé daadohleelhí bighą ilk'idá' baa nohwidini'áá. ³ Áídá' Eve t'íish bich'í' nazhch'a'go k'izé'bidestíí n'íí k'ehgo, Christ da'aniigo nohwil nzhqo n'íí yits'á'zhí' ádaanohwile' nolį nsigo shiini' hąh. ⁴ Dahadírita Jesus lá'ihí yaa yánánaltí'go nohwaa nyááyúgo, dagohíí spirit nohwaa det'aą n'íí lahgo at'éhi la' nohwaa det'aąyúgo, dagohíí yati' baa gozhóni nagodo'aą n'íí lahgo at'éhi náágodo'aąyúgo, nohwil dádaabik'eh nolį nsj. ⁵ Christ binal'a'á dážhó itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'í'égee nshłłigo natseskees da. ⁶ Doo bígonedzaągo yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íí bígonsj; díí dawahá bee nohwil ch'í'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni doo bighą nahi'niil dago baa nohwil nagosisni'híí bighą, nohwíí itisgo ádaanohwilś doleelgo shíí ídaagoch'iyoshba'íí bee isiuh née? ⁸ Nohwá na'isiid doleelhí bighą inashood ha'ánáséhií nagoznili lá'ihíí zhaali bits'á' náadaadiné' ni'. ⁹ NohwitaHyú sídáádá' nt'éhéta bíđłh nshłłj ndi doo hadíí bee nanilt'og da ni': ndi Macedóniadí' shik'isyú shich'odaanii ni': ák'ehgo doo nt'é bee nanohwinilt'og da ni', áídí' doo dayúweh nanohwinilt'og hasht'íí da. ¹⁰ Christ bits'á'dí' da'anii ágot'eehíí shiyi' golłłhíí bighą gádishńi, Akéya golzeehíí biyi'yú díí ídaanagoshń'íí doo hadíí yida'dinołłh at'éé da. ¹¹ Nt'é bighą? Ya' doo shíł daanoahshqohíí bighą da gá? Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsł, shíł daanoahshqogo. ¹² Áídá' áí nneehíí, danée nada'izdiidhí k'ehgo nada'izdiid daanihíí, doo da'anii dago ádaanii da ch'í'nah ashle'híí bighą hagot'éégo ánásht'íłhíí dayúweh ágánásht'íłł doleel. ¹³ Nnee ágádaat'íłhíí doo da'aniigo Bik'ehgo'ihí'nań bá daades'a'ihíí daanłłj da, nnee k'izédaidniłłgo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'łłgo ádaadilzj. ¹⁴ Doo bighą nohwil díyagot'ee da le'; ch'í'idn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú gólłnií bits'á'dindláádhií k'ehgo ánádil'łł. ¹⁵ Díí doo nt'é bighą kol díyagot'ee le'at'éé da, ch'í'idn bánada'iziidíí ndi nt'éé zhinéégo nada'iziidíí gol'łłgo ádaadilzj; áí nchq'go ánádaat'íłłhíí bighą dánchq'go bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanohwildish'ńi, Doo hadíí lógohi sho'ńií da le'; áí k'ehgo natsídaahkees ndi hódashaokts'aą, shíí áldó' dé't'łh ídeshkqaągo yashti' le'. ¹⁷ Díí baa hasdziihí doo nohweBik'ehńyegos'aągo hasdzii da, lógohí k'ehgo dážhó ídeshkqaągo yashti'. ¹⁸ Nnee ląągo ni'gosedzán bika' ágot'eehíí yee ídaadilkqaągo yádaaktí', shíí áldó' ídeshkqaągo yashti' doleel. ¹⁹ Nohwíí, dážhó daagondzaą daanoahsigo, lódaagohíí nohwil daagozhóqo hódaaYESÓłts'aą. ²⁰ Hadíí nnee isnáh ádaanoahwinłzj ndi, bestso nohwits'á' ndaayihiniil ndi, nohwits'á' nda'iláh ndi, itiséyú ídehéstíj ndi, dagohíí nohwit'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. ²¹ Néé ágáhiit'íjyúgo doo bíndzil da ni' dishńiigo ídaa yánsdzj. Áídá' dahadíń doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkqaągo yee yádaaktí'yúgo, (lógohí k'ehgo yashti',) shíí áldó' doo siste' dago ídeshkqaągo

bee yashti'. ²² Ya' Hebrews daanlii née? Shíí áldó' áí nshlii. Ya' Israel hat'i'i daanlii née? Shíí áldó' áí nshlii. Ya' Abraham bits'á'dí' hanádaanolt'ííhí daanlii née? Shíí áldó' áí nshlii. ²³ Ya' Christ yánada'iziidíí daanlii née? Shíí dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' ádíhí k'ehgo yashti'); daabinasdzíidíí bitisgo nyeeo na'isiid ni', doo holtag dago hashídołtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánáshí'dilt'eeh, doo alch'índi dásdozhá daashizes-híj da ni'. ²⁴ Ashdladn Jews daanlíni dízind doleelzhí' dala'á ádíhgo hashída'astsaz ni'. ²⁵ Taadn tsj bee hashída'is-haal ni', ladntsée yee daashołné' ni', taadn tsina'eehí shíí nango' ni', dala'á t'lé' dala'á jíj da'íliné biká' shíł dahna'eeł ni'; ²⁶ Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanliiyú négodzidíí begoz'aa, da'in'ííhí bighá négodzid, dashíí hat'i'íí bits'á'dí' négodzid, doo Jews daanlii dahíí bits'á'dí' négodzid, kíh gozníl yune' négodzidíí begoz'aa, da'igolliiyú négodzidíí begoz'aa, túnteel sikaáyú négodzidíí begoz'aa, shik'isyú daanlii ádaagodil'ini bits'á'dí' négodzid; ²⁷ Nyeeo na'isiidhíí bighá dázho hiyaago la'íí shílna'diiní'go, dadésh'íígo iikáhgo, shíná' náshdleehgo la'íí dibá' náshdleehgo, da'ákozhá doo ishąą dago, la'íí gozk'azíí biyi' diyágé da'adíhgo nashaa ni'. ²⁸ Áí la'ihíí shich'í' ánágot'íid bíłgo dábiká'zhí' dawa jíj ínashood ha'ánáshéhíí l'aniyú nagozníí baa shiini'go nashaa. ²⁹ Nnee la' doo nldzil da née? Shíí áldó' ba'ashhah doo nldzil da. Nnee la' nchog'go at'íígo ábiile' née? Áí bighá shá góchíidgo bich'í' níidoo. ³⁰ Ída'oshdlíigo yashti'yúgo, doo nldzil dahíí bíł ch'í'nah daaleehíí ída'oshdlíigo baa yashti' doleel. ³¹ Jesus Christ nohweBik'ehn biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, án dahazhí' ba'ihégosini, doo ieszchoo dahíí shá yígótsj. ³² Damáscusyú nant'ánchaan, ízisgo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitíni, bik'ehgo kíh gozníli Damascus holzéhi binaadyú asiníli yínádaadez'íj, shíí daashíłtsod doleelgo: ³³ Áídá' táts'aa biyi' dahsidáágo kíh gozníli binaadyú łedit'íhíí biyi' ch'í'í'ányú ba'ashhah yúyaa gódah ch'íshíłleego bits'á' hasht'ag.

12

¹ Ída'oshdlíigo yashti'íí dábik'eh, doo bits'á'dí' nt'é isht'íid da ndi. NohweBik'ehn shíł ch'í'nah ágósiníí, la'íí shíł ígózigo áshíłlaahíí baa nagoshni' doleel. ² Nnee la' Christ biyéehíí bígonsj, án díj'íts'adah łegodzaadá' yaaká'yú taago nágot'saáyú hadag bíł ogoyáá; (bits'í beego shj, dagohíí bits'í ádíhgo shj, doo bígonsj da: Bik'ehgo'ih'nań yígótsj.) ³ Áí nneehíí (bits'í beego shj, dagohíí bits'í ádíhgo shj, doo bígonsj da; Bik'ehgo'ih'nań zhá yígótsj.) ⁴ Ní' gozhóóyú, paradise goleezyé, hadag bíł ogoyáá'dá' yati' doo hagoť'éego baa nagoch'oln'í' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yalti' goz'aa dahi yidezts'aa. ⁵ Áí nneehíí ba'oshlíigo yashti' doleel: áídá' shíí doo ída'oshdlíigo yashti' da doleel, doo bíndzil dahíí zhá bee ída'oshdlíigo baa yashti' doleel. ⁶ Ída'oshdlíigo yashti' níizj'í ndi doo shiini' ádíhgo ádishniih da; da'anii ádishniihíí bighá: áídá' doo ágádishniih da, shi'at'e' yo'iinií dagohíí shidits'agíí bitisyú nnee doo la' yee shaa natseekes da doleelhíí bighá. ⁷ Bik'ehgo'ih'nań doo alch'ídn shíł ígózigo áshíłlaa da, áik'ehgo doo bee itisgo ídeshkaąh dahíí bighá nt'éhéta diwozhi shighán'ááhíí k'ehgo shits'í baa dahgoz'aaago alzaa, Satan bits'á'dí' shich'í' yil'aadi dáshich'í' nagont'og nt'éégo, doo itisgo ídeshkaąh da doleelhíí bighá. ⁸ Díí bighá nohweBik'ehn taadn ch'éh ch'oba' áldéniid ni', Shits'á' be-gonowáh, dishniigo. ⁹ Áídá' gáshíłni, Shíłgoch'oba'íí ná bínel'aa: doo bíndzil dagee shinawodíí ninkááyú itisgo ch'í'nah alzi. Áí bighá doo bíndzil dahíí

bee ída'oshdlíigo shíl gozhóogo yashti' doleeł, Christ binawodíí shiká'zhí' doleełhíí bighą. ¹⁰ Doo bíníldzil da lék'e ndi, goláníyú ánádaashíłch'ido'níil ndi, nt'é hásh't'íiníí bínshdjh ndi, shiniidaagonłsı ndi, shich'í' goyéégo nagowaa ndi, Christ bighą díí bee shich'í' nagowaayúgo baa shíl gozhóo: doo bíníldzil dagee Christ binawodíí bee nanshwod. ¹¹ Biini' ádjihíí yałt'í' hı́ k'ehgo yashti' ní' nohwíí bídaashinohs'ogo ánsht'ee ní': nohwíí nł't'éégo shá yádaakt' le'at'éhi: doo nt'é inshłjı da ndi nadaal'a'á la'ihíí ízigo ádaat'eego baa natsídaahkeesíí ndi doo dábičh'í'égee ánsht'ee da. ¹² Nohwitaahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ní', godiyihgo be'ígóziníí, doo ágondzıyú, la'íí ízigo ánágot'ıjıhı́ bee ánát'ıjıdíí bee da'anıi Bik'ehgo'ihı'nań shides'a'go bídaagonłsı. ¹³ Ínashood ha'ánátséh la'ihı́ nt'é bee iké'zhı' daasoljı? Shı́ doo nt'é nohwíhóshkeed da ní', áı zhá bee iké'zhı' daasoljı. Díí bighą shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díí taadngee ilk'ídá' nohwich'ı' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleeł: doo nt'é nohwıyééhı́ bighą asht'ıjı da, nohwı́ zhá nohwıghą asht'ıjı: chągháshé báą hik'e bitaa doo yá na'nonı́ bik'eh da, ndi bíı bichągháshé yá na'nonı́go dábič'eh. ¹⁵ Shıl gozhóogo nohwıghą shıyééhı́ nohwá nnishné', dashı́ ndi nohwá na'ídihishnıil: itisgo shıl daanołshqóhı́ bighą nohwı́ da'ich'ı'go nohwıl daanshqo ndi. ¹⁶ Da'anıigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ní', áídá', Nohwich'ı' lé'ishchoogo ndaanohwıltsood ní', daashılđohnıi láą. ¹⁷ Ya' dahadı' nohwich'ı' onádaash'aahı́ bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nńáh bíłdishnıi ní', nohwik'ısn dałá'á bíł o'á'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shı́ ánsht'eehı́ k'ehgo doo Titus at'éé da lán gá? Ya' shı́ ásh't'ıjı n'ıı k'ehgo doo Titus at'ıjı da lán née? ¹⁹ Díí án'nıihı́ bee ídáyáhiilt'ı'go áhiit'ıjı daanołsı née? Christ bíyéé ndlıjıgo Bik'ehgo'ihı'nań binadzahgee án'niı: nohwıl daanołshónı, daanołdzilgo ádaanołwidle' doleełgo áhiit'ıjı. ²⁰ Hagoshą' ádaanoht'ee le' nsıhı́ doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hásh't'ıjı da, nohwı́ áldó' doo ndaashohı́hı́ k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoh't'ıjı da shı: łahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaaht'ıjı, ilch'ı' hadaashohkee, itis hishłeeh daanołsı, hıda'ołtah, ch'inıi daadołhnıi, ídaadołkąąh, la'ıí nohwıl daagokish doleeł noljı nsıgo shiini' hah: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnań nohwıghą ídaayánsdzıgo áshıłsı doleeł noljı nsı, nohwitaahyú łani nch'ogo na'ıdaago, nant'ı' nakaigo, la'ıí nch'ıı doo yich'ı' t'aązhı' at'éé dahı́ yee nda'ıłsıhı́ doo hwahá yıts'á'zhı' ánádaa'ne' dahı́ bighą doo shılgozhóo da doleeł noljı nsıgo shiini' hah.

13

¹ Díí nohwich'ı' nanáshdaałhı́ bíłgo taadn hıleeł. Kaa dahgost'aayúgo naki dagohı́ taagi bínáát' ánágot'ıjıdíí da'ádaanıihı́ bee bígózı. ² Nakıdngée nohwaa niyáádá', nnee nda'ıłsıh n'ıı, la'ihı́ áldó', gádaabıłđeńıid, Nohwaa nánsdzaa lék'eyúgo doo t'aązhı' sıitjı dago nohwiniidaagonk'éégo ánohwishé'; k'adıı doo hanshk'ı da ndi da'ágat'éégo ánádaabıłdışh'niı: ³ Christ shinkááyú yałt'ı'go bee bídaagonłsıhı́hı́ hadaah't'ıjıhı́ bighą ágádishnıi, Christ nanohwik'ı'iziıdgee nłdzil, nohwıyı' binawod golı́ı. ⁴ Án doo nłdzil dago tsı'ılma'áhi yıká' daztsąą ndi Bik'ehgo'ihı'nań binawodıı yee hınaa. Néé áldó' bíł dałá'á daandlıjıgo doo daandlızil da ndi Bik'ehgo'ihı'nań binawodıı bee nanohwik'ıda'ıdziıdgo Christ bíł daahıı'naa doleeł. ⁵ Ídaadınıł'ıjı, nohwı'odłą' daahohtą' shı; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwıyı' golı́ıgo doo bídaagonłsı da née? Nanohwıdintaahı́ bah nandeeýgo Christ doo nohwıyı' golı́ı da

bídaagonoŋsih. ⁶ Néé nanohwídintaahí doo bah nandéh dahí bídaagonoŋsih ndi at'éé. ⁷ Doo nda'olsih da doleelgo Bik'ehgo'ihinañ nohwá hoshkaah; néé doo nlt'éégo nohwígózihií bigha ádishni da, ádá' nohwí nlt'ééhi be'ádaanoht'ee doleelgo, néé nanohwídintaahí bah nandéh ngolní ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehií doo hagot'éégo bich'i' na'idziid da, ádá' bá na'idziidyúgo zhá. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwí nohwinawod daagolii lèk'eyúgo nohwil daagozhó: la'í dázho nlt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'iiigo ohikaah. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díi bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo iniihgo bee nohwich'i' yashti' da doleelhií bigha: nohwi'odla' dayúweh nohwá binilseeŋgo hasht'ii, doo hayaa ádaanohwil dago nohweBik'ehñ beshik'ehgo áshíílaa. ¹¹ Shik'íyú, díi bee aal nohwich'i' k'e'shilchii. Christ biláhyú ndzilgo daanoŋseel le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' da'á le', la'í nkegohen'áago daagonohii le'; ák'ehgo Bik'ehgo'ihinañ, il'ijóóní la'í ilch'i'gont'ééhií bits'á'dí'hi, nohwil nii le'. ¹² Daagodinoligo daalohts'os le'. ¹³ Inashood dawa, Gozhóo, daanohwilni. ¹⁴ Jesus Christ nohwe-Bik'ehñ bilgoch'oba'í, Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóóní, la'í Holy Spirit bil da'á ánohwilsihií bee nohwich'i' goz'aal le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

1 Shíí Paul, des'a'íí nshíí, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áidá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihina'na' nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsa'adí' naadiidzaago áyíílaahi;) 2 Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bíl nashkaihíí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánátséh nagoznííí bich'í' k'eda'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihina'na' nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'eh'na' bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le', 4 Bik'ehgo'ihina'na' nohwiTaa bik'ehgo nohwinch'ó'híí bighá Jesus n'ideltíí, díí nch'ogo nagowaahíí yits'á' nohwinííí doleelgo: 5 Kodí' hik'e dahazh'í' Bik'ehgo'ihina'na' dázh'ó ba'ihégo'sí le'. Doleelgo at'éé. 6 Nohwiká ánniidgo Christ bílgoch'oba'íí biyi' onohwiníí n'íí dagoshch'í' bits'á'zh'í' ádaasohdzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni' lahgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíí baa shíí díyagot'éé: 7 Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni' doo la' nanást'á'á da; áidá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íí Christ n't'éégo baa na'gon'íí lahgo ádaile'go hádaat'íí. 8 Áidá' néé dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni' baa nohwił nadaagosíiln'íí lahgo at'éégo nohwił nagoln'í'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. 9 Da'ádaade'níid n'íí k'ehgo gánádish'níih, Nnee la' yati' baa gozhóni' nádaagodo'áá n'íí lahgo at'éégo yaa nohwił nagoln'í'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. 10 Ágádishníigo ya' nnee bíl daansh'og hileeh néé, néé Bik'ehgo'ihina'na' zhá bíl nsh'og hishlee' néé? Ya' nnee bíl daagoyísh'og'og hasht'íí gá? Dah, t'ah nnee bíl daagoyísh'og'og hasht'ííyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. 11 Áidá' shik'ííyú, yati' baa gozhóni' baa nagoshn'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonols'íhgo hasht'íí. 12 Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shíí ch'et'á'á da, áidá' Jesus Christ shíí ch'í'nah áyíílaahihi bee bígosíí'síid. 13 Jews daanlíni bí'okáqahíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'íkodaanohs'í, Bik'ehgo'ihina'na' daayokáqahíí ha'ánátséhíí nyeego biniidaagon't'éégo shinagha nakai ni', da'íííí hishchiigo ch'éh át'íid: 14 Jews daanlíni bí'okáqah bikísk'eh ánsht'eedá' dashíí bíl hat'í'ihíí bíl dátedaahonsdzaahi bitisigo gonsá'á ni', bits'á'dí' hadaaáinelt'áni bí'at'e' bikísk'eh ánsht'ee'go dázh'ó hásh't'íí ní'. 15 Áidá' doo hwahá goshlee dadá' Bik'ehgo'ihina'na' hashíí't'íí, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniidá', 16 BiYe' shíí ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlíni dahíí bitahyú baa nagoshn'í' doleehíí bighá shiká ánniid; áidí' doo hadííí dagoshch'í' baa bíl nagoshn'í' da ni': 17 La'íí Jerúsalemyú dashínt'ségo Jesus binadaal'a'á'híí doo bich'í' oyáá da; áidá' Arabaiyú óyáá ni', áidí' Damáscusyú nánsdzaa. 18 Áidí' taadn'égodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' oyáá, ákú ashdla'á'adah bíl sheiskáq. 19 Jesus binadaal'a'á la'ihíí da'á'á zhá hish'íí ní', nohweBik'eh'na' bik'isn, James holzéhi. 20 Bik'ehgo'ihina'na' shá yígó't'sí, doo lé'ishchoo dago díí bee nohwich'í' k'eshchíihíí. 21 Ái bikéd'ígo ní' Sýria la'íí Cilicia daagolzeeyú níyáá; 22 Judéagee ha'ánázéh nagozníli Christ daayokáqahíí doo hwahá daashí't'séh dadá': 23 Díí zhá shaa ch'í'niigo daidezts'áá, Án nohwiníidaagodeláa n'íí, odlá' da'íííí yílch'íígo ch'éh át'íí n'íí, da'án k'adií da'ái odlá' n'íí yaa yánáltih láq, ch'í'nií. 24 Áík'ehgo shíí shíghá Bik'ehgo'ihina'na' ya'ihédaanz'í l'ék'e.

2

¹ Áídí' díí'ts'áadah legodzaago Jerúsalemyú Bárnabas la'íi Titus bił onanáshkai. ² Jerúsalemyú nádishdáh doleełhí shił ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlii dahíi bitahyú yati' baa gozhóni baa yánáshthíi ákú baa nadaagosisni', nnee nkt'éego daach'idnksiniú zhá dasahndi baa bił nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'íllízhí' na'siidihi at'éé, dánko da'íllízhí' na'siziid doleełhi at'éé. ³ Ákú Titus holzéhi bił nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabihniid da, Greek nlii ndi: ⁴ Nnee la' nohwik'isyú ádaadił'iinú hah ádaabidines'iid, ái Jews bich'i' begoz'aanú bee isnáh daandlii n'íi Christ bits'á' nohwiñihíi yidaagosiñhgo, isnáh ánádaanohwidle'go hah ádaanest'iid: ⁵ Ái doo hódáayéelts'aq da ni', dét'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'aniihií dayúweh nohwhitahyú begoldoh doleełhíi bigħa. ⁶ Nnee daach'idnksiniú, (ágádaat'eesħa' ndi doo shił hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dawa dáleł'eego yaa natskees:) ái nnee nkt'éego baa ch'iniihíi díi baa yashti'íi doo hak'i la' baa dahnágost'áq golzeego shił nagolni' da: ⁷ Ndihií Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'aqħi k'ehgo shíi, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíi bich'i' yati' baa gozhóni baa yánáshthihgo shaa det'aqago yidaagosiid; ⁸ (Bik'ehgo'ihí'nañ, Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' yides'a'dá' binkááyú na'iziidií, da'án shíi áldó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daanlii dahíi bich'i' yánáshthihgo;) ⁹ Áik'ehgo James, Céphas, la'íi John, nldzilgo bi'okaqah yee inashood yit'áah nazinií k'ehgo baa nats'gokeesií, Bik'ehgo'ihí'nañ bil'goch'oba'íi shaa det'aqħi yidaagosiidá', bił dała' daasiidliigo Barnabas hik'e shíi kł lák'edaadelniigo gádaanohwiñii, Nohwíi doo Jews daanlii dahíi bich'i' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' dekaí. ¹⁰ Díi zhá gánádaanohwidlo'niid, Tédaat'iyehíi bínádaahñih; ái shijíi dawa bee biká hásht'íi ni'. ¹¹ Áídí' Peter Ántiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíi bigħa dábiniižhí' áldéniid ni'. ¹² James odais'a'íi t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlii dahíi yił da'iyaa: áidá' ái nneehíi hikaidá' t'aqzhí' áinzigo its'á'ideltíi, circumcise zhiñéego daanliinií yénáldzidhíi bigħa. ¹³ Áídí' Jews daanlii la'ihíi Peter adzaahíi bigħa bíi áldó' t'aqzhí' ádaasdzaa lək'e, Barnabas ndi itah ágát'éé silji. ¹⁴ Ái nneehíi yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aniihií doo bikisk'eh ádaat'ee dahíi bigosiłsiidá' dawa biñáal Peter gáldéniid, Ni, Jew nlii ndi doo Jews daanlii dahíi ádaat'eehi k'ehgo ánt'ééyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bigħa doo Jews daanlii dahíi dabini'aqayú Jews ádaat'eehi k'ehgo ádaanoht'eego nkt'éé, daabihñii lăá? ¹⁵ Doo Jews daanlii dahíi doo bik'ehyú ádaat'ee da, áidá' néé, Jews daandliigo daagosiidliinií, doo ái k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díi bídaagonlii, doo Jews bich'i' begoz'aanú bikisk'eh ánách'ot'ijihíi bigħa Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ách'it'éé da, áidá' Jesus Christ ch'odlaqħi zhá bigħa: áik'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidlaqad, Christ daahohi-idlaqħi bigħa Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú ádaat'ehi daanohwiñii doleełgo, doo begoz'aanú bikisk'eh ánádaahii'ijihíi bigħa da: nnee doo la' begoz'aanú yikisk'eh ánát'ijihíi bigħa Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú at'éé da. ¹⁷ Áidá' Christ biláhyú nkt'éego ádaat'ee daanohwił'idi'nií hádaahwił'iidá', néé Bik'ehgo'ihí'nañ yegoz'aanú doo bikisk'eh ádaant'ee dago nohwigoziidyúgo, ya' ái bigħa Christ ncho'íi bich'i' nohwelnáá néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odii'aqago baa yashti' n'íi nkt'éego baa yánáshthih lək'eyúgo, shíi nnee iksiihi nshliigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'i' begoz'aanú doo bikisk'eh

ánánsht'ee dahíí bighą begoz'aaníí bich'í' dasitsáá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań zhá bich'í' hinshńaa. ²⁰ Tsi'ılma'áhi biká' Christ bíł dasitsáá, ndi hinshńaa; áídá' doo shíí hinshńaa da, Christ shiyi' gollígo áń bee hinshńaa: k'adíí shits'í bee nashaahíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hoshdląągo bee nashaa, áń bíł nshoągo bi'ihí'na' shá nynie'go shá daztsąą. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí bee Christ nohwain'tííndíí doo da'ılı́ hosh'ńúí da: Jews bich'í' begoz'aaníí bee nńee dá bik'ehyú ádaat'ee daasilíyúgo, Christ daztsąąhíshą' doo ılı́ da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohńni, doo daagonohsąą dahíí, hadín ląą k'izénohwidezńilgo da'aniigo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolii? Nohwíí nohwínadzahgee Jesus Christ tsi'ılma'áhi bíheskał n'íí, ya' yati' bee doo nohwíl ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díí zhá nanohwídadishkid, Ya' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą Holy Spirit nohwaa daadest'ąą née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdląąhíí bighą née? ³ Nt'é bighą áík'ehgo doo daagonohsąą da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolii, n'íí k'adíí dánohwíí ánádaaht'ííhíí bee hadaanohwi'deszaa née? ⁴ Ya' da'ılı́zhí' ląągo goyéégo nohwich'í' nagoyaa lán gá? Da lán shí go'íí. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwaa daizné'íí, la'íí nohwitahyú godiyihgo ánat'ííhíí, ya' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą ánat'íí née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdląąhíí bighą ánat'íí née? ⁶ Da'anii nohwi'odla'híí bighą. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yosdląąd, áík'ehgo bi'odla'híí bighą dá bik'ehyú át'éégo bá hótąg lėk'e. ⁷ Áí bighą díí bídaagonoksj le', nńee bi'odla' daagolńni áí da'anii Abraham bichągháshé daanlii. ⁸ Doo Jews daanlii dahíí Christ daayodląąhíí bighą bincho'íí yits'ą'zhí' Bik'ehgo'ihí'nań ch'ínádaabidoníhíí dabíntsedá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchińni ch'í'nah alzaa, áí dabíntsedá' yati' baa gozhóni Abraham bich'í' yá'ti' gáníigo, Nńee iltah at'éégo hadaazt'íí dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq doleel, nii. ⁹ Áík'ehgo nńee Christ daayodląąhíí hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihí'nań yodląąhíí, bíłgo biyaa daagozhóni at'éé. ¹⁰ Áídá' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eyýgo zhá dá bik'eh daanzini dawa bíł ch'idaagodsini ádaat'ee: gáníigo bek'e'eshchíí, Nńee daantíígee begoz'aaníí naltsoos besi'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí, la'íí doo ye'ánat'íí dahíí bíł ch'ígodini at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nńee doo la' Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh at'ééhíí zhá bighą dá bik'ehyú át'ééhíí nlt'éégo bígozi, bek'e'eshchińni gáníhíí bighą, Hadín dá bik'ehyú át'ééhíí odlą' zhá yee hínaa doleel. ¹² Jews bich'í' begoz'aaníí, da'ohdląąyúgo zhá hasdahkáh, doo nohwíhni da, áídá' gánohwíhni, Begoz'aaníí áńíhíí bikísk'eh ádaanoht'eyýgo dahazhí' daahohnaa doleel. ¹³ Jews bich'í' begoz'aaníí bee bíł ch'ígodini bits'ą'zhí' Christ bidihíí yee nadaanohwihesni, dabíí nohwá bíł ch'ígodihíí silii, gáníigo bek'e'eshchííhíí bighą, Hadín tsi'ılma'áhi biká'dí' nahitííhíí bíł ch'ígodini at'éé, nii: ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yá hadzii n'íí Jesus Christ bíłahyú doo Jews daanlii dahíí akdó' daabiyéé doleelhíí bighą adzaa; la'íí née Jews daandliini, doo Jews daanlii dahíí bíłgo nohwi'odla' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'ąą n'íí, daanoht'eyéé doleel. ¹⁵ Shik'íyú, nńee ánádaat'ííhíí baa nohwíl nagoshńi'go nohwíl ch'í'nah ashk'e; nńee la' bíyééhíí la' yaa yidin'ąągo naltsoos bee niltsoozí doo hadín yiká' nnánótii at'éé da, dagohíí yinągodo'aah at'éé da. ¹⁶ Abraham la'íí bits'ą'dí' hadaałchíhíí

ba'det'aanú bee bich'i' ha'odzii. Hadaak'ihíhí lágó doo nii da, ádá' dala'a zhá ba'det'aa, nii, áí Christ. ¹⁷ Díínko átdishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo la'det'aanú Christ bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ndzilgo áyíflaa, ádí' dí'i' gonenadiníí biká'yú tadin legodzaa bikéd'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bits'á'dí' hadaak'ishchiiníí yángon'áá lèk'e; ndi áí yángon'áanú Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo la'det'aa n'íí doo yiká' nnánótíí at'ee da, áí Abraham ba'det'aanú bee bich'i' ha'odzii n'íí doo da'ílíí yóchúí át'ée da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaak'ishchiiníí yángon'áanú bikísk'eh ách'ít'éeego hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aanú doo bits'á'dí' da, ádá' Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n'íí zhá bee hasdách'igháh, áí Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aanú nt'é bighá alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánádaat'ííí dahú áí yee yídaagoksííh doleelúí bighá, Abraham bits'á'dí' hadaak'ishchiiníí dala'a zháhuí ba'det'aanú hígháh doleelzhí', Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú Abraham hat'í'í dé't'íhézhí' yit'ááh nakai doleelgo yángon'áá; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'a yaaká'dí'hi begoz'aanú yee nohwaa ndaagoz'aa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ bigizhgee sizini binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníí doo dala'a yigizhgee sizíí da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizíí, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham dasahníí yich'i' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú ya' Abraham bits'á'dí' hadaak'ishchiiníí ba'det'aa n'íí yókáal néé? Dah, da'anii doo ágát'ée da: begoz'aanú be'ihí'naago nohwainé' lèk'eyúgo, áí begoz'aanú bikísk'eh ádaant'eeyúgo dá bik'ehyú ádaant'ee doleel ni'. ²² Ádá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee dawa nch'ogo ágot'eehúí ha'ábisnil, nii, áík'ehgo Jesus Christ daayodlaqahyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ídaabidoniigo ba'det'aa n'íí begolne'. ²³ Ádá' Christ daahohiidlaqago hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'í'ótáá hileeh dadá', begoz'aanú nohwelik'ehgo ádaant'ee ni', odlá'íí nohwá ch'í'ótáá silíízhí'. ²⁴ Begoz'aanú lah nohwíí ch'ígó'aahúí nlií ni', Christ bich'i' nnohwiníí doleelgo, án daahohiidlaqahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaanohwiníí doleelgo. ²⁵ K'adíí odlá' nohwá ch'í'ótáá silíígo ilch'ígó'aahúí doo dayúweh nohwelik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohidlaqahíí bighá daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanohlíí. ²⁷ Nohwíí baptize ánohwi'deszaahúí bee Christ bíl dala'a daasolííyúgo, diyágé ádaagoch'idle'híí k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlií dagohúí Greek nlií doo daadohni da, isnáh nlií dagohúí doo isnáh nlií da, nnee nlií dagohúí isdzán nlií doo daadohni da; daanohwigha Christ Jesus bíl dala'a daanohlíí. ²⁹ Christ biyéé daanohlííyúgo, Abraham bits'á'dí' ha'ínolt'aanú daanohlíí, Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n'íí nohwich'i' begolzaa.

4

¹ Díínko átdishnii, chagháshé la' bitaa biyéehúí biyéé doleel ndi t'ah doo nnyéehdá' isnáh nliíhíí k'ehgo at'ée, bitaa biyéehúí dawa yebik'eh doleel ndi; ² Ádá' bílch'ígó'aahúí la'íí biyéé doleelíí yebik'ehúí binádéz'íí, hagee bitaa yee bángon'áázhí'. ³ Da'ágát'éeego néé chagháshé k'ehgo daandlíídá', díí ní'gosdzán biká' ágot'eehúí zhi'néego dantsé ilch'ígót'aahúí isnáh ádaanohwíísi ni': ⁴ Ádá' dá bik'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yides'a' lèk'e, án isdzán bishchíí, Jews bich'i' begoz'aanú bit'áázhí' gozlií, ⁵ Nnee áí begoz'aanú isnáh ádaabíksiníí bidíhíí bee nanáyihilniigo ch'ínáyiníí doleelgo gozlií,

née Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daandlii doleelgo. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daanoñliihí bigha, biYe' biSpirit nohwíji yune' yides'a', Abba, shiTaa, niigo. ⁷ Ái bigha doo dayúweh isnáh níli da, ndi Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé níli; bizhaazhé níliyúgo Bik'ehgo'ihinañ biyéehí Christ biláhyú níyéé doleel. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ doo hwahá bídaagonoksih dadá', bich'i' da'ch'okáqáhi daazhógo ádaat'éhi daahokqáqngo bi'isna' daanoñlii ni'. ⁹ Áidá' k'adii Bik'ehgo'ihinañ bídaagosoksiidá', án nohwídaagosiiidá' ádishni, hant'é bigha dá ni'gosdzán biká' ágot'eehí zhinéego dantsé ilch'ígót'aahí t'aaqzhí' bich'i' ánádaahne'? Ái doo ndzil da, la'íi da'ílinéhi ádaat'ee, ái bi'isna' daanoñliigo hánádaah'ti' née? ¹⁰ Lahgee godilziigo yokaakáí, lahgee dahnáyitíhí, lahgee goldohí, lahgee lenágodáhí daadinoksi láá. ¹¹ Da'íli'zhi' nohwitahyú na'isiid ni' nsigo láágo natseskees. ¹² Shik'íyú, ánsht'eehí k'ehgo ádaanoht'ee doleelgo nádaanohwoshkqáq; shihí da'ádaanoht'eehí k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'i' ncho'go ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yat'i' baa gozhóni bee nohwich'i' yashti'dá' shits'i' baa dahgoz'aqgo nohwaa niyáágo bídaagonoksi. ¹⁴ Shits'i' baa dahgoz'aanú bee nanohwídintaah ndi, doo da'ílinégo ádaasho'nú da, doo shits'á'zhí' ádaasohdzaa da; áidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hí k'ehgo ndaashidohtí, Christ Jesus ndaadoktihi k'ehgo ndaashidohtí. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwil daagozhóq n'íi ya' doo bínádaañhih da née? Dzqá nohwaa nagoshni', bígonedzqayúgo dánohwí nohwinaá hadaasohnilgo shaa daasohnil doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo nohwich'i' yashti'hí bigha ya' nohwik'edaadinshniigo ádishni daanoñsi née? ¹⁷ Ái nneehí, nohwil ch'ídaago'aahgo ádaadi'iiní, nt'éego nohwich'i' yadaakti' ndi, doo da'anii nohwá nt'éé da; ái bee shits'á' nohkáqngo ánohwile'go, bí zhinéego ádaanoht'ee daahleehí bigha ádaanohwíni. ¹⁸ Áidá' da'anii nt'éego ágot'eehí bigha nnee nt'éego nohwich'i' yadaakti'hí nzhóq, dávik'ehn, doo dashíi nohwil nashkaigee zhá da. ¹⁹ Shichagháshé daanoñli, isdzán ilchiigo bil nádi'nñihí k'ehgo nohwá shiniinágonht'éé, Christ bi'at'e'íi beádaanoht'ee daasolizhi', ²⁰ Nohwí nohwaa shil nagokihí bigha dák'ad hadó' akú nohwil daanshíi le' nsj, áik'ehgo iltah á'éego bee nohwich'i' hadaaszdi' doleel ni'. ²¹ Shil nadaagohni', nohwí, Jews bich'i' begoz'aanú be'ádaanoht'ee hádaah'tiiní, begoz'aanú áni'hí doo bídaagonoksi da gá? ²² Dík'ehgo nko bek'e'eshchii, Abraham biye'ke naki lék'e, da'á isdzán isnáh nílinihí bizhaazhé, la'ihí isdzán doo isnáh nílini dahíi bizhaazhé bilgo. ²³ Isdzán isnáh nílinihí bizhaazhéhi chagháshé dándaagohileehí k'ehgo gozlii, áidá' doo isnáh nílini dahíi bizhaazhéhi Bik'ehgo'ihinañ da'áni'hí k'ehgo begolnégo gozlii. ²⁴ Dí da'anii ánágot'ílihi bee nohwil ch'ígót'aahi ádaat'ee: dí isdzáné nakihí Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee lángot'aq lék'ehí nakiyú ágot'éhi yá nazii; da'á Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehí nyilchihi, án dził Sinai golzeegee ngot'aanú yá sizini. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizii, án dakú ni' biká' Jerúsalemhí yaa nagolni', án bichagháshé bilgo isnáh daanliini. ²⁶ Áidá' Jerúsalem yaaká'yúhi doo isnáh níli da, ái née daanohwimaa níli. ²⁷ Gániigo bek'e'eshchii, Ní gozhóq le', doo ilchi dahí nílini, nichagháshé dá'adiní; ní gozhóqgo nnlwosh, doo ní nádi'dinih dahí: isdzán biká' da'adini n'íi isdzán biká' golni n'íi bitisgo bichagháshé láá. ²⁸ Shik'íyú, Abraham ba'det'aq n'íi k'ehgo Isaac gozlii, née aldó' da'ái k'ehgo Abraham bichagháshé daandlii. ²⁹ Áidá'go ágot'eehí k'ehgo,

chagháshé ndaagoleehí k'ehgo bi'dizhchiinií, Holy Spirit binawodíí bee bi'dizhchiinií yiniigodnłsı, dák'ad ndi da'ágagot'ee. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihı'nań biyati' hant'é níı gá? Gánııgo bek'e'eshchıı, Isdzán isnáh nłni bizhaazhé bıłgo ch'ınenyóod; isnáh nłni yishchıınıhı bitaa bıyéehıı doo bıyéé hılee da, isdzán doo isnáh nłni dahıı bizhaazhéhıı zhá bıyéé hılee. ³¹ Áık'ehgo shik'ııyú, néé isdzán isnáh nłni doo bichagháshé daandlıı da, isdzán doo isnáh nłni dahıı bichagháshé daandlıı.

5

¹ Christ ch'ınánohwińlıhı bıghı nđzilgo nasozıı, Jews bich'ı' begoz'aanıı doo bee isnáh náhdleehego da, doo t'aazhı' bee ik'ınáadaahogısgo da. ² Shıı Paul gánohwıdışnıı, Circumcise ádaanohwi'deszaa lék'eyúgo, nohwıı Christ doo nohwıı daant'é da. ³ Nnee dała'á daanohtııgeee circumcise ádaanohwi'deszahıı gádaanohwıdışnıı, Jews bich'ı' begoz'aanıı dázhó dawa bikısk'eh ádaanoht'eego goz'aa, doo łahzhı' zhá da. ⁴ Nohwıı dahadıńta begoz'aanıı bikısk'eh ánsht'eehıı bıghı Bik'ehgo'ihı'nań binadzahgee dávik'ehyú ánsht'ee daanohsınıı, Christ nohwıch'ı'yúgo doo nt'é dago ádaanołsı; Bik'ehgo'ihı'nań bıłgoch'oba'ıı doo hádaaht'ıı dago bıts'á'zhı' ádaahdzaa. ⁵ Néé Holy Spirit bıláhyú daanohwi'odłá' bee dávik'ehyú ádaant'ee doleehıı nohwá łaalnehıı ndaahóndlııgo bıba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bıł dała'á ch'ıllııyúgo, circumcise áko'deszaa dagohıı doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odłá'ıı ko'ıjódónıı bee ch'ı'ńah hıleeheıı zhá ııı. ⁷ Ihách'ıdeskaihı k'ehgo nt'éégo hohkeel ni'; hadıń láı nohwıı godıshkışh lán, da'anıı ágot'eehıı doo dayúweh bikısk'eh ádaanoht'ee da k'adıı? ⁸ Hant'é k'ıhzhı' ádaanohwızaahıı Bik'ehgo'ihı'nań nohwıch'ı' ánnıdıı doo bıts'á'dı'gohı at'éé da. ⁹ Bán benılzoolé da'ayáhágo ik'áan nást'ódıı dahot'éhé daabındısolhıı k'ehgo doo nzhqo dahıı da'ayáhágo bıtaah dench'aadgo dawa daayılchqoh. ¹⁰ NohweBik'ehń bıláhyú nohwaa da'oshlıı, łahgo ilch'ıgót'aahıı dá baa natseskeesıı k'ehgo nohwıı ákđ' baa natsıdaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleel: hadıń nohwıı daagodıkıshıı, áń baa yádotıh. ¹¹ Shik'ııyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dıshııgo nashaa lék'eyúgo, doo shınııdaagoch'ınłsı le'at'éé da. Ágádışnııgo nashaa lék'eyúgohıı, tsı'ılna'áhi doo baa yashtı' le'at'éé da, áık'ehgo Jews daanlıınıı doo dayúweh shıch'ı' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadıń nohwıı daagodıkıshıı nohwıts'á'zhı' nó'ńııı dadó'. ¹³ Shik'ııyú, dawa bıł ch'ı'ótąahıı bich'ı' nohwı'dokeed ni'; áídá' doo áı bıghı nchq'go ánádaahııt'ııłgo nohwá bıł ch'ı'ótąą daanohsı da, ndi hı daanojhóqo hı ch'odaahıı. ¹⁴ Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı dawa dıńko yati' dała'áhi bee łazaa; Nıt'ahdı' gólınıı bıł nzhqo le', dani idıł nqoohıı k'ehgo. ¹⁵ Áídá' dat'ógo ilch'ı' daadolghashyúgo, ilch'ı' nadaagonolkaadyúgo, ídaa daagonohdzaa, dánko ałł daalolghal ako. ¹⁶ Dıı gánohwıdışnıı, Holy Spirit bee hohkaah le', áık'ehgo nohwıts'ı nchq'go hádaat'ıınıı doo beda'olıı da. ¹⁷ Ko'at'e' nchq'ıı Holy Spirit yıch'ı' nagonłkaad, łáıı Holy Spirit ko'at'e' nchq'ıı yıch'ı' nagonłkaad: dıı doo ilch'ı' lėt'ee da; áı bıghı doo dahádaaht'ııyú ánádaaht'ııı da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwıyıláayúgo, Jews bich'ı' begoz'aanıı doo bıł'áahyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchq'ıı dıńko bebıgızııh, nant'ı' na'ıdaahıı, iké' na'ıdaahıı, nchq'go natsıts'ıkeesıı, nchq'ıı doo bich'ı' t'aazhı' ách'ıt'éé dahıı, ²⁰ K'e'eshchııń daach'okąahıı, ıgonłgaashıı, ik'ech'ınnııhıı, łá'ch'ıdıt'áhıı, dawahá ídách'ıt'ıınıı, ha'ıshkeehıı, ilch'ı' nagoch'ınłkaadıı,

ilts'á'zhí' ádaach'it'eehíí, la'íí da'aníí ágot'eehíí yits'á'zhí'go ilch'ídaago'aahíí, ²¹ La' b'yééehíí ídáhách'it'iiníí, its'izilheehíí, kol nágodeyisíí, nch'ó'íí baa goch'inihíiníí, la'íí díí ba'ashhah add' nch'ó'go ánádaat'ííhíí: da'adá' baa nohwíl nadaagosisn'í' n'íí baa nohwíl nanádaagoshn'í', díí ye'ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí doo b'yéé daaleeh da. ²² Áídá' nest'á' ch'il yiká' nánt'íhíí k'ehgo díínko Holy Spirit bits'á'dí'go begoz'áni at'éé, kol ijóóníí, kol gozhóóníí, kol nkegohen'ááníí, bágoch'oho'aahíí, dawa bich'í' ch'izhóóníí, ko'at'e' nlt'ééhíí, kegondl'íídíí, ²³ Kojíí yune' isht'egodnt'ééhíí, ídaa goch'idzaaníí: ágádaat'eehíí begoz'aaníí bits'á'dí' doo bándaagot'aa da. ²⁴ Christ b'yéé daanliiníí bi'at'e' nch'ó'ihíí bíl daanzh'ógo yiká hádaat'íí n'íí ts'í'lna'áhi yídaayeskahíí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadélt'íí da le', doo nch'ó'íí bich'í' daahil'aa da le', doo la' b'yééehíí ídáhádaahiit'íígo nch'ó'go laa natsidaahiikes da le'.

6

¹ Shik'ííyú, nnee la' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasoziiiníí, án baa daach'ohba'go bich'í' yádaakt'ígo t'áqzhí' nlt'éégo nkenánohokteeh; ni aldó' dánko áik'ehgo nanídi'notaahi at'ééhíí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee hł ch'odaahníí le', áí bee Christ yegos'aaníí beda'op'íí doleeł. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgó ánsht'ee da, nz'iyúgo, ích'í' nach'áhi at'éé. ⁴ Áídá' nnee dała'á daant'íígee ye'ánat'ííhíí hago'at'ééhíí idineł'íí le', áik'ehgo dabíí bi'at'e' nzh'óoyúgo, áí yaa bíl gozh'ó doleeł, doo la'íí nnee ye'ánat'ííhíí bigh'á da. ⁵ Nnee dabíí biyíl dahyoweéhíí k'ehgo nnee daant'íígee bi'at'e' doo nzh'óo dayúgo dabíí nabílt'og. ⁶ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa bíl ch'ígót'aahíí, b'yééehíí nlt'éhíhíí dawa lahzhí' hadín bíl ch'ígót'aahíí yaa yihínił le'. ⁷ Doo ích'í' nadaach'aa da le'; Bik'ehgo'ihí'nañ doo hago't'éégo bich'í' na'ich'áhi at'éé da: nnee nt'é k'edileehíí da'ái náyihigéshi at'éé. ⁸ Hadín bi'at'e' nch'ó'íí yee k'edileeyúgo ídíl ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaaká'yú dahazh'í' ihí'naahíí yínl'áni at'éé. ⁹ Nzh'ógo ánádaahiit'ííhíí doo bik'e h'ííkáh da le': dayúweh ágádaahiit'ííyúgo nlt'éégo da'inlt'áq. ¹⁰ Áik'ehgo nohwá ch'ígót'áqadá' haláq nnee dawa bich'í' nlt'éégo ánádaahiit'íí le', ndi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ daayodłágo bich'agháshé daanliiníí itisgo ádaanz'í le'. ¹¹ Díí nchaago k'e'eshchiiníí dashíí nohwich'í' k'eshilch'ini daah'íí. ¹² Nnee dabíí zh'á nlt'éégo daabineł'íígo hádaat'iiníí circumcise ádaanohwi'dolnéh daanohwíłnii; Christ bits'í'lna'áhi yaa yádaakt'íyúgo dánko biniidaagont'éé doleełhíí bigh'á ádaanohwíłnii. ¹³ Dabíí circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaníí doo dawa yíkisk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwíí da'ádaanohwíłniiigo circumcise ádaanohwi'deszaahíí yee ídaa da'odłíígo yádaakt'íhíí bigh'á circumcise ádaanohwi'dolniiłgo hádaat'íí. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlíígo yasht'í da, Jesus Christ nohweBik'eh'í ts'í'lna'áhi yiká dazts'áqahíí zh'á bee ída'oshdlíígo yasht'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ ásh'íł le', áí bee ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dazts'áqahíí k'ehgo shich'í' at'éé, la'íí shíí aldó' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dasiits'áqahíí k'ehgo bich'í' ánsht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bíl dała'á daanoh'ííyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo íłłí da, ndi áníídego ánádaanohwi'deszaahíí zh'á íłłí. ¹⁶ Díí ádishniihíí yíkisk'eh daahikáhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'

ilch'igont'ééhíí la'íí bíłgoch'oba'íí bee yich'í' goz'ąą le', áí da'aníi Israel hat'í'íí daanłigo Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanłi. ¹⁷ Kodi' godezt'igo díí bighą doo hadín nashint'óg da le': ilk'idá' Jesus nohweBik'ehń bighą shid shiká'zhí' hit'íi. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí daanohwiyi' yun'e' begoz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

1 Shíi Paul, Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, áí Christ Jesus daayodlaago bíyéé daanliiníí, bich'í' k'e'eshchii: 2 Bik'ehgo'ihinañ nohwíTaa lá'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íi lá'íi bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'áq le'. 3 Jesus Christ nohweBik'ehñ bíTaa, Bik'ehgo'ihinañ, ba'ihégoş, án yaaká'yú nagoz'aqgee nohwiyi'siziiníí bá gózhóqo dawa nohwainé', Christ biláhyú: 4 Án biláhyú ni'goszán doo hwahá nni'taa dadá' Bik'ehgo'ihinañ hanánohwezñil, bináál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'áq da doleelgo: 5 Bichágháshé daandlíi doleelgo hanánohwidi'niílgo nohwá ngonlchíí, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íigo yaa bíl gozhóq, 6 Ízigo bílgoch'oba'íi ba'ihédaandzi doleelgo, áí nohwiká'zhi' áyíílaago, biYe' bíl nzhóni biláhyú: 7 Án bidihíí bee nch'íi bits'á'zhi' nanánohwi'diheznii, nohwinch'ó' n'íi bighá nohwaa nágotet'áq, Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíí bik'ehgo; 8 Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhi' áyíísi, daagondzaqgo lá'íi dawahá bídaagonlziigo ánohwiş; 9 Bik'ehgo'ihinañ hát'íiníi doo bígózí da n'íi nohwił ch'í'nah áyíílaa, da'án bíl gozhóqo hat'íihí k'ehgo án ngonlchíí: 10 Goldohíí biká' ngonyáago yaaká'yú ágot'eehíí lá'íi ni'goszán biká' ágot'eehíi dawa Christ yebik'ehgo dala' áile': 11 Án biláhyú áldó' nt'é nohwíyéé doleelíí nohwaa det'áq, dabíi hát'íigo dawa layi'íihí k'ehgo nohwádihyú nohwá ngonlchíí: 12 Néé dantsé Christ daahosiidlaadíí, nht'éego daahii'naahíí bighá Bik'ehgo'ihinañ ízigo ye'at'éhi nnee daayidnş doleelgo. 13 Nohwíí áldó' yati' da'aníhi, yati' baa gozhóni bee hasdánohwezñili daasidohts'aqdá' daahohdlaq ni': daahosohdlaqadá' Holy Spirit bee nohwágon'áq n'íi bee nohwiká' izkałhíi k'ehgo bee nohwígózi, 14 Áí bee Christ bidihíí bee nohwá nayihesni n'íi nohwíyéé silizhí', nt'é yengon'áq n'íi da'aniigo nohwíyéé doleelgo bídaagonlzi, án ízigo ye'at'éhi ba'ihégoş doleelgo. 15 Áí bighá Jesus nohweBik'ehñ daahohdlaqgo, lá'íi ínashood dawa nohwił daanzhóqgo ba'ikonizíídá', 16 Da'ákozhá Bik'ehgo'ihinañ bich'í' nohwa'ihénsi, nohwá da'oshkaqahgo; 17 Bik'ehgo'ihinañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ yokqahíí, Jesus bíTaa ízigo ye'at'éehíí, daagonohsaqgo ádaanohwile'go nohwá oshkaqah, lá'íi Bik'ehgo'ihinañ dabíi nohwił ch'í'nah ádidle'go bídaagonoş doleelgo áldó' oshkaqah: 18 Nht'éego ágot'eehíí daahohíí doleelhíí bighá nohwiká' ánniidi bídaagonoş doleelgo, lá'íi ínashood daanliiníí bílgo ízigo ágot'eehíí beháldzili nohwíyéé doleelíí áldó' bídaagonoş doleelgo nohwííi yune' nohwił ch'í'nah ágótş doleelhíí bighá nohwá oshkaqah, 19 Lá'íi Bik'ehgo'ihinañ binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhíi k'ehgo, néé daahohiidlaaníi nohwá siné'go bídaagonoş doleelhíí bighá nohwá oshkaqah; 20 Bik'ehgo'ihinañ binawodíí bee Christ daztsaqđi' naadiidaago áyíílaada' yaaká'yú bigan dihe'nazhinéé dahyinesdaa, 21 Spirits binadaant'a'íi, spirits binawodíí, dak'a'at'éehíí, lá'íi yedaabik'ehíi dawa bitisgo, doo díi goldohíi zhá biyi' da, ndi yunáásyú goldoh doleelíí áldó' biyi', ílta at'éego daabizhi' daawójiłhíi dawa bitisgo sitíigo áyíílaa: 22 Dawahá yebik'ehgo bilatt'áah

nyiné, la'íí ínashood dawa yá sizijgo bitsits'inhíí k'ehgo at'éégo áddó' ábíílaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee da'á'á daanliinií, bits'í nlijgo belalzaa, án bee dawa iltah at'éégo layil'ííh.

2

¹ Begoz'aanii doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, la'íí nohwinchó'íí bee nanasona' n'dá' Bik'ehgo'ihí'nañ nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinchó'íí biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá bech'ígót'í'ýú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchó'íí binant'a', án Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidits'ag dahíí bitahyú na'iziidií bikísk'eh hohkaah ni': ³ Néé áddó' lahn' bitahyú nahikakai ni', nohwi'at'e' nchó'go hat'íníí bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bilgo hat'í'ýú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidlijda' nchó'go ádaant'ee n'íí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinigodilé'íí nohwich'í' begoz'áa ni', nnee la'íí ádaat'eehíí k'ehgo. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ, bilgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dázho bíl daanjó lèk'ehíí bighá, ⁵ Nohwinchó'íí bee nane'na' n'dá' Christ bíl da'á'á daasiidlijgo daahii'naago ánánohwidlaa, (bilgoch'oba'íí bee hasdánkai;) ⁶ Bíl da'á' naadihikaigo ánohwilaa, la'íí Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'áagee bíl naháata'áago ánohwilaa; ⁷ Áik'ehgo yunáásyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bilgoch'oba'íí ch'ída'izkaadií ch'í'nah ádoliil. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee hasdánkai, nohwi'odlá'íí biláhyú; doo dánohwíí ádaah't'íí da: Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nohwaa hí'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdzidiíí bee da, áik'ehyúgohíí dánko nnee la' ída'odlíí hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ nanohwik'ída'iziidií daandlij, Christ Jesus biláhyú n't'éégo ánádaahiit'ííí doleełgo ánohwilaa, áik'ehgo bikísk'eh hiidaal doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngonlch'íí lèk'e. ¹¹ Áí bighá díí bénádaahnííh, doo Jews daano'h'íí dago daagosol'íí, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise ádaano'hwí'deszaa dahi daano'hwííí, áí circumcisonhíí nnee bigan zhá bee kots'í nabik'ísdziidi; ¹² Áidá' Christ doo bídaagonok'í da ni', nanid' daano'h'íígo doo Israel hat'í'í daano'h'íí da, Bik'ehgo'ihí'nañ n't'é yee yágon'áa n'íí doo nohwíí nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'í' da ni', ni'gosdzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihí'nañ doo bíl daano'h'íí da ni': ¹³ Lahn' n'zaadyú daano'h'íí ni', ndi k'adíí Christ Jesus bíyéé daasol'ijgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bit'ahgo ánádaano'hwizdlaa, Christ bidíííí bee. ¹⁴ Án nohwá ílch'í'gont'ééhíí nlij, da'án Jews daandliinií la'íí doo Jews daano'h'íí dahíí da'á'á ádaano'hwizlaa, la'íí nohwigizhgee bighá ílts'á'zhí' ádaant'ee n'íí k'ihzhí' áyíílaa, nohwigizhgee tséé bee ílt'í'nií k'ihzhí' áyíílaahíí k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aanii biyi' ítah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'íí bighá ík'edaadin'nií n'íí Christ bits'íí bee k'ihzhí' áyíílaa; áidí' nnee naki n'íí da'á'á ánáyíidlaahíí k'ehgo néé Christ bee da'á'á ánánohwidlaa, áik'ehgo nkegohen'áa nágosdlij. ¹⁶ Néé naki hat'í'í daandlij n'íí ts'í'na'áhi biláhyú da'á'á daasiidlijgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bíl k'íí nádaasiidlij, áik'ehgo ík'edaadin'nií n'íí aal bengonyáá: ¹⁷ Nzaadyú daano'h'íí n'íí, íhánégo daandlijhíí bílgo Jesus nkegohen'áanii yaa nohwíí nagol'ni'go nyáá. ¹⁸ Án bighá daano'hwigha Holy Spirit da'á'áhi biláhyú nohwiTaa bich'í' ha'áhiiká'ágo ha'ágót'í'go nohwá alzaa. ¹⁹ Áí bighá k'adíí doo lahdí' nnee daano'h'íí da, doo nnee lahgo hat'í'í daano'h'íí da, áidá' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí bíl da'á'á hat'í'í daasol'ij, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'agháshé daasol'ij; ²⁰ Jesus binadaal'a'á la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íí kíh bit'á'áah íedn'aahíí k'ehgo daanlijgo, biká' nohwi'dest'í'íhíí k'ehgo

ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíí hágon'áágee tséé dantsé si'áni nliigo; ²¹ Án biláhyú dágoz'aa nt'éego ládaasnílgó alne', nohweBik'ehú biláhyú godiyihgo kñh biyi' da'ch'okaqahíí goleeh: ²² Án biláhyú nohwíí áldó' itah nohwi'dest'í, Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' ngoléehíí bighá ágolne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Ái bighá shíí Paul, Jesus Christ bighá, la'íí nohwíí áldó' doo Jews daanoht'ee dahíí nohwichá ha'ásítíí, ² Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí nohwíl ch'í'nah ashle'go shaidin'áání ba'íkodaanoht'ee lán shí: ³ Doo bígózi da n'íí shíl ch'í'nah áyíílaago shíl ígozjíd; (ílk'idá' ayáhágo nohwich'í' bek'eshííchjígó nohwíl nagosisn'í n'í; ⁴ Ái daahohshíígee Christ ye'at'éehíí doo bígózi da n'íí bígosííjídíí nohwíí bídaagonósj doleel.) ⁵ Ái doo ánidá' goldohíí biyi' ni'goshzáñ biká' nnee doo hwahá bíl ch'í'nah ádaalne' da n'í, áidá' k'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á la'íí binkááyú yádaakt'íí daadilzihíí Holy Spirit bee bíl ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daanlií dahíí, Jews daanliiní bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ágot'eehíí da'la' daabíy'éé doleel, da'la' Christ bíl da'la'á daanliigo bits'í da'la'á daanlií doleel, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ Jews daanliiní yágon'áání Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlií dahíí áldó' daabíy'éé doleelgo bíl ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Ái yati' baa gozhóni baa yashti'go áshí'delzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí shaa yiné'íí bee, binawodíí shinkááyú na'iziidgo. ⁸ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí doo ízisgo at'éé dahíí dawa shíí dábi'ch'í'gee siit'íí ndi doo Jews daanlií dahíí bitahyú Christ bee nohwiya daagozhóóníí doo bígonósjíh at'éé dahíí baa yashti'go Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí shaa det'aa; ⁹ La'íí Bik'ehgo'ihí'nañ Christ biláhyú dawa áyíílaahíí, ni'goshzáñ alzaadí' yushdí' godezt'ígo ngonk'hiiníí doo bígóziigo áyíísj da n'íí, hagog'éégo at'éehíí shíí nnee dawa bíl ch'í'nah ashle'go shaa det'aa: ¹⁰ Áik'ehgo' ínashood dawa Christ bee da'la'á nííni biláhyú spirits binadaant'a'íí la'íí binawodíí yaaká'yú nagoz'aa'gee Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá' ílth at'éhi yídaagósj doleel, ¹¹ Ái dahazh'í' goz'áni Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'ááníí bik'ehgo' íyíílaa, Christ Jesus nohweBik'ehú biláhyú: ¹² Án daahohíídláago doo daasiite'go da, doo nídaahííldzidgo da Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'í'. ¹³ Áik'ehgo' nohwichá goyéego shich'í' nagoyaahíí bighá doo hayaa ádaanoht'ee da le', ái bee lán da'noht'íí. ¹⁴ Díínko bighá Jesus Christ nohweBik'ehú bíTaa bich'í' hishzhíízh, ¹⁵ Án bichágháshé yaaká'yú daagolíníí hik'e ní' biká'yú daagolíníí dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízisgo ye'at'éhi ch'í'da'izkaadhíí bik'ehgo' bíSpirit bee nohwi'yí'siziiníí nalwodgo nohwá áile' doleelgo nohwá daahoshk'aa; ¹⁷ Nohwi'odlq' bee Christ nohwíí biyi' yune' golíí le'; áik'ehgo' í'íjóníí bee nohwi'keghad golíígo ndzilgo sozjigo, ¹⁸ Nohwíí ínashood dawa bílgo Christ bí'íjóníí nanigod'í', ts'í'nanigod'í', ts'ídagod'í', ts'íyaago ádaahosahíí bee nohwíl bígózi doleelgo; ¹⁹ La'íí Christ bí'íjóníí, be'í'góz'í yitis nel'aa ndi, bídaagonósj doleelgo, áik'ehgo' Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleelgo nohwá da'oshk'aa. ²⁰ Daahó'keedíí la'íí natsídaahiikesíí dawa bíí zhá yitis nel'aa'go áile', binawodíí nohwi'yí' na'iziidhíí k'ehgo, ²¹ Dabíí zhá Christ Jesus biláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliiníí dawa ya'ihédaanzigo daayidn'íí doleel, doo nnágot'í'go da. Doleelgo at'éé.

4

1 Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehñ bighq̄ ha'ásítííníí nánohwoshkq̄ah, nohwíká ánniidíí bikísk'eh nldzilgo hohkaah le', 2 Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwi-jíí yuné' isht'egodnt'éégo, nzaad bádaagohoh'aal le', líl daanohjooogo ilch'í' hadag ádaanoht'ee le'; 3 Holy Spirit bee dala'á ádaanolsjgo ilch'í'gont'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelgo nyeego nabik'ída'ohsiid. 4 Christ biláhyú dala'á daanohljíí, Holy Spirit aldó' dala'á, da'áík'ehgo aldó' daanohwigha ihí'naa doo ngonel'q̄q̄ dahíí ndaahoíí doleelgo nohwíká ánniid; 5 NohweBik'ehñ dala'á, nohwi'odla' dala'á, nohwibaptism dala'á, 6 Bik'ehgo'ihí'nañ dala'á, daanohwigha nohwiTaa, án dawa yitisgo nlíni, dawa yił nlíni, daanohwigha nohwiyi' golíni. 7 Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí iltah at'éhi dala'á daan-tijjee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íí k'a'áholaaq̄go. 8 Áík'ehgo gádi'nii, Wá'yú bil onágodzaadá' isnáh daanljíí n'íí lq̄ágo yáđh onádzaago, nnee yaaká'dí'go yaa daagodez'q̄q̄ lək'e. 9 (Wá'yú bil onágodzaa ch'iniiyúgo, lahn' áidí' ni'gosdzán yuyaa bil nkegonyáhi lán shj. 10 Bil nkegonyááhíí da'án yaaká'yúhíí nzaadyú dábitiséyú bil onágodzaahi at'éé, q̄q̄ laile' doleelhíí bighq̄.) 11 Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yaa daizné'íí iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daan-ljigo yaa daagodez'q̄q̄; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'i'go; la'íí la' inashood yinádaadéz'ijgo bil ch'ídaago'aahgo; 12 Inashood hadaadeszaago nht'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ yá nada'iziid doleelgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleelgo, la'íí inashood dawa Christ bits'í nliinií nldzilgo ádaile'go baa daagodest'q̄q̄. 13 Áík'ehgo daanohwigha nohwi'odla' bee dala'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nht'éégo bídaagonzjij, nnee báyán hilee-híí k'ehgo néé Christ bits'í daandljigo án bee báyán daahiidleehgo Christ ye'at'ééhíí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh: 14 Doo dayúweh chagháshé daanljííhíí k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahíí bee doo ilts'á' nohwił ánagoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahíí yee nohwíká daadihésbjh, k'izé'daanohwidilteeh hádaat'iinií, áí doo idaayilts'q̄q̄ da le'; 15 Áidá' líl daanjooogo da'anii ágot'eehíí bee yadaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíí k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bil dala'á daandleehgo án biláhyú daandlzééí le': 16 Nohwits'í lq̄ágo ilghadaadit'q̄q̄híí la'íí its'id bee daalotq̄'íí góljij, dawa nht'éégo nadaakidziidyúgo nht'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'íhíí daandljigo dabíí bee daalontq̄', la'íí líl daanjooníí bee néé Christ bits'íhíí daandliinií nchaa daahiidleeh. 17 NohweBik'ehñ biláhyú hasdziihgo gánohwildishnii, Kodí' godezt'igo doo Jews daanljíí dahíí da'ílinégo natsídaakeesgo hikaahíí k'ehgo doo hohkaah da le', 18 Binatsekeesíí yee doo daago'ijj da, doo bil ídaagozj dahíí bighq̄ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ihí'naahíí yits'á'zhj' ádaat'ee, bijj' biyi' chagolheel benagoz'q̄q̄híí bighq̄. 19 Bijj' ntl'iz silijgo nchq'íí doo yich'í' t'q̄q̄zhj' ádaat'ee dago yaa ádaadest'q̄q̄, nchq'go ánadaat'ijhíí zhq̄ bil daank'tee daasilij. 20 Áidá' nohwhíí ágágot'eehíí doo Christ bits'á'dí' bídaago'q̄q̄ da; 21 Da'anii ba'ikodaanohsj lək'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíí nohwił ch'ídaagoz'q̄q̄ lək'eyúgo. 22 Doo ánidá' nchq'íí be'ádaanoht'ee n'íí yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idilteehgo nchq'íí zhq̄ há't'ijgo da'ilíí hileeh; 23 Nohwinatsekeesíí, nohwiyi'siziinií bilgo ánidégo nohwá ánáolne'; 24 Ánidégo be'ádaanoht'eehíí ádaagohdle', áí Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo dávik'ehyú at'éégo la'íí da'anii dilzjgho alzaa. 25 Áík'ehgo léda'olchoohíí yó'odaagodoh'aah, dala'á nohtijjee nohwi't'ahd'í' daagolíinií da'anii ágot'eehíí

yee hɪl nadaagohi': nnee bits'i dala'a ndi laayuu henlaahii k'ehgo nee iltah at'ee'ego daant'ee ndi dala'a hahiit'i'. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee dencho'ego agot'eehii yeh noho'te' hela': hadaashohkeehii bil ya'ai owah hela': ²⁷ Chiidn nant'an doo ba goz'aago daagonolsi da le'. ²⁸ Hadin in'iihi doo dayuweh in'iih da le': aida' dabii bigan yee nt'ee'go na'iziid le', hadin nt'e yidih nliinii la' yaa yine' doleehii biga. ²⁹ Yati' ncho'ii doo la' nohwize'di' behagohihah da le', aida' yati' nt'ehi zha, hadag daakole' doleelgo, hadii daid-its'agii bee biyaa gozhoo doleehii biga. ³⁰ Bik'ehgo'ihina' biHoly Spirit doo bil gozhoo dago doo daanolsi da le', an bee nohwika'iska, ch'inanohwi'nihi biih'zhi'. ³¹ Nohwil daagoshch'iihi, nohwina'gochihi, hadaashohkeehii, hago'ohii, ncho'go yadaati'ii, la'ii da'oh'ni'go natsidaahkeesii dawa bee nohwits'a' gonoghah: ³² Laadaach'ohba' le', laatedaah'ti le', Bik'ehgo'ihina' Christ biga nohwincho'ii biga nohwa nagodez'aahii k'ehgo nohwi'ald' laa nadaagodenoh'taah le'.

5

¹ Aik'ehgo Bik'ehgo'ihina' bichaghahshe bil daanzhonihi daano'hii go Bik'ehgo'ihina' beda'oh'ii; ² Christ bil daanjohii k'ehgo hɪl daano'hoo go hohkaah, an hika'olchinii Bik'ehgo'ihina' daach'okaa'go baa hi'ne'hi k'ehgo zedii go Bik'ehgo'ihina' nohwa ya'adet'aa. ³ Aida' nant'i' na'idaahii, ncho'go natsits'ikeesii, dawaha dayuwehego idahach'it'iinii, dala'a ndi doo bida'oltah da, inashood Bik'ehgo'ihina' ba hadadeszaago doo agadaat'ii bik'eh da; ⁴ Ihohgo yati'ii, yati' da'ilinehi, dawahake' ach'inihi doo daadohnii bik'eh da: aida' Bik'ehgo'ihina' ahii'ye daabidohnii go nt'ee. ⁵ Dii bidaagonolsi, hadin nant'i' naghaahii, ncho'go at'eehii, dawaha dayuwehego idahat'iinii, ai da'iline daayoka'ahii, an Christ bilat'ah'gee begoz'aanii, da'ai Bik'ehgo'ihina' bilat'ah'gee begoz'aanii doo itah biye'e da doleel. ⁶ Dahadin biyati' da'ilinehi izano'te' hela': ai biga dabii zha daabik'ehii Bik'ehgo'ihina' biniigodile'ii yika'zhi' aile'. ⁷ Aik'ehgo agadaat'eehii doo itah daano'hii da le'. ⁸ Lah chagotheel zhi'nee daano'hii ni': k'adyugo nohweBik'eh'n binka'ayuu idindlaad zhi'nee daasolii: aik'ehgo got'ini biyi' hikahii k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit nnee nayik'f'iziidyugo, nt'ee'ego agot'eehii, dabik'ehyu agot'eehii, la'ii da'aniigo agot'eehii biyi' begoz'aago aile'); ¹⁰ NohweBik'eh'n hant'e bil goyilshoo doleehii bidaagonolsiih. ¹¹ Doo chagotheel zhi'nee go da'ilinego anadaat'iihi k'ehgo anadaat'ii da, aida' agana'ot'iihi nnee bil ch'f'nah daanolsigo bigoz'le'. ¹² Nagont'iyu anadaat'iihi bich'iltahyugo ndi bik'ee idaayagos. ¹³ Dawaha ch'f'nah alzaahii idindlaadii bee bigoz'i: dawaha hit'iinii idindlaadii bee hit'ii. ¹⁴ Aik'ehgo ganii go dahgoz'aa, Ihoshii, ch'inandziid, dasints'adi' nandah, Christ nika'zhi' idindlaadgo aile'. ¹⁵ Hagot'ee'go hohkahii baa daagonohsaa, nnee doo daagoyaa dahii doo k'ehgo da, aida' daagoyani hikahii k'ehgo hohkah, ¹⁶ Dii yokaakii biyi' doo nzhoq dahii zha begoz'aahii biga goldohii iiigo daanolsi. ¹⁷ Idaa daagonohdza' le', nohweBik'eh'n nohwa hat'iinii bidaagonolsiih. ¹⁸ Wine nohwi' nadaagodo'his hela', ai dencho'go kodilteehi at'ee; aida' Holy Spirit nohwe hadaalk'igo ndzilgo bee nasozii le'; ¹⁹ Sinii Bik'ehgo'ihina' biyati' biyi'di'hi, Bik'ehgo'ihina' ba'ih'egosinii, la'ii inashood biyini' bee ilch'i' da'doh'aal le', nohwi' daagozhoo go nohwii biyi'di' nohweBik'eh'n bich'i' da'doh'aal le'; ²⁰ Dabik'eh'n Bik'ehgo'ihina' nohwiTaa

bich'i' dawahá ba'ihédaanohsj le', Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolsjgo daakidohts'ag le'. ²² Isdzáné daanoñhiinií, daanoñwiqá' daadohts'ag le', nohweBik'ehñ daadohts'agíí k'ehgo. ²³ Nnee bi'aa yá sizjigo bi'aahíí bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá sizjigo bitsits'ini at'ééhií k'ehgo: ínashood daanliinií dawa Christ bits'í nlijgo áí hasdá'iinií at'éé. ²⁴ Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agíí k'ehgo isdzáné daanliinií áldó' dawahá bee biká' daidits'ag le'. ²⁵ Da'anñi ínashood daanliinií lqá ndihíí Christ biláhyú dala'á at'éé, Christ áí bil nzhqogo ya'ídet'qahíí k'ehgo nnee daanoñhiinií, daanoñwi'aa nohwił daanzhoq le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisií k'ehgo áí ínashood dala'á at'ééhií Christ biyati' yee taayigisgo idáhaididle'húí bighq ya'ídet'qá, ²⁷ Doo hayú dinojzhgo da, doo hayú baa dahts'idilhiłgo da, dant'éhéta dénchq'éhíí da'ádih; áidá' dilzihgo, dánkt'éé nt'éégo, bits'á'dindláád silijgo idaayi'né' doleehíí bighq ya'ídet'qá. ²⁸ Da'ágát'éégo nnee bi'aa bil daanzhoq le', dabíí bits'íhíí k'ehgo. Hadíí bi'aa bil nzhoonií dabíí idil njóni at'éé. ²⁹ Nnee doo la' dabíí bits'í bil nchq' da; áidá' nlt'éégo áyilsjgo bil nzhqogo yinádéz'ij, nohweBik'ehñ ínashood dawa dabíí bee dala'á nlijgo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyilsj, ³⁰ Néé dala'á daantjgee Christ la' bits'í daandlijhií bighq, bits'í hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Áí bighq nnee bitaa hik'e báq bilgo yits'á' dahdigháhgo bi'aa yihigháh doleeł, áík'ehgo naki dilt'ee n'íí dala'á nádeeh doleeł. ³² Díí dážq doo bígózini at'éé da: Christ hik'e ínashood lqá ndihíí Christ biláhyú dala'á at'éhi áldishñii. ³³ Áidá' dala'á daanohtjgee gádaanoñwiłdishñii, Nohwi'aa nohwił daanzhoq le', dabíí idil njqohíí k'ehgo; la'íí isdzáné biká' daayidnłs le'.

6

¹ Chqgháshé daanoñhñi, nohwitaa nohwimaa bilgo daadohts'ag le', nohweBik'ehñ bil dala'á daanoñhñihíí bighq: ágádaanoht'eego nlt'éé. ² Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanií dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishñií nohwiłnñiidíí dúinko dahgoz'qá, Nitaa nimaa bilgo dinłs le'; ³ Áík'ehgo niyaa gozhqó doleeł, ni'gosdzán biká' nzaadyu hinnaá doleeł. ⁴ Nnee daanoñhiinií, nohwichqgháshé doo bil daadohts'ag bídaagoyolchúí da: áidá' nohweBik'ehñ bik'ehgo nohwichqgháshé doo dábk'ehyú ádaat'ee dagee bich'i' yádaakti'go bil ch'ídaagonoh'aahgo bihoñmaa. ⁵ Nada'ohsiidíí, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidíí da'ánñiyú ádaanoht'ee, daadohtsidá' nohwiini' dahqhgo, nohwijíí da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidihíí k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhq'ágádaanoht'ee da, doo nnee bil daagonolshqóhíí zhq' bighq da; áidá' Christ bánada'ohsiidíí daanoñhñijgo nohwijíí' Bik'ehgo'ihí'nañ dahát'jyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éhéta ádaa'íinií Bik'ehgo'ihí'nañ bá ádaa'jhií k'ehgo nohwił daagozhqógo ádaa'ij, doo nnee bá ádaa'ijhií k'ehgo da: ⁸ Díí bídaagonolsj, nnee nlt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ da'áík'ehgo nlt'éégo bich'i' nahinñií, isnáh nliinií dagohíí doo isnáh nlij dahíí. ⁹ Nohwií nant'án daanoñhiinií, nohwá na'iziidíí da'áík'ehgo bich'i' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíí áldó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólj bídaagonolsj; án doo nnee il'anigo yaa natekees da. ¹⁰ Iké'yúhíí, shik'íyú, nohweBik'ehñ dák'a'at'éhi binawodíí bee nkdzilgo nasozj. ¹¹ Besh diyagé Bik'ehgo'ihí'nañ nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'i' nach'aagee nkdzilgo nasozj doleehíí bighq. ¹² Doo nnee daanliinií bich'i' nadaagonlkaad da, áidá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'gosdzán

biká' chagotheehí binadaant'a'í, la'í spirits daanch'í yúdahyú gólíni bich'í nadaagonlkaad. ¹³ Ái bigha besh diyagé Bik'ehgo'ihí'nañ nohwainé'í dawa ádaagohdle', nagont'ogii bijii nasozii doleehí bigha, ák'ehgo aal ádaasoaga t'ah nasozii doleel. ¹⁴ Da'anii ágot'eehí bee nohwizis ádaagohdle'go nasozii, la'í dávik'ehyú ágot'eehí bee besh nohwitil naztaago ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ááhi nohwikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odla' bee nohwinadlh dahdaadohtijh, ái bee k'aa' dilhi' ch'iidn nant'an yidil'ohí daanohtsees doleel. ¹⁷ Áidí' besh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', la'í besh be'idiltishé Holy Spirit nohwainé'í dahdaadohtijh, ái Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkaah nt'éé, nohwijidí' dahot'éhé bee da'ohkaahgo Bik'ehgo'ihí'nañ bída'dohkeed, daadeh'ijgo ínashood dawa doo hagee ngont'ígo da bá da'ohkaah; ¹⁹ Shíi áldó' shá da'ohkaah, Bik'ehgo'ihí'nañ yati' shizayiniil le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bigózi da n'í ch'í'nah ádaashle' doleelgo, ²⁰ Shíi, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhí bigha dahshí'dest'poggo ha'ásitii; doo siste' dago dáyashti' le'at'ééhí k'ehgo yashti' doleel shá da'ohkaah. ²¹ Hago ánasht'ijhi la'í hago ánsht'eehí bídaagonosi doleelgo Tíkikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondlijgo nohweBik'ehñ yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolni' doleel: ²² Áñ nohwich'í' hil'áad, hago ádaant'eehí bídaagonosi doleehí bigha, ák'ehgo nohwijii yil daagoyilshóó doleel. ²³ Ik'íyú daanlíni ilch'í'gont'éehí bee bich'í' goz'aq le', la'í il'ijónii odlá' bilgo áldó' bee bich'í' goz'aq le', ái dawa Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgo bits'á'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ da'anii bil daanzhooní dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'í bee bich'í' goz'aq le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

1 Shíi Paul la'íi Timótheus bílgo Jesus Christ bánaidziidíi, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolínihíi bich'í' k'e'íilchii, ínashood yínáadaadéz'iiníi la'íi tédaat'iyehíi nlt'éégo áyílsimíi áldó' bich'í' k'e'íilchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'áa le'. 3 Dahagee nohwínáshñiihgee nohwiğhå Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkåąhñ ba'ihénsi, 4 Dábik'ehñ daanohwiğha nohwá oshkåąhgee shíi gozhóğgo nohwá oshkåąh, 5 Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąądí' díi jįjįzh'í' bee shich'odaahñiigo ngohenyááhíi ba'ihénsi; 6 Díi nlt'éégo bígonsi, nohwíiíi biyi' nlt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíi Jesus Christ nádáhií biįiį ąął laile' doleel: 7 Shijįdí' shíi daanohshóğhíi biğhå daanohwiğha díi k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásítįiđá' la'íi yati' baa gozhóni yashti'go bá sızįiđá' shíi hik'e nohwíi áldó' lahdí' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi bee nohwikáz'zh'í' at'éé. 8 Jesus Christ bits'á'dí'go ił'ijóóniíi bee shíi daanoh shóğgo daanohwiğha nohwaa ch'íná nshíiniíi Bik'ehgo'ihí'nañ shá yígótsi. 9 Díi biğhå nohwá oshkåąh, nohwíi ídaagoziğgo la'íi daagonohsąągo nohwil'ijóóniíi dázhó ch'ída'izkaadyú nohwá bínağohidáh; 10 Áik'ehgo nlt'éégo ágot'eehíi zhå nohwíi dábik'eh doleel; la'íi nohwíiíi bíi da'aniigo doo nohwaa dahdaagoz'ąą dago daahinohñaa doleel, Christ nádáhií biįiįzh'í'; 11 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ íziso go at'ééhíi ch'í'nah hileehgo, la'íi án ba'ihégozi doleelhií biğhå dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíi bee nlt'éégo áná'ol'įiįhií an'odaazłiigo ánádaaht'įiłgo nohwá oshkåąh. 12 Shik'íiyú, shich'í' áğódzaahíi yati' baa gozhóni yunáasyú be'ánágon'ąą doleelhií biğhå shich'í' áğódzaahíi bídaagonoksi hasht'íi; 13 Áik'ehgo Christ biğhå ha'ásítįihií siláada íziso nant'án yánada'iziidíi la'íi nñee dahot'éhé dádaagolįi nlt'éégo shídaagoksiđi; 14 Ha'ásítįihií biğhå nohweBik'ehñ biláhyú shik'isyú daanliiníi ląągo bi'odłå daanłzil daasilįi, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, la'íi doo biini' daahåğ dago yee yádaakti'. 15 Łąągo shídaayést'sąąhií biğhå shik'edaanniihgo, dagohíi ílch'í' nadaagonkkaadgo nñee la' Christ yaa nadaagolni'; la'ihíi nlt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolni': 16 Ílch'í' nadaagonkkaadgo Christ yaa nadaagolni'íi daazhógo ádaanii, ha'ásítįi ndi dayúweh shich'í' nagont'og le' daasho'núgo: 17 Áidá' la'ihíi bíi daanshóğhíi biğhå Christ yaa nadaagolni', yati' baa gozhóni bá sızįgo nsh'i'deltįihií yidaagoksihií biğhå. 18 Hago'at'éégo áidá'? Doo hago'at'éé da, da'ádzaayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíi da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goni'; áik'ehgo shíi shíi gozhóğ, la'íi dayúweh shíi gozhóğ doleel. 19 Nohwi'okåąhií la'íi Jesus Christ biSpirit shich'oniihií bee shiyaa gozhóğ doleelgo bígonsi, 20 Doo ídaayánsdzđi da doleel, áidá' doo shiini' håğ dago shits'íi binkáayú Christ ba'ihégoši n'íi k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégoši doleelhií shijįi dawa bee hasht'įigo bikádesh'įi, t'ah hinshnaadá' dagohíi dasiitsąą ndi. 21 Shíi hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasiitsąąyúğohíi íhi'naa doo ngonel'ąą dahíi hisht'įi. 22 Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'isiidíi binest'ą' gollįihií k'ehgo dayúweh ídaagowa': áidá' hadíi náğodish'aahíi doo bígonsi da. 23 Díi nakigo goz'aaníi

dázhò baa natséskees, dahdisháhgo Christ bíl hishleeíí dázhò hást'íí; áí itisgo shíł nzhòq: ²⁴ Áídá' dayúweh hinshnaahíí itisgo nohwá nzhòq. ²⁵ Áík'ehgo díí bigosíłsíd, dayúweh hinshnaago daanohwigha nohwíł daagonsłhíí doleelgo, nohwí'odłq' ndzilgo la'íí bee nohwíł daagozhòqgo dayúweh nohwá daagowahíí bee nohwich'odaashnii doleel; ²⁶ Áík'ehgo nohwaa násdzaahíí bigħa Jesus Christ binkááyú shaa nohwíł daagozhòq doleel. ²⁷ Dáhagot'éego shich'í' godeyaayúgo, Christ nt'éego baa na'goni'íí bikísk'eh ádaanoht'eego ádaanolsj: áík'ehgo nohwaa niyáágo nohwish'íí, dagohíí doo nohwaa niyáá da ndi, dátełt'eego natsídaahkeesgo la'íí. dała'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaaní bá ndzilgo nasozíigo, la'íí ndzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikonsj doleel; ²⁸ Nohwik'edaannihií doo bédaaldzid da: áí bee díńko yídaagolsj, áí da'íłí daadoleelíí ádaat'ee, nohwihíí hasdákaihií ádaanoht'ee, áí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi. ²⁹ Christ daahohdlaago nohwaa godet'aa, áídá' doo daáí zhá da, bá nohwiniidaagont'éego áddó' nohwaa godet'aa; ³⁰ Shíł la'íí nohwíí dátełt'eego nohwí'odłq' bee nadaagonłkaad, ágát'éego nagonshkaadíí daashoh'íí ni', la'íí t'ah nagonshkaadíí sha'ikodaanohsj.

2

¹ Áík'ehgo Christ bíl dała'á daandłíhií bee bidag ádaant'eego, la'íí hł daanjòqhií bee hł goyilshòqgo, la'íí Holy Spirit bíl daandłíigo, laadaach'oba'go, ² Nohwinatsekees dała'á ádaanolsj, dátełt'eego hł daanohjóq le', dała'ágo natsídaahkees, nohwiini' dała'á le', áí bee shíł gozhòqgo ádaashinolsj. ³ Łaanahkaihií dagohíí itisgo ádesoh'níłí doo nohwitahyú begoz'aa da le'; áídá' daanoht'íígeee ídaa daagoch'iyolba'go nnee la' nohwitaisgo nłt'éego baa natsídaahkees le'. ⁴ Dała'á daanoht'íígeee doo daanohwízhá ídaa natsídaahkees da, nnee la'ihíí áldó' baa natsídaahkees le'. ⁵ Christ Jesus binatsekesíí be'ádaanoht'ee le': ⁶ Áń Bik'ehgo'ihí'nań nłłi ndi Bik'ehgo'ihí'nań yil dała'á nłłigo doo yotq' da ni': ⁷ Áídá' áí íts'á'zhí' áyíłdlaago kána'iziidhíí át'éehí k'ehgo ya'ídet'aaqgo nnee bits'í yee gozłłi. ⁸ Áídí' nnee k'ehgo nyáágo ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh at'éego da'itsaah yuńe' ch'ínyáá lėk'e, ts'íłma'ahi biká'. ⁹ Áí bigħa Bik'ehgo'ihí'nań dázhò da'itiséyú binesdaa, la'íí hizhihií dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyíłaa: ¹⁰ Áík'ehgo yaaká'yú la'íí ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán bit'áahyú gólíłníí áldó', dawa bich'í' daahilzhiish doleel, Jesus bizhi' hójłgee; ¹¹ La'íí hadíí yádaakt'íí daant'íígeee Jesus Christ dawa yeBik'ehń nłłi daanii doleel, Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa ba'ihėgosj doleelhií bigħa. ¹² Áík'ehgo shíł daanohshóni, doo dáshinaál zhágo da, ndi k'adíí doo shinaál dadá' ndi, dábik'ehń da'dohts'ag n'í k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań daadinolsjgo daadohtłdgo daanohwíí hasdánohwid'niłíí laadaah'go nabik'ída'ohsiid le': ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań bíł goyilshóóníí hádaaht'íigo la'íí be'ádaanoht'eego ánohwíłshíí bigħa nohwiyi' na'iziid. ¹⁴ Doo nt'é bee nadaadoht'íi dago, la'íí doo łahadaadoht'áh dago baa nahkai le': ¹⁵ Áík'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíí la'íí doo nchq'go natsídaahkees dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé doo nt'é bigħa nohwíł daach'iteh dahíí bee ch'í'nah ídaadinolzi, nnee daanchq'go ádaat'eehí la'íí dabíí zhá daabik'ehgo ádaat'eehíí bitahyú ni'gosdzán biká' nohwits'á' dindłáád; ¹⁶ Yati' be'ihí'naahíí nnee dawa bich'í' bíł dahdaadohni; áík'ehgo doo ch'éh itah nniyáá dahíí bigħa, la'íí doo da'íłłizhi' na'siziid dahíí bigħa shíł gozhòq doleel, Christ nádahíí bijłi. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhėta baa hi'né'hií k'ehgo nohwí'odłq'

baa hiné'dá' shíí baa ídensht'aago shidił áldó' baa hiné'yúgo, baa shił gozhóq doleel, la'íí daanohwigha nohwa'ashhahdí' shił gozhóq doleel. ¹⁸ Da'áihíí bighá nohwił áldó' nohwił daagozhóq le', sha'ashhahdí' nohwił daagozhóq le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'ehń ba'oshłiigo dák'adégo Timótheus nohwich'i' dish'aa, nohwa'ikodaaniisiihíí shił goyiłshóq doleelhiı bighá. ²⁰ Dzaqagee án zhá dala' bił natséskees, án zhá nohá nł'éełhiı hát'íí. ²¹ La'ihíí dabii nadaabi'dintl'ogii zhá yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidii doo yaa natsídaakees da. ²² Ndihiı Timótheus nł'éeego ánát'iıigo bídaagonoısi, nnee biye'húı k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshá' shich'i' ágot'ee doleelii bigosıłsiıdgo, dagoshch'i' nohwich'i' dish'aa doleel. ²⁴ La'íí shíí áldó' dé't'ihégo nohwich'i' disháhgo nohwe Bik'ehń ba'oshłiı. ²⁵ Epaphrodítus, shik'ısn, bił na'ısiidi, la'íí Bik'ehgo'ihı'nań ba siláada bił nshłni, nohwich'i' nádish'aago dávik'eh shı nsı, án shich'i' daadisola' n'ıı, áik'ehgo hadii bíđih nshłniı shaa yihiniıgo shich'ozni'. ²⁶ Án nohwaa ch'ıná silii, la'íí nniıhgo ba'ikodaanoıshıı bighá biini' ląá. ²⁷ Yóiyahgo nniıh ni', dasdozhá daztsąą, áidá' Bik'ehgo'ihı'nań baa ch'ozbaad; doo dabii zhá da, shíí áldó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'éeé dayúgo doo shił gozhóq dahii da'itiségo doo shił naagojoo da doleel ni'. ²⁸ Áik'ehgo dázhó hasht'iıgo nohwich'i' de'la', nádaahołtsąqagee nohwił daagozhóq doleel, áik'ehgo shii dá shił dégots'ııd doleel. ²⁹ Áı bighá nohweBik'ehń biláhyú dázhó nohwił daagozhóqogo nádaadołteeh; nnee ágádaat'eehiı daadinoısi; ³⁰ Án Christ yána'iziidhiı bighá dasdozhá daztsąą, bi'ihı'na' doo yaa bił goyéé dago, hagt'éeégo shich'odaahniı doleel n'ıı ąął shá áyılıaa.

3

¹ Iké'zhı'go shik'ııyú, nohweBik'ehń biláhyú nohwił daagozhóq le'. Da'ái baa nohwich'i' k'ena'ishchihii doo shá nyee da, nohwiı nohá nzhoo. ² Góse k'ehgo daanliiniı baa daagonohsąą, nch'ogo ánádaat'iıliı baa daagonohsąą, hadii bikágé naiłgésii, la'íí nohwikágé nadaahołgéees daanohwiłniıhii áldó' baa daagonohsąą. ³ Néé da'anii circumcise ádaabi'deszaahii daandliı, Holy Spirit binkáayú Bik'ehgo'ihı'nań daahohiıkaąh, Christ Jesus zhá baa da'óndlii, danée nohwi'at'e'ıı doo bee ídaa da'ohiidlii da. ⁴ Áidá' shii bighane golıigo ida'oshdlıı. Nnee la' nt'é yee ida'odlııyúgo, shii itisgo at'éełhiı bighá ida'oshdlıı: ⁵ Gosilııd'i' tsebiıskáago circumcise áshi'delzaa ni', Israelite nshłni, Benjamin hat'i'ıı bits'ą'dı', Hebrew nshłıigo shimaa hik'e shıtaa biłgo Hebrew daanliı ni'; Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı baa yách'ilti'yúgo bikisk'eh ánsht'eego Pharisee nshłıı ni'; ⁶ Jews da'okaąhiı dahot'éhé bee oshkąhiı baa yách'ilti'yúgo, inashood daanliiniı biniıdaagonoıégo ádaansı ni'; Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı bik'ehgo dávik'ehyú ánsht'eehiı baa yách'ilti'yúgo, doo shaa dahgoz'ąą da ni'. ⁷ Ndihiı áı dawa bee sist'ııd n'ıı Christ bighá shich'i' doo nt'é da nasdlııhiı k'ehgo baa natseskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehń bigonsıhiı dázhó ilııhiı bighá dawahéhiı shich'i' doo nt'é da nasdlıı: án bighá dawahéhiı k'ihzhı' nyiıiné'hiı bighá bił ch'ıgódéehii k'ehgo bił oshtag, bidená Christ hisht'ıı doleelhiı bighá, ⁹ La'ıı Christ bił dala'á nshłıigo shıgózı doleelhiı bighá, doo Jews bich'i' begoz'aanıı bikisk'eh ánsht'eehiı bighá dashıı dávik'ehyú ánsht'ee da, áidá' Christ hoshdląahii binkáayú zhá dávik'ehyú ánsht'ee, áı dávik'ehyú ách'ıt'éełhiı Bik'ehgo'ihı'nań bits'ą'dı'hi at'éé, ko'odłá'ıı bee: ¹⁰ Christ bigonsııh hasht'ıı, la'ıı binawodii

daztsaądı' naadiidzaahíí bee ch'í'nah alne'íí bígonsh'aah aldó', ba'ashhahdí' shiniigonlt'ée doleelgo, la'íí án datsaahdá' át'ée n'íí k'ehgo ánsht'eego hasht'íí; ¹¹ Hagot'éeego bígonedzaąyúgo zhá nanezna' n'íí naadiikáhgee shíí addó' itah deshleelgo hasht'íí. ¹² Shíí doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dážhó nzhqó hishléeh da, ndi ágánsht'ee doleelhíí bighá dayúweh baa hishaal, Christ yighá hashiltíínií laashle' doleelgo. ¹³ Shik'ííyú, shíí aí doo hwahá laashle' dago bígonsj: áidá' shiké' rnaáyú ágot'eehíí baa yishnahdá' dała'ágo goz'áni zhá baa hishaal, shádjhúyú ágot'eehíí zhá bich'í' dahnshdqhgo, ¹⁴ Ngont'í'gee na'desdzogí bich'í' hishwoł, aí Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bighá nohwich'í' anííhíí honshbjh doleelhíí bighá. ¹⁵ Áík'ehgo haląą, Holy Spirit bee bayán daasiidliiníí shíí ánsht'ee dishniihíí k'ehgo baa natsidaahiikees le': áidá' dant'éhéta łahgo baa natsidaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'í'nah áile' ndi at'ée. ¹⁶ Ágát'ée ndi ilk'idá' bidaagosilzjídíí ndzilgo daahóntą'go bikisk'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'ííyú, dała' daanohłjigo shedaaf'íí, nohwíí bikisk'eh ihí'naahíí nohwá ádaasiidlaa, áyíkisk'ehyú ádaat'eehíí daanel'íígo bidaagonosj le'. ¹⁸ (Nńee łáni Christ bitsi'ihna'áhi yik'edaanniłhgo nadaakaihíí baa nohwilnanágosh'nih, k'adií shináátú náłjídá' nagoshni': ¹⁹ Ái bendaagoyaago da'íłií daadoleel, bibidíí binant'a' ádaayisj, bik'ee idaayągosj doleel n'íí yee idaada'odłií, ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áidá' nées nohwini'íí yaaká'yú goz'ąą, áidí' Hasdánohwiniłhíí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí bikádaadét'íí; ²¹ Dawa dabíí yebik'ehgo áyılısigo binawodíí yee yinel'ąąhíí k'ehgo, nohwits'í baagoch'oba' n'íí dabíí bits'í bits'ą'dindjłhíí k'ehgo łahgo ánaidle' doleel.

4

¹ Áík'ehgo shik'ííyú, dážhó shıl daanohshóni, nohwaa ch'í'na nshłj, baa shıl gozhóni daanohłj, nohwíí ch'ah hobjłhíí k'ehgo hosilbąąhíí shá daanohłj, dážhó shıl daanohshóni, nohweBik'ehń biláhyú ndzilgo nasozj. ² Euódias nánoshkąąh, Síntiki aldó' nánoshkąąh, nohweBik'ehń biláhyú nohwiini' łet'ee le', dishniigo. ³ Dani nil naki disht'éhi, ni aldó' nánoshkąąh, díí isdzáné bich'odaanłj, aí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bil nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihíí bil nada'isiid n'íí aldó' bilgo, dawa naltsoos be'ihí'náhi biyi' bizhi' dahnagoz'ąą. ⁴ Dábik'ehń nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhóqle': ágánánohwidish'nii, Nohwil daagozhóq le'. ⁵ Dawa bich'í' daanohshoonú nńee nohwá yídaagosj le'. NohweBik'ehń ałhánedí' nádaal. ⁶ Doo nt'é bighá nohwiini' łąą da le'; áidá' ihédaanohsigo dawa bighá Bik'ehgo'ihí'nań nádaahokąąh, nt'é hádaah'íinií bil nadaagolni'go bidaahohkeed. ⁷ Áík'ehgo ilch'í'gont'éełhíí Bik'ehgo'ihí'nań kaa yin'eíí bígoch'ılısiníí bitisgo at'éhi nohwjłí hik'e nohwinatsekeesí biyi' golljgo nłt'éeego áyılıs, Christ Jesus biláhyú. ⁸ Iké'yúhíí, shik'ííyú, nt'éhéta da'aniihíí, nt'éhéta dilziníí, nt'éhéta dábik'ehyú át'éełhíí, nt'éhéta doo ncho' zhinéé dahíí, nt'éhéta dážhó nzhooníí, nt'éhéta nłt'éeego baa ch'iniihíí; dážhó nłt'éeýúgo, ba'ihégosj bik'ehyúgo, díí baa natsidaahkees. ⁹ Shits'ą'dí' bidaagosoljđdgo nádón'eíí dawa, shits'ą'dí' da'desots'ąą n'íí aldó', la'íí be'ánsht'eehíí daah'íí n'íí, díí k'ehgo ádaanoh't'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ilch'í'gont'éełhíí kaa yin'eíí nohwil nłj doleel. ¹⁰ NohweBik'ehń binkááyú dážhó shıl gozhóq, k'adií ániita zhá shaa nohwil nádaagoyée; da'anii shaa nohwil daagoyée ni', ndi doo hagot'éeego bidaanel'ąą da ni'. ¹¹ Doo nt'é bidjł nshłj dishnií

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłını, la'íi nohwik'isn Timótheus bilgo, 2 Colósse golzeegee ínashood daanliınıí la'íi Christ biláhyú nohwik'iıyú bada'ondliihíi bich'i' k'e'iılchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ikh'i'gont'éehíi bee nohwich'i' goz'aq le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwicha ba'ihéndzigo dábik'ehn nohwá ohiiqaq, 4 Christ Jesus daahohdlaago la'íi ínashood dawa nohwil daanzhoogo ba'ikondzihií bigha, 5 Yaaká'yú nohwiba' goz'aanú ndaahohíihíi bigha ágadaanoht'ee; áí ndaahohíihíi yati' baa gozhóni, yati' da'anihi bee ik'idá' daadesots'aq ni'; 6 Áí yati'íi nohwitahyú didezdláadhíi k'ehgo ni'gosdzán dágoz'aq nt'éego didezdláad; nohwíi daadesots'aqgo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi da'aniigo bídaagonokshíi bijjidi' godezt'i'go nt'éego ádaanohwoliíhíi k'ehgo bíi áldó' nt'éego ádaaboliil: 7 Áí yati'íi Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bil na'izdiidi, bits'á'dí' bídaago'aq, án nohwá Christ yána'iziidi ba'ondliihíi nlii; 8 Án Holy Spirit biláhyú nohwil'ijjóóníi áldó' baa nohwil nagolni' n'. 9 Áí bigha áí ba'ikonihidziınıí bijjidi' godezt'i'go áldó' dá nohwá ohiiqaq nt'éego godeyaa, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íini bídaagonokshíi bigha daagonohsaq, la'íi yaaká'dí'go il'ígozinií dawa bee nohwil ídaagozigo ánohwiléhgo nohwá ohiiqaq; 10 NohweBik'ehń dá bil bik'ehyú hohkaahgo, la'íi ándaah't'ijjii dawa bee bil daagonokshóogo, nt'éego bá nada'ohsiidgo nest'a' ch'il yiká' nant'ihíi k'ehgo nt'éego da'not'íi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil'ígozinií nofseełgo áldó' nohwá ohiiqaq; 11 Bik'ehgo'ihí'nań ízigo binawodíi dawa bee daanołdzilgo, áí bee nohwil daagozhóogo nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aalgo; 12 La'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa ba'ihédaanohsigo nohwá háhiit'ijjigo ohiiqaq, án bits'á'dindláadii biyi' ínashood biyéé doleehíi néé áldó' nohwiyéé doleelgo ładaanoht'ee: 13 Án chagołheel binawodíi bits'á'zhi' nohwinildi' biYe' bil nzhóni bilatt'áhgee daanliınıí yitah nohwinil: 14 Án bidilii bee nohwincho'íi bits'á'zhi' nanánohwidihesni, nohwincho'híi bigha nohwaa nágodet'aahgo: 15 Án Bik'ehgo'ihí'nań doo hit'ijj dahń ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabintségo gozłini: 16 Án dawahá áyíłaa, yaaká'yú ágot'eehíi la'íi ni'gosdzán biká'yú ágot'eehíi, hit'íini la'íi doo hit'ijj dahíi, nant'án dahnazdaahíi, dawa yedaabik'ehíi, spirits binadaant'a'íi, la'íi inawodíi ndi; dawahá án biláhyú alzaa, la'íi bá alzaa: 17 Án dawahá dabintsé nlii, dawahá án bee daalota'. 18 La'íi ínashood dawa bits'ihíi k'ehgo nliigo, án bitsits'inhíi k'ehgo yebik'ehi nlii: án dantsé godeyaahíi nlii nanezna'íi bitahdí' dantsé náhi'na'í nlii; dabíi zha dawa bee da'tiséyú nlii doleelgo. 19 BiTaa dabíi ye'at'éhi dawa Christ biyi' goljigo bil dábik'eh; 20 La'íi ts'iłna'áhi biká'gee bidil idezjoolii bee nkegoheń'áani nohwá goz'aqgo áyíłaa, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dawa la'íi yaaká'yú ágot'eehíi dawa Christ bee Bik'ehgo'ihí'nań dabíi ách'i' nt'éego ányidle'go áldó' bil dábik'eh. 21 Áidi' nohwíi lah ncho'go ándaah't'ijjii bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'zhi' ádaanoht'ee ni', la'íi nohwinatsekeesi bee bik'edaadinohnihi ni', ndi k'adii bik'íi ándaanoht'ee

22 Christ bits'í daztsaanú bee; áík'ehgo nohwíí hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aago da, doo hagot'éégo nohwíl iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee daanohwidiyołsıjı: 23 Dayúweh da'ohdlaqahıı bee nalwodgo nldzilgo nasozııyúgo, hasdách'ıgháhıı yati' baa gozhóni nohwıl nadaagolnı'ıı ndaahohııhıı doo bits'á'zhı' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihı'nań binadzahgee ágát'éégo daanohwidiyołsıjı; áı yati' baa gozhóni daadesots'aanú yáa bit'áahgee nnee dawa bee bich'ı' yá'ıtı'ıı; áı yati' baa gozhóni baa nagoshnı'go shıı, Paul, hashı'doltıjı; 24 K'adıı nohwá shınııgonł't'ééhıı baa shıł gozhóq, ınashood dawa, Christ bits'ıhıı k'ehgo nlnı, yá bınııgodılne'ıı t'ah la' éđıhıı shıı shıts'ı bınııgonł't'ééhıı bee laashle': 25 ınashood dawa, Christ bits'ıhıı k'ehgo nlnı, bá na'ısiıdgo hashı'doltıjı, áı na'ıdziıdıı Bik'ehgo'ihı'nań nohwhıq shaidın'áq, Bik'ehgo'ihı'nań biyati' dawa baa nagoshnı'go; 26 Áı doo bıgózı da n'ıı doo ánída' goldohıı la'ıı daalınolt'ıjıı bits'á'zhı' nanlı'ı' nı, ndı k'adıı nnee Bik'ehgo'ihı'nań báhadaadeszaahıı bıł ch'ı'nah ádelzaa: 27 Áı bich'ı' Bik'ehgo'ihı'nań doo Jews daanlıı dahıı bitahıı doo bıgózı da n'ıı dázhó lán ılını bıgózıgo áıle'go ngon'áq, áı Christ nohwiı'ı' golıı, án nohwiı'ı' golııgo Bik'ehgo'ihı'nań baa gozhóqıı itah daahleehgo ndaahohıı at'éé: 28 Christ Jesus bıláhyú nnee dala'á daantııgee Holy Spirit bee bayán daazlııgo Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı' bıł nkáh doleehıı bıghı Christ baa nagohıılı'ı, nnee dala'á daantııgee baa daahıı'niıgo, la'ıı dawa bee daagondzaago bıł ch'ı'gont'aahgo: 29 Áı bıghı dázhó na'ısiıd, Christ Jesus bınasdziıdıı nalwodgo shınkááyú na'ızııdıı bee dahnsdqh.

2

1 Dázhó nohwaa shıını'ıı bıdaagonıłsıgo hasht'ıı, Laodicéa golzeeyú daagolıınıı áldó, la'ıı nnee dawa doo hwahá daashıtséh dahıı ndı baa shıını'; 2 Bıjıı hadag ádaanzıgo bıł daanjoonıı bee daalota'go bá háshıt'ıı, la'ıı doo bıł nagokı dago bıł'ıgózıınıı ch'ıda'ızkaad doleelgo, Bik'ehgo'ihı'nań nohwiTaa, lahn' doo bee bıgózı da n'ıı, áı Christ at'éhi, yıdaagotsııhgo bá háshıt'ıı; 3 Igoya' la'ıı ıl'ıgózı lán ılını án bılatł'áhzhı' begoz'aq. 4 Doo hadıın yati' k'ızé'ıdıłteehıı bee nohwich'ı' nach'aa da doleehıı bıghı ádıshnıı. 5 Doo shıts'ıhıı bee nohwıl nshlıı da ndı shıspirıt bee nohwıl nshlıı, áık'ehgo dawa daagodinıłsıgo goz'aqahıı k'ehgo ádaa'ııgo, la'ıı Christ nldzilgo daahohdlaqgo bıgınsıınıı baa shıł gozhóq. 6 Christ Jesus nohweBik'ehı nıdaagodo'aqadá' daahosohdlaqahıı k'ehgo bıkısk'eh hohkaah le': 7 Án bee nohweıkeghad golııgo bee daanıłseel le', la'ıı nohwıl ch'ıgót'aqahıı k'ehgo nohwi'odla' nalwod holeehgo dázhó ba'ıhédanaanhsı le'. 8 İdaa daagonohdzaq, dá nı'gosdzán bıká'gee kogoya'ıhi, la'ıı yati' da'ılınéhi k'ızé'ıdıłteehıı yee isnáh ádaanıhodléh hela', áı dá nnee bı'at'e' n'ıı ye'ádaat'éhi, dá nı'gosdzán bıká' ágot'eehıı zhı bee ılch'ıgót'aah n'ıı, doo Christ ye'ádaat'éhi da, nnee ágát'éégo ılch'ıdaago'aahıı baa daagonhsaq. 9 Bik'ehgo'ihı'nań ye'at'éhi dawa Christ bıyı'ı' golıı. 10 Án, spirıts bınađaant'a'ıı hıke bınawodıı dawa yánant'aahń, bıł dala' daanohlııgo hadaanohwi'deszaa: 11 Án bıyı' daanohlııgo áldó nohwıı circımsıon doo nnee bıgan bee alzaa dahıı bee circımsıe ádaanohwi'deszaa, Christ bıláhyú circımsıe ádaanohwi'deszaahıı bee nohwıı ncho'go be'ádaanoht'ee n'ıı dawa nohwaidnıılı at'éé. 12 Bik'ehgo'ihı'nań, Christ daztsaqdı' naadııdzaago áyılահıı, bınawod bada'okhıı bıghı baptism

bee Christ bil lenohwido'nil, da'ái bee áldó' bil naadohkai. ¹³ Nohwíi nchó'go be'ádaanoht'eego la'íi doo circumcise ádaanoht'ee deszaa dago nanasona' lék'e, ndi nda'hóksiihíi dawa yee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa nágodin'áágo Christ bil daahinohnaago ánánohwidlaa; ¹⁴ Christ tsí'ihna'áhi bíheskaldá' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíi bigħa naltsoos nohwee nmltsooz n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ tsí'ihna'áhi yíheskalgo k'ihzhí' áyíílaa; ¹⁵ Ái bee spirits binadaant'a'íi la'íi binawodíi yitis sillígo ch'í'nah hit'ígo áyíílaago yaa nágonasnaa. ¹⁶ Ái bigħa da'áko hayú dahadíñ hadíi daahsaaníi bee nohwída'iltah hela', dagohíi godiyiníi bijíi dagohíi dahnáyitíihíi dagohíi Jews daagodnksiníi bijíi, daadinoksígo nohwiñii hela': ¹⁷ Ái yunáasyú ágodoníi bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áidá' da'aníihíi Christ be'ágodoníi. ¹⁸ Da'áko hayú hadíñ, ídaagoch'iyolba'go nolígo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daahohkaqah le', daanoht'iwíi yúgo daadohts'ag hela', án daahohbíih le' at'éé n'íi nohwich'í' nawoch'aa hela', nnee ágát'ééhií shíl ch'í'nah ágolzaa níihíi, dabíi bi'at'e' nchó'híi k'ehgo binatseekeesíi bee doo nt'é bigħa doo siho at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'ééhií Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníi, doo yotá' da; ínashood dawa Christ bits'í nlii, áik'ehgo Christ bits'í ndzilgo áyíisí, ái dásízií nt'éégo íghadaadit'aaníi hik'e its'id bee lídaadest'pogo Bik'ehgo'ihí'nañ nokseełgo áyíisí. ²⁰ Dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dantsé baa ílch'ígót'aah n'íi bits'á'zhí' Christ bílgo nanasona' lék'eyúgo, nt'é bigħa t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehíi nohwebik'ehgo daahinohnaahíi k'ehgo díinko begoz'aaníi bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bíínlchi'ela'; nliihela'; dahnne'ela'; ²² Ái dawa da'ííi daaleeh;) ái begoz'aaníi dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'dí'go ílch'ígót'aahíi ádaat'ee. ²³ Ái ánadaacht'it'íihíi goch'iyáágo nolígo dá hádaacht'it'ígo da'ch'okaqah, ídaagoch'iyolba'go nolígo, la'íi kots'í biní'ch'íidilníhgo da'ch'okaqah; ái dázho doo ílíi dadá' dá kots'íhií zhá bil ílíi.

3

¹ Christ bil naadohkai lék'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéégo dahsdaahíi bits'á'dí'go ágot'eehíi zhá hádaacht'ígo bikáadaadeh'íi le'. ² Yaaká'dí'go ágot'eehíi zhá baa nohwiini' le', doo ni'gosdzán biká' ágot'eehíi da. ³ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bits'á'zhí' nanasona', Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' nohwí'ina'íi nádes'íi, Christ bílgo. ⁴ Christ, nohwí'ina' nliiníi, ch'í'nah nasdlígo nohwíi áldó' bil nohwits'á'dindláádo daanoht'iwíi. ⁵ Ái bigħa ni'gosdzán biká' nchó'go ágot'eehíi hádaacht'iiníi nohwíi biyi' daagolíníi daazołhee; nant'í' nahkaihíi, nchó'zhinéégo be'ádaanoht'eehíi, nohwits'í nchó'go hat'íiníi, nchó'go natsídaahkeesíi, la'íi dawahá dayúwehégo ídáhadaacht'iiníi, ái da'ííne daayokaqahíi at'éé, ái dawa daazołhee: ⁶ Ái nchó'go ágot'eehíi bigħa nnee dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íi bee bich'í' goldohi at'éé: ⁷ Lahn' ái k'ehgo nohwíi áldó' nahkai ni', ái k'ehgo daagonohlíi n'dá'. ⁸ Áidá' k'adíi díinko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíi, nohwágoch'íihíi, da'oh'ni'íi, nchó'go aayádaalti'íi, yati' dénchó'éhi yee yádaalti'íi, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo ánídá' nchó'íi be'ádaanoht'ee n'íi, la'íi nchó'go ánadaacht'íi n'íi bílgo yó'odaasohné'dá' doo ílch'í' léda'ólchoo da; ¹⁰ Áníidégo be'ádaanoht'eehíi ánadaagohdlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwilaahíi dayúwehégo

bídaagonolsjìh, la'íi bedaanoh't'eego ánádaanohwidle': ¹¹ Ágádaach'it'eehíi nnee Greek nlíni dagohíi Jew nlíni, circumcise ábi'delzaahíi dagohíi doo circumcise ábi'delzaa dahíi, lahdí' nnee dagohíi Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohíi doo isnáh nlij dahíi doo i'ánígo baa natsíts'ikees da, áidá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'íi án biyi' dawa dala'á daanlij. ¹² Áik'ehgo nohwíi, Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanohweznilgo báhadaadeszaahíi daanohlíni la'íi bil daanohshóni, ííánádaago'íjìhíi k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'í' ch'izhóóníi, kol goch'oba'íi, ídaagoch'iyolba'íi, kojíi yune' isht'egodnt'éeehíi, la'íi bágoch'oho'aahíi ádaagohdle'; ¹³ Ilch'í' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yil h'iltahyúgo laa nádaagodenoh't'aah: Christ nohwinch'ohíi bighá nohwaa nágodin'aqahíi k'ehgo nohwíi áldó' laa nádaagodenoh't'aah. ¹⁴ Díi dawa bitisgo i'ijóóníi ádaagohdle', ái dawahá daahotá'go dawa laile'. ¹⁵ Áidá' Christ bits'á'dí' ilch'í'gont'éeehíi nohwíjii biyi' yebik'eh le', dala'á nádaasohdljigo ái bich'í' nohwíi ánniid ní'; la'íi ihédaanohsj' le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' golljigo baa hì nádaagohj'igo bigoyá'íi dawa bee hì ch'ídaagonoh't'aah; la'íi nohwíjii biyi'dí' nohweBik'ehñ bich'í' ihédaanohsjigo da'doh'aał, siníi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosiníi, la'íi ínashood biyiníi bee da'doh'aał. ¹⁷ Dá yádaakti' shj ndi, dant'éhéta baa nahkai shj ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehñ bich'í' biláhyú ánádaah't'ijl le', dabíi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa bich'í' ihédaanohsjigo. ¹⁸ Isdzáné daanohlíni, daanohwiká' daadohts'ag le', ágádaanoht'eeego nohweBik'ehñ bil dávik'eh. ¹⁹ Nnee daanohlíni, daanohwi'aa nohwil daanzhọq le', doo bich'í' nohwil daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chagháshé daanohlíni, nohwitaa, nohwimaa bilgo da'ánohwiñniyú daadohts'ag le': ái nohweBik'ehñ bil goyikshóq. ²¹ Nnee daanohlíni, nohwichagháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyolchij da, ágádaanoht'eyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidíi, ní'goszán biká' bánada'ohsiidíi da'ánohwiñniyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíi binadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nnee bíldaagonolshóqohíi zhá bighá da; áidá' nohwíjii da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolshíi bighá ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shíhíi dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehñ bá ashle' daanohsjigo, doo nnee zhá bá ashle' daanohsjigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhíi bighá nohwíyee doleelíi nohweBik'ehñ nohwaidoné' doleelgo bídaagonolsj: Christ nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhíi bighá. ²⁵ Áidá' hadín doo bik'ehyú át'ée dahíi binch'ó'íi zhá bich'í' nanáhi'niil: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee doo i'ánigo yaa natsekees da.

4

¹ Nant'án daanohlíni, nohwánada'iziidíi bich'í' dávik'ehyú ánádaah't'ijl, la'íi doo i'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíi áldó' yaaká'yú nohwiNant'a' golljigo bídaagonolsj. ² Dá da'ohkqah nt'ée, ihédaanohsjigo daadeh'íi; ³ Néé áldó' nohwá da'ohkqah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'í'go nohwá be'ágodoliilhíi bighá, Christ baa na'goni' doo bígózí da n'íi, bighá ha'ásitíníi, baa yáhiilt' doleelgo: ⁴ Ái nnee bich'í' ch'í'nah ashle'go baa yashti' le'at'éeehíi k'ehgo baa yashti' doleelgo shá da'ohkqah. ⁵ Doo da'odlqá dahíi bitahyú ídaa daagonohdzágo nadaahkai, goldohíi íljigo ádaanoht'ee. ⁶ Dávik'ehñ nohwil goch'oba'go yádaakti', íshijh k'ehgo bee nohwiyati' daadilk'qshgo nnee daantújgee hagot'éégo bich'í' hahdziihíi bídaagonolsj doleelgo. ⁷ Hago ánsht'eehíi dawa Tíkikas yaa nohwil nadaagolni' doleel, án nohweBik'ehñ

biláhyú nohwik'isn nohwil daanzhóni, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi begondliíhi, bil dała' na'isiidi nlii: ⁸ Áñ nohwich'í' deł'áad, hago ádaanoht'ee shíhíí yígoksiíhíí bigha, la'íí nohwijíí yil daagoyilshóó doleełgo; ⁹ Onésimus, shik'isn shil nzhóni, begondliíhi, aldó' nohwich'í' deł'áad, áñ nohwitahdí' nlii. Dzaagee ángot'ííhíí dawa yaa nohwil nadaagolní' doleeł. ¹⁰ Aristárkas, bil ha'áshítézi, Gozhóó, daanohwiñii, Marcus aldó', Bárnabas bilah bizhaazhé nliini, (áñ ilk'idá' la' nohwil nadaagosní' n': nohwaa nyaayúgo bich'í' k'íí daanohdzí le'gá. ¹¹ La'íí Jesus, Justus holzéhi, aldó', Gozhóó, daanohwiñii. Áí zhá nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'ánihíí bá bil nada'isiid, áí shil daagoyilshóó. ¹² Épaphras, nohwitahdí' nliini, Christ yána'iziidi, Gozhóó, daanohwiñii; áñ dávik'ehn bijíí dawa bee nohwá okaqah, nldzilgo nasozijigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'íiníí be'ádaanoht'eego, ilch'í' daanohwidilne' doleełgo nohwá okaqah. ¹³ Díí bá bigonsí baa nagoshní', dázhó nohwaa daabiini'go, la'íí Laodicéayú daagolíníí, Hierápolisúyú daagolíníí aldó' yaa daabiini'. ¹⁴ Luke, izee nliini, nohwil daanzhóni, Demas bilgo, Gozhóó, daanohwiñii. ¹⁵ Christ biláhyú ilk'isyú Laodicéayú daagolíníí, Gozhóó, shá daabildohñii, la'íí Nímphas aldó', ínashood bik'ih yune'la'ánádaat'ííhíí bilgo, Gozhóó, shá daabildohñii. ¹⁶ Díí naltsoos nohwitahyú hojíídá' Laodicéayú ha'ánázéh yune' aldó' hojíí le'; nohwíí aldó' Laodicéadí' naltsoosíí aldó' daahohshíí. ¹⁷ Arkípas shá gádaakdohñii, Hant'é nohweBik'ehñ nasdziidi naa yiné'íí áñle' le'gá, doo dahgo da. ¹⁸ Shíí Paul, dashíí shigan bee, Gozhóó, nohwich'í' k'e'eshchii. Ha'ásítíníí bínádaakñiih. Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleełgo at'éé.

gozhóni baa nohwil nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íí daandzihií bighą. ⁹ Shik'íyú, nada'iidziid n'íí, góyéégo nohwich'í' nadaagowaa n'íí binádaahniih: Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwil nadaagohiilni'dá' doo nadaanohwint'pog da doleehií bighą t'é'gee hik'e jiiígee nada'iidziid ni'. ¹⁰ Akú, Jesus daahodhlaqhií, nohwitahyú nahikai n'dá' daagodinlzigó ádaant'eego, dábikeyhyú ádaant'eego, la'íí doo hadín nt'é nohwik'izh'í' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonosj, Bik'ehgo'ihí'nañ aldó' nohwá yígósj: ¹¹ Díí aldó' nohwá bídaagonosj, nnee bichagháshé yich'í' yádaakti'híí k'ehgo, néé aldó' dała'á notijigo nohwil daagozhóqogó ádaanohwidle' ni', la'íí nohwil ch'ídaagosit'aa ni', ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ bik'eh sohtijigo daahinohnaa le', daanohwiñ'niid, án bilakt'áhgee la'íí bits'á'dindláadí goz'aa yune' daanohwokéed. ¹³ Díí aldó' bighą Bik'ehgo'ihí'nañ dába'ihédaandzi nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nohwil nadaagohiilni' n'íí nádaago'aa dá', doo nnee biyati'híí k'ehgo da ndi da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'híí bighą nádaagodo'aa, áí yati' daahohdlaqhií nohwiyi' nt'éégo na'iziid. ¹⁴ Nohwíí, shik'íyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáshéhií bedaanolt'ee daasolij, áí Jews daanliini biniidaagodn'shií k'ehgo nohwíí aldó' nohwitahyú daagoliiini nohwiidaagodn'sj: ¹⁵ Jews daanliini bik'ehgo Jesus nohweBik'ehñ zedjij, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iidziid n'íí aldó' nadaitseed, la'íí néé nohwiidaagodn'sj; áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yilgoyilshóq da, la'íí nnee dawa yich'í' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanlij dahíí bich'í' yádaahiilt'igo hasdákáh doleehií doo hádaanohwit'ij dahíí bighą dabíí binch'í' ląągo ádaayolii; áik'ehgo ánitá Bik'ehgo'ihí'nañ hashkeego biniidaagodiléhíí bik'ázhi' ádaile'. ¹⁷ Shik'íyú, dét'ih nohwits'á' ohiikai, k'adii doo daahit'ij da ndi nohwijii bee dała'á daandlij, la'íí k'azhą nádaanohwit'séh. ¹⁸ Áik'ehgo ch'éh nohwich'í' nádinkáhgo ádaahit'ij, shíí Paul, doo ach'índni nohwich'í' nádishdáh hást'ij, ndi ch'iidn nant'an t'aaqzhi' daanohwotą'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ nádzáágo bináát nt'éhishą' ndaahóndlii? Nt'éshą' bighą nohwil daagozhóq doleeł? Nt'éshą' bighą dant'é hobijihí nohwaa hit'áah doo? Nohwíí nohwichą go'ij. ²⁰ Nohwíí nohwichą ídaada'óndlii, la'íí nohwil nohwichą nohwil daagozhóq.

3

¹ Dážhó nohwa'ikodaanihiidzjii hádaahit'ijihí bighą dasahndi Athensgee siikeehí nohwil dábikeyh; ² Áik'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilt'igo bil nada'idziidi, án nohwi'odlą' nłdzilgo ádaanohwile'go la'íí nohwidag yakt'igo nohwich'í' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'í' nagowaahí bighą nnee doo la' bi'odlą' yits'á'zh'í' anne' da doleehií bighą nohwich'í' odaasiil'a': dánohwíí bídaagonosj goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwá goz'aa. ⁴ Da'anii akú nohwil naháataqá dá' nohwil nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'í' nagowaa doleełgo; áí begolzaago bídaagonosj. ⁵ Na'íntaahíí dánko nanohwineztaqad nolj dant'éhéta bee, áik'ehgo nohwitahyú nohwinasdzidií da'ílijzh'í' hileeh nolj nsjgo dážhó nohwa'ikoniisij hasht'ijigo nohwi'odlą'íí bigonsjijihí bighą la' nohwich'í' o'pa'. ⁶ K'adii Timótheus nohwits'á'dí' nohwaa nádzáágo nohwi'odlą'íí, nohwi'ijóóníí bilgo dážhó nt'éégo yaa nohwil nagolni', nt'éégo dábikeyh nohwinádaahniih ląą, la'íí néé k'azhą nádaanohwit'séhií k'ehgo nohwíí k'azhą nádaanohwit'séhgo no-

nanezna'ihíí da'itsé naadikáh: ¹⁷ Áídá' nées t'ah daahin'naago kú naháataanií, áí bił dała' yaak'os biyi'zhí' nánohwidi'do'nił, áígee nohweBik'ehń baa nkáh, áídá' godezt'i'go dahazhí' nohweBik'ehń bił daandlji doleel. ¹⁸ Áí bighą dıı yati'ıı bee ildag yádaakti' le'.

5

¹ Shik'ııyú, hagee goldohıı, hagee yolkaalıı Jesus nádaalıı doo bighą nohwich'ı' bek'e'eshchii da. ² Dánohwıı ilk'idá' nł'éeęo bídaagonoıı, nohweBik'ehń nádaalıı bijji in'ııhıı t'é'go nagmaahıı k'ehgo nadáh. ³ Nkegohen'ąą, daanııdá' isdzán bizhaazhé goleehgo bił nádi'diııhıı k'ehgo dágosile goyéęo goldohıı bee baa godogaak; doo bee bits'ą' gónáhgo da. ⁴ Áídá' nohwıı shik'ııyú, doo chogatheelyu nahkai da, áik'ehgo áı bijjiıı doo in'ııhıı k'ehgo bee nohwaa godogaal da. ⁵ Nohwıı dawa idindláad zhinéęo, jji zhinéęo ádaanoht'ee: doo t'é' zhinéęo da, doo chagotheel zhinéęo ádaant'ee da. ⁶ Áı bighą haląą, doo da'ıilwosh da le', la' ádaat'eehıı k'ehgo, áídá' daadéet'ııgo ııdaa daagondząą le'. ⁷ Hadıı da'ılhoshıı t'é'go da'ılhosh, hadıı bił nádaagodeyisıı t'é'go bił nádaagodeyis. ⁸ Áídá' nées, jji zhinéęo daandliınıı, haląą, ııdaa daagondząą le', nohwı'odla' la'ıı nohwıł'ııjooınıı besh nohwıtl naztąąhıı k'ehgo ádaagohııdle' le'; hasdáhiıkáhıı ndaahóndliihıı besh ch'ahıı k'ehgo ádaagohııdle' le'. ⁹ Nohwıııdaagodile'ıı Bik'ehgo'ihı'nań doo nohwá hát'ıı da, áídá' nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'ąą, ¹⁰ Áń nohwá daztsąąhıı bighą daahin'naa dagohıı nane'na' ndi dabıı bił daagondlji doleel. ¹¹ Áı bighą dayúweh nohwıł daagozhóęo ádaalınołzigo hadag ádaalınołzi le', ilk'idá' ágádaanoht'eehıı k'ehgo. ¹² Nohwik'ııyú, díıńko nádaanohowhiıkąąh, nohwıtahyú nada'iziıdıı nohweBik'ehń biláhyú nohwá nazııgo nohwıł ch'ııdaago'aahıı daadinokıı le'; ¹³ Nada'iziıdhıı bighą daadinokııgo nohwıł daanzhoo le'. Nkegohen'áanıı nohwıtahyú begoz'ąą le'. ¹⁴ Shik'ııyú, bił daagoyehıı, nada'ohsiıd daabıłdohńıı, bijji doo ndzil dahıı bidag yádaakti', doo ndzilgo nazıı dahıı bich'odaahnıı, la'ıı nnee dawa bich'ı' nł'éeęo ádaanoht'ee, daanohwıł'nıı. ¹⁵ Dahadıı doo bik'ehyú ádaanohwızlaa dayúgo doo iké'déńá ágánadaahdle' da, áídá' ilch'ı' nł'éeęo ádaanoht'ee, la'ıı nnee dawa bich'ı' nł'éeęo ádaanoht'ee. ¹⁶ Dá nohwıł daagozhóęo nł'ée le'. ¹⁷ Dá da'ohkąąh nł'ée le'. ¹⁸ Dawahá bighą ihédaanohsı; dıı k'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań nohwá hát'ıı, Jesus Christ biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'ąązhı' daahonohtą' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú yati'ıı, yaa yádaakti'ıı doo da'ılınégo baa natsııdaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanohtáh; nł'éeęo ágot'eehıı ndzilgo daahonohtą'. ²² Áídá' doo bik'ehyú ágot'ee dahıı dawa bits'ą'zhı' ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihı'nań, bits'ą'dı' ilch'ı'gont'éeehıı, dabıı hadaanohowııdóle'; nohwııspirit-hıı, nohwııyı'siziınıı, nohwıłs'ıbilgo dahot'éhé doo hagot'éeęo nohwaa dahnagoz'ąą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaazhı' Bik'ehgo'ihı'nań ádaanohwıłsı doleelgo nohwá oshkąąh. ²⁴ Nohwiká áńııdıń da'ánııyú át'éhi nłji, áń dawa łayile'. ²⁵ Shik'ııyú, nohwá da'ohkąąh. ²⁶ Nohwik'ııyú dawa daagodinokııgo daahohts'os le'. ²⁷ NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwıłnıı, Díı naltsoosıı nohwik'ııyú, ıınashood daanlıı, dawa bich'ı' daahoshıı. ²⁸ NohweBik'ehń Jesus Christ bilgoch'oba'ıı bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus bílgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Thessalonícagee inashood ha'ánáshéíí bich'í' k'eda'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le'. 3 Shik'íyú, dávik'ehñ Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwa'ihédaandzi doleelgo at'éé, áí dávik'eh, nohwí'odlq' nchaa holeel, la'íí da'á'á notjige dayúweh hł daanojohíí bighq; 4 Áík'ehgo inashood Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáshéíí nagoz'áá yune' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', iltah at'éégo bee nohwich'í' nada'idziidgee la'íí nohwich'í' nadaagont'ogee bidag ádaanoht'eehíí la'íí nohwí'odlq' ndzilgo bee nasozjhií bighq: 5 Díí bee Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú nohwaa yati'go bígózi, bíí bilalt'áhgee goz'áá yune' ohkáhíí bik'ehgo sohtjigo nohwíł otlag, áí bá nasozjhií bighq nohwiniidaagont'éé: 6 Díínko Bik'ehgo'ihí'nañ bíł dávik'eh, hadíí nohwich'í' nada'iziidíí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go bich'í' naná'hi'núíí at'éé; 7 Áídá' nohwíí nohwich'í' nadaagont'ogíí la'íí néé bílgo da'á' hadá'hiidzoł doleel, Jesus nohweBik'ehñ binal'a'á yaaká'yú daagolíní, dák'a'ádaat'éhí bílgo yaaká'dí' yil ch'í'nah ádelzaahíí bijjii, 8 Hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidaagosj da lán shíhíí, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehñ nł'éégo baa na'goni'íí doo yikisk'eh ádaat'ee da lán shíhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ k'p dahdinahíí biyi' yiniidaagodolił: 9 Doo nnágot'í' dago biniidaagodilne'go bíł ch'ígódeeh, nohwe Bik'ehñ la'íí binawod bits'á'dindláadíí bits'á' bida'dentáágo biniidaagodilne'; 10 Nádáhíí bijjii hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ ízísigo ye'at'ééhíí ch'í'nah alne', la'íí daabosdlqáadíí dawa bíł díyadaagot'ee doleel, (baa nohwíł nadaagosiilni' n'íí daayosdlqádhíí bighq). 11 Díínko bighq dávik'ehñ nohwá da'ohiikaqah, Bik'ehgodaahii'naahíí nohwíká ánniidíí bik'eh sohtjigo nohwíł otlag doleel, la'íí nł'éégo ágot'ee zhinéégo hádaah'tiiníí la'íí nohwí'odlq' bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá laidolił: 12 Áík'ehgo nohwiláhyú Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' ba'ihégosj doleel, la'íí nohwíí áddó' Jesus biláhyú nohwa'ihégosj doleel, Bik'ehgodaahii'naahíí la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

1 Nohwik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ nádáhíí la'íí bich'í' íla'ádaahi'ne' doleelíí baa yádaahiilti'go nánohwohiikaqah, 2 Spirit at'éé daach'iníihíí bee, yati' bee, dagohíí naltsoos nohwits'á'dí' daach'iníihíí bee, Christ nadáhíí bijjii ik'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwíł nagoki da le', doo káágo natsídaahkees da le'. 3 Doo hagot'éégo nnee la' nohwich'í' nach'aa da le': áí bijjii doo hwaa baa gowáh da, ntsé nnee láni nanánihidéh doleelgo zhq, la'íí nnee dázhó ncho'í ye'at'éhí ch'í'nah hileeh, án da'íííí hileeh doleelgo gozlíní; 4 Án Bik'ehgo'ihí'nañ daabidi'niíhíí la'íí dawahá daach'okaqahíí dawa yich'í' na'iziidgo yitisgo ídéstjii doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'áá yune' Bik'ehgo'ihinañ ídiki'niigo dahs-daa doleel. 5 Ya' doo binádaahniíh da, t'ah nohwíł nashkaidá' díí baa

nohwił nagoshni' ni'? ⁶ Dázhó nchõ'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'aqzhi' botã'íi bidaagonõsĩ, ch'í'nah alne'íi t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. ⁷ Nchõ'go ágot'eehií doo bigózi da n'íi ilk'idá' na'iziid: t'aqzhi' botã'íi k'ihzhi' alzaazhi' t'aqzhi' botã' doleel. ⁸ Áníta dážhó nchõ'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án nohweBik'ehñ biyol bee bidizõheel, nádaalgee bits'ã'dindláádíi bee bidizõheel: ⁹ Ái nchõ'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', án binawod golĩigo godiyĩhgo be'ígóziníi la'íi ízigo áná'ol'ĩĩhíi k'ehgo áná'ol'ĩi ágodil'ĩi doleel, ¹⁰ Ái nchõ'i ye'at'éhihií na'ich'aahíi yĩ higháh, ái bee nnee nadaach'aa doleelgo; ái nneehíi da'anii ágot'eehií bil daanzhõoyũgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'ĩi dahíi bighá da'ílii hileeh. ¹¹ Doo hádaat'ĩi dahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ natekees k'izé'idilteehíi biká'zhi' ádaile', áik'ehgo lé'ichoohíi daayodlaã doleel: ¹² Áik'ehgo nnee da'anii ágot'eehií doo daayodlaã dago nchõ'go ágot'eehií bil daanzhõoníi dawa ch'iidn biko' dilti' yuyaa bándagodot'aal. ¹³ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bil daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwiheznilgo la'íi da'anii ágot'eehií daahohdlaãgo dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ hasdánohwinĩigo nohwá ngon'ãã, ái bighá dávik'ehn nohwighã Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihédaandzi doleelgo at'éé: ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'ã'dindláádíi bil daanohwíyéé doleelgo yati' baa gozhóni bee nohwich'ĩ' yádaahiilti'íi bee nohwiká ánniid. ¹⁵ Áik'ehgo shik'íyú, ndzilgo nasozĩ, nohwiyati' bee dagohíi nohwinaltsoos bee nohwil ch'et'ááníi daahohhohtã'. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehñ dabíi, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa bilgo, bil daanjõhíi, la'íi bilgoch'oba'íi biláhyú dávik'ehn hadag ádaanohwiksiníi la'íi nzhõõgo ágot'eehií nihõndliigo ádaanohwiksiníi, ¹⁷ Án nohwijíi yune' nkegohen'ããgo ádaanohwiksĩ, la'íi nlt'éégo ánádaah't'ĩĩ hik'e nlt'éégo yádaati' doleelgo nadaanołwodo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yúhíi, shik'íyú, nohwá da'ohkããh, nohweBik'ehñ biyati'íi dagoshch'ĩ' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzĩ doleelgo, akú nohwitahyú ágot'eehií k'ehgo bá da'ohkããh; ² La'íi nnee dabíi zhã bik'ehgo ádaat'eehií, la'íi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bits'ã' nohwide'níi doleelgo bá da'ohkããh ákđó: nnee doo dawa bi'odla' daagolĩi da. ³ NohweBik'ehñ da'áníyú át'éhi nlii, án ndzilgo nasozĩigo ánohwĩsĩ, la'íi nchõ'íi bits'ã'zhi' ánohwĩsĩ. ⁴ Hadíi bee nohwá ndaagosiit'ããhíi bikísk'eh ádaanoht'ee, la'íi dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleelgo nohweBik'ehñ biláhyú nohwaa da'õndlii. ⁵ NohweBik'ehñ nohwijíi dawa bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil daanzhõõ ánohwĩsĩ le', la'íi bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwĩsĩ le'. ⁶ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú ndzilgo nohwich'ĩ' hahiidziigo gádaanohwiñ'nii, Nohwik'isn, ínashood nlii, doo na'iziid dahíi, nohwil ch'ídaagosiit'aaní doo yikísk'eh at'éé dahíi bits'ã'zhi'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíi bidaagonõsĩ, nohwedaanoht'eego nzhõõ: nohwitahyú nahíikaidá' néé nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'ĩ' nadaahi'níi'íé doo hadín bil da'iidãã da ni'; áidá' t'lé'gee hik'e jĩĩgee nyeeo nada'idziid ni', doo la' nadaanohwint'õgo da doleelhií bighá. ⁹ Doo nohwá goz'ãã dahíi doo ái bighá ágádaahiit'ĩi da, ndi nohwedaanoht'ee doleelhií bighá nohwina'átádaahiit'ĩi ni'. ¹⁰ Nohwitahyú nahíikaidá' gádaanohwiñ'nii ni', Hadín doo na'iziid dahíi doo iyãã da le'. ¹¹ Nohwíi la' doo nlt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíi nadaanohwint'õgo laã. ¹² Nnee ágádaat'eehií Jesus

Christ nohweBik'ehn biláhyú nldzilgo bich'í' hahiidziigo gádaahn'niigo bidag yádaahiilti', Nlt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíí nohwihidán daahsaq. ¹³ Nohwíí shik'íyú, nlt'éégo ádaanoht'eehíí bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díí naltsoosí biyi' nohwiya'tí'í nnee la' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, áí nneehíí dabídaagonohsíggo bits'á'zhí' ádaanoht'ee, áí bighá ídaayándzì doleel. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohniigo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíí k'ehgo bich'í' yádaalti'go bíl ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehn, bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí, dabíí dávik'ehn dawa bee ílch'í' gont'ééhíí nohwiká' áyí'sí le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwíl daanlìí le'. ¹⁷ Shíí Paul, Gozhóó, daanohwíldishniigo dashíí shigan bee k'e'eshchii, díí k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daasdzo: áí k'ehgo k'e'eshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehn bílgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'áq le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Shíi Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiníllí, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ shendaagoz'aahíi bigha binal'a'a nshíi; Jesus Christ biláhyú ihí'naa doo ngonel'aq dahíi ndaahóndlii; 2 Timothy, odla' bee da'anii shiye' nlini, bich'i' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' aatét'íi la'íi ilch'i'gont'éehíi bee nich'i' goz'aq le'. 3 Macedóniyú déyáadá' ánikdéniiid n'íi k'ehgo nanánoshkaqhgó gánánikdish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' la' nneehíi lahgo at'éégo ilch'ígó'aahíi doo bee ilch'ídaagonoh'aah da le', ndzilgo daabilnii, 4 Yati' daazhógo alzaahíi la'íi hadín hadaakínest'aanii doo aqzhi' baa na'gozni' dahíi doo ídaayelts'aq da le', daabilnii aldó', ái lqágo lahadaagoch'idit'áhgo áile', ái Bik'ehgo'ihí'nañ kángon'áanii doo layolé' át'éé da, ái ko'odla' zhá bee laile'. 5 Áidá' kojíi biyi' nzhqogo, nt'éégo ánách'it'íi bígoch'ílsigo, la'íi da'anii ch'odlaqahíi bigha kol ijgo doleelgo kol ch'ídaagont'aah: 6 Ái la' nnee k'ihzhi' ádaaszaago lahadaadit'áhíi doo nt'é be'alnéhi yaa yádaakt'íi daasilíi; 7 Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'áni yaa ilch'ídaago'aahíi daanliigo hádaat'íi; ndihíi nt'é daaníihíi la'íi nt'é ndzilgo yaa yádaakt'íi doo yidaagolsi da. 8 Áidá' begoz'aanii nnt'éhi áile' bídaagonlzi, dávik'ehyú ilch'ígót'aahyúgo, la'íi bikísk'eh ánádaach'it'íiylúgo; 9 Díi aldó' bídaagonlzi, begoz'aanii nnee dávik'ehyú ádaat'éehíi doo bá álzaa da, ndi hadíi doo begoz'aanii yikísk'ehyú ádaat'ee dahíi bá álzaa, doo da'dits'ag dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnlsj dahíi, nchq'go ádaat'iiníi, doo bíldaagodiyih dahíi, ni' biká' nandeehíi zhá bíldaanzhóhíi, bitaa hik'e báq nadaitseedíi, la'íi nnee nadaitseedíi bá álzaa, 10 La'íi nant'i' nakaihíi, nnee dabíi ilch'i' biini' daamba'íi yee ídaadilchóhíi, nnee ch'a'odaayihiyeehíi, léda'lchoohíi, yáná'iti' yune' nadaach'aahíi, la'íi dahadíita da'anii ilch'ígót'aahíi yits'á'zhi' ádaat'éehíi, ái dawa begoz'aanii bá álzaa; 11 Ái da'anii ilch'ígót'aahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' baa goz'hóni, biyati' nnt'éhi ba'ihégosini at'éé, ái baa nagoshni'íi shaa godet'aq. 12 Christ Jesus nohweBik'ehñ bich'i' ihénsj, án díi bigha bínensh'aqgo áshíilaa, sha'ohíihíi la'íi bána'isiidgo áshíilaahíi shil oltago ba'ihénsj; 13 Shíi dabíntségo Jesus nchq'go baa yashit' ni', biniigodeshlaa ni', la'íi hoshch'iid ni': áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'ozbaad, doo bígonsj dayú, la'íi doo oshdlaq dayú ást'íi lék'ehíi bigha. 14 NohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi shich'i' an'odaazlii, odla' la'íi íp'ijóóníi Christ Jesus biláhyú nohwiyéehíi aldó' shich'i' an'odaazlii. 15 Díi ágolzeehíi da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlaqgo dávik'eh, Christ Jesus nnee nchq'go ánádaat'íihíi hasdáyihiniihíi bigha ni'godszañ biká'zhi' nyáá; shíi ái itah dázho itisgo nchq'ihíi nshíi ni'. 16 Shíi dantsé shiláhyú Jesus Christ dázho shágoho'aalíi ch'i'nah áile'híi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'ozbaad, áik'ehgo bikédí'go hadíi da'odlaqhgó ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee daahinaa doleehíi aldó' yágoho'aal doleehíi shágoho'aal n'íi bee bígózi doleehíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ shaa chozbaad. 17 Áik'ehgo ízigo Nant'an, dahazhi' golíihíi, doo datsaah dahi, doo hit'íi dahi, Bik'ehgo'ihí'nañ dabízhá goyánihi, doo ngonel'aq dayú dahazhi' daabich'idnlsj la'íi dázho ba'ihédaach'inzi le'. Doleelgo at'éé. 18 Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa

yalti' n'íí k'ehgo naa godensh'aahgo gánikdishnii, Áí naa nagolñi' n'íí k'ehgo nlt'éégo nagonkkaad le'; ¹⁹ Ni'odla' ndzilgo hónṭa', la'íí nlt'éégo ánánt'ííhí ádígonlzi le'; la' bi'odla' doo daayota' dago daabi'odla' doo nt'é da sillji, tsina'eelíí nihilt'odhí k'ehgo: ²⁰ Áí Hyméneus la'íí Alexánder daaholzéhi itah; áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo ncho'go yaa yádaakti' dago yádaago'laah doleehíí bigha ch'i'idn nant'án, Satan holzéhi, bich'i' bidéhid, yiniidaagodilne' doleelgo.

2

¹ Áík'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkqaahgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yił daanliigo yá da'ohkqaahgo, la'íí ba'ihédaanohsigo yá da'ohkqaah le', daanohwíldishnii; ² Ízisgo nadaant'aahíí hik'e nnee yedaabik'ehíí dawa bá da'ohkqaah le'; nkegohen'áago k'idaa'ón'niigo daahii'naa doleehíí bigha, Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ádaant'eego la'íí dawa daadinlziigo. ³ Ágát'éégo da'ohiikaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiniíí bil nlt'éé la'íí bil dávik'eh; ⁴ Án nnee dawa hasdáyihinií hik'e da'anii ágot'eehíí yádaago'si hat'íí. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ da'áa nlii, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bigizhgee siziiníí da'áa, án Jesus Christ, nnee silljiigo nyáhi; ⁶ Án nnee dawa ádaidet'áago yá nada'izñil, nnee bincho'íí yits'áyiniígo, Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áa n'íí biká' ngonyáago ch'i'nah sillji. ⁷ Áí baa yánashti'go hik'e bá shides'a'go, la'íí doo Jews daanlii dahi odla' hik'e da'anii ágot'eehíí bil ch'igonsh'aahgo hásh'i'doltji; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) ⁸ Áí bigha dahayú nnee da'okaahgo hasht'íí, bil daagodiyihgo bigan ts'idag yee dahdaadolñih, doo hadaashkeego da, la'íí doo biini' nakigo da. ⁹ Isdzáné daanlíni áldó' da'áakohgo ik'eda'asdlaa le', doo ídaada'odliigo da, la'íí biini' daagoljiigo ídaa daagodzaago; doo dábitsizil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkoohé la'íí diyagé lán líliníí yee ik'ena'asdlaa go da; ¹⁰ Áídá' nlt'éégo ánadaat'ííhí yee ik'eda'asdlaa le', (ágádaat'ííhí isdzáné Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'ehyú ádaant'ee daaníihíí dávik'eh.) ¹¹ Isdzán níni dant'éheego ígo'laah le', idits'ago. ¹² Isdzán doo la' nnee yił ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nnee doo yá nant'aa da doleel áldó', ndi dant'éhee at'éé le'. ¹³ Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíí ikédí'go ábi'delzaa. ¹⁴ Bich'i' na'dishch'a'íí doo Adamhíí da, áídá' isdzánhíí bich'i' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihí'nañ, Dah, bilñiihíí dáytisyú ádzaa. ¹⁵ Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ilchiigo biniigodilne' ndi dá yił ch'íhikáh, dayúweh da'odlaago, dawa bil daanzhoogo, bil daagodiyihgo, la'íí biini' daagoljiigo daahinaayúgo.

3

¹ Díí da'anii ágolzéhi, Nnee la' ínashood yinádéz'iiníí binasdziidíí há't'íyúgo aí na'idziid nlt'éhi hat'íí. ² Ínashood yinádéz'iiníí, bishop holzéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíí nlii le', bi'aa da'áahi, ádaagodzaa, biini' golíni, bi'at'e' nlt'éhi, bista' nakáhíí bil nzhóni, la'íí nlt'éégo ilch'ígó'aahíí nlii le'; ³ Doo idlaa dahíí, doo dagoshch'i' bágochíih dahíí, bestso doo yidánzhi' nlii dahíí; áídá' kóni' k'ehgo at'éehíí, nzhógo at'éehíí, doo dawah ídáhát'íí dahíí nlii le'; ⁴ Án bigowaagee bichagháshé nlt'éégo yá nant'aa le', bichagháshéhíí daabidits'ago, la'íí daabidnliigo; ⁵ (Nnee bichagháshé doo nlt'éégo yá nant'aa dayúgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaahgo ha'ánálséhíí nlt'éégo áyilsi doleel?) ⁶ Doo áni ínashood silljiíhí da, ágát'éhi nliiyúgo, itisdo da'idolteelgo

ída'odlíí lèk'eyúgo, dánko ch'iidn nant'an bángot'aahíí k'ehgo bángodot'aał. ⁷ Dayúwehyú áldó' doo ínashood daanlji dahíí nt'éégo yaa nadaagoln'íí nlii le', doo ágát'éhi nlii da lèk'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleel, ch'iidn nant'an biljizh yune' odoťish. ⁸ Tédaat'iyéhi nt'éégo ádaayilníní, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagolji le', doo nakiyú yádaakti' dahíí, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíí daanlji le'; ⁹ Nt'éégo ánádaat'ijl' yídaagolsigo ilch'ígót'aahíí da'ohiidlaaní doo bigózi da n'íi daayotá' le'. ¹⁰ Ái áldó' dantsé nabída'dintaah le'; áidi' doo baa dah daagost'áni da lèk'eyúgo, deacons daanlji doleel. ¹¹ Da'ágát'éégo daabi'aahíí biini' daagolji le', doo ch'inii daanii dahíí daalji le', ídaa daagodzägo dawa bee daagondlji le'. ¹² Deacons daanlíni bí'aa dala'á le', bichagháshé lá'íi bigowagee dawa nt'éégo yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanljiigo nt'éégo nada'iziidyúgo, nnee nt'éégo baa natsídaakeesihíí lá'íi Christ Jesus bits'á'dí' odlá'íi doo biini' daaháh dago yá sizijhíi daayosbaq. ¹⁴ Dét'ihégo nich'í' hisháát doleelíi bikádesh'ijgo díi nich'í' k'e'shchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nt'éégo ách'it'éehíi bígonksijhíi bighá nich'í' k'e'shchii; ái Bik'ehgo'ihí'nañ hínáhi daayokqahgo ha'ánáshé at'éé, ái da'anii ágot'eehíi bee bíyah tsj n'áhi k'ehgo lá'íi bee nkdzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bee da'ohiidlaqahi dázhgo doo bigózi da n'íi da'anii daan'ni, doo hadín yighá na'idíikidgo da: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dábik'ehyú át'éehíi ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaak'á'yú daagolíníi daabo'ij, doo Jews daanlji dahíí bich'í' yádaach'ilti', ni'gosdzán biká'zhí' bí'dodlaq, ízismo idindláadíi biyi' yúdag obi'doltji lèk'e.

4

¹ Holy Spirit dábigóziigo gáníi, Iké'yú goldohyú lá' odlá' yits'á'zhí' ádaane' doleel, spirits k'izéda'díiteehíi lá'íi ch'iidn bits'á'dí' ilch'ígót'aahíi hódáayést'saq; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi ínashood ídaadil'ijgo léda'ilchoo; binatsekeesii besh sidogii bee bida'dinlidhii k'ehgo ádaat'ee, áik'ehgo nt'éégo ádaat'eehii dagohii doo nt'éégo ádaat'ee dahíi doo yídaagolsi da silji; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi nnonéhela' daayilnii, lá' hidán doo daahsaa da, daayilnii áldó', áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ái hidánhíi áyílaago nnee da'anii ágot'eehii yídaagolsigo daayodlaaní ya'ihédaanzigo daayiyaa'yúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bil dávik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíi dawa daant'éé, áik'ehgo doo k'ihzhí' ádaile'go da, áidá' ya'ihédaanzigo daayiyaa'go dávik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi hik'e okqahíi bee nzhoggo alzaahíi bighá. ⁶ Jesus bee nohwik'íyú daanlíi díi ilch'ígót'aahíi bee bich'í' yanántihyúgo, Jesus Christ nt'éégo yana'iziidíi nlii doleel, yati' daahohiidlaqahíi lá'íi nt'éégo ilch'ígót'aahíi bikísk'eh hínááhíi bee nkdzilgo áníłsi doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'eh dahíi, lá'íi sáan yati' daazhógo ádaagole'íi doo óyínht'saq da: Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ánt'éé doleehíi bighá idínántaahgo bígonf'áah. ⁸ Kots'í nkdzil doleehíi bighá idínách'intaahíi ayáhágo ilji, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ách'it'éé doleelgo idínách'intaahgo bígoch'il'aahíi, ái dázhó dawa bee ilji, díi ihí'naahíi biyi' nt'éégo nohwa ngon'áq, lá'íi iké'gee ihí'naahíi biyi' áldó'. ⁹ Díi ágolzeehíi da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodlaqgo dávik'eh. ¹⁰ Ái bighá nada'iidziid, lá'íi ncho'go nohwaa yádaakti'híi bighá nohwiniidaagon't'éé, da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ hínáhi bada'ondliigo, án nnee dawa hasdáyihiniíi nlii, dahadíi da'aniigo daabodlaaníi zhá itisgo. ¹¹ Díi

ádishñiihíí ndzilgo ádaahnii, la'íí bee ilch'ígon'áah. ¹² Áníí nanñaahíí bighá doo sínte' da le'; niyati'íí, ni'at'e'íí, ni'ijóóníí, ninatsekeesíí, ni'odla'íí, niijí biyi' nzhoníí bee nlt'éégo ánt'éé le', da'odlaaníí nedaa'ííí doleełgo. ¹³ Akú n'yáázhi' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nnee bich'í' dayúweh daahónzhii, baa yánti', la'íí bee ilch'ígon'áah. ¹⁴ Dabíntségo ínashood yánadaaziinií níká' daadesñiidá' niyi' golíí doleełgo naa hi'ne'íí dayúweh bee na'iziid le'. ¹⁵ Áníídishñiihíí dá baa natsínkees nt'éé; áí dá sínzíí nt'éégo ánant'íí le'; áík'ehgo dayúwehégo ná goldohíí nnee dawa daano'íí doleeł. ¹⁶ Ídaagondzáá, ilch'ígon'áahíí baa gonyáá: áí k'ehgo dayúwehégo ánant'ííyúgo hasdánñah, hadín nidits'agíí aldó' hasdádogaal.

5

¹ Báyaán nlíni doo bíł ntéh da, áídá' nitaa nlíni k'ehgo baa natsínkeesgo bidag yánti'; nnee áníí nakaiyeehíí níks'isyú k'ehgo bidag yánti'; ² Sáan daanlíni nimaa k'ehgo ádaahón'niih, dílk'oghgo ádinlziggo isdzáné áníí nakaiyeehíí nilahkíí k'ehgo ádaahón'niih. ³ Sáan itsaa daanlíni, doo hagot'éégo bich'ogo'nii dahíí daadinsigo bich'onni le'. ⁴ Sáan itsaa nlíni bichagháshé, dagohíí biwóyeta, bich'íneta daagolííyúgo, áí bigowagee Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ihí'naahíí yídaago'áah le', áík'ehgo bishchiinií bidená nanáda'ahí'niil le'; áí Bik'ehgo'ihí'nañ bíł nt'éé la'íí bíł dábíkeh. ⁵ Itsaa nlínihíí, dasahndi naghái, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'olíggo dayúweh na'ókeedgo na'okáah, t'éégee la'íí jíígee. ⁶ Áídá' gonedljiíhíí zhá hádéz'ííhíí, hínaa ndi daztsáni k'ehgo at'éé. ⁷ Díí ndzilgo bee bíł ch'ígon'áah le', áík'ehgo doo baa dahdaagot'áah da doleeł. ⁸ Dahadíí bik'íí, dabíí bichagháshé zhá itisgo, doo nlt'éégo áyíłsı da l'ek'eyúgo, doo oshdlaá da niíhíí k'ehgo at'éé, doo odlaá dahíí bitisgo ncho'go adzaa. ⁹ Isdzáné la' doo hwahá gostádin bíł legodzaa dahíí, itsaa daanlíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, la'íí biká' da'á'á n'íyúgo zhá itah bizhi' bá ágóle', ¹⁰ Nlt'éégo binasdziidíí bee baa na'goni' le', chagháshé daayinesaqyúgo, baa hasta' nách'ikah hat'ííyúgo, ínashood bikee yá tádáigisyúgo, bich'í' goyéégo nadaagowahíí yich'odaaniyúgo, la'íí na'izidiid daanzhoníí dawa nayik'í'iziid l'ek'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. ¹¹ Áídá' itsaa áníí nakaiyeehíí doo itah bizhi' bá ágóle' da: áí d'anko nniñéh hádaat'íígo Christ yits'á'zhí' ádaane'; ¹² Áík'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'isiid doleeł daanii n'íí k'ihzhi' ndaizné'híí bighá biniidaagodilñehíí bee b'andaagodot'áal. ¹³ Gotahkaigo daazhógo anakeehíí yídaago'áah aldó'; doo áí zhá da, ch'inií daanii la'íí dawahá yaa yádaakti', doo bidildoo dahíí ndi, doo yaa yádaakti' da le'at'éé n'íí ndi yaa yádaakti'. ¹⁴ Áík'ehgo díí hást'íí, itsaa áníí nakaiyeehíí nnádaakse' le', bichagháshé ádaagole', bigowá nlt'éégo ádaayíłsı, áík'ehgo nohwits'á'zhí' ádaat'eehíí doo nohwaa ch'inií ádaile' da doleeł. ¹⁵ Ík'idá' la' Satan yich'í'go ádaasdzaa. ¹⁶ Nnee la' dagohíí isdzán ínashood nlíni bik'íí itah itsaa nliíyúgo yich'onni le', ínashood daanliinií doo nadaabink't'og da doleełhíí bighá; áík'ehgo itsaa daanlíni doo hagot'éégo bich'ogo'nii dahíí yich'odaanii doleeł. ¹⁷ Ínashood yánadaaziinií nlt'éégo yikísk'eh nadaaziinií nakidn da'ágánelt'eego daidinsigo bich'í' na'ihiniil, hadín yánadaaltihíí la'íí ilch'ígó'aahíí nayik'í'ida'iziidíí da'ái zhá itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií gáníí, Magashii t'oh naghái hayi'í'eesdá' bize' doo bik'en'áah da. La'íí aldó' gáníí, Hadín na'iziidíí bich'í' na'í'niilgo goz'áa. ¹⁹ Ínashood yásizini baa dahgosit'aahíí doo óyén'ts'áa da le', naki dagohíí

taagi hilt'eego daayo'ii lèk'eyúgo zhá. ²⁰ Nchò'go ánádaat'ííhí dawa binááí bíl ntéh, la'ihíí biini' daaháh doleeíhíí bighá. ²¹ Bik'ehgo'ihina'na' la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ, la'íí Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'yú daagolíiníí bitahasdlaahíí binadzahgee nawode bee gáníldishñii, Díí baa nich'í' yashti' n'íí bénánñiihgo baa nanna, nnee doo da'á' á itisgo nil nzhòq da, doo í'anigo baa natsínkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihina'na' biyati'íí yee yánáltih doleeqo nnee da'adza'íí doo dagoshch'í' biká' ndenñííh da; nnee nchò'go adzaahíí doo bíl da'á' ánt'ée da; dilkoqohgo ádinlzi. ²³ Kodí' godezt'í'go doo tú zhá nidlaq da, áidá' ayáhágo dahts'aa bitoo nidlaq, nibid bich'í' nzhòqohíí bighá, la'íí da'ákozhá dinnííhíí bighá. ²⁴ Nnee la' ch'í'nah nda'íksiih, áik'ehgo dagoshch'í' baa yá'iti' doleeq; áidá' la'ihíí binchò'íí doo dagoshch'í' daahiiltséh da. ²⁵ Da'ágát'éeego nnee la' nlt'éeego ánat'ííhíí bik'izhí' hit'íí; doo hit'íí da ndi, doo hagt'éeego nádil'íí da.

6

¹ Isnáh daanliiníí binant'a' daanliiníí daidnłsı le'; doo ágádaat'íí dayúgo Bik'ehgo'ihina'na' bizhí' la'íí bee ilch'ígót'aahíí doo dilzi dago ádaile'. ² Ła' binant'a' ínashood daanliijyúgo, odlá' yee bik'isyú daanliijhíí bighá doo yitisyú ádestjı da le', áidá' na'idziidıí bee bich'odaanñiihíí ínashood Bik'ehgo'ihina'na' bíl daanzhooníí daanliijhíí bighá dayúweh nlt'éeego yá nada'iziid le'. Díí dawa ilch'ígon'áah, la'íí bee bidag yádaantı'. ³ Ła' nnee lahgo ilch'ígót'aah lèk'eyúgo, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ biyati' da'aníihíí la'íí Bik'ehgo'ihina'na' k'ehgo be'ách'ít'éeego ilch'ígót'aahíí doo bíl dávik'eh da lèk'eyúgo; ⁴ Án doo nt'é yígótsı da ndi ídılkaqah, la'íí na'ídílkid la'íí agodit'áhıí zhá bíl nlt'ée, áı la' biyééhıí ídáhách'it'iinıí áile', la'íí ilch'í' nagonłkaadıí, dénchò'ého aayá'iti'ıí, la'íí nchò'go laadaagoch'odlíihıí áldó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehıí biini' daachòqoqdo da'anıí ágót'eehıí bits'á'zhı'go ádaaszaahıí dayúweh lahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihina'na' k'ehgo ách'ít'éeéhıí bee ich'it'ıí daanzı: ágádaat'eehıí doo bíl nahkai da. ⁶ Ndihií Bik'ehgo'ihina'na' k'ehgo ách'ít'éeéhıí la'íí koł dávik'ehyú ch'ihinaahıí da'anıí bee ląągo ich'it'ıí. ⁷ Doo nt'é ni'gosdzán biká' bíl daagoasıdljı da, áidı' da'anıigo daan'niigo doo nt'é ch'ídaan'né' da doleeł. ⁸ Nohwihidán la'íí nohwi'ıí daagoljıhıí bighá nohwıl daagozhóq le'. ⁹ Áidá' hádaakdzıl hádaat'iinıí nabıdaadintaahıí la'íí bának'ı'ı'áahıí yee nihidéh, la'íí doo daagoyaq dago la'íí in'da'dilni'go nchò'go hádaat'iinıí yee nihidéh, áı daabilchòq, la'íí da'itsaahıí begoz'aq yune' odaabilkaad. ¹⁰ Bestso bidázhı' ch'ıljıhıí nchò'go ágót'eehıí dawa bikeghad at'ée: áı la' ídáhadaat'ıigo odlá' yits'á'zhı' ádaane', la'íí ląągo doo bíl daagozhóq dahıí yee in'da'dilni'. ¹¹ Ndihií ni, Bik'ehgo'ihina'na' bána'iziidıí nłni, ágádaat'eehıí dawa bits'ánlyeed; dávik'ehyú ánt'ée le', Bik'ehgo'ihina'na' be'ánt'ée le', ni'odla' goljı le', ni'ijóq le', nini' k'eh ánsı, la'íí nijıı yune' isht'egodnt'ée le'. ¹² Nohwi'odla' bá nagonłkaad le', dahazhı' ihı'naahıí ndzilgo hótıq, áı bich'í' ni'dokéed ni', áidı' ch'iláni binááí ni'odla' bee hándziı ni'. ¹³ Díí nawode bee ágánıldishñii, Bik'ehgo'ihina'na' dawahá daahi'naago áyısinií binadzahgee, la'íí Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhı binááí bi'odla' nlt'éeego yee hadziı n'ıí áldó' binadzahgee; ¹⁴ Díí begoz'aanıí bikısk'eh ánt'ée, doo hayı naa daats'idılhıı dago, doo naa dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehñ nádzáázhı'. ¹⁵ Áı bijjı biká' ngonyaágee Bik'ehgo'ihina'na' ch'í'nah áile' ndi at'ée, án zhá Nant'an baa gozhóonıí, ízısgo nant'ánhıí bitısgo Nant'an, yedaabik'ehıí bitısgo yeBik'ehñ;

16 Ihi'naa doo ngonel'aa dahii da'an zha bits'a'di'hi at'ee, an idindlaadii yi' golii, doo hadin akone' nowahi at'ee da; an doo hak'e nnee bo'ii da, doo daabohtseh at'ee da: an dahazhi' dilzi le', la'ii dahazhi' dawa yebik'eh le'. Doleelgo at'ee. 17 Nnee ni'goszán biká' hádaaldzilí gádaabilnii, Doo itisgo ídaadisohil da le', la'ii yee hádaaldzilí dá doo ba'olnizhi' doo ba'ohi da le', áidá' Bik'ehgo'ihina' hínáhi bada'ohi le', an bilgoch'oba'go dawahá nohwil dá bik'ehyú doleehi ch'ida'izkaadgo nohwaa yihinii. 18 Nt'eehi baa nahkai le', daabilnii, láago nt'ee'go anádaht'ii, la'ii nohwiyéehi la'di' nadaahnii, la'ii ich'odaahnii le'; 19 Kih bit'áah ledn'aahii ndzilyúgo kihii ndzilgo goz'aa, da'áik'ehgo nt'ee'go anádaht'ii yúgo yunáasyú goldohyú ndzilgo nasozii doleel, áik'ehgo ihina' doo ngonel'aa dahii bee daahinohnaa doo, daabilnii. 20 Timothy, bee na'osdli'ii baa gonyáá, yati' Bik'ehgo'ihina' doo bik'eh dahii, la'ii yati' da'ilinigo nadaagoch'ijaahii bits'a'zhi' ant'ee, la'ii ígo'aa'go bi'ígózinii ga'anolini, Bik'ehgo'ihina' biyati' bits'a'zhi' ilch'ígót'aahii, áldó' bits'a'zhi' ant'ee. 21 La' ai í'ígózinii daayodla'ago da'anii odla'ii yits'a'zhi' ádaane'go nda'ahisiih. Bik'ehgo'ihina' bilgoch'oba'ii bee nich'i' goz'aa le'. Doleelgo at'ee.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo shíí Paul, Christ Jesus binal'a'á nshíni, Christ Jesus biyi' ihinaahíí nohwá ngon'ááníí bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dážhó shíł nzhóni, bich'i' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihinañ nohwíTaa, Christ Jesus nohweBik'ehñ bílgo bílgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' aatét'íí la'íí ilch'i'gont'ééhhíí bee nich'i' goz'aqá le'. ³ Nt'éégo ánásh't'íilgo bígonsigo, daashitaa n'íí ádaadzaa n'íí k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bá na'isiid; án ba'ihénsigo shi'okqáhhíí bee nínádishn'íhgo, t'é'gee hik'e jii'gee dá'oshkqáq nt'éé; ⁴ Nináá tú n'íí bínáshn'iihgee k'azhá náníistséh, dážhó naa shíł gozhóó doleel'híí bighq; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, áídí' nimaa, Eunice, da'anii bí'odlq'íí bínádishn'íh, hik'e ní áldó' odlq' da'ágát'éhi niyi' begoz'aqágo bígonsi go'íí. ⁶ Áí bighq díí bínán'íh hásh't'íí, níká' ndinshniídá' niyi' gol'íí doleel'go Bik'ehgo'ihinañ naa yiné' n'íí kq' nádn'tlaadgo dílt'h'íí k'ehgo dáhinaa nt'éégo ántsí. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ nohwiini' háhgo natsেকেes doo nohwaidin'aqá da; áídá' natsেকেes nalwodíí, ko'íj'óóníí, la'íí ídaagondzááníí nohwaidin'aqá. ⁸ Áík'ehgo nohweBik'ehñ baa nagoln'ígo doo bik'e ídaayándz'í da, shíí án bighq ha'ásitííníí áldó' shaa nagoln'ígo doo bik'e ídaayándz'í da: áídá' ní áldó', Bik'ehgo'ihinañ binawodíí bee, yati' baa gozhónihíí bighq nyee'i niniigonk't'éé le'; ⁹ Án hasdánohwiheznil, la'íí godiyihgo bá na'idziidgo hanohwiheznil, nt'éégo ánádaahit'ííhíí doo bighq da, áídá' dabíí bighanigol'ííhíí la'íí bílgoch'oba'ííhíí bighq, áí Christ Jesus bee nohwaidin'aqá lék'e, ní'godszaán doo hwahá begodigháh dadá'; ¹⁰ Áí k'adíí ch'i'nah sil'íí, Jesus Christ Hasdánohwiheznilíí hit'íí sil'ííhíí bee; án da'itsaahíí nohwá yó'oyiné', la'íí ihinaahíí la'íí doo da'itsaah dahíí yati' baa gozhóni bee got'íjzh'i' nyiné': ¹¹ Áí yati' baa gozhónihíí baa yánáshitihgo, la'íí doo Jews daan'íí dahíí bich'i' yides'a'úí la'íí bíł ch'ígó'aahíí nsh'íígo hásh'i'dolt'íí. ¹² Áí bighq goyéé'go shich'i' nagowaa, ndi doo ídaayánsdz'í da, hadín hosis-dlaq'adíí bígonsihíí bighq, la'íí nt'é bee ba'osh'hííhíí Jesus nadáhíí bij'ízh'i' shá yinádéz'íígo yínel'aqágo bígonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'á'dí' ídesinits'aq'íí ágádishn'ii n'íí k'ehgo hón'tq', Christ Jesus bíł da'á'á n'íígo odlq' hik'e í'íj'óóníí bee hináálgo. ¹⁴ Nt'éégo ágot'eehíí naa hi'né' n'íí, Holy Spirit nohwiyi' gol'ííníí bee nt'éégo binádr'íí. ¹⁵ Asia golzeedí' daagol'ííníí dawa shits'á'zh'i' ádaasdzaa bígonks'í, Phygéllus la'íí Hermógenes áldó' itah. ¹⁶ NohweBik'ehñ Onesiphorus bich'agháshé bílgo yaa ch'oba' le'; án da'ílháné shíł gozhóógo ánásh'íí, besh hishbizhíí bee daashidest'íóó ndi doo yik'e ídaayándz'í da: ¹⁷ Áídá' Romeyú naghaadá' dážhó shikáhantaago shaa nyáá. ¹⁸ Áík'ehgo nohweBik'ehñ nadáhíí bij'íí baa ch'oba' doleel; án Éphesus golzeeyú doo áłch'idé shá áyíílaa n'íí nt'éégo bígonks'í.

2

¹ Áík'ehgo shiye' n'ílnihíí, niyi'siziiníí nanlwod le', Christ Jesus bílgoch'oba'íí nainé'íí bee. ² Nnee lq'ágo bináál ilch'ígoni'ááníí, ní áldó' nnee bada'ón'ííhíí bíł ch'ígon'áahgo, bíí áldó' nnee la'íhíí yíł ch'ídaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisilááda nt'ééhhíí n'íígo lahdi' nyé'i niniigonk't'éé le'. ⁴ Hadín nagonk'kaadíí, silááda ábílaahíí yíł goyilshóó doleel'go hat'ííhíí bighq doo silááda zhin'éégo

ágot'ee dahíí doo nanábinkl'pogi at'éé da. ⁵ Hadíín nadaagolzéegee itah nliigo, begoz'aaníí bikísk'ehyú át'ééyúgo zhá gonhneego ch'ah hobííhíí baa dot'aał. ⁶ K'e'dileehíí nyeego na'iziidíí, dantsé inot'ííhíí biyéé doleelgo goz'aa. ⁷ Ádishniihíí baa natsínkees; áík'ehgo nohweBik'ehń dawa níl ígózigo ánilé'. ⁸ Jesus Christ bínáńlniih, án David bits'á'dí'go nłńni daztsaađí' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshńi'híí k'ehgo: ⁹ Ái yati' baa gozhóni bigħa shini-igonkt'éego bésh hishbizhi bee da'shidehestl'q ndi, nchq'go at'inihi k'ehgo; ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí doo lest'qo da. ¹⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yitahaslaahíí ałđó' Christ Jesus binkááyú hasdáyidoniiłgo bits'á'idindláádíí biyéé doleelhíí bigħa dawa bee shich'í' ágot'ee ndi bich'í' dahnsdoh. ¹¹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi: Jesus bił nane'na' lęk'eyúgo bił nádaahii'naa doo ałđó': ¹² Nohwiniigonkt'éé lęk'eyúgo bił nadaant'á doleel: áídá' doo bídaagonłzı da daabił'niiyúgo, bíí ałđó' doo nohwígonsı da nohwiińi doleel. ¹³ Néé doo da'ohiidłq da lęk'e ndi, bíhíí t'ah da'ágát'éego da'anííyú át'éé: áńííhíí doo łahgo at'éego nádleeh da. ¹⁴ Áńildishniihíí nnee bił nanádaagolńi', áídí' nohweBik'ehń binadzahgee nłdzilgo gádaabińni. Yati' da'íliné doo bigħa łahada'doht'áh da le', ái doo nłt'éé holeeh at'éé da, ndihíí ódaayést'saaníí daabik'chq'ohíí zhá hileeh. ¹⁵ Nłt'éégo baa nanńáh, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nłt'éégo áńt'éé doleelhíí bigħa, na'iziidíí doo idaayándzı bik'eh dahíí nliı le', yati' da'anííhíí dábił'ehyú bee ilch'igon'aaħ le'. ¹⁶ Yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíí łá'íí da'ílinégo nagoch'ijaahíí doo óyents'aa da: ái dayúweh doo daach'idnłsı dago ádaakoliił. ¹⁷ Ái biyati'íí kóod kots'ı yiaqahı k'ehgo at'éé: Hymenéus łá'íí Philétus daaholzéhi, ái ágádaat'ee itah; ¹⁸ Ái da'anii ágot'eehíí yıl ndaahliisiih, naneznadí' naach'idiikáhíí ilk'idá' bech'igonyáá daanüigo; áík'ehgo łáni bi'odłq' yıl nadaagodesgeed. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań baa ilch'ígót'aahíí nłdzilgo begoz'aa, kqħ bit'ááh iz'aaníí nłdzilgo si'aaħı k'ehgo, díí k'ehgo nkó biká' dahgoz'aa, NohweBik'ehń hadíí biyéehíí yígótsı, łá'íí, Hadíín Christ bizhi' yozhííhíí doo bik'ehyú ágot'ee dahíí yits'á'zhı' at'éé le'. ²⁰ Nnee haldzilı bigowá yune' doo ts'aa óodo łá'íí bésh łigai bee ádaaszaahíí zhá sińil da, tsı łá'íí leezh bee ádaaszaahíí ałđó' sińil; łá' nłt'éégo bighanigolııgo ádaaszaa, łá'ihíí da'ádzaaħı bigħa ádaaszaa. ²¹ Dahadńi ái nchq'go ágot'eehíí yits'á'zhı' at'éégo dilkoq'ohgo ádilziyúgo, ts'aa nłt'éégo bighanigolıńihíí k'ehgo ábi'dolniił, Bik'ehgo'ihí'nań bá hadelzaago, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bił nłt'éégo yıl na'iziid doleel, nłt'éégo na'idziidíí dawa bigħa ilch'ı'hlizaa. ²² Nchq'go ágot'eehíí áńi nakaiyehíí hádaat'ini bits'á'zhı'go áńneh: áídá' dábił'ehyú ágot'eehíí, odłq', ko'ijóonı, łá'íí ilch'ı'gont'éehíí be'ánt'éé, bíjii' biyi' daagozhóonı nohweBik'ehń yich'ı' ádaaniihíí bí hikáh. ²³ Doo goyáđ dago, doo nt'é yígótsı dago na'idıfkiidı doo bił łaha'dnt'áh da, ágádaat'eehíí ilch'ı' hadaashkeego ádaabiléhgo bígonłsı. ²⁴ NohweBik'ehń yána'iziidíí doo hashkeego goz'aa da; áídá' nnee dawa yich'ı' nzhoonı, łá'íí nłt'éégo ilch'ígó'aahı, łá'íí bíni' k'eh nliı le': ²⁵ Bits'á'zhı' ádaat'eehíí yich'ı' nzhq'ogo yıl ch'ígó'aah le'; Bik'ehgo'ihí'nań, nchq'go ágot'ee n'ıí yits'á'zhı' ádaabile' ndi at'éé shı, áík'ehgo da'anii ágot'eehíí yıdaagołsı ndi at'éé; ²⁶ Áík'ehgo yıdaagodołsıł, ch'iidn nant'án áńííyú ánádaat'ıíhíí bigħa isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizħ n'ıí yiyi'dí' hadokah doleel shı ałđó'.

3

¹ Díí ałđó' bígonłsı le', nnágodáhyú négodzidıí begodigháh doleel. ² Nnee

dabízhá ídíl daanjóó doleel, bestso ídáhádaat'íi doo, ída'odlígo ídaayádaakti' doo, ídaadilkaah doo, nchọ'go aayádaakti' doo, bizhchiinií doo daidits'ag da doo, doo ihédaanzì da doo, doo bíl daagodiyìh da doo, ³ Doo k'ídaanzì da doo, ádaañihíí doo ádaane' da doo, daazhógo aadahdaago'aa doo, nchọ'íí yisna' daanlìi doo, bédaagodzid doo, nnee nzhọogo ádaat'eehíí bíl daancho' doo, ⁴ Nada'ich'aahíí daanlìi doo, dabízhá daabik'eh doo, itisgo na'ídi'níl doo, Bik'ehgo'ihí'nań bíl daanzhọọ le'at'éhi gonediinií zhá itisgo bíl daanzhọọ doo; ⁵ Dábiká'yú zhá ínashood daanlìigo Bik'ehgo'ihí'nań binawod doo biká'zhì' daahit'íi da: nnee ágádaat'eehíí bits'á'zhì' ánt'ee. ⁶ Ái bitahyú nnee la' nadaach'áhi daanlìigo gotahyú nadaakaigo isdzáné doo daagoyáá dahíí, nchọ'íí lágago ye'ádaat'éhi, isnáhgo ádaile'go ádaañihíí da'anii daanzigo ádaile', ái dabíí íltaht'á'éeego nchọ'go natsekeesií ch'a'odaabihinií, ⁷ Dábik'ehn ídaago'aah, ndihíí da'anii ágot'eehíí ch'éh yídaago'aah. ⁸ Jánnes la'íí Jámbrés daaholzéhi Moses yich'í' nadaagoonkaad ádaat'ee n'íí k'ehgo, ái nneehíí da'anii ágot'eehíí yich'í' nadaagoonkaad, ái biini' daancho'go odlá' yits'á'zhì' ádaat'ee. ⁹ Áidá' doo lágago ladaayile' da: Jánnes la'íí Jámbrés doo goyáá dahíí nnee dawa bich'í' ch'í'nah ádaasaa n'íí k'ehgo, ái nnee doo daagoyáá dahíí áldó' dawa bich'í' ch'í'nah ádaadolnií. ¹⁰ Áidá' shíí shígosínisjíd, ilch'ígonsh'aahíí, she'at'e', bighá hinshnaahíí, she'odlá', nzaadyú bágoish'aahíí, shìl íjónnìí, shíni' k'eh ánsinií, bígonísí, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íí, la'íí góyéé'go shich'í' nagowaa n'íí, Antioch la'íí Icónium la'íí Lýstra daagolzeeyú shich'í' ágodzaa n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis sílìhíí dawa bígonísí: ái dawa biyi'dí' nohweBik'ehn ch'íshinktíí. ¹² Da'aniiigo gádishnii, nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iinií bini'daagoch'idile' doleel. ¹³ Áidá' nnee daancho'íí la'íí k'izéda'dilteehíí dayúwehégo ádaanií, nadaach'aago la'íí dabíí áldó' bich'í' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áidá' nihíí, bígon'fáá n'íí la'íí ndzilgo osíndlqadíí dayúweh be'ánt'éeé, hadín bits'á'dí' bígon'faanú bínálniihgo; ¹⁵ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií godilzini hosíndlqadgo hagot'éeego Christ Jesus binkááyú hasdámnaahíí níl ch'ígó'aahíí t'ah ánts'ísédá' bígosínisjíd áldó' bínálniih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií dawa nnee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú k'eda'ashchijí, ái ilch'ígót'aahíí bee ílìí, konchọ'íí kol ch'í'nah alne'íí bee, ilch'í'kole'íí, la'íí dábik'ehyú ágot'eehíí kol ch'ígó'aahíí bee ílìí: ¹⁷ Ái bee nnee Bik'ehgo'ihí'nań biyéehíí ilch'í'nlne', la'íí nlt'éeego ánádaat'íiíí dawa yitis nel'áá doleel.

4

¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehn, hit'íigo nadzáago nant'aa doleehíí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtíhi, ái binadzahgee gánikdishnii; ² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yáñtí'; doo ngonáhgo da, da'adzaayú bíl ch'ída'ití'yú la'íí doo bíl ch'ída'ití' dayú; nchọ'go ágot'eehíí ch'í'nah ántsí, bíl daadntégo bidag yáñtí', nyee ndi dayúweh bágo'áágo bíl ch'ígon'áah. ³ Nnee da'anii ilch'ígót'aahíí dážhọ doo hádaat'íi dago bengodogaal; áidá' yati' da'ílinéhíí dabíí bi'at'e' nchọ'íí bik'ehgo yíká na'ódaayíts'í'go, ái bíl ch'ídaago'aahíí yíká daadéz'íi doleel; ⁴ Da'anii ilch'ígót'aahíí yits'á'zhì'go ndaalyis doleel, yati' daazhógo ágolnéhi zhá hádaat'íi doleel. ⁵ Áidá' nihíí dawahá bich'í' ídaagondzáá, nyéé'go nich'í' nagowaa lék'e ndi bich'í' dahndoh, yati' baa gozhóni baa yáñtí'go na'izíid, na'izidiid nainé' n'íí lanléh. ⁶ Shíí ílk'idá' da'itsaahíí k'ad baa shí'dilteeh,

k'ad dah disháhíí kodí' begoz'áá. ⁷ Shi'odla'híí bigha nlt'éégo nagonelkaad, ilhach'idikáhgee hishwohíí k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa lasha, da'anii odla'íí ich'ígonf'áá: ⁸ K'adíí dávik'ehyú ách'it'ééhií bigha ch'ah hobííhíí shá k'ihzhí' nnit'a, áí nohweBik'ehú dávik'ehyú át'éégo kaa yánáltihíí shaa yí'aah, nadáhíí bijíí: doo dashízhá shaa hit'aah da, nohweBik'ehú ch'í'nah ádilne'íí bíl daanzhógo yiká daadéz'iiníí dawa yaa daayiníí áldó'. ⁹ Dáhadnlíngo shaa nñáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshít'e', díí ni'gosedzán biká' ágot'eehíí bíl nzhógo Thessaloníca golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátaiyú óyáá, Titus holzéhi Dalmátaiyú óyáá. ¹¹ Luke zhá kú sidaa. Dahagee nñáhgee Mark bíl n'ash: án shinasdziidíí bee dázhó shich'oníhi at'éé. ¹² Tikikas holzéhi Éphesusyú o'a'. ¹³ Ádíí' dínyaago shí'íicho Tróas golzeeyú Cárpus bigowaágee niiltsooz n'íí shá nltsoós, naltsoos áldó', ikágé biká' k'eda'ashchíígo ádaaszaa n'íí, áí dázhó hásh'tíí. ¹⁴ Alexándér holzéhi, béshítsogi nayiziidi, dázhó nchó'go áshíílaa: nohweBik'ehú án ánát'ííhíí bich'í' na'iniíí ndi at'éé: ¹⁵ Ni áldó' án baa gonyáá; nohwiyati' yich'í' nagonelkaad ni'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadíí sha'ashhah sizíí da ni', nnee dawa yó'odaasidez'áá ndi, Díí nchó'ihíí doo biká'zhí' daaleeh da, dishniigo Bik'ehgo'ihí'nañ bá náhoshkaah. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehú sha'ashhah sizíí ni', shinawod shá ágósígo; yati' dawa yídaagodolsíí, la'íí doo Jews daanlíí dahíí dawa daididots'ííí doleelhíí bigha: áik'ehgo ndóicho bizé'dí' háshi'doltíí ni'. ¹⁸ NohweBik'ehú nchó'go ádaat'ííhíí dawa bits'á'dí' hashílteeh ndi at'éé, ádíí' yaaká'yú yebik'ehíí bengonyáázhí' shínádéz'íí doleel: án dázhó ba'ihégosí le' doo ngonel'áá dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ¹⁹ Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhóó, shá bílníí, Onesíphorus bichagháshé bílgo áldó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehíí Milétum golzeegee nñiihgo sitíídá' dahdiyáá ni'. ²¹ Dáhadnlíngo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nñáh. Eubúlus, Púdens, Línus, la'íí Claudia daaholzéhi, Gozhóó, daanííí, odla' bee nohwik'ííyú dawa áldó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehú niyi'siziiníí yíí nlií le'. Bílgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'áá le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidíí ká'íí Jesus Christ binal'a'á nshlíni k'e'eshchii; díínko bighá shides'a, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yitahaslaahíí bí'odlq' nldzil doleelgo ká'íí dayúwehégo da'aníí ágót'eehíí yídaagoksíj h doleelgo, áí bee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh ádaat'eego alne'; 2 Áí bee dahazhí' ihí'naahíí yiká daadéz'íí, áí Bik'ehgo'ihí'nañ, doo lé'ílchóhi da, yee nohwá ngon'áá lék'e, ní'gosdzán doo hwahá nnit'aa dadá'; 3 Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'nah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiniíhíí yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'áá; 4 Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwi'odlq' dała'áhíí bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa ká'íí nohweBik'ehíí Jesus Christ Hasdánohwiniíhíí bílgoch'oba'íí ká'íí bits'á'dí' aatét'íí ká'íí ílch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'áá le'. 5 Díí bighá Crete golzeegee nninilt'íí ní', dawahá doo ílch'í'hilzaa dahíí ílch'í'nle'go, kíh nagoznilit dawago ínashood yá nazíj doleelí hahiníí, ánídshíni n'íí k'ehgo: 6 Áí nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosít'aa dahi daanlíí doo, bí'aa dała'áhi, bichagháshé da'odlqágo, nch'ó'íí dagohíí doo daadits'ag dahíí doo daabíldi'níí dahi zhá hahiníí. 7 Ínashood yínádéz'iiníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidíí nlijgo doo hagot'éégo baa dahgosít'aa dahíí, doo dabízhá bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idlqá dahíí, doo dagoshch'í' bágoch'íí dahíí, bestso doo yidáhzhí' at'éé dahíí nlij le'; 8 Bahasta' nakahíí bíl nzhooní, nnee daant'ééhíí bíl nzhooní, biini' golíiní, dábk'ehyú át'ééhíí, godnlsíní, dabíí ádaagodzaaníí nlij le'; 9 Bíl ch'ígót'áá n'íí k'ehgo yati' ba'olníihíí nldzilgo yotq' le', áík'ehgo da'aníí ílch'ígót'aahíí bee nnee yidag yakt' doleel, ká'íí yits'á'zhí' ádaat'eehíí da'aníí ílch'ígót'aahíí yil ch'í'nah ágole' doleel. 10 Nnee láni yati' yil nakaihi, yati' da'íliné ká'íí k'izé'idílteehíí yee yádaaktí', circumcise ádaanohwi'dolne', daanohwiniíhíí itisgo: 11 Nnee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaaktí' dago ádaabi'dilne'go dábk'eh; áí nneehíí doo bee ílch'ígót'aah bígonedzqá dahíí bestso hádaat'ííhíí bighá yee ílch'ídaago'aahgo nnee bichagháshé bílgo yil nadaagodesgeed. 12 Lá' itah nlíni, yunáásyú ágone'íí báyo'iiníí gáníí, Cretedí' daagolíní dábk'ehni léda'ílchóhi, dziłká'yú daagolíní bégódzidíí k'ehgo ádaat'éhi, bíl daagoyéé'go daadichiníí daanlíí, níi. 13 Díí yaa nagoln'íí da'aníí. Áík'ehgo bíl daadntéh, da'aníí ílch'ígót'aahíí zhá daayodlqá doleelíí bighá; 14 Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íí, ká'íí nnee da'aníí ágót'eehíí yits'á'yúgo ádaat'eehíí yendaagos'aaníí doo daidits'ag da doleelíí bighá bíl daadntéh. 15 Nnee biini' daanzhooníí nlt'éégo ágót'eehíí zhá yaa natsídaakees: áídá' daanch'ó'íí ká'íí doo da'odlqá dahíí nch'ó'go ágót'eehíí zhá yaa natsídaakees; biini' daach'ó'ogdo nt'é nlt'éégo at'éé dagohíí nch'ó'go at'éé doo yídaagoksí da daasilíí. 16 Bik'ehgo'ihí'nañ bídaagonlzi daaníí ndi ánádaat'ííhíí bee doo hádaat'íí dago bígózi, bik'edaach'inniíh, ká'íí doo da'dits'ag da, ká'íí nlt'éégo ánádaat'ííhíí dawa doo yik'eh shijeed da.

2

1 Áídá' nihíí, dawahá da'aníigo ílch'ígót'aahíí bikísk'eh ílch'ígon'áah: 2 Nnee bádaayánhíí gádaabiínníí, Nohwiini' daagolíí le', daanohwich'idnłsı le', ídaa daagonohdzqá le', nohwi'odlq', ká'íí nohwi'íjooóníí, ká'íí nohwíni' k'eh

ádaanołsiníí bee nłdzilgo nasozjii le'. ³ Isdzáné bádaayárhíí gádaabiłnii, Nohwíí áldó' nt'é ánádaat'jiihíí bee Bik'ehgo'ihí'nań daadinoksi le', doo ch'ınii daaniihíí daanołhii da le', idlaqahíí doo bik'e isnáh daanołhii da le', nzhooníí zhá bee ilch'idaagonoh'aah le'; ⁴ Isdzáné áńi nakaiyehíí biini' daagoljigo bika' la'í bichagháshé bił daanzhoqgo yil ch'idaagonoh'aah le', ⁵ Daagoyáago, biini' la'í ánádaat'jiihíí daanzhoqgo, gowa zhá yaa daabiini'go, bika'íí daidits'ago, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo ncho'go baa yati' da doleelhií bigha, áí dawa yil ch'idaagonoh'aah, daabiłnii. ⁶ Nnee áńi nakaiyehíí áldó', Nohwiini' daagoljii le', daabiłnii. ⁷ Dawahá bee nł'éeego ánách'ot'jiihíí bikísk'eh ch'ogaakíí bee ch'í'nah ádinłzj le': da'áígee ilch'igon'áah, gonyáago la'í da'anii ánniigo, ⁸ Yati' dábił'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yáńtti'; hadíń yits'á'zhí' at'éehíí yik'e idaayándzj doo, doo hagot'éeego ncho'íí yee naa yałti' dahíí bigha. ⁹ Na'iziidíí daanołhíni, nohwant'a' daadohts'ag le', la'í dawahá ádaahl'eege nohwintant'a' bił dábił'ehyú ánádaat'jii le', daabiłnii; doo nohwintant'a' t'aqzhí' bich'í' yánádaalt'igo da; ¹⁰ Doo da'noh'jiih da, dawahá bee nohwaa daach'ohíihíí ch'í'nah ádaanołsi; dawahá bee Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwiinihíí baa ilch'ígót'aahíí nzhqogo nohwik'izhi' hit'jii doleelhií bigha, daabiłnii. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí bee nnee dawa hasdákáh doleelgo bich'í' ch'í'nah alzaa. ¹² Áí Bik'ehgo'ihí'nań doo bikísk'eh ihí'naa dahíí la'í ni'gospdzán biká' dawahá ncho'íí hádaahiit'iińi yó'odaant'aahgo bee nohwil ch'ígót'aah, la'í díí ni'gospdzán biká'gee daagondzago, dábił'ehyú ádaant'eego, la'í Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh daahii'naa doleelgo nohwil ch'ígót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'éhi la'í Jesus Christ Hasdánohwiinihíí bits'á'idindlaádgo ch'í'nah hileehíí bikádaadéet'jii, áí ndaahóndliigo nohwiyaa gozhóq; ¹⁴ Áń bidihíí bee nanánohwesniigo ncho'íí dawa bits'á'dí' hanánohwihes'niłhíí bigha Jesus nohwá n'ádelłjii, la'í biyéé daahiidleeħgo nasdzid nł'éeehí bich'í' dahdaandłoh doleelgo nohwinch'ó'íí da'áđiħgo ádaanołwilehíí bigha áldó' nohwá n'ádelłjii. ¹⁵ Díí bee bił nadaagolnı', bidag yáńtti', dawahá bee nik'ehgo bił daadntéh. Nnee doo la' hayaa ánołe' hela'.

3

¹ Binant'a' la'í daabik'ehíí da'ádaaniiyú ádaat'eego yínádaalniħgo ádaanłsı, binadaant'a' daadits'ago, la'í nł'éeego ánádaat'jiihíí dawa dagoshch'í' ádaile'go, ² Doo hadíń ncho'go yaa yádaalt'igo da, doo ilch'í' hadaashkeego da, áídá' nzhqogo ádaat'eego, la'í nnee dawa bich'í' nł'éeego ádaat'eego yínádaalniħgo ádaanłsı. ³ Néé áldó' doo daagondzaga da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'í' na'deshch'a' ni', ncho'íí biká hágot'iińi la'í gonedliini' itah at'éehíí bik'eh isnáh daandlii ni', iyodaandzigo daahii'naa ni', la' biyééehíí idáhadaat'jii ni', nnee bik'edaan'niih ni' la'í ilk'edaadin'niih ni'. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwiinihíí nnee yaa ch'oba'íí la'í bił daanzhooníí ch'í'nah silljidá', ⁵ Nohwaa ch'oba'go hasdánohwiinil, doo nł'éeego ánádaahiit'jiihíí bigha da, áídá' nohwinch'ó'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidłjii, la'í Holy Spirit áńiđégo ánádaanołwıdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań hasdánohwiinil; ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ Hasdánohwiinihíí biláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa daidez'aga; ⁷ Áik'ehgo biłgoch'oba'íí bee dábił'ehyú ádaanoht'ee nohwilniıdgo, dahazhi' ihí'naahíí bee daahin'naa doleelii ndaahóndlii. ⁸ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, díí ádishniihíí dayúweh baa yánántiħgo hasht'jii, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daayosdlaqdíí nł'éeego ánádaat'jiihíí dayúweh ye'ánádaat'jii

doleeł. Áí nł'éeé ła'íi nnee bá nzhq̄. ⁹ Doo daagoyáá dago łaha'dit'áhíi, hadaalishchiimíi baa na'goni'íi, lił nadaagonlkaadíi, ła'íi begoz'aq̄híi bigha hadaashkeego łaha'dit'áhíi doo baa nannáa da; ái doo ilíi da, doo nt'é bee alneh da. ¹⁰ Nnee dabíi hát'íyú odlaaníi nakidn bich'í' yásínłti'dá, doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; ¹¹ Nnee ágát'ééhíi da'añii ágót'eehíi yits'á'zhí' dahiyaago, doo bik'ehyú át'éeé dago, dabíi idángot'áni at'éeé bígonłsł. ¹² Ártemas dagohíi Tíkikas nich'í' deł'a'dá' dáhadnłñihgo Nicópolisyú shaa nñah; akú shehaigo ngoni'áá. ¹³ Zénas, begoz'áni nł'éeégo yígólłsini, ła'íi Apóllos bilgo dahdi'aashyú bich'onñihgo doo nt'é yídłh daanłłi da le'. ¹⁴ Bił ínashood daandliiníi nł'éeégo nada'iziidgo yídaagoł'aah le', áík'ehgo dabíi ídeedaahi'nnaa, ła'íi dawahá yídłh daanliiníi yich'odaanlii doleeł. ¹⁵ Nnee bił nahashtááníi dawa, Gozhóq̄, daanłñii. Bił dała' da'ohiidłaq̄go bił daanjooníi, Gozhóq̄, shá biłñii. Daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'aq̄ le'. Doleełgo at'éeé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

1 Shíí Paul, Jesus Christ bigha ha'ásítini, la'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dážhó nohwil nzhóni, bil nada'idziidi, bich'í' k'e'iilchii, 2 La'íí Ápphia nohwil nzhóni, Arkípas, Christ bigha bil silááda daandlíni, la'íí ínashood nigowagee íla'ánát'íjhíí aldó' bich'í' k'e'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. 4 Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsí, dábik'ehn nénashńiuh oshkaąhgee, 5 Jesus nohweBik'ehń la'íí ínashood dawa nil daanzhóogo bada'ónliigo na'íkonsńhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsí; 6 Ni'odla'íí baa nagolń'go Christ biyéé daandlíjhíí bigha nlt'éégo ágot'eehíí daanohwiyééhíí dawa nnee dayúweh yídaagolsj doleel, dishńiigo ná'oshkaąh. 7 Nil'ijóhíí bigha dážhó nohwil gozhóó, bidag ant'ee aldó', shik'isn, ínashood bijíi yune' bil daagozhóogo ánadaasíndlaahíí bigha. 8 Áík'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dábik'ehyú áńléh, nildishńiigo nich'í' hasdzii doleel ni', 9 Ndihi shil nzhóhíí bigha nánoshkaąh, shíí Paul, nnee báyan sílíni, k'adíí Jesus Christ bigha ha'ásítini. 10 Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkaąh, án ha'ásítíigo odla' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees síljí: 11 Doo áńídá' nich'í'go doo íljí da ni', ndihíí k'adíí nich'í'go la'íí shíí aldó' shich'í'go lán ílíni síljí: 12 Dážhó shijíí sí'ąadı' shil nzhóni nich'í' nádé'á'; áík'ehgo naadrńteeh: 13 Dashíí bil sikeego shil gozhóó doleel ni', yati' baa gozhónihíí bigha ha'ásítíígee ni dahdá' shich'ónii doleel ni': 14 Ndihi hago ánasht'íjhíí doo nil nlt'éé dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áídá' dání hánt'íjyúgo zhá. 15 Dasa' naa nadáhíí bigha dét'ih nits'á' dahnyaa lán shj; 16 Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsíńkees da, áídá' áí bitisgo nik'isn nil nzhóhíí k'ehgo baa natsíńkees; shíí ndi áík'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áík'ehgo baa natsíńkees, nohweBik'ehń biláhyú nik'isn nlij. 17 Nit'ekéhíí k'ehgo shil óńltagyúgo, naashídnkteehíí k'ehgo án naadrńteeh. 18 Doo bik'ehyú nich'í' at'éé da lék'eyúgo, dagohíí naa hayil'ááyúgo, áí shíí shiká'zhí' ánle'; 19 Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'íj, dashíí na'hishńiik: nihíí niyi'siziiníí da'anii bee shaa hán'aa ndi, áí doo bí'ishtah da. 20 Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehń biláhyú shil gozhóógo áshíle', Christ biláhyú shijíí yune' ágoniidégo ánáshíidle'. 21 Díí nich'í' k'e'eshchiihíí bikísk'eh ánnéngo nígonsj, la'íí bitisgo ndi ánnéngo nígonsj. 22 Shíí aldó' akú hayú nshdaayú shá ílch'í'gole': shá da'ohkaąhíí biláhyú ch'ínánshdážho nohwaa nánshdáh nsj. 23 Épaphros holzéhi, Christ Jesus bigha bil ha'áshítézihi, Gozhóó, nohwilńii; 24 Marcus, Aristárkas, Demas, la'íí Lucas daaholzéhi, bil nada'isiidi, aldó' ágádaanohwińii. 25 Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí bee niyi'siziiníí bich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

bigha binádín'íi? ⁷ Ninal'a'a yaaká'yú daagolíníi dé't'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo ánláa; ízísigo át'éégo la'íi daach'idnksígo bá ágonláa, nant'ánch'ah bik'edín'áahíi k'ehgo, la'íi dawahá ánláahíi yebik'ehgo nnt'íi: ⁸ Dawahá yebik'ehgo bit'ááhyú núné' ní'. Dawahá yebik'ehgo nyink'ítídá', dalá'a ndi doo ágodíhgo da yebik'ehgo nyink'íi ní'. Áídá' k'adíi dawahá yebik'ehíi doo hwahá daahiiltséh da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníi dé't'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo alzáa, Bik'ehgo'ihí'nañ bíl'goch'oba'íi bee nnee dalá'a daant'íige ba da'itsaahíi yil'ih doleelgo biniigonk't'éégo daztsaa; áí bigha nant'ánch'ah bik'edot'áahíi k'ehgo ízísigo át'éégo la'íi daach'idnksígo bá ágólzáa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bigha dawahá daagolíníi, dawahá áyílaahíi bichagháshé l'áago bits'á'idindláad goz'áa yune' ha'áyihiñilgo, hasdách'igháhíi begodeyaago yebik'ehíi biniigodilnéhíi bee dázho n't'éégo ábidolilgo dábik'eh. ¹¹ Hadile'íi la'íi hadaadesaahíi dalá'a yits'á'dí' daanlíi: áí bigha doo yik'e ídaayándzigo shik'íyú daayihníi, ¹² Gáníigo, Shik'íyú naa bíl nadaagoshní' doo, daanokáahíi l'á'at'ééyú na'ihénsígo ha'dish'aah. ¹³ Áídí' gánádo'niid, Dabízhá ba'oshlíi. Áídí' hananázzi, Kúnko, shíi hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihí'nañ shaa yinilíi bíl daansh'íi. ¹⁴ Áík'ehgo áí chagháshéhíi bidil hik'e bits'í daagol'íhíi k'ehgo bíi akdó' ágádelzáa; bíi datsaahíi bee, da'itsaah yebik'ehíi, ch'iidn nant'án, da'ílii dokhiil doleel'íi bigha; ¹⁵ La'íi hadíi da'itsaah yeneldzidhíi bigha bi'ihí'na' danes'áqdzhi' isnah daanliiníi hasdáyidonilgo. ¹⁶ Da'aníigo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníi ye'ádaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzáa da; áídá' Abraham bits'á'dí hadaálshchiiníi ye'at'éégo ádelzáa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'idziidge okáah yebik'ehíi da'tiséyú sitíni bíl'goch'oba'go la'íi begondlíidgo hileehíi bigha bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nnee binch'ó'íi bá bidil yee nahiniil doleelgo. ¹⁸ Dabíi biniigodelzaagee nabídinestáqdhíi bigha, hadíi nabída'dintaahíi yich'odaan'íihi at'éé.

3

¹ Áí bigha shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadesaahíi daanoh'íni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidíi, Christ Jesus, da'ohiidl'áa daahiidleehíi bigha des'a'íi n'líni, la'íi nohwi'okáah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzh'oggo baa natsidaahkees; ² Áñ habilitíníi begondlíidgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé n't'éégo yinádéz'íiníi k'a'at'éégo. ³ K'ih ágole'íi k'ih ágozlaahíi bitisgo daach'idnksíhíi k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnksíhíi yik'eh sitíi. ⁴ K'ih dalá'a gon'áago nnee la' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañhíi dawahá áyílaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi n'íigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bigowá biyi' n't'éégo na'iziidgo yunáásyú ch'í'nah doleelíi dabintsédá' yaa nagolní' l'ék'e; ⁶ Áídá' Christ-híi Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' n'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ bigowá dágoz'áa n't'éégo n't'éégo yinádéz'íi; d'ángont'í'zhí' doo nohwiini' h'áh dago la'íi nohwiil daagozh'ógo yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi ndaahóndliihíi daahóntá'yúgo, néé Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé itah daandíi. ⁷ Áí bigha Holy Spirit gáníhíi k'ehgo ádaanoht'ee, Díi j'íi biyati'íi daadoht's'ago, ⁸ Da'igol'íyú Israel hat'í'íi nabídinestáqad n'dá' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bikisk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo doo nohwíj'íi n't'ízigo ádaanoht's' da le': ⁹ Áíge daanoht'wita n'íi nashídaanestáqadgo shídaagols'íid, dizdín l'egodzaahíi biyi' ítah at'éégo ánásh't'íilíi daayiltsaa. ¹⁰ Áí bigha áí daahnolt'íilíi doo baa

shil gozhóq dago gádéniid, Dábik'ehn bijíi biyi'dí' ndaahíisiih, shikísk'eh ch'ogaalíi doo yídaagolsi da. ¹¹ Ái bighá shágóchíidgo shit'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. ¹² Áik'ehgo ídaa daagonohdzaą, shik'íiyú, dah lék'eyúgo nchó'íi hik'e doo odląą dahíi nohwijíi yune' bengonyáá lék'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi dńńko bits'ą' dahdidohkahi at'éé. ¹³ Dawa jii ildag yádaakti', díi jii t'ah nohwich'i' bil ch'í'otaąáda'; dah lék'eyúgo nchó'íi k'izé'idilteehii bee dńńko nohwijíi nt'iz hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'ńi danes'aądzhi' daahóntą'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gńnohwildi'niidá', Díi jii biyati'íi daadohts'ago doo nohwijíi nt'izgo ádaanołsi da le', Israel hat'i'íi Bik'ehgo'ihí'nań doo yikísk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo. ¹⁶ La' daidezts'aąáda' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áidá' Moses Egyptdi' ch'innilíi doo dawa ágádaadzaa da lék'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihí'nań doo bil gozhóq dago ádaayisigo dizdin legodzaa lńń? Nńee nchó'go ánadaat'iiigo da'igolíiyú nanezna' n'íi shi ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'i' Bik'ehgo'ihí'nań bit'a dahdidilniidá' gńnniid, Shihá'idzoł yune' doo ohkáh át'éé da? Doo da'odląą dahíi zhá áyiłńii. ¹⁹ Áik'ehgo bídaagonłzi, doo da'odląą dahíi bighá doo ákóne' okáhgo da.

4

¹ Ái bighá halaą baa daagondzaą le', dah lék'eyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bihá'idzoł yune' nkáh doleelgo nohwaa det'aą n'íi t'ah bil ch'í'otaąáda', nohwíi la' dńńko dábich'i' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yá'iti'; daanołwitaa n'íi akdó' bich'i' yá'iti' ndi daidezts'aanií doo daayosdląą dahíi bighá doo bich'odaazni' da. ³ Hadíi da'osiidłładíi zhá ái há'idzołi yune' ohiikáh, ái há'idzołi Bik'ehgo'ihí'nań gńńigo gńnniid, Shágóchíidgo shit'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da: ni'gosdzńn niit'aądá Bik'ehgo'ihí'nań anát'iiłi ąął łalzaa ndi ánniid. ⁴ Łahgee gots'idiskaaniń bijii yaa yalti'go dahgoz'aą gńńigo, Gots'idiskaaniń bijii Bik'ehgo'ihí'nań binasdziiid n'íi ni'inziidgo hanayoł lék'e. ⁵ Áidí' kú dahnágost'aą gńńigo, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. ⁶ Áik'ehgo la' t'ah ákóne' okáhii bá goz'aą; áidá' nńee dantsé bich'i' yá'iti' n'íi doo daayosdląą dahíi bighá doo hak'e ha'ákai da: ⁷ Áik'ehgo nńaad ogoyááhii bikédí'go łah jii Bik'ehgo'ihí'nań nnágon'aą, David binkááyú gńnniidgo, Díi jii biyati'íi daadohts'ago doo nohwijíi nt'izgo ádaanołsi da le'. ⁸ Há'idzołi Jesus bee baa daagodez'aąyúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań łah jii doo gńńadi'ńii da doleel ni'. ⁹ Ái bighá Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daanliiniń há'idzołi t'ah bá goz'aą. ¹⁰ Dahadńń há'idzołi yune' ha'ayááhii dabii binasdziiid n'íi ni'inziid, Bik'ehgo'ihí'nań binasdziiid n'íi ni'inziidniń k'ehgo. ¹¹ Ái bighá halaą, ái há'idzołi yune' ha'áhiikáhii bich'i' dahdaandłq le', doo ágáhiit'ii dayúgo, doo da'odląą da n'íi k'ehgo dńńko nanádnkaaki at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi hińáhi la'íi dážq nalwodi at'éé, bésh be'idiltishé dá'łts'a' denihii bitisigo denińi at'éé, dagózhq yuyahýu na'gizh, koyi'siziiniń, kospirit łenehenlááyú, la'íi ilhadaadit'aaniń iwól łenehenláágee, akú aná'ogish, konatsekeesi la'íi kojii biyi' ágot'eehii kol ch'í'nah áyłsi. ¹³ Ni'gosdzńń biká' daahinaahii dala'a ntúígee Bik'ehgo'ihí'nań doo bits'aą nant'i'hi at'éé da, áidá' bil ilk'idaandłqhoń doo nt'é binadzahgee bil le'eskaad dago, dawahá bil ch'í'nah daanlii. ¹⁴ Áik'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań biYe', yaaká'yú bil onágodzaahii, nohwí'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini ízisgo at'éhi nohwá siziiigo, halaą da'ohiidłłą daan'niihii

nɔdzilgo daahóntá' le'. ¹⁵ Nohwi'okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíi k'ehgo bíi áldó' dawa bee nabí'dinestaḡad ndi doo hak'e ní'isií da. ¹⁶ Ái bighá halaḡa doo t'aaḡzhí' daashiijeed dago Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleeḡgo, lá'íi dawahá doo bídaanel'aa dagee bílgoch'oba'íi bee nohwich'onii doleeḡgo.

5

¹ Okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sinilíi da'á ntiíḡee nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihí'nañ zhi'néégo ágot'eegee nnee yá siziiḡgo, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okaaḡgo dant'éhéta yaa yihiniilgo, lá'íi nch'ogó' anách'ot'íihií bighá ye'okaaḡhíi nayiltseedgo yaa yihiniilgo nniltji. ² Án hadín doo goyáá dahíi lá'íi doo nɔdzilgo daahikáh dahíi yaa ch'oba'go nayik'íiziidgo yígótsi; dabíi ndi doo nɔdzil dago bich'í' nágodidáhíi bighá. ³ Áik'ehgo nnee nda'ílsihíi bighá ye'okaaḡhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaa hiniihíi k'ehgo bíi ndi ní'ílsihíi bighá ágánát'íiḡgo goz'aa. ⁴ Nnee doo lá' dabíi ízigo at'éégo okaaḥ yebik'eh nliḡgo ha'ídilteeh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ habiltíyúgo zhá, Aaron hayiltíiḡhíi k'ehgo. ⁵ Áik'ehgo Christ áldó' dabíi ízigo at'éégo okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'íidoltti da, áidá' hadín, ShiYe' nílii, díi jii'dí' nitaa sílii, bihniidíi án habiltíi. ⁶ Lahgee dahnágost'aaḡee gábihniid, Melkízedek okaaḥ yebik'eh n'íi k'ehgo doo ngonel'aaḡzhí' okaaḥ yebik'ehi nílii. ⁷ Christ ní'gosdzán yiká' nagháadá' dázho chaal okaaḡgo bináá tú nadaazlii lék'e, da'itsaahíi bits'á'zhí' hasdábilteeh yinel'aaḡhíi náyokaaḡgo yich'í' okaaḥ, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksíiḡhíi bighá bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlii ndi goyéégo bich'í' nagoyááhíi bee biTaa aníihíi yikisk'eh at'éégo yígótsiid; ⁹ Áik'ehgo dázho n't'éégo ábi'delzaago hadíi daabi'dits'agíi hasdách'igháhi doo ngonel'aaḡ dahíi begodeyáhi silii; ¹⁰ Án, Melkízedek n'íi k'ehgo okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitíni nílii doo, bihniigo Bik'ehgo'ihí'nañ habiltíi. ¹¹ Án láḡago baa nadaagohiilni' ndi nohwil nagoch'ilni'híi nyee, doo n't'éégo daadohts'ag da daasoliihíi bighá. ¹² K'adyúgo ilch'ígó'aahíi daanohii le'at'éhi, da'agát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dabígózinéhíi dahadáni nohwil ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaaní nádaasohlii, daanesoyáá ndi hidán n't'izíi doo daahsaa da laa. ¹³ Da'á daantíiḡgo hadín ibe' zhá yidlaaníi dábi'ehyú ágot'ee zhi'néégo ilch'ígó'aahíi doo n't'éégo yígótsi da, mé' k'ehgo at'ééhíi bighá. ¹⁴ Áidá' hidán n't'izíi bádaayáníi bá álzaa, ái n't'éégo ánadáát'íiḡhíi bighá hadíi nzhooníi hik'e hadíi nch'ogó'íi yidaagótsiid.

6

¹ Ái bighá halaḡa, Christ baa ilch'ígó'aahíi dantséhíi godezt'í'dí' yunáásyú dahnádihniikáhgo bádaayán bíl ch'ígó'aahzhí'go dahdihniikáhgo nohwí'odla' nɔdzil hileeh; ánadaahiit'íiḡhíi da'ílinéhíi bits'á'zhí' ádaahii'ne'dá' nohwí'odla' bee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' dahsiikáhíi kih bit'ááh ní't'aahíi k'ehgo at'éé, áik'ehgo it'ááh nda'sit'aaníi k'ehgo doo dayúweh ái zhá bee ilch'ídaagont'aah da le'. ² Okaaḥ k'ehgo tach'idígisií, okaaḥ k'ehgo koká' ndaach'idilniihíi, nanezna'íi nádikáhíi lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahazhí' yándaago'a'íi, ái zhá bee doo dákozhá ilch'ídaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yee nohwaa godin'ááyúgo, bádaayán bíl ch'ígó'aahíi k'ehgo ilch'ídaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni lahn yidaagótsiid n'íi, yaaká'dí' kaa hi'né'íi daizlii n'íi, Holy Spirit

baa godet'aa n'íi, ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nlt'ehi, la'íi binawodíi bee ízigo anágot'íllíi yunáasyú begoz'aaníi daizlìh n'íi, ⁶ Bits'á'zhì' ádaadzaa lèk'eyúgo doo hagot'éégo binchò'íi yits'á'zhì' anádaa'ne'zhì' bíl nnách'íkáhi at'éé da; bijíi yune' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' tsì'ikna'áhi biká'zhì' yínáadaayiheskał la'íi baa yágosigo anádesdlaahíi bigħa. ⁷ Ní' biká' nanágotlìhgee lèdihich'aadi' hadíi nlt'éégo ádaayisíníi bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' baa gozhóóníi hilelee: ⁸ Áídá' hosh hajéedyúgo ní'ihíi yó'odit'aah, dénch'ogó bá ha'idziizhì' zhá bá goz'aa; didlidzhì' zhá bá onágot'í. ⁹ Nohwíl daanoahshóni, áik'ehgo yádaahiilti' lèk'e ndi, nohwihíi doo áik'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosilzìid, hasdách'igháhíi bíl goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú át'éégo, bá nada'ohsiidíi doo yaa dìnah da, la'íi bizhì'íi nohwíl nzhoghíi bigħa bichagháshé bich'odaasoni'íi áí áldó' doo yaa dìnah da; áí t'ah ágádaaht'íi. ¹¹ Díinko nohwá hádaahiit'íi, dała'á notíjgee da'áik'ehgo ágádaaht'íigo doo nohwíl nagoki dago yaaká'yú dahazhì' ihí'naahíi ndaa-hohíi le', nohwí'ihí'na' bengonyáázhi': ¹² Áídí' doo nohwíl daagoyéé da le', áídá hadíi bí'odlǎ' daagolíigo la'íi nyee ndi yíl dahildoghgo Bik'ehgo'ihí'nań bángon'ááníi bíyéé doleekíi beda'ol'íi le'. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yich'í' hadziigo yágon'áqáda', dabíi bitisgo at'ééhíi doo la' dahíi bigħa dabíi bee bit'á dahdidilniigo, ¹⁴ Gábikniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhóq doleelgo ánihosh'nii, la'íi nits'á'dí' lǎágo hanálinolt'íigo ádishliil. ¹⁵ Áik'ehgo Abraham nzaad godezt'ígo yidag at'ééda' nt'é bee bángot'aaníi begolzaa lèk'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabíi bitisgo at'ééhíi biláhyú bit'á dahnádaadilniih: hagee lahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kot'á dahch'idilniiyúgo lahada'dit'áh n'íi ben-gonáh. ¹⁷ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań, nnee yee yágon'ááníi bá begolne'íi yenagoshchiiníi doo lahgo anáidle' dago dábigózigo bíl ch'í'nah áyitsì hat'íigo, áí da'anii aníigo bit'á dahdidilni nì': ¹⁸ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nnee nt'é yee yágon'áqágo, la'íi da'anii aníigo bit'á dahdidilniigo, áí naki goz'ánihi doo lahgo anáidle' da; áí bee hadag ánohwí'dilzi, néé Bik'ehgo'ihí'nań bit'ááhzhì' daatsídihiikíihíi hasdáhiikáhíi nohwádihyú begoz'aaníi ndaaahóndliihíi nlt'izgo daahóntǎ' doleelgo: ¹⁹ Áí ndaaahóndliihíi bigħa yaaká'yú godiyìhgo goz'aa yune' bigizhgee da'denbáálíi bine'yú beha'ágot'íi: ²⁰ Jesus ádjh ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkízedek okqah yebik'eh n'íi k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni silíi.

7

¹ Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízigo nant'án nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú át'ehi bí'okqah yebik'ehi nlii lèk'e; án Abraham ízigo nant'án daanlíni yich'í' nagonikaadgo yaa gonesnaadi' nádaaldá' yidedeyaago, Niyya gozhóq le', yihniid; ² Áígee ayihe'nílii goneznányú ilk'í'nílii dała'ágo sinílihií Abraham Melkízedek yaa yinil nì'; dantségee bizhì'íi, Bíi nant'aahíi bits'á'dí' nlt'éégo ágot'ehi, golzeego ágolzee, iké'geehíi, Salemgee ízigo Nant'án, áí, Bíi nant'aahíi bits'á'dí' ilch'í'gont'ehi, golzeego ágolzee; ³ Bitaa, báqádoó bigózi da, yits'á'dí' dihezna'íi la'íi hadí' dihezna'dí', hazhì' nehena'zhì' áldó' doo bigózi da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' k'ehgo dahazhì' okqah yebik'ehíi nlii. ⁴ Díi baa natsidaahkees, áí nneehíi dázhó dáka'at'ehi lèk'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'í, ayihe'nílii goneznányú ilk'í'nílii dała'ágo sinílii yaa yinil lèk'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaaikishchiiníi bitahdí' okqah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíi, bik'íi daanlíni bíyééhíi goneznányú ilk'í'nílii dała'ágo sinílii,

biYe' haltíí, án hadelzaa dahazhí'.

8

¹ Baa yádaahiltí'í díínko ádaaldi'nii: Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágát'ehi nohwá nlií, án yaaká'yú Íziso go At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhinéego dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyihgo goz'aaní, gowalgai biyi' da'ch'okqahíí da'aníhíí án yiyi' na'iziid; áí biyi' da'ch'okqahíí Bik'ehgo'ihí'nañ ngonáni, doo nnee ngon'áni da. ³ Okqah yebik'ehi da'tiséyú daanliiníí da'la'á ntíígee Bik'ehgo'ihí'nañ dant'éhéta baa hiné'go la'íí dant'éhéta nadailtseedgo ye'okqahgo baa hinííngo hahí'niil: áí bighá díí okqah yebik'ehihíí addó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díí ní'godszañ biká' naghaayúgo doo okqah yebik'ehi nlií da doleel ní', begoz'aaní bik'ehgo okqah yedaabik'ehi ilk'idá' Bik'ehgo'ihí'nañ yeda'okqahíí yaa daayihiniilíí bighá: ⁵ Áí yaaká'yú da'ch'okqahgo goz'aaní bíl dálelt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágót'eehíí bichagosh'ohíí k'a'at'éé: Moses k'ad gowalgai biyi' da'ch'okqahíí ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihí'nañ bíl ch'ígó'aahgo gábiñniid, Dzíl biká'yú be'elzaago níl ch'í'nah ash'laa n'íí da'áik'ehgo ádrííí. ⁶ Okqah yedaabik'eh n'íí binadaas-dziid n'íí bitisgo at'éégo Jesus baa det'aa, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Jews daanliiníí bíl lángot'aa n'íí k'adií la'ihíí itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí', áí lángot'aa n'íí yee nohwángon'áá n'íí k'adií itisgo at'éhi bengot'aa. ⁷ Dantsé lángot'aa n'íí ilch'í'zaa lék'eyúgo, iké'geehíí doo bánnagot'aah da doleel ní'. ⁸ Israel hat'í'í doo dawahá nlt'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihí'nañ yigótsjídá' gáñniid, Israel hat'í'íí Judah hat'í'íí bílgo áníd'égo bándaaonsh'aahíí begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'ádi' daadihezna' n'íí bádlh hishaalgo Egypt golzeedí' bíl ch'ínánkéséhíí bijjii bángone'áá n'íí doo ga'at'éhi da; áídá' bángone'áá n'íí doo dayúweh ye'adaat'ee dahíí bighá doo dayúweh binádaadesh'íí da ní', nii, Bik'ehgo'ihí'nañ. ¹⁰ Áí bech'ígóyááhíí bikédí'go Israel hat'í'íí bíl lánadaagonsht'aah doleel gádishniigo, Begosi'ááníí biini' biyi' odaahishniil doleel, la'íí bijjii biká' ádaagosh'le' doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ bá nshjii doleel, la'íí bíí shichagháshé doleel: ¹¹ Nnee da'la'á ntíígee bit'ahdí' gólííníí la'íí bik'isn doo yíl ch'ídaago'aah da doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ bígonsj, daanigo: nnee dawa, doo íziso ádaat'ee dahíí la'íí íziso ádaat'eehíí shídaagolsj doleehíí bighá. ¹² Doo bik'ehyú ánadaat'jii da ndi baa ch'oshba' doleel, nda'ílsihíí la'íí nch'ogó ánadaat'jii doo dayúweh binádaashniih da doleel, nii, Bik'ehgo'ihí'nañ. ¹³ Áníd'égo lángont'aaníí begodeyaa, nniidá' dantséhíí k'ihzhí' nniiné'. Nt'é k'ihzhí' nniiné'híí la'íí sá'á hileehíí bech'ígowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aaníí ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ ch'okqahíí dahgoz'aa, la'íí ní'godszañ biká'gee da'ch'okqah goz'aaní góljii lék'e. ² Gowalgai biyi' da'ch'okqahíí alzaa; dantsé goz'aa yune' ik'ah k'ó'íí biká' dahnásiht'áhií, la'íí biká'idáné, la'íí bán Bik'ehgo'ihí'nañ bidáhgee nna'né'ihíí biká' dahsiñ, áí godiyihgo goz'áni holzee. ³ Nakíígee dáádilt'osíí bine'zhinéego biyi' da'ch'okqahíí nágot'aa, áí da'tiséyú godiyihgo goz'áni holzee; ⁴ Áí biyi' its'aa ódo be'alzaahi biyi' ik'agolchini didlidíí sí'aa, la'íí tsjón dahot'éhé ódo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihí'nañ bengon'ááníí besi'áni addó' sí'aa, áí biyi' tús ódo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'íí Aaron bigish bihitsoo gozlíni, la'íí tséé nteelíí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí biká' dahgoz'áni siñil

ni'; ⁵ La'íi bit'a' golííníi óodo be'alzaahi bits'á'idindláádíi tsjhón nel'aadí' nadaazí, ái Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba' begoz'aanúí biká'zhí' bit'a' bitisgo odaaheznilgo; áí k'adíi doo dawa n't'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da. ⁶ Áí dawa ilch'í'hilzaadá' okqah yedaabik'ehi gowalgai dantsé goz'aa yune' onakáh, Bik'ehgo'ihí'nañ da'ch'okqah zhinéégo nada'iziidgo. ⁷ Áídá' iké'gee nágot'aa yune' okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhá dala'a lenágodáhgee ákóne' onadá, díi da'adíh lèk'eyúgo doo hagot'éégo ákóne' owáh da; áí díhíi Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nnáyikáhgo ye'okqah, dabíi idá'okqah la'íi nnee nda'ílsihíi yá ná'okqah: ⁸ Áí bee díinko Holy Spirit bíl ch'í'nah áyíílaa, gowalgai biyi' da'ch'okqahíi dantséhií t'ah goz'aa dá', yaaká'yú godiyihgo goz'aanúí da'aníihíi ha'ágót'í'íi doo hwahá ch'í'ítíih da: ⁹ Áí benagowaadá' áí gowalgai biyi' da'ch'okqah n'íi yaaká'yú da'aníi da'ch'okqah goz'aanúí be'elzaa lèk'e; áígee nt'éhéta yeda'okqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nádaayihí'niil lèk'e ndi hadín áik'ehgo okqahíi doo hagot'éégo n't'éégo ábile' da, doo hagot'éégo n't'éé ch'íleehíi yígolsíih da; ¹⁰ Díi dahgos'ánihíi da'ch'iyaaníi, da'ch'idlaaníi, da'okqahgo tá'dígis yee iltah ánáda'ol'íhíi ní'godszañ biká' ágot'éhi ye'ánáda'ol'íhíi dahgos'aa lèk'e, dawahá n't'éé hileeh bengonyáazhí'. ¹¹ Áídá' Christ, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nliigo, nzhoggo ágot'éhi begonáhíi yíl nyáá, yaaká'yú da'ch'okqah goz'aa itisgo at'éhi, itisgo n't'éhi, doo nnee áyíílaa dahi, ní'godszañ biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okqahíi yee bik'eh; ¹² Áí godiyihgo goz'aa yune' Christ dalañdi ha'ayáá gee dawa layíílaa, doo gant'í'zé bidíih, magashi zhaazhé bidíih ha'áyííkáá da, dabíi bidíihíi bee hasdách'igháhi doo ngonel'aa dahíi nohwá ágólaa. ¹³ Dóoli bidíi, gant'í'zé bidíi, la'íi magashi zhaazhé bí'aadihíi bí'ilch'íih nnee dancho'íi biká' nas'níilíi hadakodile' lèk'eyúgo; ¹⁴ Dázho itisgo Christ, doo hayú baa daats'idíihíi dago Holy Spirit dahazhí' nliiníi bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ yaa ídedet'aaquíi, án nohwinatsekeesíi nohwá náidiilkqoh, áik'ehgo doo nt'é bee alnéh dahíi doo dayúweh beda'op'íi da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ hináhíihíi bá náda'dohsiid. ¹⁵ Díi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bíl lángot'aanúí áníidéhi Christ nohwá sziiníi nlii, án dazsaanúí bee lángot'aanúí dantséhi begoz'aanúí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíi hasdáyihíniil, hadíi yich'í' aníihíi bíyée nyidin'áanúí doo ngonel'aa dahíi yaide'aah doleehíi bighá. ¹⁶ Hadín bíyée golííníi hadín nt'é yaidi'aahíi naltsoos yá áyíílaa lèk'eyúgo, hadín áyíílaahíi daztsaqayúgo zhá bíyée doleeh. ¹⁷ Áí naltsoos áyíílaahíi daztsaa dá' begodolniil; áídá' hadín áyíílaahíi t'ah hinaayúgohíi naltsoos doo nt'é da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dantsé yágon'áanúí díi begodeyaa lèk'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanúí dágon'aa'gee Moses nnee dawa yaa yíl nagosni'dá' magashi zhaazhé la'íi gant'í'zé bidíi, tú bíl nadesziidgo, ighaa lichi'íi dasdisgo ádaaszaahíi, ch'íl hisop holzéhi beda'ist'í'oggo díi bee naltsoos la'íi nnee dawa yiká' yí'ta', ²⁰ Gáníígo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'áanúí ilk'idá' begodeyaahíi díi díhíi be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éégo Moses gowalgai biyi' da'ch'okqahíi la'íi its'aa beda'okqahíi dawa díhíi biká' yí'ta'. ²² Begoz'aanúí bik'ehgo dásdozhá dawahá díi bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okqahíi zesdíi da lèk'eyúgo koncho'híi bighá doo kaa nágot'e'aahi at'éé da. ²³ Yaaká'yú goz'aanúí k'ehgo yeda'í'íniíi ágát'éégo hadaadelzaago dávik'eh; áídá' yaaká'yú ágot'eehihíi nt'é yedaokqahíi áí bitisgo n't'éhíihíi behadaadelzaago dávik'eh. ²⁴ Godiyihgo goz'aanúí nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'aníi godiyihgo goz'aanúí be'elzaahíi yune' Christ doo ha'ayáá da; áídá' yaaká'yú goz'aa yune' zhá ha'ayáá, k'adíi áígee

Bik'ehgo'ih'i'nañ binadzahgee nohwá sizij: ²⁵ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitúni doo dabíi bidil dahíi yozilgo godiyihgo goz'aa yune' dala'á lenágodáhgo onadá, áidá' Christ doo ágát'íi da, doo Bik'ehgo'ih'i'nañ ya'ánádidit'áh da; ²⁶ Ágánát'íih lèk'eyúgo ni'gospdzán alzaadi' yushdí' godezt'i'go biniinágodil'íih doleel ni': áidá' goldohíi ngonyáágee dala'hndigege datsaahíi bee nchq'íi yaa gonhnee doleelgo nyáá. ²⁷ Nnee dala'hndi datsaahgo bágoz'aa, ái bikédí'go baa ya'ítí'go: ²⁸ Áik'ehgo Christ dala'hndi Bik'ehgo'ih'i'nañ ya'ídelitíi, nnee láágo binchq'íi yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleel, doo nchq'híi bighá da, áidá' bikádaadéz'iiníi hasdáyiñilgo.

10

¹ Ádijhyú nkt'éégo goz'aaníi Jews bich'i' begoz'aaníi doo da'anii begoz'aa da, bichagosh'oh k'a'at'éégo zhá, ái bichá hadíi dálenágodáhgee yeda'okqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ih'i'nañ yaa nádaayih'i'niikíi begoz'aaníi doo hadaadeszaago ádaabole' at'éé da. ² Ágádaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleel ni'; da'okqahíi dala'hndigege hadaadeszaayúgo binchq'íi ádijhgo yídaagotsi doleel ni'. ³ Áidá' ái yeda'okqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ih'i'nañ baa nádaahi'niikíi dálenágodáhgee nnee binchq'íi yénádaalniihgo ádaabilsj. ⁴ Dóoli lá'íi gant'ízé bidil konchq'íi doo yó'iine' at'éé da. ⁵ Ái bighá Christ ni'gospdzán biká' nyáadá' gánniid, Ye'okqahíi natseedgo naa hi'niikíi lá'íi dant'éhéta ye'okqahgo naa hi'niikíi doo hánt'íi da, áidá' shits'í shá ánlaa: ⁶ Didlidgo nich'i' nihi'niikíi, lá'íi konchq'híi bighá na'itseedgo naa hi'niikíi doo baa niñ gozhóq da, nniid. ⁷ Áik'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ih'i'nañ, hadíi hánt'iiníi lashéhgo niyáá (naltsoos yisdísí biyi' shaa k'e'eshchíihí k'ehgo.) ⁸ Gánniid, Begoz'aaníi bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niikíi, dant'éhéta ye'okqahgo naa hi'niikíi, didlidgo nich'i' nihi'niikíi, lá'íi konchq'híi bighá naa hi'niikíi doo hánt'íi da, doo baa niñ gozhóq da, nniid bikédí'go ⁹ Gánadóniid, Bik'ehgo'ih'i'nañ, hadíi hánt'iiníi lashéhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'ááníi begodigháhíi bighá Bik'ehgo'ih'i'nañ hik'e Jews daanliiníi bílgo dantsé lángot'aa n'íi k'ihzhí' ngoden'áá. ¹⁰ Bik'ehgo'ih'i'nañ bik'ehgo Jesus Christ dala'hndigege dawa layiilaago bits'ihíi Bik'ehgo'ih'i'nañ yaa ídelitíihíi bee hadaanohwidezlaa. ¹¹ Okqah yedaabik'ehi dala'á ntújgee dawa jji Bik'ehgo'ih'i'nañ bich'i' zhinéégo na'ídziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaitseedgo bidilíi yeda'okqah; da'ágádaat'íi ndi konchq'íi doo yó'iine' at'éé da: ¹² Áidá' Christ dala'hndigege Bik'ehgo'ih'i'nañ ya'ídelitíi: nohwinchq'íi yá daztsaqahíi bikédí'go dahazhí' Bik'ehgo'ih'i'nañ dihe'nazhinéégo dah-nezdaa; ¹³ Kodí' godezt'i'go bik'edaannihiíi bikelé'p'ááhzhí' nni'niilzhí' yiba' sidaa. ¹⁴ Dala'hndi Bik'ehgo'ih'i'nañ ya'ídelitíihíi bee nnee hadaadeszaahíi dāngonyáázhi' dāzhq nkt'éégo áyíílaa. ¹⁵ Holy Spirit ái nohwil ch'i'nah ágótsj, gánniidgo, ¹⁶ Ái yolkaakíi bikédí'go díi ngot'aaníi nnee bíl ádaashle' doleel, nií, Bik'ehgo'ih'i'nañ; begosi'p'ááníi bijíi biyi' odaahishniil, lá'íi biini' biká' ádaagoshle' doleel; ¹⁷ Binchq' n'íi lá'íi doo bik'éhyú ádaat'ee da n'íi doo dayúweh bináshniih da doleel. ¹⁸ Konchq'híi bighá kaa nágotet'aaayúgo doo dayúweh konchq'híi bighá be'okqahíi Bik'ehgo'ih'i'nañ baa ch'iné' da. ¹⁹ Ái bighá shik'íyú, itisgo godiyihgo goz'aa yune' doo daasiite' dago Jesus bidilíi biláhyú ha'áhiikáh le', ²⁰ Da'denbáalíi ilk'índlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'i'i ágólaa, áníidégo lá'íi hiñáhi, da'denbáalíi dishniigo Jesus

bits'í dishniigo ádishni; ²¹ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bi'okaqah yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá sillí; ²² Áík'ehgo nohwíjii díl biká' hista'go ncho'go anáhiit'íll n'íi nohwá nádiilkoodgo, la'íi tú nzhóni nohwits'í bee tánásziggo, halaqá nohwíjii dawa bee doo nohwil nagoki dago da'ohiidlaqgo Bik'ehgo'ihí'nañ ahánégo bit'ah daahodleeh. ²³ Halaqá doo nohwiini' nakígo da yaaká'yú dahazhí' ihí'naahii ndaahóndliihii nkdzilgo daahónta'go dayúweh baa nadaagohiilni' le'; hadín nohwá ngon'áanii da'aniigo anii; ²⁴ Laa daanohwiini' le', hñ daanjoo doleełgo la'íi nlt'éégo ánadaahitt'íll doleełgo ildag yádaahiilti' le': ²⁵ Ha'ánázéhyú íla'ánáhiit'íllí doo t'aaqzhí' bits'á' shiijéed da le', nnee la' ágádaat'íllí k'ehgo; áídá' ildag yádaahiilti' le': ahánédí' goldohgo bidaagonoksdá' dayúweh ildag yádaakti'. ²⁶ Da'anii ágot'eehii bidaagosiiłzjidá' ncho'go bidaagonlzi ndi be'áhiidzaayúgo nohwincho'hii bigha doo dayúweh nohwaa nágodit'áhgo goz'aa da, ²⁷ Áídá' bee kaa ya'it'íi dázho bégódzidi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' ko' k'ehgo dilthi' bik'edaanniíhii daabidiidíi zhá nohwá goz'aa. ²⁸ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii Moses binkááyú ni'né'i doo yikísk'eh at'éé da n'íi, nnee naki dagohii taagita binadzahgee anágót'iid yaa nadaagolni' lék'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zesdii lék'e: ²⁹ Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' doo nt'é dago áyisigo yiká' nayaahii, la'íi díl bee Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yángon'áanii nkdzilgo alzaahii, díl bee hadelzaahii, doo yidnłsı dahii, la'íi Holy Spirit bits'á'dí' ilgoch'oba'íi begoz'aanii ncho'go áihniíhii, nnee Moses binkááyú begoz'aanii doo yikísk'eh at'éé dahii bigha zesdiihii bitisgo goyéégo bich'í' godigháhgo bágoz'aa shi daanołsı néé? ³⁰ Gánniidíi bidaagonlzi, Goyéégo koch'í' godish'aahi ansh'tee, shii ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nañ. Gánadó'niid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehii yaa yałti'go yándaago'a' doleeł. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bilák'e ch'intłizhyúgo négódzid. ³² Binádaalniíh, doo aníidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go nohwíjii yune' odaadezdlaadá' goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwiigodelzaa ndi bich'í' dahdaanołdoh ni'; ³³ Lahgee nnee daanohwineł'íígee daanihóch'íid la'íi goyéégo nohwich'í' nagowaa ni'; lahgee biniidaagonł't'éehii bich'ódaahniihgo nohwii áldó' nohwiigonł't'éé ni'. ³⁴ Ha'ásit'iidá' shaa tídaah'ti ni', la'íi nohwíyéé n'íi nohwaa hayi'niil ndi nohwil daagozhóq ni', yaaká'yú nohwíyéehii itisgo nlt'éehii, la'íi doo ngonel'aa dahii góllígo bidaagonokshii bigha. ³⁵ Ái bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bada'ohíihii doo bits'á'zhí'go anáhne' da, daahonohtá'yúgo nzhoonii nohwich'í' nanáhi'niil. ³⁶ Nohwini'k'eh ádaanołsı le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ániíhii ádaahdzaadá' nohwa'det'aanii nohwíyéé doleeł. ³⁷ Dét'ihíee hadín hígháhii dogaal, dáhah dogaal. ³⁸ Hadín dábi'ehyú at'ééhii odlá zhá yee hinaa doo, áídá' nnee t'aaqzhí' at'ééhii shiyi'siziinii doo baa bil gozhóq da doleeł. ³⁹ Ndi néé t'aaqzhí' ádaat'eego ch'a'ondéh zhiñéehii doo itah daandlii da, áídá' hadii da'odlaqgo biyi'siziinii hasdákáh zhiñéehii itah daandlii.

11

¹ Bench'ohohíihii da'anii begolne'go bigóziqgo, la'íi hadii doo hit'ii dahii da'anii at'éégo bigózi, ái odlá' golzeego ágolzee. ² Doo aníidá' bádaayan n'íi daabi'odla' goljiihii bigha nlt'éégo baa ch'ini lék'e. ³ Ni'godszañ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' goljiihii bigha bádaagonlzi, áík'ehgo dant'éhéta hit'iinii doo hit'ii dahii bee ádaaszaa. ⁴ Bi'odla' goljiihii bigha Abel, Cain bitisgo nlt'éhi Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nainé', Abel baa

nainé'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa nagolńi'go, Da'áígee ándzaa, ńii lẹk'e; áí bee Abel daztsaa ndi t'ah nohwich'i' yakti'. ⁵ Bi'odla' golíńhíí bigha Enoch da'itsaahí doo yígodoksíł dahíí bigha yaaká'yú onábí'doltí; doo hak'i nádaach'ot'í da, Bik'ehgo'ihí'nań onábiltíńhíí bigha; doo hwahá nábídí'dilteeh dadá' Bik'ehgo'ihí'nań yíl goyílshó'ogo baa ch'ínii lẹk'e. ⁶ Ko'odla' da'ádíńhúgo Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éégo bíł goch'ínshó' da: hadín Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nsháh nziyúgo da'anii Bik'ehgo'ihí'nań golíńgo yosdlaadgo zhá yich'í' nigháh, la'íí hadín nzhó'ogo haintaahíí nt'éégo ágot'eehíí biyéé áídolińgo yosdlaadgo zhá yich'í' nigháh. ⁷ Bi'odla' golíńhíí bigha Noah hagot'éégo godegháhíí doo hwahá yígoksíł dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bíł ch'í'nah ágolaago tsídolyiz, ák'ehgo bichagháshé hasdáyinińhat'íńhíí bigha tsina'eehíí áyíłaa; áí bee ni'godszań biká' nnee nch'ogo ádaat'eehíí ch'í'nah áyíłaa, la'íí ko'odla'híí bigha nt'éégo ách'it'éehíí biyéé silí. ⁸ Bi'odla' golíńhíí bigha Abraham la' ni' nágot'aayú biyéé doleelyú obi'dol'a'dá' bikisk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shíhíí doo yígółsı da ndi. ⁹ Bi'odla' golíńhíí bigha ni' baa got'aq n'yú det'ínzhí' Isaac la'íí Jacob bíłgo gowałgai yee daagolí, ni' doo yídaagółsini n'íi yiká' daagolíńhíí k'ehgo; Abraham baa det'aq n'íi da'ái Isaac la'íí Jacob baa daadest'aq: ¹⁰ Abraham báđíńhú yaaká'yú kńh nagozńilíí bit'ááhgo igt'ini golíńi yiká déz'í, áí kńh nagozńilíí bik'ehgo'ihí'nań nagoshchíńgo ágólaa. ¹¹ Bi'odla' golíńhíí bigha Sarah ndi binawod gozłńgo hıltsaq silí, áíd' bíł łegodzaahíí bitisyú ch'ígóyáá ndi bi'ime' gozłń, hadín baa yidin'áńhíí ya'ohíńhíí bigha. ¹² Ák'ehgo nnee dała'a hastiin silíńgo k'azhá datsaahi ga'ánolı ndi bits'a'dí' hadaalishchiini yáá biyi' ts'ılsoqsé la'íí tábąhú sái dahdijahíí ga'áholąago daagozłń, doo nách'oltag at'éé dayú. ¹³ Áí dawa t'ah da'odlaąago nanezna', baa daadest'aani doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee ńzaadzńi' daayo'ńńgo yaa bíł daagozhó'ogo begolne'go yídaagółsı lẹk'e, ák'ehgo gádaannıid, Ni'godszań biká' nahiikai ndi nnee doo bigózini daandłń, dá nakai nt'éhi. ¹⁴ Ágádaanihíí bee nt'éégo ndaagoléeńhı yiká hadaantaago bigózi. ¹⁵ Ni' yits'a' dahdikai n'íi dá yaa natsídaakees nt'ééyúgo 'aqzńi' nakąhgo bá ch'í'otąq doleeł ni'. ¹⁶ Áídá' k'adíí yaaká'zhńgo ndaagoléeńhı hadaat'ń: áí bigha Bik'ehgodaahi'nań bíłd'ńiigo Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'e ádaayándzı da, akú kńh gozńilíí bá íłch'í'golaahíí bigha. ¹⁷ Bi'odla' golíńhíí bigha Abraham, da'anii bi'odla' bigha nabídineztaqáda', Isaac Bik'ehgo'ihí'nań yaa yint'ń, Abraham bee det'aq n'íi biye' dała'áńi Bik'ehgo'ihí'nańyá yizılhee nkegonyaa, ¹⁸ Áń yaa yakti'go Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyılńniid, Isaac binkááyú nits'a'dí' handóot'ń: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nań nnee daztsaq ndi náńi'naago ánáídłéh yígółsı, ák'ehgo biye' daztsaqadí' nábí'dihıl'na' ngonoligo baa nalt'ń. ²⁰ Bi'odla' golíńhíí bigha Isaac, Jacob la'íí Esau bich'í' ágone'íi yee yá oskaądgo, Nohwiya gozhó' le', yılńniid. ²¹ Bi'odla' golíńhíí bigha Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'ałango yá da'oskaąd; la'íí bigish bik'izńi' hayaa at'ééda' Bik'ehgo'ihí'nań yoskaąd. ²² Bi'odla' golíńhíí bigha Joseph datsaahdá' Israel hat'í'ń dahdekáh doleeł t'ah bíđándá' yígółsıgo yaa nagolńi' lẹk'e; la'íí bits'ın hago ádolńilíí yee yáńgon'ąq lẹk'e. ²³ Daabi'odla' golíńhíí bigha, Moses gozłńıd' bitaa hik'e baq bíłgo mé' dęzhonéhı ńlıńhı bigha nadaayın'ńi'go taagi daahitąq; nant'án yengon'áńı doo yédaaldzid da lẹk'e. ²⁴ Bi'odla' golíńhíí bigha Moses báyán silíńgo, Pháraoh bitsi'hı bizaahzé bíł idi'ńiigo doo hat'ń da lẹk'e; ²⁵ Nch'ogo ágot'eehı begonedłńhı det'ń itah at'éhi k'ihzńi' nayiné' lẹk'e, nnee Bik'ehgo'ihí'nań biyéehı

biniidaagonł'éezhigo itah nágodin'áá lèk'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí' bich'i' nahi'niihí yiká déz'ijgo, Christ bigħa bik'edaach'iniihí Egypt biyi'gee hágoldzil goz'aanú yitisgo iljigo yaa natsekees. ²⁷ Bi'odla' goljiihí bigħa Egyptdí' halwod, nant'an hashkee ndi doo yénaldzid da: doo ch'o'ii dahú yo'ijihí k'ehgo nyeehí yich'i' dahnldoh. ²⁸ Bi'odla' goljiihí bigħa Moses bik'ehgo dáaditíhí yiká' díł yíta', la'íi bitis- hagowáh golzéhi ágolzaa, chagháshé dantsé nakaihí naitseedí nliinú Israel hat'i'ihí bichagháshé dantsé nakaihí doo naitseed da doleehí bigħa. ²⁹ Daabi'odla' goljiihí bigħa Israel hat'i'í túsikaanú Red Sea holzéhi hanaayú nanádnksáá, ni'gosqaahú k'ehgo ndi ch'inánsáá, nnee Egyptdí' daagoliihí aldó' hanaadnkáh daanzí ndi aal' odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odla' goljiihí bigħa Israel hat'i'i kii gozniihí Jériko golzeegee binaad tséé hist'i'inú ledn'aahú dała'á jjiigo dałahn lenadiléséh gost'idiskaaqzhí, ák'ehgo gost'idiskaaqhi' bijjii aal' nandéeh lèk'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'i' nagháhi n'íi, bi'odla' goljiihí bigħa anadaal'izi baa n'áazhgo nzhónigo yich'i' ádzaago, doo da'odlaa' dahí natseedgee doo itah zesdii da lèk'e. ³² Nt'é baa nanagoshni' doleeł? Gideon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel aldó', la'íi Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú nada'iziidi n'íi bílgo dawa baa nagoshni' hasht'ii ndihí doo bínel'aa da: ³³ Ái daabi'odla' goljiihí bigħa łahgo nnee hat'i'i daayisnaa, dábi'ehyú ádaaszaa, bángot'aa n'íi bich'i' begolzaa, ndóicho bizé' bós ilch'i' ágolzaa, ³⁴ Kó' doo sidog dago bá álzaa, besh be'idiltshé doo bee naitseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilii, nagonkaadgee k'a'ádaat'ee daasilii, la'íi yił nadaagonkaadi' bik'e dahtsínkii. ³⁵ Isdzané bits'á' nanezna' n'íi bá nádaabi'dihilna'go baa na'nil; la'ihí dahazhí' ihina'na'hi yenaadiikáhí itisgo nł'éeego yidaagolshiihí bigħa doo daazhógo benádaadichiihí hádaat'ii dago goyéego bich'i' godest'aa go naitseed: ³⁶ La'ihí baa daach'odloh, la'íi dá habida'ch'iktsaas nt'éé, la'ii lídaach'ist'oo, la'íi ha'ádaach'ist'e': ³⁷ La'ihí daach'olné, la'ihí ilk'idaabidich'iish, la'ihí nabídaadi'nestaad, la'ihí besh be'idiltshé bee naitseed; la'ihí dibelii hik'e gant'ize bikagé bidiyagé yee nakai lèk'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, la'íi biniidaagodeszaago; ³⁸ Ái nneehí ni'gosedzán biká' nneehí bitisgo da'iljii: da'igoljiiyú la'íi dzilyú, dzil bini'i'ányú la'íi ley'i' da'o'ányú nakai lèk'e. ³⁹ Ái dawa daabi'odla' goljiihí bigħa nł'éeego baa na'goni' ndi baa det'aa n'íi doo hwahá begolne' da lèk'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihina'na' nohwádhyyú itisgo nł'éhi yaa nohwá nagoshchii, da'ádaandihyyúgo ái doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee láni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhoo go daanohwineł'ijgo, nt'é ndaazgo daahiideehí halaa nłázhzhí' ndaano'né' aldó', áidi' bidag ádaant'ee go Bik'ehgo'ihina'na' ngon'áanii bikisk'eh hiikeel le', ² Jesus, nohwí'odla' begodeyáhi la'íi aal' laile'i halaa án zhá bich'i' daadéet'ii le'; án gozhóonii bádhyyú goz'aaqhi' bigħa ts'i'lna'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éeego yitis silii, bik'e ídaayágošigo dahstii ndi doo bíł hago'at'ée da, áidi' Bik'ehgo'ihina'na' nant'aago dahsdaagee dihe'nazhineégo dahnezdaa. ³ Nnee nchogo' ádaat'eehí bich'i' nada'izdiid ndi yitis siliiní, án baa natsídaahkees le', dah lèk'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'íi nohwinatsekees doo ndkz da hileeh. ⁴ Nchog'ii bich'i' nadaagonkaad ndi doo hak'i díł nohwiká' ndaashchii da. ⁵ La'íi chagháshé baa de'niihí k'ehgo nohwaa de'nú n'íi baa daadisonah, gánigo, Shiye', Bik'ehgo'ihina'na' doo alch'idéyú anánoł'iił

dayúgo, nlt'éégo baa natsínkees, la'íi Bik'ehgo'ihinañ níl destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihinañ hadíi bíl daanzhooníi ni'ílsiihgee yiniidaagodnłsı, yil ch'ígó'aahıı bighą, bizhaazhé náidntııhıı dala'á ntııgee ni'ílsiihıı bighą nádaintsas. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ nda'olsiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichągháshé daanołhııhıı bighą ágádaanołwiłsı; hadıın biye' golıınıı, biye' yiniigodnłsı, yil ch'ígó'aahıı bighą. ⁸ Áıdá' nda'olsiihgee Bik'ehgo'ihinañ nohwıl ch'ígó'aahıı bighą doo nohwiniınágodııhıı dayúgo yıtashchıın nliınıı k'ehgo ádaanołt'ee, doo da'anıi bichągháshé daanołhıı da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bíl ch'ıdaago'aahgo yiniidaagodnłsı. ⁹ Áıdı' ni'gosdzán biká'gee daanołwitaahıı nlt'éégo nohwıl ch'ıdaago'aahgo nohwiniıdaagodnłsıgo daadinłzi; yaaká'dı'go nohwıTaahıı itisgo daadinłzıgo bikısk'eh ádaant'eego nlt'éé go'ıı, áık'ehgo zhá nlt'éégo daahin'naa. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nohwitaahıı dabıı hádaat'ııyú det'ıhézhı' hagee nda'ıılziıhgee zhá ádaanołwił'ııh, áıdá' yaaká'dı'go nohwıTaahıı nohwá nlt'ééhıı bighą ágádaanołwidnłsı, án godiyini ye'at'ééhıı k'ehgo néé áldó' godiyini be'ádaant'ee hıleełhıı bighą. ¹¹ Koł ch'ígó'aahgo ákoł'ıınıı doo koł gozhóógo ákótsı dago koł na'dıni' ndi bikédı'go hadıın baa bíl ch'ígót'áanıı nlt'ééhıı biyi' nolseełgo binest'ą' golııhıı k'ehgo ıch'ı'gont'ééhıı be'at'éégo nlt'éé hıleeł. ¹² Áık'ehgo nohwigan nadaahezdaahıı hadag ánádaahdle', nohwıgod daadıtıdıı nlt'ız ánádaahdle'; ¹³ Áıdı' ık'ıdézđh intınhıı biká' ch'ınokáh, hadıın na'nıłhodıı doo ch'a'odokał da doleełhıı bighą; áıdá' nalwod nasdlııgo dahnadıáh. ¹⁴ Nnee dawa bíl t'eké daanołhııgo, la'ıı dážhó nlt'éégo ádaanołt'eego dahdaanołđh, doo ágádaach'ıt'ee dayúgo Bik'ehgo'ihinañ doo hagot'éégo ch'ıłtséh da: ¹⁵ İdaa daagonohdząą, dánko Bik'ehgo'ihinañ bíłgoch'oba'ıı dábich'ı' ndohkahi at'éé; dánko koł goshch'ııhıı bikeghad nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesąągo nagont'og hajééđgo, áı bee łáni daabıchđq; ¹⁶ İdaa daagonohdząą, dánko nant'ı' naghaahıı nohwıtahıı hıleeł, dagohıı Esau holzéhi, dantsé naghaahıı bighą Bik'ehgo'ihinañ bits'ą'dı' bıyéé doleeł n'ıı dalahndı iyąąhıı bighą baa na'haznııhıı k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihinañ doo yıdnłsı dahıı nohwıtah hıleeł. ¹⁷ Bıdaagonıı, Esau ágádzaałhıı bikédı'go Bik'ehgo'ihinañ bits'ą'dı' nlt'éhi bıyéé silıı doleeł n'ııgee, Dah, bíłdo'niid; hıchago yókeedgo ná'okąąh ndi doo hagot'éégo łahgo ánáyıdléh da lék'e. ¹⁸ Doo díııko bıch'ı' neheshokai da, dzıl da'anıi sı'ánihıı, kq' bee dıłtı'ıı, dagohıı godıłhıı, chagołheelıı, yat'ógo nyolhıı, ¹⁹ Besh dilwoshé ánııhıı, bizhıı ánııhıı, áı bizhıı daıdezts'aanıı, Doo dayúweh nohwıch'ı' yánłtı' da, daayııniigo nádaayokąąh lék'e, doo bıch'ı' neheshokai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihiı ndi dzıłhıı yıdahi'naayúgo bíl nda'ts'ılne'go dagohıı k'aa bee nabıdı'tseedgo goz'ąą, niigo yee hadzıı n'ıı doo hagot'éégo yıdag ádaat'ee da lék'e: ²¹ Daayo'ıı n'ıı dážhó bégódzıdhıı bighą Moses gánıı lék'e, Dážhó nésdzıđgo dıshıtıd.) ²² Áıdá' díııko bıch'ı' neheshokai, dzıl Sion golzéhi, la'ıı Bik'ehgo'ihinañ hınáhi bikıłh goznılıı yaaká'yú goz'áni Jerúsałem holzéhi, la'ıı Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolıni łenáhıtséhi, ²³ Dantsé daagozııniı yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahıı bíl daagozhóógo ha'ánátséhiı, Bik'ehgo'ihinañ nnee dawa yaa yalı'go yándaago'a'ıhi, la'ıı yaaká'yú nnee nlt'éégo ádaat'eehıı hadaadeszaahıı bıspirıts bıch'ı' neheshokai, ²⁴ La'ıı Jesus, Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee bíłgo łángot'aanıı ánıdıéhi nohwá sizıni, la'ıı dıł kok'e hıłta'ıı, Abel bıdıhıı yıtisgo nlt'éégo ágot'eehıı yaa nagolnı'ı áldó' bıch'ı' neheshokai. ²⁵ Bik'ehgo'ihinañ, nohwıch'ı' yalı'ıı, doo dah

daadohñii dago baa daagonohsaa: ni'gosdzán biká'gee bich'i' yati'ihíí, dah yihñiidíí doo hagot'éégo bits'á' hakee da lèk'e, áik'ehgo yaaká'dí' nohwich'i' yati'ihíí hodaayéelts'áá doo hádaat'íí dayúgo, itisgo doo bits'á' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áidá' bizhiihíí bee ni'gosdzán nagohi'naa, k'adyúgohíí gáníígo ngon'áá, Yunaásyú goldohgo dalañndi doo ni'gosdzán zhá nagohish'naa da, yáa áldó' nagohish'naa dolee. ²⁷ Áñ ágáñniidíí, Yunaásyú goldohgo dalañndi, hadíí alzaahíí nadaaha'naahíí k'ihzhí' nii'né', golzeego ágolzee, áik'ehgo hadíí doo hagot'éégo dihi'náh dahíí zhá godziih dolee. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee nohwiiníígo doo hagot'éégo k'ihzhí' nohwiiníí dahíí bighá haláá ba'ihédaandzj le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daadnlzigo la'íí bédaahildzidgo bił daagohilzhóqogo bá nada'idziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'nañ kq' ndi'ilk'áhi nlíni at'éé.

13

¹ Ik'isó kł daanjóphíí k'ehgo dayúweh kł daanojjoq le'. ² Nnee doo bídaagonohsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'a yaaká'dí'hi doo yídaagotsj dago yá da'dezné' lèk'e. ³ Ha'ánshijeedíí bínádaakñiih, bił ha'ánshojeedhíí k'ehgo; hadíí bits'í biniidaagont'ééhíí bínádaakñiih, nohwíí áddó' nohwits'í gólíígo bedaahinohnaa. ⁴ Na'i'neehíí nnee dawa daayidnłsj le', doo ilts'á' nant'i' na'aashgo da: ch'a'o'i'néhuí la'íí nant'i' nakaihií Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yádaakti'go yándaago'áah. ⁵ Bestso doo bidázhzi' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwíyée lèk'e ndi baa nohwil daagozhóq le': Bik'ehgo'ihí'nañ gánohwiñniid, Doo nits'á' dahdosháh át'éé da. ⁶ Áik'ehgo doo t'áazhzi' daasiitj dago gádaan'ñii, NohweBik'ehñ shich'oníhi nłj, nnee hago ádaashidoliihí doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwá naziiníí bínádaakñiih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee nohwich'i' yádaakti' n'íí: da'odlaqahí k'ehgo da'ohdlaq le', nt'é ádaizlaahíí baa natsídaahkees. ⁸ Jesus Christ, adaqadá' át'ééhíí k'ehgo dıí jıı t'ah ágát'éé dahazhzi' ágát'éé. ⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanoht'ee hela': Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee kojíid' ko'odla' nalwodgo áyılısigo nłt'éé, doo hagot'éégo ch'iyáqahíí bee da, áí bikisk'eh ánada'ch'ol'ııł ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. ¹⁰ Jews bich'i' begoz'aaníí bit'ááhyú daanliiníí da'ch'okaqah goz'áqagee Bik'ehgo'ihí'nañ baa naltéehíí la' áígee nada'iziidíí daayiyáqago dábík'eh; áí na'idziidíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwa ch'ígót'i' daanzj; áidá' Christ ts'i'lna'áhi biká' nohwa daztsáqahíí bighá néé Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' nohwa ch'ígót'i'. Nnee Jews bich'i' begoz'aaníí zhá yikisk'eh ádaat'eehíí doo áik'ehgo bágoz'áq da. ¹¹ Magashi, dibeljí, gant'izéta nnee nda'ılsiihíí bighá nadaistseedá' bidihí okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini da'ch'okaqah goz'áq yune' áyikaah, áidá' bits'ihíí kłh goznılıı anahyú daayidıııd lèk'e. ¹² Áik'ehgo Jesus áldó', dabıı bidihíí bee nnee hadaadılne' doleełhıı bighá kłh goznılıı binaadyú ledn'aahıı dáádit'ihıı anahyú biniigodelzaa. ¹³ Áik'ehgo néé áldó' nnee Jesus daayo'ni' n'ıı k'ehgo daanoht'ee'ni'go bidag ádaant'eeo haláq da'anahyú bich'i' dokáh. ¹⁴ Dzaqagee doo nohwa dahazhzi' daagondlııj goz'áq da, áidá' dahazhzi' daagondleełhıı biká daadéet'ıı. ¹⁵ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ dákozhá baa náda'né'ihıı k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohıık'aqahgo ba'ihédaandzj le', bizhi' ba'ihégosııgo behagohııgháh le'. ¹⁶ Nłt'éégo ádaanoht'eeo la'ıı nohwıyéeéhıı iltahoh'niigo baa daayohñah hela': áí k'ehgo baa náda'né'ihıı

Bik'ehgo'ihí'nań yaa bil gozhóó. ¹⁷ Hadín nohwá naziiní bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaañiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiní yinádaadéz'íhí bighá; áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yil nanágodohíhi at'éé bil daagozhóógo ádaat'íyúgo nlt'éé, áídá' doo bil daagozhóó dayúgo doo nohwá nzhóó da. ¹⁸ Nohwá da'ohkáah: nlt'éégo ádaahiit'íigo bídaagonlzi, dawa ánádaahiit'íhí bee da'aniigo ánádaahiit'íigo hádaahiit'íi. ¹⁹ Shá da'ohkáah doleelgo itisgo nánohwoshkáah, dák'adégo nohwaa nádishdaahí bighá. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'á'dí' nkegohen'áání, Jesus nohweBik'ehń daztsáadi' naadiidzaago áyílaa, bidihí nohwá ngon'áání dahazhí' ndzilgo bee áile'í biláhyú: nanyoodí bidibelí nlt'éégo yinádez'íhí k'ehgo Jesus, Nanyoodí ízigo at'éhi, bichágháshé nlt'éégo yinádez'íi. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadaanohwidile', áik'ehgo nt'é bil dábik'ehí dawa nlt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bil dábik'ehí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dázhó ba'ihégoş le', doo ngonel'áá dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ²² Nánohwoshkáah shik'íyú, Díí ádaanoht'edéniidí doo bik'edaashołch'iigo da ndaagohoh'aah: ayáhágo bee nohwich'í k'eshilchíi. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá láá; dé't'ihégo nyáá lék'eyúgo, akú bil nansht'aashgo nádaanoht'wistséh ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiní dawa, ía'í Bik'ehgo'ihí'nań bichágháshé dawa, Gozhóó, shá daabilohńii. Ítalyú daagolíní, Gozhóó, daanoht'wíłńii. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi bee nohwich'í goz'áá le'. Doleelgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

1 Shíí James, Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ binal'a'á nshíni, nnee nakits'adahyú hat'i'i ích'á'yú odaagoheles'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíl nlií le', nohwíldishnii. 2 Shik'íyú, íltah at'éégo nohwich'í' nagont'ogyúgo, baa nohwíl daagozhóó le'; 3 Díí bídaagonolsigo, nohwi'odla'íí nayíntaahgo nyee ndi dahdaanołq̄h daaleeh. 4 Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áik'ehgo nohwi'at'e' nzhooníí zhá be'ádaanoł'tee doleeł, doo hat'íí bee dábič'í'go da. 5 Nohwitaahyú dahadñ doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'nañ yiyókeed le', áik'ehgo baa hi'né' doleeł; Bik'ehgo'ihí'nañ dánzhq̄o at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. 6 Áñ nneehñ odlaago ánií le', doo biini' nakigo da: dahadñ biini' nakihñ, nch'iigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. 7 Nnee ágát'éhñ nohwe-Bik'ehñ bich'á'gé' doo hat'íí ích'í' nyohodlíí da le'. 8 Nnee biini' nakihíí doo bígózigo nagháhi at'éé da. 9 Nnee ádaagoch'iyolba'n Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ízisgo at'éégo ábi'delzaahíí bighá bíł gozhóó le': 10 Áiná' nnee ízis it'íín ádaagoch'iyolba'go ábi'delzaahíí bighá bíł gozhóó le': t'oh dénzhonéhíí ánaadaasdiídhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleełhíí bighá. 11 Ch'ígona'ái sidogo haghágo, t'oh yinih'éégo dénzhonéhíí nandéh, áik'ehgo dénzhone n'íí ádih: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íín t'ah dá't'íígo bech'ígonáh doleeł. 12 Nnee nabídi'nestaq̄ad lé'e ndi aq̄l yitis ch'ínyááhñ biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaq̄adíí aq̄l yitis ch'ínyáágo dahazh'í' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bíł daanzhóni yaa yiden'áanií, baa didot'aal, gonneege ch'ah hobíjhií k'ehgo. 13 Nnee la' nabídi'nestaq̄ad lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nashínestaq̄ad, doo nii da le': Bik'ehgo'ihí'nañ doo nchó'íí bee nahóntaah goz'áq̄ da, la'íí áñ doo hadñ nayíntaah da: 14 Nnee daant'íígee dénchó'go ágot'eehíí yiká há't'ííníí, idíbiiltso'go nabídintaah. 15 Dénchó'go ágot'eehíí hágot'iiníí íltsaq̄ hileehíí k'ehgo nchó'íí yilchii: áigé' nchó'íí nchaa silíigo da'itsaahíí yilchii. 16 Shik'íyú, shíł daanołshóni, nda'olsii hela'. 17 Dawahá nht'ééhíí la'íí dawahá nzhooníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ idindláadíí Áyíílaahñ bich'á'gé' nke'né', áñ doo lahgo áná'dol'ííi da, hat'ihíta léhídángo chagosh'oh nágodleełhíí doo áí k'a'at'éé da. 18 Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí há't'íígo dawahá daahínaago áyíílaahíí bitahgé' da'íłtsé nest'án begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosiidlíigo ánohwilaa. 19 Áik'ehgo shik'íyú, shíł daanołshóni, nnee daant'íígee nht'éégo íyést'saq̄ le', yati' t'aq̄zh'í' goz'áq̄go, la'íí ha'ashkeehíí t'aq̄zh'í' goz'áq̄go: 20 Nnee bihashke'híí Bik'ehgo'ihí'nañ binzhó'íí doo áile' da. 21 Áí bighá nchó'zhinéégo ágot'eehíí la'íí doo bik'ehyú ágot'eehíí dawa k'ihzh'í' ndaanołmé'ná', yati' nohwíjii biyi' k'ená'dilzéhíí nohwíjii yune' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah, áí nohwiyi'siziiníí hasdáyiiníigo yinel'aq̄. 22 Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' da'aníyú ádaanoł'tee le', doo daazhógo yédaadołts'ago da, doo ách'í' nadaalch'aago da. 23 Dahadñ yati' daazhógo yidits'agn doo yikisk'eh at'éé dahñ, nnee la' biká'got'íné biyi' binii' da'at'ééhíí yinel'ííhíí k'ehgo at'éé: 24 Áñ nneehñ ádinel'íid hik'e dahiyaa, áigé' dagoshch'í' ánołih n'íí yaa yisnah. 25 Dahadñ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanií dázhó nht'éhi, begoz'aanií nnee ch'ínáyihí'níli, biyi' déz'iiníí dayúweh yaa higaahñ, doo

4

1 Hat'íi bighá ilch'í' nadaagonolkaad, la'íi nohwitahyú ilch'í' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá ncho'íi biká hádaakt'iinií nohwiyi' ilch'í' na'iziidhíi bighá go'íi. 2 Hat'íhíta ncho'íi ch'éh hádaakt'íihíi bighá nada'oltseed: hat'íhíta naaniyú daabiyéehíi ádá hádaakt'íiná' doo nádaadohné' dahíi bighá ilch'í' hadaashokeed, la'íi ilch'í' nadaagonolkaad: doo daaholkéedgo da'olkaah dahíi bighá doo nádaadohné' da. 3 Dánohwízhá ádá hádaakt'íihíi biká da'olkaahíi bighá doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éégo da'okaaquíi doo bik'eh da. 4 Nant'í' nakaiyíi k'a'at'éégo ádaanoht'éhi, ni'godszań biká' ágot'eehíi nohwil daanzhopyúgo Bik'ehgo'ihinań yik'edaannihi ádaanoht'ee, ya' doo bidaagonolsi da née? Áik'ehgo dahadń ni'godszań biká' ágot'eehíi zhá bil nzhoníi Bik'ehgo'ihinań yik'ennihi ádilne'. 5 Ya' Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií aníihíi doo bighani golíi dago gáníi daanołsi née, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golíimí ncho'íi hat'íi née, dawahá ádá hat'íi née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. 6 Áiná' Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi itisigo nohwaa daihine'. Ái bighá gáníi, Ádaa da'odlíhíi Bik'ehgo'ihinań bich'á'zhí' at'éé, áiná' ádaa goch'iyolba'íi Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi bee daayich'onii. 7 Ái bighá Bik'ehgo'ihinań baa ádaa deinolt'aah. Ch'iidn nant'an bidah ádaanoht'ee, áik'ehgo nohwich'á' nádilyeed. 8 Bik'ehgo'ihinań alhánégo bit'ahgo daanołii, áik'ehgo bíi aldó' alhánégo nohwit'ahzhí' nliini at'éé. Ncho'go ádaanoht'eehíi, nohwigan tádaalgis: nnee biini' nakihíi daanołini, nohwijíi daanzhopygo ádaake'. 9 Doo nohwil daagozhóq dago daalchag, chaal nahisółtaq le': nohwidloh n'íi daalchago ánádaaldle', nohwil gozhóónii doo nohwil anii dago ánádaaldle'. 10 NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áik'ehgo hadag ádaanohwile'. 11 Shik'íiyú, doo aayanáltihíi ádaadoł'íigo dénchó'égo laa yádaakti' da. Hadń bik'isn yí'iltahyúgo, dagohíi bik'isn dénchó'égo yaa yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii yí'iltah la'íi dénchó'égo yaa yakti': Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii baa yáńti' l'é'eyúgo, begoz'aanii doo yikisk'eh ánt'ee da, áiná' aayakti' ihú nliíi. 12 Begoz'aanii áyíilaahíi dala'á nlii, da'án aldó' hasdáhiiníi yinel'aa, la'íi da'ílii yilchiigo yinel'aa: áiná' hat'íi nlii nńzigo aayanáltihíi ádn'íigo nnee la'ihíi baa yáńti'go? 13 Sá'á'a, nohwíi gádaadołnihií, Díi jii dagohíi iskaqá akú kih goznilyú nkáh, akú dala'á nohwelegodáh, nada'ilnii la'íi nohwaa nada'iiniigo, áik'ehgo bestso nohwá igowáh, daadołnii: 14 Ndi iskaqá ágonéhií doo bidaagonolsi daná' ádaadołnii. Nohwi'ihina' hat'íi at'éé? Áad nahinago dé't'ih hiłtséhgé' da'ádihíi k'ehgo ádaanoht'ee. 15 Áiná' gádaadołniigo nlt'éé, NohweBik'ehń hat'íiyúgo daahii'naa doleeł, áik'ehgo díi ádaahiidle', dagohíi ái ádaahiidle', daadołniigo. 16 Doo ágádaadołnii dayúgo ádaa da'odlíigo yádaakti': ágát'éégo ya'ti'íi ncho'íi at'éé. 17 Dahadń áigeé áh'it'éehíi yígółsi ndi doo ágát'éé dahń ncho'íi bá hileeh.

5

1 Sá'á'a, ízis da'olt'iinií, daalchag la'íi daadołwosh, iniigodilnéhií bee nohwiká' ngowáhíi bighá. 2 Bee ízis da'olt'iinií daanłdzid, la'íi nohwiidiyagéhií doolee daayiyaa. 3 Nohwi'ódo la'íi béshligai daadichii; ái bidichiihi nohwaa nagolni' doleeł, ái kq' dilt'íhíi k'ehgo nohwitsi' yiyaa doleeł. Dawahá lań da'íliihíi iké'yú náhliikaahíi bighá ilch'í' nadaasolné'. 4 Sá'á'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíi daayółbił n'íi t'aqzhí' bich'á' daahónolta'íi nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshíi daachagíi Bik'ehgo'ihinań, nnee

doo náhóltagyú biNant'a'íi, yidezts'áa. ⁵ Ni'gosdzán biká' ízis da'olt'iiníi lá'íi gonediinií zhá bee daahinoḡaa ni'; ádeenisoḡ'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíi k'ehgo, k'adíi na'itseedíi biká' ngonyáá. ⁶ Nḡee dábi'ehyú át'ééhíi zideego bá nadaagoso'áago daazesoḡhíi; do nohwidag at'éé dago. ⁷ Áik'ehgo shik'íiyú, nohweBik'ehñ nadázhí' biba' nohwil nkedagohez'áa le'. Sáá'a, k'edileehíi ni'gosdzán bich'á'gé' nest'á' lán ílini bil nkegohen'áago yiba' sidaa, da'íltse lá'íi iké'zhí'go nanágoḡtázhí'. ⁸ Nohwíi áldó' nohwil nkedagohez'áa le'; nohwíiíi ndzilgo ádaale': nohweBik'ehñ nadáhgee ngowáhíi bigḡa. ⁹ Shik'íiyú, doo lída'oltah da, doo nohwá ndaago'aah da doleehíi bigḡa; sáá'a, ndaago'a'íi ch'é'ítingee sizíi. ¹⁰ Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nohweBik'ehñ bizhi' bee yádaakti' n'íi, biniidaagonk'ééhíi bil nkedagohez'áahíi nohwil ch'ídaago'aahgo bikísk'eh ádaanoḡ'tee le'. ¹¹ Sáá'a, ndzilgo nazíi n'íi bil daagozhóóníi baa natsídaahiikes. Job holzéhi ndzilgo sizíi n'íi baat'ídaanoḡsi, biniidaagodelzaahíi bikédé'go nohweBik'ehñ baa nách'ozbaadíi yídaagoḡs; nohweBik'ehñ dázhq' aatét'íi lá'íi bil goch'oba'hi at'éé. ¹² Shik'íiyú, díinko bee itisgo ádaanoḡ'tee le', doo yaaká' bee nohwit'a dahnáadidoḡniih da, doo ni'gosdzán bee da, doo lá'ihíi bee da; áiná', Ha'aa, daadoḡniigo da'aníi ádaadoḡni le'; dahyúgoḡhíi dánko nohwaa yá'ití' dolee. ¹³ Nohwitaḡyú lá' biniigonk'téé nées? Án okáḡh le'. Lá' bil gozhq' nées? Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahenzigo ido'aal le'. ¹⁴ Nohwitaḡyú lá' nezgai nées? Ínashood yánazíni yiká ádaaníi le'; ái nohweBik'ehñ bizhi'íi binkááyú ik'ah yil yedilníihgo bá da'okáḡh le'. ¹⁵ Áik'ehgo odlaago okáḡhíi bee nezgaihíi nadzíih, áik'ehgo nohweBik'ehñ hadag ánábidodlíi; lá'íi nchq'go adzaa lé'eyúgo, binchq'íi bá da'izlíné ánádolniil. ¹⁶ Nda'ol'siihíi baa híl nadaagoḡni', lá'íi ildenáago láda'olkaḡh, áik'ehgo nádaanoḡwí'dilziih. Nḡee dábi'ehyú at'ééhíi bijíi dawa bee okáḡhgo dázhq' bedehníi. ¹⁷ Elías nḡee dá nohwíi k'a'at'éhi nlií lé'e, án, Doo nagotíi da le', niigo bijíi dawa bee oskáḡd: áik'ehgo ni'gosdzán biká' dá doo nagotíihé taadn legodzaagé' gostán dahiitáa. ¹⁸ Áigé' ná'oskáḡdgo yaaká'gé' nkegonk'táa, áik'ehgo ni'gosdzán biká' nest'á' nádaagozdíi. ¹⁹ Shik'íiyú, nohwitaḡyú lá' da'aníi ágot'eehíi yich'á' nyááyúgo, lá' t'áqzhí' yil nnat'áázhyúgo; ²⁰ Díinko yígoḡsíih le', nchq'go at'íihñ bi'at'e' nyihesiíhge' dahadñ t'áqzhí' yil nnat'áázhn, án da'itsaah bich'á'gé' biyi' siziiníi hasdábidolteel, áik'ehgo nchq'íi láqago yilegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshíni, nñee nanidí' daanliigo ilts'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íi Bithýnia daagolzeeyú odaagohesle'ihíi bich'i' k'e'eshchii, 2 Nohwíi, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa dabintsé nohwídaagolsigo hanohwiheznil, la'íi Holy Spirit hadaanohwídezzaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, la'íi bidilí bee nohwik'í daidilka' doleełgo hanohwiheznil: Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí ilch'i'gont'ééhií dayúwehégo bee nohwá ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoşí le', án bilgoch'oba'íi an'odaazliinií bee Jesus Christ daztsađdí naadiidzaahíi biláhyú ániidégo nádaagosiidlii, áik'ehgo yaaká'yú gózhóóníi ndaahóndliihíi doo nohwits'á' bech'ígowáh dago biká daadéet'íi. 4 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí daanohwíyéé doleełi, doo da'ílíi hileeh dahi, doo hichqoh dahi, doo bech'ígonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'níi, 5 Nohwi'odla' golíhií bigha Bik'ehgo'ihí'nań binawod bee nht'éégo nohwinádéz'íi, hasdáhiikáhíi qał łalzaazhí', ái nohwá ilch'i'ılzaago nnágodzaago ch'i'nah ádolniił. 6 Ái bigha, k'adií det'ihézhí' iltah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwińidaagonht'éé lék'e ndi dázhq nohwił daagozhqó: 7 Nanohwi'dintaahíi bee nohwi'odla' ndzil shíhií nabí'dintaah; óodo kq' bee bitádil'eeł, óodo da'ílíi hileeh, áidá' nohwi'odla'íi óodo bitisgo ilíi; áik'ehgo nohwi'odla' ndzil bigóziyúgo, Jesus Christ nádzáago nohwa'ihéndziigo, daanohwidnłsigo, la'íi nohwits'á'idindláád doleeł: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwił daanzhqq; k'adií án doo daah'íi da ndi daahohdlaągo nohwił daagozhqó, nohwił gozhóóníi doo hagot'éégo baa na'goni' dago yaaká'yú idindláádi k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwi'odla' bee nasoziiyúgo nohwiyi'siziinií hasdakáh. 10 Ái hasdách'igháhíi bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa ch'oba' doleełi, dabíi binkááyú nada'iziidi n'íi yaa nadaagosni'; ái hasdách'igháhíi yiká na'ódaadiłkid, la'íi dázhq yidaagolsiih hádaat'íigo nadaayilkaah lék'e: 11 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi Christ biSpirit daayigoyilni dabintséda' Christ biniigodilne'íi yaa nagosni', la'íi bikédi'go bits'á'idindláádi áldó' yaa nagosni', áik'ehgo hagot'éégo ágodoniłi, la'íi da'os'ah ágodoniłi yiká na'ódaadiłkid lék'e. 12 Holy Spirit yaa nagosni' n'íi, doo ái goldohí' biyi' ánágot'íi da doleełgo, áidá' díi goldohí' biyi' ágone' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi bich'i' ch'i'nah ágolzaa, áik'ehgo k'adií da'ái bee nohwił na'goni', nñee Holy Spirit yaaká'dí nkenł'a'íi biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'i' yádaakti'íi, da'ái yee nohwił nanádaagolni', ái Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínií yidaagolsiihgo hádaat'íi. 13 Ái bigha nohwiini' ładaahle', ídaa daagonohdzaą le', Jesus Christ nádzáago Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi nohwiyéé doleełi dangont'izhí' ndaaholii; 14 Chagháshé da'dits'agú k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bídaagonolsiih dadá' nchq'íi zhá hádaht'íi n'íi doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': 15 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'i' ánniidí, godilziigo at'ééhi k'ehgo nohwił áldó' nohwi'at'e'íi dawa bee daagodinolsi le'; 16 Gánúigo bek'e'eshchiihií bigha, Shíi dilzinihií nshlii; áik'ehgo nohwił áldó' daagodinolsi le'. 17 Bik'ehgo'ihí'nań doo hadín yik'izhí' at'éégo da, nñee daantiiígee hagot'éégo ádaát'íidíi yee yándaago'a', án nohwiTaa daabildohniigo

nádaahohkq̄ahyú bédáaldzidgo daadinolsj le', ni'gosdzán biká' daagonohjídá':
 18 Díí bídaagonolsj le', doo ánídá' daanohwitaa n'íí bi'at'e' nohwil ch'ídaiz'aa
 n'íí doo nt'é da, áídá' áí biyi'dí' nanánohwi'diheznii, Beshlgai la'íí óodo da'ííí
 hileehi doo bee nanánohwi'diheznii da; 19 Áídá' Christ bidil lán ílíni bee, an
 dibelji bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idilhiil dahíí
 k'a'at'éégo nlii: 20 An ni'gosdzán doo hwahá nni't'aa dadá' habi'doltji, áík'ehgo
 da'ík'é'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, 21 Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ
 daahohdlaq; Christ daztsáadi' Bik'ehgo'ihí'nañ naadiidzaago ábílílaa, la'íí bee
 bits'á'idindláádíí baidin'áá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daahohdlaqgo bits'á'dí'
 nlt'éehíí ndaahokíí doleeł. 22 Doo daazhógo da, áídá' da'aniigo nohwik'isyú
 nohwil daanzhoq doleełgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehíí bikisk'eh
 ádaanoht'eehíí bee nohwiyi'siziinií nzhóqgo ádaahláa, áík'ehgo nohwijiídí'
 dážhó kíl daanojhóq le': 23 Da'ííí hileehi doo bee ánídégo nádaagosohdlji
 da, áídá' doo da'ííí hileehi dahi bee nádaagosohdlji, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'
 hináhi la'íí dahazhí' begoldohi bee nádaagosohdlji. 24 Nnee dawa t'oh k'ehgo
 ádaat'ee, la'íí nnee zhinéégo íziso ágot'eehíí ch'il dénzhonéhií k'ehgo ádaat'ee.
 T'ohii daanihné, la'íí ch'il dánzhonéhií n'íí nanihidéh: 25 Áídá' nohweBik'ehñ
 biyati' dahazhí' begoldohi at'éé. Díí yati'íí bee nohwich'í' yáná'itihíí, yati'
 baa gozhóni at'éé.

2

1 Da'oh'ni'íí, nadaahch'aahíí, nzhóni ádaadoł'iinií, la' biyéehíí
 ídáhádaah't'iinií, la'íí ncho'go yádaalti'íí dawa k'ihzhí' ndaagodinoh'aahgo,
 2 Mé' ání gozlíni ibe' yídih daanliihíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati', ibe'
 nlt'éhi, bidih daanojhíí, bee daanołseel doleełhií bigha: 3 NohweBik'ehñ
 bilgoch'oba'íí ilk'idá' daasoliigo. 4 An bich'í' nnohkáh, an tséé hínaahíí
 k'ehgo nlii, nnee doo hádaabit'ii da ndi lán íljiigo Bik'ehgo'ihí'nañ habiltji.
 5 Nohwii áddó' tséé hináhi daanojhíí k'ehgo k'ih godiyini doo hit'ii dahíí
 nohwee ágólne', okqah yedaabik'ehii daadilzini daahleehego, Bik'ehgo'ihí'nañ
 baa hi'niihíí k'ehba'ihédaanhsigo daahohkqah, áí Jesus Christ biláhyú
 Bik'ehgo'ihí'nañ bil dábik'eh. 6 Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' beke'eshchiinií
 biyi' gáníí, Isaa, Siongee hágon'áágee tséé dantsé si'aanií nnish'aah, lán íljiigo
 haltíni, áí tséehíí Christ nlii: áík'ehgo dahadíí bosdlaqadií doo hant'é yik'e
 ídaayándzi da doleeł, nii. 7 Áí bigha an daahohdlaanií nohwich'í' lán ílji: áídá'
 doo da'odlaq dahíí bich'í'go tséé k'ih ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí hágon'áágee
 dantsé si'aanií silji, 8 Doo da'odlaq dahíí yséé bigha nach'igeehíí, tséé
 ts'iztałgo nach'ikaadií silji, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo daach'idits'ag dahíí
 bigha nach'iniidéh; díí yee bángon'qahi ádaach'it'ee. 9 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ,
 godilhidí' dabii bits'á'dí' diyat'éégo idindláadzhi' nohwiká anniidíí,
 íziso ye'at'éehíí ch'í'nah ádaanolsj doleełhií bigha nohwii daakinolt'iihí
 hanohwi'dihesnihi ádaanoht'ee; nadaant'an okqah yedaabik'ehii daanojhíí,
 nohwinant'a' dałá'ahíí daanojhíigo daagodinolsini, Bik'ehgo'ihí'nañ biyéé
 daanojhíí: 10 Lahn doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíí daanojhíí da, n'íí k'adií
 biyéé daanojhíí: lahn Bik'ehgo'ihí'nañ doo nohwaa ch'oba' da, n'íí k'adií
 nohwaa ch'oba'. 11 Shił daanozhóni, níí ni'gosdzán biká'zhí' nanidí'
 nakaihií la'íí det'ihézhí' kú nakaihií k'ehgo daanojhíigo, nádaanohwoshkqah,
 nohwits'í bich'í' zhinéégo ncho'í zhá hádaah't'iinií bits'á'zhí' ádaanoht'ee,
 nohwijií yupe' nlt'éhihií ncho'í bich'í' nagonlkaad; 12 Doo Jews daanlii

biká' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lék'e, shinant'a' yihniigo: da'osodlaadhíi bighá án bich'eke'yú k'ehgo daasolij, nlt'éégo ádaanoht'eeyúgo, la'íi doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanoht'ini, nohwí'aa baa natsídaahkeesgo bil daagonohlij, bits'í doo ndzil dahíi bighá daadinolsj, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwí'ihí'na' nohwá ágotsinií da'ánohla nohwíyéehíi bighá; áik'ehgo da'ohk'aaqhee doo nohwich'í' nagont'og da. ⁸ Da'ík'e'yú goz'aanií, daanohwigha nohwinatsekes dala'á ádaanołs, laa daach'ohba' le', odlá' bee ilk'isyú daanoht'ijigo hł daanoht'oo le', nohwijíidí' nohwıl daagoch'oba' le', k'édaanołs le'. ⁹ La' doo bik'ehyú ádaanoht'izlaa dayúgo doo iké'dená ágánadaahdle' da, daanoht'och'iid lék'eyúgo doo t'aqzhí' daahóhch'iid da: áidá' gozhóóníi bá hádaaht'ij; díi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' ánniid bidaagonolsj, la'íi ái bee gozhóóníi nohwíyée doleeł. ¹⁰ Hadín ihí'ná bil nzhooníi, la'íi nlt'éégo bíyolkaal hat'íinií, án doo nch'og yalti' da le', doo lé'ikchoo da le'. ¹¹ An nch'oi yits'á'zhí' anne'go nlt'éehíi ye'at'íi le'; ilch'í'gont'éehíi yiká hat'ijigo ndzilgo yikádéz'ij le'. ¹² NohweBik'ehí nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi yik'idéz'ij, ái bí'ok'aaq'ihí yiyésts'aa: áidá' nnee doo bik'ehyú ánadaat'ijl dahíi yits'á'zhí'go dahnot'aał. ¹³ Nlt'éégo ádaanoht'eedá', hadínshá' nohwini'dihni? ¹⁴ Dánzh'oggo zhá ágot'eehíi bighá nohwiniidaagont'éé ndi, nohwá gózh'og doo: nnee nohwí'edaannihíi doo bédaaldzid da, doo nohwıl nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áidá' nohweBik'ehí, Bik'ehgo'ihí'nañ nlijgo, nohwijíi yune' daadinolsj le': nlt'éehíi nohwádihyú goz'aanií nohwijíi biyi' yune' nda'ok'ihíi nnee la' yighá nanohwidíikidyúgo, hagot'éégo bich'í' hahdziihí t'ah bíntsé bidaagonolsj le', t'aaqégo la'íi daadinolsigo baa nadaagohni' le'. ¹⁶ Nlt'éégo ánadaaht'ijlgo idédaagososijdgo, Christ biláhyú nohwí'at'e' nlt'éé ndi léda'ikchoogo nch'oggo ánadaat'ijl daanoht'ihíi ídaa yádaandzı doleeł. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgyúgo nlt'éégo ánadaaht'ijl ndi nohwiniidaagont'éehíi dávik'eh, áidá' nch'oggo ánadaaht'ijl zhin'éehíi bighá nohwiniidaagont'éeyúgohíi doo nzh'og da. ¹⁸ Christ dala'hndi nohwinch'ohíi bighá biniigodelzaa, án dávik'ehyú át'éehíi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nohwiniíhíi bighá, bits'í zhá zesdij, áidá' biyi'sizini doo zesdij da, ái bee naadiidzaa: ¹⁹ Ái bee spirits ha'áshijeedyú nýáágo yich'í' yalti'; ²⁰ Ái spirits-híi doo ániidá' dabízhá daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bágoho'aał lék'e; Noah hínaadá' tsina'eehíi áile'dá' tsina'eehíi biyi' tsebíi hilt'eego zhá hasdáki, tú biláhyú. ²¹ Ái túhíi tú bee baptize ánohwí'delzaago Jesus Christ dats'aaqđí' naadiidzaahíi biláhyú hasdáhiikaihíi bee nohwıl ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníi nail'eełgo ágolzee da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ách'it'éégo idégoch'ılsigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádzaaqo Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíinií, la'íi yedaabik'ehíi, la'íi spirits binawodíi dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahíi k'ehgo nohwíi áldó' binatsekeesíi k'a'at'éégo nohwinatsekeesíi ádaahle'go nohwíi áldó' bá nohwiniigodilne'go dávik'eh: hadín bits'í bee biniigodelzaahíi nch'oi yits'á' nýáá; ² Áik'ehgo nehena'zhí' kots'í zhinéégo nch'oi ánadaat'ijhíi doo yaa biini' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hat'íinií zhá ánát'ijlgo yaa biini' doleeł.

3 Bik'ehgo'ihinaan doo daayokaqah dahii bil daanzhooqo anadaat'ijihii k'ehgo anadaahiit'ijil n'ii aal bech'igoyaa; diinko be'anadaahiit'ijil ni: ncho'ii doo bich'i' t'aazhi' adaant'ee da ni', nohwits'i zhinéego ncho'ii zha hadaahiit'ijil ni', nohwił nadaagodeyis ni', da'idlaqago daagodnlch'aad ni', da'idlaqago nohwił daagonedlij ni', la'ii da'ilinéhi daahohiikaqah ni': 4 Bil ncho'go anadaat'ijil n'ii, k'adii ncho'go anadaat'ijiyú doo bil aanáhkeel dahii bigha nohwida'iltah: 5 Bik'ehgo'ihinaan, nnee daahinaahii hik'e nanezana'ii bilgo ilk'idá' yaa yakti'go siziinii, bináál'ái nneehii anadaat'ijil n'ii dabii idaa nadaagolni' doleel. 6 Nnee nanezna' n'ii t'ah daahinaadá' nt'é bigha yati' baa gozhóni bee bich'i' ya'íiti'? Yati' baa gozhóni daayodlaqago biyi'siziinii Bik'ehgo'ihinaan yił daadoleehii bigha, dabintsédá' góyéego bándagost'aaq ndi. 7 Ágot'eehii dawa k'ad bengonáh: ái bigha nohwiini' daagolijgo, idaa daagonohdzaqo da'ohkaqah le'. 8 Diinko itisgo begoz'áni, dázhó hł daanohjoo le': il'ijóónii nohwitah begoz'ayúgo, la' ni'iksiih ndi nohwił'ijóónii ái bee bil ya'istsooz. 9 Ildenáago hasta' nahkáh, doo bik'e daasholch'iigo da. 10 Nnee bána'iziidii nt'é bíyéehii yá yinádéz'ijgo yita'iniihii k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'ii dala'á daanotijee nohwaa daizné'ii iltah adaat'eehii bee hł ch'odaahniih. 11 Nnee la' yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí'ii zha yee yakti' le'; nnee la' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihinaan nkdzilgo ábilsigo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinaan ba'ihégošj doleelgo, ái dázhó ba'ihégošj le', la'ii dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayú dahazhi'. Doleelgo at'éé. 12 Shił daanohshóni, nohwi'odla' bee bigodzijhgo nanohwińtaahi nyé'i bee nohwich'i' godeyaayúgo, dilidgo nniihii k'ehgo, doo nohwił diyadaagot'ee da le', doo ágondziyú bee shich'i' ágodzaa doo daanohsj da le': 13 Ndi Christ biniigodelzaagee nohwii áldó' itah daanohlijihii bigha nohwił daagozhóo le'; áik'ehgo án bits'á'idindláádii ch'i'nah alzaago dázhó nohwił daagozhóo doleel. 14 Christ bizhi'ihii bigha ncho'go nohwaa yádaach'ilti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihinaan biSpirit, bee bits'á'idindláádii, nohwiká'zhi' nlijihii bigha: ncho'go nohwaa yadaakti'ii Bik'ehgo'ihinaan ncho'go yaa yadaakti', áidá' nohwich'i' zhinéego Bik'ehgo'ihinaan dázhó ba'ihégošj. 15 Áidá' nohwińidaagonkt'ééyúgohii, nnee naitseedii doo daanohlijgo da le', in'ijihii dagohii ncho'go at'íinii, dagohii doo bidildoo dahii nabinkt'ogii áldó' doo daanohlijgo da le'. 16 Áidá' nnee la' Christ yodlaqahii bigha biniigonkt'ééyúgo doo yik'e idaayandzi da le'; áidá' ái bigha Bik'ehgo'ihinaan ya'ihénzi le'. 17 Bik'ehgo'ihinaan nnee yándaago'ah doleehii biká' ngonyáá, bichagháshéhi dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lək'eyúgo, nnee Bik'ehgo'ihinaan baa nlt'éego na'goni'ii doo yikisk'eh adaat'ee dahii hagot'éégošha' bendaagonáh doleel? 18 Nnee dábił'ehyú adaat'éhi nyeego hasdáka lək'eyúgo, áidá' nnee doo daagodnlsj dahii la'ii ncho'go adaat'íinii hagoshá' adaane'? 19 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan háť'ijgo biniidaagonkt'ééhii nzhooqo anadaat'ijilgo biyi'siziinii Bik'ehgo'ihinaan yaa daide'aahgo bináadaadé'ij le', án dawa áyílaahii la'ii da'ániyú at'éhi nlij.

5

1 Nohwitaahyú inashood yánaaziinii daanohłni, nohwich'i' yashti', shii áldó' ái itah nshłij, Christ biniigodelzaahii hish'ijgo baa nagoshni', la'ii izisgo at'ééhii ch'i'nah alne' doleehii shii itah nshłij doleel; diinko nádaanohwoshkaqah: 2 Inashood daanliinii, Bik'ehgo'ihinaan bidibekij

daanliigo bá da'dohné'go binádaadeh'íí, doo bídaanozwi'dindzo'go da, ndi hádaaht'iigo; doo bestso bigha da, ndi nohwil daanzhohíí bigha ánádaaht'íí; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihinań daanliinií bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihinań nohwaa daidez'aanií doo nant'an ádaado'iigo binádaadeh'íí da, ndi nlt'éego ádaanoht'eego nohwedaat'ee doleełhíí bigha. ⁴ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bidibel'íí Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'nah sil'iigo, yaaká'yú ch'ah hobj'ihíí bits'á'idindláadíí, doo da'ílií hileeh dahi, nohwaa do'taal doleel. ⁵ Da'ágát'éego áníí nahkaiyehíí, ínashood yánazini daadinoksigo daadohts'ag le'. Daanochwigha ídaa daagoch'iyolba'go daadohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihinań nnee ídaa da'odlíihíí yits'á'zhí' áyíłsı, áídá' bilgoch'oba'íí bee ídaa daagoch'iyolba'íí yich'odaanii. ⁶ Áík'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinol'zigo Bik'ehgo'ihinań binawodíí bit'ááhzhí' ádaanoht'ee le', áíd' dabíí hát'íígee hadag daanochwidołteel: ⁷ Nohwich'ı' nadaagont'ogúí dawa Bik'ehgo'ihinań baa daidenoh'aah; án zhá nohwaa bil goyéé. ⁸ Nch'og'go nohwich'ı' na'iziidíí, ch'iidn nant'an, ndóicho áníigo k'azhá iyáágo anál'isíí k'ehgo nohwitahyú leehidáhíí bigha nohwiini' daagol'íí le', ídaa daagonohdzaq: ⁹ Nohwi'odla' nldzilgo án bidag ádaanoht'ee, odla' bee nohwik'íiyú ni'gosdzán biká' da'áík'ehgo goyéégo bich'ı' nadaagowaa bídaagonoksigo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań, dawa bee nohwaa daach'oba'íí, dahazhı' ízisgo ágot'éhi goz'ąayú Christ Jesus biláhyú nohwich'ı' ánniid, áík'ehgo det'ihézhı' nohwiniidaagodilne'íí bikédı'go nlt'éego hadaanochwidle', daanołdzilgo la'íí nohwinawod gol'iigo doo t'ąazhı' nnádotlish dago ádaanochwile'. ¹¹ Áń doo ngonel'ąą dayú dahazhı' ízisgo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondliidíí bígonsini shich'on'iigo shíí da'ayáhago nohwich'ı' k'e'shilch'ıí ni', Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íí da'at'éégee baa nohwil nagoshni', nldzilgo bee nasoz'iigo nohwidag yashtı'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánátséhíí, Gozhóq, daanochwihii, danohwíí Bik'ehgo'ihinań hanánohwihesnilhíí k'ehgo bíí áldó' hanádaabides'nil; la'íí shiye' Márcus holzéhi áldó', Gozhóq nohwihii. ¹⁴ Lıl daanochwj'oggo daagodinoksigo daadohts'os le'. Christ Jesus bíyéé daanochwinií ilch'ı'gont'ééhíí bee nohwich'ı' goz'ąq le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí la'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú át'ééhií biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwilteehíí biláhyú bi'odla' daa golínií bich'i' k'e'eshchii, áí bi'odla' hik'e néé nohwi'odla' ílíni bíl dátelt'ee: 2 Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bídaagonósiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'i'gontéehíí dayúwehyú bee nohwich'i' ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'índíndláádíí hik'e binzhó'íí yich'i' nohwiká ánniidíí bídaagosiilzjíd, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dávik'ehyú daahin'naago bídaanel'aqágo ádaanohwizlaa: 4 Áí biláhyú ízísigo hik'e íllígo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'aq; áí bee ni'gosdzán biká' nnee ncho'i zhá hádaat'íjhií bighá daagoch'oo'íí bits'á'zhí' hasdádohkah, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'ééhií k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. 5 Áík'ehgo dázhó dahdaano'ldhgo dawa bee nohwi'odla', nlt'éégo ihí'naahíí bílgo da'ílké' ndaahni; nlt'éégo ihí'naadí' nohwi'ígoziníí áldó'; 6 La'íí nohwi'ígozjíd' ídaa gonohdzaanú áldó'; ídaagonohdzaqdí' nohwini' k'eh ádaano'nsiníí áldó'; la'íí nohwini' k'eh ádaano'nsjíd' Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'eh ádaanoht'eehií áldó'; 7 La'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo laadaach'ohba'íí áldó'; la'íí k'eh k'ehgo laadaach'ohba'dí' nohwi'íjoo'nií bílgo. 8 Áí dawa nohwiyi' begoz'aqágo dayúweh nohwiyi' nolseelyúgo, nohweBik'ehñ bídaagonósiníí bee doo da'íllné daahino'naa dago nest'a' ch'il yiká' nant'íhíí k'ehgo nlt'éégo ánádaaht'íjhií daanoht'íjil doleel. 9 Áídá' hadín díí ye'ad'íjhií bínaá ágodi'íí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'íj da, lah bincho'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. 10 Áí bighá nko, shik'íyú, nohwiká ánniidgo hanohwezni'íí nlt'éégo ádaanoht'eehií bee ch'í'nah ádaano'nsigo dahdaano'ldh; díí dawa be'ádaanoht'ee'yúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ, Hasdánohwi'ni'íí bilakt'áhgee goz'aanú dahazh'i' nohwich'i' bíl ch'í'dotíjil. 12 Áík'ehgo díí dawa ílk'idá' bídaagonónsj ndi, la'íí da'aniigo nohwi' ch'ídaagost'ááníí bee nadaasozj ndi dayúweh bínáadao'nhíí hásh'íj. 13 T'ah hinsh'naadá' díí bínáada'ni'íhgo ádaano'hwins'íhíí shil dávik'eh; 14 K'adégo dastaahgo bígons'íhíí bighá, Jesus Christ nohweBik'ehñ shil ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. 15 La'íí nohwits'á' dasiitsá'áhií bikéd'ígo díí dawa dávik'ehñ bínáada'ni'íh doleel'hií bighá ádaano'hwíldishni'. 16 Jesus Christ nohweBik'ehñ binawodíí la'íí nádaahíí baa nohwi'í nádaagosiilni'dá', doo nach'áhago na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'á'índíndláádíí danéé nohwi'naá bee daahiit'íjhi baa nadaagohiilni'. 17 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwi'Taa bits'á'dí' dílzinií la'íí anáyet'iiníí bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' índíndláádíí bits'á'dí' la' hadzi'ígo gánniid, Díínko shiYe' shil nzhóni, án baa shil gozhóq. 18 Díí yaaká'dí' ánniidíí daadihiits'ag, dzil dílzini biká' án bíl nahiiikaidá'. 19 Áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú yádaakt'íí ádaanii n'íí da'aniigo nohwich'i' alzaa, áí yati'íí kó' godihíí yune' dílti'hiík'ehgo at'ééhií nzhógo baa natsídaahkeesgo nlt'éé, ya'ái k'azhá hagháhzh'i', la'íí ts'íksóqsécho hagháhzh'i', áík'ehgo daano'hwíjii yune' be'índíndláád doleel: 20 Ntsé díí nohwi'ídaagozi' le', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' yunáasyú

ádaagone'íi baa na'gozñi' n'íi doo la' nnee dabízhá binatsekeesíi bee ch'í'nah áile' at'éé da. ²¹ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' n'íi doo dabíi hádaat'íyú yádaakti' da: áídá' nnee hadaabi'deszaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyiti'go yádaakti' ni'.

2

¹ Áídá' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidií ádaadil'íigo nakai ni', da'ágát'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yaa ilch'ídaago'aah ádaadil'íigo nohwitahyú nakai doleel, ilch'ígót'aahíi nnee da'ílii daidesnilií léda'ilchoogo nohwil ch'ídaago'aahgo nakai doleel, áí nohweBik'ehñ bidihíi bee nadaabihesnií ndi án doo bídaagonlzi da daayihnií doleel, áik'ehgo biká' ngonyaágee dabíi dagoshchi' da'ílii daaleehíi yee ách'í' daagodit'aah doleel. ² Áik'ehgo ncho'go ánádaat'íihíi nnee láágo yikísk'eh daahikáh doleel; déncho'go ágádaat'eehíi bighá da'anii ágot'ee zhinéehíi ncho'go yaa yádaakti' doleel. ³ Dawahá dayúwehégo ídáhádaat'íigo nach'aago yati'íi bee nohwe hádaaldzil daaleeh doleel: áí doo ánídá' góyéégo bá ndaagost'áa n'íi t'ah íl, la'íi bil ch'ígodeehíi biba' t'ah bágoz'áa. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínii ncho'go ádaadzaa n'íi biniidaagodilne'íi doo t'áazhi' yotá' da, áídá' ch'iidn bikó' dilthi' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagotheel dázhó dilhigo oda'i'án yuyaa bésh hishbizhíi bee bídaast'óogo ígozisgo baa ya'iti'zhi' ákúyaa biba' isht'eni'nil; ⁵ Doo ánídá' ni'gosdzán biká'gee nnee biniidaagodilne'íi Bik'ehgo'ihí'nañ doo t'áazhi' yotá' da, ndi ni'gosdzán biká'gee doo daagodnłsį dahíi bil tú idesjoolgo áyílaadá' Noah, dávik'ehyú ágot'eehíi yaa yahti'ihí bilgo tsebíi hilt'eego hasdáyínil lék'e; ⁶ La'íi Bik'ehgo'ihí'nañ kñh goznil, Sódóm la'íi Gomórrah daaholzéhi, da'ílii daaleehgo yilch'ígonyíi, ilch'ii zhá silłizhi', áik'ehgo yunáásyú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daagodnłsį da doleehíi áí kñh goznilii hagot'éégo bich'í' daagodigháhíi bee bil idaagozi; ⁷ Áídá' Lot, nnee dávik'ehyú át'éhi, hasdáyítłi, án nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi dázhó ncho'go bi'at'e'íi yaa nant'poo lék'e: ⁸ (Lot, dávik'ehyú át'éhi, áí nnee yitahyú gólłidá', begoz'aanii doo yikísk'eh ádaat'ee dahíi yo'íigo la'íi yidits'ago, bits'á'dí' bijii dázhó bil na'dini' dawa jji;) ⁹ Áik'ehgo nohweBik'ehñ nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh ádaat'eehíi nabidintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyíniíi yígółsį, áídá' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijłizhi' biba' ádaayisłigo yígółsį, biniidaagodilne' doleelgo: ¹⁰ Nnee bits'í ncho'go hádaat'iinií yikísk'eh daahinaahíi, la'íi binadaant'a'íi doo daidits'ag dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígółsį. Áí ídaa da'odłłigo ádaat'íi, la'íi dabízhá daabik'eh, yaaká'yú daagolínii daach'idnłsini doo biini' daaháh dago ncho'go yaa yádaakti'. ¹¹ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínii, binawodii hik'e binłdzilii itisgo ádaat'éhi, doo la' da'okáalgo nohweBik'ehñ binadzahgee baa dahdaago'aah da. ¹² Ndi áí nneehíi dziłká'yú gólłinií k'a'ádaat'ee; áí dziłká'yú gólłinií doo natsídaakees da, dabínik'eh ánádaat'íihíi zhá ye'ádaat'ee, bil nda'dideelgo natseedhíi bighá daagołłi: áí nneehíi doo yídaagołsį dahíi déncho'go yaa yádaakti'; áí dabíi ncho'go ánádaat'íihíi bighá da'ílii daaleeh doleel; ¹³ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bighá biniidaagonk'téehíi bich'í' nadaahi'niil, got'íigo daagodnłch'aadíi gonedłłi daanzı. Da'ilchóphíi la'íi bik'e ídaa yágosinií daanłłi, bil da'ohsaágee nohwich'í' nadaach'aahíi yee ídaa da'odłłi; ¹⁴ Nant'í' na'idahíi zhá hadaadéz'íi, ncho'go ánádaat'íihíi doo

ádaiĩsjiħ da; biini' doo daanłdzil dahıı k'ize'daidihıııf: dawahá h́adaat'iinıı ladaile'go d́azh́o yıdaagolsı; bil ch'ıdaagodeehgo bá ha'odzııhi ádaat'ee: ¹⁵ Nłt'ée go ágot'eehıı bits'á'zhı' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, B́osor biye', ánát'ııħııf k'ehgo yikısk'eh ánadaat'ııł, án doo bik'ehyú adzaa dahıı bigh́a bich'ı' nahi'nıııfıı bil nzhq́o ĺeké; ¹⁶ Áıd́a' nchq́'go ánát'ııħııf bigh́a nłdzilgo bich'ı' ha'odzıı: túlgayé doo yałtı' da n'ıı nnee bizhiııhııf bee bich'ı' hadziigo Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziıdin'ıı doo goyáá dayú ane' n'ıı áısjıd. ¹⁷ Áı nnee Bik'ehgo'ihı'nań biyati' ilch'ıdaago'aahgo ádaadıl'ıni, leyı'dı' tú hadaazlıı n'ııgee tú ádıhııf k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bil nadaagoyolhııf k'ehgo ádaat'ee; áı aad nahinagıı k'ehgo godılhııfıı bádıhyú dahazhı' b́agoz'ąą. ¹⁸ İdaa da'odlııgo yati' nchaahııf yee yádaaltı'go nnee nda'ıksııhgo daahınaahııf bitahdı' dánane yıts'á'h eskahııf k'izebidihıııf, bits'ı nchq́'ıı zh́a h́adaat'ııgo, la'ıı nchq́'ıı doo yich'ı' t'ąązhı' ádaat'ee dago k'izebidihıııf. ¹⁹ Dawa bee nohwıch'ı' bil ch'ıda'ntııħ daabııni ndi dabıı nchq́'ıı b'ı'sna' daanlııd́a' ádaanıı: hant'é nnee bidag hagháhııf, da'áı b'ı'sna' hıleeh. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwińııhııf, yıdaagolsııfııf bee ni'gosdzán biká'gee nchq́'go ágot'eehııf bits'á'dı' haheskahııf bikédı'go, da'áı nchq́'ııf bee ák'ınanada'ıst'ógo, áı bitis nádaaslııyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'ıı bitisgo nchq́'go ádaat'ee go nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehııf doo yıdaagolsı dago zhııneeııf doo bá nłt'ée da, ndi yıdaagolsııd́ııf bikédı'go dilzııhgo bengot'aanııf baa daadest'ąą n'ıı yıts'á'zhı' ádaasdzaa zhııneeııf itisgo doo bá nłt'ée da. ²² Da'aniigo goyáágo yati'ıı gánııhııf k'ehgo ádaat'ee, Góse dabııf bikwıh n'ııf yaa nadángo néıdąą; la'ıı góchi tánásgizihıı gosht'ısh yiıı' nanáhasghal, ııı.

3

¹ Dııf nakıdn nohwıch'ı' k'ená'ıshchıı, shıł daanohshónı; dııf naltsoos da'ála biıı'dı' ilk'ıd́a' bıdaagonolsı n'ııf nohwıł ch'ı'nah ánáshdle' ' bınádaanııhgo nłt'ée go baa natsıdaahkees doleelgo: ² Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziıdi daagodnksıni yunáásyú ádaagone'ihı yaa nadaagolnı' n'ııf bınádaanııh doleelgo, la'ııf nohweBik'ehń Hasdánohwińııhııf bınal'a'á daandlııfııf nohwıkááyú yegos'aanııf áldó' bınádaanııh do leelgo nohwıch'ı' k'ená'ıshchıı: ³ Dııf ntsé bıdaagonolsı le', iké'yú yolkaalyú okąąh yaa daadlohııf dabııf nchq́'go h́adaat'iinııf ye'at'ée go nadaakai doo, ⁴ Áı gádaanıı doo, Da'os'ah ląą Jesus nadáhııf begoz'ąą? Doo ánııd́a' daanohwıtáa n'ııf nanezna'dı' godezt'ı'go dawahá alzaadá' ágot'ee n'ııf k'ehgo t'ahágot'ee, daanııf doleel. ⁵ Dııf nko doo yınádaanııhııf h́adaat'ııf da, doo ánııd́a' yáá Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bee alzaago golııf ni', ne'gosdzán áldó', áı tú bits'á'dı' golııf, la'ııf tú bee alzaa: ⁶ La'ııf áı túhııf bee ni'gosdzán n'ııf tú bıł idezııgo, ni'gosdzán biká' dawahá ásdııd: ⁷ Da'áı Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ııf bee yáá la'ııf ni'gosdzán bıłgo dııf ıııf t'ah golııfııf didlıd doleelgo bıba' goz'ąą, Bik'ehgo'ihı'nań nnee yándaago'aahııf bııııızhı', la'ııf nnee Bik'ehgo'ihı'nań doo yikısk'eh ádaat'ee dahııf da'ııfııf daaleehzhı' bıba' goz'ąą. ⁸ Dııf dala'á baa yonah hela', shıł daanohshónı, nohweBik'ehń dala'á ıııf, doo náhółtag dayú legodzaahııf k'ehgo yaa nateskees, la'ııf doo náhółtag dayú legodzaahııf, dala'á ıııf k'ehgo yaa nateskees. ⁹ Nnee la' nohweBik'ehń yengon'áanııf doo laile' da daanzııf ndi da'aniigo laile'; nzaadyú nohwá goho'aal, doo hadııf da'ııfııf hıleeh hat'ııf da, áıd́a' nnee dawa bıınchq́'ııf yıts'á'zhı' ádaane'go hat'ııf. ¹⁰ In'ııhııf t'ée'yú nadáhııf k'ehgo nohweBik'ehń ngon'ąą'ııf bıııf biká' ngonyáágo, yáá yat'ée go áhııłts'ago bech'ıgonáh,

la'íi dawa be'alzaahíi kọ' dážhọ sidogi bits'á'nldoogo hiyíh, ni'gosdzán la'íi biká'gee nnee ádaizlaahíi dawa aldó' nnádik'áh. ¹¹ Díi dawa da'áizhí' ádíhíi bighą, nnee hago'at'éhi daanołhíi doleełgo baa natsidaahkees, daagodinolsigo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá'íi bijíi ndaahohíigo la'íi bikádaadeh'íigo, ái bijíi biká' ngonyáągo yáá ditlááągo, hiyíhgo edíh, la'íi yáá hik'e ni'gosdzán be'alzaahíi kọ' dážhọ sidooogo bits'á'nldoogo hiyíh. ¹³ Áídá' nééhíi, nohwá ngon'ááníi bik'ehgo yáá ánídéhi la'íi ni'gosdzán ánídéhi bikádaadeet'íi, ái biyi' dábik'ehyú ágot'eehíi zhą begoz'ąą doleeł. ¹⁴ Ái bighą, shíł daanołshóni, ágát'ééhíi bikádaadeh'íigo, dahdaanołdohgo nkegohen'ááníi be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idilíh dago, la'íi doo nohwaa dahgoz'ąą dago nohweBik'ehń daanołwidoktséet. ¹⁵ La'íi nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aalíi bighą hasdách'igháhíi ká ch'í'otąą daanołsigo nłt'éé; Paul, nohwik'isn nohwíł daanzhóni, aldó' bigoyą' baa det'ąąhíi bik'ehgo, da'áik'ehgo nohwich'í' k'eda'ashchíi; ¹⁶ Binaltsoosíi dawa biyi' díi yaa nagolńi'; ái biyi' la' nyeehi ye'aníihíi doo bígózı da; ái yati'íi nnee doo bíł ídaagozı dahíi, bi'odłą' doo nłdzil dahíi, nádaayogisgo; la' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchiınıi aldó' ágádaayił'íi, ágádaat'íihíi bee dabíi ídíl ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Ái bighą nohwíi, shíł daanołshóni, dabíntsé díi bídaagosokıjıdhíi bighą ídaa daagonohdząą, doo ídaa daagonohdząą dayúgo, dánko nnee daancho'íi nda'ıksiihíi bee da'aníi ágot'eehíi yits'á'zhí' ádaanołwile', áídí' nłdzilgo nasozıj n'íídí' nadohkahi at'éé. ¹⁸ Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwiníihíi, dayúweh bídaagonokıjgo bíłgoch'oba'íi binkááyú daanołseel le'. K'adíi la'íi dahazhí' án ba'ihégosı le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' nlíni, án daadesiits'aaní, nohwináá bee daahiit'iiní, daahihiltsaaní, nohwigan bee nabik'ídaadenlniihí, án Yati' be'ihí'náhi, Christ nlij; ² (Ihi'naahí ch'í'nah alzaa, án daahihiltsaq, baa nadaagohiilni', ihi'naa doo ngonel'aq dahí, nohwiTaa yil nlíni, nohwich'í' ch'í'nah alzaahí nohwil baa nadaagohiilni';) ³ Daahihiltsaaní la'íi daadesiits'aaní nohwil baa nadaagohiilni', nohwíí aldó' nohwil híl daanjoo doleelhí bigha: nohwiTaa la'íi biYe', Jesus Christ, bil da'anii híl daandlij. ⁴ Dázhó nohwil daagozhó doleelhí bighá díi nohwich'í' baa k'eda'iilchii. ⁵ Díinko Christ bits'á'dí' daadesiits'aq, áik'ehgo nohwil nadaagohiilni', gádaanohwih'niigo, Bik'ehgo'ihí'nañ idindláádíi nlij, godihíhíí dázhó doo la' biyi' goljí da. ⁶ Godihíhíí biyi' nahiikaidá', bil híl daandlij daan'niiyúgo léda'ilchoo, da'anii ágot'eehíi doo bikísk'eh ádaant'ee da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ idindláádíi yiyi' nlijhíi k'ehgo néé aldó' idindláádíi biyi' nahiikaiyúgo, híl daanjoo, áik'ehgo biYe' Jesus Christ bidihíi nohwinchó'íi dawa nohwá yidiikqoh. ⁸ Nohwinchó'íi da'ádih daan'niiyúgo, ích'í' nadaahiich'aa, áik'ehgo da'anii ágot'eehíi nohwi'í' da'ádih. ⁹ Nohwinchó'íi baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinchó'híi bigha nohwaa nágode'aah, án da'áníyú at'éé, dávik'ehyú at'éé, áik'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahíi dawa nohwá nai'ee. ¹⁰ Doo hak'i nchó'go ádaahidzaa da daan'niiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ lé'ikchóhi nlijgo ádaahidle', áik'ehgo biyati'íi doo nohwi'í' goljí da.

2

¹ Shichagháshé, díi nohwich'í' k'e'eshchii, doo hak'i nchó'go ádaht'íi da doleelhí bigha. Ndi dahadín nchó'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'í' nohwá yakti'íi goljí, Jesus Christ, dávik'ehyú at'éhi: ² Án nohwinchó'híi bigha bidil idezjoolíi yee na'aznlihi nlij: doo danéé zhá da, ni'gosdzán dágoz'aq nt'éégo biká' nnee binchó'íi aldó' bá. ³ Christ yengon'áaní bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhá án bidaagonlzhíi bee nohwil ídaagozi. ⁴ Dahadín, Shíí án bígonsi, niidá' án yengon'áaní doo bikísk'eh at'éé dahí, lé'ikchóhi nlij, da'anii ágot'eehíi doo biyi' goljí da. ⁵ Áidá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yikísk'eh at'éehíi bil nzhooníi dayúweh ndzil hileehí bigha la'zaa: díi bee da'anii biyi' daandlijgo nohwil ídaagozi. ⁶ Dahadín, Christ biyi' nshjí, niihí, higaal n'íi k'ehgo higaalgo dávik'eh. ⁷ Shik'íyú, begoz'aaní doo áníidéhi bee nohwich'í' k'e'eshchii da, áidá' begoz'aaní doo áníidá'hi, doo áníidá' bidaagonksini. Doo áníidá'hi begoz'aaní, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aqád' godezt'ígo daadohts'agi at'éé. ⁸ Áidá' godihíhíi bech'igonyáádá' da'anii idindláádíi k'adíi be'idindláádíi bigha begoz'aaní áníidéhi at'éé, Christ biláhyú da'anii, nohwíí aldó' nohwich'í' da'anii: áí begoz'aaní bee nohwich'í' k'ená'ishchii. ⁹ Dahadín, Idindláádíi biyi' nashaa, niidá' bik'isn yik'enniihyúgo, án t'ah godihíhíi yiyi' nagháhi at'éé. ¹⁰ Dahadín bik'isn bil nzhooníi, idindláádíi yiyi' goljí, áik'ehgo bigha nach'igeehíi da'ádih. ¹¹ Áidá' bik'isn yik'enniihíi godihíhíi yiyi' goljí, godihíhíi yiyi' nagháhi at'éé, hayú deyaa shíhíi doo yígótsi da, godihíhíi bináá áyisqíidhíi

bigha. ¹² Shichagháshé, Christ bizhi'í biláhyú nohwinch'ó'hí bigha nohwaa nádaagost'aa'hí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. ¹³ Nnee báya'n daanoh'íni, Bik'ehgo'ihí'na'n, dantsé godezt'i'go golíni, bidaagonols'ihí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. Nnee áni nahkai'hí, nch'ó' n'li'h'n bitis daasol'ihí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. Chagháshé daanoh'íni, nohwiTaa bidaagonols'ihí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. ¹⁴ Nnee báya'n daanoh'íni, dantsé godeyaad' godezt'i'go golíni bidaagonols'ihí bigha nohwich'í' k'eshil'ch'í' ni'. Nnee áni nahkai'hí, nadaano'wodí, Bik'ehgo'ihí'na'n biyati' nohwiyi' gol'í'hí, la'í nch'ó' n'li'h'n bitis daasol'ihí bigha nohwich'í' k'eshil'ch'í' ni'. ¹⁵ Ni'gosdzán biká' ágot'eehí, dagohí ni'gosdzán biká' nandeehí doo nohwil daanzh'oo da le'. Dahadín ni'gosdzán biká' ágot'eehí bil nzh'oo'yúgo, nohwiTaa bil'íj'ooní doo biyi' gol'í da. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' be'ágot'eehí dawa, kots'í nch'ó' hat'íni, konáá bee nts'í'iksiihí, kohi'na' be'ida'ch'odlí'hí, díi dawa doo nohwiTaa bits'á'dí' da, ni'gosdzán bits'á'dí'hi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzán la'í nch'ó'go hách'it'i'ini bech'í'gowáh: áidá' hadín Bik'ehgo'ihí'na'n dahát'íyú ánat'í'hí dahazh'í' gol'í. ¹⁸ Shichagháshé, nnágodzaahí biká' ngonyáa: Christ yich'í' nagon'kaad'í hi'náh dolee'hí ba'ikodaanoh'si; ik'idá' Christ yich'í' nadaagon'kaad'í l'á'ágo neheskai; ái bee nnágodzaahí biká' ngonyáa bidaagon'ljí. ¹⁹ Ái nohwits'á' dahiskai ni', ái doo bil daandl'í dahí bigha nohwits'á' dahiskai; bil daandl'í lék'eyúgo, t'ah bil nahiikai doo ni': áidá' nohwits'á' oheskai, ái bee bigó'z, doo bil daandl'í dago. ²⁰ Áidá' nohwí Holy Spirit nohwiyi' gol'í, áik'ehgo dawa nohwil ídaago'z. ²¹ Da'anii ágot'eehí doo bidaagonols'í dahí bigha nohwich'í' k'e'eshch'í' da, áidá' bidaagonols'ihí bigha, la'í lé'ichoohí doo la' da'anii ágot'eehí bits'á'dí' dago bidaagonols'í. ²² Hadín lé'ik'chóhi n'li? Jesus doo Christ n'li da, n'li'hí, án lé'ik'chóhi n'li. Bik'ehgo'ihí'na'n doo nohwiTaa at'éé da, n'li'hí la'í, Christ doo Bik'ehgo'ihí'na'n biYe' at'éé da, n'li'hí Christ bich'í' nagon'kaad'í n'li at'éé. ²³ Hadín, Christ doo Bik'ehgo'ihí'na'n biYe' at'éé da, n'li'hí Bik'ehgo'ihí'na'n nohwiTaa doo yígó'sj da: áidá' hadín, Christ Bik'ehgo'ihí'na'n biYe' at'éé, n'li'hí Bik'ehgo'ihí'na'n nohwiTaa áldó' yígó'sj. ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'áad'í' godezt'i'go daadesots'aani' dayúweh nohwiyi' gol'í le'. Ágádaah't'íyúgo Bik'ehgo'ihí'na'n nohwiTaa la'í biYe' da'á' bil daanoh'í dolee. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'áa dahí yaaká'yú bee daahinoh'naa dolee, nohwi'n'iidgo' nohwá ngon'áa. ²⁶ Dahadín k'izénohwid'teeh hádaat'íni díi baa nohwich'í' k'eshil'ch'í' ni'. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'na'n Holy Spirit nohwiká'zh'í' áyílaa, t'ah nohwiyi' gol'í, doo hadín nohwil ch'ídaago'aah da ndi nzh'oo: da'án dawa nohwil ch'í'g'ó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwil ch'ígon'á'hí k'ehgo Christ biyi' daanoh'í le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daanoh'í; áik'ehgo án hilt'sé'hí bij'í doo bédaahiildzid dago nasiid'z'í dolee, nyáá'gee doo bináát'ídaa yádaand'z'í dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'na'n dá'ik'ehyú at'éé'go bidaagonols'iyúgo, nnee daant'í'gee da'á'gee ána'at'í'hí Bik'ehgo'ihí'na'n bichagháshé ádaat'eego bidaagonols'í.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'na'n nohwiTaa ntsolaq bil daanjoo, bichagháshé daanohwid'niigo: ni'gosdzán biká' nnee doo bidaagols'í dahí bigha néé áldó' doo nohwidaagols'í da. ² Shi' daanohshóni, k'ad'í Bik'ehgo'ihí'na'n bichagháshé daandl'í, hago ádaant'ee dolee'hí doo hwahá bigó'z'íh da: ndi díi bidaagon'ljí, án hilt'sé'hí bij'í án ga'ádaant'ee dolee; da'at'éehí k'ehgo

daadidiiltséh doleelhií bighá. ³ Nnee daantíígee áik'ehgo Jesus yich'i' biini' tédaat'iiyúgo, Jesus dázhó nzhòohí k'ehgo nzhòogo ádilzi. ⁴ Dahadín doo bik'ehyú át'éé dahí, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní addó' doo yee ílś da: doo bik'ehyú ágotee dahí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní doo be'ch'ílsí dahí át'éé. ⁵ Díinko bidaagonłś, Jesus nohwinchó'íi yó'oyidi'aahgo nyáá; la'íi nchó'íi doo la' ye'at'éé da. ⁶ Dahadín án biyi' nliinú doo nchó'go at'íi da; la'íi dahadín nchó'go at'íinú doo hak'i bitsáą da, doo bigółś da. ⁷ Shichagháshé, hadín nohwich'i' naoch'aa hela': dahadín da'áígee ánat'íihí dábik'ehyú át'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú át'ééhí k'ehgo. ⁸ Dahadín nchó'go ánat'íihí ch'iidn nant'án bits'á'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaadí' godezt'igo nchó'go at'íi. Ch'iidn nant'án ánat'íihí ídoldíihí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nyáá. ⁹ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliinú doo nchó'go at'íi da; Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi biyi' nliihí bighá: doo hago'at'éégo nchó'go at'íi da, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliihí bighá. ¹⁰ Díi Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé dagohí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bigózi doleeł: dahadín doo dábik'ehyú át'éé dahí, la'íi doo bik'isn bíl nzhòo dahí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díi na'goni'íi yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąądí' godezt'igo daadesots'ąąhí át'éé, daanohwigha híl daanjòogo dábik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, nchó'i nliihí yits'á'dí' nliigo bik'isn náizesdij. Nt'é bighá yizes-híj? Dabíi bí'ate' nchó'dá' bik'isn dábik'ehyú át'ééhí bighá. ¹³ Shik'íiyú, ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, doo nohwil díyadaagotee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwil daanzhòohí bighá da'itsaah bits'á'dí' ihí'naazhí' daasiikaihí bidaagonłzi. Dahadín doo bik'isn bíl nzhòo dahí, da'itsaahí yiyi' goljí. ¹⁵ Dahadín bik'isn yik'enníihí ílk'idá' nnee yizes-híihí k'ehgo at'éhi at'éé: dahadín nnee yizes-híihí 'ihí'naa doo ngonel'ąą dahí doo yee hínaa dago bidaagonłś. ¹⁶ Jesus bí'ihí'na' nohwá nyinné'íi bee Bik'ehgo'ihí'nañ bí'ijóóní bidaagonłzi: áik'ehgo néé akdó' nohwí'ihí'na' nohwik'isyú bá ndaan'né' dábik'eh. ¹⁷ Dahadín ni'gosdzán biká' be'ihí'naahí dawa yígoyíídá', bik'isn tét'iyéégo yígółś ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hago't'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ bí'ijóóní bijíi biyi' goljí? ¹⁸ Áídá' shichagháshé, da'aníigo híl daanjòogo ílch'odaahi'ni le', doo daazhógo ádaan'niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Díi bee da'aníi ágoteehí bits'á'dí' daandliigo bidaagonłzi doleeł, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwíj' biyi' nkegohe'áání begoz'ąą doleeł. ²⁰ Nohwíj'iyuné' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandziyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíj' bitisgo at'ééhí dawa yígółś. ²¹ Shíł daanohshóni, nohwíj'iyuné' dábik'ehyú ádaant'eehí bidaagonłziyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo ndaahildzid da. ²² Áik'ehgo nt'éhéta bidaahónkeedíi nohwaa yiné', ngon'áání bikisk'eh ádaant'ee, la'íi dábíł bik'ehyú ádaant'eehí bighá. ²³ Díinko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdłą le', la'íi híl daanohjòo le', Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'ąąhí k'ehgo. ²⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áni yikisk'eh at'ééhí, Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' goljí, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' goljí. Holy Spirit nohwaa daizné'íi bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíyi' goljígo bidaagonłzi.

4

¹ Shíł daanohshóni, spirits doo dawa daahohdłą da, áídá' spirits bidaanohtahgo bidaagonłśih, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daanlii shíhí, dago-híi doo bits'á'dí' daanlii da shíhí: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi

ádaadil'ini láágo ni'gosdzán biká' niheskaihií bigha. ² Dii bee Bik'ehgo'ihina'nañ biSpirit bidaagonoŋsi: Spirit daantúŋgee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyaá, nihií Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí' nlini at'éé: ³ Áída' spirit daantúŋgee, Jesus nnee k'ehgo nyaá, doo nii dahii doo Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí' nlini at'éé da: dii Christ bich'i' nagonkaadii bispirit at'éé, hígháhgo ba'ikodaanoŋsi n'íi; da'ái ik'idá' ni'gosdzán yiká' nlii. ⁴ Shichagháshé, Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'hi daanoŋlii, áik'ehgo Bik'ehgo'ihina'nañ binkááyú na'iziidi ádaadil'ini bitis daasolii: nohwiyi' golííhn ni'gosdzán biyi' golííhn bitisgo at'ééhií bigha. ⁵ Ni'gosdzán bits'á'dí' daanlii: áí bigha ni'gosdzán biká' ágot'eehií yaa yádaalti', áik'ehgo ni'gosdzán biká' nnee daabidits'ag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'hi daandlii: dahadii Bik'ehgo'ihina'nañ yígósinii nohwidits'ag; áída' dahadii doo Bik'ehgo'ihina'nañ yits'á'dí'hi nlii dahii doo nohwidits'ag da. Dii bee spirit da'aniihií nlii shíhií, dagohii spirit lé'ílchoohii nlii shíhií bidaagonli. ⁷ Shił daanoŋshóni, lił daanjoq le': i'ijóónii Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'hi at'éé; dahadii bi'i'ijóónii Bik'ehgo'ihina'nañ bizhaazhé nlini at'éé, lá'íi Bik'ehgo'ihina'nañ yígósi. ⁸ Dahadii doo bi'i'ijoo dahii, doo Bik'ehgo'ihina'nañ yígósi da; Bik'ehgo'ihina'nañ i'ijóni nliihií bigha. ⁹ Dii k'ehgo Bik'ehgo'ihina'nañ bi'i'ijóónii nohwił ch'i'nah alzaa, Bik'ehgo'ihina'nañ biYe' da'á'ahi ni'gosdzán biká'zhi' nkeyin'a', áñ bee daahin'naa doleelgo. ¹⁰ Diiŋko i'ijóónii at'éé, doo néé Bik'ehgo'ihina'nañ nohwił daanzhoqhií bigha da, ndi bií bił daanjoqhií bigha biYe' nohwa yin'a', bidihii bee nohwinch'ó'hii bigha nohwa nahiniil doleelgo. ¹¹ Shił daanoŋshóni, Bik'ehgo'ihina'nañ dázhó bił daanjoqhií bigha, néé áldó' lił daanjoq le'. ¹² Doo hak'i hadii Bik'ehgo'ihina'nañ yo'ii da. Néé lił daanjoqyúgo Bik'ehgo'ihina'nañ nohwiyi' golíi, nohwił nzhoonii dayúweh nldzil hileehii bigha lalzaa. ¹³ Dii bee Bik'ehgo'ihina'nañ biyi' daagondliigo, lá'íi bií nohwiyi' golíigo bidaagonli, dabii biSpirit nohwa yiné'hii bigha. ¹⁴ NohwiTaa biYe' ni'gosdzán biká' nnee hasdáyiniigo yin'a'íi daahihii-ilsaago baa daagohiini'. ¹⁵ Dahadii, Jesus Bik'ehgo'ihina'nañ biYe' at'éé, nihií Bik'ehgo'ihina'nañ biyi' golíi, bií áldó' yi'yi' golíi. ¹⁶ Bik'ehgo'ihina'nañ bił daanjoonii bidaagonli lá'íi daahohiidlaa. Bik'ehgo'ihina'nañ i'ijóni nlii; áik'ehgo hadii i'ijóni yi'yi' golíinii, Bik'ehgo'ihina'nañ yi'yi' golíi, lá'íi bií áldó' Bik'ehgo'ihina'nañ biyi' golíi. ¹⁷ Áí bigha nohwi'i'ijóónii nldzilgo nohwa lalzaa, Bik'ehgo'ihina'nañ nnee yándaago'aahii bijii doo daasiite' dago nasiidzi doleelgo ni'gosdzán biká' daagondlii ndi áñ ye'at'ééhií néé áldó' be'ádaant'eehií bigha. ¹⁸ Hadii bi'i'ijóónii doo neildzid da; i'ijóónii lalzaahii bee négodzidii nain'i: hadii neildzidii biniigodilne'. Hadii neildzidii bi'i'ijóónii doo lalzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihina'nañ dantsé bił daanjoqhií bigha nohwił daanzhoq. ²⁰ Dahadii, Bik'ehgo'ihina'nañ shił nzhoq, niidá' bik'isn yik'enniihyúgo, áí lé'ílchóhi nlii: dahadii bik'isn yo'ini ndi doo bił nzhoq dadá', hagot'éego Bik'ehgo'ihina'nañ, doo yo'ii dahii, bił nzhoq doleel? ²¹ Dii Bik'ehgo'ihina'nañ nohwa ngon'áni at'éé, Dahadii Bik'ehgo'ihina'nañ bił nzhoonii bik'isn áldó' bił nzhoq le'.

5

¹ Nnee daantúŋgee Jesus, Christ nliigo yodlaanii, Bik'ehgo'ihina'nañ bizhaazhé nlii: áik'ehgo dahadii nohwiTaa bił nzhoonii, bizhaazhé áldó' bił nzhoq. ² Bik'ehgo'ihina'nañ nohwił daanzhoqogo, ngon'áanii bikisk'eh ádaant'eyúgo, áí bee Bik'ehgo'ihina'nañ bichagháshé nohwił daanzhoqogo bidaagonli.

3 Bik'ehgo'ihinañ ngon'aání bikísk'eh ách'ít'ééhíí, án kol nzhóni at'éé: án ngon'aání bikísk'eh ách'ít'ééhíí doo nyee da. 4 Dahadín Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliiní ni'gosedzán biká' ágot'eehíí yitis nlii; nohwi'odla'íí bee ni'gosedzán biká' ágot'eehíí bitis daandlii. 5 Hadín ni'gosedzán biká' ágot'eehíí yitis nlii? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihinañ biYe' nliigo yodlaanií zhá. 6 Jesus Christ tú hik'e díl bílgo bee nyaá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e díl bílgo bee nyaá. Holy Spirit da'anii nliihí bighá da'anigo baa nagolní'. 7 Taagi yaaká'yú da'anigo baa nadaagolní', nohwiTaa, hik'e Yati' nliini, la'íí Holy Spirit: aí taagihíí dala'áhi at'éé. 8 Taagi ni'gosedzán biká' da'anigo baa nadaagolní', Holy Spirit, hik'e tú, la'íí díl: díí taagihíí dálekt'eego ádaanii. 9 Nnee nadaagolní'íí hodaayélt'sáa, áidá' Bik'ehgo'ihinañ nagolní'íí itisgo ádaanzigo hodaayélt'sáago nht'éé: aí nagolní'íí dabíí biYe' yaa nagolní'híí at'éé. 10 Dahadín Bik'ehgo'ihinañ biYe' yodlaanií, dabíí da'anii na'goni'go yígótsj: dahadín Bik'ehgo'ihinañ doo yodlaa dahíí, lé'ikchoogo áyítsj; biYe' yaa nagolní'íí doo yodlaa dahíí bighá. 11 Díinko yaa nagolní'íí at'éé, Bik'ehgo'ihinañ ihinaa doo ngonel'áa dahíí nohwaa daidez'áa, díí ihinaahíí biYe' yiyi' golíí. 12 Dahadín Bik'ehgo'ihinañ biYe' yigoyihíí ihinaa doo ngonel'áa dahíí yee hinaa; dahadín Bik'ehgo'ihinañ biYe' doo yigoyihíí dahíí doo áik'ehgo hinaa da. 13 Díí k'e'eshchiinií nohwíí, Bik'ehgo'ihinañ biYe' daahohdlaanií nohwich'í' k'e'eshchíí; ihinaa doo ngonel'áa dahíí bee daahinohnaa bídaagonósj doleehíí bighá, la'íí Bik'ehgo'ihinañ biYe' bizhi' dayúweh daahohdlaa doleelgo. 14 Díinko bee bada'óndlii, nt'éhéta biká da'ohiikaqah, bíí há'íinií bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: 15 Nt'éhéta biká da'ohiikaqahgee nohwidits'ago bídaagonziyúgo, biká da'ohiikaqahíí daasiit'iidgo bídaagonlzi. 16 Dahadín bik'isn ncho'íí doo bighá da'itsaah dahíí ye'at'íigo yo'íiyúgo, yighá okaqah le', áik'ehgo ncho'íí doo bighá da'itsaah dahíí ye'adaat'íinií Bik'ehgo'ihinañ ihinaahíí bá baa daide'aah doleel. Ncho'híí bighá da'itsaahíí gólíí: aí bighá hadín okaqah le' doo dishnii da. 17 Doo bik'ehyú ánách'ot'ííí dahíí dawa ncho'ihíí at'éé: áidá' ncho'íí doo bighá da'itsaah dahíí gólíí. 18 Dahadín Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliiní doo ncho'go at'íí dago bídaagonlzi; Bik'ehgo'ihinañ biYe' nht'éégo bistíí, áik'ehgo ncho'i nliihí doo bíhinah dago ábítsj. 19 Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí daandliigo bídaagonlzi, áidá' ni'gosedzán dágoz'áa nt'éégo ncho'i nliihí yebik'eh. 20 Bik'ehgo'ihinañ biYe' nyaágo nohwil'ídaagoz'igo ádaanohwizlaahíí bídaagonlzi, Bik'ehgo'ihinañ da'anii nliini bídaagonlzi doleelgo; dabíí da'anii nliini biyi' daagondlii, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlii. Díí Bik'ehgo'ihinañ da'aníhi, la'íí ihinaa doo ngonel'áa dahíí at'éé. 21 Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okaqahíí bits'á'zhí' ádaanoht'ee. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shúí, ínashood básízini, isdzán Bik'ehgo'ihí'nañ bita'hazlaahíí, bichagháshé bílgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'aniiigo shíl daanzhọq, doo shí zhá da, nnee da'anii ágot'eehíí yídaagolsiníí dawa áddó'; ² Da'anii ágot'eehíí nohwijíí biyi' golííhíí bighá k'e'eshchii, áí da'anii ágot'eehíí dahazhí' nohwił nlii doleeł. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehú, nohwiTaa biYe' nlini, bits'á'dí' aatét'í la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le', da'anii ágot'eehíí la'íí i'ijóóníí bílgo. ⁴ Nichagháshé la', nohwiTaa nohwá ngon'ąąhíí k'ehgo da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikahgo baa niyááhíí bighá shíl gozhóq. ⁵ Shilah, begoz'aaníí doo ánídéhi bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'ąądá' bee nohwá ngot'ąą n'íí, baa nánoshkąąh, díinko, Łil daanjóq le'. ⁶ Díí bee nohwi'ijóóníí bígózi, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí bikísk'eh hiikahyúgo. Díinko begoz'áni, Bi'ijóóníí biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'ąą n'íí k'ehgo. ⁷ K'izé'idilteehíí ląągo ni'gosdzán biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo áníí dahíí k'izé'idilteehíí la'íí Christ bich'í' ngonłkaadíí át'éé. ⁸ Ídaa daagonohdząą, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'íílií daanoł'ji da doleełgo, áídá' áí bighá nohwich'í' nahi'níí doleeł. ⁹ Dahadín, łch'ígonsh'aah, niidá', Christ ániyú doo áníí dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ doo bíł nlii da. Áídá' dahadín Christ ániyú ániíhíí nohwiTaa hik'e biYe' bílgo yił nlini at'éé. ¹⁰ Hadín nohwaa nyáągo díí ilch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yakti' dayúgo, nohwigową yune' nohwił ha'áowáh hela', doo k'ébíldohnii da: ¹¹ Hadín k'eyiłniihíí nchọ'go na'iziidíí yich'oníhi at'éé. ¹² Ląągo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' la'íí bek'e'echihé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daaliit'jigo ilch'í' yádaahiilti'íí zhá hásht'íí, áík'ehgo zhá dawa bee nohwił daagozhóq doleeł. ¹³ Nídee Bik'ehgo'ihí'nañ bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhóq, daaniłnii. Doleełgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízini, Gaius shìl nzhóni bich'í' k'e'eshchii, án da'aniigo shìl nzhòq. 2 Shìl nzhóni, niyi'siziinú dá nlt'éé nlt'éégo át'éehí k'ehgo dawa ná nzhòqgo la'íi doo nígol'íh dago ná hást'íí. 3 Nohwik'isyú la' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínááigo yaa nadaagolní'hú bighá dázhó shìl gozhóq. 4 Odlá' bee shichágháshé daanlíni da'anii ágot'eehí yikísk'eh hikaahí ba'ikonsigo dázhó shìl gozhóq, bitisgo baa shìl gozhóní she'ádìh. 5 Ni, shìl nzhóni, nohwik'isyú la'íi anahdí' nadaakaihí bich'odaanníihí da'anii nlt'éégo ánt'íni at'éé; 6 Hagot'éégo bich'odaanníihí ha'ánázéh yune' yaa nadaagolní': Bik'ehgo'ihí'nañ yá nada'iziidgo nadaakaihí dahnádiikáhgee bich'odaanníigo dawa bá ladaalé'go nlt'éégo ánt'íni at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíí ái k'ehgo bá ách'ít'íígo nzhòq. 7 Christ yaa nadaagolní'hú bighá dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokaqah dahíi doo nt'é yídaayokéedgo da. 8 Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíí nlt'éégo ádaanzl'íe', ágádaahiit'íyúgo néé áldó' da'anii ágot'eehí yánada'iziidíí bich'odaahi'nii. 9 Ínashood ha'ánálséhí bich'í' k'eshelchíí: ndi Diótrephes, itah nlíni, ínashood binant'a' hishleehe nziigo ádést'íni, doo nohwídaayésts'áq da ni'. 10 Ái bighá shíi níyáágo bi'at'e'i bínáshníih doleel, yati' nchq'í yee nohwich'í' yakti', daanohwoch'íidgo: ái doo bíl hwoi dago, dabíi nohwik'isyú doo yich'oníi hást'íí da, la'íi hadíi hádaat'íiní, Dah, yílníi, áidí' doo itah hileehe yá hást'íí da. 11 Shìl nzhóni, nchq'íi doo be'íí'í da, nlt'ééhí zhá be'íí'í. Hadín nlt'éégo ánat'ííí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé: áidá' doo bik'ehyú ánat'ííí dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ doo yígótsj da. 12 Demétrius nnee dawa nlt'éégo baa yakti', da'anii ágot'eehí ye'at'éhi ch'í'nah áyílsj, néé áldó' nlt'éégo baa nagohílní', baa nagohílní'íi da'anii, bídaagonótsj. 13 Łáágo k'e'eshchii doleel ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'í' k'e'eshchii da: 14 Áidá' dét'íhého nándestséel ndi at'éé, lihít'íígo ílch'í' yáhiilti' doleel. Ílch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'áq le'. Nohwit'ekéhí, Gozhóq, daanílnii. Akú nohwit'ekéhí dała'á daantúíígee bizhi' daahónzhiigo, Gozhóq, shá daabílnii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

1 Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hadaidezlaahíí bich'í' k'e'eshchii, áí Jesus Christ idédaabolta'í la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ádaanniidi: 2 Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ích'í'gont'ééhií la'íí bil'íjoońíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. 3 Shił daanohshóni, odlá' bíł dala'á da'ohiidlaahíí bee hasdá'iidéhi dázhó hásh't'íígo baa nohwich'í' k'e'eshchíígo ni', áídá' odlá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí baa daadest'áq n'íí bá nadaagonolkaad doleelgo nohwidag yashti' doleelhií bighá nohwich'í' k'e'eshchii. 4 Nohwitaahyú nnee la' ha'ádaanihest'íí, áí doo áńfidá' díí bighá ch'ídaagodeehgo bá nagoz'áq lék'e, nnee doo daagodnłsı dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí k'ihzhí' ádaizlaadá' ncho'íí zhá dahot'éhé yaa idaadest'áq lék'e, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dala'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń gádaabihii, Doo án zhá da'ch'okáqah at'éé da, daanii. 5 Díí ilk'idá' bídaagonolı ndi bínadaańiih nohwildishńii, nohweBik'ehń nnee Egypt golzeedí' hayíńil n'íí bikédí'go, áí bitahyú doo da'odlaq dahíí da'ííí ádaizlaa lék'e. 6 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á la' yaaká'yú daagolı n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhí' daaheskai, áík'ehgo godilhił yuyaa bésh hishbizhií bee dahazhí' dahdaahest'ógo ígozisgo baa yá'ti'íí bijijizhí' Bik'ehgo'ihí'nań bishńii. 7 Sódóm la'íí Gomórrah la'íí binaayú kłh nagozńilı biyi' nnee daagolıni n'íí da'ágát'éégo nant'í' na'idaahíí yaa idaadest'áq, la'íí ilch'í' biini' daama', áí bich'í' nahi'ńiiłgo dahazhí' ch'iidn biko' dilti'i yee biniidaagodeszaa; díńko bee nnee bíł ch'ídaagot'aahi at'éé. 8 Da'ágát'éégo díí nnee ncho'go nadaayeelí bee bits'í dailchoph, yedaabik'ehíí doo daidńsı da, la'íí yaaká'yú daagolıni daach'idńsini ncho'go yaa yádaalti'. 9 Míkael, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıńíí da'tiséyú sitńihi ndi, ch'iidn nant'án ylnagonlkaadgo Moses bits'í n'íí bighá lahadi'áhdá' biini' háhgo doo yati' ye'okáalgo yaa dahgoz'áq da, áídá' gáyilńii, NohweBik'ehń nil diteh ndi at'éé. 10 Áídá' díí nneehíí, nt'é doo yídaagolı dahíí ncho'go yaa yádaalti': ndi dziłká'yú gólıńíí doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabńnik'eh yídaagolıńíí áńadaat'íłłi zhá ye'ádaat'ee, áí bee idaadilchoph. 11 Áí nnee bá góyéé doleel! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'í' nahi'ńiiłhií bighá nihesíí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidázhí' ádaane'go ndaahilıiih, la'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nagonlkaadgo da'ííí silijhií k'ehgo áí da'ííí daadoleel. 12 Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee kł daanohjooogo náda'ohdijhií dailchophgo ádaat'ííh, doo daaste' dago itisgo náda'idijh bíł náda'ohdijhgee: yaak'os tú da'áđihgo bíł nagoyolhií k'ehgo ádaat'ee; ch'ıl náhásgani binest'á' ádini, nakidn da'ík'e' náhásgani, bikeghad dá bíł hádodzijı k'ehgo ádaat'ee; 13 Túnteel bighán hashkeego nadiidáhíí k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayi'eelhií k'ehgo bi'at'e' bik'e' idaayágosiníí hit'íí hileeh; ts'iksóse da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnazńilhií k'ehgo ádaat'ee, chagolheel dázhó dilhilihií dahazhí' bá begoz'áq. 14 Adamdí' godezt'í'go gosts'id ilk'e' hanáolchijgee Énoch naghaa lék'e, án díí nneehíí yunáasyú ágone'íí yaa nagolni' lék'e, gánńidgo, Isaq, nohweBik'ehń nnee báhadaadeszaahíí goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yił dokah, 15 Nnee dawa yándaago'aahíí bighá

hígháh, áí nneehíí bitahyú hadíí doo daagodnłsı dahíí doo daagodnłsı dago ánádaát'ııd n'ıı bıł ch'ı'nah ádaagole'go, ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań daayokáałgo yaa yádaaktı' n'ıı addó' nda'ıksıihıı bıł ch'ı'nah ádaagole'go hígháh. ¹⁶ Dıı nneehıı aadaané'ıı, ła'ıı dawahá yıda'ıltah, nchq'ı hádaat'ıınıı yıkısk'eh daahıınaa; ıdaa da'odlııgo yati' dázhq nchaahıı yee yádaaktı', daazhógo ádaanııgo yati' baa gozhónı bee nnee yich'ı' yádaaktı', da'ıt'ııhıı bighą. ¹⁷ Ndi shıł daanohshónı, Jesus Christ nohweBik'ehń binadaal'a'á yunáasyú ágone'ıı dabıntsédá' yaa nadaagolnı' n'ıı bınádaalııhıı; ¹⁸ Gádaanohwııhıı n'ıı, Iké'yú goldohıı biyi' aadaadlohıı doo daagodnłsı dago nchq'ıı hádaat'ıınıı yıkısk'eh ádaat'eehıı daahıkáh doleeł. ¹⁹ Dıı nneehıı da'anıı ágot'eehıı yits'ą'zhı' ádaane'ıı daanlıı, ni'gosdzán bıká' ágot'eehıı yıkısk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolıı da. ²⁰ Áıdá' nohwııhıı, shıł daanohshónı, nohwi'odłą' dıłzınıı bee nłdzılgo ádaadohdle', Holy Spirit bıláhyú da'ohkaąągo, ²¹ Bik'ehgo'ihı'nań bı'ıjıónıı biyi' daagonohlııgo ádaadinolıı, Jesus Christ nohweBik'ehń nohwaa ch'oba'go dahazhı' ihı'naahıı nohwaide'aahıı bıká daadeh'ıı. ²² Áı nnee nchq'go ánádaat'ııhıı ła' baa daach'ohba'go łaągo bıch'ı' ádaanoht'ee; ²³ Ła'ıhıı bıınchq'ıı baa daagonohsąągo, kq' biyi'dı' hadaahohdzıısgo hasdádaahııı; nchq'go ánádaat'ııhıı bighą bıdıyáge bıts'ą' ıkızhgo alzaahıı ndı nohwıł daancho' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleełıı yits'ą'zhı' Bik'ehgo'ihı'nań ánohwıısgo yınel'ąą, ła'ıı doo nohwaa dahgoz'ąą dago dabıı bıts'ą'ııdındláádgee, bıdáhzhı' dázhq nohwıł gozhóqgo nasozııgo ádaanohwidolııgo yınel'ąą, ²⁵ Áń Bik'ehgo'ihı'nań dała'á góyáni, Hasdánohwııhıı, ihégosınıı, ızısgo at'éehıı, dahot'éhé yebık'ehıı, ła'ıı nawodıı bıyéé le', dák'ad, ła'ıı dahazhı'. Doleełgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

1 Bik'ehgo'ihinañ yunaásyú hago ágonéh shíhíí Jesus yíl ch'í'nah ágóláa, Jesus bána'iziidíí bich'í' ch'í'nah áiléníí bighá; bána'iziidi, John holzéhi, yich'í' na'ágole'go yaaká'dí' binal'a'á John yich'í' oyiil'á': 2 John, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí, la'íí Jesus Christ hant'é níí lán shíhíí, la'íí hadíí dahot'éhé yo'íí lán shíhíí yaa nagosní'. 3 Hadín yunaásyú hago ágonéhi baa na'gon'íí yozhííhíí, la'íí hadín daidezts'aaníí biyaa daagozhóó doleel, la'íí díí k'e'eshchiiníí daayotá'íí aldó' biyaa daagozhóó doleel: ik'idá' biká' nagowaahíí bighá. 4 Shíí, John nshlíni, Asiayú ínashood ha'ánáshéhií gots'idiyú nagozníli bich'í' k'e'eshchii: Nliiníí, nlií n'íí, dogáhi, án bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'áá le'; la'íí Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaagee báđih nadaaziiníí bits'á'dí'; 5 La'íí Jesus Christ da'aniigo aanagoln'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ní'gosdzán biká' nnee nadaant'aahíí yá nant'áhi aldó' bits'á'dí', ilgoch'oba'íí hik'e ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'áá le'. án bíl daanioogo nohwinch'í'í ááá nohwá táyizgiz bidíhíí bee, 6 Án nant'án ádaanohwizlaa, la'íí biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, bi'okáah yebik'ehgo ádaanohwizlaa; án dážhó ba'ahégoş le', dawa yebik'eh le', doo yonele'áá dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. 7 Isáa, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'iktséh, hadín bighádaach'isgeedíí aldó': ní'gosdzán biká' nnee dahot'éhé iltah at'éégo hadaazt'í'íí án yik'e natídaadinlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'éé. 8 NohweBik'ehú, nliiníí, nlií n'íí, dogáhi, Dák'a'at'éhi, gáníí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'í'í nshíí. 9 Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwíl dała' nohwich'í' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilałt'áhgee nohwíl daanshíni, la'íí nyee ndi dayúweh bíl dahikahi, ní' táyi' dahgoz'áá Pátmos holzeegee sídáá, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshní'íí bighá. 10 Godilziníí bijíí Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, shine'dí' kozhii dážhó adíid dilwoshgo disíits'áá, bésh dilwoshé ánííhíí k'ehgo, 11 Gáníigo, Shíí Álpha hik'e Oméga nshíí, dantséyúhi hik'e ik'é'yúhi: áídí' gánádi'niigo, Hant'é hí'íiníí naltsoos biyi' bak'e'ilchíigo Asiayú ha'ánázéhé gots'idiyú nagozníli bich'í' ánléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, díí dawa bich'í' ádaanle'. 12 Hadínshá' áshílnii nsígo t'áazhí' nánishne'. Akú ik'ah k'ó'íí biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idiyú odaaz'aago hiltşaq; 13 Ik'ah k'ó'íí biká' dahnásilt'áhi gots'idiyú odaaz'aahíí ihní'dí' la' nnee ga'anolini sizíí, bidiyágéhií bikets'inyú nel'áá, bizis óodo be'alzaahi dážhó nteeli bitilyú nel'áago binást'í'. 14 Bitsits'in hik'e bitsizil hígai, dibelíí bighaa dážhó hígai léhíí k'ehgo, zas k'ehgo hígai; binááhíí k'ó' yaadiinahíí k'ehgo at'éé. 15 Bikeehíí bésh brass holzéhi, k'ó' biyi' hibeezhgo dážhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizhíihíí tú dážhó láágo díts'ag léhíí k'ehgo ailtş'ag. 16 Bigan dihe'nazhinégo ts'ikşoşé gots'idi dahyonik: bésh be'idilthíshé dá'ikch'izhinéé deníni bizé'dí' há'áá; la'íí binii'íí ya'ái dážhó bits'á'idindláad léhíí k'ehgo at'éé. 17 Hiltşaqdá' biyahzhí' nágo' dasiitsaqhíí k'ehgo. Áídí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelñiih, gáníigo, Doo nénldzid da; shíí dantseyúhi hik'e ik'é'yúhi nshíí: 18 Shíí dasiitsaq n'íí naahí'naahíí nshíí; şaq, dahazhí' hinshnaa, Doleelgo

at'éé; ch'iidntahúí la'íí da'itsaahíí bá be'igéésé nashñil. ¹⁹ Hant'é hí'ínníí hik'e hago ágót'íí shíhíí, la'íí kodí' godezt'í'go hago ágóne' shíhíí bak'e'ílchíí; ²⁰ Ts'ísqósé gots'ídi shigan dihe'nazhínéégo dahishñilgo hín'tsaaníí, hik'e ik'ah k'ó'íí biká'dahnásílt'áhi óodo be'alzaahi gots'ídyú odaaz'aaahíí, doo baa nił ígózí dahíí bígosíníshíh. Ts'ísqósé gots'ídihií Bik'ehgo'íhi'nañ binadaal'a'á ha'ánázéh gots'ídi yánazíni ádaat'ee: ik'ah k'ó'íí biká'dahnásílt'áhi gots'ídihií ha'ánázéh gots'ídihií ádaat'ee.

2

¹ Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhíí yásízíni bich'í' k'e'ílchíí gánñiihgo: Ts'ísqósé gots'ídi bigan dihe'nazhínéégo dahyoníí, ik'ah k'ó'íí biká'dahnásílt'áhi óodo be'alzaahi gots'ídi yitah naghaahi gáníí, ² Ánánt'ííhíí, nyeego na'izíidíí, nyee ndi bidag ánt'éehíí bígonsí, nnee nch'ó'go ádaat'eehíí nił daanch'ó': la'íí Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á daandlíí, daaníi ndi doo áí daandlíí dahíí, léda'ílchoogo ádaaníigo bídaagosíníshíígo bígonsí áldó': ³ Nyee ndi bínenl'áá, la'íí bidag ánt'ee, la'íí shizhí'híí bighá nyeego na'izíid ní', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsí. ⁴ Da'ágát'éé ndi díí dał'a'á be'ánt'éehíí doo shíł nzhqó da, dantsédá' ní'íj'ó' n'íí bits'á' n'nyaaahíí bighá. ⁵ Hadí' gódah ch'ínkaad láń shí bínánñilgo t'áazhí' nádnáhgo, dantsédá' ánt'ee n'íí k'ehgo ánándléh; dahyúgohíí dagoshch'í' naa nsháhgo, ní'ik'ah k'ó'íí biká'dahnásílt'áhi naadíshtíh, doo t'áazhí' nádnzaa daayúgo. ⁶ Áídá' díí zhá n't'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanlíni bí'at'e' níł daanch'ó', shíí áldó' shíł nch'ó'. ⁷ Hadín bíjeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagozñilíí hant'é yíñíhíí yíyést'áq le'; Hadín dawa yitis siliíníí Bik'ehgo'íhi'nañ bídázhó gózhó'go goz'áq yune' ch'íl be'íhí'náhi sikaadíí baa dahnazñilíí yiyáqgo baa godidish'aal. ⁸ Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhíí yásízíni bich'í' k'e'ílchíí gánñiihgo; Dantséyúhi hik'e ik'é'yúhi nlíni, daztsáq ndi naahí'na'í nlíni gáníí; ⁹ Ánánt'ííhíí, nich'í' nadaagont'og, la'íí tén't'yégo bígonsí, (ndi háńdzil); la', Jews daandlíí, daaníi ndi doo áí daandlíí da, daazhógo ádaadil'íigo bígonsí, áí Satan yá áta'ánát'ííhi daandlíí. ¹⁰ K'ad bee niníigodilne'íí doo béńldzid da: nohwíí la' ch'iidn nant'an ha'ánohwíłkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskáazhí' goyéé'go nohwich'í' nagowaa doleeł: ní'odla'íí bee síńzjí dasíntsáazhí', áik'ehgo dahazhí' íhi'ná naa dish'aal, gonneegee ch'ah hobííhíí k'ehgo. ¹¹ Hadín bíjeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagozñilíí hant'é yíñíhíí yíyést'áq le'; Hadín dawa yitis siliíníí nakídngee danaá'itsaahíí doo bee baa gowáh da. ¹² Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhíí yásízíni bich'í' k'e'ílchíí gánñiihgo; Bibéshbe'idíłtíshé dá ílch'izhínéé deníni golínihíí gáníí; ¹³ Ánánt'ííhíí, hayú gonlííníí bígonsí, Satan nant'áágo dahsdaayú: shizhí'íí n't'éégo hót'á'go bee nannaa ní', Ántipas, n't'éégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golíyyú, zesdíídá' ndi shondlaaníí doo yó'ogodín'áq da ní'. ¹⁴ Da'ágát'éé ndi díí zhá be'ánt'éehíí doo shíł nzhqó da, aigee la' Bálaam ílch'ígon'áni bíł daanzhóqgo daayotá', án Bálak Israel hat'i'í nch'ó'go ádaane'go doleeł yíł ch'ígo'aahgo da'okáqhgo hidán nadn'ái yaa hasnł n'íí daayiyáq doleełgo, la'íí nant'í' nadaakaigo yíł ch'ígon'áq. ¹⁵ Aigee áldó' la' Nicoláitans bíł ch'ídaagos'áni bíł daanzhóqgo daayotá', áí dázhó shíł nch'ó'i. ¹⁶ Ninch'ó'íí bits'á'zhí' ádníne'; dahyúgohíí dagoshch'í' naa nsháhgo sizé'dí' béshbe'idíłtíshé bee bíł nadaagonskaad. ¹⁷ Hadín bíjeyi' golííníí, Spirit

ha'ánázéh nagoznǐlǐ hant'é yǐnǐihíí yíyést's'áq le'; Hadín dawa yitis sili-iníí bání, máanna holzéhi, nanǐ'i' n'íí ǐa' bá daadi'dishné', tséé ǐgai bizhi' ániidéhi biká' dahgoz'áni baa dish'aal, áí dahgoz'aaníí baa hit'ááníí zhá yígólsǐ. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Thyatíragee ha'ánázéhíí yásizini bich'i' k'e'ǐlchíí gánǐihgo; Bik'ehgo'ihí'nań biYe', bińáa kǒ' yaadińahíí k'ehgo at'éhi, bíkēehí bēsh, brass holzéhi, dázhǒ bik'ena'didlaadhí k'ehgo at'éhi gáníí; ¹⁹ Ánánt'ǐhíí bígonsǐ, ni'ǐjǒóníí, shána'iziidíí, ni'odla'íí, nyee ndi bidag ánt'ééhíí; ntsedá' ánánt'ǐdǐí bitisgo ánánt'ǐlǐgo nǐgonsǐ. ²⁰ Da'ágát'éé ndi dú zhá be'ánt'ééhíí doo shǐl nzhǒq da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí ádikdi'nǐhi, shánada'iziidíí nant'ǐ' nadaakaigo yǐl ch'ǐgó'aah ndi doo nt'é bíhǐnǐi da, ǐa'íí shánada'iziidíí da'okáqahgo hidáń nadn'ái yaa hasnǐlǐí daayiyáq doleeǐgo yǐl ch'ǐgó'aah ndi doo nt'é bíhǐnǐi da. ²¹ Nant'ǐ' naghahíí yits'ágháhgo baa godini'áq; ndi doo yits'ányáa da. ²² Áí bighá án dinǐihgo ashle', ǐa'íí hadíí yǐl nant'ǐ' naskaihíí dázhǒ góyéégo bich'i' nagowaago ashle', nant'ǐ' nakaihíí doo yits'ákáh da ǐék'eyúgo. ²³ Bichágháshé nadaanne'go ashle'; ǐa'íí ha'ánátséhíí dawa shídaagólsǐ doleeǐ, shíí konatse-kees yígólsiníí hik'e kojǐi yun'e' go'iiníí nshǐj: daǐa'á notǐjgo hant'é ádaasolaahíí dábk'ehyú nohwich'i' nada'ishnǐl doleeǐ. ²⁴ Áidá' nohwihíí hik'e Thyatíragee daagonohǐnǐí ǐa'ihíí, áí ǐch'ǐgót'aahíí doo bikǐsk'eh ádaanoht'ee dahíí, Satan bi'at'e' k'ehgo ána'ol'ǐhíí dázhǒ nchǒ'go daalch'inǐihíí, nohwíí ǐa' t'ah doo hwaá bídaagono'aah dahíí, doo nt'é be'ánadaahne' nohwǐldishnǐi da. ²⁵ Díí zhá, hant'é bee nohwǐl ch'ǐgót'aaníí nǐdzilgo daahohtá', nánsdzaazhǐ'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliiníí, ǐa'íí nnágódzáazhǐ' hago ánasht'ǐhíí bikǐsk'eh at'ééhíí, nnee binant'a' daǐa'áhíí ǐl'aniyú naznǐlǐí yebik'ehgo baa godidish'aal: ²⁷ ShiTaa shaa godin'áqáhíí k'ehgo yá nant'aa doo, bēsh ǐhíí bee; gosht'ish idee daasits'ǐlgo ts'ǐltaqahíí k'ehgo ts'idokǐjǐl. ²⁸ Ts'ǐksoqsécho baa dish'aal. ²⁹ Hadín bijeyi' golǐnǐíí, Spirit ha'ánázéh nagoznǐlǐí hant'é yǐnǐihíí yíyést's'áq le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhíí yásizini bich'i' k'e'ǐlchíí gánǐihgo; Bik'ehgo'ihí'nań Spirits gosts'idi ǐa'íí ts'ǐksoqsé gosts'idi yegoy-ǐhíí gáníí; Ánánt'ǐhíí bígonsǐ, hinnáágo daanǐlch'inǐi ndi dasínstáni ánt'ee. ² Ch'ínándziidgo, hadíí nádaagodzihíí dák'azhá nanǐ'e'íí nalwodgo ánándle': hago ánánt'ǐhíí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo nzhǒq da ǐaq bígósǐlsǐjǐd. ³ Áík'ehgo hant'é naa hi'ne' ǐa'íí dasínst'áq ǐáq shǐhíí binánǐnǐh, áí bikǐsk'eh ánt'ee, ninchǒ'íí bits'á'zhǐ' ánan'ne'. Doo ch'ínándziid dayúgohíí, in'ǐhíí hǐgháh ǐehíí k'ehgo nsháh, hagee hokosíí biyi' nsháhíí doo bígónsǐ da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwíyé godziih, doo hwahá bidiyágé chǐh ádaile' da: áí dá ǐgai nt'éégo bik'enada'izlaago bíl hishkah doo: áí yik'e shijeedhíí bighá. ⁵ Hadín dawahá yitis siliiníí dá ǐgai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihí'ná nalt-soosíí biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolǐnǐíí binadzahgee bizhi'íí hodishíí. ⁶ Hadín bijeyi' golǐnǐíí, Spirit ha'ánázéh nagoznǐlǐí hant'é yǐnǐihíí yíyést's'áq le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Philadéǐhiagee ha'ánázéhíí yásizini bich'i' k'e'ǐlchíí gánǐihgo; Godiyǐhgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigéqesé David bíyéé n'íí naitǐjhi, ch'íná'á'yúgo doo hadín dená'ditǐjhi da; dagohíí de'dintá'yúgo doo hadín ch'íná'itǐjhi da, án gáníí, ⁸ Ánánt'ǐhíí bígonsǐ: isaq, dáádítǐh ch'ǐotaqago ná áshlaa, doo hadín da'dinótǐjhi at'éé da: doo nǐndzil da ndi shiyati'íí hóntá', ǐa'íí, Áń

doo bígonsi da, doo hak'i shildínniid da. ⁹ Satan yá íla'ánaadaat'íihí, Jews daandlii, daanii ndi doo áí daanlii dago léda'ílchoogo ádaaniihí; niyahzhi' hayaa ádaane'go, shil nzhonúí yidaagotsijhgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nye ndi bidag ánt'ee, nildéniidí bikísk'eh ánt'éeihí bigha ni'gosdzán dahot'éhé biká' nakída'dintaahí begowáhi bits'á'zhi' áninsi doo, ni'gosdzán biká' nnee nabída'dintaahí. ¹¹ Isaa, dák'adégo nánsdaak: nt'éégo ánt'éeihí ndzilgo hótá'tá, yaaká'yú ch'ah bohíihí niba' si'aanúí doo hadín nits'á' náidi'aah da dolee'hí bigha. ¹² Hadín dawahá yitis siliinií Bik'ehgohinshnaahí bikih biyi' da'ch'okáahí yune' bíyahdahn'aahí k'ehgo ashléh, dahazhi' doo ch'ínadáhgo da: án Bik'ehgohinshnaahí bizhi'íí biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahí kih nagoznili bíyéhi nt'é holzee shíhí aldó' biká' ágoshle', áí Jerúsalem ánídéhi holzee, yaaká'dígo bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahí bits'á'dí'; dashí shizhi' ánídéhi ndi biká' ágoshle' aldó'. ¹³ Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yíhíihí yíyésts'aa le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Laodicéagee ha'ánázéhi yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánniihgo: Doleelgo at'éé nliinií, nt'éégo da'aniigo nagoln'i'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyílaahí begodeyáhi gání; ¹⁵ Ánant'íihí bígonsi, doo sínk'az da, doo síndog da: dázho sínk'az le'at'éhi, dagohíí dázho síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíí bigha hanídishkoh. ¹⁷ Shíí hásdzil, shíyéehí lágá, doo nt'é bínsdih da, ádihn'nií; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'a, tént'iyé, nináá ágodih, dá hínchíí doo ádígonzi dahíí bigha. ¹⁸ Óodo kó' be'alzaahi shaa nahíhíih, hánldzil dolee'hí bigha; diyagé lígaihíí ák'ihidleh dolee'go shaa nahíhíih, dáhínchí'íí bik'e' ídaa yágonzinií doo hit'íí da dolee'hí bigha; ik'ah nináá bínzish, nt'éégo go'íí dolee'hí bigha, nildishnii. ¹⁹ Shíí daanzhonúí bíl daadishteh, la'íí biniidaagodishle', bíl ch'ígonsh'aahgo: ák'ehgo dahíldohgo nincho'íí bits'á'zhi' ánne'. ²⁰ Isaa, dáádít'íhdi' séz'íigo nínsts'í: hadín shizhii yidezts'áago shá ch'í'íntááyúgo, ha'ádishaako bíl idishíí, bíí aldó' shíí idoyíí. ²¹ Shíí dawa bitis síl'íigo shíTaa bíl nansht'aahí k'ehgo hadín dawa yitis siliinií bíl nansht'aa dolee'go baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yíhíihí yíyésts'aa le'.

4

¹ Díí bikédí'go dé'íid, yaaká'yú dáádít'ih ch'í'otaa lágágo híltsaa: dantsé kozhii bésh dílwoshí k'ehgo ániigo disii'ts'áá n'íí shich'í' hanaanazii gáshíniigo, Yushdé' shich'í' hasiná, kodí' godezt'í'go hago ágonéh shíhí nich'í' ch'í'nah ashléh. ² Dagoshch'í' Holy Spirit shiká'zhi' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'áago híltsaa, la' yiká' dahsdaago. ³ Án dahsdaahn tséé ílíni, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'anolih: nant'án biká'dahsdáhi íltsáát'í'ól tséé ílíni, émerald holzéhi, ga'anolihgo binazt'í'. ⁴ Áí nant'án biká'dahsdáhi si'aanúí bínaayú nadindí'íí biká'dahsdáhi lédnt'í': áígee bádaayányú nadindí'íí lígaigo bik'e nadaahezlaago dahnaháztaq; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'áago. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idi'nií la'íí kozhii daadits'ag: la'íí bidáhgee gosts'idgo daadilt'i', áí Bik'ehgo'ihí'nañ bíSpirits gosts'idihí ádaat'ee. ⁶ Nant'án biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíni, crystal ga'at'éhi, sikaq: la'íí bínaayú dí'í'yú nt'éshí hínáhi nadaazí, bitíldí' hik'e bighánt'aadí' dá bínaá zháhi. ⁷ Áí daahínáhi ntséhihíí ndóicho ga'anolih, nakigeehíí magashi bizhaazhé ga'anolih, taagigeehíí nnee binii'híí binii'hi, dí'í'geehíí itsaa na'niihíí ga'anolih. ⁸ Áí dí'í' daahínáhihíí

at'éé, daañii. Bádaayaányú nadindíí'i hadín doo ngonel'aa dayú dahazhí' hīnaahí yiyahzhí' ádaaszaago daayokaqah.

6

1 Dibeljí biZhaazhé nłini naltsoos bidá'doljeegíi gots'idihii dała'á ch'í'ínzózgo hiłtsaa, áidá' díí'i nt'éshí daahīnaahíi dała'á bizhiihíi idi'niihíi ga'ahiłts'ago, Yushdé' dín'jii, shiłniigo disiits'áá. 2 Áidí' dé'jido go hīłgai hiłtsaa: ái yiká' dahsdaahn itjił dahyotjil; la'íi nant'an bich'ah baa hit'aa: án gonohneelgo gonhneehgo hīi bił dahiswod. 3 Nakigee idá'doljeegíi ch'íná'ńzózdzá' nakigee nt'éshí hīnāhīhíi, Yushdé' dín'jii, shiłniigo disiits'áá. 4 Áidí' hīi hichí'i ch'ínánalwod: ái yiká' dahsdaahn ni'gosdzán biká' ilch'igont'éé n'íi náidiine'go baa godet'aa, nnee nanahiktseed doleełgo: la'íi besh be'idiltish dážhó nchaahi baa hitaa. 5 Taagigee idá'doljeegíi ch'íná'ńzózdzá' taagigee nt'éshí hīnāhīhíi, Yushdé' dín'jii, shiłniigo didiits'áá. Dé'jido go hīi diłhiki hiłtsaa; ái yiká' dahsdaahn bedahnáidlohé dahyo'áál. 6 Díí'i nt'éshí daahīnaahíi ilni'dí' kozhii disiits'áá gáníigo, T'oh naghái dałahn ha'okaago penny iljii, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaago penny iljii; áidá' ik'ah hik'e wine nadaanoñii. 7 Díjndgee idá'doljeegíi ch'íná'ńzózdzá' díjndgee nt'éshí hīnāhīhíi, Yushdé' dín'jii, shiłniigo disiits'áá. 8 Dé'jido go hīi delibáhé hiłtsaa: ái yiká' dahsdaahn Da'itsaahíi holzee, áidí' Ch'iidntahíi biké' begogáál. Ni'gosdzán díj'yú ilk'é'nilgo dała'á biyi' besh be'idiltishé, shina' góyéego nagowaahíi, yóiyahgo ch'innihíi, hik'e ni'gosdzán biká' tsétahgo daagolíni bédagodzidíi bee nnee nadaayiltseed doleełgo binawod baa daagodest'aa. 9 Ashdladngee idá'doljeegíi ch'íná'ńzózdzá', be'okaqahi biká' dahnási'nihíi bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihinañ biyati'híi hik'e yaa nadaagolni'híi bigha nadaabi'distseedíi biyi'sizini hiłtsaa: 10 Adjíd daadilwoshgo gádaañii, NohweBik'ehñ, nidilzini, da'aníihi nłini, da'os'ah ląą nnee ni'gosdzán biká' daagolíni nohwidiłhíi bigha baa yáñtti'go nohwá ik'enán'ni'? 11 Áidí' daantjigee ilgai bitaadaas'niigo gádaabi'ido'niid, Dé'tihézhíi hanáaalsó, bił nadaa'la'íi hik'e nohwik'isyú nohwíi nanohwi'distseedhíi k'ehgo nabi'ditseed doleełíi nabi'ditseedgo zhá. 12 Gostángee idá'doljeegíi ch'íná'ńzózdzá', dé'jido go izisgo ni'godes'naa; ya'áihíi tsiigha diłhiki nanest'oolhíi k'ehgo diłhił siljii, t'é'gona'áihíi dił ga'anolih siljii; 13 Ch'il, fig holzéhi, bich'j' deylgo doo hwahá nt'áá dahíi nanihezdeehíi k'ehgo ts'isqosé yaadi' ni'gosdzán biká'zhí' náłtáá. 14 Yáa naltsoos hisdisíi k'ehgo hisdis siljigo esdjid; la'íi dził hik'e ni' táyi' dahnagoznílii dawa lahyúgo naznil daasiljii. 15 La'íi ni'gosdzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaakdzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, la'íi daakówa, daako'desnaahíi hik'e doo daako'desnaa dahíi ndi, dził binída'i'án yune', tséyaa nadaach'int'jigo; 16 Dził hik'e tséé bich'j' gádaach'ini, Nohwiká'zhí' ts'iyaa ánnéhgo nádaanoñwin'jii, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibeljí biZhaazhé nłini bihashkeehíi bits'á' nádaanoñwin'jii, 17 Bihashke'híi begodeyaahíi bigha; áik'ehgo hadín zhá shá' sizjii doleeł?

7

1 Ái bikédí'go Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ni'gosdzánzhí' díj'yú nadaazjigo hiłtsaa, ni'gosdzán biká' díj'yú nyolíi t'aaqzhí' daayota'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'j' nyol da doleełhíi bigha. 2 Áidí' ya'ái hanadáhdí'go

Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á, Bik'ehgo'ihinañ hiñahi bibe'idinidlidé yonégo naahiltsaa: án díí'i Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ni'gosdzán hik'e túnteel daayilchqoqho baa daagodest'aanúí ádííd yich'i'í nádidilghaazhgo, ³ Gáníí, Ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'ilhúí daolchqoq hela', Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidíí bitá'gee bídaadinihidlidge zhá. ⁴ Da'kwíí bídaadiniidlid shíhíí disúits'áá: Israel biye'ke bits'á'dí' nnee hadaazt'i'íí bitahdí'í dála'á gonenadín iká'yú díí'i doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlid. ⁵ Juda hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁶ Áser hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manáses hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁷ Símeon hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁸ Zábulon hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁹ Díí bikédí'go dé'íídgo nnee doo la' díí nnee láni yóltagyúhi daahiltsaa, binant'a' dála'áhií i'paniyú naznilíí, nnee i'paniyú hadaazt'i'íí, nnee daanliiníí, hik'e íkta' at'éégo yádaakt'i'íí dawa bitahdí', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibeljí bíZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazjí, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí dahdaayinúúigo; ¹⁰ Adííd daadilwosh gádaaniigo, Hasdách'igháhií Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahñ, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahñ, hik'e dibeljí bíZhaazhé nlíni bílgo bits'á'dí' begoz'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e díí'i nt'éeshí daahinaahíí bínaayú lédnt'igo nant'an biká'dahsdáhi biyahzhí' hayaa ánadaat'íigo Bik'ehgo'ihinañ daayokaqah, ¹² Gádaaniigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahñ doo ngonel'aa dayú dahazhí' biyaa gozhóq le', ba'ihégoşí le', góyáá le', bich'i'í ihégoşí le', dilzj le', dawa yebik'eh le', la'íí dák'a'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayányú dála'á shich'i'í gánniid, Díí bidiyagé daakigaihií, hadín ádaat'íí? Hadí' hikaihi? ¹⁴ Gábikédniid, Ni la' bígonşí. Gánáshúdo'niid, Góyéégo nagoyaaahí yitis ch'ékaihi ádaat'íí: dibeljí bíZhaazhé nlíni bidihíí bee bidiyagé tadaizgizgo ligaigo ádaizlaa. ¹⁵ Áí bighá Bik'ehgo'ihinañ biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áí daabich'okqah goz'aa yune' dawa jji, dawa t'é' daabokqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahñ bitahyú nlijí doleel. ¹⁶ Doo shiná' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabidihid da doleel, la'íí doo dant'éhéta bich'i'í sidog da doleel. ¹⁷ Dibeljí bíZhaazhé nlíni nant'an biká'dahsdáhi ihp'dí' dahsdaahñ bá da'diné' doleel, tú hiñahi haljyú yádih higaalgo yil onakáh doleel: la'íí bínaá túhíí dawa Bik'ehgo'ihinañ bá k'eda'yildéh doleel.

8

¹ Dibeljí bíZhaazhé nlíni gosts'idngee idá'doljeegí ch'iná'nzóqósdá' yaaká'yú doo nt'é hiilts'ag dago biní'yú hak'e nehenkééz. ² Ádíí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí gosts'idi Bik'ehgo'ihinañ yidáhgee nadaazjigo bésh dilwoshé bitaas'niigo hiltsaa. ³ Áígee binal'a'á la'ihíí naanádzaa, án be'okqahi biká' dahnási'nihí goz'aaqee hizí', its'aa ódo

be'alzaahi biyi' dilidgo likagolchinii dahyo'aalgo; likagolchinii la'ago baa hi'ne', nnee Bik'ehgo'ihina' bahaadaeszaahii dawa daabi'okaqahi bil da'ala' alneho, nant'an bikadahsdahi badjhee, be'okaqahi biká' dahnási'niihi yiká' dilthi' doleelgo. ⁴ Áik'ehgo likagolchinii bits'á'dí' lidí, hik'e nnee Bik'ehgo'ihina' bahaadaeszaahii daabi'okaqahi bil da'ala' Bik'ehgo'ihina' yich'i' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihina' binal'a'a bilakt'áhdí'. ⁵ Áidí' Bik'ehgo'ihina' binal'a'a kó' be'okaqahi biká' dahnási'niihi yiká' dilidíi la' its'aa biyi' ha'disbiho ni'gosdzán yiká'zhí' yaa yinil; áí dábilgo yáhiilts'ag, idi'nii, hada'didla', la'íi ni' nagohi'naa. ⁶ Bik'ehgo'ihina' binadaal'a'a gosts'idihii bésh dilwoshé dahdaayoniíi k'ad ádaayiniigo nadaazii. ⁷ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a dantséhihi bibéshdilwoshé áyilniiidíi dábilgo hilóí hik'e kó', dí bil nadesgeedgo ni'yú náttáá: ni'gosdzán biká' ch'il nadaan'aahii dawa tááyú ik'é'nilgo da'á'agohii aqal daanlid, t'oh daadot'izhií aldó' aqal níid. ⁸ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a nakigeehi bibéshdilwoshé áyilniiidíi dábilgo nt'éhéta dzil nchaahii ga'anolini dilthi'go túnteel biyi' olgo': áik'ehgo túnteel tááyú ik'é'nilgo da'á'agohii dá dí zhá silii. ⁹ Túnteel biyi' daagoliiini dawago tááyú ik'é'nilgo da'á'agohii aqal nanezna'; tsina'eelii dawago tááyú ik'é'nilgo da'á'agohii doo nt'é da silii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a taagigeehi bibéshdilwoshé áyilniiidíi dábilgo ts'isqosé nchaahi yaaká'dí' naltó', kó' k'ehgo dilthi'go, áí tú daanliini dawago tááyú ik'é'nilgo da'á'agohii níká' naltó', la'íi tú hadaazliini aldó' biká' naltó'. ¹¹ Ts'isqoséhií Ikóhi holzee: tú dawago tááyú ik'é'daasziiidgo da'á'agohii dé'ilkó silii; áik'ehgo tú dé'ilkó siliihií bigha nnee la'ago nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihina' binal'a'a dí'igeehi bibéshdilwoshé áyilniiidíi dábilgo ya'ái, t'égona'ái, la'íi ts'isqosé tááyú ik'é'nilgo da'á'agohii hagoshí ádaaszaago, bits'á'daadesdiini tááyú ik'é'nilgo da'á'agohii dilthi silii, áik'ehgo jiiigo idindlaadi tááyú ik'é'nilgo da'á'agohii doo got'ii da silii, t'égohii aldó' ágát'éé lék'e. ¹³ Áidí' dé'iidgo Bik'ehgo'ihina' binal'a'a yáá ih'i'yú na'dezniigo ádjid dilwoshgo ganiigo hiitsaa, Ni'gosdzán biká' daagoliiini bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, Bik'ehgo'ihina' binadaal'a'a taagihii bibéshdilwoshé k'ad anádaayidi'niihií bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a ashla'igeehi bibéshdilwoshé áyilniiidíi dábilgo yaaká'dí' ni'gosdzán biká'zhí' ts'isqosé naltó'go hiitsaa: o'i'án doo ni'ráníhi dá bich'ígót'i'gee bá be'igeesé baa hitaa. ² O'i'án doo ni'rán dahii ch'i'íntáá, áidí' lid yat'éégo hago', kó' yat'éégo dilthi'ú bits'á'dí' k'ehgo; áik'ehgo ha'i'ándí' lidíi bee ya'ái doo hit'ii da silii, dahot'éhégo godilthi silii. ³ Lidíi biyi'dí' na'ishchagi ni'gosdzán biká' hanaksáá: ni'gosdzán biká' tsédag histasii binawodhií k'ehgo binawod daagoliiigo baa daagodest'aa. ⁴ Ni'gosdzán biká' t'ohii hik'e dant'éhéta daadot'izhií la'íi ch'ilta daokchogh hela', bil'ido'niid; nnee Bik'ehgo'ihina' bi'idinidíidí doo bitá'gee dahgoz'aa dahii zhá. ⁵ Da'ágát'éé ndi doo nadaiitseedgo baa godet'aa da, daazhógo bil nada'diniigo ádaile'go ashdladn dahitaaqzhi': tsédag histas dilshish lehií k'ehgo nniigo. ⁶ Áí benagowaadá' nnee da'itsaahii yiká' daadéz'ii doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzidá' dats'itsaahii doo hak'i da doo. ⁷ Na'ishchagi híi nagonkaadyú nádesaqhií k'ehgo ilch'i'daasdlaa ga'adaanli; nant'an bich'ah óodo be'alzaahi ga'anolini bik'edaadez'aa,

daabinii'í nnee binii'í ga'ádaanolih. ⁸ Daabitsizilí isdzané bitsizilí k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'í ndóicho biwoo'í ga'ádaat'ee. ⁹ Besh bitil naztaanú ga'at'éé; daabit'á' ádaaniihítsinagháhi bijád nakihí yat'éégo hilwol, h́́ ĺ́ágo badahnsilgo nagonkaadyú dezkí lehí ga'áhiłts'ag. ¹⁰ Daabitsee'í tsédag histas bitsee'í ga'ádaat'eehí yee daadilshish: ashdladn dahitaqzhi' nnee yini'da'dihni'go binawod goljí. ¹¹ Binant'a' goljí, án o'i'án doo ni'i'anihi yebikehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apólylon holzee. ¹² Dantsé góyéégo godeyaahí bech'igonyáá; isaa, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'i' naagoldoh. ¹³ Áidí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gostángeehí bibeshdilwoshé áyilndiidí dábilgo Bik'ehgo'ihí'nań bádiłgee be'okaqahi biká' dahnási'nihí óodo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee dji'í its'ádaaz'aahí bits'á'dí' kozhii disiiłts'áá, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gostángeehí beshdilwoshé dahyotilíhi yich'i' gáníigo, Tú ĺ́ágo nlińni Euphrátes golzeegeee dji'í Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á dahdaahist'ooní k'eda'i'ád. ¹⁵ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á dji'í k'enádaabi'dost'ah, ái nnee dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohí dawa nadailtseedgo da'ái bik'ehenkéézgo, da'ái bijii, da'ái bee dahitaq, da'ái lógodzaa ilch'i'ılzaahi. ¹⁶ Siláada h́́ yiká'dí' nadaagonkaadí nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáholaaqo goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: ái hilt'eego disiiłts'áá. ¹⁷ Díi k'ehgo h́́ daahiltsaa shich'i' ch'i'nah ágolzaago; h́́ yiká' dahnaháztaaní besh bitil naztaanú k'ó' hik'e tséé ilni, jácynth holzéhi, la'íi tséliko'i ga'áanolihí k'ehgo ánołih: h́́ bitsits'iníi ndóicho bitsits'iníi ga'áanolih; áidá' daabizé'dí' k'ó' hik'e lid la'íi tséliko'i hanádinah. ¹⁸ Díi taagihí ilk'é'nilgo dała'ágohí bee nabi'destseed, k'ó', lid, la'íi tséliko'i, h́́ bizé'dí' hanádinahíi bee. ¹⁹ Ĺ́i bizé'dí' hik'e bitsee'yú binawod goljí: bitsee'í ch'osh bik'asda' daagolíníi ga'at'éé, bitsits'in daagolíigo ái bee koniidaagodile'. ²⁰ Nnee la'ihíi, díi góyéégo bich'i' godest'aaníi doo bee nadaabistseed dahíi, bigan bee ncho'go ádaaszaahí doo yits'á'kai da, la'íi ch'i'idn hik'e óodo, beshlgai, beshłitsog, tséé, tsj bee nadn'ái ádaaszaahíi daayokaqahíi doo yits'á'kai da; ái nadn'áihíi doo daago'ii da, doo da'dits'ag da, la'íi doo nadaakai dadá': ²¹ La'íi nada'iltseedíi, ingashíi, nant'i'go nakaihi, da'in'iihiíi áldó' doo yits'á'kai da.

10

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á izisgo at'éhi yaaká'dí' bil nkegonyáágo naahiltsaa, yaak'os bee bik'e'izlaago: ilts'áq'tól bitsits'in binazt'i'go, binii'íi ya'ái ga'at'éégo, bijádii k'ó' k'ehgo naziiigo. ² Áń naltsoos hisdisi alts'íshí ilts'aa at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhineehíi túnteel yiká' dés'eez, áidá' lahzhineégoihíi ni' yiká' dés'eezgo. ³ Ndóicho aníhií k'ehgo ádjíd nádidilghaazh: nádidilghaazhíi dábilgo gosts'idn ididesni'. ⁴ Gosts'idn ididesni'dá', k'ad ágoshle' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshilniigo disiiłts'áá, Gosts'idn ididesni'íi ánniidíi bidá'nljah, ágóléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziiigo hıltsaaníi, hadag yaa delniihdá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'aa dayú dahazhi' hińaahn, yaaká'yú la'íi biyi' daagolíníi, ni'gosdzán la'íi biyi' daagolíníi, túnteel la'íi biyi' daagolíníi ádaayilaahíi binkááyú shit'a dahdidishniihgo gádishni, Doo dá t'aaqzhi' at'éégo da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gosts'idngeehíi bibeshdilwoshé áyilndonihiíi bengonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go doo bígozi da n'íi, yánada'iziidíi, binkááyú nada'iziidi bich'i' ánniid n'íi begolne'. ⁸ Yaaká'dí'

kozhiihíi disiiis'áá n'íi shich'i' hananádzii gáníigo, Ti'i, naltsoos hisdisi ilts'áá at'éehíi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziinií dah yoné'ihíi nádnmé'. ⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á baa niyáágo gáldéniid, Naltsoos hisdisií shaa nné'. Áidí' gáshihñniid, Nádnmé', nnáá, nibid biyi' dé'ilkó doleel, áidá' nize' yuñé'híi shúgé gosnih k'ehgo golnii doleel. ¹⁰ Áidí' naltsoos hisdisií Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': size' yuñé' shúgé gosnih k'ehgo golnii: oñágdí' shibid yuyaa dé'ilkó silij. ¹¹ Áidí' gáshihñniid, Nñee daanliinií, nñee binant'a' dała'áhií ił'aniyú naznilií, iltah at'éégo yádaakti'íi, la'íi nant'an daanliinií ląágo, áđihyú ágodoniíi bee bił nanágólñi' doo.

11

¹ Áidí' gish be'idaanel'qahíi lók'aa ga'anolini shaa hitáágo áshikdo'niid, Nádnáh, kñh biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okqahíi binén'aa, be'okqahi biká' dahnási'niki, hik'e nñee áígee da'okqahijíi aldó'. ² Áidá' kñh biyi' da'ch'okqahíi dadányú tsée lédn'aahíi binoł'áá hela', ái dah nzhoo, doo Jews daanlijí dahi baa hi'né'híi bigha: ái kñh godiyini goznili dizdin naki dahnáhitqazhijí' yiká' nakai doleel. ³ Naki shánagolñi' tsiigha nanest'óól bik'edaasilaago shá nadaagolñi'go baa godish'aał, dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenađinhíi iká'yú gostádin iskaqazhijí'. ⁴ Díi naki ch'il, olives holzéhi, la'íi naki ik'ah kq'íi biká' dahnásiłt'áhií ni'gosdzán yeBik'ehñ báđihgee nadaazijihíi ádaat'ee. ⁵ Hadín yiniđidihnyúgo, kq' bizé'dí' yaadináhií bee bidilid goz'áq: hadín yiniđidihnyúgo, da'áik'ehgo bidizideego goz'áq. ⁶ Bidáhýi hago ágonéhií yaa nadaagolñi'go galdohdá' yáa yida'detijjigo doo nanágoltijí dago baa godet'áq: la'íi tú đilgo anádaidle', la'íi dabii hadaat'ijjee ni'gosdzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaiłijigo baa godet'áq aldó'. ⁷ Aqł nadaagosni'íi bikéđi'go nt'éshijí bégodzidi, o'í'án doo ni'í'ánidí' hayáhi, yił nagonkaadgo bitis hileehgo nadaabitseed doleel. ⁸ Bits'ihíi ízisgo kñh goznili biyi' intínyú shiteezh doleel, ái ízisgo kñh goznilihií Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágołzéhi, áígee nohweBik'ehñ tsij'ılna'áhi biká' zesđijini'. ⁹ Nñee daanliinií, iltah at'éégo hadaazt'íi, iltah at'éégo yádaakti'íi, la'íi nñee binant'a' dała'áhií ił'aniyú naznilií bitahdí', taagidi' biní'yú iskaqgo nñeehií bits'ihíi daanel'ijigo, doo hadín lehđainił dago daagos'áq doleel. ¹⁰ Nñee ni'gosdzán biká'gee daagolini ái naki shánagolñi'íi góyéégo bich'i' nadaagoz'qahíi bigha bił daagozhógo dawahá laadaayinił doleel. ¹¹ Taagidi' biní'yúhií bijijí beNádidzohíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'di'go biyi' nágosđlijgo hinaa nádaasđlijgo daahizi'; áik'ehgo hadín biñáál náadiit'aazhíi tsidaadesyiz lėk'e. ¹² Yaaká'di'go kozhii áđijđ gáníigo daidezts'áq, Yushde' hashoh'aash. Áidí' bik'edaanniihií daabinełijí dá' yaak'os biyi' yaaká'yú bił odaagoyaa. ¹³ Díi ágodzaahíi dábiłgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kñh goznili gonenaányú ilk'é'nilyúgo dała'ázhiñéé nagozgo', ni' godihes'naago gots'idn doo náhóltagyú nñee nabi'destseed: nñee la'íi yat'éégo tsidaadezvizgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú dahsdaahn bich'i'go bił daagodnyjđ. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahíi bech'igonyáá; isaą, taadn góyéégo goz'aanií k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idngeehíi bibéshdilwoshé áyihñniidíi dábiłgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gáníigo, Ni'gosdzán biká' nñee ił'aniyú binant'a' daagolinií, nohweBik'ehñ hik'e biChrist yá nant'a' silij; doo ngonel'áq dayú dahazhijí' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú

nadindíí'i Bik'ehgo'ihí'nañ bádihgee dah naháztaaníi hayaa ádaasdaago Bik'ehgo'ihí'nañ daayoskaad. ¹⁷ Gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'ehi, nliinii, nlií n'íi, dínáli; ilk'idá' ízigo ninawod golíigo dawa binant'a' síniíhíi bigha nich'i' ihédaandzi. ¹⁸ Nnee binant'a' da'áhií i'panigo naznilihi nich'i' hadaashkee ndi nihashkeehii begonyáágo, nanezna'íi baa yá'iti'go, nánada'iziidíi náyádaati'hi, nnee ná hadaadeszaahi, la'íi nizhi' daidnksimi doo ízigo ádaat'ee dahi hik'e ízigo ádaat'ehi bílgo bich'i' na'íniilgo biká' ngonyáá; la'íi ni'gosdzán biká' na'itseedíi naltseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áidí' yaaká'yú kñh biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahíi ch'í'ótáá lèk'e, áigee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaní biyi' sí'áni hit'íi lèk'e: áidá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'nii, ni' nagohi'naa la'íi nlói yat'éégo náltáá.

12

¹ Nt'eshí igozigo at'ehi yaaká'yú ch'í'nah silíi; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égona'áhií yiká' sizíigo, ts'ílsqósé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'i' alzaa lèk'e: ² Án hiltsaq, k'azhá ilchiihíi bigha nñiihgo natíindli'. ³ Nt'eshí igozigo at'ehi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlií; t'íishcho lich'i, gots'idi bitsits'inhi, gonenañ iyeshdeehi, gots'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'áago. ⁴ Yááyú ts'ílsqósé tááyú ilk'énilgo da'á'agohíi n'zhí' bitsee yee nayilkáad: t'íishchohíi isdzán k'azhá ilchiihíi binásgee hizí', mé'híi gozliiyúgo hishaq nziigo. ⁵ Isdzánhíi ishkiini yishchíi lèk'e, án besh dahyotíilgo nnee binant'a' da'á'ahíi i'panigo naznilihi yá nant'aa hileehi: áidá' ishkiinhíi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíi dagoshch'i' bich'i' hadag bíl ogoyáá. ⁶ Isdzánhíi da'igolíiyú Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo bá ágólaayú ot'ag lèk'e, ákú da'á' doo náhóltagyú iká'yú naki gonenañ iká'yú gostádin iskaqayú bá di'né' doleelgo. ⁷ Yaaká'yú hagonólkaad lèk'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'áqzhi' t'íishcho yil nadaagonlkaad; t'íishcho hik'e binadaal'a'á t'áqzhi' nanágonlkaad. ⁸ Áidá' baa daagoneznaa lèk'e; áidí' yaaká'yú doo hayú bá nágest'áq. ⁹ Áidí' t'íishcho gódah ch'ílt'e', doo aníidá' t'íish n'íi, Ch'iidn nant'án, da'ái Satan holzéhi, ni'gosdzán biká'zhí' nalgo', binadaal'a'á bílgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú ádiid kozhiihíi disiits'áq gáníigo, K'adíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' hasdách'igháhií, konawod golíinii, hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahíi, la'íi biChrist yenant'aagohíi begonyáá: hadíi nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íi gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihí'nañ bináál dawa jii, dawa t'é' yaa dahgoz'áq n'íi. ¹¹ Dibelhíi biZhaazhé nliini bidilíi hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nadaagoln'íi bee yitis daasilíi; Bik'ehgo'ihí'nañ yá datsaah ndi bi'ihí'na' doo yaa bíl goyéé da ni'. ¹² Aík'ehgo yaaká'yúhíi hik'e biyi' yune' daagonohíinií nohwil daagozhóq le'. Ni'gosdzán hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'án dázhq hashkeego nohwich'i' nkenyáá, da'anahzhí' nágodzii yígósihíi bigha. ¹³ Áidí' t'íishchohíi ni'gosdzán biká'zhí' gódah ch'ílt'e' yígósiidá' isdzán ishkiin yishchiinií yil nádndeeh. ¹⁴ Áidá' isdzánhíi itsaacho bit'a' k'ehgo bit'a' naki baa hi'níi, t'íishcho bits'á' da'igolíiyú nádniíh doleelgo, ákú dé't'íhzhí' áidí' yúwehyú da'anahzhí', áidí' yúwehyú da'íln'ízhí' bá di'né' doleelgo. ¹⁵ T'íishchohíi bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán biké', tú yat'éégo idezjoolíi k'ehgo, isdzán bíl ch'ígonó'éeł nzihíi bigha. ¹⁶ Da'ágát'éeé ndi ni'gosdzán isdzánhíi yich'ozni'go bizé' ilts'á' ágólaago tú t'íishcho bizé'dí' ha'ijool n'íi qáloyimáq. ¹⁷ Áidí' t'íishcho n'íi isdzán bich'i' bágóchiidgo bichagháshé la'ihíi

yich'i' nágodilkaadyú óyáá, hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí daayotá'híí hik'e Jesus yaa yádaalti'híí.

13

1 Áídí' tábaqáyú sái biyi' hizí'go, nt'eshí' bégodzidi túnteel biyi'dí' ha-gaalgo hiltsaq, bitsits'in gostsidnhi, biyeshdeehíí gonenánihi, biyeshdeehíí biká'gee nant'an bich'ah bik'edaadez'aa, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnłš dahíí bizhi' dahnagoz'aa. 2 Nt'eshí' bégodzidi hiltsaqahíí gidicho biká' daats'idilłhíí, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehíí shash bikee ga'at'éhi, bizé'íí ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'iishchohíí dabíí binawod n'íí, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íí, la'íí dahot'éhé yebik'eh n'íí baa yidin'áq. 3 Dala'a bitsits'iníí biní'dolñih datsaah ngolnii n'íí násdz'íí'go hiltsaq: ni'gosdzán biká' nneehíí dawa ni'eshí' bégodzidihíí bíł díyadaagot'eego yiké'onalsáq. 4 Nnee t'iishcho daayokaqah, binawod n'íí nt'eshí' bégodzidi yaa din'áni: la'íí nnee nt'eshí' bégodzidi daayokaqah gádaaniigo, Hadínshá' nt'eshí' bégodzidi ga'at'éé? Hadínshá' yil nagonkaadgo yinel'aa? 5 Nt'eshí' bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idilkaqahíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yałti'go baa godet'aa; la'íí dizdin naki dahitaqáyú nant'aago aldó' baa godet'aa. 6 Áík'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' nchq'go hadziigo, bizhi'íí nchq'go yaa yałti'go, hik'e kñh biyi' daach'okaqahíí la'íí yaaká'yú daagolíníí aldó' nchq'go yaa yałti'go hadzii nkegonyaa. 7 Áídí' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí yich'i' nagonkaad'í bitisgo hileehgo aldó' baa godet'aa; la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí, iltah at'éégo yádaalti'íí, nnee binant'a' dala'ahíí il'aniyú naznilií yá nant'a' hileehgo baa godet'aa. 8 Dawa ni'gosdzán biká' daagolíníí dala'a daant'íí'gee, ni'gosdzán nni't'aadá' dibel'íí biZhaazhé nłni zesdiiníí binaltsoos be'ihí'náhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíí daayokaqah doleeł. 9 Dahadín bijeyi' gollíníí iyést'saaq le'. 10 Dahadín yisná áyil'íiníí isná ábididolñiil doleeł: dahadín besh yee izil'hiiníí besh bee bidizodeeł. Ái bigħa nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí nyee ndi dahıldoh le', la'íí da'odłlaq le'. 11 Áídí' ni'gosdzán biyi'dí' nt'eshí' bégodzidi la'ihí hananádzaaqo hiltsaq; dibel'íí bizhaazhé biyeshdeehíí k'ehgo biyeshdee naki golini, t'iishcho k'ehgo yałti'hi. 12 Dantsé nt'eshí' bégodzidi dá bináál yee nant'aa n'íí yee naná'idziid, la'íí ni'gosdzán hik'e ni'gosdzán biká' daagolíníí nt'eshí' bégodzidi biní'dolñih datsaah ngolnii n'íí nádzihíí daayokaqahgo ábi'dilzaa. 13 Ígozisgo be'ígózini ánýol'íł, nnee bináál yaaká'dí' kq' gódaah ch'ínal'tq'go áil'íí, ni'gosdzán biká'zhí'. 14 Dantsé nt'eshí' bégodzidi bináál godiyihgo ánýol'íłhíí baa godet'aa n'íí bee ni'gosdzán biká' daagolíníí ch'a'oyiníł gáyil'niigo, Nt'eshí' bégodzidi besh bee biní'dolñih ndi t'ah hínaahíí be'ilzaago ádaahle'. 15 Ái be'ilzaahíí náhi'naadí' yałti'go áiléhgo baa godet'aa, la'íí be'ilzaahíí doo daayokaqah dahíí nabí'ditseedgo aldó' baa godet'aa. 16 Nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí, hádaaldzilíí hik'e tédaat'iyéhií, doo isná daanłi dahíí hik'e isná daanliiníí, bigan dihe'nazhinéégo dagohíí bitá'yú bídaadinidlıdgo áile': 17 Doo hadín baa na'iniihgo dagohíí na'iniihgo bá goz'aa da, nnee bídaadinidlıdíí zhá, dagohíí nt'eshí' bégodzidi bizhi' dagohíí bizhi' behotagíí biká' dahgoz'aaníí. 18 Díinko goch'iyáqáyúgo zhá bígoch'iks'íłh. Hadín yígółsiníí, nt'eshí' bégodzidi behotagíí yółtag le': nnee behotagi at'éé, behotagíí gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

1 Áídá' dé'jǐdgo dibelǐ́ bíZhaazhé nǐní dzil Sion holzéhi yiká' dahzǐigo hiltǝ́ǝ́, daǝ́'a gonenadín doo náhóltagyú áídí' iká'yú dizdín djǐ'í doo náhóltagyú yil nadaazǐ́, dibelǐ́ bíZhaazhé nǐní bíTaa bizhǐ'í daabitá'gee dahnagoz'áago. 2 Yaaká'dí' kozhihíi disiiǝ́'áǝ́, tú nalǐ́hú k'ehgo, ádjǐd idí'niihú k'ehgo: nnee tsjbe'idot'áté yee da'do'aakí áhiltǝ́ǝ́ disiiǝ́'áǝ́: 3 Nant'an biká'dahsdáhi, djǐ'í nt'éshǐ daahinaahíi hik'e nnee bádaayányúhíi bádjǐhgee nadaazǐigo sǐ ánídéhí daido'aak: gonenadín doo náhóltagyú áídí' iká'yú dizdín djǐ'í doo náhóltagyú nǐ'gosdzán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nǐlí zhá áí sǐhíi yigol'aah. 4 Díńko doo isdzáné nant'ǐ'go yil naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'áǝ́ da. Áí dibelǐ́ bíZhaazhé nǐní dáhayú anádaalyú yiké' anákaihíi ádaat'ee. Áí nnee bitahdí' hanáhaz'nǐl, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e dibelǐ́ bíZhaazhé nǐní bá ntsé nest'áǝ́híi k'ehgo hanáhaz'nǐl. 5 Doo nadaach'aago yádaaktí' da: Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaahíi bádjǐhgee nadaazǐigo doo hayú baa dahdaagost'áni da. 6 Ła' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yá'íhí' ts'í'nan oniihgo naahiltǝ́ǝ́, nnee nǐ'gosdzán yiká' daagolǐ́nǐi yati' baa gozhóni doo ngonel'áǝ́ dahíi yee yil nagolnǐ'go, nnee binant'a' daǝ́'áhíi í'panigo naznǐlí, nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í, nnee iltah at'éégo yádaaktí'í, ła'íi nnee daanlińíi yil nagolnǐ'go, 7 Ádjǐd yich'ǐ' gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań daadinolsǐgo ba'ihédaanohsǐ, aayaltǐ'gee biká' ngonyaahíi bigǝ́: yáá hik'e nǐ'gosdzán ła'íi túnteel hik'e tú hadaazlińíi dawa áyílaahn dáahohkǝ́ǝ́. 8 Ła' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á iké' ná'oniih gánígo, Bábylon, ízisgo kǐh goznǐlí, nágo', nágo', áí nant'ǐ' ná'idaahíi hách'it'ǐgo ákoléhí, nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í daayidǝ́ǝ́ áyílaahíi bigǝ́. 9 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á taadngee iké' ná'oniihgo ádjǐd gáníi, Dahadǐíta nt'éshǐ bégodzidi, dagohíi be'ílzaahíi yokǝ́ǝ́híi, áí bibe'ídinidlidé bitá' dagohíi biganyú bee ídinidlidíi. 10 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go koniidaagodilne'íi, doo nt'é bil nadisdziidgo bihashke'íi idee biyi' yaa hidziidíi yidodljǐ́; Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á dílzini hik'e dibelǐ́ bíZhaazhé nǐní bináá' kǝ́ hik'e tsétik'ǝ́ bee dázhǝ́ biniigodidolnǐí. 11 Biniidaagodilne'íi bits'á'dí' hídíi hadag odihinéh, doo ngonel'áǝ́ dayú dahazhǐ': doo hadaayol da, jǐ́gee, t'é'gee ndi, díi nt'éshǐ bégodzidi hik'e be'ílzaahi daayokǝ́ǝ́híi, hadíi áí bizhǐ'íi bee bídinidlidíi. 12 Díńko nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi nyee ndi dahńldǝ́hgo bígǝ́ǝ́: áí Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áání daayotǝ́'íi, ła'íi Jesus daayodlaaníi ádaat'ee. 13 Áídí' kozhii yaaká'dí' gáshilniigo disiiǝ́'áǝ́, Díi ágóle', Kodí' godezt'ǐgo nohweBik'ehú daayodǝ́ǝ́go naneznan'íi biyaa gozhǝ́ǝ́ doleek: Da'anii biyaa gozhǝ́ǝ́ doleek, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayol; ánadaat'ǐjǐl n'íi biké' bil ogoyáá. 14 Áídí' dé'jǐdgo yaak'os lígai hiltǝ́ǝ́, yaak'os yiká' dahsdaahíi nnee ga'ánolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'áǝ́, ła'íi t'oh bená'iltǝ́shé deníni dahyotǐjǐgo. 15 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ła'í da'ch'okǝ́ǝ́ goz'áǝ́dí' ch'ínyáá, yaak'os yiká' dahsdaahń ádjǐd yich'ǐ' dílwosh gánígo, Nibená'iltǝ́shé bee nǐ'igéesh: ná'igeeshíi ilk'idá' biká' ngonyaá; nǐ'gosdzán biká' nest'á'íi ilk'idá' daanest'áǝ́. 16 Áík'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahń bibená'iltǝ́shí yee ideshǝ́hgo nǐ'gosdzán yiká' gǝ́l ná'igizh. 17 Áídí' ła' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú da'ch'okǝ́ǝ́ goz'áǝ́dí' ch'ínánádzaa, bíi áldó' t'oh bená'iltǝ́shé deníni dahyotǐjǐ. 18 Áídí' ła' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á be'okǝ́ǝ́hi biká' dahnási'nǐh goz'áǝ́dí' ch'ínánádzaa, án kǝ́ yebik'ehú; án t'oh bená'iltǝ́shé deníni dahyotǐjǐ yich'ǐ' ádjǐd gánniid, Nibená'iltǝ́shé deníni

bee ni'igéesh, ni'gosedzán biká' dahts'aa nanesdizíi bits'á'dí' dahts'aahíi nahilgéesh, bidahts'aa daanest'áahíi bighá. ¹⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bibená'iltshé yee ideshtizhgo ni'gosedzán biká' dahts'aahíi nayiheshgizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigéesi gochaa'i goz'áa yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' bengonyáago ágodoníi. ²⁰ Kih gozníli da'anahyú dahts'aa hahigées goz'áagee dahts'aa biká' nakai, áí bits'á'dí' díi halíi, híi biza'áh nel'aaníi ga'áhosahgo díi nel'áa, nanigohíi da'á' doo náhóltagyú áidí' iká'yú gostán gonenái gonafurlongs ga'áhosahgo nehenkáá.

15

¹ Áidá' be'ígóziníi, dážhó izisgo at'éhi, kol díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahítsaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idíi, góyéego nagowaahíi gosts'idíi at'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íi bee nnágódáhi dahdaayokaal. ² Áidí' dolyiini náhenkááníi kó' bíl nadisdziidi ga'ánolíhgo hítsaa: nt'éshíi bégodzidi hik'e be'ilzaahíi lá'íi bizhí'íi be'isdzohíi lá'íi behotagíi yaa daagonesnaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bibe'idot'álé dahdaayotíi go dolyiini náhenkááníi yiká'yú nadaazíi. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi n'íi, Moses holzéhi, hik'e dibehíi biZhaazhé nlíni biyini daido'áái, gádaaníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehíi, Dák'a'ánt'éhi, ánant'íi izisgo at'éé; nnee ná hadaadeszaahíi bá Nant'ááhíi, gosín'aaníi da'áigeé hik'e da'aníi. ⁴ Hadííshá' doo nidíi da, nohweBik'ehíi, hadííshá' nizhí' doo ya'ihénzj da? Ni zhá dílzini nlíi: nnee íltah at'éégo hadaazt'íi dawa nich'j' níkahgo daanokáah dolee; nnee hagog'éégo bá ngon'áa n'íi bee íílaahíi bighá. ⁵ Díi bikédí'go dé'íi go, yaaká'yú gowa golgai Bik'ehgo'ihí'nañ kol nlíigo bee bígoch'ílsinií biyi' yune' da'ch'okáah goz'aaníi íts'á' adzaa. ⁶ Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idíi góyéego nagowaahíi yil hikai, nak'á'ligai nzhógo bik'etádndláádíi bik'enda'izlaago, lá'íi bitilyú óodo bizisgo binast'í. ⁷ Áidí' nt'éshíi daahinaahíi díi'íi da'á' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idíi, gosts'idn ídee óodo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ídeehíi Bik'ehgo'ihí'nañ doo ngonel'áa dayú dahazhí' hínaahíi bihashke' halk'íi. ⁸ Da'ch'okáah goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádíi hik'e binawodíi bits'á'dí' ídi bee hadezbh; nnee doo lá' ha'aghágo yínel'áa da, gosts'idn góyéego benagowaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idi yil hikai n'íi áa' yeda'ílaago zhá.

16

¹ Áidí' kih biyi' da'ch'okáahíi biyi'dí' kozhíiíi dílwoshgo disíits'áá, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyíiigo, Tíi, ídee gosts'idi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' halk'íi biyi' siziidíi ni'gosedzán biká'zhí' yadaahohkaah. ² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dantséhihíi bí'ídee biyi' siziidíi ni'gosedzán biká'zhí' yayiziidíi dábilgo dahadíi nt'éshíi bégodzidi bee bídinidíi hik'e be'ilzaahíi daayokáahíi kó'od nchó'i dážhó nnihi biká'zhí' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á nakidngeehíi bí'ídee biyi' siziidíi túnteel biká'zhí' yayiziidíi dábilgo nnee daztsáahíi bídi' ga'ánolíhgo síi: áidí' túnteel biyi'yú daagolíi n'íi dawa nanezana'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngeehíi bí'ídee biyi' siziidíi tú daanlíi hik'e tú hádaazlíi biká'zhí' yayiziidíi dábilgo díi daasilíi. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á tú yebik'ehi gáníigo disíits'áá, Da'áigeé ánt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ, níi, níi, níi, níi, níi dolee, áí k'ehgo bá ngón'áahíi

bigha. ⁶ Nnee ná hadaadeszaahíí la'íi binkááyú na'izíidi n'íi nadaaztseedgo bidíi da'dezjool, ái bigha díi daahidlaago ánadaasíndlaa; da'ái bich'i' goldoh ni'. ⁷ Áidí' la'íi, be'okaqahi biká' dahnási'níi biyi'dí' dilwoshgo, gáníigo nádisits'áá, Da'aníi gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehú, Dák'a'ánt'éhi, kandaago'aaahíi da'aníi, da'áige at'éé. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a díjndgeehí bi'idee biyi' siziidíi ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nnee kq' bee daadidligo baa godet'aa. ⁹ Kq' dázho sidigi bee nnee daanlid lék'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, díi góyéégo nagowaahíi yebik'ehú, bizhi'íi ncho'go ádaayihíi: áidí' daabincho'íi doo yits'á'zhí' ánadaasdzaa da, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnšj da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a ashdladngeehí bi'idee biyi' siziidíi nt'éshj bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíi biká'zhí' yayiziidíi dábilgo yebik'ehú dawa díihíi silíj; nnee dázho nñihíi bigha bizaa daayi'aał, ¹¹ Lóod hik'e bíi nada'din'i'híi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú gólínií ncho'go ádaayihíi: la'íi ncho'go ánadaat'íjhi doo yits'á'zhí' ánadaasdzaa da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a gostádngeehí bi'idee biyi' siziidíi tú ląágo nliíní, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidíi dábilgo náhisga, ya'ái hanadáhdígo nant'an daanliíní bá ilch'i'golne'go. ¹³ Áidí' t'íishcho bizé'dí', nt'éshj bégodzidi bizé'dí', la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádil'ini bizé'dí' taagi spirits ncho'i túshtóhe ga'anolini hahikáhgo híłtsaa. ¹⁴ Ái spirits-híi ch'iidn daanlií, godiyihgo ányol'íj, ái ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo ízigo nant'an daanliíní yich'i' okaigo dawa íla'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihí'nañ Dák'a'at'éhíhíi ízigo na'diziidíi bíjji nadaagondíkaadgo. ¹⁵ In'íjhi k'ehgo nánsháh. Hadín déz'iiní, bidiyagé gólíigo, doo dáłtchiigo hidółtseeł dahíi bigha, án biyaa gozhóó doleeł. ¹⁶ Hebrew biyati'íi k'ehgo Armagéddon golzeegee íla'áyíłaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a gosts'idngeehí bi'idee biyi' siziidíi ts'idag náideznilíi dábilgo yaaká'yú kq' biyi' da'ch'okaqahd' nant'an biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii ádíjigo gáníi, Aqł begolzaa. ¹⁸ Ái dábilgo kozhii ádíj áłts'ag, idi'nii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, nnee ni'gosdzán biká'gee daagolíigo godeyaad'í yushdí' godezt'igo ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaá ágone'i da. ¹⁹ Ízigo kq' gozníi taagiyú ilk'é'nil, áidí' nnee ilth at'éégo hadaazt'íi bikq' nagozníi nadaagozgo: ízigo kq' gozníi Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yínálníigo idee yat'éégo bihashke'íi halk'ihí biyi'dí' aqł yidłago áyíłaa. ²⁰ Ni' táyi' dahnagozníi dawa hayúshj ch'adaagoyáá, la'íi dzilíi doo la' hit'j da silíj. ²¹ Áidí' hilóí dázho nchaahi, dała'a gonenadín dahdidleegohí, yaaká'dí' nnee biká' náttáá: hilóí náttáá nagont'og dázho bégodzidihíi bigha nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go ádaayihíi lék'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayoníhíi dała'a shich'i' nyáágo gáshihñii, Yushdé' kú ñnáh; bizhaan ízigo nant'i' nagháhi, tú ląágo ilth at'ééyú nazkaaníi yiká' dahsdaahíi, baa ya'iti'íi níl ch'i'nah ashle'; ² An ni'gosdzán biká' nnee bánadaant'aahíi yil nant'i' nadaaskaihi, nant'i' na'idaahíi hách'it'iiníi bich'i' ch'idłaqhi bee bíi nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'ahíi, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'igolíyigo oshłtj; áige isdzán híłtsaa, nt'éshj bégodzidi dázho lich'i' yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihí'nañ ádaadil'iiníi dahot'éhé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhíi lichii dot'izhi

hik'e dážhó lichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi la'íi dilkoqohé baa dahnaznil, la'íi óodo ideehíi, ncho'i hik'e nant'í' na'idaahi ncho'i dawa yee halk'ilgo, dahyokaak: ⁵ Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'aq, NT'ÉSHĪ DOO BÍGÓZINĪÍ, BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'Ī' NAKAIHĪÍ HIK'E NĪ'GOSDZÁŃ BIKÁ' NCHO'GO ÁGOT'EEHĪÍ BĀĀ NLĪNI. ⁶ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahi daabidihíi, hik'e ínashood Jesus bigha nabi'distseedi daabidihíi bee isdzán bił nágodizyisgo hiłtsaq: hiłtsaqáda' dážhó shił díyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáshilnñiid, Hant'é bigha nił díyagodzaa? Díi doo bígózi dahí isdzán, la'íi nt'eshj bégodzidi dahbogheehíi bitsits'in gosts'idi la'íi biyeshdee gonenanhi, baa nił nagoshni'. ⁸ Ái nt'eshj bégodzidi hintsaq n'íi, nlii n'íi, k'adíi da'adíhi: o'i'án doo ni'i'áhi dadí' hagháhi, da'ilíi hileehzhj': ni'gostzáñ biká' daagolínii, ni'gostzáñ nni'taadá' naltsoos be'ihí'náhi biká' daabizhi' doo hak'i dahnazgoz'aq dahíi, nt'eshj bégodzidi daayiltsaqgo yaa bił díyadaagot'ee doo, ái nlii n'íi, k'adíi da'adíhi, ndi nanádahi. ⁹ Goyáanii bee natsekeesíi díi bił ígozhj. Bitsits'in gosts'idihíi dzilgosts'idi ádaat'ee, ái isdzán yiká' dahsáhi. ¹⁰ La'íi ízigo nadaant'aahíi gosts'idi ádaat'ee: ashdlai'híi nandee, dała'a t'ah nant'aa, la'íi doo hwaa highá da; án nyáágo dé't'ihézhj' nant'aa doo. ¹¹ Nt'eshj bégodzidi nlii n'íi, k'adíi da'adíhi, tsebídngée nant'aahíi át'éé, ndihíi gosts'idi itah nlíni. da'ilíi hileeh yune' diyaa. ¹² La'íi biyeshdee gonenáni hintsaaníi, ízigo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áidá' dała'a łedihikeezzhj' nt'eshj bégodzidi yił nant'aago baa daagodest'aq. ¹³ Daabiini'íi dała'a nádleehgo daabinawodíi hik'e yedaabik'ehíi nt'eshj bégodzidi yaa daayin'e doleeh. ¹⁴ Ái dibeljíi biZhaazhé nlíni yił nadaagodíikaad, ndihíi dibeljíi biZhaazhé nlínihił bitis hileeh: án nant'an daanliinił yeBik'ehíi, ízigo nant'an daanliinił biNant'a': án yił nakaihił daabi'dokéed, habi'do'nił, nt'éégo yiké' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gánáshild'o'niid, Tú íltah at'éégo nazkaqahi hintsaqahíi, bizhaan biká' dahsdaahíi, ái tuhíi nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi, nnee láni, nnee binant'a' dała'áhíi i'aniyú naznilíi, la'íi nnee íltah at'éégo yadaakt'i'íi ádaat'ee. ¹⁶ Nt'eshj bégodzidi biyeshdee gonenanhi hintsaqahíi, ái bizhaaníi yik'edaannihi doo, yo'odaayilt'e'go dáłtichiigo ádaile', bits'íi daayiyaq la'íi kq' bee daayidihid doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íinił da'adaane'go bijii yune' hádaat'ijgo áyíłaa, daabiini'íi dała'a ánádaidle'go, yedaabik'ehíi nt'eshj bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi dá begolzaazhjí'. ¹⁸ Isdzán hintsaaníi ízigo kłh goznili at'éé, ái ni'gostzáñ biká' ízigo nadaant'aahíi yá nant'áhi at'éé.

18

¹ Díi bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á la'i yaaká'dí'hayaa higaalgo hiłtsaq, dážhó binawod golínihi; bits'á'idindláadíi bee ni'gostzáñ biká' got'íi silii. ² Ádjid dilwoshgo gáníi, Bábylon, dážhó ízigo at'éé n'íi nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolii silii, spirits daanchq'i dawa áígee ndaagozle', dlq' daanchq'i hik'e dlq' bik'e daach'isch'i'íi áígee ndaagozle' aldó'. ³ Bizhaan biwine bich'í' nant'í' na'idah há'it'íihíi bee nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi bił nádaagodizyis, nnee ízigo nadaant'aahíi bizhaaníi yił nant'í' nadaaskai, la'íi ni'gostzáñ biká' nnee dawahá baa nada'inihił bizhaan dážhó háłdzilíi bits'á'dí' hádaakdzil daasilii. ⁴ Áidí' la' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'áq gáníigo, Shik'íiyú, bizhaan bits'á' nohkáh, dahyúgohíi nohwíi aldó' bincho'íi be'ádaanoht'ee, la'íi bich'í' góyéégo nagowaahíi nohwíi aldó' itah doo. ⁵ Bincho'íi yaaká'yú nel'áqgo yaa

hi'aa, Bik'ehgo'ihina'na' bincho'ii yéna'lnii. ⁶ Hago anát'iidí k'ehgo bíi aldó' ágána'aaahle', hago anát'iidí da'ágána'ho'la'ago nakidn bich'i' nanáda'ohniik: idee biyi' ha'desbhií da'ágána'ho'la'ago nakidn bá hanáda'do'lbih. ⁷ Ída'odliigo dawahá yee bil gonedi'íhii k'ehgo da'ágána'ho'la'ago koniigodilne' hik'e chaa' na'idaahí baa daadohné': bijii yune' gáididi'nii, Shíi íziso isdzán nant'áhi dahsdaahí nshíj, doo itsaa nshíj da, chaa' na'idaahí áshood bee shaa godogaalgo. ⁸ Ái bighá dála' jiiigo iltah at'éego góyéego nagowaahí bee baa godogaal, da'itsaahí, chaa' na'idaahí, la'íi shiná' góyéhi; kq' bee bididodlik: Bik'ehgo'ihina'na' nohweBik'ehn baa ya'it'íi íziso at'ééhií bighá. ⁹ Ni'gosdzán biká' íziso nadaant'aahí yil nant'i' naskai n'íi, hik'e yil bil daagonedlii n'íi, dilidíi bits'á'dí lidíi daayo'iidá' baa daachag doo, la'íi natídaadindli'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolne'íi yédaaldzidgo anahdi' nadaazii doo, gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso kih goznil n'íi, Bábylon, dáka'at'éé n'íi! Dála'á ledihikeezzi' biyi' naa ya'it'íi ik'idá' bengonyáa. ¹¹ Ni'gosdzán biká' nnee dawahá baa nada'inihií baa daachag doo, la'íi chaa' nakai doo; nnee doo la' baa naná'ihii dahí bighá. ¹² Óodo, beshligai, tséé ílíni, dilkoqhé, nak'a'ligai nt'éhi, lichii dot'izhi, masgágo, dázhó lichii'íi, tsj iltah at'éhi ilka' daagolchinií, bichih yee da'dilo'íi biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahí, tsj lán ílíni be'ádaaszaahí, besh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, la'íi tséé marble holzéhi be'ádaaszaahí, ¹³ Cinnamon holzéhi, kika'golchini, ch'il bik'ah lán ílíni, jeeh didlidgo kika'golchini, wine, ik'ah, ik'aan nt'éhi, t'oh naghái, magashi, dibelíi, híi, tsinagháhi bijád nakihí, daabi'des'náhi, la'íi nnee daanliinií. ¹⁴ La'íi nest'a' dázhó hant'ii n'íi nits'á'zhi' bengonyáa, la'íi dázhó itisgo nt'éehí hik'e bee íziso ant'éehí nits'á' da'ilíi silii, dahazhi' doo nahintséhgo da. ¹⁵ Nnee ái baa nada'inihií isdzánhií bits'á'dí' hádaaldzil daasiliinií, isdzánhií biniigodilne'íi yédaaldzidgo, daachago natídaadindli'go da'anahyú nadaazii doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso kih goznil n'íi, nak'a'ligai dázhó nt'éhi, hik'e dot'izhgo lichii'íi, la'íi dázhó lichii'íi bee bik'e'izlaa ni', óodo, la'íi tséé ílínií, la'íi dilkoqhé bee bik'esinil ni'. ¹⁷ Dawahá bee há'ildzil n'íi dála'á ledihikeezzhí' doo nt'é da silii laq. Tsina'eekíi yiká' nadaant'aahí, dawa bil nada'ieehí, nada'ieehí, la'íi dahayú nada'ieehyú baa nada'inihií la'íi nada'inihií da'anahyú nadaazii. ¹⁸ Dilidíi bits'á'dí' lidíi daayo'ijgo nádaadilghaazhgo gádaanii, Díi íziso kih gozníil doo la' gá'at'éé da ni! ¹⁹ Daachago natídaadindli'go bitsits'in biká'zhi' leezh daikke' gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso kih goznil n'íi, yee hádaaldzili bitsina'eekíi daagolínií yee hádaaldzil n'íi! Dála'á ledihikeezzhí' doo nt'é da silii. ²⁰ Yaaká'yú daagonhíni, nadaal'a'á dilzini daanohíni, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' nohwinkááyú nada'iziidi, nohwil daagozhóq le'; Bik'ehgo'ihina'na' íziso kih goznil n'íi nohwil nohwighá t'áazhi' bich'i' nanahesnil. ²¹ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á íziso at'éhi tséé be'ik'ahé ga'at'éhi nanaahi náidn'ago tunteel yiyi' oyihné' gánígo, Da'ágát'éego íziso kih goznili, Bábylon holzéhi, ts'iltáago doo hagee nát'ii da doleel. ²² Tsibe'idot'áté yee da'do'aahí, bee dot'áté yidaagolsinií, tsjsól yee da'do'aahí, hik'e beshdilwoshé yee da'do'aahí dawa niyi'yú doo hagee naadiits'ih da doleel; nnee dawahá áiléhi, hagot'éego áiléhi daanliinií, nitahyú doo hagee nát'ii da doleel; nitahyú tséé ik'aago áhilt's'agii doo hagee naadits'ag da doleel; ²³ Nitahyú ik'ah kq'íi bits'á'idindínií da'ádhí doleel; nnee niinéhí hik'e isdzán niinéhí bizhii doo hagee naadiits'ih da doleel; nnee nitahyú baa na'inihií íziso nandee ni', ni'gosdzán biká'; nitahyú iyónzinií

nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa ch'a'ónil ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihina'nañ binkááyú nada'iziid n'íi bidil, nnee Bik'ehgo'ihina'nañ bá hadaadeszaa n'íi bidil, la'íi nnee ni'goszán biká' nadaastseedíi dawa bidil ízigo kñh goznilií bitahyú hit'íi.

19

¹ Díi bikéd'fgo nnee dážhó lání yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'áá, Bik'ehgo'ihina'nañ nohweBik'ehn ba'ihégoşí le'; Hasdách'igháhíi, ba'ihégonzinií, goch'idnlnsinií, la'íi dawa yebik'ehíi bíyéhi at'éé. ² Da'aniigo la'íi dážhó nlt'éégo aayaltí; bizhaan, ízigo nant'í' nagháhi yee ni'goszán yilchqodi, yaa yaltí, la'íi bánada'iziidi naistseedhíi bighá yá t'áqzhí' nanáhesniil. ³ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihina'nañ ba'ihégoşí le', ánadaado'niid. Áidí' lid kñh goznilií bits'á'dí'hi doo ngonel'áá dayú hahtíi doleel. ⁴ Nt'éégo bádaayáyú nadindíi'íi la'íi nt'éshí daahinaahíi díi'íi biyahzhí' hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihina'nañ nant'aago dahsdaayú daayokaqah, gádaaniigo, Doleelgo at'éé; Bik'ehgo'ihina'nañ ba'ihégoşí le'. ⁵ Áidí' nant'an biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii dits'ag gáníigo, Bik'ehgo'ihina'nañ daahohiikaqah ba'ihédaanoşí le', daanohwigha bánada'ohsiidíi, daanohwigha daabinolsinií, doo ízigo ádaanoht'ee dahíi la'íi ízigo ádaanoht'eehíi. ⁶ Nnee dážhó lání ádaaniigo ga'ahilts'ago, tú dážhó yat'éégo yaahilni ga'ahilts'ago, yat'éégo idi'niihíi k'ehgo áhikts'ago disits'áá, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihina'nañ ba'ihégoşí le': Bik'ehgo'ihina'nañ nohweBik'ehn dawa yebik'ehn yee nant'aa. ⁷ Halaa nohwil daagozhó le', nohwil daagonedlíi le', án daadinlíi le': dibelhíi biZhaazhé nlni niinéhií biká' ngonyáago bi'aa hileehíi ilch'í'ádedlaa. ⁸ Ái nak'á'ligai dážhó nlt'éhi, doo chí dahi, dážhó ligaii bik'esilaa doleelgo baa godet'áq: díi nak'á'ligaihíi nnee Bik'ehgo'ihina'nañ báhadaadeszaahíi bi'at'e' nzhóni at'éé. ⁹ Nt'éégo ágáshlnii, Díi bee ágóle', Hadín dibelhíi biZhaazhé nlni niináago bá da'idaayú daabidokéedíi biyaa daagozhó doleel. Ágánáshildóniid, Díi Bik'ehgo'ihina'nañ da'anii ánihi. ¹⁰ Áik'ehgo biyahzhí' hayaa asdzaago hosikáqádí' gáshlniiid, Doo ágánt'íi da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolni'go dała' nada'idziidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihina'nañ zhá honkaqah: Bik'ehgo'ihina'nañ binkááyú yadaakt'i'íi Jesus baa nagolni'hi dážhó itisyú yaa nagolni' n'íi át'éé. ¹¹ Yáa ilts'á' ádzaago hñlgai hiltşaq; ái yiká' dahsdaahñ Badach'ohi hik'e Da'aníhi holzee, án da'áígee ná'yáati' la'íi nlt'éégo ágot'eehíi bighá nagonlkaad. ¹² Binaahíi k'p' yadiinahíi ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'an bich'ah ląágo dahnazñil; bizhi' dahgoz'áq, ái nnee doo la' yígóşí da, bíi zhá yígóşí. ¹³ Íhíi dil biyi' nastsoozí bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihina'nañ biYati' holzee. ¹⁴ Áik'ehgo yaaká'yú nadaagonlkaadíi hñlgai bil hilwohíi biké' náiseel, nak'á'ligai dážhó nlt'éhi, dážhó ligaii, doo chñh dahi bik'enazlaa. ¹⁵ Bizé'dí' bésh be'idiltishé denini há'áá, ái nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi yee yihiltish doo; bésh dahyotíiigo nant'aa doo: la'íi dahts'aa bitoo yiká' naghaago hayigeşí k'ehgo Bik'ehgo'ihina'nañ Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nnee yich'í' gode'aah. ¹⁶ Bi'íi la'íi bik'aizhí' bizhi' bek'e'eshchíi, ái díi k'ehgo dahgoz'áq, Ízigo NANT'ÁN DAANLIINIÍ BINANT'A, NANT'ÁN DAANLIINIÍ YEBIK'EHÑ. ¹⁷ Nt'éégo Bik'ehgo'ihina'nañ binal'a'a ya'ái yiyi' sizíigo hiltşaq; án dló' yáa ihni'yú nada'iníihíi dawa yich'í' nadidilghaazh gáníigo, Yushde', Bik'ehgo'ihina'nañ ízigo at'éhi bá da'idaqahíi baa íla'ádaahne'; ¹⁸ Ízigo nant'an daabitsí', siláada binant'a' daanlíni daabitsí', nnee ndaalwodi daabitsí', hñ daabitsí', yiká' dahnaháztaaníi daabitsí', la'íi

nnee dawa doo isná daanliji dahíi hik'e isná daanliinií, doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehíi daabitsi' daahsaq doleelhií bigha. ¹⁹ Ádíd' nt'eshi bégodzidi hiłtsaa, la'íi ni'gosdzán biká' ízigo nant'an daanliinií bisiláada bilgo íla'ádaaszaa, hií yiká' dahsdaahn bisiláada bilgo yił nagonkaad doleelgo. ²⁰ Nt'eshi bégodzidi yisnáh silii, la'íi Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi ádil'ini aldó' yisnáh silii, nt'eshi bégodzidi bináa' godiyihgo ana'ol'iiłgo nnee nt'eshi bégodzidi be'idimidlidé bee bídi'nididihii, la'íi bií át'éego be'ilzaahii daayokaahii yich'i' nazch'a'i. Díi da'ála dá daahinaago tsélk'ó'i bił dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihii hií yiká' dahsdaahn bésh be'idiltishé bizé'dí' há'áahii yee nadaistseed: áik'ehgo dló' iltah at'éehii ái daabitsi'ii yee náda'isdjii.

20

¹ Ádíd' Bik'ehgo'ihina' binal'a'a yaaká'dí' hayaa higaalgo, o'i'án doo ni'i'ánihi bá be'igeésé hik'e bésh hishbizhii nchaahi dahyonilgo hiłtsaa. ² Án t'iishcho, doo áni da t'iishii, ch'iidn nant'ánhi, Satan holzéhi, yił ndéelgo dala'a doo náhóltagyú legodzaazhi' hiyist'oggo, ³ O't'án yune' yó'olt'e' da'dentáádí' o'ígéé, nnee iltah at'éego hadaazt'i'ii yúwehyú doo ch'a'onayinił dahíi bigha, dala'a doo náhóltagyú legodzaazhi': ái bikédí'go dé't'ihézhí' nanánt'ih doleel. ⁴ Ádíd' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaanií hiłtsaaqgo yiká' dahnaháztaanií aayádaakti'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagolnii'ii hik'e Bik'ehgo'ihina' biyati'hii bigha bik'os nadaahisk'i n'ii biyi' nazii n'ii hiłtsaa, ái nt'eshi bégodzidi dagohii be'ilzaahii doo daayoskaad dahíi, daabitá' dagohii daabigan bebidaanidlidé doo bee bídaanidlid dahíi; ái daahinaa násdliigo, dala'a doo náhóltagyú legodzaazhi' Christ yił nádaant'aah. ⁵ Láhzhí' nanezna'ii doo daahinaa násdlii da, dala'a doo náhóltagyú legodzaahii qałgo zhá. Díinko dantsé nanezna'ii naadikáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'ii naadikáhgee hadín yitah naadiidzaahii biyaa gozhó' hik'e bił godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahii doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihina' hik'e Christ bi'okaah yebik'ehii daanlii doleel, dala'a doo náhóltagyú legodzaazhi' yił nadaant'aah doo. ⁷ Dala'a doo náhóltagyú legodzaahii qałgo Satan ha'ásit'iidí' ch'inálteeh. ⁸ Ádíd' díi'yú ni'gosdzán biká' goz'aa'yi iltah at'éego hadaazt'i'ii, Gog hik'e Magog daagolzeehii, ch'ayiniilyú nagonkaad doleelhií bigha íla'análn'e'yú hágháh: ái túnteel tábaq sáhií k'ehgo da'áholaa doo. ⁹ Ni'gosdzán nteelii biká' dahnádnisaa, nnee Bik'ehgo'ihina' báhadaadeszaahii daagolii'gee biina, hik'e k'ih goznili kol daanzhóni biinaa lédnt'i' silii: áidá' yaaká'dí' k'ó' nkednna'go qał daabi'nliid. ¹⁰ Ádíd' ch'iidn nant'an bich'i' nazhch'a'ii k'ó' hik'e tsélik'ó'i bił dilti'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'eshi bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi ádil'inihií naházta'aa'yi, áigeé jii hik'e t'é'go goyéé bich'i' nagowaa doo, doo ngonel'aa dayú dahazhi'. ¹¹ Ádíd' nant'an biká'dahsdáhi ligaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hiłtsaa, án bits'á'dí' ni'gosdzán hik'e yáa bił ogoyáa; ádíd' doo hayú goz'aa da lék'e. ¹² Nanezna'ii doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehii Bik'ehgo'ihina' bídahí' nadaazii'go hiłtsaa; ádíd' naltsoos ílts'á' ádaadzaa: la'i naltsoos ílts'á' nanádzaa, ái naltsoos be'ihí'náhi: nanezna' n'ii hant'é ádaaszaahii naltsoos biyi' k'e'eshchiinií bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'ii naadiikaigo áyíllaa: da'itsaahí' hik'e Ch'iidntahdí' nanezna' n'ii nanaadiikai: ádíd' dawa hant'é ádaaszaa shíhií bigha baa yáda'iti'. ¹⁴ Ádíd' da'itsaahii hik'e Ch'iidntahíi

ko' dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díínko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áídá' dahadín naltsoos be'ihí'náhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'ąą dayúgo ko' dilti'go sikaaní biyi' yuyaa olte'.

21

¹ Áídí' yaaká' ánídéhí hik'e ní'gosdzán ánídéhí hiłtsąą: dantsé yaaká'híi hik'e dantsé ní'gosdzánhíi bech'ígonyáá; áídí' túnteel ésdjíd. ² Shíi, John, Jerúsalem ánídéhí, kįh godiyini goznili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' hayaa goldohgo hiłtsąą, na'ilíhn k'ad nnińehgo bika' hileehíi yiba' ilch'į'ádodlaahíi ga'at'éégo. ³ Yaaká'dí' kozhii ádjíd áłts'ago disiits'ąą gánúgo, Isąą, da'ch'okąąh goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' golínií nnee bitahyú goz'ąą, án bił daagolúgo nneehíi bichągháshé daanlįi doleel, Bik'ehgo'ihí'nań dabíi yil daagolúgo, bíi Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąh doleel. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binaá tú bá k'eda'ikdéh doleel; da'itsaahíi da'ádįh doleel, doo kol gozhóq dahíi, daach'ichagíi, daach'inníihíi ndi da'ádįh doleel: dantsé ái begoz'ąą n'íi bech'ígoyááhíi bigħą. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánniid, Isąą, dawahá ánídého ánáshdléh. Áídá' shíi gáshihnniid, K'e'ikchíi: díi yati'íi da'anii la'íi ba'olniihi at'éé. ⁶ Gánáshikdo'niid, Aął łalzaa. Shíi Áłpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshłįi. Hadín dibá' nliinií tú hináhi halįhíi bá ná'isłįh, doo bigħą nahi'niil dago. ⁷ Hadín dawahá yitis siliinií dawa bíyéé doleel; Bik'ehgo'ihí'nań yokąąhń nshłįi doleel, shiye' nłįi doleel. ⁸ Áídá' dawa yee nádaaldzidíi, doo da'odłąą dahíi, nchó'go ádaat'eehíi, nnee nadaiłtseedíi, nant'į' nakaihi, iyodaanzłhíi, nadn'ái daayokąąhíi, la'íi léda'ilchoohíi dawa tséikų'i bił dilti'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'ąą: ái nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á gots'idihíi dala'á, its'aa gots'idi gots'idn góyéégo banagowaahíi bee halk'ilíi, yee dahikáti shaa nyáágo, shich'į' hadzii gánúgo, Yushdé', isdzán áni nńáhi, dibelįi biZhaazhé nłini bi'aahíi nił ch'í'nah ashle'. ¹⁰ Áídí' Holy Spirit shiká'zhí' adzaago Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'áhił dzil dązhó nchaahi yúdahyúhi biká' oshiltłįi, áígee íziso kįh goznilií, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' bił nkegonyáágo shł ch'í'nah áyúłlaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'idindłáádíi bee bits'ą'idindłáád: bits'ą'idindłáádíi tséé dązhó łán ilni, jasper holzéhi, dénkóného binkááyú got'įhíi ga'at'éé; ¹² Ái kįh goznilií binaayú lé'dit'įhíi dązhó nteel áídí' dązhó yúdahgo alzaa lęk'e, nakits'adahgo dáádítłh, ái da wago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á nadaazłi, Israel nakits'adahyú hat'íi daabizhi' dahnagoz'ąą, dáádítłhíi biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádítłh; nahokųé dahstaądí'go taadí' dáádítłh; na'idi'ahdí'go taadí' dáádítłh; ya'ái onadáhdí'go addó' taadí' dáádítłh. ¹⁴ Kįh goznilií binaayú lé'dit'įhíi bit'ąąhgo nakits'adahgo ist'įhgo légodnt'i', dibelįi biZhaazhé nłini binal'a'á nakits'adah daabizhi' ái biká' dahgoz'ąą. ¹⁵ Shich'į' yałt'íi be'ida'nel'ąąhé óodo be'alzaahi naitih, ái kįh goznilií hik'e bidáádítłhíi, la'íi binaayú lé'dit'įhíi yee yí'da'nel'ąąhgo. ¹⁶ Kįh goznilií djįzh' hágodn'áá, naniigo dáne'niyú dáłekt'ee: kįh goznilií be'ida'nel'ąąhé yee yida'nel'ąądgo nakits'adahń doo náhółtagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohíi, dáne'niyúhíi, hik'e ts'ídagíi bilgo dáłekt'ee. ¹⁷ Áídí' binaayú lé'dit'įhíi aldo' yí'nes'ąądgo dala'á gonenadín iká'yú dizdin djį'i nnee bigan ilhadit'ąądí' biganlataházh' ngont'į'go, ái Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú golínií k'ehgo at'éé. ¹⁸ Binaayú lé'dit'įhíi tséé łán ilni, jasper holzéhi, be'ąolzaa: kįh goznilií

dá óodo zhá, dolyiini binkááyú got'íhíí ga'at'éhi, be'ágoorza. ¹⁹ Binaayú lé'dit'íhíí bitl'ááh ist'ínií tséé iltah at'éhi lán da'íliníí bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee itl'ááh ist'ínií jásper holzéhi be'ágoorza; nakígeehíí sápphire holzéhi; taadngeehíí chálcedony holzéhi; díí'ígeehíí émerald holzéhi; ²⁰ Ashdladngeehíí sárdonyx holzéhi; gostángeehíí sárdius holzéhi; gosts'idígeehíí chrýsolite holzéhi; tsebígeehíí béryl holzéhi; ngost'áígeehíí tópoz holzéhi; gonenangeehíí chrýsoprasus holzéhi; láts'ádahgeehíí jácynth holzéhi; lá'íí nakíts'ádahgeehíí ámethyst holzéhi be'ágoorza. ²¹ Dáádít'íhíí nakíts'ádahíí dílkóphé lán ílíni, pearl holzéhi, nakíts'ádahgo be'alzaa: dała'á ntáágo pearl dała'á bíl ádaaszaa: kíh goznílí bíyi' intínhíí dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'íhíí k'ehgo alzaa. ²² Áígee da'ch'okáqah goz'aaníí doo hish'íí da: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi hik'e dibel'íí bíZhaazhé nlini bílgo dabíí da'ch'okáqah goz'aaníí daanlíí. ²³ Kíh gozníígeee ya'ái lá'íí t'é'goná'ái da'ádíh ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idíndláadíí bee got'íí, lá'íí dibel'íí bíZhaazhé nlini bee got'íhíí nlíí. ²⁴ Nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí hadíí hasdákaihíí, áí kíh goznílíí bits'á'idíndláadíí yee nakai doo: lá'íí ní'gosdzán biká' ízísigo nadaant'aahíí ízísigo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodn'sinií yíl níhikáh doleeł. ²⁵ Bídáádít'íhíí jíígo doo daná'det'íh da: akú t'é' ánágodíh. ²⁶ Nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í ízísigo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodn'sinií yíl níhikáh doleeł. ²⁷ Hadíí daanchó'íí doo hagot'éégo ha'akáh da, nchó'go at'éégo ánát'íhíí, lá'íí hadín lé'íichoohíí aldó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadín dibel'íí bíZhaazhé nlini binaltsoos be'ihí'náhi bizhi' dahgoz'aaníí zhá ha'akáh doleeł.

22

¹ Áídí' tú be'ihí'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'íígo, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibel'íí bíZhaazhé nlini nadaant'aago dahskeedí' hálíígo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shíl ch'í'nah áyíílaa. ² Kíh goznílíí ch'í'ítinyú íhí'nyú, lá'íí tú nliníí da'ách'izhínéé nel'aago tsj'nt'áni be'ihí'náhi nádihikáad, áí nakíts'ádahyú at'éégo nánt'ín, dádaanánt'íngeee nest'á' dała'áyú át'éhi dahnándah: bit'aqahíí nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí yee nádaadzíihí. ³ Áígee dénchó'go ágot'eehíí ánádíh doo: áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibel'íí bíZhaazhé nlini nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokáqah doleeł. ⁴ Biníí daayo'íí doo; bizhi'íí bitá'gee dahnagoz'aq doo. ⁵ T'é' ánádíh doleeł; ik'ah kó'íí lá'íí ya'ái be'idíndláadíí doo hagot'íí da; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ dabíí bá idíndládi nlíí doleeł: lá'íí doo ngonel'aq dayú dahazhí' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánáshíldo'niid, Díí yati'íí ba'olníhi hik'e da'aníhi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ binkááyú nada'iziidi níí daadilzini daayokáqah, k'ad ágonéhíí bánada'iziidíí yíl ch'í'nah ágole'híí bighá binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' daades'a'. ⁷ Isáq, dák'adégo nánshdaal: díí naltsoos hagot'éégo ágonéngo benet'aaníí hadín yíkisk'eh at'éehíí biyaa gozhóq doleeł. ⁸ Shíí, John, díí ágot'eehíí disíits'áq lá'íí híltsaq. Áík'ehgo disíits'áqadí' híltsaqo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á áí shíl ch'í'nah áyíílaahi biyahzhí' hayaa asdzaago hoshkáqah nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo gáshílníid, Doo ágánt'íí da: shíí, ní, ník'isyú, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, hik'e díí naltsoos biyi'dí' yati'íí yíkisk'eh ádaat'eehíí bílgo dala' nada'izíid. Bik'ehgo'ihí'nañ zhá onkáqah. ¹⁰ Gánáshíldo'niid, Díí naltsoos hagot'éégo ágonéngo benet'aaníí bida'denl'jéeh hela', biká' ngonyááhíí bighá. ¹¹ Hadín doo dávik'ehyú át'íí dahíí, án dayúweh ye'at'íí le': hadín dénchó'égo at'ííhíí, án dayúweh ye'at'íí

le': hadín nlt'éégo at'ééhií, án dayúweh nlt'éégo at'éé le': la'íí hadín dilziníí, dayúweh dilzj le'. ¹² Isaa, dák'adégo nánshdaak; koch'i' nada'ishniíhí bíl nánshdáh, nnee dała'á ntjigo hagot'éégo ánánt'iidhií bigha bich'i' na'ishniílgo. ¹³ Shíí Álpha hik'e Oméga nshlji, begodeyáhi hik'e bengont'i'i, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehií biyaa daagozhóq doleel, áí tsj'nt'áni be'ihí'náhi yaa dokaahgo bá goz'aa, la'íí kji goznílií ch'íná'itjhyú ch'idokaahgo ałdó' bá goz'aa. ¹⁵ Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'i' nakaihi, nnee nadailtseedi, nnee nadn'ái daayokqahi, la'íí dahadín lé'ichoohíí bíl nzhqogo dayúweh lé'ikchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díí bee nohwil nagoln'i'go de'fa'. David bikeghad nshlji, hik'e David bits'á'dí'hi nshlji, ts'iksóosécho bits'á'idindini nshlji. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daanii. Hadín idits'agi ałdó', Yushdé', nii le'. Hadín dibá' nlijhií hígháh le'. Hadín hát'íinií tú be'ihí'náhi yodlaa, doo bigha nahi'niil dago. ¹⁸ Nnee dała'á ntjigo díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí daidits'agií gádaabildishnií, Dahadín díí inágodn'aaqhií, góyéégo ágot'eehií díí naltsoos biyi' k'e'eshchiinií, Bik'ehgo'ihí'nañ góyéégo godigháhií bich'i' inágado'aa: ¹⁹ Dahadín díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí la' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ ałdó' naltsoos be'ihí'náhi biyi'dí', kji godiyini goznílií biyi'dí', la'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiinií biyi'dí' biyéé zhinéehíí bits'á' hayiné' doleel. ²⁰ Díí yaa nagosni'íí gáníí, Da'anii shíí dák'adégo nánshdaak: Doleelgo at'éé. Da'anii Jesus, nohweBik'ehí, de'nnáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehí bilgoch'oba'íí daanohwigha nohwich'i' begoz'aa le'. Doleelgo at'éé.

Read the New Testament daily

January

date	scripture
1	Matthew 1.1–2.12
2	Matthew 2.13–3.6
3	Matthew 3.7–4.11
4	Matthew 4.12-25
5	Matthew 5.1-26
6	Matthew 5.27-48
7	Matthew 6.1-24
8	Matthew 6.25–7.14
9	Matthew 7.15-29
10	Matthew 8.1-17
11	Matthew 8.18-34
12	Matthew 9.1-17
13	Matthew 9.18-38
14	Matthew 10.1-23
15	Matthew 10.24–11.6
16	Matthew 11.7-30
17	Matthew 12.1-21
18	Matthew 12.22-45
19	Matthew 12.46–13.23
20	Matthew 13.24-46
21	Matthew 13.47–14.12
22	Matthew 14.13-36
23	Matthew 15.1-28
24	Matthew 15.29–16.12
25	Matthew 16.13–17.9
26	Matthew 17.10-27
27	Matthew 18.1-22
28	Matthew 18.23–19.12
29	Matthew 19.13-30
30	Matthew 20.1-28
31	Matthew 20.29–21.22

February

date	scripture
1	Matthew 21.23-46
2	Matthew 22.1-33
3	Matthew 22.34–23.12
4	Matthew 23.13-39
5	Matthew 24.1-28
6	Matthew 24.29-51
7	Matthew 25.1-30
8	Matthew 25.31–26.13
9	Matthew 26.14-46
10	Matthew 26.47-68
11	Matthew 26.69–27.14
12	Matthew 27.15-31
13	Matthew 27.32-66
14	Matthew 28.1-20
15	Mark 1.1-28
16	Mark 1.29–2.12
17	Mark 2.13–3.6
18	Mark 3.7-30
19	Mark 3.31–4.25
20	Mark 4.26–5.20
21	Mark 5.21-43
22	Mark 6.1-29
23	Mark 6.30-56
24	Mark 7.1-23
25	Mark 7.24–8.10
26	Mark 8.11–9.1
27	Mark 9.2-29
28	Mark 9.30–10.12

date	scripture
1	Mark 10.13-31
2	Mark 10.32-52
3	Mark 11.1-26
4	Mark 11.27-12.17
5	Mark 12.18-37
6	Mark 12.38-13.13
7	Mark 13.14-37
8	Mark 14.1-21
9	Mark 14.22-52
10	Mark 14.53-72
11	Mark 15.1-47
12	Mark 16.1-20
13	Luke 1.1-25
14	Luke 1.26-56
15	Luke 1.57-80
16	Luke 2.1-35
17	Luke 2.36-52
18	Luke 3.1-22
19	Luke 3.23-38
20	Luke 4.1-30
21	Luke 4.31-5.11
22	Luke 5.12-28
23	Luke 5.29-6.11
24	Luke 6.12-38
25	Luke 6.39-7.10
26	Luke 7.11-35
27	Luke 7.36-8.3
28	Luke 8.4-21
29	Luke 8.22-39
30	Luke 8.40-9.6
31	Luke 9.7-27

date	scripture
1	Luke 9.28-50
2	Luke 9.51-10.12
3	Luke 10.13-37
4	Luke 10.38-11.13
5	Luke 11.14-36
6	Luke 11.37-12.7
7	Luke 12.8-34
8	Luke 12.35-59
9	Luke 13.1-21
10	Luke 13.22-14.6
11	Luke 14.7-35
12	Luke 15.1-32
13	Luke 16.1-18
14	Luke 16.19-17.10
15	Luke 17.11-37
16	Luke 18.1-17
17	Luke 18.18-43
18	Luke 19.1-27
19	Luke 19.28-48
20	Luke 20.1-26
21	Luke 20.27-47
22	Luke 21.1-28
23	Luke 21.29-22.13
24	Luke 22.14-34
25	Luke 22.35-53
26	Luke 22.54-23.12
27	Luke 23.13-43
28	Luke 23.44-24.12
29	Luke 24.13-53
30	John 1.1-28

date	scripture
1	John 1.29-51
2	John 2.1-25
3	John 3.1-21
4	John 3.22-4.3
5	John 4.4-42
6	John 4.43-54
7	John 5.1-23
8	John 5.24-47
9	John 6.1-21
10	John 6.22-40
11	John 6.41-71
12	John 7.1-29
13	John 7.30-52
14	John 7.53-8.20
15	John 8.21-30
16	John 8.31-59
17	John 9.1-41
18	John 10.1-21
19	John 10.22-42
20	John 11.1-53
21	John 11.54-12.19
22	John 12.20-50
23	John 13.1-30
24	John 13.31-14.14
25	John 14.15-31
26	John 15.1-27
27	John 16.1-33
28	John 17.1-26
29	John 18.1-24
30	John 18.25-19.22
31	John 19.23-42

date	scripture
1	John 20.1-31
2	John 21.1-25
3	Acts 1.1-26
4	Acts 2.1-47
5	Acts 3.1-26
6	Acts 4.1-37
7	Acts 5.1-42
8	Acts 6.1-15
9	Acts 7.1-29
10	Acts 7.30-50
11	Acts 7.51-8.13
12	Acts 8.14-40
13	Acts 9.1-25
14	Acts 9.26-43
15	Acts 10.1-33
16	Acts 10.34-48
17	Acts 11.1-30
18	Acts 12.1-23
19	Acts 12.24-13.12
20	Acts 13.13-41
21	Acts 13.42-14.7
22	Acts 14.8-28
23	Acts 15.1-35
24	Acts 15.36-16.15
25	Acts 16.16-40
26	Acts 17.1-34
27	Acts 18.1-21
28	Acts 18.22-19.12
29	Acts 19.13-41
30	Acts 20.1-38

date	scripture
1	Acts 21.1-16
2	Acts 21.17-36
3	Acts 21.37-22.16
4	Acts 22.17-23.10
5	Acts 23.11-35
6	Acts 24.1-27
7	Acts 25.1-27
8	Acts 26.1-32
9	Acts 27.1-20
10	Acts 27.21-44
11	Acts 28.1-31
12	Romans 1.1-17
13	Romans 1.18-32
14	Romans 2.1-24
15	Romans 2.25-3.8
16	Romans 3.9-31
17	Romans 4.1-12
18	Romans 4.13-5.5
19	Romans 5.6-21
20	Romans 6.1-23
21	Romans 7.1-14
22	Romans 7.15-8.6
23	Romans 8.7-21
24	Romans 8.22-39
25	Romans 9.1-21
26	Romans 9.22-10.13
27	Romans 10.14-11.12
28	Romans 11.13-36
29	Romans 12.1-21
30	Romans 13.1-14
31	Romans 14.1-23

date	scripture
1	Romans 15.1-21
2	Romans 15.22-16.7
3	Romans 16.8-27
4	1 Corinthians 1.1-17
5	1 Corinthians 1.18-2.5
6	1 Corinthians 2.6-3.4
7	1 Corinthians 3.5-23
8	1 Corinthians 4.1-21
9	1 Corinthians 5.1-13
10	1 Corinthians 6.1-20
11	1 Corinthians 7.1-24
12	1 Corinthians 7.25-40
13	1 Corinthians 8.1-13
14	1 Corinthians 9.1-18
15	1 Corinthians 9.19-10.13
16	1 Corinthians 10.14-11.1
17	1 Corinthians 11.2-16
18	1 Corinthians 11.17-34
19	1 Corinthians 12.1-26
20	1 Corinthians 12.27-13.13
21	1 Corinthians 14.1-17
22	1 Corinthians 14.18-40
23	1 Corinthians 15.1-28
24	1 Corinthians 15.29-58
25	1 Corinthians 16.1-24
26	2 Corinthians 1.1-11
27	2 Corinthians 1.12-2.11
28	2 Corinthians 2.12-17
29	2 Corinthians 3.1-18
30	2 Corinthians 4.1-12
31	2 Corinthians 4.13-5.10

date	scripture
1	2 Corinthians 5.11-21
2	2 Corinthians 6.1-13
3	2 Corinthians 6.14-7.7
4	2 Corinthians 7.8-16
5	2 Corinthians 8.1-15
6	2 Corinthians 8.16-24
7	2 Corinthians 9.1-15
8	2 Corinthians 10.1-18
9	2 Corinthians 11.1-15
10	2 Corinthians 11.16-33
11	2 Corinthians 12.1-10
12	2 Corinthians 12.11-21
13	2 Corinthians 13.1-14
14	Galatians 1.1-24
15	Galatians 2.1-16
16	Galatians 2.17-3.9
17	Galatians 3.10-22
18	Galatians 3.23-4.20
19	Galatians 4.21-5.12
20	Galatians 5.13-26
21	Galatians 6.1-18
22	Ephesians 1.1-23
23	Ephesians 2.1-22
24	Ephesians 3.1-21
25	Ephesians 4.1-16
26	Ephesians 4.17-5.2
27	Ephesians 5.3-33
28	Ephesians 6.1-24
29	Philippians 1.1-26
30	Philippians 1.27-2.18

date	scripture
1	Philippians 2.19–3.6
2	Philippians 3.7–4.1
3	Philippians 4.2-23
4	Colossians 1.1-20
5	Colossians 1.21–2.7
6	Colossians 2.8-23
7	Colossians 3.1-17
8	Colossians 3.18–4.18
9	1 Thessalonians 1.1–2.9
10	1 Thessalonians 2.10–3.13
11	1 Thessalonians 4.1–5.3
12	1 Thessalonians 5.4-28
13	2 Thessalonians 1.1-12
14	2 Thessalonians 2.1-17
15	2 Thessalonians 3.1-18
16	1 Timothy 1.1-20
17	1 Timothy 2.1-15
18	1 Timothy 3.1-16
19	1 Timothy 4.1-16
20	1 Timothy 5.1-25
21	1 Timothy 6.1-21
22	2 Timothy 1.1-18
23	2 Timothy 2.1-21
24	2 Timothy 2.22–3.17
25	2 Timothy 4.1-22
26	Titus 1.1-16
27	Titus 2.1-14
28	Titus 2.15–3.15
29	Philemon 1.1-25
30	Hebrews 1.1-14
31	Hebrews 2.1-18

date	scripture
1	Hebrews 3.1-19
2	Hebrews 4.1-13
3	Hebrews 4.14-5.14
4	Hebrews 6.1-20
5	Hebrews 7.1-19
6	Hebrews 7.20-28
7	Hebrews 8.1-13
8	Hebrews 9.1-10
9	Hebrews 9.11-28
10	Hebrews 10.1-18
11	Hebrews 10.19-39
12	Hebrews 11.1-16
13	Hebrews 11.17-31
14	Hebrews 11.32-12.13
15	Hebrews 12.14-29
16	Hebrews 13.1-25
17	James 1.1-18
18	James 1.19-2.17
19	James 2.18-3.18
20	James 4.1-17
21	James 5.1-20
22	1 Peter 1.1-12
23	1 Peter 1.13-2.10
24	1 Peter 2.11-3.7
25	1 Peter 3.8-4.6
26	1 Peter 4.7-5.14
27	2 Peter 1.1-21
28	2 Peter 2.1-22
29	2 Peter 3.1-18
30	1 John 1.1-10

date	scripture
1	1 John 2.1-17
2	1 John 2.18-3.2
3	1 John 3.3-24
4	1 John 4.1-21
5	1 John 5.1-21
6	2 John 1.1-13
7	3 John 1.1-14
8	Jude 1.1-25
9	Revelation 1.1-20
10	Revelation 2.1-17
11	Revelation 2.18-3.6
12	Revelation 3.7-22
13	Revelation 4.1-11
14	Revelation 5.1-14
15	Revelation 6.1-17
16	Revelation 7.1-17
17	Revelation 8.1-13
18	Revelation 9.1-21
19	Revelation 10.1-11
20	Revelation 11.1-19
21	Revelation 12.1-18
22	Revelation 13.1-18
23	Revelation 14.1-20
24	Revelation 15.1-8
25	Revelation 16.1-21
26	Revelation 17.1-18
27	Revelation 18.1-24
28	Revelation 19.1-21
29	Revelation 20.1-15
30	Revelation 21.1-27
31	Revelation 22.1-21

The Pronunciation and Meaning of some of the Words in the New Testament

Abiah (Abáiyah) Abíjah áldó' holzee.

Áchaz (Éikaz) — Áhaz áldó' holzee.

Ágar (Éígar) — Hágar áldó' holzee.

Areópagite (Ariyápagait) — yánáltihíí nliihíí golzeego ágolzee.

Baal (Béyal)

Bar-jóna— Jóna biye' golzeego ágolzee.

Bik'ehgo'ihí'nań báh hadaadeszaahíí— ínashood daanliiníí golzeego ágolzee.

Bitis-hagowáh— Israel hat'i'íí Egyptgee daagoljídá' Bik'ehgo'ihí'nań Egyptians daanliiníí yich'i' hashkeego binal'a'a yaaká'dí' yich'i' oyis'a', ishikín dantsé nakaihií nadaitseed doleełgo. Áídá' Israel hat'i'íí daanliiníí dáádítíhíí yiká' díł yíłta'yúgo bíí biye'ke doo nadaistseed da. Ái bitis-hagowáh holzee. Lenágodáhgee áí yínádaahniihgo da'iyáq. Áígee Jesus daztsáqádí' naadi-idaa lèk'e. Ái Easter holzee. (Acts 12:4)

Bóoz— Bóaz áldó' holzee.

Caesar (Sízar)

Caesaréa (Sesaríya)

Cáíaphas (Kéyafas)

Cenchréa (Senkríya)

Cephas (Síifas) — Peter áldó' holzee.

Ch'ah hobijíhíí— ach'idilwodgo díí ga'at'éhi holbijí.

Chárran (Káran) — Háran áldó' golzee.

Chíos (Káiyos)

Christ— Bik'ehgo'ihí'nań its'áltíni golzeego ágolzee.

Cilícia (Silíshiya)

Círcumcise (sírkamsaiz) — Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jews daanliiníí ishikini-híí tsebíí beiskaqágo daabi'diigish lèk'e. Díí círcumcise golzee. Shid baa dahnagoz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań hat'i'íí daanlijigo bee bígózí lèk'e.

Cnidus (Náídas)

Cyréne (Sáíríníí)

Da'iilwosh— da'iilwosh níihíí nadaan'ne' golzeego ágolzee.

Da'ílhosh— da'ílhosh níihíí nanezna' golzeego ágolzee.

Dibeljí bíZhaazhé— Jesus dibeljí bíZhaazhé yíłnii, nnee yá datsaahíí bighá.

Elías— Elíjah áldó' holzee.

Emmor— Hámor áldó' holzee.

Esáías— Isáiah áldó' holzee.

Eunuch (únik) — nnee doo nnádaaksé' dago ádaalne'íí eunuchs daaholzee.

Ezékias— Hezekíah áldó' holzee.

Furlong— nakidi gonenadín dahgostq'yú shí ga'áhosahgo tsebíí furlongs dala'á mile ga'áhosah.

Hosána (hozána) — Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşí le', golzeego ágolzee.

Jehonías (Jekonáiyas) — Jehoníah áldó' holzee.

Jeremías (Jeremáiyas) — Jeremíah áldó' holzee.

Jéremy— Jeremíah áldó' holzee.

Jesus— Hebrew biyati' k'ehgo Joshua holzee (Acts 7:45, Hebrews 4:8.)

Jóatham— Jóatham ałdó' holzee.

Jónas— Jónah ałdó' holzee.

Jósaphat— Jehóshaphat ałdó' holzee.

Josías— Josías ałdó' holzee.

Júda, Júdas— Júdah ałdó' holzee.

Máđian— Míđian ałdó' golzee.

Manásşes— Manásseh ałdó' holzee.

Márcus— Mark ałdó' holzee.

Mnáşon (Néşan)

Néphthalim— Náph tali ałdó' golzee.

Niger (Náşjer)

Noe— Noah ałdó' bek'e'eshchij.

Oşee— Hoşea ałdó' holzee.

Ozías (Ozáiyas) — Uzziáh ałdó' holzee.

Pence— pennies golzeego ágolzee. Penny golzeehúı dała'á jııgo goñeehıı golzeego ágolzee.

Phárisees (Férisiiz) — Phárisees daanliinıı sahngo ádaat'ee. Jews bich'ıı begoz'aanıı itisgo be'ádaant'ee, daanıı lék'e.

Pheníce (Feniíşe) — Phenécia, Phoenícia (Fenişhiya) ałdó' golzee.

Ptolemáıs (Toleméyas)

Robóam— Rehobóam ałdó' holzee.

Sadak— Zádok ałdó' holzee.

Sáđducees (Sáđusiiz) — Sáđducees daanliinıı sahngo ádaat'ee. Nanezna' n'ıı doo naadikáh da, daanıı lék'e.

Sına— Sınai (Sáınyai) ałdó' golzee.

Sion (Sáiyon) — Zıon (Záiyon) ałdó' golzee.

Sýchar (Sáıkar)

Talent— dała'á doo náhóltagyú şı bestso golzeego ágolzee.

Timótheus— Timothy ałdó' holzee.

Tribute— Nñee dała'á daantııgo zhaali nadaiheznıl lék'e, da'ch'okqaş goz'aanıı bá, áı tribute golzeego ágolzee.

Urías— Urıáh ałdó' holzee.

Zábulon— Zébulon ałdó' golzee.

Zacchéus (Zakıyas)

Zeróbabel— Zerúbbabel ałdó' holzee.